

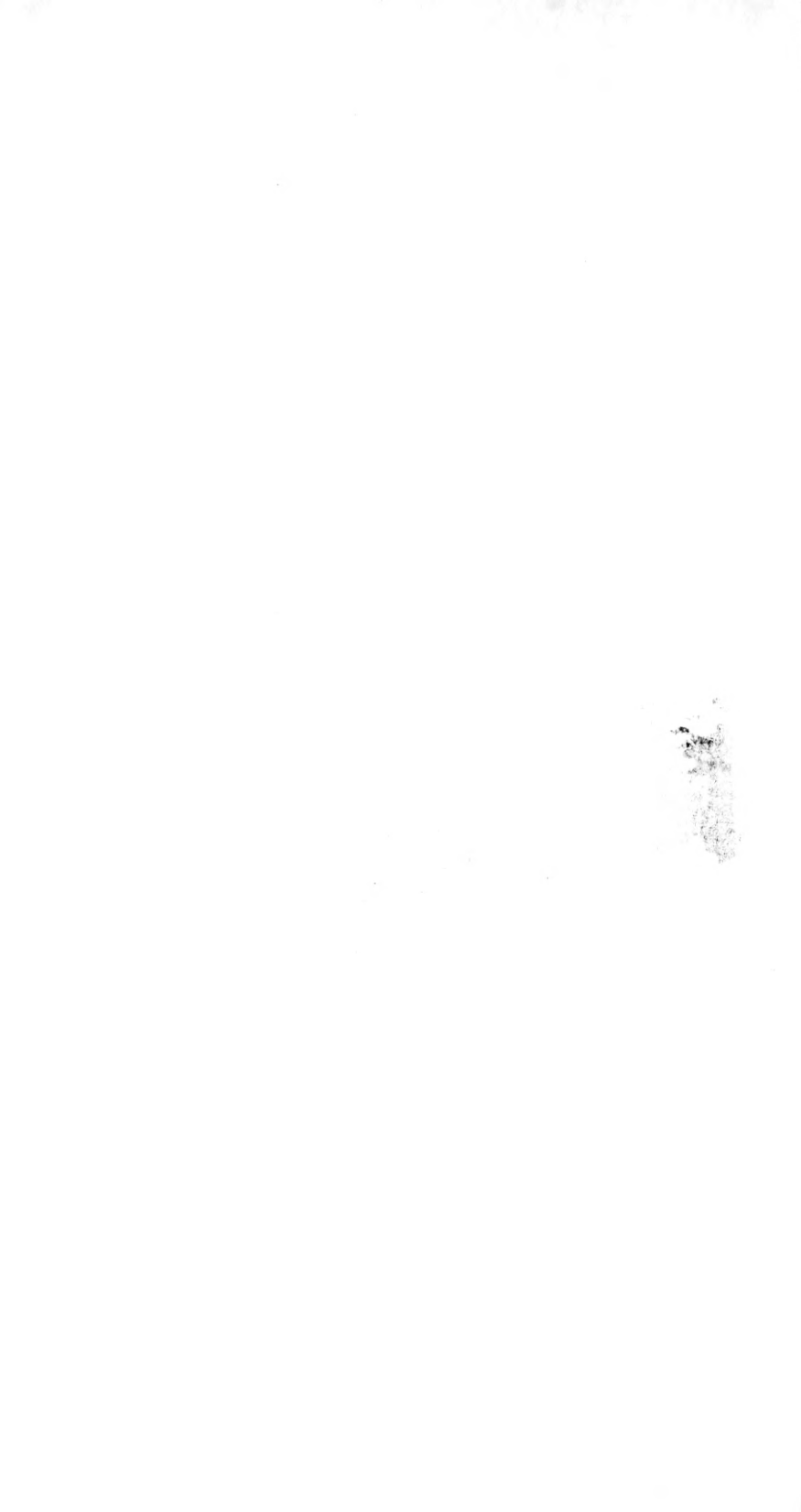
3 9153 01957065 6

DJ
71
H6

3 9153 01304709 9

Digitized by the Internet Archive
in 2009 with funding from
Boston Library Consortium Member Libraries

SLAVEN EN VRIJEN

ONDER DE
NEDERLANDSCHE WET :

UITGEGEVEN DOOR

DE W. R. VAN HOËVELL.

*Ziet, het loon der werkhieden, die uwe landen
gemaaid hebben, welke door u verkerd is, roept,
en het geslacht derpenen, die gevoegt hebben, is ge-
komen tot in de ooren des Heeren Schavtli. Jalk F 4*

EERSTE DEEL. MET PLATEN.

I

AAN

DE STAATSKOMMISSIE,

BENOEMD BIJ KONINKLIJK BESLUIT VAN 19 NOVEMBER 1853.

MIJNE HEEREN!

Met groote belangstelling nam zeker het geheele vaderland met mij kennis van het besluit des Konings, waarbij eene Staatskommissie wordt ingesteld: „ten einde te onderzoeken, welke maatregelen, met het oog op den tegenwoordigen toestand der slaven-bevolking in de koloniën en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen, door de regering kunnen en behooren te worden genomen;” met opdragt tevens aan die Staatskommissie, „om van hare bevindingen verslag te doen, onder bijvoeging van de voorstellen, waartoe dat onderzoek mogt aanleiding geven.”

Op het oogenblik der instelling dier Kommissie, hield ik mij reeds sedert geruimen tijd bezig met het verzamelen der bouwstoffen voor het werk, dat ik thans de vrijheid neem U hierbij aan te bieden.

Tot die aanbieding gevoel ik mij om verschillende redenen gedrongen. In de eerste plaats toch is U door den Koning opgedragen, om het oog te vestigen op den toestand der slavenbevolking in de koloniën en bezittingen van het rijk in andere werelddeelen. 't Is Uwe gewigtige taak dien toestand bovenal te leeren kennen, gelijk hij werkelijk is. Als eene bijdrage tot die kennis, verzoek ik U dezen mijnen arbeid wel te willen beschouwen.

Als Gij mij de eer wilt bewijzen van dit werk te lezen, dan zal U blijken, dat ik in eenige hoofdstukken het lot der negers in Suriname heb trachten voor te stellen, de algemeene denkwijze der vrijen omtrent de slaven heb willen doen kennen, en eenig begrip zocht te geven van den aard der Ne-

derlandsche wetgeving aldaar ten opzichte dier slaven. 't Is mijn streven geweest, om den vorm zoodanig te maken, dat zeer velen mijner landgenooten te meer opgewekt mogten worden, om deze bladen te lezen. Van daar dat ik mij eenige vrijheden heb veroorloofd, waarop het mij vergund zij Uwe aandacht te vestigen.

In dit boek komt, naar mijne overtuiging, alléén waarheid en niets dan waarheid voor; dat wil zeggen: van den toestand der maatschappij in Suriname, voor zooveel de sla-vernij betreft, heb ik een waarachtig en getrouw tafereel trachten op te hangen. De indruk, dien de lezer in dit geschrift van dien toestand ontrangt, is niet het gevolg van eenzijdige en overdreven voorstellingen, maar van hetgeen daar in werkelijkheid bestaat. Ook de verhalen, die er in voorkomen, zijn geene verlichtselen, maar berigten omtrent feiten. Slechts in de wijze, waarop ik die feiten U onder de oogen breng, heb ik mij eenige vrijheden veroorloofd. Zoo heb ik

sommige, zonder eenige bijvoeging of versiering, eenvoudig verhaald, gelijk zij werkelijk zijn voorgevallen. Van anderen behoort alleen de hoofdzaak tot het gebeurde, en is de vorm geheel verzonnen en verdicht, maar toch ook weer niet anders dan als eene blinkende lijst, waarin de getrouw naar de natuur geteekende schildery is gevat. Somtijds zijn twee of drie voorvallen tot één verhaal in een geweven, zoodat hetgeen op onderscheiden tijden en met verschillende personen is geschied tot zamenhang en éénheid werd gebragt.

Of het mij gelukt zij, mag ik niet beoordeelen, maar ik meende daardoor de lektuur van het werk belangwekkender te maken. Er was echter nog eene tweede bedoeling bij. Daardoor vermeed ik de onaangename noodzakelijkheid van, bij het blootleggen van eenen maatschappelijken toestand, die elken Nederlander moet doen blozen, tevens bepaalde personen te moeten kwetsen of ten toon stellen. Niet anders dan verdichte namen treft gij in deze bladen aan, zoodat niemand

zich persoonlijk kan beledigd rekenen. Verre was van mij de bedoeling van te grieven en wonden, maar (waarom zou ik het verzwijgen?) ik rekende het mij tot plicht, zoo mogelijk eene algemeene verontwaardiging op te wekken tegen de slavernij; ik wensch een nationalen kruistogt tegen haar voortdurend bestaan in 't leven te roepen; ik wensch zulk een afschuw voor die instelling bij het Nederlandsche volk te weeg te brengen, dat hare instandhouding niet meer mogelijk zij.

In zeker opzigt ben ik niet de schrijver van dit boek, maar slechts de verzamelaar, de kompilateur. Toen ik in 1848 mijne Verhandeling over de Emancipatie der slaven in Nederlandsch Indië had uitgegeven, en later toen mij de eer te beurt viel tot volksvertegenwoordiger te worden gekozen, wendden zich, gedurende een geruim tijdsverloop, onderscheiden personen tot mij, die Suriname bij eigen aanschouwing kennen. Sommigen bevinden zich op dit oogenblik nog in die kolonie, anderen hebben haar verlaten, maar allen

zijn zij vervuld van droefheid over 't geen zij daar zagen of nog dagelijks bijwonen. Van hen, onbewust van elkander, ontving ik eene talrijke menigte berigten omtrent de slavernij. Zij spoorden mij aan, om te doen wat in mijn vermogen is, in 't belang der 40,000 ongelukkige menschen, die in Suriname nog slavenketenen dragen. En aan die opwekking en aan die berigten heeft dit boek zijnen oorsprong te danken.

Ik heb dus inderdaad niet veel anders gedaan, dan het water der verschillende beekjes, rivieren en stroomen in één groot meer bijeen te brengen. Voeg daar de poging bij, om aan dat meer zulk een afwisselend voorkomen te geven, dat het velen tot nadere beschouwing en onderzoek tot zich trekt, met den wensch en bede, om iets bij te dragen tot het tijdelijk en eeuwig heil van zoo vele slaven en vrijen — en Gij hebt mijne gansche taak opgenoemd.

Bij het volbrengen van die taak ondervond ik de krach-

tige ondersteuning van een man, wiens naam ik hier veilig mag uitspreken, omdat hij sedert jaar en dag zich openlijk een moedig strijder voor de vrijverklaring der arme negers heeft betoond; een man, die bij elke gelegenheid het geweten der natie tracht wakker te schudden en haar wijst op de groote zonde der slavernij, nog altoos in haren naam en onder hare toelating gepleegd; een man, die, bij de inhuldiging van onzen tegenwoordigen Koning, het wapenschild van Suriname aan het volk voorstelde op eene wijze, dat de aanblik van dit blazoen elken Nederlander het bloed in 't aangezicht moest jagen. De hoogleeraar H. C. MILLIES, die onder zijne uitgebreide en grondige studie ook onze koloniën en speciaal het ongelukkige Suriname heeft begrepen, had de goedheid mij, bij het nazien van dit werk, vele juiste en treffende opmerkingen te maken, menige fout weg te nemen, en mij zijne levendige belangstelling in alle opzigten te bewijzen. Terwijl ik daarvoor mijnen hartelijken dank be-

tuig, deel ik ook U deze bijzonderheid mede, omdat Gij er van overtuigd zult zijn, dat dit boek door zijne medewerking, niet weinig is verbeterd, en daarom te meer Uwe aandacht verdient.

Onder mijne bronnen behooren ook eenige der merkwaardigste geschriften over Suriname, in den laatsten tijd uitgegeven, en wel in de eerste plaats de Verslagen door den Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer, volgens art. 60 der Grondwet, ingediend. Het laatste, dat over 1852, is tot mijn leedwezen echter eerst bekend geworden, toen dit werk reeds grootendeels was afgedrukt. Die bronnen heb ik opgegeven, maar de overigen mag ik niet noemen. Deed ik het, menigeen der edele mannen, die mij uit pligtbesef hunne wetenschap mededeelden, zou zich aan tallooze onaangenaamheden bloot stellen en misschien voor zijn tijdelijk welzijn in de grootste gevaren worden gebracht.

Ik weet, dat de openlijke en geheime tegenstanders der

emancipatie en anderen, die, om welke redenen dan ook, gaarne den waarachtigen toestand van Suriname bedekken, van deze omstandigheid een gretig gebruik zullen maken. „Kunt gij uwe zegslieden niet noemen,” zullen zij mij toeroepen, „wat maakt gij dan aanspraak, dat wij de gruwelen, die gij verhaalt, gelooven zullen!”

En toch, *Mijne Heeren*, er is gelegenheid, om die geloofwaardigheid te bewijzen, en *Gij* zijt het, die dat bewijs kunt leveren. Ik bid *U*, doe niet gelijk zoo menigeen, die op geen onafhankelijk standpunt staat en, door zijne verhouding tot de slaven of zijne maatschappelijke betrekking, bevooroordeeld is. Tracht niet met eene enkele nagtspreuk den inhoud van dit boek te verwerpen, door er zonder onderzoek het merk der onwaarheid op te drukken, wanneer het in *Uwe* magt is, om alles wat ik geschreven heb te bevestigen en bezegelen. Maar *Gij* zult dien inhoud niet blindeling ter zijde stellen. *Gij* hebt een te levendig besef van

de gewigtige taak, die U is opgedragen. Het lot van veertig duizend menschen is in Uwe handen gelegd! Gij zijt er van overtuigd, dat een ligtvaardig verwerpen als logen en bedrog van de feiten, die U worden aangewezen, voor God en menschen onverantwoordelijk zou zijn. Zonder persoonlijke vooringenomenheid, zult Gij elke bijzonderheid, hoe ook in strijd met de beweringen en de verklaringen der slavenhouders, aan een naauwgezet onderzoek onderwerpen. Alles zult Gij doen, om den tegenwoordigen toestand der slavenbevolking van Suriname te leeren kennen, gelijk die in werkelijkheid is, niet gelijk zoo velen dien trachten te bemantelen en te verbloemen.

Gij kunt het bewijs leveren der geloofwaardigheid van mijn boek! Wijst mij daarom niet af, door eenvoudig U te beroepen op de Verslagen der Regering, en op de rapporten der verschillende autoriteiten in West-Indië. Ik voor mij verklaar onbewimpeld — en ik geloof niet dat de re-

denen, die ik daarvoor heb opgegeven *), voor tegenspraak vatbaar zijn — de officiële waarheid is en kan, waar het den toestand der slaven in Suriname betreft, uit den aard der zaak geene waarheid zijn. Niet slechts dat de Regering zelve in eene slavenkolonie niet onafhankelijk is, maar ook het toezigt over de uitvoering der voorschriften, die regelen stellen omtrent de wijze, waarop de slaven moeten behandeld worden, is in Suriname toevertrouwd, niet aan Gouvernements-beambten, maar aan de eigenaren, administrateurs en direktours der plantages. Zij, die gekontroleerd moeten worden, kontroleren zich zelve! Alle mededeelingen, verslagen en rapporten, die U van Gouvernementswege worden aangeboden, komen uit diezelfde bron. Bovendien, de algemeene geest in die kolonie is tegen de slaven en voor de slavernij; ook de mindere ambtenaren zijn in

*) Zie het Hoofdstuk getiteld: „Het toezigt, op bldz. 80 enz. van het 2e deel.

den regel daarvan niet uitgezonderd. De maatschappij is er in twee groote afdeelingen geplitst: slaven en vrijen, wier belangen lijnregt tegen elkander inloopen. De officiële waarheid spruit slechts uit één dezer partijen voort; hoe is het mogelijk, dat zij een onpartijdig getuigenis zal afleggen omtrent de andere?

Gij, Mijne Heeren, kunt het bewijs leveren der geloofwaardigheid van mijn boek! Weet Gij hoe? Tracht door de Tweede Kamer eene enquête te doen houden. Verlangt Gij het, dan zal zulk een onderzoek niet geweigerd worden. De mannen kunnen aangewezen worden, die onder eede moeten worden gehoord — maar geen plantage-eigenaren of administrateurs of direktors, geen slavenhouders of belanghebbenden — en ik sta er U borg voor, dat aan U en de vertegenwoordiging en de geheele natie de overtuiging zal worden gegeven, dat de inhoud van dit boek waarachtig is en den toets van een naauwkeurig onderzoek heeft kunnen doorstaan.

Ook de tweede reden, waarom ik de vrijheid neem dit boek U aan te bieden, mag ik niet verzwijgen. 't Is reeds bijna een jaar geleden, dat Gij door den Koning tot de gewigtige taak zijt geroepen, die op Uwe schouders rust. Verre zij het van mij U eenig verwijt te doen, verre van mij uwen ijver en rustelooze werkzaamheid in twijfel te trekken. En toch gevoel ik mij gedrongen U bescheiden te herinneren, hoeveel lijden veertig duizend menschen nog altoos te dragen hebben, hoe de zweep dagelijks op hunne lichamen ten bloede toe klemt, hoe het weklagen en de zuchten van die duizenden sedert gedurig ten hemel rijzen, hoe veel leed en ellende en smarten steeds onafscheidelijk aan de slavernij verbonden zijn. Gij zijt geroepen, om zulke voorstellen aan den Koning te doen, als waartoe Uwe navorschingen aanleiding zullen geven. o Mogt de overtuiging in U geboren worden, dat geen ander voorstel, door godsdienst, menschelijkheid en staatkunde even dringend ge-

eischt, van U mag uitgaan, dan de eertijke, onverwijldde emancipatie der slaven; want de vrijheid is voor die ongelukkigen het eenige middel, dat hen van hun leed kan verlossen! Indien dit boek iets bijdroeg, om Uwe overtuiging te versterken, dat het volstrekt niet meer de vraag kan wezen, of de vrijverklaring moet plaats hebben, maar alleen hoe zij moet geschieden, met de geringste schokken, zonder de belangen van bijzondere personen al te zeer te krenken, en bovenal in waarheid binnen den kortst mogelijken tijd, dan zou ik mij gelukkig rekenen.

Vóór Gij Uwe taak hebt volbragt, wordt er niets voor de arme negers van Suriname gedaan — en elke dag, dat die taak vertraagd wordt, is voor velen hunner een dag van nameloos wee! Zoolang Gij werkzaam zijt wordt alles wat men aanvoert, om 't lot der slaven te verbeteren of om hunne vrijheid te bepleiten, eenvoudig met een „Er is eene Kommissie” beantwoord — en zóó blijft dat lot steeds het-

*zelfde en breekt de dag der vrijheid niet aan vóór Gij
Uwen arbeid geëindigd hebt.*

*Neen! Gij duidt het mij niet ten kwade, dat ik de
vrijheid neem, U dit alles, bij het toezenden van dit werk,
op eene bescheiden wijze herinner. Moge, onder Hooger
zegen, Uw arbeid heilrijke gevolgen hebben voor de onge-
lukkigen, in wier belang dit boek is geschreven — maar
dat vooral ook die arbeid spoedig moge volbragt worden,
zullen zeker duizenden met mij in Nederland wenschen.*

*Ontvangt, mijne heeren, de verzekering mijner bijzondere
hoogachting.*

's GRAVENHAGE,
31 October 1854.

VAN HOËVELL.

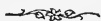
INHOUD VAN HET EERSTE DEEL.

	Bladz.
I. EEN BLIK OP SURINAME	1.
II. MOEDER EN KIND	50.
III. HET KAPITAAL EN DE RENTE	65.
IV. HUISSELIJKE TUCHT	79.
V. HET PIKET DER JUSTITIE	89.
VI. VOEDSEL EN KLEEDING TE PARAMARIBO	113.
VII. DE PLANTAGES	138.
VIII. DE PLANTAGE-SLAVEN	153.
IX. VOEDING EN KLEEDING OP DE PLANTAGES.	173.
X. DE ARBEID	200.

REVUE GÉNÉRALE DE LA VIE CIVILE

I.

EEN BLIK OP SURINAME.

Nederland is een rijk land. Wandel langs de Heeren- en Keizersgracht van Amsterdam, en bewonder de prachtige gebouwen, die hunne tinnen fier verheffen. Elke woning is een paleis — maar de schatten, waardoor die paleizen werden opgetrokken, zijn voor een deel de uitgeperste levenssappen, het zweet en bloed van onder knellende geesselslagen zich krommende slaven.

Nederland is een land van handel en vertier. Zie die trotsche zeekasteelen hunne rijke ladingen in den schoot der hoofdstad uitstorten — maar een deel dier ladingen is het produkt van negers, die, voortgedreven door de nimmer rustende zweep van den bastiaan, beroofd van ieder genot en elke vreugde des levens, gedwongen worden, om als lastdieren voor hunne meesters rusteloos te werken, tot de dood hen verlost.

Nederland is een vrij land. Het heeft met onbezweken moed door stroomen bloeds zijne vrijheid gekocht. Maar thans, in de negentiende eeuw, is het met Turkye, Rus-

land en Spanje het eenige rijk van Europa, dat de slavenketenen zijner onderdanen niet heeft verbroken.

Nederland is een Christenland — maar het doemt duizenden zijner kinderen, onder zijne vlag geboren, aan zijne bescherming toevertrouwd, tot een toestand, rampzaliger dan het lot van het redeloze schepsel. De geringste aanranding zijner godsdienst doet het gansche volk rillen van angst en verontwaardiging — maar het schaamt zich niet, om door zijn gezag menschen te laten vernederen tot het laagste peil van stoffelijke en zedelijke ellende. Elken zondag weergalmen zijne tempels van gebeden en lofzangen tot den Koning der eeuwen — maar elken dag klimmen, in een deel zijner bezittingen, tot den God der barmhartigheid, de zuchten en angstkreten en het gegil der wanhoop van mannen en vrouwen, die, schuldeloos voor den zedelijken regter, door beulshanden worden gefolterd. Elken dag wordt het brutale geweld in bescherming genomen tegen weerlooze lijdzaamheid en het zegel der wettigheid gedrukt op handelingen, waarvan het Euangelie een gruwel heeft, op het koopen en verkoopen van wezens, die Christus onze broeders heeft genoemd. Nederland is een Christenland! maar het laat toe, dat menschen, door Christus bestemd tot zijne leerlingen, door dwang in onwetenschap worden gehouden en tot verdierlijking gebracht, met geweld door hunne meesters in elke christelijke vorming en ontwikkeling worden belemmerd en verhinderd.

Suriname heet een deel van Neêrlands bezittingen, waar deze nationale zonde nog dagelijks wordt gepleegd. Suriname is de kolonie, die een onuitwissbaren smet werpt op den rijkdom en den handel en de vrijheid en den Christenzin van Nederland! Suriname is eene donkere bladzijde in de geschiedenis van Nederland en vernedert en onteert het tegenwoordige geslacht, omdat het de schandelijke erfenis

zijner vaders, de gevloekte slavernij, niet opheft en vernietigt. Suriname is door de natuur gevormd tot een der schoonste, rijkste en gelukkigste plekjes tusschen de keerkringen — maar het wordt door de menschen herschapen in een land van jammer en lijden, in een hel op aarde!

Toen Europa het eerst met Amerika bekend werd, waren Suriname, geheel Guijana, waarvan Suriname een gedeelte is, en de omliggende landen door onderscheiden Indiaansche volkstammen bewoond. Vooral de Caraïben onderscheidden zich onder hen door hun aantal en de koenheid en onverschrokkenheid van hunnen aard.

Tegen 't midden der zeventiende eeuw, nadat men de binnenlanden te vergeefs had doorzocht, om er goud te vinden, zetten zich Europesche planters aan de kusten neder, om zulke produkten te teelen, die men langs eenen gevaarlijken weg slechts uit Oost-Indië kon verkrijgen. Door de vruchtbaarheid van den bodem en de gemakkelijheid van den overtocht aangemoedigd, trokken vele ondernemende Europeanen naar het nieuwe land, en in weinig jaren vormden er zich Fransche, Engelsche en Nederlandsche vestigingen.

De oorspronkelijke inboorlingen waren niet krachtig genoeg voor den arbeid, maar wilden zich bovendien niet krommen onder den wil der vreemde overheerschers. Eene gunstige omstandigheid kwam den ondernemers te gemoet. Tegenover Guijana lag Afrika. Daar leefden de tallooze kleine vorsten in gedurige veten en oorlogen. Europesche schepen, door hunne regeringen daartoe gemagtigd, stevenden naar Afrika, kochten van de vorsten, voor ruilartikelen, de wederzijds gemaakte gevangenen, en voerden ze naar Amerika, waar men hen tot den veldarbeid gebruikte. Zoo ontstond de slavenhandel.

Daar het aankopen van zulke slaven niet veel kostte,

en men zich van die waar altoos kon voorzien, lokte de winst menigeen naar deze heete en vochtige kustlanden, en vormden zich in Europa maatschappijen met aanzienlijke kapitalen, om de ondernemers krachtig te ondersteunen.

Suriname zelf werd het eerst door de Engelschen in bezit genomen, die zich aan de rivier Suriname vestigden en de stad Paramaribo stichtten. In 1664 zetten zich 't eerst eenige Nederlanders aan de Boven-Comewijne neder; maar ze werden door de Engelschen weldra weder van daar verdreven. In Februarij 1667 zeilde ABRAHAM KRIJNSSEN, een moedige zeeuw, de rivier Suriname op en veroverde de kolonie. Aan het fort, dat hij er vond, gaf hij den naam van „Zeelandia.” Wel werd deze bezitting in October daaraanvolgende door een Engelschen zeekapitein met zeven oorlogschepen weder heroverd, maar, bij den vrede van Breda, den 31 Julij van datzelfde jaar 1667 gesloten, was de kolonie bij verdrag aan de Nederlanders afgestaan; zoodat zij kort daarna, in weerwil dezer herovering, weder aan de onzen werd overgegeven. De stad bestond toen nog slechts uit eenige weinige huizen.

Bij den vlijt der ondernemers en de groote vruchtbaarheid van den bodem, had Suriname der maatschappij in Nederland groote rijkdommen kunnen afwerpen. Maar eerst maakten de gedurige oorlogen, waarin wij met Franschen en Engelschen gewikkeld werden, dat de voordeelen, die het Moederland van deze volkplanting trok, niet zeer aanzienlijk waren. Later, toen deze oorlogen ophielden, verhief zich Suriname wel voor een tijd lang en bragt de kolonie vele schatten op, maar toch bleven inwendige twisten haar dikwijls verscheuren; toch ondervond zij gedurig de gewone gevolgen van den onnatuurlijken toestand harer maatschappij, aanhoudend verzet en oproeren der slaven.

Diezelfde onnatuurlijke toestand is thans mede de oor-

zaak van haar diep verval. De slavenbevolking heeft, door den ellendigen staat, waartoe zij gedoemd is, geene krachten genoeg om zich voortdurend staande te houden. Zonder onophoudelijken aanvoer van buiten, vermindert zij van jaar tot jaar en sterft dus eindelijk uit. Die aanvoer werd in 1824 verboden. Dat verbod gaf een geweldigen knak aan de welvaart der kolonie. Door de gestadige vermindering der krachten voor den arbeid, ijlt zij met rassche schreden haren ondergang te gemoet. Vele eenmaal bloeiende plantages zijn verlaten; hare suiker- en koffij-velden, eens met zoo veel zorg beplant en onderhouden, zijn thans met eene ondoordringbare wildernis bedekt; de schoone lanen van sierlijke palmen of hooge tamarinde-boomen, die naar de gebouwen der plantages geleidden, verheffen zich eenzaam en treurig uit de struiken en boschkaadjes der in 't wild opgroeiende vegetatie; en de landingsplaats, waar fraai gekleurde en bevallig gebouwde tentbooten af- en aanvoeren, liggen ledig en verlaten. Ziedaar, hoe de slavernij zelve de maatschappij straft, die haar beschermt; ziedaar het bewijs, dat zij de kiem harer eigen vernietiging met zich voert.

De uitgestrekte landstreek, die, omgeven van de twee grootste stroomen van Amerika, de Amazonen-rivier en de Orinoko, van 0° tot 9° N. B. en van 49° tot 67° W. L. zich uitbreidt, waarvan de Oost- en Noord-kust de Atlantische oceaen is, die in 't Zuiden door Brazilië, in 't Westen door de republiek Columbia wordt begrensd, en welks kustlanden reeds sedert eeuwen aan Europa de kostelijkste produkten, maar door slavenarbeid geteeld, van hunnen bodem toezenden, is in Engelsch, Nederlandsch, Fransch en Portugeesch Guijana verdeeld.

Gekoesterd door de keerkringzon, doorsneden van groote bevaarbare stroomen en tallooze natuurlijke kanalen, die met

elkander in verbinding staan, maakt zijne geographische ligging, gevoegd bij de buitengewone vruchtbaarheid van zijnen bodem, dit land tot een waarachtig paradijs, 'twelk alleen door de slavernij al zijne bekoorlijkheid verliest, en, ofschoon nog rijkdommen afwerpende voor sommige individuen en enkele afwezige eigenaren, inwendig ongelukkig en diep rampzalig is. Waar de slavernij in de laatste jaren is afgeschafft, als in Engelsch en Fransch Guyana, verheft het land zich langzamerhand uit zijne ellende; maar zulk eene verwoestende kracht heeft deze barbaarsche instelling, dat, al houdt zij op, opvolgende geslachten nog haren verwoestenden invloed ondervinden.

Op de 7000 vierkante mijlen groote oppervlakte van dit land leven, hier en daar verstrooid, de overblijfselen van verscheiden Indiaansche stammen, die, ruw en woest als ze zijn, zelfs de beschaving niet meer bezitten, die hunne voorvaderen schijnen gehad te hebben. Verscheiden dier stammen, gelijk het grootste gedeelte van het binnenland, zijn ons nog onbekend en slechts door de verhalen van andere en bevriende Indianen, die in deze binnenlanden reizen, en van de Boschnegers of slaven die zich hebben vrijgevochten (wij zullen hen straks leeren kennen) en die met hen handelsbetrekkingen onderhouden, weten wij dat ze bestaan.

Dat gedeelte van Guyana, 'twelk aan Nederland behoort, draagt den bijzonderen naam van Suriname. Het ligt tusschen 3° en 6° N. B. en tusschen 53° en 56° W. L. In 't Oosten grenst het aan Fransch Guyana, waarvan het door de Marowyne, die de Franschen Maroni noemen, gescheiden is; in 't Westen scheidt de Correntijn de Nederlandsche kolonie van de vroeger Nederlandsche thans Engelsche bezitting Berbice; in 't Noorden bespoelt de Atlantische Oceaan hare kusten; in 't Zuiden, waar hare grenzen nog niet

eens behoorlijk zijn vastgesteld, stoot zij aan het bergland der savannen, dat de waterscheiding der in de Amazonenrivier vloeiende stroomen en der naar het Noorden zich ontlastende rivieren uitmaakt. Op deze onbekende bergen, in deze ontoegankelijke bosschen wonen slechts eenige rondzwervende Indiaansche familiën, in tijdelijk opgeslagen dorpen of kampen. Terwijl Suriname kennelijk dezelfde geologische formatie heeft als Brazilië, en men er na de alluviale gronden het deluvium vindt, gelijk de gerolde jaspis aan de Marowyne getuigt, behoort het grensgebergte der kolonie, mede eveneens als in Brazilië, tot de eerste formatie en bestaat het uit graniet, gneis, micaschiefer enz. Het bevat naar alle waarschijnlijkheid rijke aderen van edel metaal. Er is geen reden om dit te betwijfelen, maar niemand heeft het nog onderzocht.

Er bestaan ook geene redenen, waarom in de uitgebreide savannen niet even goed de half wilde veeteelt zou kunnen worden ingevoerd, als in Brazilië, Buënosayres, de Mosquito-kust en andere streken van Zuid-Amerika. Een voorval, door den heer W. H. LANS in zijne „Bijdrage tot de kennis der kolonie Suriname” verhaald, schijnt dit vermoeden te bevestigen. In de Boven-Cottika en Para waren eenige ossen van plantagiën aan de dienstbaarheid in de bosschen ontvlugt. Men veronderstelde, dat zij door de tijgers moesten zijn verscheurd. Na verloop van eenige jaren werden zij ontdekt, van tijd tot tijd geschoten en eenigen opgevangen. Ze waren allen in een uitmuntenden toestand. Waren die weinige beesten, in plaats van ossen, koeijen en stieren geweest, dan zou men hoogst waarschijnlijk, door het toeval, reeds het denkbeeld eener halfvrije veeteelt in de Surinaamsche bovenlanden verwezenlijkt zien.

Hoe gemakkelijk zoude eene proeve te nemen zijn, door eenige stukken vee uit Brazilië, van de Kaap de Goede

Hoop of van de Kaap-Verdische eilanden in de savannen over te plaatsen. Mogten die savannen, als de prairiën, van kudden verwilderd vee doortrokken worden, dan zou daaruit een rijke bron van welvaart voor de kolonie ontstaan. Ook in Suriname is groot gebrek aan eene genoegzame hoeveelheid dierlijk voedsel; wij zullen er van overtuigd worden als wij de voeding der slaven in oogenschouw nemen. De huiden konden, als in vele andere oorden van Zuid-Amerika, een belangrijk artikel van uitvoer worden. Men zou in Suriname, even goed als elders, het vleesch tegen bederf kunnen bewaren, door het 'op een kolenvuur te roosten, nadat men het eerst met zout en piment heeft ingewreven. In dien vorm zou het uitnemend geschikt zijn voor den uitvoer naar Nederland.

Ondertusschen is het eene eigenschap van elke slavenkolonie, dat er niets voor het algemeene toekomstige belang gedaan wordt; de eenige zaak, die men er op liet oog heeft, is het voortbrengen van handelsgewassen, door middel van gedwongen arbeid. In geene enkele slavenkolonie heeft de nijverheid ooit een beduidende vlugt genomen noch kunnen nemen. Er is gelegenheid te over, om de kostbaarste produkten van den landbouw aan de wereldmarkt te leveren, en toch bepaalt men zich bij de stapelprodukten suiker, katoen, koffij, en bovendien nog wat kakao en indigo. Guijana wordt waarschijnlijk door geen tropisch land in vruchtbaarheid overtroffen. Door den heer LANS worden verscheiden artikelen opgegeven, die er met zeer veel voordeel zouden te verbouwen zijn. Zoo noemt hij rijst, die thans slechts door eenige nijvere vrije lieden en door de Boschnegers in kleine hoeveelheid wordt voortgebracht; de bromelia-hennep of vlas, aan het land oorspronkelijk eigen en van eene voortreffelijke hoedanigheid, wordt zeer weinig geteeld en zou toch op de wereldhandel, als ze er eens was in gebracht, evenzcer eene plaats innemen als gelijksoortige vezelen van

andere tropische gewesten, b. v. de manilla-hennep. Het quassiehout, de balsem copaïva, de vanielje, de cortex simarouba, de tonka-boonen, de caoutchouc, de bananen-hennep, de soda en zoo veel andere meer, te talrijk om op te noemen, behooren er toe. Wij juichen de pogingen toe, door den laatst afgetreden Gouverneur, den baron VAN RADERS, in 't werk gesteld, om de kultuur te bevorderen — maar zoo lang Suriname eene slavenkolonie blijft *moeten* ze mislukken.

De kolonie Suriname is een kustland. Bergen heeft zij niet. De zoogenaamde „Blaauwe berg,” twintig uren boven Paramaribo aan de Suriname, is de eenige, en nog is hij slechts driehonderd voet hoog. Maar het land is door tallooze rivieren in alle rigtingen besproeid, waarvan de hoofdstroomen zijn : de Maroni, Suriname, Saramaka, Coppename en Correntyn.

Al deze rivieren staan, door natuurlijke kanalen, hier „kreken” genoemd, met elkander in verbinding; zoodat gij, bij voorbeeld, uit de Correntyn in de, 56 uren in regte lijn meer oostelijk gelegen, Maroni komen kunt, zonder u aan de bezwaren eener zeereis bloot te stellen.

De gansche kust van Suriname is vlak en aangespoeld land, dat, bedekt met boomen en laag struikgewas, met elken vloed overstroomd wordt. Door deze lage ligging van den grond strekken zich banken, die eigenlijk slechts eene verlenging der kusten zijn, mijlen ver in zee uit; ze bestaan uit een weeken moddergrond, de alluviën der rivieren.

Het zeestrand levert overal een eentonig, treurig gezigt op. Duizenden doode, ontwortelde en aangespoelde boomen liggen in alle rigtingen verspreid. De bodem, een weeke modder, waarin men tot de knieën wegzinkt, wordt door millioenen krabben bewoond, en in de struiken, welke aan deze treurige kusten groeijen, wemelt het van tallooze zwermen muskieten en andere stekende muggen. Geheele scha-

ren van watervogelen van allerlei soort vinden, als het ebbe is, hier in ongestoorde rust rijkelijk hun voedsel, terwijl bij vloedgetij haaijen en andere roofvisschen in de door het water bedekte struiken omdwalen. Even laag zijn de mondingen der rivieren, wier oevers echter door bosschen van mangrove-boomen, die met hunne wortelen ondoordringbare verschansingen vormen, tegen het geweld der brandingen beveiligd worden.

Hoe verder gij u van de zee verwijdert, zoo veel te meer verandert het tooneel. De oevers tooijen zich met eene andere vegetatie; hooger boomen verheffen zich uit het lage struikgewas; de slanke pinapalmen, het zekere bewijs van eenen vruchtbaren bodem, vertoonen zich in menigte. Slingerplanten bedekken de boomen en vormen guirlandes, die de takken aan elkander verbinden. De oevers zijn door het digte loof, dat tot ver over het water hangt, niet te herkennen. Acht of tien uren van het zeestrand, wordt het rivierwater helder, en bespoelt het, niet meer door het zeewater brak gemaakt, de reeds hoogere oevers.

Maar alles is nog vlak; slechts zelden breken kleine, met bosch begroeide, heuvels het effen terrein. Overal in alle rivieren heerscht hetzelfde beeld der rijkste vegetatie, en de heldere stroom kaatst het prachtige landschap heerlijk terug. Slechts waar heuvels den loop der rivieren rigten, waar rotsen en klippen haar smaller maken en het transport der produkten zouden hinderen, dáár is de grens der kultuur en de ingang tot het onbekende land.

De oostelijke grensrivier der kolonie, de Marowyne, Maroni of Indiaansche Marauni, een groote, aan zijne monding één uur breede stroom, is door de menigte zandbanken bijna niet bevaarbaar. Waarschijnlijk is deze gevaarlijke ingang de oorzaak, dat, ofschoon de oevers hooger en even vruchtbaar zijn als die van de rivier Suriname, ze

evenwel nog geheel onbebouwd liggen en slechts in de nabijheid der zee door Indianen en, in de bergachtige en boschrijke binnenlanden, door de Aucaner boschnegers, die wij later zullen leeren kennen, bewoond zijn. De monding heeft niet dezelfde eenvormige mangrove-boomen, gelijk de andere stroomen, maar hooge zandoevers, waarop eene rijke vegetatie van palmen, kaktus en andere planten zich uitstrekt. Een kleine militaire post, aan de Nederlandsche zijde, laat, als schepen er voorbij varen, de Hollandsche vlag wapperen.

Zonder bogt of kromming trekt de statige stroom, op dezelfde breedte, drie uren opwaarts, waar hij zich, bij een groep van vijf lage, met palmen en ander houtgewas begroeide, eilanden, naar 't Zuidwesten keert.

Op den linkeroever van deze breede grensrivier ligt nabij de zee de militaire post „Prins Willem Frederik.” Aan beide zijden is het land meestal boven den hoogsten vloed der zee gelegen, en bestaat uit een met zwarte aarde vermengd zand, dat voor het verbouwen van den maniok-wortel (*Jatropha*) zeer geschikt is. Ongeveer een uur den vloed opwaarts van den post „Prins Willem Frederik” strekt een rif van sterk ijzerhoudende rotsen zich ver in de rivierbedding uit. Aan den hoek van het zandige strand, dat de monding van den stroom aan den regteroever vormt, worden vele kristalaardige, ronde steenen gevonden, die zeer hard zijn en, als ze geslepen worden, een helder water hebben en glinsteren; men noemt ze Marowyn-diamanten.

Van de eerste eilanden, die van zandbanken omringd en van diepe kanalen doorsneden zijn, vaart men den stroom, in een ten minste tien uur langen bogt, zuidwestelijk opwaarts. Vele eilanden, gedeeltelijk laag en met palmen begroeid, gedeeltelijk hoog en steenachtig en met bosschen bedekt, vormen prachtige groepen op de breede water-

vlakke. De oevers zijn hooger, op verscheiden plaatsen heuvelachtig en dicht begroeid, en schilderachtig vertoonen zich aan de steilten kleine Indiaansche dorpen, waarvan de hutten half zijn verscholen onder bananen- en papaja-boomen en katoenstruiken. Groote zandbanken strekken zich midden in den vloed uit, afgewisseld door klippen en kleine watervallen. Het water is, vooral in de drooge seizoenen, kristalhelder, zoodat gij de steenen, tot twaalf voet diep, op den bodem kunt zien liggen. In de verte ziet gij de hooge gebergten van het binnenland blaauwen. Zoo nadert gij, met onophoudelijk, bij de onmerkbare krommingen van den stroom, een vergezigt van drie tot vier uren afstand voor u, de militaire post „Armina,” die achttien uur van de monding is verwijderd.

De vloed, die plotseling van 't Zuidoosten naar 't Noordwesten een halven cirkel vormt, stort met tallooze watervallen, over klippen en zandbanken bruisend, naar beneden. Groote en zware granietblokken liggen in zijne bedding. Aan den Franschen oever, die door een onafgebroken keten van heuvelen wordt gevormd, stort de kleine rivier Armina, die aan de Nederlandsche post haren naam gaf, zich in den stroom.

Aan beide oevers vermeerderen aanzienlijke kreeken of kleine stroomen, die meestal uit poelen en zwampen in het binnenland ontstaan, de watermassa der rivier aanmerkelijk. Zoo vindt gij aan den Franschen kant, dicht bij de monding, de groote Waragama of Zeekoek-kreek; verder opwaarts de Maipoeribi of Tapirkreek. Daarop volgt de Baleta; vier uur beneden Armina stort zich de Siparawini-vloed in den stroom, die, van het Zuidoosten komende, in den regentijd dagen lang kan worden opgevaren; dan hebt gij de Roearoa en vervolgens de Armina. Aan den Nederlandschen kant zijn tot Armina de kreeken van minder belang, dewijl

het, tusschen de Marowyne en de Cottica gelegen land aan de Westzijde al vlakker wordt, zoodat ook het water uit de bosschen en poelen naar het Westen vloeit.

Drie uur van de monding der Marowyne vindt gij, aan den Nederlandschen oever, de nauwelijks bemerkbare Wanekreek, die uit een meer ontspruit, dat zijn water zoowel naar de Marowyne als naar de Courmotibo zendt; daar deze in de Cottica vloeit, en de Cottica weder in de Comewyne zich ontlast, kunt gij in de regenzaizoenen, als de zwampen van vier tot vijf voet water houden, met kleine vaartuigen in vijf tot zes dagen Paramaribo bereiken. Maar in den droogen tijd, ziju deze moerassen uitgedroogd, en dan is er geen ander middel van gemeenschap dan over zee. De overige kreeken van eenig aanbelang zijn : de Aramatta, Matoeri en Aroarica, die men echter slechts weinige uren kan opvaren.

De Marowyne, die, door heuvels ingesloten, bij Armina slechts een vierde uur breed is, wordt boven dezen post aanzienlijk breeder. Hare bedding, met klippen, zandbanken en eilanden opgevuld, strekt zich met weinig bogten bijna zuidelijk uit. Met zware bosschen bedekte heuvels van 400 en 500 voet hoog verheffen zich dicht aan den stroom.

Vier dagreizen boven Armina verdeelt zich de Marowyne, na vele belangrijke watervallen gevormd te hebben, in twee takken, waarvan de een van het Zuid-Oosten stroomt en Lava heet, terwijl de andere, die uit het Zuiden komt, Tapanahoni genaamd wordt. Ook deze omstreken dragen de bewijzen van de jammeren; die de slavernij over de kolonie Suriname uitstort. Zoo wonen op den hoek, die door de vereeniging van beide deze stroomen gevormd wordt, de nakomelingen van negers, die als soldaten in het Nederlandsche leger dienden. In 1806 vermoordden ze hunne officieren, liepen van de onderscheiden posten, waarop ze ge-

plaatst waren, weg, vlugtten naar deze ontoegankelijke rotsen, en verbonden zich met vrouwen en meisjes van de Boni- en Aucaner-boschnegers, mede weggelooopen slaven, die hunne vrijheid en eene schuilplaats in deze wildernissen hebben weten te verwerven, gelijk wij later zullen zien. Op deze plek, die door hare natuurlijke ligging beschermd en van rotsen en klippen omgeven is, schuimt een groote waterval, „Singa De” genaamd. De weggelooopen soldaten zijn hier tegen vervolgingen veilig. Zoo wonen aan den oever van de Lava de Boni-negers, mede nakomelingen van slaven, die in vroeger tijd van de plantages zijn weggelooopen. Ze hebben zich in deze ontoegankelijke bosschen teruggetrokken en worden van de Aucaner-boschnegers, voor wie ze kano's vervaardigen, van gereedschappen, dolken enz. voorzien. Hoe ellendig ook hun toestand in deze wildernissen moge wezen, één voorregt hebben ze — de vrijheid!

De Tapanahoni, die veel dieper is en minder klippen heeft dan de Lava, ontspruit waarschijnlijk in de nabijheid van den evennachtslijn, en kan als de eigenlijke Merowyne beschouwd worden.

De zeekust ten Westen van de Merowyne bestaat, tot aan de, veertien uur verwijderde, militaire post „Oranje,” bijna geheel uit zware moerassen, die met den vloed onder water staan, en waarin slechts struikgewas en klein geboomte groeit. Overal in de wildernissen van Suriname ziet gij de sporen van de kwellingen en wreedheden, die het grootste deel der bewoners dezer kolonie door het kleinere te lijden heeft. Ook hier zoeken slaven, die hunne meesters weten te ontvlugten, een schuilplaats. Sedert onheugelijke jaren leven er weggelooopen negers in kleine dorpen, vinden in den bijzonder vruchtbaren grond allerlei aardvruchten in overvloed, en hebben bovendien wild, visch en pluimvee in menigte.

Van de post „Oranje” tot de monding van de Motkreek, een arm van de Cottika, rekt men op een afstand van vier uur, en van daar tot de monding van het Matappica-kanaal eveneens vier uur. Een uur verder valt een andere arm van de Matappica, de Warappa-kreek, in zee. Van deze laatste kreek tot de monding van de Suriname ziet gij geen spoor van kultuur. Over elkander gestorte boomen, door de kracht der branding ontworteld, bedekken het zee-strand, en in het moerassige binnenland ziet gij drooge, halfverbrande boomen, de treurige overblijfselen van vroegere, door het vuur verteerde bosschen.

Zes uur van de Warappa-kreek verwijderd is de monding van de rivier Suriname. „Braamspunt” heet de uiterste uithoek van het land. De monding is ongeveer een half uur breed. Het vaarwater, om haar binnen te zeilen, wordt den schepen door drie boeijen, die aan de hoeken der banken liggen, aangewezen. Vroeger was op Braamspunt eene vrij sterke redoute, die echter sedert geruimen tijd verlaten, en door het gestadig afnemen der kust vernietigd is. Dit onherbergzaam oord wordt tegenwoordig slechts door visschers en door veroordeelde, in ketenen geklonken, slaven van het fort Nieuw-Amsterdam bezocht, die hier komen hout kappen.

Bij het opvaren van de rivier Suriname weidt het oog met welgevallen over de majestueuse, met zwaar geboomte versierde oevers, wier weelderige vegetatie aan de talrijke, door het dicht begroeide bosch- en struikgewas kronkelende, riviertjes en kreen met moeite eene opening laat, om zich in den stroom te ontlasten. Daaronder bekleedt de Jonkmanskreek eene eerste plaats, die een uur van de monding aan haren oostelijken oever in de Suriname valt; terwijl iets verder de schoone en vruchtbare suikerplantage „de Resolutie” met hare woonhuizen, fabriekgebouwen en schoorsteenen een schilderachtig gezigt oplevert. Nog iets verder, twee uren

van Braamspunt, verbindt zich de, van het Oosten vloeiende, Comewyne, een statige, bijna even breede vloed, met de Suriname. Op den zuidelijken hoek, waar beide stroomen te zamenvloeijen, ligt het sterke fort Nieuw-Amsterdam, dat met zijn geschut beide stroomen kan bestrijken. Twee kleine redouten, Purmerend en Leijden, die tegenover het fort aan den westelijken oever van de Suriname en den noordelijken oever van de Comewyne lagen, zijn tegenwoordig verlaten.

Wij verlaten thans eerst voor eenige oogenblikken de Suriname, om een blik op de Comewyne te werpen, die zich hier met haar vereenigt. Zij stroomt, op bijna evenwijdigen afstand van de kust, van het Oosten naar het Westen. Van het fort Nieuw-Amsterdam houdt zij, zonder eenige belangrijke bogten, tot de vijf uur van daar verwijderde post Sommelsdijk eene oostelijke rigting. Aan hare beide oevers liggen de schoonste en rijkste suiker- en koffij-plantages. De vriendelijke witte gebouwen, de suikermolens met hunne hooge schoorsteen, de lanen van palmen, tamarinde- en andere tropische vruchtboomen, waaraan uitgestrekte suikerrietvelden grenzen, of de in den schaduw der bananen verborgen koffijboomen, met hunne malsche, donkergroene bladeren, daarbij de hooge, donkere wouden van den achtergrond, — dat alles levert een prachtig vergezigt op. Voor gij het fort Sommelsdijk bereikt, stort zich aan den regteroever de Matappika-kreek in den vloed. Ze verdeelt zich in verscheiden armen, en in twee, in de zee zich ontlastende, kanalen, de kleine Matappika en de Warappa-kreek. Suiker-, koffij- en katoen-plantages liggen hier zoo dicht bij elkander, dat al het bosch verdwenen is. Gij zoudt u verbeelden in een der rijkste streken van het vaderland te reizen, indien de tropische gewassen en de naakte negers deze illusie niet vernietigden.

Bij het voormalig fort Sommelsdijk verdeelt zich de stroom in twee armen; de zuid-oostelijk loopende tak heet de Boven-Comewyne, en de noordelijke, nabij de kust stroomende, rivier heet de Cottica. Gij vaart de Boven-Comewyne in vele krommingen opwaarts; gij ziet de kreek Casiwinica, waaraan de militaire post Gouvernementslust gelegen is; gij komt, na vijftien uren varens, op de plaats, waar de Boven-Comewyne zich digt bij de post „Oranjebo” in vier aanzienlijke krekken Peninica, Tampati, Mapana en Comewyne verdeelt. Het bevaren van deze wateren, aan wier oevers vroeger belangrijke plantagiën lagen, is zeer moeilijk, dewijl over elkander gevallen boomstammen en rotsen den doorgang belemmeren. Het land is hier heuvelachtig; aan zijne westzijde bevinden zich uitgestrekte zandsavannen, die van hier tot Essequibo in Engelsch-Guijana zich uitstrekken, en de scheiding uitmaken tusschen het effen, met bosschen bedekte, kustland en de boschrijke gebergten van het binnenland.

De andere tak van de Comewyne, de Cottica, loopt in groote krommingen steeds parallel met de zeekust, en heeft op eene uitgestrektheid van acht uren suiker- en koffijplantagiën. Het omliggende land is laag en verre onder den waterspiegel van 't hoogste water; slechts goede dammen en sluizen houden het onrustige element in toom. Zonderling is het, dat onze voorouders ook in Suriname weder op een terrein zich vestigden, dat door talrijke waterwerken boven water moet worden gehouden. 't Is als of de moerassen, uit gehechtheid aan hunne oude, vlijtige bebouwers, hen ook in de andere werelddeelen gevolgd zijn. Denk aan Batavia in Oost- en aan Suriname in West-Indië.

Ook in de Cottica storten zich verscheiden krekken uit. Van 't Zuiden ontlast zich in haar de Perica, op wier oever de militaire post Honkoop en vele en belangrijke plantagiën

liggen, en die vroeger door een kanaal, „de Bottelskreek,” met de Boven Comewyne verbonden was. Van 't Noorden vloeit in de Cottica de Motkreek, waaraan nog slechts twee katoen-plantagien liggen. Door een kanaal stort zij zich in zee.

Na een met de kust evenwijden loop van 16 uren, keert de Cottica zich zuidelijk, en verliest zich in poelen en moerassen in de nabijheid van de Boven-Comewyne. Op de plaats, waar zij haar loop verandert, vereenigt zich met haar een schoone, groote kreek, de Courmotibo, die uit het Zuid-Oosten komt; en weder met deze vereenigt zich, tien uren opwaarts, de Wanekreek, of de uitwatering van de moerassen, die hun water naar de Suriname en Marowyne zenden.

De oever der Cottica en Courmotibo zijn meestal laag en met verschillende palmsoorten begroeid; eerst in de bovenlanden worden de oevers heuvelachtig. Een gedeelte der Aucaner-boschnegers bewoont beide vloten. In de bearbeiding van het hout der omliggende wouden, dat ze naar de plantagien en Paramaribo brengen en daar verkoopen, vinden ze, gelijk wij straks zullen zien, hun voorname onderhoud.

Wij keeren thans weder naar het fort Nieuw-Amsterdam terug, waar de Comewijne zich in de Suriname stort, om deze laatste rivier in haren loop opwaarts verder te volgen. Zij kau, ofschoon in grootte bij de Marowijne en Correntin achterstaande, wegens de talrijke plantagien, die aan hare oevers liggen, als de hoofdstroom van het land beschouwd worden. Hare landerijen, hoewel sedert zoo vele jaren bebouwd, doen echter onder voor de vruchtbaarheid van die der Comewijne en vooral van die der Nickerie-distrikten.

Van het fort Amsterdam loopt de Suriname in een halven cirkel naar de bogt, waaraan de stad Paramaribo in het

opvaren aan de regterzijde gelegen is. Hoe meer men dezen hoofdzetel van het Nederlandsche bestuur der kolonie nadert, des te levendiger worden hare oevers, des te vrolijker hare wateren. Telkens wordt het eentoonig gezigt der mangrove-boomen en mocca-mocca's afgebroken door plantagien en gebouwen, terwijl op de rivier „tentbooten” en „matrozen-ponten” van en naar de stad varen. Hier en daar ziet gij eene kleine en smalle „corjaal.” 't Is niet meer dan een uitgeholde boomstam. Niet zelden bevat zij de geheele familie van een Indiaan met zijne meubelen en huisraad en al wat hij bezit. Reeds bij de plantage „Rust en Lust” hebt gij een bekoorlijk gezigt op de stad Paramaribo, het fort Zeelandia en de reede. Gij zeilt de suikerplantage „Dordrecht,” de koffij-plantage „Jagtlust” voorbij. Bij de laatste merkt gij den seinpost op, waar men het berigt, dat schepen in 't opkomen zijn, naar Paramaribo telegrafeert of kennis geeft, wanneer ongeregeldheden in de eene of andere plantage der Comewijne zijn uitgebarsten.

Zoo nadert gij de reede. Het gezigt op de stad is prachtig. Benedenwaarts ziet gij het fort Zeelandia, met zijne nette en vriendelijke officierswoningen en het, in den ouden trant gebouwde, sombere binnenfort, waarvan de Nederlandse driekleur wappert. Daarna ligt het fraaije, met palmen omplante, Gouvernementsplein voor u open; het half tusschen 't geboomte verscholen hotel van den Gouverneur, met zijne heerlijke driedubbelde tamarinde laan, de overige landsgebouwen, de levendig geschilderde en net gebouwde huizen langs den waterkant, daar tussehen de van steen opgetrokken Luthersche kerk, in het verschieft de op Europeche wijze gebouwde rijstpelmolen, die herinneringen van 't vaderland opwekt, dat alles, verlevendigd door het gewoel eener bedrijvige bevolking — zie! het is een prachtig gezigt, dat de landzijde oplevert. Maar de rivier en de reede

zelve zijn niet minder opmerkenswaard. Ze is bedekt met onderscheiden, de verschillende vlaggen hunner natiën vertooneude, schepen. Af- en aanvarende tentboten, wier slaven, onder hun eentoonig gezang, de administrateurs en direktors naar de plantagien roeijen; nu en dan een lompe matrozen-pont, diep geladen met de voortbrengselen van het land; kleine corjalen, die over het water schijnen te zweven — dat alles wemelt in bonte mengeling dooreen. En aan gindschen overkant der rivier het hooge en eenzame bosch, waarachter nu en dan een rookkolom het aanwezen der plantage „Meerzorg” verraad. Zulk een schilderachtig gezicht levert de reede van Paramaribo op.

Nadat een oorlogsloep is aan boord gekomen, om de papieren van den gezagvoerder af te vragen, laat de kapitein van het schip, waarmede gij op de reede zijt gekomen, de sloep in gereedheid brengen. Gij roeit naar den wal. Nu gij die bedrijvige bevolking van nabij ziet, boezemt zij u een geheel ander denkbeeld in, dan de indruk was, dien gij eerst ontvingt. Een aantal haveloos gekleede Israëlieten, van een armoedig en terugstuitend voorkomen, dringt op u in, om 't zeerst hunne diensten u aanbiedende. Talrijke groepen nieuwsgierigen hebben zich aan de landingplaats verzameld, waaronder eene menigte vrouwen. Met verwondering ziet gij er onder van alle mogelijke kleurschakeringen, van het gitzwarte tot het zuiver blanke ras. Zij vooral nemen den vreemdeling naauwkeurig op, ten einde zijne houding en voorkomen aan hare vriendinnen in de stad te beschrijven en des noods plannen voor de toekomst te beramen, waarin die vreemdeling en zij zelve eene belangrijke rol spelen, of hem met eenen, soms niet van geest ontbloten, bijnaam te bestempelen, die hij dan aan een woord, of een glimlach, of een gebaar, of het bloote toeval te danken heeft.

De stad Paramaribo, die een honderdtal schreden van van het fort Zeelandia een aanvang neemt, heeft geene muren en bestaat grootendeels uit breede straten, ongeplaveid maar met schelpzand bedekt, meestal aan beide zijden met oranjeboomen beplant. De boomen hebben echter gewoonlijk een armoedig en kwijnend voorkomen, daar zij, ten gevolge van de gewoonte der kreolen, om oranjestokjes te kaauwen, telkens van bladeren en takken beroofd worden. Daarbij maken de, door het schelpzand teruggekaatste, stralen der zon de hitte dikwijls ondragelijk.

Over 't algemeen zijn de huizen in Paramaribo en zelfs het hotel van den Gouverneur, de Hernhutter- en Roomsche-Catholijke kerken en de synagoge van hout opgetrokken. Alleen de Protestantsche kerk op het oude Oranje-kerkhof, de Luthersche kerk, enkele gebouwen aan den waterkant, het bureau van financiën en het hof van justitie aan het Gouvernementsplein maken eene uitzondering. In de straten langs de rivier of in hare onmiddellijke nabijheid gelegen, staan de woningen dicht op een, en zijn ze maar zelden door tuinen van elkander gescheiden. De houten huizen rusten op eenen, een paar voet hoogen, gemetselden muur, en hebben een parelkleur, terwijl de deuren en vensters groen zijn. Glasruiten zijn weinig in gebruik, maar daarvoor heeft men veelal jalouziën. In de meer verwijderde gedeelten der stad is bijna bij ieder huis een tuin, waarvan men echter meestal weinig gebruik maakt. Verscheiden kanalen, die hun water uit de rivier ontvangen, doorsnijden de stad.

Aan de noordzijde van het fort Zeelandia ligt de voorstad Combé. Aan den grooten Combé-rijweg en in de zogenoemde Cameron-Combé naar de rivierzijde vindt gij enkele goed gebouwde huizen. Overigens bestaat deze voorstad grootendeels uit hier en daar verspreide kleine wonin-

gen en tuintjes, aan vrije lieden van den minderen stand toebehoorende. In de meer afgelegen huisjes zijn vele ongelukkige lepra-zieken, die vooral hier een schuilplaats zoeken.

Ten noorden der stad liggen de plantages „Ma Retraite” en „Tourtonne,” beide beplant met bananen, koffij en kakao. Ze voorzien voor een groot gedeelte in de behoefte aan bananen van Paramaribo. De rijweg naar Tourtonne is een der aangenaamste wandelwegen om de stad; een laan van zware oude tamarindeboomen biedt een verkwikkenden lommer, en de tusschen eene heerlijke tropische vegetatie verscholen landhuizen leveren hier, gelijk elders in de omstreken der stad, even bevallige als prachtige gezigten op.

Na de plantage „Tourtonne” bezocht te hebben, komt gij uit de schoone laan aan het militair hospitaal in de Gravenstraat. Maar een bezoek van dit gebouw zal geene aangename indrukken bij u achterlaten. Niets van de zindelijkheid en goede zorgen, die zulke inrigtingen behooren te kenmerken. Vooral de, voor de verpleging van minvermogenen en slaven afgezonderde, zalen zullen u weinig voldoen. De laatsten zijn met lompen bedekt en dragen weinig kenteekenen van de bijzondere belangstelling, waarop zieken in eene, voor hunne verpleging opzettelijk bestemde, instelling aanspraak mogen maken.

Van dit akelig verblijf regts af wandelende, ziet gij weldra het groote gereformeerde kerkhof. Talrijke ouderwetsche prachtige grafgesteenten prijken hier, als monumenten van den rijkdom, maar tevens van de weelde en ijdelheid der vroegere bewoners van Suriname's hoofdstad. En onmiddelijk aan deze begraafplaats grenst, in de Wagenstraat, die gij nu bereikt hebt, een monument van den geest van het levende geslacht, de schouwburg, waarin een Italiaansch opera-gezelschap in den laatsten tijd zijne talenten voor Pa-

ramaribo's ingezetenen deed schitteren. Aan het einde van diezelfde Wagenstraat valt een tweede monument van het tegenwoordige geslacht u in de oogen. 't Zijn de gebouwen, de omheiningen, de roodgeverwde palen van het piket van justitie, waaraan wij later opzettelijk een bezoek zullen brengen. En slaat gij aan het einde de Wagenstraat links af, dan ziet gij eene savanne (weiland) voor u, waarvan een gedeelte is afgezonderd tot begraafplaats der slaven, die natuurlijk niet op dezelfde „stille rustplaats van Gods dooden” met hunne meesters mogen worden bijgezet!

Wij wandelen nu, langs het kerkhof voor militairen en de Roomsche-Katholieke begraafplaats, naar het kanaal van Kwatta. Dat kanaal volgende, keeren wij stadwaarts terug, en, na eenige straten te zijn door gegaan, zijn wij in de Hernhutterstraat, waarvan de geheele linkerzijde door, aan de Hernhuttersche gemeente behoorende, gebouwen wordt ingenomen. Allerlei bedrijven worden hier uitgeoefend. Gij ziet er ook het fraaije kerkgebouw der Moravische broeders, het grootste van Paramaribo, met een der lange zijden naar de straat gekeerd en daar een regten hoek vormende, terwijl het boven van gallerijen omgeven is. Treedt gij dit gebouw binnen, om het te bezigtigen, dan zult gij met de meeste welwillendheid ontvangen worden. Nimmer blijft men in gebreke, om den vreemdeling in den tuin achter de kerk te brengen, waar, half tusschen bloemen verscholen, de grafsteen prijken van de eerste vrome mannen dezer gemeente, die in deze kolonie het Euangelie kwamen prediken, en zoo gij weet, wat zij gedaan hebben, dan zult gij niet zonder eerbied hunne laatste rustplaats naderen.

Van hier begeven wij ons naar den waterkant, en zij u wij weldra aan de vischmarkt en den „heiligen weg.” Onder een rei tamarinde-boomen, wordt daar elken morgen eene markt gehouden, waarop visch, groenten en andere inland-

sche levensmiddelen zijn uitgestald. Iets verder bereikt gij de platte brug, waarbij zich de wacht der policie bevindt en waar de aanlegplaats is der meeste van plantages komende booten en ponten. De huizen langs de rivier worden grootendeels bewoond door kooplieden, die open winkels houden, door „smokkelaars,” de kunstterm voor de houders van komenijs-winkels, en door kroeghouders of gepatenteerde dramverkoopers, die het grootste gedeelte hunner verderfelijke waar aan de militairen van het bataillon jagers N°. 27 of aan de bemanning der af- en opvarende tentbooten slijten. Onbegrijpelijk groot is de hoeveelheid sterke drank, welke hier wordt verkocht, en vreeselijk is de ellende, die door dezen duivel wordt gesticht. Vooral onder de soldaten heerscht dit kwaad. Wilt gij u een denkbeeld vormen van den ongelukkigen en diep beklagenswaardigen zedelijken toestand, waarin deze menschen in Suriname verkeeren, hoor dan het getuigenis van iemand, die zelf in den jongsten tijd eenige jaren lang als soldaat en onderofficier in die kolonie heeft gediend.

„De garnizoensdienst is grootendeels even gemakkelijk als de voeding en kleeding spaarzaam zijn berekend. De vele vrije tijd, waarover de soldaat te beschikken heeft, en 't gebrek aan behoorlijke uitspanning en geoorloofde vermaken draagt niet weinig bij, om hem te demoraliseren. Menig nieuw aangekomene geeft zich, uit verveling of door slecht gezelschap daartoe verleid, aan den drank over, dien men niet alleen in de kroegen, maar ook gemakshalve in 't fort kan verkrijgen. De grootste helft van het korps is helaas! aan deze ondeugd verslaafd, en daar de prijs van de generver voor de behoefte van den soldaat te hoog is, neemt de dram daarvan de plaats in. 't Is merkwaardig, tot welke hoogte sommigen het in 't drinken gebragt hebben; want er zijn er (ook onder de burgers heeft men zulke helden), wier

zinnen door twee flesschen daags nog niet worden beneveld. Dit is de reden waarom de soldaat bij alle inwoners der kolonie slecht gezien is, en zelfs, in weerwil van zijn blanke kleur, door den neger wordt veracht. Men moet wel is waar erkennen, dat deze ondeugd niet alleen onder de soldaten heerscht, die hunne uitspattingen niet zoo kunnen verbergen, als de bewoners der stad of der plantagien, die hun roes in de hangmatten op hun gemak kunnen uitslapen; maar zeker is het, dat de helft der militairen dronklappen zijn "

Wij hebben onze wandeling door de stad Paramaribo bijna ten einde gebragt. Iets lager dan de platte brug ziet gij de koffij-waag, waarvan de bovenverdieping tot concertzaal is ingerigt. Vervolgens komt gij bij het Gouvernementsplein aan de steenen trap, die tot landingsplaats dient van den Gouverneur en de vele passagiers van tentbooten, en eindelijk, tusschen deze en het fort Zeelandia, aan de marinetrapp, bij welke gemeenlijk eenige kleurlingvrouwen, slavinnen en vrijen, bezig zijn met wasschen voor de equipagiën der ter reede liggende schepen.

Na deze vlugtige wandeling door Paramaribo trekken wij de rivier Suriname, waaraan zij gelegen is, verder op. De rivier loopt, met vele kronkelingen en bogten, naar het Zuiden. Een uur van Paramaribo ontvangt zij de uit het Zuidwesten komende Para-kreek, waaraan drie suiker-plantagien en verscheiden houtgronden liggen. Daar tegenover ziet gij aan haren oostelijken oever de monding van de Paulus-kreek, waarvan de plantages thans, op ééne na, verlaten zijn. Tien uren van de stad ligt, mede op den oostelijken oever, op eenen hoogen grond, het dorp "Jodensavanne," door Portugesche Israëlieten in 1686 gebouwd. Van hier worden de oevers bergachtig en zijn met heerlijke bosschen bedekt, terwijl landwaarts groote savannen zich uitstrekken. De plantages, meestal verarmde hout-

gronden, worden zeldzamer en de wilde natuur behoudt de overhand.

Vijf uren boven „Joden savanne” vloeit van het Westen de aanzienlijke Maarschalks-kreek in de Suriname, wier talrijke houtgronden reeds lang verlaten zijn. Door deze kreek kunt gij in de boven-Saramaka komen, 't geen echter, omdat zich in den omtrek vele weggelooopen slaven ophouden, die het hier onveilig maken, nog door niemand is beproefd. Vier uren verder ligt de belangrijke houtgrond Bergendaal, aan den voet van een ongeveer 200 voet hoog gebergte. In den droogen tijd is de stroom dikwijls op sommige plaatsen niet meer dan twee voet diep, zoodat de gemeenschap met Paramaribo dan veel moeilijkheden oplevert.

Vier uren van hier bereikt gij de weinig beduidende plantage en de militaire post „Victoria.” De stroom, door een hoogen oever ingesloten, is hoogstens twee honderd voet breed en vol klippen en zandbanken. Met digte bosschen bedekte heuvelen en bergen strekken zich aan beide zijden uit. Nog drie uren verder stort zich uit het Oosten de aanzienlijke Sara-kreek in de Suriname, die hier weder breed en vol klippen, eilanden en zandbanken is. Het karakter van het land is geheel hetzelfde als dat van de boven-Marowyne, ofschoon de rivier aanmerkelijk kleiner is en de tooneelen dus niet zoo grootsch zijn. Aan de Sara-kreek en in de nabijheid hebben zich ook Aukaner-boschnegers gevestigd. Deze kreek loopt zuidoostelijk diep landwaarts in, en de boschnegers komen, na acht dagen reizens, waarvan ze echter eenige dagen over land moeten trekken, langs deze kreek aan de dorpen van hunnen stam, die aan de boven-Tapahoni liggen.

Vier dagreizen boven Victoria liggen de dorpen der Saramaka-boschnegers. Gelijk in de boven-Marowyne wordt ook hier in den droogen tijd de vaart door vele klippen en

banken belemmerd. Daarentegen is in 't binnenland de waterstand op sommige plaatsen, bij zware regentijden, wel vijftig voet hooger dan in den droogen tijd, en de snelheid van den stroom boven alle begrip. Vallen er zware regenbuijen in de bovenlanden, dan kan het water in één nacht bijna acht voet rijzen.

Het laatste dorp der Saramaka-boschnegers, Mongo (Berg), zal ongeveer veertig of vijftig uur van Victoria, en, te oordeelen naar 't verval van het water, vijf honderd voet boven die plaats liggen. Ook zij bezitten over de boschrijke bergten een weg naar de dorpen der Aukaner-negers aan de Tapanahoni.

Zeven uren ten Westen van de Suriname storten zich de Saramaka en Coppename in de zee. Beiden maken, door ver zich uitstreckende modderbanken, het binnenvaren moeilijk. Aan de Saramaka werden eerst in de tweede helft der vorige eeuw plantages aangelegd.

Slechts weinig kleiner dan de Suriname, loopt de Saramaka in vele krommingen naar het Zuiden. Als gij de rivier acht uren ver opvaart, bereikt gij de voormalige militaire post Groningen, die op eenen hoogen zandheuvel ligt met schelpen vermengd. Hier vestigde zich voor eenige jaren de bekende kolonisatie, die geleerd heeft, dat Europeanen in Suriname zeer goed als landbouwers kunnen arbeiden. Nog verder trekkende, ziet gij eenige plantages, die meer en meer in verval geraken, en aan den linkeroever de militaire post „Uitkijk,” waarbij zich de Wanica-kreek in de Saramaka ontlast. Door deze kreek, die met een gegraven kanaal is verlengd, staat de Saramaka met de Suriname in verbinding. Langs dat kanaal, dat even boven Paramaribo in de Suriname valt, worden de produkten der plantages der Saramaka naar de hoofdstad vervoerd. Boven het Wanica-kanaal heeft de Saramaka slechts weinig en niet veel

beduidende houtgronden aan hare oevers. Eene menigte krekens, die haren oorsprong in de savannen nemen, storten zich van beide zijden in den stroom. De laatste bewoonde plaats, vroeger een militaire post, Saron genaamd, eertijds eene vestiging der Hernhutter-zendingen, ligt ongeveer achttien uur van de zee, waartoe echter, wegens de aanzienlijke bogten der rivier, wel eene reis van dertig uur noodig is.

Van Saron voert een weg acht uren lang door savannen en bosschen naar de plantage Berlijn aan de Boven-Para, van waar een andere kommunikatieweg, die dertien uur lang is, naar Paramaribo leidt.

Ongeveer vijf uur boven Saron ligt aan de rivier een, als goddelijk vereerde, heuvel, welken de boschnegers bij het voorbij varen met vlaggen en bonte doeken versieren, en waaraan ze nimmer verzuimen hunne offers te brengen. Iets verder vindt gij de Mindrinetti- (Middernacht-) kreek, die door de Maarschalks-kreek de Suriname met de Saramaka verbindt.

Vijf dagen van Saron wonen de Bekoe-, de Moesinganen en de Matoeari-negers, van vijf honderd tot zes honderd in getal. De Coppename, die even ten Westen van de monding der Saramaka in zee vloeit, komt eveneens uit het Zuiden, en heeft aan hare rijke en schoone oevers het leprosen-etablisement „Batavia,” dat ongeveer twee uren van de zee ligt. Zes uren verder ligt de, het Gouvernement toebehoorende, houtzaag-inrigting „Andresen,” waar door slaven schoone timmer- en meubel-houtsoorten bearbeid en naar de Antillen vervoerd worden. Bij Batavia vloeit de groote en zeer vischrijke Coesoewini-kreek, die, bijna evenwijdig met de Saramaka, in de zonderlingste krommingen van het Zuiden komt, in de Coppename. Verscheiden groote krekens, gedeeltelijk door Indianen bewoond, storten zich

in de Coppenami, wier verdere loop en oorsprong niet bekend is.

De zeekust tusschen de Coppenami en de westelijke grensrivier Correntin is in twee distrikten verdeeld : boven- en beneden-Nickeri. De beneden-landen zijn voor 't verbouwen van katoen bijzonder geschikt, en eerst in 't begin van deze eeuw onder kultuur gebragt. Het boven-distrikt neemt ongeveer zes uur ten Westen van de Coppenami een aanvang, en bestaat uit een aantal plantages, die langs de zeekust liggen en door eenen vier uur langen zijweg met elkander verbonden zijn. De grond is er zeer vruchtbaar, maar in den droogen tijd heeft dit distrikt, dewijl het aan een kreek gelegen is, dikwijls groot gebrek aan drinkwater, dat de slaven uit verder afgelegene meeren, soms twee of drie uren ver, op het hoofd herwaarts dragen. Negen uren ten Westen van het boven-distrikt en door groote meeren en poelen daarvan gescheiden, neemt het neder-distrikt een aanvang, aan welks zeekust zich eveneens verscheiden katoen-plantagien bevinden. Op de landpunt, die door de monding van de Nickeri-kreek gevormd wordt, is een sterke militaire post en tevens de zetel van den landdrost. Verscheiden kooplieden en handwerkslieden zijn hier gevestigd. Dit kleine dorpje, dat uit twee straten bestaat, draagt den naam van „Nieuw-Rotterdam.” Aan de Nickeri-kreek, die door de Walambo met de Coppenami is verbonden, liggen verscheiden suiker- en eenige koffij-aanplantingen, wier produkten door Hollandsche of Amerikaansche schepen van daar onmiddelijk worden afgehaald.

Delaatste plantage „Krabbehoek” is ongeveer zes uur van de monding verwijderd, en de gansche aanzienlijke kreek, gelijk mede de in haar zich uitstortende Maratacca, slechts spaarzaam door Indianen bewoond.

De Correntin stroomt, aan hare monding met de Nickeri-

kreek vereenigd, hier in zee. Beider breedte bedraagt, van de post Nickeri tot den linkeroever van de Correntin, ongeveer drie uren. Aan de Engelsche zijde zijn twee suikerplantages, „Maryshope” en „Skeldon.” De Hollandsche oever is echter geheel onbewoond. De Maratacca zou, volgens het beweren der Indianen, met de Correntin verbonden zijn.

De oorsprong van dezen grooten stroom is geheel onbekend. Vermoedelijk ontspruit ook hij in de met bosschen bedekte gebergten onder den evenachtslijn.

Het land, waarop wij een vlugtigen blik hebben geworpen, is slechts schaars bewoond. Zijne bevolking is in vier hoofdafdeelingen gesplitst, namelijk :

Vrije lieden, waaronder Europeanen met hunne afstammelingen en gemanumitteerde slaven worden verstaan;

Slaven, die of aan huisselijke diensten of aan den landbouw zijn verbonden;

Indianen, de oorspronkelijke bevolking van het land; en

Boschnegers of afstammelingen van weggelooopen slaven, wier onafhankelijkheid is erkend.

De *vrije lieden*, die de stad Paramaribo bewonen, bereikten in 1851 het cijfer van 10,174. Zij, die in de forten Zeelandia en Nieuw-Amsterdam en op de verschillende posten in de divisien en distrikten verblijf houden, bestonden uit 1,035 personen. Terwijl in de divisien en distrikten 1,173 zielen werden gevonden. Zoodat het geheele aantal *vrije lieden* in 1851 in Suriname 12,382 bedroeg.

De *vrije bevolking* der stad Paramaribo is hoofdzakelijk zamengesteld uit ambtenaren, officieren en manschappen van het garnizoen, plantagie-eigenaren en administrateurs, handelaars, winkeliers enz. Die der buitendistrikten bestaat

uit plantagie-direkteuren en opzichters of zoogenaamde blank-officieren, ingenieurs en handwerkslieden.

De hoogere ambtenaren vormen den aanzienlijksten stand dezer maatschappij. Daarop volgen de administrateurs der plantages. Daar de meeste eigenaren afwezig zijn en in Europa wonen, hebben zij het beheer hunner eigendommen aan anderen overgedragen. Dat zijn de „administrateurs.” Ze wonen in de hoofdstad en hebben soms wel dertig plantages onder zich. Van alle inkomsten der plantage hebben ze zekere procenten, zonder dat de werkzaamheden hun veel moeite en hoofdbrekens kosten. Hun rijkdom en de afhankelijkheid, waarin vele menschen in Suriname tot hen staan, maken hen tot de meest aanzienlijke en invloedrijke personen der kolonie.

Opmerking verdient ook het groote aantal Israëlieten, dat zich in Suriname bevindt. Velen hunner zijn eigenaren van aanzienlijke plantages, maar de meesten drijven handel.

Handwerken worden bijna uitsluitend uitgeoefend door kleurlingen, waaronder men de afstammelingen verstaat van blanken en zwarten. Naarmate er meer of minder Europeesch bloed in hen is, dragen ze ook weder verschillende namen.

In vroeger tijd vooral hing het aanzien, dat men genoot, grootendeels af van de kleur der huid. Hadt gij het geluk van blank te zijn, dan konden eer en rijkdom u niet ontgaan, al waren overigens uwe eigenschappen der ziel volstrekt niet van de voortreffelijkste. Die kastengeest en dat vooroordeel zijn echter thans zeer verminderd. Thans is voornamelijk de rijkdom de maatstaf van het grooter of geringer aanzien, dat gij geniet.

De volgende schets van de levenswijze der bewoners van Paramaribo zullen allen, die haar bij eigen aanschouwing kennen, niet als ongetrouw of onjuist verwerpen.

Die levenswijze heeft weinig afwisseling en bepaalt zich hoofdzakelijk bij een goede tafel en andere materiële genoegens. Behalve de tafel, die met allerlei kostbaarheden uit Suriname, Nederland en Noord-Amerika is opgevuld, bestaat de grootste weelde in slaven. Hoe meer gij van deze voorwerpen voor uwe bediening in huis hebt, des te aanzienlijker is uwe huishouding. Eene familie, waarin twee of drie kinderen zijn, kan het zonder zes of acht zulke dienstboden niet goed stellen, die alleen voor de keuken, wasch en bediening onmisbaar gerekend worden. Hebt gij een tuin en houdt gij paarden, dan hebt gij natuurlijk nog een tuinman en een stalknecht noodig.

Huwelijken zijn hier niet zeer in gebruik; vrije huishoudsters of concubinen nemen bij velen de plaats in, die in Europesche maatschappijen, waar de goede zeden in eere staan, aan eene echtgenoot toekomt. Kinderen, uit zulk eene zamenleving geboren, worden gewoonlijk als echte kinderen behandeld, maar dragen den naam der moeder.

Spaarzaamheid en orde zoekt gij in zulke huishoudingen meestal te vergeefs; want al is de man ook geen verkwister, dan weet zijne vrouw het geld toch zoo te gebruiken, dat men van geluk mag spreken, als de inkomsten de uitgaven dekken. Meestal eten deze huishoudsters alléén, zonder haren heer, of verzoeken vriendinnen („maatjes”) bij zich.

Bij de geringere vrije lieden, die van handwerken moeten bestaan, is natuurlijk het leven veel minder gemakkelijk en weelderig. Velen weten 's avonds niet, hoe ze den volgenden dag aan de kost zullen komen, ofschoon in hunne weinige behoeften door een paar uren arbeids gemakkelijk zou kunnen voorzien worden. Maar de menschen van dezen stand zijn over 't algemeen lui en vadzig, ja velen schamen zich te arbeiden, uit vrees van daardoor met de slaven gelijk gesteld te worden.

Naar het voorbeeld der ouderen vormt zich natuurlijk de jeugd. Nergens is de opvoeding zoo verwaarloosd, als hier onder de lagere standen. Niet dat er geene scholen zijn of inrigtingen voor 't onderwijs van arme kinderen; voor beiden is gezorgd; maar den meesten ouders is het onverschillig, hoe 't met hunne kinderen in vervolg van tijd zal gaan. Bezit nu de jeugd nog zoo veel levenslust, dat ze geen middagslaapje in de hangmatten houdt, zoo wordt toch de tijd niet beter besteed, dan om vogels te vangen, en met het geweer in de bosschen rond te dwalen. Inspanning en ernstige studiën zijn den meesten kreolen een gruwel. Daar in den dagelijkschen omgang onder de inboorlingen meestal slechts negerengelsch wordt gesproken, en de kinderen zich buiten den schooltijd weinig met lezen en schrijven bezig houden, treft gij slechts weinigen aan, die zuiver Nederduitsch kunnen schrijven en spreken. In dit gebrek aan opvoeding is voor een gedeelte de reden te zoeken, waarom landbouw en nijverheid in deze kolonie nog op zulk eenen lagen trap staan.

De *slavenbevolking* van Paramaribo bedroeg in 1851 een aantal van 5,669 menschen; die van de forten Zeelandia, Nieuw-Amsterdam en de verschillende posten in de divisiën en distrikten bestond uit 104, en die van de verschillende divisiën en distrikten uit 33,384 slaven. Zoodat er in Suriname nog een getal van 39,157 slaven werd gevonden.

In het vorige jaar 1850, waren er nog 39,679, zoodat in één enkel jaar het aantal slaven met 522 is verminderd.

In het jaar 1849 waren er nog 40,311 slaven; zoodat in dit jaar het getal slaven met 632 is afgenomen.

In het jaar 1848 waren er nog 40,446 slaven. Het aantal is gedurende dat jaar met 135 teruggegaan.

Van 1826 tot 1848, dus gedurende ruim 22 jaren, kan

men rekenen dat de slavenbevolking met een getal van ruim 15,000 is verminderd, want toen waren er nog ruim 56,000.

De slaven worden verdeeld in *partikuliere slaven* en *plantagie-slaven*. Onder de eersten verstaat men dezulken, die op de slavenregisters bekend staan op naam van *personen*, in tegenstelling van de laatsten, die bekend staan ten name van *plantagien*.

Die slavenregisters worden gehouden, met het doel, gelijk de regering verklaart, „om ze te doen strekken tot kracht-dadige beteugeling van den slavenhandel.” Zonderling is het echter, dat de invoer van slaven uit een der West-Indische eilanden in Suriname, door het Gouvernement wordt aangemoedigd, daar, volgens den Minister van Koloniën in zijn *Verslag van het beheer en den staat der Koloniën in 1849*, voor den invoer van elken gezonden „werkbaren” plantagie-slaaf, een premie van *f* 25, en voor elken gezonden slaaf beneden de zestien en boven de twaalf jaren een premie van *f* 12,50 door het Gouvernement wordt uitgekeerd.

Van alle personen, vrije lieden zoo wel als slaven, die zich op den eersten dag van ieder jaar binnen de kolonie bevinden, moet eene belasting aan het Gouvernement betaald worden, onder den naam van „hoofdgeld,” en ten bedrage van vijf gulden. Ten einde nu deze belasting te kunnen innen, is er een register aangelegd van alle familien, die de ingezetenen van Suriname uitmaken en hunne slaven. Alle vermeerderingen of verminderingen van het getal slaven, door geboorte, overlijden, koop of verkoop, schenking of ruiling worden in dat register opgeteekend. Op die wijze is de statistiek vrij naauwkeurig.

De uit- en invoer van slaven van en naar Curaçao en andere West-Indische bezittingen is natuurlijk geoorloofd, want anders zou de premie, die voor den invoer uitgelooft

is, niets beteekenen. Op den uitvoer van slaven uit Suriname is eene belasting gesteld van *f* 100. Maar, in weerwil van de premie op den invoer, moet voor dien invoer in ieder geval eene vergunning van den Gouverneur worden gevraagd. 't Moest geheel verboden zijn. De menschelijkheid eischt het. De Minister zegt zelf: „Ongaarne wordt de slaaf van den eenen grond naar den anderen verplaatst. Gehechtheid aan den grond zijner geboorte is oorzaak van dien tegenzin.” Indien hij alzoo „ongaarne” van de eene plantage naar de andere verhuist, hoe veel te meer moet hij zich ongelukkig gevoelen, wanneer hij bij voorbeeld van Curaçao naar Suriname wordt verplaatst. En toch moedigt het Gouvernement zulke verplaatsingen aan door premiën. Daarbij komt, dat de slaven het in Curaçao minder hard hebben dan op de plantages van Suriname. De gunstiger verhouding van de geboorten tot de sterfgevallen bewijst het. In Suriname stierven in 1849 genoegzaam 3,49 per cent, op Curaçao slechts 2,77, op Bonaire 1,21, op Aruba 1,25 per cent. In Suriname werden geboren 2,82 per cent, op Curaçao 3,86, op Bonaire 3,22, op Aruba 4,83 per cent.

„Is het niet een gruwel,” vragen wij met den heer BLUSSÉ in de Tweede Kamer der Staten Generaal, „dat men die ongelijkheid van toestand tracht gelijk te maken, door den invoer van slaven in Suriname met premiën aan te moedigen, en den uitvoer van slaven naar Curaçao tegen te gaan door een belasting? Is dat niet een slavenhandel van de ergste soort? Toen de eerste kreten tegen den slavenhandel opgingen, waren de voorstanders van dien handel gewoon, als argument bij te brengen: „de slavenhandel is niet zoo verschrikkelijk als men voorstelt; wij voeren menschen weg „uit een onbeschaafd land, waar zij leven als dieren en „elkander om eene kleinigheid doodslaan, en wij brengen „hen over naar een ander land, om hen daar te stellen

„onder tucht en te verplaatsen in een toestand, grenzende „aan beschaafdheid.” Doch hier heeft juist het tegenovergestelde plaats. Hier moedigt men den slavenhandel aan van een meer beschaafd naar een minder beschaafd land.”

De Minister van Koloniën beloofde bij die gelegenheid, dat, wanneer het vervoer van slaven van de West-Indische eilanden naar Suriname, zonder krenking van algemeene belangen of verkregen regten, kan worden verboden, hij het zich ten pligt zou maken, in dien geest te handelen. Maar bij die belofte is het gebleven. En toch verklaarde de Minister, „dat de uiteenloopende uitkomsten, welke de behandeling der slaven in de verschillende West-Indische bezittingen oplevert, ook zijne aandacht hadden getrokken, en dat hij zich had afgevraagd : aan welke omstandigheden het moet worden toegeschreven, dat die uitkomsten op Curaçao en de verdere eilanden zoo veel gunstiger zijn dan in Suriname.”

De invoer van slaven in de Nederlandsche West-Indische bezittingen uit vreemde koloniën en plaatsen, waar de direkte invoer van slaven uit Afrika niet geoorloofd is, mag alleen krachtens eene speciale vergunning van den Gouverneur plaats hebben.

De invoer van slaven uit Afrika is, gelijk wij reeds zeiden, sedert 1824 verboden. Daarmede is de voorname bron van toevoer gesloten, want de beide wegen van invoer, die nog open staan, verhinderen niet den verbazenden achteruitgang van het getal slaven in de laatste kwart eeuw.

De Indianen maken de oorspronkelijke bevolking van Suriname en geheel Gujjana uit. Ze zijn, op weinige in de bosschen verspreide stammen na, geheel uitgestorven. Hun aantal wordt tegenwoordig nog op duizend geschat, die over de geheele kolonie verspreid zijn, maar meer be-

paald aan de oevers der rivieren Marowyne, Saramaka en Coppename hunne verblijfplaats houden. Aanvankelijk hebben onze voorouders hen beoorloogd en de gevangenen als slaven verkocht. Later echter is dit opgehouden en thans leven ze sedert lang in vrede met de overige bevolking. Ongeregelde levenswijjs, ruwe zeden, vadzigheid en misbruik van sterkendrank worden als voorname oorzaken van hunne gedurige vermindering beschouwd. Vooral dit laatste wordt onder hen in hooge mate aangetroffen; geene opoffering is hun te groot, om aan dien hartstogt te voldoen.

Overigens zijn ze een zorgeloos volk, dat weinig behoeften kent, uit gebrek aan beschaving, zoo zelfs, dat ze bijna geen kleedingstukken gebruiken. Ofschoon de meesten zich met ééne vrouw vergenoegen, zijn er echter ook, die er twee, drie of meer hebben. Komt iemand, die zulk een harem bezit, te huis, dan wordt hem door zijne vrouwen zijn eten gebragt. Ze zetten het voor hem neder, en verwijderen zich onmiddelijk weder, zonder een woord te spreken. Men kan alzoo uit het aantal schotelen opmaken, hoe veel vrouwen iemand bezit. Nadat de man zich verzadigd heeft, neemt elke vrouw haren schotel weder weg, en verteert het overblijvende met hare kinderen in hare hut, want elke vrouw heeft hare afzonderlijke woning. Echte trouw is onder hen zeldzaam; dikwijls gebeurt het, dat eene vrouw zich maanden lang bij een anderen Indiaan ophoudt, en vervolgens weder naar haren man terugkeert. Zoo is het ook geene zeldzaamheid, dat mannen hunne vrouwen en kinderen verlaten en op eene andere plaats zich weder vestigen.

Er is geen onbestendiger volk dan deze Indianen. De geringste omstandigheid kan hen hunne akkers en woningen doen verlaten, al waren ze ook pas aangelegd. 't Is niets ongewoons, dat kinderen van tien tot twaalf jaren

van hunne ouders wegloopen, en zich naar andere ver verwijderde dorpen begeven. Ouder- en kinderliefde behoort tot de zeldzaamheden en voor grijsaards en zieken wordt geen de minste zorg gedragen.

De dorpen zijn, zonder eenige symmetrie, meestal digt bij eene rivier of bevaarbare kreek, aangelegd. Elke familie heeft hare eigen hut, die zoo lang gebruikt wordt, tot er geen plaatsje meer is, waar men zich voor den regen kan beveiligen. De hutten zijn zeer eenvoudig en doeltreffend gebouwd.

Hunne godsdienst bestaat uit eenige dwaze en ongerijmde begrippen en overleveringen. Overigens wordt tot dus verre aan hunne beschaving en zedelijke en godsdienstige verbetering zeer weinig gedaan. Eenige weinigen genieten onderwijs in de Christelijke leer. Enkelen hebben zich laten doopen en het Christendom aangenomen. Maar van Gouvernementswege geschiedt zeer weinig, om hen uit hunnen staat van zedelijke en maatschappelijke ellende op te heffen. Wel tracht men zich te verontschuldigen, door te beweren, dat zulke pogingen toch met geen gunstigen uitslag bekroond zouden worden, doch deze verwachting wordt door niets geregtvaardigd. Integendeel, ofschoon men hen meestal als in de hoogste mate lui afschildert, hebben ze toch kleine industriën, die aangemoedigd en ontwikkeld konden worden, en waarop men ook eene hoogere vorming van dit diep gezonken volk zou kunnen bouwen. Zoo ontwaart men de eerste bewijzen dier industrie in het bouwen hunner woningen, waarin veel overleg en een nuttig gebruik van de hulpmiddelen, die de natuur hun aanbiedt, niet is te miskennen. Ook het bebouwen hunner velden duidt dit aan. De mannen vellen de zware boomen met een bijl; de vrouwen maken den akker van struiken en wilde planten schoon. Dan laat men dit alles droogen en steekt het aan de windzijde in

brand In den aanvang van den kleinen regentijd wordt het land met cassave of maniok beplant. In eenen goeden grond zijn de wortelen of knollen van deze aardvrucht binnen de negen maanden rijp. Tusschen de maniok worden ananassen en maïs geplant. Gedurig en zonder ophouden moet het land worden gewied, een arbeid die aan de vrouwen is opgedragen. Ook zij zijn met het oogsten belast.

De mannen zijn zeer ervaren in het maken van „pagalen,” een soort van vierkante korven, die zeer dicht in elkander worden gevlochten, zoodat ze den regen niet doorlaten; ze zijn in Suriname alom in gebruik en zijn een der voornaamste handelsartikelen der Indianen. Ook andere kleine korven, „koekoeri” genaamd, pijlen en bogen weten ze zeer goed te vervaardigen, in weerwil van de gebrekkige hulpmiddelen, die ze er toe bezigen. De jacht en vischvangst leveren hun een voornaam middel van bestaan op. Met de „corjalen,” kano’s die ze zelf uit boomstammen kappen, brengen ze de voortbrengselen hunner industrie, waartoe ook een soort van waterkruiken behoort, naar Paramaribo. Daar worden ze te koop aangeboden, en uit de opbrengst voorzien ze zich van eenige weinige kleedingstukken, kralen en andere snuisterijen en soms ook wel van een geweer, kruid, lood en andere onontbeerlijke gereedschappen, als houwens, bijlen enz. Dram, zout en gezouten visch ontvangen ze nu en dan van het gouvernement, als aanmoediging, wanneer ze de eene of andere kleine dienst hebben bewezen, of blijken van arbeidzaamheid hebben gegeven.

Hunne taal is weinig of niet bekend. De verschillende stammen, waaruit de Indianen bestaan, als Caraïben, Arawaken, Waraus enz., hebben elk een verschillend en voor elkander onverstaanbaar dialekt. De meesten hebben echter, door hun verkeer met de hoofdplaats Paramaribo, langzamerhand het negerengelsch aangeleerd.

Deze Indianen, die overal in de bosschen en wildernissen van Suriname verspreid wonen, staan onder het gezag der divisie-autoriteiten van het Nederlandsche Gouvernement, op de verschillende plaatsen, waar ze zich ophouden. Alleen bij de Indianen, die in de Nickeri wonen, is een afzonderlijke ambtenaar geplaatst, die den titel van „posthouder” voert, en wiens taak het is om order onder hen te houden. Hij staat in onmiddellijke korrespondentie met het kommissariaat der inlandsche bevolking.

Jammerlijk is de toestand, waarin gij deze Indianen, als ze Paramaribo bezoeken, de straten der stad ziet rondzwalen. Bij troepen van vijf of zes, bijna nooit anders dan in een staat van volslagen dronkenschap, zijn ze, beide zoowel mannen als vrouwen, genoegzaam geheel naakt. Overal, bij voorbijgangers en aan de huizen, bedelen ze sterken drank. Toch worden ze door dezelfde menschen, die de slaven als dieren behandelen, met toegevendheid en welwillendheid bejegend. In fatsoenlijke gezelschappen, waar de keur der Europesche wereld van Suriname bijeen is, ziet gij wel eens een troep dronken Indianen binnendringen, zonder dat het iemand in de gedachten komt hun ten kwade te duiden, dat ze zich groote gemeenzaamheid veroorlooven, met vrijpostigheid sterken drank vragen en de meest barbaarsche geluiden uit hunne rieten fluiten voortbrengen.

De Boschnegers hebben hun verblijf in de kolonie Suriname aan den slavenhandel en de slavernij aldaar te danken. 't Zijn oorspronkelijk Afrikanen, van daar naar Suriname als slaven overgevoerd; maar ze hebben hunne meesters weten te ontloopen en daarna tegen het Nederlandsche Gouvernement zich vrij gevochten.

Het lot, dat de slaven op de plantages, van de eerste tijden der kolonie af, te verduren hadden, deed velen, zoo-

dra zich daartoe eenige gelegenheid aanbood, de vlugt nemen. De digte bosschen en bijna ontoegankelijke wildernissen van Suriname boden hun vele schuilplaatsen aan. Daar vormden ze langzamerhand verschillende dorpen, bebouwden de omliggende gronden, en de vruchten van dien landbouw, gevoegd bij 't geen de jacht en vischvangst hun opleverde, maakten hun onderhoud uit. Wij hebben, op onze wandeling door Suriname's woeste bosschen en velden, reeds verscheiden schuilplaatsen ontmoet, waar thans nog slaven, die niet lang geleden hunne meesters ontvlugttten, in veiligheid wonen en zelfs de omstreken onveilig maken. Naarmate deze uitkomst voor de weggelooopen slaven gunstiger werd, nam ook het wegloopen toe. Zij, die op deze wijze hunne vrijheid hadden teruggenomen, hielden zich wel dra niet meer te vreden met verborgen in hunne bosschen te leven, maar stelden zich met hunne lotgenooten, die nog slavenketenen droegen, in verstandhouding, deden uitvallen op de plantages en voerden, na alles verwoest en vermoord te hebben wat tegenstand bood, de slaven mede.

Toen werd de regering genoodzaakt, eenen kostbaren, langdurigen en vrij nutteloozen oorlog tegen hen te voeren, die in kleine expedities, zoogenaamde „boschpatrouilles,” bestond, en geen andere uitkomst had, dan dat men de negers dieper in de bosschen joeg, waaruit ze kort daarna weer te voorschijn kwamen, om hunne oude gewoonten op nieuw te volgen. Men was zoo gelukkig, verscheiden hunder dorpen tusschen de Saramaka en de Suriname te ontdekken, ze te verbranden en alle akkers te vernielen! Maar de veldtocht kostte, hoe rijk in dien tijd de kolonie ook mogt zijn, zulke groote sommen, dat ze niet in verhouding stonden tot het voordeel dat men behaald had.

En wat deed men nu? Men sloot met die weggelooopen slaven, met dat menschenras, dat, zoolang het slavenketenen

draagt, veracht is als het redelooze vee, met die voorwerpen van belediging en beschimping en mishandeling zoo lang ze in de magt der blanken zijn — men sloot met de Boschnegers vrede en verklaarde hen onafhankelijk! Een in behoorlijke orde opgemaakt verdrag werd aangegaan, waarbij de eene partij, het Nederlandsche Gouvernement, aan de andere partij, de weggeloope slaven, het binnenlands gelegen en onbewoonde gedeelte der kolonie afstond, en hun tevens verlof gaf, om in zeker aantal Paramaribo te bezoeken, en zich zelfs verbond, om hun op vastgestelde tijden geschenken in kruid, geweren, lijnwaden, sabels, messen enz. uit te reiken. Gewoonlijk heeft deze uitdeeling om de vier jaren plaats, gelijk blijkt uit de volgende mededeeling van den Minister van Kolonien in het *Verslag van het beheer van Suriname en van den staat, waarin de kolonie zich bevindt*, over het jaar 1850: „Het eenige, dat over de Boschnegers over 1850 aangeteekend wordt, is de uitdeeling van geschenken, die zij, volgens de met hen gesloten overeenkomsten, om de vier jaren ontvangen, welke door de Aukaners en Saramakaners zijn in ontvang genomen; door de Bekoe- en Moesinga-Boschnegers was dit reeds in 1849 geschied.”

De Boschnegers zijn in de volgende drie stammen verdeeld :

De Aukaners, die de boorden der rivier Morowyne, ruim 50 uren van zee gelegen, bewonen. Hun gewone verblijfplaats heet Auka.

De Saramakaners, die langs de oevers der rivier Boven-Suriname gevestigd zijn, mede ruim 50 uur van de hoofdstad Paramaribo verwijderd. Hunne woonplaats heeft geene bijzondere benaming; zij noemen die hun *condré* (land).

De Bekoe- en Moesinga-Boschnegers, die aan de oevers der rivier Boven-Saramaka hun verblijf houden, dat ongeveer 50 uur van zee ligt.

Ieder dezer stammen heeft een groot-opperhoofd of *graman*, die, ten teeken zijner waardigheid, een militairen uniform draagt, en daarenboven voorzien is van een stok met een vergulden knop en een ringkraag. Op al deze onderscheidingsteekenen is het Nederlandsche wapen gegraveerd.

Ze wonen, ofschoon niet ver van elkander verwijderd, in afzonderlijke dorpen of „*loo*.” Over elk dezer dorpen voert een kapitein het bevel, die ook al een montering draagt van blaauw laken met smal zilveren galon en een hoed met kokarde en zilveren band. Daarbij voert hij, ten teeken van zijnen rang, een stok met een grooten zilveren knop en een ringkraag.

Het getal der Boschnegers wordt op 8000 geschat, waarvan 3,300 Aukaners, 4,300 Saramakaners en slechts 400 Bekoe's en Moesinga's.

Bij elk dezer drie Boschnegerstammen is van Gouvernementswege een ambtenaar geplaatst, die den titel van „posthouder” voert. Bij de Aukaners, die ofschoon niet den talrijksten toch den voornaamsten stam uitmaken, wegens den invloed, dien zij door hunne meerdere beschaving op de anderen uitoefenen, is daarenboven nog een ambtenaar met den titel van „assistent-posthouder.” Deze ambtenaren, die allen verwijderd van de bebouwde plantagien wonen, zijn de vertegenwoordigers van het Nederlandsche bestuur bij de Boschnegers. Zij reiken aan hen, die naar Paramaribo wenschen te gaan, de passen uit, die ze noodig hebben, om de militaire posten te kunnen voorbijgaan.

De Boschnegers, meestal zeer zwart van kleur, onderscheiden zich van de plantage-negers door een krachtiger lichaamsbouw en veel onafhankelijker manieren, een natuurlijk gevolg van het onderscheid van beider toestand; de eersten zijn vrij en de laatsten zijn nog slaven. In hunne dorpen gaan ze meestal naakt met een om het lijf

gebonden schort (kamis). Maar als ze naar Paramaribo gaan, hebben ze dikwijls korte buisjes aan van gekleurd katoen. Hun kroes haar binden ze veelal in kleine bosjes op, die als horens overeind staan. Om de enkels en handen dragen ze ringen van ijzer en aan de vingers eene menigte gordijningen.

Hoogst ongunstig is het oordeel van den Minister van Koloniën over hunne arbeidzaamheid. „De Boschnegers,” zegt hij, „zijn over het algemeen vadzig en lui. Zij werken slechts dan, wanneer zij door de noodzakelijkheid worden gedrongen, om zich op nieuw te Paramaribo van kruid, lood euz. te gaan voorzien; want hebben zij dit, met de noodige gereedschappen voor de vischvangst, dram, zout en siroop, zoo denken zij niet aan werken, noch om hunne kostgronden te bewerken, die inmiddels aan hunne vrouwen, waarvan het getal soms twee, drie, ja vier is, en aan hunne kinderen worden overgelaten.”

Maar of dit ongunstig oordeel wel zoo geheel juist is, zou men al dadelijk mogen betwijfelen door 'tgeen er op volgt. Althans men zou mogen vragen, of er geene, van de Boschnegers onafhankelijke, redenen voor bestaan, indien ze werkelijk zoo lui zijn? Immers de Minister laat onmiddelijk op zijne uitspraak volgen: „In de laatste tijden schijnt er zich echter meerdere bedrijvigheid en lust onder hen, en vooral onder de Aukaners, te hebben geopenbaard; verscheiden hunner laten zich thans aanhuren op plantagiën, om daar bosschen te vellen en op te ruimen en brandhout voor de fabrieken te kappen. Ter bevordering van dien goeden zin, heeft het bestuur het dan ook geraden geacht, om het *onvoorwaardelijk verbod, om Boschnegers te huisvesten*, te wijzigen, en bij publikatie van 18 December 1848 vast te stellen, dat ieder, die verlangen mogt Boschnegers tot het verrigten van werkzaamheden op zijn erf of grond

te ontvangen, op voordragt van den commissaris voor de inlandsche bevolking, dispensatie van het bestuur van dat verbod kan verkrijgen."

Zou dat verbod, om Boschnegers te huisvesten, dat alzoo nog altoos bestaat, wel zeer geschikt zijn, om de toenadering van deze afstammelingen van slaven, die hunne vrijheid hebben heroverd, tot de afstammelingen hunner vroegere meesters te bevorderen?

Maar nog meer bewijzen, dat de Boschnegers toch niet zoo buitengewoon „lui en vadzig" moeten zijn, levert de Minister zelf, wanneer hij zegt: „De levenswijze der Boschnegers in het algemeen is eenvoudig; hunne hutten, op de eenvoudigste wijze te zamengesteld, zijn alle met troelie en pina (twee soorten van palmbleden), soms ook wel met tras (stroo) gedekt. Deze hutten zijn tien tot twaalf voeten lang en breed en hebben twee deuren, doch geene vensters; ééne der deuren leidt naar het slaapvertrek, dat door eene gebrekkige beschutting afgescheiden is van het zoogenaamde eetvertrek, welk laatste tevens wordt gebruikt, om er spijzen te koken.

„De bestaanmiddelen der Boschnegers bepalen zich tot het bewerken van hout, dat zij in vlotten afbrengen en op de plantagiën, die zij voorbij varen, te koop aanbieden; slechts zelden gebeurt het, dat zij groote hoeveelheden van hunne waren tot de stad door brengen, daar zij meestal koopers op de plantagiën gevonden hebben vóór zij Paramaribo bereiken. Voor het geld, dat zij voor hunne waren ontvangen, koopen zij geweren, kruid, lood, vuursteen, houwers, bijlen, ijzeren potten, spijkers, zout, kleedingstukken en dergelijken. Het geld, dat zij voor de door hen medegebragte vellen van tijgers als premie, vier gulden voor ieder, uit de koloniale kas ontvangen, en dat soms eene belangrijke som in het jaar uitmaakt, wordt tot die zelfde einden aangewend.

„Voorzien van de noodige levensbehoef ten en van de andere noodwendigheden, die zij zich hebben aangeschaft, keeren zij weder naar hunne verblijfplaatsen, om plaats te maken voor anderen hunner landgenooten, die tot hetzelfde einde in de stad willen komen; want, krachtens de met hen gesloten overeenkomsten, wordt slechts een bepaald getal te gelijk in de stad toegelaten. Op kosten van het Gouvernement wordt daar in hunne woningen voorzien, waardoor het Gouvernement in staat is eene strikte controle over hen te houden.”

Zou niet veel van hetgeen men tegen de Boschnegers aanvoert op rekening van het vooroordeel tegen de negers in het algemeen moeten gesteld worden? En bovendien, is het niet te begrijpen, dat zij ongaarne *veldarbeid* voor Europeanen verrigten, omdat zij vreezen, *zich daardoor met den slaaf gelijk te stellen?* Is het niet natuurlijk, dat ze alles vermijden, wat in hunne meening hen nader tot de slavernij zou brengen? Mij dunkt, die vragen moeten bevestigend beantwoord worden door ieder, die den waarachtigen toestand der slaven in Suriname kent.

Maar, behalve *denzelfden* veldarbeid, dien de slaven verrigten, zijn ze niet afkeerig van werken en zelfs van werken op plantages. De ministeriele mededeelingen bewijzen het. Wij kunnen ze aanvullen met het berigt, dat het door hen, gedurende 1852, ingevoerde hout eene som van verre over de f 100,000 bedroeg. Neem hierbij nu in aanmerking, dat het vellen van hout in de digte bosschen van Suriname een zware arbeid is, en dat het vervoer met vele moeilijkheden gepaard gaat. Bedenk, dat er een algemeene zucht bestaat, om de Boschnegers te misleiden, zoodat ze zelden meer dan de halve waarde voor hun hout ontvangen. En vergeet vooral niet, met welke belemmeringen ze, van de zijde des bestuurs, te kampen hebben. Denk daarbij niet

alleen aan het verbod, om Boschnegers te huisvesten en aan het verbod, dat meer dan een bepaald getal te gelijk in Paramaribo aanwezig mogen zijn, maar ook aan 'tgeen ze dikwijls van beamtten ondervinden.

In Februarij 1853 bragt een mijner vrienden drie weken door op eenen, aan de route naar de Aukaner Boschnegers gelegen, militairen post, waar te gelijktijd de civiele posthouder gevestigd was. Bijna dagelijks werden vloten met houtwaren afgebragt. Niemand der Boschnegers kon echter den militairen post voorbij, zonder zich bij den posthouder te hebben aangemeld. Om u een denkbeeld te geven van de vriendelijke bejegening, die hun hier te beurt viel, behoef ik alleen te zeggen, dat die ambtenaar gewoon was hen nooit anders dan met de benaming van „dat bogt” of „dat vee” te bestempelen. Van dien man moest elk een pas ontvangen, waarop, tot in de geringste bijzonderheden, de aard van het ingevoerde vermeld was. Niet zelden speelde, wanneer de Boschnegers niet juist zóó wilden als de posthouder 't verlangde, het voetblok een grooten rol. Eveneens was het, als de Negers terugkwamen. De geringste hoeveelheid levensmiddelen, die bij hen gevonden werd boven 'tgeen op de pas vermeld stond, werd onvoorwaardelijk verbeurd verklaard.

't Kan u niet verwonderen, dat al zulke maatregelen en bejegeningen de Boschnegers niet tot uitbreiding van hunnen handel aanmoedigen. Maar 't moet u verwonderen, in weerwil van dezen toestand, de Ministeriele verklaring te lezen, dat zich in den laatsten tijd „meer bedrijvigheid en lust tot geregelde werkzaamheid” onder hen openbaart. Zulk een verschijnsel leidt tot de veronderstelling, dat, indien de omstandigheden voor hen gunstiger werden, ze eene nijvere klasse der maatschappij zouden vormen.

Zeer ongunstig luidt ook het officiële getuigenis van den

Minister omtrent hunnen zedelijken en godsdienstigen toestand: „De Boschnegers,” zoo heet het, „hebben zeer weinig begrip van godsdienst. De pogingen, aangewend om hen van hunne afgodische dwaalbegrippen terug te brengen en hen tot het Christendom te doen overgaan, hebben steeds schipbreuk geleden op hunne gehechtheid aan de overleveringen hunner voorvaders; deze toch, zeggen zij, hebben zich daarbij steeds gelukkig gevoeld. In het laatst van 1850 hebben de Aukaners dan ook, bij monde van den gramman, ronduit geweigerd, om twee der leden van de Moravische broedergemeente, die met dat doel bij de uitdeeling der geschenken mede naar de Marowyne waren gegaan, naar Auka te brengen. Eenige weinigen der Saramakaners, onder den kapitein JOHANNES ARABIË, die zelf gedoopt is en gunstig bekend staat, zijn tot het Christendom overgegaan, dank zij der ijverige en rustelooze pogingen dier zendelingen, die reeds sedert geruimen tijd een etablissement en kerk in de Boven-Suriname, niet ver van de verblijfplaats der Boschnegers, hebben opgericht; een en soms twee hunner zijn aldaar steeds aanwezig.”

En toch verklaart een ooggetuige, die hen van nabij heeft leeren kennen en die overigens noch over hen noch over de slaven in Suriname een gunstig oordeel velt, ja, die bijna geheel in den geest der groote menigte van Paramaribo over beiden spreekt; toch verklaart de heer A. KAPPLER, in weerwil van dit vooroordeel: „Hoe ruw en zedeloos dit volk moge zijn, toch kan men het gezond verstand en oordeel niet ontzeggen; en ijverige pogingen, om hen der beschaving meer nabij te brengen, zouden zeker gelukken.” Ofschoon wij het met de beschouwingen van den heer KAPPLER omtrent den aard en den toestand der slavernij en der slaven in Suriname niet eens zijn, toch verklaren wij gaarne, dat wij zijn werk *„Sechs Jahre in Surinam*

oder Bilder aus dem Militärischen Leben dieser Colonie, und Skizzen zur Kenntniss seiner socialen und naturwissenschaftlichen Verhältnisse;” met het uiterste genoegen gelezen hebben en op zeer hoogen prijs stellen. Bij den blik, dien wij in dit Hoofdstuk op Suriname wierpen, is hij ons zelfs tot een nuttige gids geweest, en wij zullen nog dikwijls van hem gewagen, maar als hij van de slaven spreekt, hem meestal bestrijden.

Vanwaar zijne geheel eenzijdige beschouwing en beoordeeling der slaven? Alleen van de kracht der gewoonte. Hij zag in den beginne met andere oogen dan later, toen hij eenige jaren lang te midden eener maatschappij had gewoond, die de slaven als lastdieren beschouwt en behandelt. Mij dunkt, dat hij zelf onbewust dien sleutel van het raadsel ons in handen geeft. Toen hij naar Suriname stevende, behoorde hij tot een transport soldaten. Eenigen hunner werden op zekeren dag, wegens een vergrijp meedogenloos geslagen. „Mij rezen bij dit schouwspel;” zoo verhaalt hij, „de haren te berge, en nimmer heeft een dergelijk tooneel zulk een indruk weder op mij gemaakt. ’t Was mij in den eersten tijd in Suriname onmogelijk, om het slaan en zweepen der negers onverschillig aan te zien, en naauwelijks kon ik mijne tranen bedwingen, als deze naakte zwarten, dikwijls wegens onbeduidende overtredingen, met de buigzame takken van den tamarindeboom zóó geslagen werden, dat hun bloed den grond kleurde. Ik was verontwaardigd wanneer zulk een neger, na het ontvangen van de straf, bloedend en met wonden bedekt, nog door de soldaten werd beschimpt. Maar ofschoon ik nu dit gevoel ook niet geheel en al verloor, is het toch door de gewoonte gesleten, en ik heb helaas! de overtuiging gekregen, dat, waar slavernij is, de zweep niet gemist kan worden; maar gematigdheid en menschenliefde mogen noch den zeeofficier noch

den planter vreemd zijn, en slechts in het uiterste geval behoorde men tot dit middel zijn toevlugt te nemen."

Ziedaar de reden, waarom bijna al de inwoners van Suriname in eenen geheel anderen geest over de slaven spreken, dan gij in dit boek zult ontwaren; ziedaar de reden, waarom vele achtingwaardige mannen, die eenige jaren in die kolonie hebben doorgebracht, geheel ter goeder trouw ons en anderen van „overdrijving,” ja, dikwijls van „onwaarheid” beschuldigen, wanneer wij den toestand der slaven niet anders dan gelijk die werkelijk is, maar met eenige warmte, trachten te schilderen. Men is er gewoon aan geworden, om de slaven, niet als onze medemenschen, van dezelfde natuur en dezelfde behoeften, te beschouwen, maar als wezens, die aan hunne bestemming beantwoorden, wanneer ze voor hunne meesters zwaren arbeid verrigten en hun veel voordeel aanbrengeu — dat ze eene ziel hebben, die bestemd is om op aarde gevormd te worden voor de eeuwigheid, komt hun niet meer in de gedachte.

—

II.

MOEDER EN KIND.

— „In Nederland kan men althans omtrent eene zaak gerust zijn. Hebt gij *Uncle Tom's Cabin* gelezen? Maar welk een vraag! Wie heeft dat boek niet gelezen? Gij zijt verontwaardigd over de tooneelen, die daarin worden geschilderd, en gij denkt onwillekeurig aan onze koloniën, vooral aan Suriname! Maar bekommer u niet; de toestand der slaven is daar, onder een Nederlandsch bestuur, vrij wat dragelijker en gelukkiger, dan die hunner beklagenswaardige lotgenooten in Amerika. 't Zou wel altoos wenschelijk wezen, dat door eene voorzigtige emancipatie een einde aan de slavernij werd gemaakt; maar waar zóó voor de lijfeigenen wordt gezorgd, behoeft men zich niet te overijlen, en kan men gerust den tijd afwachten, waarop de vrijverklaring, zonder eenig belang te krenken en zonder schokken, zal kunnen plaats hebben. Wat heeft u, bijvoorbeeld, meer getroffen, dan de schildering der ellende en gruwelen, die in de Amerikaansche staten het gevolg zijn van het scheiden van ouders en kinderen? Welnu in Suriname is het verboden!”

Op deze en dergelijke wijze tracht men het geweten der Nederlandsche natie, zoodra het ontwaakt, weder in slaap te sussen. Met zegevierende houding wijst men u op de woorden, in 1850 door den Minister van koloniën gesproken.

„Slaven,” zeide hij, „mogen, gedurende het leven van hunne moeder en zoo lang zij tot den slavenstand behooren, nimmer afgezonderd van deze worden verkocht, verruild, weggeschonken of op eenige andere wijze in den eigendom van eenen derde overgaan, zoo als dit wederkeerig niet met de moeder, afgezonderd van hare kinderen, mag plaats hebben; zoodat kinderen met hunne moeder of de moeder met hare kinderen, nooit anders dan gelijktijdig en steeds aan een en denzelfden persoon kunnen worden veralieneerd, onder welken titel die alienatie ook moge plaats vinden.”

Ziet gij? Welk eene menschenliefde! Welk een christenzin! In Suriname mogen moeder en kind niet gescheiden worden.

Maar begrijpen wij elkander wel. Van „ouders” wordt niet gesproken, alleen van de „moeder.” Waarom? Wel! slaven bezitten geene bloedverwanten. Slaven hebben alleen eene moeder, geen vader. Slaven trouwen niet, evenmin als honden en paarden. Bezit gij eene slavine, welnu gij hebt omtrent haar dezelfde regten als omtrent uwe huisdieren. Gij laat haar bevruchten door wien gij wilt, en de vrucht is uw eigendom. 't Is waar, sommige slaven, die Christenen zijn, laten, vóór ze bij elkander gaan, hun kwasi-huwelijk door de Hernhutters inzegenen; maar dat is hunne zaak; dat beneemt mij het regt niet, om morgen, als ik het goed vind, die zamenkoppeling, al is ze dan ook „ingezegend,” weder te vernietigen, door den slaaf, al heeft hij ook kinderen bij de slavine verwekt, te verkoopen, zoodat hij beiden nimmer weder ziet. De kinderen blijven dan bij de moeder; die mag ik niet scheiden; dat is waar.

„Slaven bezitten geene bloedverwanten.” Wilt gij een enkel bewijs, dat deze stelregel ook in Suriname waarheid is, en als zoodanig door de regterlijke magt wordt erkend?

Onlangs verhaalde een bekend praktizijn te Paramaribo, in een talrijk gezelschap, dat in een der fatsoenlijkste huizen van de stad bij een was, de volgende „zeer aardige regtskwestie.”

Zeker directeur eener plantagie koesterde eene bijzondere genegenheid voor twee lijfeigenen tot die plantage behorende, beide broeders van dezelfde moeder en denzelfden vader. Bij uiterste wilsbeschikking bepaalde hij, dat beiden zouden worden vrijgekocht, en ieder van hen een legaat uit zijne nalatenschap zou ontvangen. Na zijnen dood werd deze bepaling onmiddellijk ten uitvoer gelegd, voor zoo verre den vrijdom der beide broeders betreft. Ze werden in vrijheid gesteld en ontvingen twee verschillende namen, de een dien van JAN STUIFMEEL, de andere dien van HERMAN VAN ZANDE. Vóór echter de legaten uitbetaald waren, komt de laatste te sterven. De exekuteuren in den boedel van den overleden directeur stonden op het punt, om aan JAN STUIFMEEL ook het legaat van zijnen afgestorven broeder uit te betalen, toen toevallig een advokaat met de zaak bekend werd. Deze adviseerde: „slaven hebben geene bloedverwanten. Vóór de emancipatie waren daarom de twee broeders elkander vreemd. Dóór de emancipatie kan natuurlijk geen betrekking van bloedverwantschap tusschen elkander geheel vreemde personen ontstaan. Daarom heeft de overblijvende JAN STUIFMEEL geen aanspraak op de erfenis van den overleden HERMAN VAN ZANDE.” En volgens dit advies werd gehandeld.

— „Maar dat is toch vreeslijk onregtvaardig!” zeide eene lieve jonge dame, die het verhaal aanhoorde.

— „Volstrekt niet Mevrouw!” antwoordde de praktizijn.

„Het geval is behandeld geheel en al volgens het Romeinsche regt; en ik verzeker u, de Romeinen wisten beter wat regt is dan wij — vooral wanneer de regtskwestie slaven betrof.”

„Slaven hebben geene bloedverwanten.” Maar dan is het immers een bewijs van buitengewone goedertierenheid, van ongehoorde zwakheid ten opzichte der slaven, dat de wet in Suriname verbiedt, de moeder van hare kinderen te scheiden? Dan is het immers onbillijk en onregtvaardig den eigenaar te beletten, de moeder en de kinderen afzonderlijk te verkoopen, wanneer hij daar zijn voordeel mede kan doen?

Zoo schijnt de wetgever er ook over gedacht te hebben, en daarom heeft men getracht, deze harde wet, die eigenlijk het regt van eigendom schendt! voor de slavenhouders zoo zacht mogelijk te maken. Daarom heeft men uitzonderingen toegelaten. Art. 3 der publikatie van 3 Maart 1829 G. B. N°. 1 bepaalt, dat het verbod tot scheiding van moeder en kind zal ophouden van kracht te zijn, wanneer het kind of de kinderen, of ook de moeder mogten worden verkocht voor den vrijdom; mits de koper zich verbindt, drie jaren na de dagteekening van het kontrakt, brieven van manumissie te verzoeken. — Art. 4 laat de scheiding ook toe, wanneer zij tot straf wordt voorgedragen. — Art. 5 maakt insgelijks eene uitzondering, wanneer het voor den eigenaar hoogst wenschelijk, of ook voor den slaaf van belang kan geacht worden, dat de scheiding plaats vindt. — Terwijl eindelijk art. 7 de scheiding in al die gevallen toelaat, waarin voor moeder of kind van de onmiddellijke verkrijging der vrijheid sprake is.

Ook het Ministeriele Verslag laat, met eene treffende naïviteit, onmiddellijk op zijne mededeeling, dat kinderen niet van de moeder mogen gescheiden worden, de opsomming dezer uitzondering volgen.

„Het verbod der scheiding van moeder en kinderen” zegt het „houdt op van kracht te zijn, wanneer het kind of de kinderen, van welken ouderdom ook, of ook de moeder, worden verkocht voor den vrijdom.”

„Op dat verbod mag almede door de respektive regterlijke kollegiën eene uitzondering worden gemaakt, indien van wege het openbaar ministerie, ter oorzake van gepleegde misdragingen, de afzonderlijke verkoop van eenig slavenkind of van de moeder, als een toevoegsel van de aan hen op te leggen straf, mogt voorgedragen worden.”

„Wanneer bovendien redenen voorhanden zijn, welke het voor den eigenaar ten hoogste wenschelijk, of het ook voor den slaaf van belang maken, dat van het algemeen verbod ten deze worde afgeweken, kan de eigenaar, mits het af te scheiden kind den vollen ouderdom van twaalf jaar bereikt hebbe, deze redenen aan den Gouverneur voordragen, en vermag deze, na den commissaris der inlandsche bevolking te hebben gehoord, op het verzoek van autorisatie tot de verlangde scheiding beschikken, zoo als hij vermeent te behooren.”

Maar wat beteekent nu nog, met deze uitzonderingen, de gansche menschlievende bepaling, die den toestand der slaven van Suriname zoo veel benijdenswaardiger maakt dan die der ongelukkigen in Amerika!

Zoo lang moeder en kind *beide* tot den slavenstand behooren, is de scheiding verboden.

Daar is een eigenaar van eene slavenfamilie uit verscheidene personen zamengesteld. Het hoofd der familie is eene oude vrouw, die reeds de jaren bereikt heeft, waarop de slaaf niet meer werken *kan*, en dus zijnen meester tot last is. Die vrouw heeft vele zonen en dochteren gebaar, alles tot vermeerdering van den rijkdom van haren heer. De zonen zijn ijverige en goede ambachtslieden; de dochters

weder op hare beurt de moeders van vele aankomende kinderen. De eigenaar wil zich van eenige leden dezer familie ontdoen. Hij heeft eene zekere som noodig voor eene onderneming, en hij houdt aan de anderen nog genoeg over, om in zijne eigen behoeften te voorzien. Maar hij mag, volgens de wet, slechts allen te gelijk verkoopen; want hij mag de kinderen niet van hunne oude moeder scheiden.

Wat doet hij nu? Hij wil dankbaar wezen. Die oude moeder heeft hem zóó goed gediend en zóó veel voordeel aangebragt — hij zal toonen, dat hij ook een hart heeft. Hij schenkt haar hare vrijheid!

Maar nu behoort de moeder niet meer tot den slavenstand. Alle betrekking van bloedverwantschap tusschen de slavinnen en hare kinderen heeft opgehouden; want de wet erkent die betrekking niet; de vrijen en de slaven behooren ieder tot eene afzonderlijke kaste, die evenmin iets gemeens met elkander kunnen hebben, als menschen met beesten. De vrije kan geene kinderen hebben, die slaaf zijn, de slaaf geene moeder, die vrij is. De kinderen hebben dus geene moeder meer; want de moeder is thans vrij. Zij mogen daarom van die vrije vrouw en van elkander gescheiden, ze mogen verkocht en vervoerd worden. De moeder is in hare grijsheid, eenzaam en beroofd van alles wat haar in hare ellende nog eenigen steun kon verschaffen, aan zich zelve overgelaten. De eigenaar wordt welligt, in Nederland teruggekeerd, een voorstander der emancipatie, en ten bewijze dat het hem ernst is, en hij niet alleen met woorden maar ook met daden de natie voorgaat — wijst hij op het nummer van het Surinaamsche Advertentieblad, waaruit blijkt, dat hij zijne slavinnen heeft vrij gegeven!

Als gij de moeder hare vrijheid geeft, blijft gij meester van haar kind, en van u alleen hangt het af, om aan het moederhart voor altoos haar lieveling te ontrukken. Het

kind blijft in uwe magt; gij kunt er mede doen wat gij wilt; de moeder moet het lijdelijk aanzien — neen! er bestaat voor uw slaaf geen moeder meer.

Een jaar of vier geleden meldde zich, tegen 't vallen van den avond, eene vrouw, die een veertigtal jaren oud kon wezen, aan eene zijdeur van een niet onaanzienlijk huis in Paramaribo. Gelijk men weet zijn de woningen daar algemeen van hout vervaardigd, en ieder huis bezit, behalve den hoofdingang, eene afzonderlijke zijdeur, onder den naam van „negerpoort” bekend. Door deze laatste alléén mogen de slaven uit en ingaan; de hoofdingang is slechts voor vrije menschen bestemd. De vrouw verlangde de meesteres van het huis, wier eigenlijken naam wij onder dien van mevrouw ELIZA zullen verbergen, een oogenblik te spreken. Ze werd toegelaten, en eerbiedig en schroomvallig naderende, zei ze met eene bevende stem:

— „Mevrouw, ik heb veel gehoord van uwe goedheid; en dit geeft mij den moed, om met een verzoek tot u te komen.”

— „Wat verlangt gij?”

— „Ik was de slavine van den heer PHILIP, maar gij zult uit de courant gezien hebben, dat ik gemanumitteerd ben. Mijne dochter, een meisje van dertien jaren, is echter nog niet vrij; en daar ik haar zoo hartelijk liefheb, kunt gij begrijpen, hoe hard het mij valt, haar niet bij mij te hebben.”

— „Dat begrijp ik, maar wat kan ik daaraan doen?”

— „Ach, mevrouw, nu wilde ik u verzoeken, haar te koop en haar zoo lang te houden, tot het mij gelukt zal zijn, de som te verdienen, die gij voor haar zult betalen. Willigt gij mijne bede in, dan staat gij haar aan mij af, zoodra ik, door vlijt en de inspanning van al mijne krachten, haar van u kan inlossen.”

— „Ik moet zeggen, dat dit een zonderling voorstel is.”

— De wanhoop heeft mij tot u gebragt. Ach! verstoot mij niet!” zoo snikte de arme moeder aan de voeten van mevrouw ELIZA.

— „Ik zal er over nadenken,” antwoordde deze, „kom morgen terug, dan zult gij mijn antwoord vernemen.”

Toen de heer ELIZA te huis kwam, deelde zijne gade hem het verzoek mede. Ze had er over nagedacht, ze zou nog wel een slavenmeisje van zulk een leeftijd willen hebben, en ze stelde daarom haren echtgenoot voor, het kind van den heer PHILIP te koopen, indien deze geen al te hoogen prijs er voor eischte. De heer ELIZA, die gaarne zijne vrouw genoeg deed, dewijl hem dit de rust en kalmte in zijn huis verzekerde, spoedde zich om aan haar verlangen te voldoen; en toen de arme moeder den volgenden dag terugkwam, vernam zij, dat mevrouw ELIZA hare dochter SYLVIA zou koopen. Ze was buiten zich zelve van blijdschap, bij het vernemen van dit berigt, want ze begreep, dat de voorwaarde, die ze bij haar verzoek had gevoegd, de voorwaarde, om haar kind voor diezelfde som vrij te koopen, stilzwijgend was ingewilligd. Tranen der vreugde stonden haar in de oogen.

— „Ik dank u, mevrouw! Spoedig hoop ik SYLVIA van u weder in te lossen! Nogmaals hartelijk dank!” en zoo verliet ze, met een opgeruimd gemoed, het huis, waarin weldra hare dochter zou worden opgenomen. Het vooruitzigt van dat geliefde kind te kunnen vrijkoopen, zoodra ze de daarvoor benoodigde som zou hebben verdiend, verdubbelde hare krachten; ze arbeidde van den vroegen morgen tot den laten avond; niets viel haar te zwaar; nachtrust gunde ze zich weinig — en langzamerhand zag ze den kleinen schat aangroeijen, en het tijdstip naderbij komen, waarop ze den zegen der vrijheid, waarvan ze thans eerst regt de groote waarde gevoelde, ook aan haar kind zou

schenken. Wèl viel het voorregt haar slechts zelden te beurt, van SYLVIA te zien en zich in hare liefkozingen te baden, want mevrouw ELIZA wilde „dat geloop aan haar huis” niet toestaan — maar geen nood, het uur zou spoedig slaan, dat ze altoos en onafscheidbaar met hare lieveling zou wezen.

Ondertussehen groeide SYLVIA op tot eene schoone maagd, wier blanke kleur en blaauwe oogen en haviksneus aanduidden, tot welken landaard haar vader behoord had. Ze was nu zestien jaren oud. De sierlijke slavinnenkleeding deed hare bevalligheden nog meer schitteren. Het korte jakje, waaronder het sneeuw witte hcmd, dat den zwellenden boezem bedekt, in het oog viel; de wijde van neteldoek vervaardigde rok; de losjes om de welgevormde schouders geslagen, levendig gekleurde, zijden doek; het om den slanken hals gewonden snoer vergulde kralen; de hoofddoek, die de weerspannige ravenzwarte hairlokken met moeite bijeen houdt en bedekt, en met veelbeteekenende deviesen doorwerkt is — dat alles, gevoegd bij het levendige harer bewegingen en het wegslepemde van haar ongekunsteld onderhoud, was wel in staat, om indruk te maken en harten te winnen.

Maar die schoonheid was haar ongeluk. De duivel der jaloezy nestelde zich in 't hart harer meesteres. Te regt of ten onregte, wij weten het niet; maar zij hield het voor zeker, dat haar echtgenoot begeerige blikken op SYLVIA wierp. Had ze het kind vroeger, indien al niet met tegenegenheid, dan toch welwillend bejegend, thans begon ze het meisje te haten.

Daar diende zich op zekeren avond de moeder weder aan, die drie jaren geleden de „goedhartige” mevrouw ELIZA gebeden had, haar kind te koopen, ten einde haar in de gelegenheid te stellen het later van haar terug te nemen.

— „Mevrouw!” zoo riep ze, terwijl de vreugde haar uit

de oogen schitterde, „hier heb ik de som die gij voor SYLVIA hebt besteed; geef mij haar thans, gelijk wij overeen zijn gekomen.”

— „Hoe komt gij aan dat geld?” vraagt mevrouw ELIZA, met vlamme blikken, waarin toorn en hartstogt gloeiende stralen schieten.

Eene koude rilling vaarde de moeder plotseling door de leden.

— „Hoe ik aan dat geld kom?” stamelde zij, „ik heb het verdiend. Dag en nacht heb ik gearbeid, om aan mijn kind eenmaal de vrijheid te kunnen schenken.”

— „Gij liegt. In alle geval, ik behoud SYLVIA. Ik doorgrond uwe listen. Men wil het voorwerp van een verboden hartstogt van mij verwijderen, om ongestraft te boelieren en mij te bedriegen. Maar ik zal wijzer zijn.”

— „Ik bid u mevrouw,” zeide bevende de moeder, die van dit alles niets begreep, „denk aan uwe belofte! Ik smeek u, verkoop mij mijn kind, hier is het geld!”

— „Verwijder u! Ik blijf er bij, ik behoud SYLVIA!” en ze wierp het aangeboden geld de moeder voor de voeten.

Geen smeeken, geen zuchten, geen tranen — niets kon baten. Met neergebogen hoofd keerde de ongelukkige vrouw naar hare nederige woning terug, zonder zelfs het voorwerp harer moederlijke toegenegenheid gezien te hebben.

Maar van dat oogenblik wierd het huis voor SYLVIA eene hel. De vrouw, die in de zamenleving voor eene zachte, beminnelijke dame doorging, werd voor hare slavin meer dan eene tijgerin. Geen oogenblik van rust wordt haar gelaten. Van den morgen tot den avond wordt ze aan den arbeid gezet. Geen oogenblik verpozing. Altoos bewaakt haar de furie met eigen oogen of door die van anderen. Midden in den nacht wordt ze gewekt en moet ze vliegen op de wenken der onbarmhartige vrouw, en wee! haar, zoo

een enkel oogenblik de slaap haar overvalt. De slechtste spijzen zijn haar deel, en tot hare bereiding wordt haar bijna geen tijd geschonken. Gedurig klimt het lijden van het onschuldige kind. Ligchamelijke kastijdingen blijven niet uit. Eerst wordt hare teedere huid, op het zoogenaamde „piket van justitie” (later zullen wij het bezoeken), door zweepslagen van de Nederlandsche policie te Paramaribo, verscheurd. Maar dat is niet genoeg. Met eigen hand kastijdt haar de vreesselijke vrouw ten bloede toe. Nieuwe pijnigingen worden voor haar uitgevonden. Zoo werd ze op zekeren dag aan een paal opgeheschen, terwijl hare voeten, die even den grond raakten, op scherpe schelpen stonden.

De jaloezy was de oorzaak van al deze martelingen. Mevrouw ELIZA meende, dat haar echtgenoot door de bekoorlijkheden van SYLVIA was betooverd. Mevrouw ELIZA veronderstelde, dat hij aan de moeder de som had gegeven, om de dochter vrij te koopen en dan in 't geheim met haar te leven. Daarom moest SYLVIA slavin, hare slavin, in hare onmiddellijke nabijheid blijven; daarom moesten die bekoorlijkheden, door zweepslagen en mishandelingen, door kommer en ellende vernietigd worden; daarom moest er van dat schoone meisje een geraamte worden gemaakt, dat walging en afschuw inboezemde. Reeds sedert lang waren de schoone lokken verdwenen en de hoofdharen kort afgeschooren. Reeds sedert lang had de bevallige kleeding plaats gemaakt voor een „pantje,” dat is: een om de lendenen geslagen stuk grof lijnwaad. Reeds sedert lang was het hare taak geworden, om het verachtelijkste werk te verrigten en de vernederendste diensten te bewijzen, opdat ze tot spot mogt zijn van al de huisgenooten.

En de heer ELIZA? Hij was een zwak man, die zijne vrouw vreesde. Ofschoon het hem aan het hart ging, dat

de arme slavin in zijn huis zoo lijden moest, hij liet zijne vrouw doen wat zij verkoos, om des vredes wil.

En de moeder? Twee jaren was het nu geleden, dat ze de som voor de vrijheid harer dochter aan ELIZA had aangeboden, en ze had haar dierbaar kind in al dien tijd niet weder gezien. Hoe gewoon het verschijnsel te Paramaribo ook zij, dat slaven een bitter lot hebben en zware lichamelijke kastijdingen ondergaan, toch was deze marteling zoo aanhoudend, zoo hevig, dat het publiek gerugt er zich meester van maakte. Ook de moeder kwam er iets van ter ooren. Hoe dikwijls had ze reeds hare schreden naar de straat gewend, waar hare lieveling woonde, in de hoop van haar eens te zullen zien; hoe duizendwerf had ze in den avond om de woning gedwaald, of het haar misschien gelukken zou het beminde kind te bespieden, al kon ze het dan ook niet spreken en omhelzen — maar alles te vergeefs. Maar nu ze hoorde mompelen van eene jonge slavin, die door mevrouw ELIZA mishandeld werd, nu werd het haar te bang om het hart; nu ging er geen avond voorbij, of ze stond onder een der oranje-boomen waarmede de straten van Paramaribo omzoomd zijn, of in de schaduw der huizen, te staren en te gluren naar die woning, die altoos gesloten was, maar waarin haar lieveling zich bevond. Op zekeren avond, toen 't reeds laat was geworden, en ze zich tot dicht bij het huis gewaagd had, wilde ze zich weder troosteloos, als zoo menigmalen, verwijderen, toen ze plotseling een zacht en onderdrukt gekerm meende te vernemen. Ze bleef als aan den grond genageld. Ze spitste de ooren. Daar klonk het hoorbaarder in de stilte van den nacht. Het ging over in een luid geschreeuw en gegil. O God! het is de stem van hare SYLVIA. Neen! eene moeder vergist zich niet!

Eene moeder? Maar dat kind, dat daarbinnen gekastijd

wordt, is immers eene slavin, en zij is eene vrije vrouw. Wat betrekking kan tusschen die twee bestaan? Zij is immers vrij en gelukkig?

Vrij en gelukkig? en daar binnen wordt haar kind door eene barbaarsche meesteres gepijnigd! Is in zulk eene vrijheid geluk?

Maar gij begrijpt de zaak niet; ze heeft geen kind meer; de wet zegt het immers; slaven hebben geen bloedverwanten; zij is vrij en dat kind, dat daar binnen gilt van smarten, is eene slavin — het is dus hare dochter niet meer, zegt de wet, de *Nederlandsche* wet!

Hoe is die moeder te moede, die daar buiten het jammeren van haar kind verneemt? Beschrijf het, zoo gij moed hebt. Tot diep in den nacht bleef ze aan dezelfde plek genageld. De klaagtoon en het gegil nemen eindelijk af. Alles wordt weder stil — en de moeder keert ten laatste naar hare woning terug. Geen slaap drukt hare oogen. De tranen zijn opgedroogd; het schroeit en brandt in de borst; 't is of een gloeiend staal haar in het hart is gedrukt; en met de strakke blikken ten hemel geslagen ligt ze wakend op hare legerstede, tot de morgen aan de kimmen gloort. Dan verlaat ze haar huis en begeeft ze zich op nieuw naar mevrouw ELIZA. Ze had nu door rusteloze vlijt en spaarzaamheid, die zich zelve het noodige niet gunde, het dubbelde bijeen van de som, waarvoor SYLVIA gekocht was. Dat biedt ze voor de vrijheid van haar kind.

— „Hoe komt ge aan dat geld?” vraagt weder, gelijk twee jaren te voren, met helsche wraaklust in de oogen, de wreedaardige vrouw. „Is hem nog de lust niet vergaan? Heeft hij nog meer over voor het walgelijke schepsel? Goed, dat ik het weet!”

En zoo wordt de arme moeder, in weerwil van haar zuchten en snikken en handen wringen, op nieuw afgewezen.

Ondertusschen werd ook dit geval ruchtbaar. Een hoog geplaatst ambtenaar kwam tusschen beiden, — om het monster te straffen en het slagtoffer te redden? Neen, hij gaf een wenk, dat men zich, zoo voortgaande, onaangenaamheden op den hals zou halen, en het beter was de slavin te verwijderen. Hij had dien wenk op de meest bescheiden wijze voorgedragen en zoodanig ingekleed, dat ze mevrouw ELIZA, eene in de zamenleving te Paramaribo zeer gevierde en als zacht en teeder van gestel bekende dame, niet kon grieven of krenken.

De wenk werd opgevolgd. SYLVIA werd naar eene, aan mevrouw ELIZA behorende, ver verwijderde plantage gezonden, en als eene slavin, die streng behandeld moest worden en waarop men niet genoeg het oog kon houden, aan den directeur aanbevolen. Daar is ze op dit oogenblik (December 1852) nog. Wat daar het lot eener slavin is, zal ons later blijken.

Begrijpt gij nu wat het beteekent, dat kinderen niet van hunne moeder mogen gescheiden worden? Gevoelt ge nu al het menschlievende, dat er in dat verbod gelegen is? Zijt ge als Nederlander niet trotsch op zulk eene *Nederlandsche* wet?

III.

HET KAPITAAL EN DE RENTE.

In het *Verslag van het beheer en den staat der Koloniën over 1849*, door den Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer ingediend, komt wegens Suriname, op blz. 61, het volgende voor :

„Het is aan elken ingezetenen verboden, eenigen slaaf, hetzij hij dien in eigendom of in huur bezit, uit te zenden, om werk op te zoeken, en hem daarvoor wekelijks of maandelijks of op eenig ander tijdpunt geld te doen opbrengen.

„Overtreding hiervan wordt gestraft voor de eerste maal met eene boete van *f* 200.— en voor de tweede en volgende malen telkens met eene boete van *f* 500.— onverminderd de aktie door den prokureur-generaal, indien het blijkt, dat de gekochte of verruilde goederen gestolen zijn en de koper of inruilder daarvan kennis heeft gedragen.”

Indien een Verslag van den Minister, ingediend aan de volksvertegenwoordiging, het bestaan van zulk een verbod niet konstateerde, 't zou onmogelijk zijn het te gelooven. Zóó schandelijk en openbaar, niet alleen onder de mindere standen, maar zelfs onder de meest gegoeden, ja

onder ambtenaren, wordt dit voorschrift overtreden. Niet te bepalen is het getal slaven, die te Paramaribo, na gedurende de geheele week gearbeid te hebben, bij het einde dier week het loon voor den arbeid aan hunne meesters moeten afgeven. Er zijn er zeker meer dan duizend. De meesten, die een meer dan gewoon getal zoogenaamde „privé-slaven” hebben, zenden hen op die wijze uit.

Gij zult zeggen: 't is billijk, dat de slaaf het loon, 'twelk hij verdient, aan zijnen meester geeft, want deze verzorgt hem, kleedt en voedt hem, geeft hem al wat hij noodig heeft. Maar dat doet die meester niet! De slaaf moet in zijne eigen behoeften voorzien, en bovendien het loon afgeven. Slechts weinigen ontvangen iets voor hun onderhoud, tenzij zij Zondags bij hunne meesters komen werken, waarvoor dan vijftig centen worden gegeven, nadat zij de gansche week voor anderen hebben gearbeid, waarvan het loon door hunne meesters wordt genoten.

In het Gouvernements-advertentie-blad van 10 November 1852, verscheen eene waarschuwing, waarbij den ingezetenen op nieuw het zoo even medegedeelde verbod werd herinnerd. Maar men heeft zich, evenmin als vroeger, aan die waarschuwing gestoord. Niemand heeft opgehouden zijne slaven om werk uit te zenden.

Zoo heeft de heer ALFRED ('t is ook weder een pseudonym, om den waren man te verbergen) meer dan 150 slaven, aan wie hij noch voedsel, noch kleeding, noch huisvesting verstrekt, maar die hij laat „wrokko na passi.” Zoo noemt men te Paramaribo het uitzenden van slaven om geld voor den meester te verdienen.

— „'t Is toch onbarmhartig,” verweet hem onlangs iemand, die nog maar kort in de kolonie was, en eene slavin van hem in dienst had.

— „Och, dat komt omdat het u nog vreemd en nieuw

is. Maar als gij er goed over nadenkt, dan is het zeer billijk."

— „Billijk? dat de arme slaven den ganschen dag arbeiden, en gij hun loon u toeëigent, zonder hun iets te geven? Is dat billijk?"

— „Och ja, zeer billijk. Zie, gij stelt u de zaak verkeerd voor. Ik heb meer dan 150 slaven; daaronder zijn ouden, gebrekkigen, zieken en kinderen; die brengen niets op en moeten door mij onderhouden worden. Nu stellen zij, die werken kunnen, mij daartoe in staat, door hun loon aan mij te geven."

— „Nee, hoe gij het, door uit de lucht gegrepen voorwendsels, ook moogt plooijen, ik vind het afschuwelijk; en dagelijks erger ik er mij over, als ik de arme mulatin zie, die bij mij werkzaam is. Ze ontvangt niets van hetgeen de wet aan slaven toekent, moet daarbij voor eene oude moeder en een jong kind van een paar jaren zorgen, *die beiden evenmin iets van u ontvangen*, en bovendien eischt gij nog *f 7,20* elke maand van haar. Dat is bloedgeld, mijnheer!

— „Kom, kom, gij zult wel wijzer worden," zei de slavenhouder, zonder te blikken of te blozen.

Maar deze man is de eenige niet. Juist, omdat het zoo algemeen is, schaamde hij zich niet voor het kwaad, dat hij doet. Vele huisgezinnen leven alleen van hetgeen de slaven op die wijze opbrengen. Onder de voornamere klassen zendt men gewoonlijk die slaven uit, van wier werk men geen dadelijk gebruik weet te maken, of die in ongenade zijn gevallen en die men haat, zonder dat men daarom van de woekerwinsten, welke het door hen vertegenwoordigde kapitaal kan opbrengen, wil afzien. Niemand ziet er te Paramaribo dan ook iets onteerends in, om, bij het einde der week, de ellendige twee gulden, die dikwijls, wanneer

de arme slavinnen geene twee-en-dertig cent daags hebben kunnen verdienen, het loon der prostitutie zijn, koelbloedig aan te nemen en bij zijnen overvloed te voegen.

Gemeenlijk wordt aan den volwassen slaaf gelast, om dagelijks eene som op te brengen, verschillende van zestig cent tot één gulden, naarmate der meer of mindere hartvochtigheid van den meester, of der bekwaamheid van den slaaf. Sommige meesters zijn edelmoedig genoeg van niet meer dan zestig of tachtig centen te vorderen, en alzoo den slaaf de gelegenheid te laten, om iets voor zich zelve over te houden; anderen echter nemen alles. In alle gevallen moet de slaaf zelf in de kosten van zijne voeding en zijn onderhoud voorzien. Komen er nu vele schepen, is er een druk vertier aan den „waterkant,” en zijn er dus handen noodig, dan kan de slaaf somwijlen meer dan het gevorderde verdienen; is dit echter niet het geval, dan heeft hij veeltijds geene gelegenheid tot arbeid, en de vrees voor zijnen meester is oorzaak, dat hij zich overgeeft aan dobbelen, kwanselen, ja zelfs aan diefstal, om toch, bij het einde der maand of week, aan de straf te ontkomen. In alle gevallen verzekert de opbrengst, vergeleken met het kapitaal door den slaaf vertegenwoordigd, eene vreesselijke woekerwinst aan den meester.

Dit misbruik drukt zwaar op de slaven, maar nog erger gaan de arme slavinnen er onder gebukt. De dagelijksche opbrengst eener op deze wijze uitgezonden vrouw aan haren meester is op twee-en-dertig cent gesteld; maar evenzoo is twee-en-dertig cent het gewone dagloon eener arbeider binnen Paramaribo. De slavin moet dus al hetgeen zij verdient aan haren meester afstaan, en houdt niets voor haar eigen onderhoud over, dan hetgeen zij des Zondags, wanneer deze haar ten minste vrij gelaten wordt, of in enkele gevallen in de avonduren verdienen kan. Boven-

dien moet zij een gedeelte van den haar overblijvenden tijd tot bereiding harer spijzen, en meestentijds een ander gedeelte ter verzorging harer jonge kinderen besteden. Want dat onderhoud is ook meestal voor hare rekening. Wel is de meester verplicht haar *drie-en-twintig en een halven cent in de week* voor de voeding van een kind beneden de acht jaren te geven; maar wat kan ze daarvoor doen? en hoe is het daarenboven met de uitbetaling van die ellendige som bij sommigen gesteld? En zoudt gij gelooven, dat er nog huisgezinnen zijn, waar de slaven of slavinnen tot des morgens acht ure met het schoonmaken van het huis, het kleeden der kinderen, het gereed maken van het ontbijt bezig zijn, en daarna, met last om twee-en-dertig cent te verdienen, op straat worden gezonden, terwijl de meesters hen ten strengste bevelen des avonds ten zes ure met die som binnen te zijn, om hen dan op nieuw tot huisselijke bezigheden te kunnen gebruiken? Geen doodelijker vergif voor de zedelijkheid dan dit misbruik. Gij begrijpt, dat niet elke vrouw, niet ieder meisje, onmiddellijk nadat ze, om geld voor haren meester te verdienen, op straat is gezonden, als kokkin, waschmeid of naaister kan werken. Gij begrijpt, dat er, al heeft zij het geluk om werk te vinden, slechts weinig voor haar eigen onderhoud overschiet. Is het wonder, dat de slavinnen voor de verleiding bezwijken? dat ze haar ligchaam ten beste geven, om aan de eischen van schraapzuchtige meesters te voldoen? En dien woekeraars is het zeer goed bekend, dat zij, bij het einde der week of maand, meestentijds het schandloon hunner slavinnen ontvangen. Maar wat raakt dit hun? Het kapitaal moet zijn interest opbrengen!

En toch is het opbrengen van weekgeld nog niet de meest drukkende last voor den slaaf; hij geniet ten minste een zweem van vrijheid, hij heeft ten minste kans, hoe zeldzaam

hem dit lot ook te beurt valle, om meer dan het van hem gevorderde te verdienen. Dit wordt in Suriname dan ook zóó wel ingezien, dat in een der couranten van de maand Januarij 1853 een artikel verscheen, waarin de gewoonte, om weeggeld te doen opbrengen, strengelijk berispt werd, echter *niet in het belang der arme slaven, maar omdat men van deze, wanneer men ze tot den veldarbeid, of tot eenig ander doel verhuurde, veel meer voordeel kon trekken; omdat men dus van zijn kapitaal niet het gebruik maakte, dat het meeste voordeel oplevert!*

„Het is mede aan ieder verboden, van eenigen slaaf eenige waren, goederen of koopmanschappen te koopen of te ruilen, tenzij die slaaf voorzien is van een permissiebillet van zijnen meester.”

Ziedaar een tweede verbod, dat hetzelfde ministeriele verlag, waarvan wij spraken, als bestaande mededeelt. Men begripe het echter wel. 't Is niet tegen den meester, maar tegen den slaaf gerigt. 't Schijnt, dat men op het oog heeft gehad, om dieverijen te weren, waaraan de slaven, volgens de algemeene klagt te Paramaribo, zich zoo veelvuldig zouden schuldig maken; maar het gevolg is, dat den slaaf de gelegenheid wordt benomen, om, door den een of anderen kleinhandel voor eigen rekening, den meester het door hem gevorderde op te brengen, en bovendien iets voor zich over te houden.

Het doel moge zijn, om de policie in de hand te werken, het gevolg is, dat den slaaf alle gelegenheid tot konkurrentie met den vrijen ontnomen wordt.

En toch was ook hier eene voorziening in het belang der slaven allernoodzakelijkst! Van den vroegen morgen tot den laten avond ziet gij vrouwen en meisjes, met bakjes, waarin koekjes, parfumeriën, snuisterijen, manufakturen enz., hare waren langs de huizen te koop venten. Gemeen-

lijk zijn het slavinnen, die dezen handel drijven, of voor rekening harer eigene meesters, of voor personen, aan wie zij voor het oogenblik verhuurd zijn. Meestentijds wordt de slavin des morgens gelast, om des avonds eene bepaalde som, welker minimum, vooral wanneer zij gehuurd is, f 3,20 bedraagt, op te brengen. Men rekent dan, dat 10% dier som de moeite der uitventster beloont; welke 10% ook juist de dagelijksche opbrengst eener slavin tegen *twee-en-dertig cent* uitmaken.

Maar geloof niet, dat die 10% voor de slavin zijn. Ze strekken, om den huurprijs der slavin aan haren meester te voldoen; of, indien zij het eigendom is van den koopman die haar uitzond, om dezen de renten van het door de slavin vertegenwoordigde kapitaal te doen trekken. De slavin ontvangt niets, tenzij de meester mild genoeg is, om haar, in geval van meerderen verkoop dan bepaald was, de 10% van dat meerdere te doen behouden.

En de zedelijkheid? 't Zijn bij voorkeur jonge en schoone meisjes, die voor dit bedrijf door hare meesters of huurders worden gekozen. Want die slimme spekulanten weten zeer goed, dat, als het met den handel tegenloopt, aan haar altijd een middel, om aan geld te komen, overblijft. Hebben de ongelukkigen hare waar onder den bepaalden prijs verkocht, of hebben ze niet genoeg verkocht, dan worden de kleederen, hoe weinig en luttel van waarde ook, verpand. Is ook dit laatste redmiddel weg — welnu de verleiding is overal en altijd om haar — en de meester *wil* zijn geld, en de zweep wacht haar te huis als dat geld er niet is! Veroordeel de arme meisjes en vrouwen, zoo gij durft; werp den eersten steen op haar, dewijl ze struikelen en vallen en dagelijks dieper zinken.

Er zijn zulke koopvrouwen en meisjes, die bij hare meesters eenig vertrouwen genieten. Dezen krediteren haar voor

eenigen tijd. Nu waagt de slavin zelve het alligt, om weder op hare beurt op krediet aan anderen te verkoopen. Daarbij blijft zij echter altijd voor de betaling verantwoordelijk; en daar het invorderen van gelden in Suriname allermoeijelijkst is, vindt zij zich dikwijls, om geld komende, te leur gesteld. Zoo wordt zij met schulden bezwaard; zoo moet ze die schulden door zwaarderden arbeid trachten aan te zuiveren; de meester weet toch altijd, door het inhouden van alle voeding en kleeding, op den langen weg aan zijn geld te komen.

Zekere missie (zoo wordt iedere vrije vrouw en meer in het bijzonder eene vrouw uit de middelstanden in Suriname genoemd) bezat eene slavin, welke, voor haren vrijdom werkende, door vlijt en spaarzaamheid aan hare meesteres ruim f 200.— op de voor die vrijheid te betalen som had afgedragen. Ook deze slavin werd tot het rondventen van koopwaren gebruikt. Als ze des avonds de opgegevene goederen niet tot den bepaalden prijs verkocht had, was ze zeker, dat ze zich den toorn harer meesteres op den hals haalde. Daarom was ook zij dikwijls genoodzaakt te krediteren. Verscheidene malen had ze het ongeluk, de te goed gehouden gelden niet te kunnen krijgen! Nimmer echter maakte hare meesteres daarop eenige aanmerking. Maar hoe groot was haar schrik, toen zij eindelijk, meenende genoeg voor hare vrijheid betaald te hebben, onderzoek naar hare rekening bij hare meesteres deed. Deze kwam met eene tegenrekening voor verkochte waren voor den dag, welke gelijk stond met hetgeen zij te goed had; zoodat de ongelukkige, die, ter verkrijging harer vrijheid, zelfs het ellendige slavenvoedsel uit haren mond gespaard had, de ketens der slavernij moest blijven dragen.

Behalve het uitzenden van slaven, om zelve werk te zoe-

ken, onder verpligting van eene bepaalde som aan den meester te huis te brengen; behalve het uitzenden van dat volk met koopwaren, is er nog een middel, om van het kapitaal een behoorlijken interest te genieten. Want behalve dat in Suriname de meester gerechtigd is, om den arbeid van zijnen slaaf tot eigen voordeel aan te wenden, mag hij dien ook aan anderen verhuren, en het verdiende loon, zonder iets aan den werkman af te staan, zelf daarvoor ontvangen. Wien verwondert het, dat ook deze gewoonte ruimschoots aanleiding geeft tot afpersing en slechte behandeling? Immers, nadat de verhuurder of eigenaar het door den slaaf verdiende loon verkregen heeft, moet ook nog de huurder zijne voordeelen van het gehuurde voorwerp trekken; en daar die voordeelen niet, dan door den meer dan gewonen arbeid van den slaaf, kunnen verkregen worden, is deze dubbeld belast. Zwaar is de taak van de ongelukkigen, die op deze wijze in eene affaire, eene fabriek of tot veldarbeid gebruikt worden. Heeft een eigenaar van slaven, bij den arbeid die hij hun oplegt en het voedsel, dat hij hun geeft, nog een prikkel ten goede in het eigenbelang, niet alzoo de huurder. Of de slaaf lang leeft en gezond blijft, is hem onverschillig; zoo de neger slechts veel werkt en weinig kost, is hij volkomen tevreden. De ziekte en dood van den slaaf is voor den huurder geen schade, wel voor den eigenaar.

Ongehoord zijn niet zelden de woekerwinsten, die, ten koste van het bloed en zweet der arme slaven, verkregen worden, winsten waarop men zich, zelfs in het openbaar, durft beroemen. Onlangs verhaalde eene voorname dame, in een aanzienlijk gezelschap, als eene benijdenswaardige zaak, dat een lid harer familie voor eenen spotprijs twee slaven had weten te krijgen, en die beide slaven nu tegen f 300.— het stuk in het jaar, tevens onder genot van kost

en kleeding, aan zekere plantage verhuurd had. Noch de verhaalster, noch iemand uit het gezelschap zag daarin iets stuitends of onbehoorlijks. Die twee slaven zouden, binnen den tijd van drie jaar, koopprijs en renten aan hunnen meester hebben opgebracht, en toch voor altijd tot slavernij gedoemd blijven, zonder zelven immer eenig genot van hunnen arbeid te trekken! 't Is eene gelukkige speculatie — anders niet!

Op deze wijze over slaven te hooren spreken is volstrekt niets zeldzaams. Zelfs het sterven der slaven wordt alleen betreurd, naarmate van hunne meerdere of mindere waarde. Nimmer hoort gij, als een slaaf op eene ongelukkige wijze het leven verliest, hem of zijne nagelatene betrekkingen, maar altijd zijn meester beklagen.

Iemand verloor onlangs een rijpaard.

Een zijner vrienden beklagde hem.

— „'t Is een verlies van belang. 't Is even erg alsof gij een goeden neger hadt verloren!”

Mevrouw ORIE te Paramaribo had eene oude slavin, die eene tweede moeder voor haren echtgenoot was geweest, hem in zijne jeugd had verpleegd en opgevoed met eene liefde, die nooit vergolden kan worden, hem in tallooze, ook besmettelijke ziekten, had bijgestaan en nacht en dag zijne legerstede niet verlaten. De oude slavin werd nu zelve krank en haar einde begon te naderen. Ze had twee, bijna blanke dochters. Alsof deze aan hare moeder de liefde wilden vergelden, die zij aan den meester had bewezen, betoonden ze haar eene hartelijke toegenegenheid en oudermin. 't Was haar eene zaligheid de oude moeder te laven en te helpen en haar lijden te verzachten.

Maar mevrouw ORIE zag dit met ongenoegen en ongeduld. Als zij aan de zieltogende eenige oogenblikken toewijdden, die de meesteres meende dat haar behoorden, berispte ze de

dochters. Zij overlaadde haar met werk, nu nog meer dan gewoonlijk, omdat zij van de oude vrouw geen dienst had.

— „Wat doet ge bij het zieke wijf?” zoo heette het ieder oogenblik. „’t Is overbodig! Mijn werk gaat voor. Er is toch geen kruid voor gewassen.”

De oude vrouw stierf. Hare beide dochters, thans weezen, stortten bittere tranen. Ook de heer ORIE was aangedaan. Maar zijne echtgenootte lachte hem uit.

— „’t Is een geluk,” zeide zij, „dat ze dood is. Als slaven oud zijn en niet meer werken kunnen, dan zijn ze nergens meer goed voor. ’t Is dan veel voordeelijker van hen bevrijd te worden. Het kapitaal brengt niet alleen geen interest meer op, maar kost nog aan onderhoud.”

De beide dochters der arme oude hoorden de meesteres op die wijze over hare moeder spreken. Maar waarom niet? Slaven hebben immers geen gevoel?

Gemeenlijk zijn, onder de verhuurde slaven, zij, die eenig handwerk verstaan, er het beste aan toe. Sommige meesters staan hun van het verdiende dagloon een gedeelte af, of laten hen een paar uur daags voor zich zelve werken. Daarvoor moeten zij echter geheel in hun onderhoud voorzien. Andere meesters nemen de geheele verdienste voor zich en geven den slaaf nog niet eens het in het reglement voorgeschrevene.

Overigens is de gewone huurprijs van een tot veldarbeid gebruikt wordenden mannelijken slaaf *een gulden tot f 1,30*, en die eener vrouw, denzelfden arbeid verrigtende, zeventig of tachtig cents per dag. Daarbij is de huurder verplicht voor voeding te zorgen, zoodat de slaaf een zwaar dagloon, van hetwelk hij zich en de zijnen ruimschoots zou kunnen onderhouden, aan zijnen meester opbrengt, terwijl deze alerbekrompenst in de behoeften van den slaaf voorziet.

Velen der tot veldarbeid ongeschikte slaven worden bin-

nen Paramaribo als koetsiers, huis- en winkelbedienden enz. verhuurd. Naarmate der werkzaamheden en krachten van den slaaf verschilt het huurloon van vijftig cent tot één gulden daags. Voor aankomende jongens wordt gemeenlijk, naar evenredigheid van hunnen ouderdom, van zestien tot vijftig cents, en voor vrouwen in meest alle gevallen de gewone twee-en-dertig cents daags, somwijlen echter ook tien gulden 's maands, betaald. De meesten der binnen Paramaribo verhuurde slaven ontvangen, wanneer de meester de levensmiddelen niet in natura geeft, slechts vijftig cents in de week voor voeding, sommigen de bij de wet bepaalde zeventig cents, en de minsten (welke dan wel bij zeer edelmoedige meesters moeten werkzaam zijn!) krijgen iets meer of eten in huis. De inheligheid strekt zich somwijlen zoo ver uit, dat men den slaaf, die het ongeluk heeft een glas of stuk huisraad te breken, de vijftig of zestig cents weekgeld inhoudt, hem zodoende noodzakende bij zijne lotgenooten te bedelen.

Maak den Surinaamschen slaveneigenaar op dit alles opmerkzaam. Hij zal u antwoorden: „Ja! maar wanneer de slaven niet te lui zijn, kunnen zij er nog wel iets bij doen.” Met sommigen is dit misschien inderdaad het geval. Maar zeker is het ook, dat de huurder van slaven hunnen *arbeid* noodig heeft, en zich om het *kapitaal* volstrekt niet, maar alleen om de *rente* bekommert. 't Ligt voor de hand, dat hij den gehuurden slaaf van den vroegen morgen tot den laten avond laat werken; dat is zijn voordeel; wordt de slaaf ziek of sterft hij, welnu wat gaat hem dat aan? dat is tot nadeel van den eigenaar, niet van hem!

Zoo weet men in Paramaribo te woekeren met zijn kapitaal. En toch, als gij de slavenhouders hoort, zoudt gij moeten gelooven, dat zij zich de grootste opofferingen getroosten door slaven te houden.

— „Wat zijt gij gelukkig!” zeide onlangs eene lieve jonge dame tot een harer vriendinnen, aan wie zij een bezoek bragt. „Wat hebt gij het getroffen met die MARIA! Zoo handig, zoo vlijtig en tevens zoo goedwillig eene slavinn treft men zelden aan!”

— „Och! wat zal ik u zeggen, mijne lieve,” was het antwoord. „Gij zijt nog te kort hier; anders zoudt gij weten, dat het voor ons, ingezetenen dezer kolonie, een ongeluk is, slaven te moeten houden....”

— „O dat stem ik u gaarne toe!” viel de jonge dame haar in de rede; „de slavernij is een gruwel, een schande voor dit land....”

— „Nee, zoo bedoel ik het niet. De slaven hebben het goed, maar de meesters zijn te beklagen. Dat negerras is zoo ondeugend, zoo slecht, zoo bedorven! Ook de beste, gelijk mijne MARIA, die u zoo voortreffelijk toeschijnt, is nog een schepsel vol fouten en gebreken, dat ons dagelijks kwelt en verdriet doet.”

— „Hoe is het mogelijk? en ze ziet er zoo goedhartig, zoo zachtmoedig, zoo lief en vriendelijk uit.”

— „Niets dan schijn! Men hoort tegenwoordig die dwaze philantropen in Europa weder om „emancipatie” schreeuwen. Ze vallen ons hard, dewijl wij slaven houden, alsof wij ze hielden voor ons eigen voordeel en genoegen! Geloof mij, wij zijn betere menschevrienden dan zij. Wat houdt ons van de emancipatie terug? Ons eigen voordeel? Volstrekt niet; raadpleegden wij alleen ons eigenbelang, dan zouden wij de slaven onmiddelijk door vrije bedienden moeten vervangen; daarvan is men veel beter gediend, dan van zulk een ellendig ras.”

— „En waarom doet gij het dan niet?”

— „Alleen in 't belang der slaven. Wat zou er van hen worden? Ze verdienen wel niet, dat men zoo voor

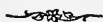
hen zorgt, maar dat is Christenpligt. Door eene emancipatie zouden de slaven diep ongelukkig worden, want ze kunnen de vrijheid niet verdragen. Daarom alléén zijn wij er tegen.”

Zoo weet men in Suriname de woekerwinsten te vergoelijken, die men trekt van een kapitaal, dat een diefstal is, gepleegd aan de vrijheid en de regten der menschheid, een kapitaal, waarvan het bezit een misdaad is voor de regtbank der zedelijkheid en een gruwel in Gods oogen!

IV.

HUISSELIJKE TUCHT.

De huisselijke tucht der slaven is, volgens de ingezetenen van Paramaribo, allernoodzakelijkst. 't Zou zonder haar onmogelijk zijn regel, orde en gezag onder de „koppige” en „ondankbare” slaven te handhaven.

Langen tijd was de magt van den meester in dit opzicht bijna onbeperkt. Hoe maakte hij daarvan gebruik? Wij schromen niet onbewimpeld het antwoord op die vraag te geven. Die magt heeft aanleiding gegeven tot zulke wreede en afgrijpselijke mishandelingen, tot zulk eene verkrachting van alle beginselen van regt en menschlievendheid, dat het, waren de feiten niet bewezen, niet mogelijk zou zijn te gelooven, dat zulke gruwelen in eene Nederlandsche kolonie zouden kunnen plaats grijpen.

Toen in 1848 in het naburige Cayenne de slavernij plotseling werd afgeschaft, kwam men te Paramaribo op de gedachte, dat er nu toch ook wat diende gedaan te worden, om de mishandelingen der slaven door hunne meesters te beteugelen. Zou men ook vooral het oor van den vreemdeling hebben willen beveiligen tegen het hartverscheurend

angstgeschrei, dat deze, in de hoofdstad van Suriname rondwandelende, dagelijks uit de woningen kon hooren opgaan? Zou men 't misschien ook gedaan hebben, om, bij meerdere bekendheid en behartiging der koloniale belangen in Nederland, dáár althans den schijn te kunnen aannemen, als werd tegen slavenmishandeling behoorlijk gewaakt? Onverschillig wat de beweegreden zij, art. 13 van het *Reglement op de behandeling der slaven in de stad Paramaribo en hare buitenwijken en in de stad Nieuw-Rotterdam of zoogenaamde Nickeripunt*, door een koninklijk besluit van 6 Februarij 1851 gearresteerd, bevat het volgende voorschrift:

„Voortaan zal op het bijzondere erf van eenen ingezetene of op eenige andere plaats binnen de stad Paramaribo en hare buitenwijken, buiten het „piket der justitie,” noch de straf van slagen, noch van eenig ander ligchamelijk bedwang aan slaven mogen worden uitgeoefend, behoudens het regt der meesters tot de opsluiting hunner slaven op hunne erven, voor niet langer dan 24 uren, en dat om over de jeugdige slaven beneden de 14 jaren eene vaderlijke tucht te kunnen uitoefenen.

„Dezelfde bepaling geldt de bewoners van de stad Nieuw-Rotterdam. De plaats, welke aldaar het piket van justitie vervangt, zal door den Landdrost worden aangewezen.”

Dat, beval de koning in 1851, zou voortaan gebeuren. Maar gij begrijpt, dat het voor menschen, die sedert jaren gewoon waren, de straffen hunner slaven zelve uit te voeren, of in hunne tegenwoordigheid naar goevinden te laten uitvoeren, bijzonder hard was om thans de magt, die zij meenden dat hun regtmatig toekwam, of ook wel soms het genot, dat zij daarbij ondervonden, aan agenten van policie af te staan. Velen beschouwden dan ook het nieuwe reglement als een inbreuk op hunne regten. Ze konden zich niet begrijpen, van waar de regering de bevoegdheid ont-

leende, van zich te bemoeijen met de wijze, waarop zij verkiezen met hun, voor geld verkregen, eigendom om te springen. Is het te verwonderen, dat er nog altoos huisgezinnen zijn, waarin het gebruikelijk is, om de aan de slaven toegedachte zweepslagen zelve uit te deelen, in weerwil van het verbod? Is het te verwonderen, dat de door drift vervoerde en hoe langer zoo meer opgewonden meesters daarbij nog dikwijls op eene wreede wijze te werk gaan? Maar wat u verwondert is misschien de onverschilligheid, althans werkeloosheid der policie in het handhaven der verbodsbepaling. In eene kolonie, waar nog op dit oogenblik „brandstapel” en „rad” onder de lijfstraffen behooren; in eene kolonie, waar, ofschoon, volgens het reeds meermalen genoemde Ministeriele Verslag, de pijnbank in 1827 is afgeschaft, nog slechts weinige jaren geleden, slaven dagen achtereen met zweepslagen zijn gemarteld, om hen tot bekentenis te brengen; in zulk eene kolonie is die werkeloosheid echter zeer natuurlijk.

En veroordeel niet te hard. De haat, dien ieder hoo-ger of lager regterlijk beambte op zich zou laden, de algemeene tegenstand, dien hij zou ondervinden, wanneer hij het waagde de belangen van den slaaf tegenover den meester voor te staan, dat alles moet wel van elke ernstige tusschenkomst terughouden. De slaaf weet dit. De arme slaaf, wiens getuigenis tegen zijn meester in regten niet veel waarde heeft, die de zucht kent, welke er zelfs bij hooge ambtenaren bestaat, om, in het belang der tucht, den meester in geval van klagten gelijk te geven, de weerlooze slaaf weet dat het hem bijna onmogelijk is de wederregtelijke daad van zijnen heer te bewijzen. Hij weet, dat hij kans loopt, om, bij eene aanklagt, tot loon eene nog zwaardere straf te ontvangen. En al werd hij in 't gelijk gesteld, toch komt hij in handen van zijnen nu nog meer verbitterden meester terug. Daarom zwijgt hij,

daarom onderwerpt hij zich bij voortduring aan de huiselijke tucht.

Ook nu nog, na het reglement van 1851, gaat er geen dag voorbij, waarop geene kastijdingen binnen's huis hier of daar te Paramaribo plaats grijpen. Wilt gij voorbeelden? In menigte zijn ze te geven; maar slechts enkelen uit velen. De namen verzwijgen wij.

Digt bij het Gouvernementsgebouw in Suriname's hoofdstad is een stal. Zoolang dat Gouvernementsgebouw onbewoond was, tot kort voor de komst van den tegenwoordigen Gouverneur, ontvingen de slaven van den eigenaar dier stal meer zweepslagen dan de paarden. Een voorbijganger telde eenmaal honderdtien, die aan denzelfden slaaf werden toegediend. Op eenen anderen dag telde hij meer dan honderd, die, in een tijdsverloop van tien of twintig minuten, mede aan één ongelukkigen, telkens met eenige tusschenpozen, werden toegebracht. Twee, in de nabijheid voorbijgaande, policiedienaren hoorden het beulenwerk ook, maar kwamen niet tusschenbeide.

De naam eener missie is ons bekend, die, op de binnenplaats harer woning, dikwijls uren lang bezig is, om de naakte opgeheschen slaven en slavinnen, met lange tusschenpozen, van haren stoel zweepslagen te geven.

Eene Israëlitische zwartin bragt onlangs eene slavin een paar slagen toe.

— „Dat verdien ik niet,” zeide de slavin. „Eigenlijk moest ik reeds lang vrij zijn. Uw echtgenoot heeft het mij beloofd. Bovendien heb ik reeds genoeg voor dien vrijdom opgebracht.”

— „Uwe brutaliteit zal ik u betaald zetten,” was het antwoord der in woede ontstoken vrouw; en onmiddelijk liet zij de slavin naar het piket van justitie brengen. Maar de straf, die ze daar onderging, scheen hare meesteres niet ge-

noegzaam toe. De striemen en wonden, die de zweep had achtergelaten, waren in hare oogen niets beteekenend. Zij zou het werk der justitie verbeteren. En nu begon eene wraakoefening, wier beschrijving wij voorbijgaan. In eenen deerniswaardigen toestand ontvlugtte de slavine aan de woede harer meesteres, ijde naar de woning van een hoog ambtenaar, stortte zich voor zijne voeten en smeekte ontferming. De zaak zou vervolgd zijn — maar het aftreden van den ambtenaar volgde kort daarop — en de slavine werd naar eene ver afgelegene plantage gezonden.

Twee vrienden waren in 1852 te Paramaribo op zekeren avond bij elkander. Na eene korte woordenwisseling in eene aangrenzende woning, hoorden zij het bevel uitschreeuwen:

— „Poeloe joe pantje!” Doe uw pantje (stuk lijnwaad om de lendenen) af!

Plotseling vielen slagen en verhief zich het akelig gegil eener vrouw. Reeds waren er eenigen gevallen, toen zij begonnen te tellen en het tot twee-en-veertig bragten. Bij nader onderzoek bleek, dat eene twintigjarige slavine het voorwerp en een eind teertouw het werktuig der straf oefening geweest was.

Het oor van een hooggeplaatsten ambtenaar werd, niet lang geleden, getroffen door het gegil in eene woning waar hij voorbijging. Hij trad binnen en vond eene jeugdige dame bezig met het slaan van een slavenmeisje. Eene regterlijke vervolging zou tegen haar zijn ingesteld, indien niet juist ter zelfder tijd een harer naaste bloedverwanten overleden was. Wat echter de regterlijke ambtenaar, die tusschen beide kwam, zeker niet weet, is, dat hetzelfde slavenmeisje eenige dagen later naar eene naburige plantage is gebracht, en daar het verdiende loon ontving — omdat ze door haar geschrei zoo veel onaangenaamheden had te weeg gebracht.

In de Watermolenstraat woont een mulat, die eene oppassende, sterke, brave slavin bezit. Zij heeft twee kleine kinderen, die natuurlijk alleen aan haar zijn overgelaten. Bovendien moet zij het huis schoon maken, het eten bereiden, op den winkel passen, wasschen en nog de kinderen van haren meester verzorgen. In plaats van voor al dien arbeid, dien ze zonder tegenstreven goedwillig en ijverig verrigt, eenigen dank in te oogsten, wordt de „huisselijke tucht” onophoudelijk op haar toegepast, wordt ze bijna dagelijks geslagen en mishandeld; zoo zelfs, dat onlangs een paar personen, anders niet bijzonder teergevoelig, toen zij de slavin zesmaal in eene week meedoogenloos hadden zien tuchtigen, zich verplicht gevoelden tusschen beide te treden.

In de nabijheid van een der predikanten van Paramaribo woont iemand van den fatsoenlijken stand, wiens echtgenoot vroeger slavin was. Op de binnenplaats dezer woning kunt gij bijna dagelijks de smartkreten van gemartelde slaven hooren opgaan.

Dit alles is *tegen* het reglement van 1851, dus onregt. Maar dat reglement geeft de bevoegdheid tot eene „vaderlijke tuchtiging” aan jeugdige slaven beneden de 14 jaren. Wat is dit? De eigenaren beschouwen den zin dier woorden als grenzenloos. De „vaderlijke tuchtiging” wordt gewoonlijk met de zweep of een eind touw uitgeoefend. Niet zelden ziet gij vreeslijk mishandelde kinderen rondloopen. Zoo nam op den 8 September 1852 een, door den heer R. op de afschuwelijkste wijze gemartelde, jongen zijn toevlugt in het hôtel van den Gouverneur. Hij was 13 of 14 jaar oud en van gemengd bloed of, gelijk men het noemt, een kleurling. Zijn meester had hem aan een boom opgehangen, en met een eind touw zoodanig geslagen, dat het gausche ligchaam met wonden overdekt was. Op last van

den Gouverneur, werd eene geregtelijke vervolging tegen den heer R. ingesteld. Het bleek, dat de misdaad van den jongen bestond in..... het lang uitblijven bij het verrigten van eene boodschap! Hij had een rijtuig met vier paarden, een voor hem vreemd verschijnsel, zien voorbijrijden, en had daarnaar staan kijken en zoo zijn tijd verbeuzeld — zijne straf kennen wij. De heer R. werd veroordeeld; zijne straf was..... eene geldboete!

De slaven beschouwen het algemeen als een der grootste rampen, die hun ten deel kunnen vallen, wanneer zij het eigendom worden van een Israëliet, — en de helft der vrije bevolking van Paramaribo bestaat uit Israëlieten! De meeste kleurling-slaven, mestiezen en poestiezen, zijn in hunne handen.

De slaven zijn met reden beducht voor zulke meesters, want over 't algemeen zijn zij en de vrije kleurlingen de wreedste meesters. De slechte kleeding der ongelukkigen, die in de magt zijn van deze slavenbeulen, hun vermagerd voorkomen en de moedeloosheid van hunne blikken zijn de bewijzen van de mishandelingen, waaraan ze dagelijks zijn blootgesteld en van het weinige, dat hun tot onderhoud wordt gegeven. De Israëlieten zijn tegenwoordig over 't algemeen vrij armoedig; en vooral onder die armoedige lieden, waarvan velen toch nog enkele slaven bezitten, hebben de slaven de meeste ellende en wreedheden te verduren.

De gezagvoerder van een Nederlandsch vaartuig, dat onlangs eene reis naar de West maakte, woonde gedurende zijn verblijf te Paramaribo op eene kamer, die op de binnenplaats der woning van eene Israëlitische vrouw het uitzigt had. Zij had verscheiden slavinnen, mestiezen en poestiezen. Zonderlinger verhouding dan tusschen deze lijfelingen en haar was wel niet te bedenken. Nu eens was zij in de hoogste mate met haar gemeenzaam, praatte vertrou-

welijk, lachte en boertte, en in 't zelfde oogenblik vertoonde de meesteresse zich, zoo niet in al hare majesteit, dan toch in al hare kracht, door de zweep op de huid der slavinnen te doen branden — door de huisselijke tuchtiging.

't Is middag, 't is etenstijd. Daar verzamelen zich de vrouw des huizes en de mestiezen en poestiezen, die haar toebehooren, op de binnenplaats. Een groote schotel, gevuld met eene eenvoudige maar goede spijsze, wordt door een der laatsten naar buiten gebracht en op den grond gezet. Allen zonder onderscheid zetten zich er om heen, de meesteresse tusschen de slavinnen; geen de minste pligtplegingen worden in acht genomen; en gij zoudt de eerste van de laatsten niet kunnen herkennen, indien daar geen instrument naast haar lag, dat als het onderscheidingsteeken moest beschouwd worden. 't Was een zwaar teertouw, dat de bewijzen droeg van reeds dikwijls gebruikt te zijn. Overigens vrijheid en gelijkheid! Vorken of lepels werden niet gebruikt, ieder tastte met hare handen toe en trachtte de beste stukjes en de lekkerste hapjes naar zich toe te halen, zonder zich er over te bekommeren, dat ook de meesteres onder de konkurrenten behoorde. Maar was eene der slavinnen al te begeerig, en gelukte het haar een brokje te bemagtigen, waarop de vrouw des huizes meer bijzonder hare zinnen had gesteld, dan vertoonde zich de magt der meesteres in den vorm van het teertouw, dat ongenadig op de kleine snoepster nederviel, die huilende de reeds verkregen prooi aan de bezitster van het teertouw overliet.

Zoo wordt op allerlei wijze de „huisselijke tucht” uitgeoefend.

Maar waarom is die zucht zoo groot, om het verbod te overtreden van zelf zijne slaven te straffen? Waarom is de overtuiging, dat slaven niet anders dan door de zweep ge-

regeerd kunnen worden, zoo algemeen? Is het dan inderdaad een vooroordeel en anders niet?

De onnatuurlijke toestand der slavernij zelve is er oorzaak van; de verhouding, waarin de meester tot zijn slaaf en deze tot zijn meester staat, maakt ligchamelijke straffen tot een band, die beide partijen in die onnatuurlijke verhouding handhaaft. Er zijn meesters, die straffen, niet dewijl eene overtreding heeft plaats gehad, maar dewijl zij meenen, dat anders 't gevoel van ondergeschiktheid der slaven zou verminderen. Er zijn slaven, die, door de gedurige en herhaalde toepassing der zweep, daaraan zoo gewoon zijn geraakt, dat ze zelf verklaren, dat instrument niet te kunnen missen.

En die zweep heeft nog eene bijzondere eigenschap. Van beide kanten, aan de zijde van den meester en aan dien van den slaaf, wordt eene gedurig toenemende verharding en verdooving van gevoel opgemerkt. De meester wordt al wreeder, de slaaf al ontembaarder. De zweep is als de opium; gedurig moet de dosis vergroot worden, naar mate 't gevoel meer verstompt.

De „huisselijke tucht” wordt in hare toepassing bij velen eene bloedige strafoefening, ja rijst wel eens tot grove mishandeling. Zij, die beginnen met den toestand der maatschappij in Suriname streng te veroordeelen, worden weldra gelijk de anderen. Wat kan ook een man van eer en edele gevoelens in een land, waar eene diep gezonken, van alle onderwijs verstoken klasse van menschen aan blanken is overgegeven, die zich zelve meestal niet kunnen bedwingen, en die zelfs hunne waarachtige belangen niet kennen? Wat kan hij anders, dan de oogen sluiten, om ook zijn gevoel te verharden en zijn geweten tot zwijgen te brengen?

Wat hij kan? Hij kan de waarheid spreken. Hij kan aan de wereld verkondigen wat in Suriname voorvalt. Hij kan het gordijn wegschuiven, waarachter men eenen, Ne-

derland onwaardigen, toestand verbergt. Hij kan den moed hebben, om zich te laten verguizen en beschimpen, om zich zelve op te offeren, ten einde eene slavernij te vernietigen, die den meester vernedert tot een hardvochtigen menschenhater en den slaaf tot een werktuig, dat alle menschelijke eigenschappen verliest. Hij zal als een leugenaar en lasteraar worden uitgekreten; door de besten misschien voor een „overdreven philantroop” worden gehouden — maar hij zal toch de waarheid hebben gepredikt, en alleen de kracht der waarheid kan de van God gevloekte slavernij overwinnen!

HET PIKET DER JUSTITIE.

Als gij het Gouvernementsgebouw te Paramaribo voorbijgaat, en de Gravenstraat ten einde wandelt, ziet gij aan uwe linkerhand een, eenige voeten boven den grond opgetrokken, geheel op zich zelve staande, houten gebouw. Het heeft een huiveringwekkend voorkomen. Voor en achter strekken zich twee pleinen van ongeveer dezelfde grootte uit, waarvan het eene, dat aan de Gravenstraat grenst, door eene heining van pallissaden, en het andere, dat aan de Wagenstraat uitkomt, door een planken schutting is omgeven. Gij zijt hier op de plaats des lijdens van duizenden uwer natuurgenoooten; gij zijt hier op de plaats der straf, neen, der pijniging en marteling van de slaven van Paramaribo; gij zijt op het piket van justitie.

Merkt gij op dat plein, aan de Wagenstraat grenzende, te midden van eenige huizen, bewoond door dienaren der politie of bestemd voor gevangenen, waarin een tal ongelukkigen in boeijen zitten, die twee roodgeverwde, reeds op eenigen afstand zichtbare palen, die boven de heining uitsteken? Ziet gij tussehen die twee dat van een ijeren

voetbeugel voorziene voetstuk, ter plaatsing van een derde paal bestemd? Dat is het noodlottige martelwerktuig voor de ongelukkigen. Daar stelt de Surinaamsche politie hare dienaren beschikbaar, om de door de burgerij dagelijks uitgesproken vonnissen, zonder eenig nader onderzoek, uiterst goedkoop, tegen eene betaling van hoogstens vijftig cents, ten uitvoer te leggen.

Bijna elken morgen en avond kunt gij, in de nabijheid van die plaats rondwandelende, slaven of slavinnen, stevig gekneveld, door agenten van politie geleid, hier zien aankomen. Dikwijls bevindt zich de eigenaar, meermalen een jong mensch, een zijner kinderen, bij den treurigen optogt. Uit de geheele houding van den laatsten blijkt de zelfvoldoening over de rol, die hij vervult. Zijne onrustig rondwalende blikken, zijn trotsch en verwaand voorkomen, en al zijne bewegingen toonen aan, dat hij gaarne de gansche stad getuige zou willen maken van de wijze, waarop hij van zijn regt gebruik maakt, en hoe hij met zijne „leelijke slaven” weet om te springen. Om aan de onmenschelijken vertooning een nog afschuwelijker karakter te geven, wordt dikwijls ter bezuiniging niet van een agent van politie, om de slaven te geleiden, gebruik gemaakt, maar wordt die taak aan eenen anderen neger of kleurling opgedragen, wiens beurt het misschien morgen zal zijn, om tot hetzelfde einde herwaarts te worden gevoerd. Men is op de noodlottige plek aangekomen. Men klopt aan het venster van het aan de straat gelegen kamertje van den wachthebbenden agent van politie, waarin de touwen voor het knevelen en de zweepen voorhanden zijn. Daarop wordt de ingang van het plein geopend en de stoet treedt binnen.

De slaaf of slavin wordt genoodzaakt de kleederen af te leggen, en alleen een eenvoudige schortband, om de liezen te bedekken, te behouden. Met een om de handen beves-

tigd touw, dat door twee insnijdingen in de toppen der beide roodgeverwde palen loopt, worden zij tusschen deze twee opgeschen. Spoedig daarop hoort gij het klappen van de zweep en het angstgeschrei en kermen en gillen van den lijder of de lijderes. Hebt gij den moed om een blik op de dijen der martelaars te slaan, dan ziet gij het bloed op den grond druipen. Ja, op de dijen; want de verfijnde wreedheid heeft uitgevonden, dat de zweepslagen dáár het pijnlijkst zijn, vooral in die uitgerekte houding. Zij brengen verwondingen aan, die dikwijls dagen lang blijven eteren en likteekens nalaten, welke nimmer verdwijnen.

Volgens art. 14 van het in 1851 door een koninklijk besluit vastgesteld Reglement, mogen „de straffen, waartoe „in de stad Paramaribo en hare buitenwijken op het piket „van justitie, en in de stad Nieuw-Rotterdam op de daartoe „aan te wijzen plaats, de meester *op eigen gezag* bevoegd is „over te gaan, en welke door de ambtenaren der policie, op *„eenvoudige aanvraag der eigenaren of derzelver vertegenwoor- „digers*, aan slaven boven de 14 jaren kunnen worden toe- „gepast, niet te boven gaan :

„opsluiting gedurende 3 nachten, met of zonder boeijen,
 „opsluiting gedurende 3 etmalen, met of zonder boeijen,
 „slagen *met de gewone zweep*, aan mannen 25, aan vrou-
 „wen 15, aan jongens tusschen de 16 en 14 jaren 15, en
 „aan meisjes van denzelfden ouderdom 10.”

Gij ziet, hoe ver men gaan mag. Maar er is ook gezorgd, dat geene zieken en gebrekkigen aan deze marteling worden blootgesteld, want art. 15 van hetzelfde reglement bevat de volgende hoogst menschlievende bepaling : „Indien *de amb- „tenaren der policie* vermeenen, dat een slaaf de gevorderde „straf, hetzij uithoofde van zijnen ligchaamstoestand, hetzij „uithoofde van ziekelijke omstandigheden, niet kan *door- „staan*, of indien zij twifelen aan de bevoegdheid van den

„persoon, die de straf vordert, of de slavin, wier afstraffing „gevorderd wordt, blijkbaar zich in zwangeren staat bevindt „of zwanger beweert te zijn, zullen zij de straf schorsen, „en daarvan in de stad Paramaribo aan den prokureur-ge- „neraal, en in de stad Nieuw-Rotterdam aan den landdrost „kennis geven, die daaromtrent zullen handelen, zooals zij „zullen vermeenen te behooren.”

Van *geneeskundig onderzoek* is geene sprake. De beoordeeling van den „ligchaamstoestand” of van de „ziekelijke omstandigheden” is overgelaten aan hardvochtige en onwetende politiebeamten, die niet ligt tot zulk eene verklaring zullen overgaan, want, zoo de „afstraffing” niet doorgaat, verliezen zij ten minste *vijftig cents*. En dat is voor hen geene kleinigheid, want hunne bezoldiging is gering. Het is eene goedheid van hen, indien zij de strafoefening schorsen; zij zijn er niet toe verplicht; en die goedheid moet zoo groot zijn bij hen, die dagelijks menschen ten bloede toe slaan, dat zij het eigenbelang overwint!

En wie zijn nu de regters, die tot deze straffen veroordeelen? Gij hebt het gezien : de „afstraffing” geschiedt op *eenvoudige aanvraag* van den eigenaar van den slaaf of de slavin. De meesters zenden hunne lijfeigenen naar deze martelplaats, zoo dikwijls zij 't goed vinden, *op eigen gezag*. Er zijn dus te Paramaribo evenveel regters als er slavenbezitters gevonden worden; regters, die hunne aanstelling te danken hebben aan de som gelds, die zij voor het koopen hunner slaven besteedden; regters, die, naar luim en willekeur, menschen door de Nederlandsche politie laten pijnigen, niet omdat zij eene misdaad bedreven, maar alleen omdat het hun onmogelijk is eene zekere som gelds te betalen, waardoor ze vrij zouden zijn.

En hoedanig zijn nu die regters, die zulk eene buitengewone diskretionaire magt over hunne medemenschen be-

zitten? Zijn het wel opgevoede, beschaafde, regtvaardige, verstandige lieden? Wij zullen de maatschappij van vrije menschen in Suriname geen onregt doen, als wij op die vraag antwoorden, dat dergelijke personen er uitzonderingen zijn. De bestanddeelen, waaruit zij is zaamgesteld, zijn zeer onderscheiden, maar één karaktertrek hebben allen gemeen. Niemand is er, waar het slaven geldt, onpartijdig. Behalve eenige, betrekkelijk onafhankelijke, gouvernements-ambtenaren en kooplieden, bestaat de fatsoenlijke stand te Paramaribo uit nog werkelijke of gewezen plantage-direkteuren en -administrateurs, die in deze betrekking geleerd hebben, den slaaf gelijk het redelooze dier en zijne regten gelijk nul te schatten. Overigens vindt gij in deze hoofdstad vreemdelingen, die hun vaderland verlieten, om daar buiten schatten te verwerven, zonder dat allen juist zeer kiesch in de middelen zijn. Er zijn zeer vele Israëlieten; doen' wij hen onregt, wanneer wij zeer velen onder hen schraapzuchtig noemen, altijd gereed om te woe-keren met het bloed en zweet hunner slaven, en, gelijk alle lafhartige karakters, wreed jegens hunne ondergeschikten? Niet weinig gepasporteerde matrozen en militairen treft gij er aan, dikwijls onbeschaafder dan de slaaf, die in hunne magt is, maar zich toch verre boven hem wanende. Er zijn bovendien talrijke vrij gegeven kleurlingen, die alle mogelijke moeite aanwenden, om hunne afkomst te doen vergeten; ze bootsen den Europeaan in alles na, en ze kennen geen beter middel, om zich voor blanken te doen doorgaan, dan door hunne slaven nog wreeder en hardvochtiger te behandelen. Eindelijk, er zijn ontslagen krimineel veroordeelden — en ook zij, even goed als fatsoenlijke, deugd-zame en godvruchtige lieden, ook zij bezitten slaven, ook hun is het regt niet ontzegd, om lijfeigenen dagelijks naar het piket te zenden en streng te doen tuchtigen.

Stel u nu voor, in welk eenen toestand de beklagenswaardige slaven te Paramaribo verkeerden, overgegeven als zij zijn aan het „bon plaisir” van deze regters. Stel u de vreeselijke onevenredigheid voor van de misslagen, waarvoor dat „afstraffen” op het piket geschiedt. Wat al verscheidenheid van karakter! En al die karakters spreken vonnis ter laatste instantie. Gij begrijpt het, die zweepslagen hebben de ongelukkigen meer of minder te wachten, naarmate van de meerdere of mindere gestrengheid en meerdere of mindere hardvochtigheid van de meesters; naarmate der wijze, waarop dezelfde misstap door den een of den ander beoordeeld wordt; naarmate der levenswijze, vooral van het meer of minder gebruik of misbruik van sterken drank bij den eigenaar. Duizend zulke omstandigheden oefenen invloed op de vonnissen, die hier worden ten uitvoer gelegd.

Maar geen magt ter wereld kan den armen slaaf onttrekken aan het ondergaan van dat vonnis. De meester kan even goed vijf-en-twintig bloedige zweepslagen voor het regts of links draaijen van het hoofd, als voor diefstal laten toedienen. Artikel 15 is duidelijk. De ambtenaren van politie hebben zich volstrekt niet te bemoeijen met den aard van de gepleegde overtreding; slechts de krachten, die de slaaf tot het ondergaan der opgelegde straf bezit en de bevoegdheid van den persoon, die de straf eischt, staan ter hunner beoordeeling. Zoo worden gouvernements-ambtenaren vernederd tot de verplichting, om lijfstraffen uit te oefenen, al zijn zij ook in gemoede overtuigd, dat het onregtvaardig is. Zoo leent de Nederlandsche politie hare dienaren tot het martelen van ongelukkigen, die niets tot hunne verdediging kunnen inbrengen, die nimmer gehoord zijn en wie zelfs de hoop op gratie, een koninklijk regt, dat ook de verachtelijkste moordenaar mag inroepen, voor altoos is ontzegd.

Honderd tooneelen, het eene nog afschuwelijker dan het

andere, kunnen wij u op deze gevloekte strafplaats, de schande van Nederland in de negentiende eeuw, doen bijwonen. Eene slechts van al die tallooze gruwelen, gij zult er uit zien, voor welke misdaden hier al zoo ten bloede toe wordt geslagen.

LYDIA was eene jonge, schoone mulattin en behoorde aan de vrije zwartin, die wij JOHANNA zullen noemen. Dageelijks moet zij bij hare meesteres het huiswerk verrigten, het eten toebereiden en de gansche woning in orde houden; en wanneer dit des voormiddags ten tien of elf ure is afgelopen, wordt ze de deur uitgezonden, om „werk op te zoeken” ten einde twee-en-dertig centen te verdienen, die elken avond aan JOHANNA moeten worden ter hand gesteld. Gij herinnert u, dat dit volgens den Minister van Koloniën „aan alle ingezetenen verboden” is.

Zekere „vrijman,” FRANS genaamd, neemt LYDIA tot zijne vrouw. Hij was als boodschaplooper en schoonhouder in een der landsgebouwen werkzaam en verdient een tamelijk goed salaris. De arme slavin is daardoor gered. Elken morgen, als zij de woning der meesteres verlaat, begeeft zij zich naar die van haren man, houdt zijne huishouding in orde, brengt eenige onbezorgde uren met hem door, en ontvangt van hem de twee-en-dertig cents, die zij aan JOHANNA verplicht is te brengen. FRANS heeft een klein huisje gehuurd op de plaats van den heer A., heeft zijne LYDIA hartelijk lief, is daar met haar regt gelukkig en zij is aan hem gehecht met eene toegenegenheid en trouw, die voorbeeldig zijn. Maar altoos hangt de beide echtgenooten een dreigend zwaard boven het hoofd. Hunne vereeniging duurt zoo lang als de meesteres van LYDIA het goed vindt. Deze is haar nog onbekend; zij verkeert in de meening, dat de slavin werk zoekt en vindt, waardoor zij de twee-en-dertig cents elken avond zoo geregeld te huis brengt.

— „Maar als zij de waarheid eens verneemt!” zuchtte op zekeren dag LYDIA, toen zij met haren FRANS, tegen 't vallen van den avond, eenige zalige oogenblikken doorbragt.

— „Welnu, wanneer zij 't nu al eens vernam,” antwoordde haar echtgenoot. „'t Zal haar toch wel onverschillig zijn, van waar zij 's avonds haar geld ontvangt, zoo gij het maar te huis brengt.”

— „En toch FRANS! een bang voorgevoel zegt mij dat het beter is, dat zij de waarheid niet kent.”

— „Verberg haar die dan, mijne lieve, en reken altijd op mij als op uwen trouwen echtgenoot.”

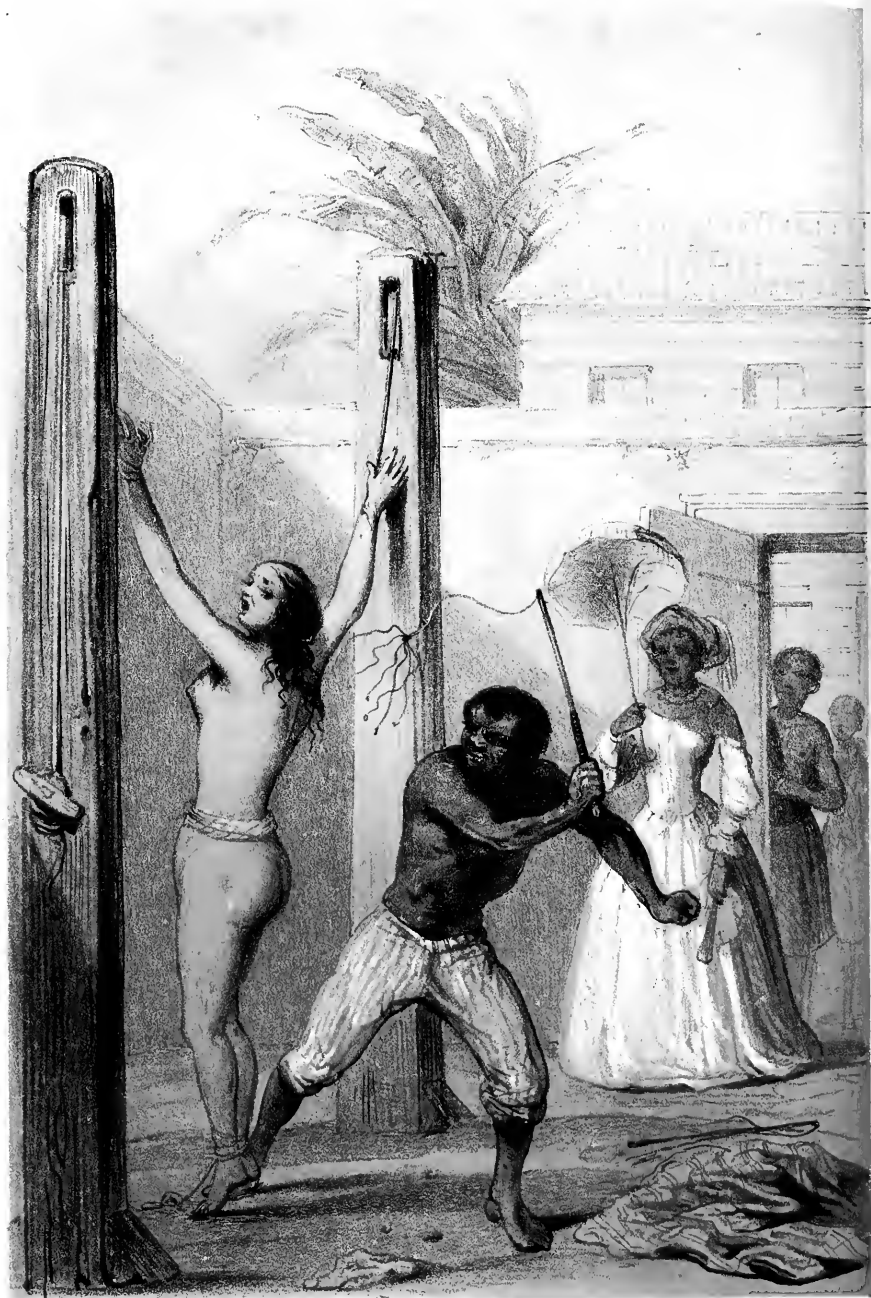
LYDIA had niet te vergeefs gevreesd. Toen zij eenige maanden in eene zalige verbindtenis had doorgebracht, kwam hare meesteres ter ooren, met wien zij leefde. Op zich zelf was het haar vrij onverschillig, dat ze zulk eene verbindtenis had aangegaan, en uit deze bron dagelijks de twee-en-dertig cents te huis bragt. Maar ze hoorde den naam van den man.

— „Die FRANS is een brutale mulat!” zegt zij op zekeren morgen tegen LYDIA. „Ik hoor dat gij zijne vrouw zijt. Ik verlang, dat gij van hem zult afzien en een anderen man nemen.”

De meesteres was volkomen in haar regt. Slaven trouwen niet. De verbindtenissen, die ze aangaan, kunnen ieder oogenblik door hunne meesters verbroken worden, zonder dat deze rekenschap van hun bevel behoeven te geven. Thans was een luim, en niets anders, de beweegreden tot dat bevel — maar ook dan moeten slaven gehoorzamen.

LYDIA gehoorzaamde niet. Al mogt ook hare schoonheid haar in de gelegenheid stellen, om op eene andere wijze de twee-en-dertig cents te verdienen; zij had haren man lief; ze was voor hem tot elke opoffering bereid; zijne toegegenheid en trouw hadden haar hart voor altoos aan hem gehecht. LYDIA gehoorzaamde niet.

Hare meesteres maakte gebruik van de bevoegdheid, haar bij art. 13 geschonken. Zij sloot hare slavin op eenen Zondag voor vier-en-twintig uren in een hok op haar erf, zonder eten en drinken. Maar den volgenden dag ging LYDIA weder naar haren FRANS.

De meesteres was geduldig en laukmoedig. Zij waarschuwde, vermaande, bedreigde — maar LYDIA zweeg bij dat alles, en begaf zich elken dag naar „dien brutalen mulat.”

Is het te verwonderen, dat JOHANNA eindelijk haar geduld verloor? Wie zou het met zulke „koppige” slaven niet verliezen? 't Blijkt haar zonneklaar, dat LYDIA, in weerwil van haar verbod, nog altoos leefde met den man... dien zij lief had en wien zij dankbaar was; terwijl de meesteres verlangde, dat zij zou leven, onverschillig met wien, maar juist niet met hem. De maat is vol. Zij maakt gebruik van de bevoegdheid, haar bij art. 14 van het reglement toegekend.

Daar nadert een akelige stoet het piket van justitie. 't Zijn twee vrouwen, de eene gebonden en door een agent van politie geleid, de andere met de woede op het gelaat. De eene schitterende van schoonheid, maar rillende van angst en de oogen van schaamte ter nedergeslagen. De eene de schuldige slavin LYDIA, de andere hare meesteres JOHANNA, die „geheel in haar regt” is. Men heeft de plaats der smarte bereikt. LYDIA wordt ontkleed; wel tracht ze haar hijgenden boezem met hare handen te bedekken, maar die handen worden door ruwe beulen weggerukt en stevig zamengebonden, en bij die handen wordt zij aan de paal des lijdens opgetrokken. De tranen stroomden haar langs de wangen, de oogen heeft zij smeekend op hare meesteres gerigt — maar de straoefening gaat door. Waarom ook niet? Waarover verwondert gij u? Er is

geen de minste reden van verwondering. Gij ziet hier niets anders, dan eene vrouw, die gebruik maakt van de bevoegdheid haar door eene Nederlandsche wet gegeven, dan Nederlandsche beambten, die aan de wet voldoen.

Daar knalt de eerste zweepslag; daar de tweede; daar verheft zich een akelig gegil ten hemel; daar stroomt het bloed langs twee vrouwen-dijen — maar verwonder u dan toch niet. Er geschiedt niets onbehoorlijks. De wet verbiedt, om verder te gaan dan 15 slagen, en gij ziet het, met den vijftiende houdt men op.

Het is geen sprookje, dat wij verhalen; het is een feit, dat, nog geen drie jaren geleden, in eene Nederlandsche kolonie, onder bescherming der wet, is geschied.

Men mag, volgens art. 14, met slaven niet verder gaan dan tot 25, met slavinnen en jongens tusschen de zestien en veertien jaren niet verder dan tot 15 en met meisjes van denzelfden ouderdom niet verder dan tot 10 zweepslagen.

En toch zijn er slaven, die veel zwaarder „afstraffing” verdienen; toch zijn er althans meesters, die met zulk eene kleinigheid niet tevreden zijn en eene kastijding voor hunne lijfeigenen verlangen, die vrij wat harder treft. De wetgever komt hen in dit billijk verlangen te gemoet. Art. 17 van het reglement, in 1851 gearresteerd, luidt aldus :

„De meester, die oordeelt, dat een slaaf, wegens ongehoorzaamheid, onwilligheid in het werken of andere onregeligheden en vergrijpen, eene ernstiger bestraffing verdient, dan welke hij op eigen gezag bevoegd is, op het piket van justitie te doen opleggen, geeft daarvan kennis aan den prokureur-generaal, die, na behoorlijk onderzoek der zaak, den slaaf op het bedoelde piket zwaarder kan doen straffen.”

Gij ziet; het drama, dat bijna dagelijks op het piket van justitie plaats grijpt, heeft met hetgeen gij gezien hebt

zijn uiterste van lijden en smarten en pijniging nog niet bereikt. „Zwaarder straffen” worden hier niet zelden toege- diend.

Hier echter mag de meester niet op *eigen gezag* te werk gaan; hier is de tusschenkomst noodig van een hoogge- plaatst ambtenaar, van den prokureur-generaal; dat is ten minste een waarborg.

Wie zal het tegenspreken? maar verlies daarbij niet uit het oog, dat het hier de *meester* is, die een verzoek tot „af- straffing” van zijnen *slaaf* indient; dat het in Suriname een algemeen erkende grondregel is, om de magt des mees- ters altijd en overal tegen zijnen slaaf te handhaven; dat het getuigenis van eenen slaaf tegen zijnen meester in regten niet veel afdoet; dat, waar tweespalt tusschen den meester en zijn slaaf ontstaat, de laatste altijd woorden zal gebruikt hebben, waaraan eene met zijne onderwerping strijdige be- teekenis *kan* gegeven worden.

Waarin bestaat het „behoorlijk onderzoek der zaak,” dat de wet voorschrijft? Wij zullen er geen antwoord op geven, maar twee bijzonderheden mededeelen; vooreerst, dat er zeer weinig voorbeelden zijn, dat, bij zulk een klagt, de slaaf in het gelijk is gesteld; en ten tweede, dat gij, onder meer kuriositeiten, waarover straks nader, op het piket van jus- titie schriftelijke verzoeken kunt zien, om slaven met een grooter dan het bepaalde getal zweepslagen „af te straffen.” Een brengen wij u, als voorbeeld, onder de oogen :

„De ondergeteekende verzoekt den heer prokureur-generaal vriende- lijk, den slaaf (naam) aankomende aan (naam) met vijftig zweepslagen te doen afstraffen.”

Paramaribo den

Onder stond : (handteekening).

„Fiat afstraffing,

„De prokureur-generaal der kolonie Suriname.

(handteekening).

Noch van den aard der overtreding, noch van de motiven, welke tot het opleggen der straf deden besluiten, wordt in dit fraaije stuk eenige melding gemaakt. Gij zult echter ook aanvragen aantreffen, waarin de misdaad vermeld is. Wij hebben er een gezien van vijf-en-zeventig zweepslagen voor „opruijing van slaven,” en een van vijftig voor „brutaliteit.” Soms waren het teedere vrouwenhanden, die, zonder te beven, dergelijke briefjes hadden geschreven.

Maar gij klemt u nog altoos vast aan de meening, dat, al is er in dergelijke stukken geen melding van gemaakt, toch het, door het reglement voorgeschreven, „behoorlijk onderzoek” ook behoorlijk heeft plaats gehad. Wij zullen geen uitspraak doen, maar wij zullen een voorval mededeelen, dat in December 1852 heeft plaatsgegrepen.

De slavin SUSANNA, bijgenaamd KWASSIBA, was eene, bijna blanke, bastaard mestiezin. Zij stond onder toezigt van den heer P., als curator ad hoc, en werkte voor haren vrijdom. Naar men algemeen beweerde, waren reeds sedert lang de gelden voor dien vrijdom, zoowel als de op het geven der manumissie-brieven vallende kosten, geheel en al bijeengebragt. Zij had dus volkomen aanspraak op de vrijheid, zonder die echter nog verkregen te hebben.

In de eerste dagen van December 1852 stond ze op de stoep van zekeren Israëlitischen onderwijzer der jeugd, met een harer kameraden en een blanken, nog ter school gaanden, jongeling uit den fatsoenlijken stand, te praten en te lagchen. De echtgenoot van den daar wonenden onderwijzer opende een bovenraam, en gelastte hun zich te verwijderen.

De slavin SUSANNA meende, dat het een der slavinnen van het huis was, die òf wilde kortswijlen òf tot dit bevel geen regt had. Ze riep haar daarom lagchende toe :

— „Kom! kom! Ga naar bed, en laat je wasschen!”

Dit was geen voorwendsel van SUSANNA. Ook de beide

andere personen, waarmede zij op de stoep stond, verkeerden in dezelfde dwaling. Zij leiden die verklaring af, terwijl zij en nog eene andere *vrije* vrouw B., die in de nabijheid was, getuigden, dat SUSANNA niet anders dan die woorden gesproken had.

Maar de vrouw van den onderwijzer gevoelde zich gekrenkt en beledigd. Zulk een „brutaal” antwoord aan haar, eene vrije, door zulk een verachtelijk schepsel als eene slavine! dat moest gewroken worden! Zij verlangde dat SUSANNA, en wel ten huize der beledigde, voor het oog en tot afschrik harer eigen slaven, strengelijk gekastijd zou worden. En toen haar dit niet gelukte, bragt haar echtgenoot eene klagt in bij het hoofd der policie.

De slavine werd gelast op het bureau van policie te verschijnen. Op den bepaalden tijd kwam ze daar. Niet de prokureur generaal, maar een ander, dien wij niet nader zullen aanduiden, deed het onderzoek.

Wat daar voorviel? De slavine keerde kort daarna, schreiende en met eenen door bloedige zweepstriemen geschonden rug, van het bureau van policie terug. Zij verhaalde, dat de persoon, met het onderzoek belast, haar, onmiddelijk bij het intreden, zonder nog iemand gehoord te hebben, twee vuistslagen in het aangezicht had gegeven, vorderende, dat zij onmiddelijk zou bekennen, de scheldwoorden, gelijk de onderwijzeres die opgaf, te hebben gebezigd. Die scheldwoorden zouden betrekking hebben op een, den goeden naam der onderwijzeres krenkend voorval, dat ten haren huize zou hebben plaats gehad.

*— „Beken, en noem de namen van hen, die u dat voorval hebben verhaald!” had men haar toegeroepen.

— „Maar ik kan niets anders bekennen, dan 'tgeen ik reeds gezegd heb; want dat is de waarheid. Personen kan ik niet opgeven, want die geheele zaak is mij onbekend.”

— „Dan zullen wij 't u wel leeren!” en met een was zij aangegrepen, en had op het bureau van politie zweep- of touw-slagen ontvangen, waarvan de sporen nog lang maar al te zichtbaar waren.

Maar de pijniging deed SUSANNA van hare vorige verklaring niet afwijken.

De waarheid van dit feit, ofschoon alleen op het getuigenis eener slavin steunende, valt moeilijk te betwijfelen. Zij, die met SUSANNA op het bureau van politie geweest waren, bevestigden het volkomen. De burenen in den omtrek van het bureau hadden het angstgeschrei der ongelukkige gehoord. Er is op dit oogenblik een persoon *buiten* Suriname, die de slavin met de bloedige zweepstriemen, onmiddellijk nadat ze het bureau verliet, *zelf heeft gezien*, ligchamelijke bewijzen, die bijna niet voor tegenspraak vatbaar zijn.

De slavin SUSANNA was, op het oogenblik dat dit voorviel, reeds sedert twee jaren in hetzelfde huis werkzaam. Volgens de verklaring harer meesteres, was zij buitengewoon oppassend, zedig, stil en vlijtig.

De zaak is vervolgens „dood gebleed.” Alle getuigenissen spraken luide in het voordeel van SUSANNA, zoodat men niets beters meende te kunnen doen.

Volgens een der dagbladen van Suriname van 10 Febr. 1853 zijn eindelijk brieven van manumissie voor de slavin SUSANNA, oud 25 jaren, en hare dochter JULIANA, oud 5 jaren, verzocht.

Heeft het „behoorlijk onderzoek” plaats gehad, en heeft de meester de toestemming tot „zwaardere straffen,” dan waartoe hij, volgens artikel 14, gerechtigd is, dan betaalt hij daarvoor aan den prokureur-generaal, die ze hem geeft, één gulden. De slaaf wordt naar het piket van justitie gevoerd, en hetzelfde drama, waarvan gij het eerste bedrijf hebt bijgewoond, levert thans nog bloediger tooneelen op.

Die „zwaardere straffen,” waarvan art. 15 spreekt, zijn tweesoortig, namelijk : zweepslagen, maar in twee- of driedubbele mate, en geesseling met „tamarinde-roeden.”

Bij de straoefening met tamarinde-roeden, of de zoogenaamde „spaansche bok,” werden den lijder vroeger handen en voeten aaneengebonden, en nadat hem een stok tusschen de arm- en knie-gewrichten gestoken was, werd hij op den grond geworpen en op ééne zijde gekanteld. Dan bragt men hem op de bovenliggende helft zijner billen een zeker aantal, gewoonlijk vijf-en-zeventig soms ook honderd, slagen toe. Nu wentelde men hem op het rauw geslagen gedeelte van zijn ligchaam, om de nog gezonde helft, door hetzelfde aantal slagen, in denzelfden toestand te brengen. Het is nog zoo veel jaren niet geleden, dat deze straf, in bijzondere gevallen, achtereenvolgend op zeven hoeken van straten werd uitgevoerd; dat noemde men „de zevenhoeksche spaansche bok.”

„Thans is men menschelijker geworden! De lijder wordt niet meer in elkander gesjort!” zoo zal men u te Paramaribo toeroepen. 't Is ook zoo. Hoor maar.

De slaaf of *slavin* wordt aan een paal gezet; de voeten worden in ijzeren voetboeijen gesloten; het middenlijf wordt met een breeden band vastgegespt, en de handen worden opgeheschen. Nu worden de slagen met de tamarinde-roeden toegebracht. Elke slag, op de naakte huid van den slaaf of *slavin* gegeven, veroorzaakt eene wonde. Het bloed spat spoedig rond. Stukken vleesch worden soms uit het ligchaam der lijdens gescheurd.

In welk eenen toestand de slaaf naar zijns meesters woning terugkeert, kunt gij u moeilijk voorstellen. Weken lang, na de marteling, veroorzaken hem de rauw geslagen billen nog duldellooze pijnen. De barmhartige meesters trachten dan de wonden met azijn, pekels of andere bijtende

middelen te genezen! Men beweert, dat dit volstrekt noodzakelijk is, om versterf of koudvuur in de wonden te voorkomen. Ja, zoudt gij het gelooven? Er zijn vrouwen in Suriname, die zich niet geschaamd hebben, de verscheurde dijen harer slavinnen, na de terugkomst van het piket van justitie, te onderzoeken, ten einde te zien, of de diepte der striemen in evenredigheid stond tot den betaalden gulden; er zijn er, die de bloedige striemen der zweep of de diepe gaten der roede met spaansche peper inwrijven!

Gij hebt een walging van dit „piket van justitie,” en toch moeten wij u uitnoodigen, ons nog een oogenblik te vergezellen. De wachthebbende politiebeampte heeft de goedheid, ons de overige merkwaardigheden, die hier gevonden worden, te vertoonen. Daar liggen twee of drie reserve-palen, bestemd om bij het straffen met tamarinde-roeden op het piket zelf, of bij zittingen der gedelegeerde regtbanken op plantagiën gebruikt te worden, en behoorlijk van voetbeugels, riemen enz. voorzien. Ginds ziet ge een wiptafel, om, bij het exekuteren van eenen krimineel veroordeelden slaaf, dien men de moeite van het oprigten van een schavot niet waardig keurt, gebruikt te worden. Elders valt uw oog op eenige ijzeren halsbanden, van zijdelings uitlopende stangen voorzien; zij dienen om het wegloopen van slaven, die daartoe neiging hebben, te verhinderen.

Maar hier vertoont men ons het merkwaardigste van alles. 't Zijn eenige zweepen, maar geen gewone zweepen van hennep gevlochten. Er bestaat eene groote verscheidenheid, een ware luxe van zweepen in Suriname. Nu eens gebruikt men zweepen van runderhuidstrooken, elders van de huid van het rivierpaard. Maar hier waren het zweepen van zeilgras (*Bromelia ananas*), dat een zeer sterk en hard touw oplevert.

— „Maar dat is immers niet de gewone kleur dier zwee-

pen?" vroegen wij aan onzen vriendelijken geleider, wien het goed deed, dat wij zooveel belang in al die zaken stelden.

— „Bloed! Mijne heeren, bloed!" was het antwoord. Nooit krijgen wij er een onder handen, of met den eersten slag van die zweepen is er een als met een mes gesneden wonde! Zie eens hier!" en meteen toonde hij ons een andere zweep, die letterlijk zwart was van gedroogd en geronnen bloed.

— „Maar als zweepslagen reeds zoo aankomen, wat uitwerking hebben dan slagen met tamarinde-roeden wel?" vroegen wij aan dezen zaakkundige.

— „Tamarinde-stokken? Wel dat is nog veel erger. Dan vliegen de lappen er af. Maar op de plantages moet gij zijn; daar ziet ge 't eerst in al zijn kracht. Daar klimt het getal slagen, naarmate van de meerdere of mindere gestrengheid van den „rooden raad" 1), soms tot tweehonderd. Maar een slaaf kan er wel vijfhonderd verdragen zonder het te besterven."

Hoogst belangrijk waren de mededeelingen van dezen beambte der policie. Zoo verhaalde hij :

— „Wij krijgen hier, bij het afstraffen, bijna evenveel vrouwen als mannen onder handen. Er bevinden zich onder de eersten zoowel meisjes van veertien jaren als volwasenen. Dikwijls zijn hare dijen zoo blank, dat gij ze niet van Europeanen zoudt onderscheiden."

— „Dus worden ook vrouwen altoos naakt afgestraft?"

— „Wel zeker! U begrijpt immers wel? zij zouden anders wat onder haar pantje steken, en bovendien zouden de

1) „Roode raad" worden de leden der gedelegeerde regtbanken genoemd, naar de roode rokken, die zij als leden van den kolonialen raad droegen. Thans is in de publikatie van 13 Augustus 1828 het kostuum veranderd.

slagen niet goed aankomen. Soms heb ik mooie meiden, zoo blank als gij, aan die palen hangen!"

Wij houden het niet langer uit. Wij keeren ons met siddering en afschuw af. Wij willen ons verwijderen.

— „Neen, Mijne heeren, dat moet gij ook nog zien." En nu brengt onze geleider ons naar een soort van ondiepe put, bestemd tot het afwasschen der bebloede leden van de „afgestraften."

— „Willen de heeren ook de strafregisters eens zien?" Op ons bevestigend antwoord werden er ons drie vertoond. Een daarvan was bestemd tot het opteekenen der lijfstraffen. Allereenvoudigst was de inrigting. Een volgnummer; de naam van den eigenaar; de naam van den slaaf of de slaavin; de ouderdom van de laatste; het getal slagen; de aard van het misdrijf — ziedaar alles. Nog beknopter en eenvoudiger was de invulling dezer laatste kolom. Bijna nergens was de reden der straf met meer dan een enkel woord aangegeven. „Pligtverzuim" of „brutaliteit" of „onwilligheid," waren de drie woorden, die elkander voornamelijk afwisselden. „Diefstal" kwam uiterst zelden voor. De enkele malen, dat het was ingevuld, werden meestal drie woorden gebezigd: „diefstal van bananen!"

Wilt gij u eenig denkbeeld maken van het aantal „afstraffingen," dat op dit piket van justitie plaats grijpt? Van 1 Januarij 1852 tot aan het einde van dat jaar klom het cijfer, volgens dit register, tot vijfhonderd-en-zeven! Vijfhonderd-en-zeven menschen hadden in dat jaar op het piket van justitie te Paramaribo zweepslagen en tamarinde-roeden op hunne lichamen voelen snerpen en wonden! Er waren onder vrouwen en mannen, meisjes en jongens, kleurlingen en negers. Onder hunne regters bevonden zich rijken en armen, beschaafden en onbeschaafden, Christenen en Israëlieten, vrouwen en mannen.

Maar al hadden ook die vijfhonderd-en-zeven menschen dezelfde hoeveelheid slagen ontvangen, toch was de straf voor allen niet even zwaar. Er is eene morele onevenredigheid in deze gruwelijke lichamelijke kastijdingen, die hare hardheid dikwijls duizendmalen verergert. Zij ontstaat uit de positie van den slaaf op het oogenblik der „afstrafing,” uit zijnen aard en inborst, uit de wijze waarop hij is groot gebragt.

De ruwe negerin, die van hare vroegste jeugd veldwerk heeft verrigt en in een negerhut heeft geleefd; die honderd malen de zweep op haar ligchaam heeft voelen snerven en aan wie alle gelegenheid tot vorming en beschaving van den geest ontbroken heeft, zal er soms weinig van gevoelen, dat zij, met ter zijdestelling van alle wetten der eerbaarheid, op het piket van justitie naakt aan een paal wordt opgeschen, blootgesteld aan de wellustige blikken eener onbeschofte menigte. Maar heeft die negerin hare opvoeding in Paramaribo ontvangen; is zij daar tot huisbediende gebruikt; is zij daarom gewoon zich zindelijk en zelfs bevallig te kleeden; heeft zij hare kennissen ook onder vrije lieden en betrekkingen met hen aangeknoopt, dan zal de strafoefening niet alleen haar ligchaam dubbel pijnigen, maar 't zal haar vreeselijk grieven, 't zal haar tot diep in de ziel wonden, wanneer zij, als de laagste misdadigster, naar de strafplaats wordt gevoerd, zich voor aller oogen moet ontblooten, en hare naakte leden door beulshanden worden aangeraakt.

En stel u nu voor een jeugdig mestiezenmeisje, wier geelaatstrekken en houding en voorkomen en kleur hare Europeesche afkomst verraad; een bekoorlijk bevallig meisje, opgevoed met de kinderen van haren meester, uitstekende door beschaafde vormen en fatsoenlijke manieren, dikwijls in verstandsontwikkeling en teederheid en fijnheid van gevoel verre boven den dienstbaren stand in Nederland ver-

heven. Zij weet even goed als hare meesteres, dat schaamte eene der schoonste sieraden eener vrouw is; zij is even nadjverig op hare eer en haren goeden naam. Door verkoop of erfenis valt zij in andere handen, dan die haar groot bragten, in handen bij voorbeeld van eene zwartin JOHANNA of eene mevrouw ELIZA. Zij haalt zich, juist door hare meerdere voortreffelijkheid en schoonheid, de ontevredenheid harer nieuwe meesteres op den hals. Ook zij moet morgen naar het piket van justitie gezonden worden. Welk een nacht van lijden der ziel, misschien erger dan de ligchaams-smarten die haar den volgenden dag wachten, gaat de straf-oefening vooraf! En geen magt ter wereld kan haar aan haar noodlot onttrekken. De nacht, in tranen en vertwijfeling doorgebracht, wordt door het morgenlicht verjaagd; het uur nadert; daar wordt zij naar de strafplaats gevoerd; daar worden hare teedere handen met touwen zaamgebonden; daar worden haar de kleederen van het lijf gerukt; daar wordt zij geheel naakt aan de onbeschaamde blikken van met haar spottende policiedienaren, van meedoogenlooze toeschouwers blootgesteld. Is dat lijden der ziel niet even grievend als de zweepslagen, die hare zachte blanke huid doorklieven?

Er is eene omstandigheid, die deze officiële „afstraffing” nog afschuwelijker maakt.

De meesters moeten betalen voor de uitoefening van het regt, om hunne slaven op het piket van justitie te laten slaan, of voor het genot, om medemenschen, die hunne ontevredenheid of haat hebben opgewekt, te laten pijnigen en mishandelen.

De publikatie van 23 December 1828 houdt bepalingen der leges en emolumenten, die op de publieke kantoren, ten behoeve van den lande, en voor de ambtenaren worden berckend. Na het tarief voor den *keurmeester van het*

beestiaal, komt het tarief voor den cipier in het fort Zeelandia. (Zie de Surinaamsche Almanak voor 1830, blz. 222). Een uittreksel daarvan laten wij volgen. Het spreekt van het fort Zeelandia, waar vroeger de „afstraffingen” plaats hadden.

DE CIPIER IN HET FORT ZEELANDIA.		Leges.	Emolumenten
Voor het afstraffen van een slaaf met een zoogenaamden „spaanschen bok” in het fort Zeelandia.	<i>f</i>		<i>f</i> 1,—
Voor het genezen van eenen slaaf, indien hij niet dadelijk wordt afgehaald.	“		“ 1,50
<i>Bij het geesselen en brandmerken :</i>			
Voor het leveren van het touw.	“		“ 2,—
Idem, van de roede.	“		“ 1,—
Ten behoeve van den scherpregter.	“		“ 2,—
Idem, voor een brandmerk	“		“ 1,—
<i>Bij het voltrekken van de doodstraf :</i>			
Voor het leveren van den strop.	“		“ 2,—
Ten behoeve van den scherpregter.	“		“ 3,—
<i>Bij het appliceren van een zoogenaamden spaanschen bok onder de galg :</i>			
Voor het leveren van het touw.	“		“ 1,50
Idem, voor de roede.	“		“ 1,—
Ten behoeve van den scherpregter.	“		“ 1,—
De agenten van policie en dienaren van justitie, wegens het afstraffen van eenen slaaf, minder dan veertig slagen ontvangende.	“		“ 0,35
Idem, veertig slagen en daarboven ontvangende.	“		“ 0,50

Ziedaar het walgelijkste tarief, dat u zeker immer onder de oogen kwam. Misschien begrijpt gij de tweede post niet

goed „voor het genezen van een slaaf.” Ik zal 't u ophelderen. De slaven, die eene afstraffing met tamarinde-roeden ondergaan hebben, kunnen dikwijls niet loopen, door de mishandeling, waaraan zij blootstonden. Vroeger, toen zij krom in elkander geremd de straf ondergingen, was dit nog erger. Zij werden dan aan de verpleging van den cipier overgelaten, of op een karretje, met een ezel bespannen, afgehaald.

De cipier B., jaren lang de beruchte pijniger van het fort Zeelandia, hield er nog een bijzonder tarief op na. Daarin werden de, toen in gebruik zijnde, spaansche bokken weder in onderscheiden soorten van 60, 75 en 80 cents geklassificeerd. Bovendien had hij nog dubbele spaansche bokken, en de liefhebbers konden slechts uitkiezen wat hun 't beste aanstond. Houdt men nu daarbij in het oog, dat men dat alles, tegen uiterst matige prijzen, alleen op een eenvoudig briefje van den eigenaar kon verkrijgen, dan zal wel niemand zeggen, dat er niet al het mogelijke was gedaan, om het den slaveneigenaars, bij de mishandeling hunner slaven, zoo gemakkelijk mogelijk te maken.

Tegenwoordig, wij erkennen het, hebben de eigenaren meer moeite. Zij kunnen niet verder gaan dan 25 zweep-slagen, en zij moeten daarvoor thans 50 centen geven, dus 15 meer dan vroeger. Willen zij verder gaan, dan moeten zij er verlof toe vragen.

Er zijn er echter, die dit nog niet te duur vinden. Althans, niet zelden hoort gij te Paramaribo eenen slaaf toevoegen :

— „Pas op; 't kost mij maar 50 cents, om u een ongemakkelijk pak te bezorgen!” of

— „Ik heb er met plaisir 50 cents voor over, om u eens duchtig te laten afranselen!”

Anderen echter zijn van meening, dat die 50 centen te-

genwoordig ten onrechte worden gevorderd. Onlangs zeide een slaveneigenaar, die, als regtsgeleerde, zeer goed onder-
 rigt kan zijn :

— „Men is eigenlijk niet verplicht, iets te geven. Maar ik zend die 50 cents mede, om de agenten der politie aan te moedigen. Soms verhoog ik de fooi tot een gulden; maar dan ben ik er ook zeker van, dat het vee niet gespaard wordt,” en hij wreef zich van genoegen de handen.

Wanneer wij vrijmoedig onze meening hebben uitgesproken over de straffen, die te Paramaribo op de slaven worden toegepast; wanneer wij de wreedheden hebben ontsluitend, die nu nog op het piket van justitie plaats grijpen, al is ook de spaansche bok afgeschaft; wanneer wij u voorbeelden hebben voorgesteld van mishandelingen, door de eigenaren op hunne slaven gepleegd, dan versta men ons wèl. Wij beweren volstrekt niet, dat *alle* eigenaren van slaven zich daaraan schuldig maken. Wij gelooven, dat er onder hen gevonden worden, die hunne lijfeigenen goed behandelen; ja wij weten, dat er zijn, die nimmer eenen slaaf naar het piket van justitie zenden.

Waarom worden die lichamelijke straffen niet afgeschaft? Waarom wordt het niet verboden ze op eenen slaaf anders toe te passen, dan bij regterlijk vonnis voor misdrijven, die in elke maatschappij door de straffende hand der gerechtigheid worden vervolgd?

Van alle kanten verheffen zich stemmen, om te antwoorden : „dat is onmogelijk; slaven kunnen niet anders dan door de zweep geregeerd worden.”

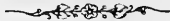
Wij zullen het niet onderzoeken; wij zullen het aannemen; maar dan hebt gij eene treffende veroordeeling van de slavernij uitgesproken.

Is het noodig, dat zoo aanhoudend, al is het dan ook

door Gouvernementsbeambten, menschen worden geslagen; is onder hen geen orde te houden dan op die afschuwelijke wijze; is de zweep een onmisbaar gevolg van de slavernij — vernietig dan dien toestand der maatschappij, want de zweep is geen straf voor *menschen*. Zij, die zweepslagen ontvangen, worden verhard in het kwaad; zij die ze toebrengen worden er evenzeer door gedemoraliseerd.

Wij beklagen niet alleen de slaven, die de striemen der zweep gevoelen, wij beklagen ook de meesters, die de zweep in beweging laten brengen. Een Gouvernement, dat de slavernij, waarin die zweep onmisbaar is, beschermt en handhaaft, leidt ook de vrijen tot het afleggen van alle menschelijkheid, roeit ook onder hen alle zedelijkheid uit.

Meedoogenloos rukken wij in deze bladeren den sluijer weg; maar wij maken onderscheid tusschen de meer regtvaardige en menschelijke eigenaars en de hardvochtige en gewetenlooze; maar wij werpen ook den steen niet op de laatsten, zonder in 't oog te houden, dat zij, tot de diepte der ontaarding, door *het stelsel* der slavernij zijn gebragt.

VI.

VOEDSEL EN KLEEDING TE PARAMARIBO.

Wij beweren, dat een geheel ontoereikend en slecht voedsel zoowel aan de slaven in Suriname in 't algemeen als aan die van Paramaribo wordt uitgereikt.

Om dit te bewijzen nemen wij het *Reglement op de behandeling der slaven in de stad Paramaribo en hare buitenwijken en in de stad Nieuw-Rotterdam of zoogenaamde Nickeriepunt*, behoorende bij de publikatie van 6 Mei 1851, weder voor ons.

Art. I van dat reglement luidt aldus :

„Aan ieder slaaf boven de 14 jaren, zoowel partikulier „als op naam eener plantage of grond bekend staande, op „de in den hoofde van dit reglement vermelde plaatsen, „voortdurend of slechts tijdelijk werkzaam, zullen minstens „worden uitgereikt de navolgende voedingsmiddelen, als :

- „A. — 2 bossen bananen wegende te zamen niet minder dan 56 ponden.
- of 9 ponden rijst
- „ 22 „ yams
- „ 35 „ goede tayers

} wekelijks.

- of* 9 ponden koornmeel
 " 8 " tarwemeel
 " 8 " gort.
 " zoovele ponden erwten, boonen, maïs of cassave
 als in voedingsvermogen met eene der boven-
 genoemde hoeveelheden levensmiddelen gelijk
 staan.
- „B. — 3 ponden bakkeljaauw of andere gezouten visch
of 3 " gezouten en gerookt vleesch
 " 3 " haring of makreel
 " $\frac{2}{8}$ " versch rund, cabrieten of varkensvleesch
 daags.
- „C. — Een pond zout in de maand.

wekelijks.

„Diegene, die niet genegen zijn aan de slaven de voedings-
 „middelen onder § A en B vermeld in natura te geven,
 „kunnen volstaan met aan dezelve wekelijks te geven : de
 „hoeveelheid bij § A opgegeven en *dertig cents*, of de hoe-
 „veelheid bij § B opgegeven en *veertig cents* of zonder
 „niets meer *zeventig cents*.

„Het gewigt in deze bedoeld is het oude Amsterdamsche
 „in de kolonie in gebruik.”

Voorts bevat dit artikel eenige bepalingen, ter voorkoming
 van het verkwanselen der aldus uitgedeelde levensmiddelen;
 alsof de hoeveelheid zoo aanzienlijk is, dat er nog van
 „verkwanselen” kan sprake zijn.

Artikel 2 kent aan den Gouverneur het regt toe, om bij
 duurte het bij het vorig artikel vastgestelde tarief, voor zoo
 ver de gelijke uitkeering betreft, te verhoogen.

Artikel 3 bepaalt, dat aan de slaven van 8 tot en met
 14 jaren de helft, en aan de jongere een derde der in arti-
 kel 1 vermelde hoeveelheid zal worden uitgereikt, terwijl
 artikel 5 beveelt, dat de meester, die nalatig is in het
 verstrekken van het noodige voedsel aan zijnen slaaf, zal

gestraft worden met eene geldboete van f 10 tot f 100 en voeding van den slaaf ten zijnen koste van Gouvernementswege.

Het eenige voedsel, hetwelk aan den slaaf binnen de stad Paramaribo verstrekt wordt, wanneer namelijk de meester goed vindt de uitdeeling der levensmiddelen in natura te doen plaats hebben, bestaat in bananen met bakkeljaauw. Hoogst zelden, eigenlijk gezegd nimmer, valt er eene afwisseling in deze spijzen voor. Wel is waar, spreekt het reglement van andere levensmiddelen, welke in plaats der bananen en bakkeljaauw kunnen verstrekt worden, maar daar die levensmiddelen in gewone tijden allen duurder in prijs zijn dan de twee genoemde soorten van hoofdvoedsel, denkt niemand er aan om ze uit te deelen; zoodat de slaaf alleen bij buitengewone goedkoopte van een dier artikelen, wanneer de eigenaar daardoor kans ziet om eenige centen uit te winnen, de hoop mag voeden, iets anders dan bananen te verkrijgen. Wees er overigens verzekerd van, dat van de uitdeeling van zout, en vooral van versch vleesch of spek, nimmer, immers slechts bij *zeer enkelen*, sprake is.

De vrucht van den banaanboom, in Oost-Indië onder den naam van „pisang” bekend, en van welke aldaar meer dan dertig verschillende soorten gevonden worden, maakt alzoo het hoofdvoedsel der slavenbevolking uit. De stam, waaraan deze vrucht groeit, heeft gemeenlijk eene hoogte van 10 tot 12 voeten, bij eene dikte van 8 duimen, is helder groen van kleur, zeer saprijk en bestaat bijna geheel uit vezelachtige zelfstandigheden. De bladeren zijn vier voet lang en een voet breed. De vrucht heeft in gedaante eenige overeenkomst met onze komkommers, is met eene groene huid, welke rijp zijnde geel wordt, bedekt, en hangt, ten getale van 60 of 70 stuks, aan eenen steel te zamen gepakt; zoodanige bos weegt van 10 tot 20 Nederlandsche

ponden, maar haalt van steel en schil ontdaan, nog niet de helft van dat gewigt. De slaaf, die zwaren arbeid verrigt, ontvangt alzoo dagelijks niet meer dan vier Amsterdamsche ponden raauwe vruchten, wier voedend vermogen bij lange na niet met dat van drie pond aardappelen gelijk gesteld, en misschien met dat van een pond brood kan vergeleken worden. De Hoogleeraar MULDER in zijne bekende brochure *De voeding van den Neger in Suriname*, zegt er van: „Er is mij geene voedende stoffe, geene althans, die bij uitnemendheid als voedsel toegediend wordt, bekend, die zoo weinig eiwitachtige ligchamen bezit, als bananenmeel.” Uitgaande van hetgeen aan een Nederlandschen soldaat in vestingdienst gegeven wordt, aan wien minstens 100 wigtjes eiwit in 24 uren van staatswege wordt verschaft, dan moet de neger van het bananenmeel, zoo als het ongedroogd is, minstens in 24 uren nuttigen 10 Nederlandsche ponden!

Twee soorten van deze vrucht worden voornamelijk in Suriname aangekweekt, namelijk: de gewone Banaan of Pisang (*Musa Paradisiaca*) en de Baccova (*Musa Sapientum*), welke laatste hoofdzakelijk als vrucht bij het nageregt der Europeanen gebruikt wordt.

Rijp zijnde, is deze vrucht, als ze niet te veelvuldig gebruikt wordt, zeer gezond, en hoewel haar zoetachtige smaak aan velen niet bevalt, kan men haar toch vrij smakelijk noemen. Zij heeft eenen aangename geur en levert eene toespijze op, die echter te weinig voedende zelfstandigheden bezit, om als hoofdvoedsel gebruikt te worden. In Indië wordt ze dan ook zelden anders dan als versnapering, hoogstens, met eene meelkorst omgeven, voor ontbijt genuttigd. In Suriname echter, waar eene slavenbevolking onder het juk der planters zucht, hebben de laatsten, in wier belang het was, den arbeid dier slaven zoo veel mogelijk aan te wenden tot het aankweken van produkten, geschikt voor

de Europesche markt, en dien het derhalve zeer ongelegen kwam, een gedeelte van dien arbeid te moeten bezigen, tot het aankweken van een plantenvoedsel, hetwelk betrekkelijk meer zorg en moeite zou vereischen, de vrucht van den banaanboom tot het hoofdvoedsel der bevolking gemaakt. Is deze boom eenmaal geplant, dan behoeft hij niet veel oppassing meer; na vruchten te hebben gedragen wordt hij slechts afgesneden, om nieuwe uitspruitsels voort te brengen, welke na verloop van negen maanden nogmaals vruchten afwerpen.

Opdat de banaan, tot hoofdvoedsel der slavenbevolking verheven, ten minste de maagvullende eigenschappen zou hebben, welke eene voor den werkman bestemde spijs moet bezitten, wordt de vrucht, wanneer zij volgroeid, maar nog onrijp is, geplukt. Dan doet men er de schil af, droogt en stampt ze, en levert het bij de slaven onder den naam van „gongsta” bekende bananenmeel op. Zij wordt ook wel aan het vuur geroost en uit de hand gegeten. In een houten vijzel fijn gestampt, geeft zij een naar stopverw gelijkend meelachtig deeg, de zoogenoemde „tons tons.” En eindelijk wordt zij meer algemeen in water gekookt.

Ofschoon al deze verschillende toebereidingen der banaan, door het langdurig gebruik, bij de inlandsche bevolking bemind zijn geworden, hebben zij, behalve de geringe voedende kracht, met de meeste meelachtige spijzen de nadeelige eigenschappen gemeen, dat zij moeilijk te verteeren zijn, en in een taai slijm veranderen, hetwelk de spijsvertering belemmert, terwijl er slechte voedingssappen voortgebracht worden. Daarom hebben ook de kinderen der slaven, gelijk alle kinderen, die slechts met meelspijzen gevoed worden, dikke gezwollen buiken, daar zij, om de uitdrukking van een geacht Surinaamsch geneesheer te bezigen, „tot aan de keel toe worden volgepropt en toch van gebrek sterven.”

Neem bij dit alles nog in aanmerking, dat de twee uit te deelen bossen bananen te zamen 56 oude ponden moeten wegen, maar in den droogen tijd dikwijls veel minder gewigt hebben 1), zonder dat de slaaf stoutmoedig genoeg zal zijn om op dit mindere gewigt aanmerking te maken, iets dat hem trouwens ook weinig zou baten; neem hierbij in aanmerking, dat daarenboven die 56 ponden, bij het ont- doen van schil en steel, tot op ongeveer 26 ponden ver- minderen, en gij zult u moeten verwonderen, dat slaven, bij zulk een slecht voedingsmiddel, zwaren arbeid kunnen verrigten.

Vleeschspijzen ontvangt *verreweg het meerendeel* der sla- ven binnen Paramaribo niet. Intusschen heeft men begre- pen, dat de mensch ten minste *eenige* behoefte aan dier- lijk voedsel heeft. Om nu in die behoefte op de goed- koopste wijze te voorzien, wordt gezouten visch, bestaande in bakkeljaauw, Amerikaansche haring of makreel aan de slaven uitgedeeld.

De bakkeljaauw, die hier bovenaan geplaatst is, bestaat hoofdzakelijk uit eene middensoort tusschen de kabeljaauw en schelvisch, welke op de banken van New-foundland ge- vangen, en daarna opengespuwd, sterk gezouten en ge- droogd in vaten van 600 tot 700 pond naar Suriname wordt verzonden. De echte bakkeljaauw, welke veel duurder, maar ook veel minder zout, en veel voedzamer is, wordt al- leen op de tafels der welgegoeden in Suriname gebragt. De haring en makreel, hoewel veel slechter dan de Hollandsche

1) Een geloofwaardig officier heeft ons verzekerd, dat hem, bij het ontvangen van bananen voor het garnizoen, bossen bananen zijn voor- gekomen, van welke de twee slechts 30 oude ponden wogen. Insgelijks heeft hij meer dan eens twee bossen van 60 pond, na schoon gemaakt te zijn, doen wegen, en bevonden dat het gewigt tot op 28 pond verminderd was.

haring, komt toch in vele opzigten met de laatste overeen. Vischsoorten, niemand zal het tegenspreken, staan, in voedende eigenschappen, verre bij het vleesch der viervoetige dieren ten achteren, en kunnen weinig kracht aanbrengen. Daarenboven is het bewezen, dat alle natiën, wier hoofdvoedsel uit visch bestaat, bij eenen minder sterken lichaamsbouw, onderhevig zijn aan scherpe huidziekten, die, wanneer de visch gezouten of gerookt is, nog aanmerkelijk toenemen. De bakkeljaauw, waarvan een groot gedeelte van het gewigt uit zoutdeelen bestaat, moet daarom onder die voedingsmiddelen gerangschikt worden, die hard en moeilijk verteerbaar zijn, en de zwakte des ligchaams, scherpte des bloeds en slechte spijsverteering bevorderen. Dat is in even groote mate met de haring en makreel het geval. De Hoogleeraar MULDER dringt er op aan, dat in Suriname door maïs *al* de bananen worden vervangen, *mits* den neger dan daarbij vleesch of visch werd toegediend, *niet gedroogd of gezouten*, maar zooveel mogelijk in verschen staat, *omdat gezouten vleesch of visch op den duur voor de gezondheid schadelijk is*. Uit het oogpunt der zich zoozeer verontrustend verspreidende *lepra*, verdient dit mede eene bijzondere behartiging."

Van de andere in het reglement, ter vervanging van de bakkeljaauw en bananen, opgenoemde spijzen vindt de uitdeeling in Paramaribo hoogst zeldzaam plaats. Maar bovendien moet het weder in het oog vallen, dat acht ponden tarwemeel of negen ponden rijst, te zamen met drie pond gezouten visch, zonder iets meer, ongenoegzaam zijn om een arbeider gedurende eene week te onderhouden. Voegen wij hierbij, dat in het reglement volstrekt niet gedacht is aan het in Paramaribo zeer dure brandhout, dat evenmin iets voor het wasschen der kleederen verstrekt wordt, en dat eindelijk in het algemeen alle kleine benoedigdheden, waaraan

ook zelfs de armste mensch behoefte heeft, vergeten zijn, dan betwijfel ik, of iemand de voeding der slaven binnen Paramaribo als benijdenswaardig zal kunnen afschilderen.

Geachte en onpartijdige geneesheeren te Paramaribo hebben verklaard, dat de zorgwekkende toeneming van huid- en klierziekten onder de mindere klassen, volgens hun oordeel, hoofdzakelijk aan de slechte voeding te wijten is. Anderen gaan zelfs zoo ver, om de vreeselijke voortgangen, die de afgrijsselijke ziekte der melaatschheid maakt, aan dezelfde oorzaak toe te schrijven; 'tgeen overeenkomt met de zoo even aangehaalde woorden van den Hoogleeraar MULDER. Ook het gebrek aan of de onverschilligheid voor de kleeding bij de slaven werkt, volgens het advies van deskundigen, daartoe mede, gevoegd bij de in Suriname heerschende zedeloosheid, mede een gevolg van de weinige zorg voor het onderhouden der slaven, waardoor slavinnen dikwijls in de noodzakelijkheid zijn, zich aan de schandelijkste prostitutie over te geven, om in haar levensonderhoud te voorzien, en aan de drukkende eischen harer meesters te voldoen.

Dit alles is genoeg, om elken onpartijdigen te overtuigen van de ellendige voeding der slaven in Paramaribo, wanneer aan hen levensmiddelen in natura uitgedeeld worden. Nog eene bijzonderheid is er, waarop wij opmerkzaam maken. Algemeen is het in Paramaribo bekend, dat de vivres van den soldaat ontoereikend en slecht zijn. Bij de onlangs geheerscht hebbende epidemie, is de meerdere sterfte onder het garnizoen dan bij de marine, in officiële rapporten van de geneeskundige dienst, onder anderen toegeschreven aan de uitputting, tot welke de jagers, ten gevolge der slechte voeding, vervallen waren, die hen niet in staat stelde aan de hevigheid der ziekte weerstand te bieden. Intusschen valt het dadelijk in het oog, dat de soldaat, die in alle gevallen lichtere werkzaamheden dan de arbeidende

slaaft verrigt, betrekkelijk minder voedsel dan de laatste zou noodig hebben; en wil men dit voor Europeanen al niet erkennen, dan moet dit toch zeker met de koloniale guides, negersoldaten, die geene andere behoeften dan de slaven kunnen hebben, het geval zijn.

Wat wordt intusschen den soldaat verstrekt? Zijne vivres bestaan wekelijks uit :

Drie ponden gezouten vleesch;

Een half pond gezouten spek;

Zeven ponden brood;

Twee en een half pond rijst;

Een pond zout;

Een half pint azijn;

Een pint jenever of brandewijn;

behalve het traktement, bedragende voor den Europeaan $33\frac{1}{2}$ cent, voor den kolonialen guide 25 cent per dag; van dit traktement wordt $13\frac{1}{2}$ cent per dag in de menage verteerd; daarvoor wordt, boven de van landswege verstrekte vivres, nog aangeschaft, voor ieder man in de week ongeveer :

Een bos bananen (ruim);

Drie ponden bakkeljaauw, en

Een half pond versch vleesch;

benevens eenig rookspek, verdere kleine behoeften, en nu en dan eene buitengewone versnapering. Den jager blijven dan nog twintig cent daags, tot betaling zijner wasch en voor zakgeld over. Voeg hierbij, dat de inkoop voor den soldaat in massa gedaan worden, en deze dus alles goedkoper dan de arme slaaf verkrijgt, terwijl hem het dure brandhout van landswege geleverd wordt. Voeg hierbij, dat, in weerwil van dit alles, volgens de verklaring van de geneeskundige dienst, zijne voeding nog zoo veel te wenschen overlaat, en zeg mij of gij nu begrijpt, hoe het met

den slaaf, die niets anders dan zijne *twee bossen bananen* en *drie ponden bakkeljaaw* mag vorderen, gesteld moet zijn.

Maar zegt gij misschien, de jagers hebben, als Europeanen, eene grootere hoeveelheid en beter voedsel noodig dan de inboorling. De Hoogleeraar MULDER antwoordt : „Of de kleur der huid bruin of wit zij, doet hier evenmin iets af, alsof de temperatuur hooger of lager zij.” Ook het Gouvernement is van die meening, want de koloniale guides, voor het grootste gedeelte uit Afrikanen en kleurlingen bestaande, ontvangen dezelfde vivres als de Europeanen. Men schijnt dus de meerdere of mindere hoeveelheid levensmiddelen niet naar den *landaard*, maar wel naar de positie van den verbruiker, als *slaaf* of als *vrije*, te hebben afgemeten.

Een van beiden is zeker, of de koloniale guide heeft geene behoefte aan het grootste gedeelte der hem verstrekt wordende vivres (maar na het gezegde betrekkelijk de vivres der slaven zal zulks wel niemand durven beweren), en in dat geval zou men zich ten zijnen aanzien aan eene onverantwoordelijke verkwisting schuldig maken, — of de slaven hebben te weinig. Dit laatste is eene stellige, voor Nederland onverantwoordelijke waarheid.

Maar geloof niet, dat de, bij het reglement voorgeschrevene, onvoldoende levensmiddelen altoos werkelijk aan de slaven verstrekt worden. Om, zoodra hun belang dit medebrengt, het uitdeelen van voedingsmiddelen in natura te kunnen ontwijken, hebben de Surinaamsche ontwerpers van het slaven-reglement de bepaling gemaakt, dat men zal kunnen volstaan met wekelijks zekere som gelds aan den slaaf tot zijn onderhoud uit te keeren. En, om toch vooral geen nadeel te lijden, hebben zij de hoegrootheid dier som zoo gering gesteld, dat het den slaaf, zelfs in de goed-

koopste tijden, niet mogelijk is, om zich het weinige, dat hem volgens het reglement toekomt, binnen Paramaribo daarvoor aan te schaffen. Aan andere behoeften, als brandhout, zeep, azijn, tabak, koffij, kookgereedschappen of iets dergelijks is natuurlijk voor hem niet te denken. Althans van die geringe som kan hij deze behoeften niet aankopen.

Toch zijn er niet vele slavenhouders in Paramaribo, die de wettelijk bepaalde *zeventig cent* werkelijk aan de slaven uitkeeren. Het aantal van hen, die de vivres in natura verstrekken, is nog geringer, en bepaalt zich hoogstens tot eenige plantagie-eigenaars, administrateurs, of bewerkers van kostgronden.

Ten aanzien van zeker de helft der slaven houdt men zich aan de, van oudsher gebruikelijke gewoonte, om hun *vijftig cent* in de week, voor voedsel en andere behoeften, te geven; terwijl hij, die *zeventig cent* geeft, zeer weldadig denkt te handelen, en de enkelen, die medelijdend genoeg zijn om een gulden in de week te geven, zeer zeldzaam worden aangetroffen.

„Diegene, die niet genegen zijn aan de slaven de voedingsmiddelen onder § A en B vermeld in natura te geven,” wordt in art. 1 van het slavenreglement voor de stad Paramaribo en hare buitenwijken gezegd, „kunnen volstaan met aan hen wekelijks te geven :

„de hoeveelheid bij § A opgegeven en *dertig cent* of de hoeveelheid bij § B opgegeven en *veertig cent* of zonder iets meer *zeventig cent*.”

Wij meenen het bekrompene en verregaande ontoereikende dezer sommen, daargelaten dat ze over het algemeen niet eens verstrekt worden, niet beter te kunnen bewijzen, dan door hier eene prijscourant der levensmiddelen binnen Paramaribo, *in gewone tijden en bij groote hoeveelheden opgedaan*, te laten volgen. Bij het nazien van deze prijscou-

rant moet echter altijd in aanmerking genomen worden, dat de slaaf, die zich in het klein van alles moet voorzien, nog meer moet betalen en daarbij dikwijls zal bedrogen worden; te meer vooral dewijl in de zoogenaamde „smokkelwinkels” (of „komenijswinkels,” gelijk men in Nederland zou zeggen) de gewoonte heerscht, om kleine hoeveelheden van de eene of andere waar, niet bij maat of gewigt, maar bij het stuk of bij partijtjes te verkoopen.

De volgende prijscourant is, volgens de gemiddelde inkoop van het garnizoen gedurende vier jaren opgemaakt, zoodat zij, dewijl de leverantie der bananen steeds aangenomen is, en de erwten, boonen, enz., niet dan in de goedkoopste tijden gekocht werden, zeker niet te hoog gesteld is.

Rundvleesch, per $\frac{1}{2}$ Nederlandsch pond 1)	f —,46	
Varkensvleesch, idem	„ —,32	
Schapenvleesch, idem	„ —,46	
Bananen, per bos 2)	„ —,32	
Amsterdamsch gew.	{	Rijst, per pond	„ —,12
		Tarwemeel, per vat (178 pond)	f 16 tot „ 20,—
		Tarwemeel, per pond	„ —,15
		Koornmeel, per pond	„ —,12
		Erwten, per vat (160 pond)	„ 16,—
		Erwten (graauwe), per pond	„ —,12

1) Het versche rundvleesch is voor 1853 ten behoeve der marine aanbesteed voor f 0,40; het varkensvleesch voor f 0,33; de zetting van het vleesch over het 1^e kwartaal 1853, is bepaald op : rundvleesch f 0,43, schapenvleesch f 0,43 en varkensvleesch f 0,32.

2) De leverantie van bananen voor de landsslaven is over 1853 aanbesteed tegen f 0,35 per bos; die voor het garnizoen tegen f 0,32; de prijs der laatste is minder, omdat het garnizoen per maand afrekent, en de bananen op plantage „Jagtlust,” een uur varens van Paramaribo, afgehaald worden.

Amsterdamsch gevig.	Boonen (witte), per pond	f —,12
	Boonen (bruine), per pond	" —,12
	Gort, per pond	" —,12
	Brood, per pond	" —,16
	Zout, per pond	" —,03
	Zeep, per pond	" —,16
	Bakkeljauw, per pond	" —,10
	Zout vleesch, per pond	" —,40
	Zout spek, per pond	" —,32
	Zout vleesch, per ton (177 pond) Prince beaf, minste kwaliteit	" 30,—
	Rookspek, per vat (45 pond)	" 16,—
	Olie, per kan	" —,55
Azijn, per kan	" —,20	
Makreel of haring, per ton (180 pd. Amerikaansch.	" 16,—	
Haring, per stuk	f 0,05, f 0,08 tot " —,10	

Voegt men hier nu nog bij, dat de opgegevene hoeveelheden taves, yammers of cassaves, door elkander genomen, zelden onder de negentig cents verkrijgbaar, en de prijzen der maïs enz. naar dezelfde evenredigheid gesteld zijn, dan ziet gij, de prijzen der levensmiddelen met de te verstrekken hoeveelheden vergelijkende, met een oogopslag, dat het den slaaf slechts mogelijk zal zijn, om in de allergeedkoopste tijden, wanneer alles tot de laagste prijzen gedaald is, en de banaan niet meer dan 20 cent per bos geldt, iets hetwelk tegenwoordig maar hoogst zelden gebeurt, voor de aan hem toegekende *zeventig cent* het voedsel te koopen, dat hij volgens het reglement noodig heeft. Daarenboven zijn er zeker nog vier maanden in het jaar, waarin de bananen, in plaats van voor *dertig cent* verkrijgbaar te zijn, tot *zestig*, ja tot *tachtig cent* per bos stijgen, waarnaar zich dan de prijzen der overige levensmiddelen regelen, zooals

onder anderen van October 1852 tot April 1853 het geval is geweest. Gedurende al dien tijd, waren op de om de stad liggende kostgronden, en aan den waterkant, de bananen niet onder de *vier-en-zestig cent* per bos, het meel of de rijst niet onder de *twintig cent* het pond verkrijgbaar, zonder dat men er aan dacht, de geldelijke uitkeering der slaven, ingevolge de in art. 2 van het slavenreglement aan den Gouverneur toegekende magt, te doen verhoogen.

In het Algemeen Nieuws- en Advertentieblad van 27 December 1852 N°. 155, dat te Paramaribo wordt uitgegeven, komt een artikel voor, dat de duurte der levensmiddelen in dat tijdvak volkomen bevestigt. Het is van den volgenden inhoud :

„Aan de volken *genoegzaam* en *goedkoop* voedsel te verschaffen, is de eerste zorg en de grootste kunst der hedendaagsche regeringen.”

„Deze zinsnede lazen wij heden in het artikel *Goedkoop vleesch*, opgenomen in het *Gouvernements-advertentieblad*. Belangrijk voorwaar is dit onderwerp, en zonder twijfel zal het de aandacht van ons koloniaal bestuur tot zich hebben getrokken.”

„De ondervinding heeft ons dezer dagen doen zien, wat eene vrije mededinging vermag. De prijs van het versch vleesch is thans vijftwintig procent verminderd, en de hoedanigheid aanmerkelijk verbeterd. Ditzelfde is met allen grond te verwachten ten aanzien van het *brood*, indien de verkoop daarvan, — met vermijding van eene bepaalde zetting — aan eene vrije concurrentie wierd overgelaten.”

„Doch behalve dat hebben wij op het oog het artikel *Banan*, dat onontbeerlijk voedsel voor de mindere klasse en de slavenbevolking. Hoe enorm hoog is de prijs daarvan in den laatsten tijd niet opgevoerd? Een bos, waar-

voor men gewoonlijk van 15 cent tot 25 cent besteedde, is sedert eenen geruimen tijd tot 64 à 80 cent gestegen. Hoe zwaar moet dit den minderen man niet drukken? Men klaagt, dat de werkloonen hoog zijn, doch hoe zal de werkmán met zijn huisgezin kunnen bestaan, als hij voor zijne noodwendigste levensbehoefte zóóveel moet uitgeven, indien zijn loon niet daarnaar geëvenredigd is — en dit is het niet — want hij betaalde 15 à 25 c. per bos banan, bij eene verdienste van 80 c. à f 1,00 per dag, en nu moet hij 64 à 80 c. per bos uitgeven, terwijl zijn loon op dezelfde hoogte is gebleven.”

„En van waar die buitensporige prijs van den banan? Wij willen het niet met zekerheid bepalen, doch het schijnt gezocht te moeten worden, of in het niet algemeen naleven der wettelijke bepalingen ten aanzien der kostgronden, of in de weinige aanmoediging, die het aanplanten van kost bij landbouwers ondervindt, of in de bezwaren en belemmeringen, waaraan het verkoopen van kost in de stad aan den waterkant thans onderhevig is. Wij zijn vrienden van orde en billijken alle maatregelen, die aangewend worden om kwade practijken tegen te gaan, doch wenschen tevens, dat de regtmatige aanvoer en verkoop van bananen in de stad niet bemoeijelikt worden.”

„Het lossen en opstapelen van goederen is bij de wet toegelaten, mits men zorge, dat de passage voor rijtuigen en voetgangers niet belemmerd worde; ook zijn de plaatsen aangewezen, waar men vrijelijk levensmiddelen mag uitventen (onder anderen op de houtmarkt, onder de tamarindenboomen aan den waterkant of zoogenaamde vischmarkt, welke nu schijnt gesupprimeerd te zijn).”

„Door den verkoop van bananen en andere levensmiddelen aan den waterkant op eene doelmatige wijze te begunstigen, zullen de billijke klagten over den druk-

kenden prijs weggenomen worden, — maar nog meer door de aanhoudende zorg, om de levensmiddelen, in verhouding tot de bevolking, zooveel mogelijk, naar mate van het seizoen, in voldoende hoeveelheid te doen aanwezig zijn. Ook de artikelen *Bakkeljaauw*, *Haring* en *Makreel*, die, uit Noord-Amerika ingevoerd, tot de voornaamste spijzen der lagere klassen en slavenbevolking dienen, vorderen eene bescherming, ten einde *goedkoop* verkrijgbaar te zijn. Hetgeen door eene vermindering van regten aan den eenen kant zoude verloren gaan, zoude aan de andere zijde door vermeerderden aanvoer, wederom ingehaald worden.”

„Thans zijn die artikelen zoo duur, dat de gemeene man werkelijk te beklagen is.

„Wenschelijk is het derhalve, dat er maatregelen mogen genomen worden, om hierin te voorzien en de levensmiddelen *genoegzaam* en zoo *goedkoop* mogelijk verkrijgbaar te doen zijn.”

„Paramaribo, den 25 December 1852.”

Gij ziet, de schrijver van dit artikel is een echte Surinamer. Met een enkel woord zegt hij, dat de *Banan*, *Haring*, *Makreel* en *Bakkeljaauw* de onontbeerlijkste en voornaamste voedsels der lagere klassen en der slavenbevolking uitmaken; maar overigens beklagt hij alleen den vrijen en werkman, die de door hem verdiende *f* 0,80 of *f* 1,00 daags tot eigen gebruik kan aanwenden. Om de arme slaven, die insgelijks *f* 0,80 of *f* 1,00 verdienen, *maar deze f* 0,80 *of f* 1,00 *aan hunne meesters moeten afgeven*, terwijl men hen met zeventig cent per week de wijde wereld in stuurt, schijnt hij zich minder te bekommeren. Overigens is de duurte der bananen geenzins aan belemmeringen in den verkoop toe te schrijven, want alleen de plaatsen zijn

aangewezen, terwijl het overigens aan niemand verboden is, zijne bananen te koop te veilen, en daarenboven op de plantagiën „Ma Retraite” en „Tourtonne,” de voornaamste kostgronden om Paramaribo, wanneer men de bananen op die plantagiën zelve afhaalt, niets minder per bos betaald wordt. Neen! de duurte der bananen is wel degelijk een gevolg van het niet naleven der wettelijke bepalingen betrekkelijk de kostgronden, iets hetwelk wij later duidelijk zullen verklaren.

Hebben wij nu, na dit alles, niet het regt te konstateren: dat de, bij het reglement in 1851, bepaalde voeding ontoereikend en slecht is? dat voor andere behoeften, als brandhout, bewasschen enz. niets is toegestaan? dat volstrekt niet in overweging is genomen, hoe ook de slaaf somwijlen eene uitspanning behoeft, en daarvoor, hoe gering de som dan ook zijn moge, eenige gelden noodig heeft? dat daarenboven het leveren der levensmiddelen in natura, door de slotbepaling van art. 1, in het voordeel der eigenaars kan ontweken worden? dat het den slaaf onmogelijk is, in Paramaribo met *zeventig cent* in de week in zijne behoeften te voorzien, en dus nog minder met *vijftig cent*, die de meesten slechts ontvangen? dat het voor eene moeder even onmogelijk is, haar kind tot op achtjarigen leeftijd voor *drie-en-twintig en een halve cent* in de week te onderhouden? en dat men dus arbeid, onderwerping en geduld van de slaven binnen Paramaribo durft vorderen, terwijl men hen met minder zorg dan het redelooze dier behandelt?

Vraagt gij den Surinaamschen slaveneigenaar inlichtingen omtrent de wijze, waarop de slaven binnen Paramaribo, met het weinige, 't welk hun gegeven wordt, weten toe te komen; maakt gij hem de opmerking, dat het hun onmogelijk moet zijn, om van zeventig cent in de week te leven; dan zal hij het laatste volmondig erkennen, maar hij zal er

bijvoegen : „Och mijnheer, die slaven weten op de eene of andere wijs nog altijd iets te verdienen; zij knoeijen, stelen, hoereren, en eten langs dien weg dikwijls veel beter dan de blanken.”

Aldus spreekt onnadenkend de slaveneigenaar, zonder in te zien, dat hij tevens bekent, hoe hij den slaaf tot onzedelijkheid en misdaad aanzet, door hem ook zelfs het noodzakelijkste te onthouden.

Maar, en het doet ons goed dit te kunnen verklaren, niet alle slaven lijden binnen Paramaribo volstrekte armoede. Er zijn brave en edelmoedige meesters, die ruimschoots in de behoeften der slaven voorzien. Maar helaas! hun getal kan geteld worden. De andere ongelukkigen behelpen zich zoo goed zij kunnen. Altijd genegen, om elkander te ondersteunen, bezitten de slaven de deugd der liefdadigheid in den hoogsten graad, en geen hunner zal weifelen, wanneer hij wat beter bedeed is dan zijn minder gelukkige lotgenoot, om zijn middag- of avondeten met dezen te deelen. Vrouwen en kinderen leven dikwijls van hetgeen hunne echtgenooten en vaders, wanneer men deze laatsten, bij de Surinaamsche wetten nopens het huwelijk der slaven, zoo noemen mag, door vlijt en ijver boven het aan den meester op te brengen weten te verdienen.

Deze goedheid van enkele meesters en deze liefdadigheid der slaven kan echter de algemeene ellende niet wegnemen. Menige oude vrouw leeft van hetgeen hare dochter, als loon voor het ten beste geven van haar ligchaam, ontvangt, of is genoodzaakt te spekuleren met de eer van haar kind. En het grootste getal slaven, dat onder de Joden en mindere standen in de buitenbuurten verdeeld is, moet van den vroegen morgen tot den laten avond voor den meester zwoegen, zonder eenige middelen tot verzachting van eigen leed te kunnen aanwenden. Onder zweepslagen, kommer

en gebrek slijten zij hunne dagen. Alleen de dood kan de rampzaligen verlossen.

Volgens artikel 6 van het reglement op de behandeling der slaven binnen de stad Paramaribo en hare buitenwijken, moet jaarlijks worden uitgereikt:

Aan de slaven van het mannelijk geslacht: *vier-en-twintig ellen osnabrugsch linnen*, of *twaalf ellen osnabrugsch linnen* en *twaalf ellen vriesch bont* — *een zwarte neger- of stroochoed* en aan de ambachtslieden bovendien een *boeseroen*:

Aan de slaven van het vrouwelijk geslacht: *twaalf ellen osnabrugsch linnen*, *twaalf ellen bont* en *twee katoenen hoofddoeken*, in eens of ieder half jaar de helft;

Aan kinderen beneden de *veertien jaren*, zoo veel van het boven bepaalde als in verhouding tot hunne jaren, hunne behoeften en hunnen arbeid staat;

Aan de bejaarden, ziekelijken of gebrekkigen, die tot geenerlei dienst meer geschikt en daarvan vrijgesteld zijn: *acht ellen osnabrugsch linnen* en *drie ellen vriesch bont*;

En voorts aan de slaven in het algemeen de benoodigde naalden en garen, tot het gereed maken hunner kledingstukken.

Ook hier is men zoo zuinig mogelijk te werk gegaan.

Als men de el linnen of bont op *dertig cent* en de stroochoed op *vijftig cent* rekent, dan komt de geheele kleding van een volwassen slaaf op ongeveer *acht gulden in het jaar* te staan, eene som, die zeker niet te hoog is.

Intusschen is het klimaat in de kolonie Suriname zoo gunstig, dat, als deze uitdeelingen geregeld plaats viuden, zij voldoende voor de behoeften kunnen beschouwd worden. Maar niet altijd is dit het geval. Wel verhindert de trots der meesters, dat slaven, die in het bijzonder als huisbedienden gebruikt worden, slecht gekleed zijn; wel doet de

algemeen bekende zucht tot opschik, een hoofdtrek in het karakter der kreolen- en vooral der kleurlingslaven, hen al wat mogelijk is aanwenden, om ten minste zoo veel te verdienen, dat zij goed gekleed voor den dag komen; maar toch zijn er vele meesters (namen en toenames zouden genoemd kunnen worden), vooral onder hen die hunne slaven tot het opbrengen van weekgeld uitzenden, die *volstrekt geene kleeding* aan hunne slaven geven, maar hen, ook in deze behoefte, zoo goed zij kunnen zelve laten voorzien. Dikwijls ontmoet gij dan ook slaven, die, in plaats van kleeding te dragen, met in flarden gescheurde lompen omhangen zijn. Treed slechts de huizen der meeste Joden binnen, of ga maar door de achterbuurten van Paramaribo, en gij zult slaven zien, aan wie zelfs de noodwendigste kleedingstukken ontbreken.

Door de slaveneigenaren hoort gij gedurig beweren, dat alle zorg voor behoorlijke kleeding bij de slaven vruchteloos is, omdat dezen steeds hunne kleederen verkwanselen. Aangenomen dat het feit waar is, mag het den slaven tot een verwijt worden gemaakt? Of is het niet natuurlijk, dat de slaaf alle *eigendomsgevoel* volkomen mist? Hij, die niets het zijne kan noemen, verlangt alleen datgene wat hem eenig oogenblikkelijk genot verschaft. Aan kleeding gevoelt hij minder behoefte, maar bij het slechte en geringe voedsel dat hij ontvangt heeft hij meer lust aan drank, tabak enz.

En wie denkt er aan, om de slaven van legerstede en deksel, gedurende de in Paramaribo soms zeer koude nachten, te voorzien? Iets waaraan vooral de kleurlingen behoefte hebben.

Al zulke inbreuken op de voorschriften van het reglement zijn zeer natuurlijk, want de slaven zijn dikwijls het eigendom van personen, welke niets dan die slaven bezitten en

alleen van hetgeen zij hun opbrengen leven, zonder iets aan die slaven te koste te kunnen leggen.

De bepaling van art. 6 van 't reglement omtrent de kleding, die aan ouden, ziekelijken en gebrekkigen gegeven moet worden, is juist geschikt, om zich een denkbeeld te vormen van de vruchten, welke een dertig- tot veertigjarige slavenarbeid oplevert voor hem, die gedurende al dien tijd voor zijnen meester werkzaam was en niets voor zich zelve kon doen. Zelfs de wet acht het regtvaardig, dat men hem, oud en gebrekkig, de geringe kleding, waaraan hij juist nu, ziekelijk en zwak gelijk hij is, de meeste behoefte begint te gevoelen, bijna geheel ontnemt. En geen wonder! Indien de behandeling van den slaaf, gedurende den tijd dat hij zekere waarde vertegenwoordigde, reeds zoo slecht was; indien de meester met de minste opoffering al het mogelijke voordeel van hem zocht te trekken, dan moet hij dienzelfden slaaf thans, nu deze, in plaats van eene waarde te vertegenwoordigen, in een lastpost is veranderd, — dat wezen, dat hij nimmer als mensch, altijd als eene zaak heeft behandeld, — wel als geheel vreemd beschouwen en zich van alle verpligting jegens dien slaaf ontheven achten.

Er zijn er, die het voor eene schreeuwende onbillijkheid houden, dat, terwijl ieder ander eigenaar het regt heeft, om zich van die zaken, welke hare waarde verloren hebben, te ontdoen, zij daarentegen verplicht zijn den ouden en gebrekkigen slaaf van voedsel en kleding te voorzien. Zie in de negerhuizen, hoe menigeen van die stokoude grijsaards, aan wie eene wreede wet, die het huwelijk tusschen slaven verbiedt, de genoegens van het vaderschap en van de opvoeding zijne kinderen ontnam, zie hoe hij oud en verlaten zijnen laatsten snik afwacht! Zie hoe anderen, geheel aan zich zelve overgelaten, langs de straten ronddolende, van de liefdegiften hunner lotgenooten leven!

Zie die ellende, om, wanneer nog niet alle gevoel van menselijkheid door de Surinaamsche zeden en gewoonten bij u is uitgedoofd, de slavernij nit den grond van uw hart te vervloeken.

„De meester,” zoo luidt art. 8 van het Reglement, „die zijne slaven niet behoorlijk van huisvesting voorziet, wordt gestraft met eene boete van *f* 25 tot *f* 100.” Zelden zou, ingeval de wetten betrekkelijk de behandeling der slaven behoorlijk gehandhaafd werden, die boete behoeven opgelegd te worden; daar er bijna geen erf is, waarop zich onder de bijgebouwen geene zoogenaamde „negerwoning” bevindt. Vraagt gij echter: is die huisvesting, gelijk het artikel dat wil, „behoorlijk?” dan wil ik uwe vraag met eene andere beantwoorden. Is eene kamer, zonder een enkel meubelstuk, dikwijls zonder venster, en somwijlen met den blooten grond tot vloer, eene „behoorlijke” woning?

De zorg voor de meubels van zulke negerhuizen is aan de bewoners zelve overgelaten; het hangt dus af van de meerdere of mindere vindingrijkheid van den slaaf.

Maar als er van slaven sprake is, moet gij zoo naauw niet zien. Daar de meester niet verplicht is, den slaaf iets meer te geven dan verblijf, en in Suriname voor slaven „alles goed genoeg is,” zult gij de huisvesting der slaven als betrekkelijk niet slecht moeten beschouwen.

Anders is het met de geneeskundige behandeling. Daar vele slaveneigenaars zoo arm zijn, dat zij bijna voor zich zelf geen geneesheer kunnen voldoen, komt die opoffering voor hunne slaven natuurlijk nog veel minder te pas. 't Gaat hiermede als bij ons met de arbeiders ten platten lande, die een enkel stuk vee bezitten, maar veeltijds buiten de mogelijkheid zijn, om het bij ziekte behoorlijk te doen verzorgen.

Eigenbelang drijft echter de meer gegoeden aan, om, bij plotselinge ongesteldheid hunner slaven, de hulp van eene geneesheer in te roepen. Maar wee diezelfde slaven, wanneer zij het ongeluk hebben, dat hunne ziekte van eenen kwijnenden aard wordt.

Iedere uitgaaf aan doctor en apotheker, die het door het staken van den arbeid reeds te weeg gebragte verlies nog komt verhoogen, wordt bijna als een diefstal van den slaaf beschouwd. Den armen zieke worden geene verwijten over zijnen toestand gespaard. En als er toch geen hoop is, wil de meester dikwijls dergelijke uitgaven voor eene zaak, die hare waarde verloren heeft, niet langer bekostigen. De zieke wordt aan zijn lot overgelaten, zoo al niet soms straffen worden aangewend, om te beproeven of het niet mogelijk zou zijn, den uitgeputten slaaf door dat middel eenige veerkracht terug te geven.

Er zijn voorbeelden van slaven, die eenige weinige zuur verdiende spaarpenningen liever zelve aan een doctor en apotheker ten beste gaven, dan de verwijtingen hunner meesters over hun ziek zijn te moeten hooren; arme moeders hebben voedsel en kleederen verkocht, om hare kinderen de noodige geneeskundige hulp te verschaffen.

Er zijn ook hierop natuurlijk lofwaardige uitzonderingen. Zoo gaf iemand onlangs *f* 200.— uit voor de geneeskundige behandeling eener slavine, die naderhand toch kwam te sterven. 't Is waar, ze was zijne zoogster en tweede moeder geweest.

Artikel 12 van het reglement bevat eenige bepalingen omtrent zwangere en pas bevallen vrouwen. Van de eerste mag, van de vijfde maand harer zwangerschap af, geen zware arbeid gevorderd worden; eene bepaling, die natuurlijk naar het eigenbelang van den eigenaar, en volgens zijne opvat-

ting van hetgeen onder „zwaren arbeid” moet verstaan worden, voor verschillende uitleggingen vatbaar is.

Zekere missi, 't was eene geboren Hollandsche vrouw, liet in 1852 eene jonge slavin, wier zwangerschap haar niet beviel, toen zij op het punt harer bevalling stond, den zwaarsten arbeid verrigten en ieder oogenblik een hoogen moeilijken trap op en af klimmen. Toen de arme slavin, na eene moeilijke verlossing van een dood kind, langen tijd ziek bleef, moest zij dagelijks verwijten hooren over de zware kosten, die zij te weeg bragt.

Over de pas bevallen vrouwen spreekt het reglement meer bepaald, uitdrukkelijk voorschrijvende, dat deze, bij het leven van het kind, twee maanden en in het tegenovergestelde geval twintig dagen van allen arbeid zullen vrij zijn. Maar als het vervolgens over de verdere verzorging van het kind handelt, wordt er eenvoudig gezegd, dat aan de moeder steeds tijd en gelegenheid zal gegeven worden om behoorlijk voor haar kind te kunnen zorgen. Dat deze rekbare bepaling in de opvolging dikwijls veel te wenschen overlaat, kan niemand verwonderen, die weet, hoe veel van de slavinnen gevorderd wordt, vooral wanneer zij uitgezonden worden tot het opbrengen van weekgeld en den ganschen dag tot het bijeenbrengen van dat geld moeten rondzwerven; of wanneer zij verhuurd worden bij personen, die geen belang hoegenaamd bij het kind hebben, en dus ieder oogenblik, dat de moeder aan het wicht toewijdt, als een inbreuk op het met den meester gesloten huurkontraht beschouwen.

Van daar die arme kinderen, die gij, schoon allen meesters hebben, als jeugdige vagebonden langs de straten van Paramaribo ziet dolen, hier of daar hun onderhoud bedelende, of des noods, waar zij er kans toe zien, stelende. Van daar die beklagenswaardige, rondwalende wezens, de

sporen van kommer en gebrek, van schromelijke verwaarloozing, niet zelden de kiemen van meer of minder ontwikkelde ziekten met zich voerende, terwijl de striemen en wonden van de zweep en het touw het eenige zijn, dat zij aan hunne eigenaren te danken hebben.

VII.

DE PLANTAGES.

Het is voor de zoogenaamde „privé-slaven,” die in Paramaribo bij afzonderlijke meesters wonen, en op wier toestand wij tot dus verre een blik hebben geworpen, eene zware straf, wanneer zij naar de plantages worden gezonden. Dit reeds is voldoende, om te veronderstellen, dat het leven der negers op die etablissementen nog veel ondragelijker moet zijn, dan het lot, dat den slaven in Suriname's hoofdstad is beschoren. Wij zullen er ons van overtuigen, door een bezoek op die inrigtingen, waar de produkten worden geteeld en bereid, die vroeger den rijkdom der kolonie uitmaakten. Maar die rijkdom is aanzienlijk verminderd. En weet gij wat er de reden van is? De slaven waren de werktuigen, neen de scheppers van dien rijkdom; door hunne krachten, door hunnen arbeid, door hun zweet en bloed werden de schatten aan den grond ontwoekerd, die de schepen bevrachtten en de markten van Europa, vooral van Nederland, vervulden. Maar de bron, waaruit die rijke produkten voortkwamen, had geen door eigen kracht ontspringend levend water; 't was een onreine kunstbron, die gestadig gevoed moest

worden; en toen die voeding ophield, vloeide ook de bron niet meer. De slaven, de voortbrengers der produkten, verkeerden op de plantages in zulk een toestand, dat de sterfgevallen de geboorten verre overtroffen. De bron zou dus weldra opdroogen — indien geen gedurige vernieuwing plaats had. Maar Afrika was niet verre verwijderd, en onophoudelijk staken van daar schepen over met nieuwen toevoer, met op nieuw gestolen menschen, met slaven, die de ontbrekende werkkraft aanvulden.

Plotseling hield die toevoer op. Na eenen langen, maar met onbezweken trouw en volhardenden moed voortgezette strijd, had de geest der menschelijkheid, des regts en des Christendoms de zege behaald op het laaghartigste eigenbelang. De slavenhandel werd verboden. Geen schepen, met in slavenketenen geklonken negers bevracht, mogten meer straffeloos den oceaen bevaren, ofschoon men zegt, dat later in Suriname nog vele slaven ingesmokkeld zijn.

Suriname ondervond den invloed van deze gezegende overwinning op eene gevoelige wijze. „De gestaakte aanvoer van Afrikaansche slaven en de verliezen door sterfte, manumissie en desertie,” zegt de Minister van Koloniën, „heeft den aanleg en de uitbreiding veler plantagiën verhinderd; sommige zijn verlaten, en op de andere is de werkbare magt zoo veel verminderd, dat ter naauwernood de kosten van onderhoud uit de opbrengst kunnen worden bestreden.”

Desniettemin waren er in 't begin van 1849 nog 284 plantages met 51,210 akkers in kultuur zijnde gronden, waarop 32,409 slaven arbeidden. Maar in datzelfde jaar verminderde dit getal plantages weder met negen, zoodat het cijfer daarvan in 't begin van 1850 nog slechts 275 bedroeg, en de in kultuur zijnde gronden tot 50,706 $\frac{1}{2}$ akkers verminderden. In dat jaar werden weder twee plantages verlaten, waardoor den 1sten Januarij 1851 het aantal

tot op 273 was gedaald. En den 1sten Januarij 1852 werden er niet meer dan 265 plantages in Suriname bewerkt.

Wij verlaten thans Paramaribo, om deze plantages te bezoeken. De reis derwaarts geschiedt altoos in vaartuigen over de rivieren, want andere dan waterwegen zijn in Suriname bijna niet bekend; en ze zijn ook onnoodig, omdat al de plantages langs de tallooze stroomen en kreken liggen, die het land in alle rigtingen doorsnijden.

Bij de steenen trap aan het Gouvernementsplein te Paramaribo ligt voor ons een groote tentboot gereed bijna veertig voet lang en zeven breed. In het achtergedeelte, dat een derde der lengte van het gansche vaartuig beslaat, vinden wij eene bedekte, van ramen en jalouziën voorziene kajuit. Daar binnen ziet gij aan beide zijden breede banken, met matrassen bedekt. Het vaartuig is van buiten en binnen smaakvol geschilderd en vernist en met snijwerk en verguldsel versierd. Een groote Nederlandsche vlag wappert van den achterstevan.

Gij verrigt in Suriname bijna niets, of er komen slaven bij te pas. Ook slaven worden weder vereischt voor de reis naar de plantages. Twee derde gedeelte der lengte van de tentboot wordt door acht roei-negers ingenomen, zeer netjes in eene soort van uniform gekleed, en ieder van een riem voorzien, om met hunne gespierde armen en vuisten het vaartuig vooruit te brengen.

De reis neemt een aanvang. Pijlsnel klieft de tentboot het spiegelgladde water der schoone rivier, voortgestuwd door de krachtsinspanning der slaven. Zij hebben geene aanmoediging noodig. Blootgesteld aan de brandende stralen der keerkringszon, verrigten zij, eenige uren lang, vrolijk en opgeruimd eenen arbeid, waarvoor de beste Europesche matroos zou terugdeinzen. Onder een eentonig gezang, gelijk aan dat der Maleische roeijers in den Indischen Ar-

chipel, verheffen zich gelijkmatig de riemen, om even gelijkmatig weder neer te vallen, en door een krachtigen ruk de boot door het water te schuiven. Er zit ambitie in die zwarte en ruwe borsten. Geen vaartuig loopen wij op, of er ontwikkelt zich een strijd, een hardnekkige strijd tusschen de slaven van de boot, die wij voorbijsnellen en die van de onze. Zie hoe onze mannen zich inspannen; zie hoe de zweetdruppelen hun van 't gelaat druppelen; zie hoe de spieren zich spannen en de aderen zwellen; zie hoe hunne oogen vonken schieten en flikkeren van de zucht om den kamp te winnen; en als zij dien winnen, hoor dan het vreugdegejuich dat uit hunne krachtige longen ten hemel stijgt. En zulke menschen vernedert men tot een toestand der dieren, en voor zulke menschen zou alleen de zweep de drijfveer zijn om te arbeiden!

Op deze wijze wordt door ambtenaren, plantage-eigenaars, direktors en andere aanzienlijke personen de reis naar de plantages meestal gedaan. De tentboot, die wij beschreven, is een der grootsten en fraaisten. Zij zijn natuurlijk ook dikwijls van mindere hoedanigheden. Zijn ze veel kleiner, dan dragen ze den naam van „tentkorjalen.” Nog andere vaartuigen worden voor de kommunikatie met de plantages gebruikt; men noemt ze „ponten” of „matrozenponten.” 't Zijn vierhoekige ongeveer 60 voet lange en 15 voet breede platboomsvaartuigen met een dak van palmbladen. Zij dienen voornamelijk, om de produkten van de plantages naar de schepen te vervoeren. De eigenaars dier „ponten” zijn meestal Joden, die in Paramaribo wonen. Vier slaven zijn roeijers en een blanke of vrije kleurling, die op geene andere wijze zijn levensonderhoud weet te vinden, voert er 't bevel over, heeft zijne woonplaats in een hoekje van het schip en ontvangt een zeer karig loon.

De plantages, werwaarts deze vaartuigen op en af varen,

zijn, ongerekend de distrikten Opper- en Neder-Nickeri, verdeeld in acht divisiën, die naar de rivieren, waaraan zij liggen, genoemd zijn. In die divisiën voert de Gouverneur van Suriname het beheer door tusschenkomst en met medewerking van onbezoldigde ambtenaren, onder den titel van „heemraden.” Zij zijn belast met het oppertoezicht van het huishoudelijk beheer in de divisiën en moeten zorgen voor de naleving van alle wetten, publikatiën en verordeningen van inwendige politie, inzonderheid wat de behandeling van en de goede orde onder de slaven betreft. Aan hen is ook de verantwoordelijkheid opgedragen, dat de plantage-reglementen behoorlijk worden opgevolgd.

Wanneer op deze of gene plantage wanorde, ongeregeldheden of oproer onder de slaven plaats grijpen, hebben de heemraden de bevoegdheid, om òf zelve onverwijld op de plaats het noodige onderzoek te doen en maatregelen van voorzorg te nemen, òf bevelen daartoe te zenden aan den eerst aanwezigen burger-officier, over wien wij straks zullen spreken. Van deze gebeurtenissen wordt de prokureur-generaal te Paramaribo onverwijld onderrigt, ten einde òf op de plaats zelve onderzoek te doen, òf, met overleg van heemraden, eene „gedelegeerde regtbank” aan den Gouverneur voor te dragen, bestaande in twee of meer heemraden, die dan eene regtbank zamenstellen, welke „de plano” en buiten vorm van proces onderzoek doet en straffen oplegt.

In de divisiën zijn verschillende militaire hoofdposten en daaronder behoorende kleine posten en piketten. Zij staan onmiddelijk onder de bevelen van den Gouverneur, maar moeten tevens, op de eerste aanvraag der bevoegde burgerlijke autoriteiten, bij onvoorziene voorvallen, de noodige hulp verleen, zoo dikwerf die, in het belang der inwendige rust of tot handhaving van goede politie, wordt gevraagd. Bovendien bestaat in elke divisie eene gewapende burgermagt.

Aan 't hoofd van deze is, onder de bevelen van den heemraad, een burger-kapitein geplaatst. Zij is, volgens den Minister van Koloniën, „bepaaldelijk ingerigt tot beteugeling van oproer, samenrottingen van slaven of andere versterking der rust en veiligheid in de divisiën en wijders om patrouilles zamen te stellen tot opsporing van weggelopen slaven.” Deze burgermagt is zamengesteld uit de vrije ingezetenen in de divisiën woonachtig. Ieder, niet beneden de 18 en niet boven de 55 jaren oud, behoort er toe. Zij wordt aangevoerd door „burger-kapiteins” en „burger-luitnants,” die, op voordragt van den heemraad, door den Gouverneur worden benoemd.

De twee distrikten Opper- en Neder-Nickeri worden bestuurd door „landdrosten,” die met de handhaving der burgerlijke orde en het toezigt op het nakomen der wetten belast zijn. Zij worden daarin bijgestaan door eene speciale commissie van drie ingezetenen, die den titel voeren van „hoofd-ingelanden” en wier betrekking onbezoldigd is. Overigens is het beheer in deze beide distrikten ongeveer hetzelfde als in de divisiën.

Gij ziet, dat alles aanduidt, hoe de bevolking dezer divisiën in bedwang gehouden moet worden. Al de vrijen staan letterlijk als eene gewapende bende tegenover de slaven. Alles is zoodanig ingerigt, dat „oproerige bewegingen” kunnen beteugeld worden: — want het kleinere gedeelte der bevolking heerscht over het andere op zulk eene wijze, dat oproerige bewegingen, hoe vreeselijk in de gevolgen ook voor hare bewerkers, toch gedurig worden te gemoet gezien en gevreesd.

De plantages zelve zijn van vijfderlei aard, namelijk: suiker-plantages, koffij-plantages, katoen-plantages, houtgronden, en kostgronden; want de kakao- en indigo-plantages zijn bijna geheel verdwenen.

Het hoofdprodukt is verreweg de suiker. De plantages, die suikerriet verbouwen, zijn de talrijkste, en hebben ook het grootste aantal slaven, sommigen 100 tot 400 koppen. Dáár is het werk voor de negers het zwaarst, vooral op zulke plantages, wier molen door een waterrad in beweging moet worden gebracht. Immers slechts bij het springtij van volle en nieuwe maan kunnen deze fabrieken malen, en dan worden de slaven dag en nacht, zonder rust te nemen, aan den arbeid gezet.

De koffij-plantages verminderen gedurig. Er zijn gewoonlijk van 40 tot 100 slaven aan verbonden.

Het derde produkt van eenig aanbelang is de katoen, die vooral op zulke plantages, welke in de nabijheid der zee liggen, goed gedijt. Zulke plantages hebben tot 300 slaven. De bereiding van dit produkt is in den laatsten tijd zeer verbeterd.

In de hooger gelegen streken worden de houtgronden gevonden, die balken en planken voor inlandsch gebruik leveren. Er zijn ongeveer 25 zulke plantages, die 2400 negers bezitten. Over 't algemeen hebben de slaven het op de houtgronden het beste, gelijk ons later zal blijken.

In 1851 waren er in Suriname 92 suiker-plantages, die 26,456,215 pond suiker opbragten. De 67 koffij-plantages en 14 koffij- en kakao-plantages wierpen gezamenlijk 307,394 pond koffij af. Van deze 14 laatsten met nog 2 plantages, waar alleen kakao werd verbouwd, verkreeg men 147,919 pond kakao, en van 31 katoen-plantages 906,418 pond katoen. Bovendien waren er 31 houtgronden en 37 kostgronden in werking.

Alle plantages staan onder het opzicht en de leiding van eenen direktEUR, die op de plantage zelve woont en door de eigenaren of, zoo deze niet in Suriname aanwezig zijn, door de administrateurs van het „effekt,” gelijk men het noemt,

wordt aangesteld en aan dezen verantwoordelijk is. Het is eene verplichting, door de Gouvernements-verordeningen voorgeschreven, dat op elke plantage „een blanke of vrije kleurling tot het voeren van direktie of opzigt” aanwezig moet zijn.

De inkomsten van den direktEUR regelen zich naar de grootte en de opbrengsten van het effekt. Zij bedragen op de aanzienlijkste suikerplantages wel eens f 3000. Behalve de bezoldiging, die in den regel op f 1200 kan worden geschat, hebben velen nog zekere procenten van de produkten der plantage. Zij onderhouden ook eene menigte varkens en pluimvee, die met de bananen der plantage gevoed worden. Zij hebben eene bijna onbepaalde magt, als zij zich maar de toegenegenheid en bescherming van de administrateurs te Paramaribo weten te verzekeren. Grootte gebouwen dienen hun tot woning; eene menigte slaven hebben zij tot hunne persoonlijke bediening; een jager, een visscher en tuinman zorgen voor de behoeften hunner tafel; en die allen vliegen op hunne wenken. Wilt gij u een denkbeeld vormen van de levenswijze dezer heeren, een ooggetuige, de heer KAPPLER, die hun overigens niet ongenegen is, hangt er het volgende tafereel van op.

„Ik ken verscheiden direktEURen, vooral op houtgronden, die 'smorgens ten zes ure opstaan, aan den bastiaan der negers hunne bevelen geven, vervolgens koffij drinken, tot twaalf uur niets doen, duchtig eten, dan van de vermoeijensissen der tafel in hunne hangmatten uitrusten en zich door een bevallig negermeisje het hoofd laten wrijven, tot hun de oogen toevallen. Ten vijf ure staan zij weder op, wassen zich, eten van zeven tot acht uur, gaan ten negen ure met hunne concubine naar bed, en verdienen daarmede f 1200 tot f 1500 's jaars.” 't Spreekt echter van zelf, dat niet alle direktEURen het tot zulk een graad van verdierlij-

king gebragt hebben. Er zijn er ook, die althans hunne werkzaamheden, welke een behoorlijk bestuur der plantage vereischt, met ijver vervullen. Enkelen zijn er zelfs, die door lektuur hunnen geest beschaven, ofschoon dezulken niet talrijk zijn. Over 't algemeen is de eenzaamheid, waarin zij leven, en de veelvuldige vrije tijd, waarover zij te beschikken hebben, oorzaak van het onmatig gebruik van sterken drank, waaraan de meesten zich schuldig maken. 't Is ongeloofelijk, welk eene schrikbarende hoeveelheid genever, rum en brandewijn jaarlijks op de plantages wordt gebruikt.

De tweede persoon op de plantages is de zoogenaamde blank-officier. Grootere effekten hebben er twee of drie, kleinere slechts een. Volgens Gouvernementsbepalingen *moet* op ieder plantage, waar meer dan honderd slaven gehouden worden, een blank-officier aanwezig zijn. Op elke plantage van boven de twee-honderd slaven moeten twee blank-officieren zijn, en zoo, bij opklimming van iedere honderd, één blank-officier meer. 't Zijn meestal jonge lieden, die uit Europa komen, om hun fortuin te maken, en die, als zij protektie hebben en zich goed gedragen, het in drie of vier jaren eveneens tot een direktors-betrekking brengen kunnen. Maar die drie jaren vallen hun zwaar genoeg, want zij worden door de meeste direktoren als een soort van verachte wezens behandeld en zelden met een vriendelijk woord vereerd. Zij zijn in hunne vrije uren geheel aan zich zelve overgelaten, en brengen meestal in zeer ellendige woningen hunne avonden in de eenzaamheid door. Niemand houdt hen daar gezelschap, dan millioenen muskieten of nu en dan een vledermuis.

Hoe strenger de direktor en de blank-officier beoordeeld moeten worden, des te meer zijn wij verpligt op hunne eigene ellende opmerkzaam te maken. Dikwijls ontbreekt het

hun aan eene goede opvoeding en behoorlijke leiding in hunne jeugd. Bij gemis van onderwijs en van godsdienstige en zedelijke vorming, zijn zij opgegroeid tot mannen, maar met een karakter, zoo weinig zelfstandig, zoo zwak, en een verstand zoo weinig ontwikkeld als van kinderen. Anderen hebben zich aan jeugdige afdwalingen schuldig gemaakt. Door zinnelijke ontaarding, door 't volslagen verlies van alle zedelijk gevoel, door tallooze misslagen hadden zij zich in Europa voor elke betrekking ongeschikt gemaakt. Dan gaan zij naar Suriname, om blank-officier en eenmaal direkteur eener plantage te worden. In die bediening wachten hun de twee gevaarlijkste verzoekingën. Vooreerst verkrijgen zij eene onbepaalde magt over hunne natuurgenootten. Zij, die zich zelven niet kunnen beheerschen, die zelve slaven zijn hunner eigen zinnelijkheid, zij heerschen bijna zonder toezigt en naar willekeur over hunne medemenschen, over slaven. Daarbij voegt zich in de tweede plaats de onbepaalde gelegenheid tot voldoening dier zinnelijkheid, tot het inwilligen van al hunne lusten. In dien toestand is menig ongelukkige blank-officier of direkteur geplaatst met een karakter, dat nooit aan de verleiding weerstand bood. Thans door niets weerhouden, dat hem vroeger ten minste voor een oogenblik tot nadenken bragt, moet hij wel steeds dieper zinken. Wij beklagen de direktoren en blank-officieren der Surinaamsche plantages. Op enkele loffelijke uitzonderingen na, is hun beeld getrouw geschetst. Wanneer wij dan zullen aantoonen, hoe de negers onder hunne bijna grenzenlooze magt moeten lijden, dan treft ons de ellende niet minder van de vrijen dan van de slaven.

Die slaven maken de overige bewoners der plantages uit. Grootendeels zijn het „plantage-slaven,” dat is: slaven, die tot het „effekt” behooren, die onafscheidelijk zijn van den grond en met dezen worden gekocht en verkocht. Zij maken den

grootsten rijkdom der plantage uit. Om te weten, hoe veel waarde zulk eene bezitting heeft, vraagt men niet, hoe veel bunders of akkers zij groot is, maar hoe groot de „slavenmagt” is, die zij bevat. Wilt gij er voorbeelden van? In Nederland zelf kunt gij ze gedurig zien. Bij de publieke *menschen-verkoopingen*, die nog steeds te Amsterdam plaats grijpen, vermeldden de Nederlandsche dagbladen vroeger bovenal het aantal „koppen,” nu noemen ze meestal de „slavenmagt” of „negermagt.” Zie bij voorbeeld de oude Amsterdamsche Courant van 16 Januarij 1854. En zulke *menschen-verkoopingen* worden door Nederlandsche, fatsoenlijke, Christelijke makelaars en notarissen gehouden! Daarom, volk van Nederland! drukt gij niet het merk der schande op alles, wat de slavernij bevordert of van de slavernij voordeel trekt? Indien zich de publieke opinie zóó sterk deed gevoelen, dat, b. v. zulke makelaars en notarissen, die hun ministerie tot het *verkoopen van menschen* willen leenen, daarom de verachting ondervonden van allen, die het *verkoopen van menschen*, als onregtvaardig, onmenschelijk, onchristelijk veroordeelen, mij dunkt het zou Nederland tot eere verstrekken en voor de emancipatie der slaven niet nadeelig zijn.

De directeur en de blank-officier zijn de oppermagtige gebieders van de werklieden, of liever van de lastdieren eener plantage, want niet veel hooger dan deze, op eene boerderij in Nederland, is de rang, die aan de slaven in Suriname is aangewezen.

Als gij nu zulke plantages, op wier bewoners wij een vlugtigen blik hebben geworpen, wilt bezoeken, dan wordt gij overal met de meeste voorkomenheid en gastvrijheid ontvangen. De directeur verheugt zich, dat zulk een bezoek aan de eentonigheid van zijn leven voor enkele oogenblikken eenige afwisseling geeft, en hij tracht het u aangenaam

en genoeglijk te maken. Gij hebt, bij voorbeeld, eenige uren ver, in uwe tentboot de reis voortgezet, al met den vloed voorwaarts roeiende; maar nu verandert het tij en maakt, in weerwil van de krachtige inspanning der roei-negers, het voortvaren moeilijk. Daarom wenscht gij te „stoppen,” de kunstterm in Suriname voor het wachten tot een volgend gunstig tij. Gij ziet naar de eerste de beste plantage in de nabijheid uit, legt er zonder eenige aarzeling aan, treedt onbeschroomd bij den directeur binnen, en wordt altijd gulhartig ontvangen. Is het juist de tijd van het middagmaal, dan wordt u dadelijk eene plaats aan zijne tafel ingeruimd; uw hangmat wordt uit uwe tentboot gehaald en in eene kamer opgehangen, en na den maaltijd verfrischt gij u, en bereidt u door een verkwikkende siesta tot het vervolgen van den togt.

Zoo komt gij eindelijk aan de plantage, die gij bezoeken wilt. Aan de landingplaats stapt gij aan wal. Gewoonlijk voert eene fraaije laan van manga- of tamarinde-boomen u naar het, op korten afstand gelegen, woonhuis van den directeur. Op het plein, dat voor dit gebouw zich uitstrekt, grijnzen meestal twee of vier stukken geschut u aan, met de monden naar de rivier gekeerd. Maar vrees niet — 't zijn niet anders dan de overblijfselen uit den *goeden* ouden tijd; tegenwoordig denkt niemand er meer aan, om van deze artillerie anders dan tot het geven van salutschotten gebruik te maken.

Het woonhuis, van hout opgetrokken en van open varandah's omgeven, heeft gewoonlijk twee verdiepingen. Op de bovenverdieping slaapt men, omdat, zonderling genoeg! de zwermen muskieten, die des avonds overal rondvliegen en indringen, slechts zelden tot de bovenvertrekken opklimmen. De kamers zijn zeer eenvoudig, dikwijls zelfs wel wat armoedig; nooit vindt gij er meer in dan het hoogst nood-

zakelijke. Ledikanten of matrassen zoekt gij te vergeefs; maar in plaats van deze, slechts in Suriname ontbeerlijke meubelstukken, zijn in elk vertrek twee of drie klampen tegen den wand geslagen, waaraan de gast zijne eigen hangmat, die hij zelf altoos mede brengt, laat ophangen, eene gewoonte die in een door besmettelijke ziekten dikwijls geteisterd land niet is af te keuren.

Naast de direktorswoning vindt gij, op eenigen afstand, de suikermolens, traslootsen (waarin het uitgeperste en gedroogde riet, in Suriname *tras* op Java *ampas* genaamd, dat als brandstof dient, bewaard wordt) en koffijlootsen. Derwaarts is meestal de eerste wandeling. Iets digter bij het woonhuis is een gebouw voor de zieken bestemd. Langs den rivierkant ontwaart gij, boven een inham, een soort van afdak, onder den naam van „pontenloots” bekend; onder dat afdak worden de vaartuigen, die tot de plantage behooren, geborgen. Eindelijk vindt gij, achter de woning van den direktor, eenige lange lootsen of hutten, die het verblijf der slaven uitmaken. Wij zullen ze later meer opzettelijk in oogenschouw nemen.

Zijt gij eenmaal op de plantage, dan maakt gij het u zoo gemakkelijk mogelijk. Meestal wordt ge des morgens ten vijf ure, maar op de suiker-effekten reeds ten vier ure, door de „reveille” der slaven gewekt. Zij wordt, even als ’s avonds de „taptoe,” door een neger-tamboer geslagen, die daartoe op een naburigen militairen post zijne vorming heeft ontvangen. Door al deze beweging en dit geraas ontwaakt, gaat gij naar beneden, waar gij zeker zijt den direktor reeds te zullen aantreffen. Nadat hij zijne bevelen heeft gegeven en de blank-officier, die de koffij in zijn nederig kamertje alléén heeft gedronken, zijn rapport heeft uitgebragt en naar de velden, waar de slaven arbeiden, is vertrokken, wordt het ontbijt genuttigd. Dan vergezellen wij

den directeur, gevolgd door zijnen „voeteboy” (zoo heet de slaaf, die meer bijzonder met zijne bediening is belast), op eene wandeling in den omtrek der woning. De voeteboy draagt een geweer, alsmede een polsstok, opdat wij over de sloten, die de onderscheiden akkers en gronden van elkander scheiden, te gemakkelijker kunnen springen. De jagt levert echter gewoonlijk niet veel op, maar hoogst interessant is vooral deze togt, omdat wij de gronden bezoeken, waarop de slaven aan hunnen arbeid zijn. Wat wij hier echter zien, zullen wij later verhalen, als wij meer opzettelijk op de slaven der plantages onze blikken vestigen. Thans beschouwen wij de vrijen.

Ten tien of elf ure van dezen togt teruggekeerd, wordt door een deel van 't gezelschap, de directeur aan 't hoofd, de bitterflesch duchtig aangesproken. De voeteboy heeft de handen vol, om de telkens geledigde glazen weder te vullen. Ten twaalf ure wordt het middagmaal gebruikt. Zijn er geen gasten, dan heeft de blank-officier verlof, om een nederig plaatsje aan de tafel van den directeur te vervullen. Hij neemt dan echter een zeer eerbiedig stilzwijgen in acht, tot zijn meester zich verwaardigt hem een woord toe te voegen of eene vraag te doen; dan alleen mag hij antwoorden. Thans, nu er gasten zijn, eet hij afzonderlijk in zijne kamer. De tafel is rijkelijk voorzien. Bananen, bakkelaarjauw, zout vleesch spelen de hoofdrol, maar vooral „de blaf,” eene soort van hutspot of ragout, uit zout vleesch, spek, gevogelte, saucijs, versche visch en wie weet wat niet al meer zamengesteld. Die „blaf” is een zonderling gebruik. Het vergiftigde sap van den bitteren cassave-wortel, tot eene siroop gekookt, heeft de eigenschap van de daarin gelegde spijzen tegen bederf te bewaren. Nu worden de overblijfselen van elken maaltijd, onverschillig welke, alles door elkander, in een aarden pot geworpen, gedeeltelijk met deze

siroop gevuld, en met spaansche peper sterk gekruid. Vóór elken maaltijd wordt de pot op het vuur gezet en opgewarmd. Nooit wordt zij schoon gemaakt of geledigd. Als het middagmaal is afgelopen, wordt eene, niet zeer korte, siesta genoten. De avonden worden doorgebracht òf met kaart spelen, òf met het drinken van grog, van genever, rum of brandewijn. Ten negen ure wordt de avondmaaltijd genuttigd, en daarna zoekt men zijne kamer op, zoo namelijk dit eentoonige leven niet door de eene of andere walgelijke orgie wordt afgewisseld.

DE PLANTAGE-SLAVEN.

Daar 't nu reeds meer dan een vierde van eene eeuw geleden is, dat de invoer van slaven in Suriname werd verboden, zijn de meeste slaven inboorlingen van dat land of kreolen. Aan zulke negers, die op het effekt zelf zijn geboren, geeft men verre de voorkeur boven de Afrikanen. Zij vormen meestal talrijke familiën, die aan den grond, waar zij 't eerste levenslicht aanschouwden, zeer gehecht zijn.

Wij zullen in de eerste plaats een bezoek brengen aan hunne woningen. Deze bevinden zich gewoonlijk twee of drie honderd schreden van de direkteurswoning verwijderd; maar zij zijn van verschillenden aard. Soms is het een enkele lange planken loots, door afscheidingen in afzonderlijke vakken verdeeld; op andere plantages zijn 't op zich zelf staande hutten, van den stam en de bladeren van den palisaden-palm zaamgesteld. Maar het naderen geschiedt niet zonder moeite. 't Is of gij niet naar een verblijf van menschen, maar van het meest onreine vee uwe schreden rigt. De weg langs de gebouwen bestaat uit zware klei en modder, zonder dat eene enkele poging is aangewend, om er een

droog en bruikbaar pad over aan te leggen. Bedenk hier bij, dat deze slavenverblijven dikwerf op het meest moerasige en waterachtige plekje gronds, dat in den omtrek te vinden is, zijn aangelegd. Gij treedt eene hut binnen. De vloer is eveneens van aarde, zonder eenige bedekking. Het licht en de rook vinden alleen toegang en uitweg door de deur, want ramen of vensters zijn er niet, tenzij het bij velen ook door de wanden en het dak moest zijn, want zijn deze hutten niet zeer nieuw, dan worden zij weldra zoo bouwvallig, dat zij tegen de guurheid van het weder weinig beschutting aanbieden. Meubels, van welken aard ook, worden door den meester niet gegeven. Al wat gij hier ontdekt als daartoe behoorende, moeten de slaven zich zelve aanschaffen. 't Is dan ook eene zonderlinge en armzalige verzameling van voorwerpen, waarop uwe oogen vallen, een bont mengelmoes van de meest verschillende en tegenstrijdige zaken. Hier een paar oude, gebroken stoelen, ginds wat gebarsten glazen en beschadigd aardewerk, elders kalabassen, die tot schotels en drinknappen dienen. Daar prijken een paar bontgekleurde prentjes aan den wand. Zal alles uitmuntend zijn en het ameublement den hoogsten graad van volkomenheid bezitten, dan behoort er een matras toe van „keenpijlen,” dat is: de bloem van het suikerriet, en eindelijk eene kist, die de fijnste en beste zaken bevat.

Het bouwen en onderhouden dezer woningen is aan de slaven zelven opgedragen. Op de Zondagen en opeen vrijen dag, die jaarlijks daarvoor wordt gegeven, moet dit onderhoud worden bewerkstelligd. Zijn zij uit palissaden en pina zaamgesteld, dan levert de plantage alleen de spijkers, anders ook de planken.

Opmerkelijk is het, dat zeer weinig direktoren, wanneer zij u de plantage laten zien, hunne wandeling tot de slavenverblijven uitstrekken. Zou het wezen, omdat het gezigt

niets aanlokkelijks aanbiedt, of zou er eene andere reden voor bestaan? Maar gij hebt uwen gastheer, die u heeft rondgeleid en u alles heeft aangewezen, uwen wensch te kennen gegeven, om ook die negerwoningen te bezigtigen en hij voldoet aan uw verlangen. Op uw gelaat leest hij uwe verbazing over den ellendigen toestand dezer hutten.

— „’t Verwondert u, mijnheer, dat het er hier niet beter uitziet, niet waar?” is zijne vraag.

— „Ik kan niet ontkennen, dat ik het wel wat anders had verwacht.”

— „Och, mijnheer, daar is niets aan te doen. Al wilde men het ook beter hebben, daar valt niet aan te veranderen.”

— „En waarom niet?”

— „De slaven wonen het liefst in dergelijke vuile en morsige krotten. Dat komt het best met hunnen aard overeen. In nette woningen gevoelen zij zich niet op hun gemak, en zoo laat men hen hun wil maar volgen.”

Zoo bemerkt gij voor ’t eerst, dat de slaven toch soms ook een wil hebben, en dat die wil wordt geëerbiedigd. Zonderling echter en opmerkenswaardig, dat die zoogenaamde wil in dit geval zoo geheel met het belang van den meester overeenstemt. Er valt dus hier niet te berispen of te klagen; en bovendien, in alle geval hebben de slaven afzonderlijke woningen, en dat zegt reeds veel. Men kon hen, even goed als het vee der plantage, waarmee zij zoo wat gelijk zijn gesteld, ’s avonds in één hok te zamen drijven! Maar dat heeft men niet gedaan, of liever dat heeft de Minister van Koloniën niet gewild.

Hij heeft den 6^{den} Februarij 1851 niet alleen door een reglement, waarop wij reeds een blik wierpen, voor de privé-slaven van Paramaribo gezorgd; hij heeft dien zelfden dag ook de plantage-slaven in zijne bescherming genomen, door een koninklijk besluit te teekenen, waarbij werd vastgesteld

een *Reglement op het onderhoud, den arbeid, de huisvesting en de tucht der slaven op de plantagiën en gronden in de kolonie Suriname.*

Daarin leest gij (art. 23 tot 26) de volgende schoone en menschlievende bepalingen :

„Alle plantagiën en gronden zullen van behoorlijke en voor de aldaar aanwezige magt voldoende slavenwoningen voorzien moeten worden.

„Dáár, waar, zoo als op vele plantagiën en gronden nog plaats vindt, de meesters goedvinden, de slaven zelve voor den opbouw en het onderhoud hunner woningen te laten zorgen, worden daartoe aan de slaven de vereischte materialen en tijd gegeven.

„Het onderhoud, de waterloozing en het schoonhouden van de plaats der negerwoningen mag nimmer aan de eigen zorg en beschikking der slaven overgelaten worden; de meester zal dat werk steeds, als hem aangaande, hetzij door slaven hetzij door anderen, daartoe geschikt, doen verrigten.”

Den direktieur werden deze artikelen van het reglement herinnerd.

— „Hoe is daarmede deze toestand der slaven-woningen te rijmen? Hoe is er uwe verklaring, dat men de slaven hun wil laat volgen, mede overeen te brengen?”

De direktieur knipte met zijne oogen, liet een\ spotachtigen glimlach om zijne lippen spelen, en zeide :

— „Nu ja, het reglement verbiedt het; maar dat is geen reden, om van de gewoonte af te wijken.”

— „En dan art. 26, dat eene strafbepaling inhoudt. „Gezagvoerders, die nalatig zijn in de hun opgedragen zorg voor de daarstelling en het onderhoud der slaven-woningen, zullen vervallen in eene boete van f 50.— tot f 100.—.””

— „Staat er dat waarlijk? Wèl ik had het nog niet eens gelezen.”

't Geen wij hier hebben medegedeeld komt niet volkomen overeen met de berigten van den heer LANS, en toch gelooven wij, dat wij niets dan waarheid hebben geschetst. Ja, wij gaan iets verder; wij beweren, dat, wanneer zijn verhaal goed wordt bekeken en men in 't oog houdt, dat hij in den regel de partij der slavenhouders kiest boven die der negers, onze schildering juist door zijne woorden wordt bevestigd.

„In vroegere tijden,” zegt hij, „schijnt men vrij algemeen het bouwen der woningen aan de negers zelven overgelaten te hebben; daartoe gaf men hun de materialen en den noodigen tijd.” Het eerste is volkomen waar; het laatste beweren houden wij voor een gevolg van zijne vooringegenomenheid met de slavenhouders.

„Thans,” zoo vervolgt hij, „is dit stelsel op weinige plantages en op de houtgronden nog bestaande, doch in den regel bouwt de meester nu zelf eenige groote huizen, die in afzonderlijke woningen verdeeld worden. Waarschijnlijk is men daartoe overgegaan, uit hoofde der onverschilligheid en onachtzaamheid van de meeste negers, die uit eigen beweging niets willen doen, om hun huisselijk leven gemakkelijk, gezond en aangenaam te maken. Dit is hun aard, zij zorgen niet voor de toekomst.” Wij zouden zeggen: dit is natuurlijk; zij *hebben* geen toekomst, zij hebben geen eigendom, zij bezitten niets. „Ook ziet men op de houtgronden,” verhaalt de heer LANS, en in dat opzigt stemt hij geheel met onze berigtgevers overeen, „met uitzondering van eenige huisjes, die van de nijverheid hunner bewoners getuigen, niets dan ellendige hutten, waarin zij aan wind en regen zijn blootgesteld.”

Alleropmerkelijkst is een der beweegredenen, die de heer LANS opgeeft voor het stelsel, dat de slaveneigenaar zelf voor de woningen zijner slaven zorgt. Zij karakteriseert volkomen den Surinaamschen geest. „Dat stelsel,” zegt

hij, „heeft nog dit voordeel, dat de slaaf meer ondergeschiktheid voor zijnen meester heeft, naarmate de zorgen voor zijne behoeften meer uitsluitend op dezen rusten: het gevoel van billijkheid zegt hem dan, dat hij dit door arbeiden moet vergoeden.”

Nog eenige regelen van den heer LANS mogen wij niet onvermeld laten. Wij hebben gesproken van het „in één hok te zamendrijven der negers, als het vee.” Ook hij schijnt dit af te keuren, maar in bewoordingen, die zoo zacht en weinig grievend mogelijk voor de slavenhouders zijn. „Men zou,” zegt hij, „ook voor de huisvesting eenige wijzigingen kunnen aannemen. In plaats van *alleen groote negerhuizen* te bouwen, zou het welligt doelmatig zijn, voor diegenen, welke in familie leven, afzonderlijke huisjes in te rigten, en de bijna kazernvormige gebouwen aan die slaven over te laten, welke men als op zich zelven levende kan aanmerken. Dit zou de neiging tot huisselijkheid, tot het familieleven vermeerderen en bij gevolg de zedelijkheid verbeteren. Aan de oude lieden zou men dan, tot loon huns vroegeren arbeids, in alle gevallen een afzonderlijke woning geven. De groote negerhuizen zouden ook eenige verandering moeten ondergaan, ten einde aan het gebrek aan zindelijkheid door eene betere verversching der lucht te hulp te komen.”

Al gij nu van al deze wenschen tot verbetering besluit tot het bestaande, is er dan veel onderscheid tusschen 't geen wij van de slavenwoningen op de plantages gezegd hebben en zijn verhaal?

De menschen, voor wie deze verblijven bestemd zijn, kan men gevoegelijk in vijf klassen verdeelen. Eerst noemen wij de „bastiaans” of opzieners, die meestal aan de beide vleugels dezer gebouwen hunne woning hebben. Dan volgen de „kreolen,” waarmeê men de kleine kinderen bedoelt, die

nog te jong en te zwak zijn, om te kunnen werken. Tot de derde afdeeling behooren de „malengers,” of de ouden en zieken, die voor den arbeid niet meer geschikt zijn. Voorts vormen de „huisslaven”, die het huiswerk in de woning van den directeur verrigten, eene afzonderlijke klasse. En eindelijk volgen de „veldslaven,” die de eigenlijke werkkracht der plantage zijn.

De „kreolen”, de slavenjeugd, zijn de hoop voor de toekomst eener plantage. Geen nieuwe slaven mogen van Afrika worden aangebragt, en slaven te koopen van andere plantages in de kolonie is eene zeer kostbare en dikwijls onmogelijke zaak. Al de werkkracht voor volgende jaren ligt dus bij de kinderen der slaven. Hoe wordt voor hunne ligchamelijke en zedelijke opvoeding gezorgd?

Volgens de bepalingen van het Gouvernement moet aan zwangere vrouwen, van de vijfde maand der zwangerschap af, geheele vrijstelling van arbeid worden toegestaan. Na hare bevalling zijn zij, indien haar kind niet in leven is, gedurende veertig dagen mede van allen arbeid vrij, doch wanneer haar kind in leven is duurt deze vrijstelling drie maanden. De volgende drie maanden mag men haar slechts bij huis of in de fabriek werkzaam stellen, en na het einde der zes maanden, tot dat het kind twaalf maanden heeft bereikt, mogen zij slechts op half werk of halve taak op het veld gebezigd worden. Bovendien mag van zogende vrouwen, zoo lang hare kinderen den ouderdom van twaalf maanden niet hebben bereikt, vóór half acht ure des morgens en na zes uur des avonds geenerlei arbeid worden gevergd.

Worden deze voorschriften opgevolgd? Gij veronderstelt het. 't Is het belang der plantage, dat vele kinderen uit de slavinnen geboren worden, dat zij sterk en gezond zijn, dat zij tot krachtige werklieden opgroeijen. Wat is dus natuurlijker, dan dat men zorg drage voor de moeders, die

deze kinderen ter wereld brengen, opdat hare zwangerschap zonder ongelukken ten einde loope.

't Is zoo, maar gij verliest ééne omstandigheid uit het oog. Voor de eigenaren der plantage is de geboorte van een slavenkind een voordeel; daardoor rijst zijn effect in waarde. Ieder kind vertegenwoordigt reeds bij de geboorte zekere waarde. Voor den administrateur, die niet tevens mede-eigenaar is — en meestal is hij 't niet — is dat geen voordeel. Zijn belang brengt mede, dat de plantage vele produkten in korten tijd opbrengt, want daarvan heeft hij zijne procenten. De toekomst is hem onverschillig, alleen bij het tegenwoordige heeft hij belang. De waarde van het effect beteekent voor hem niets, alleen de vaten suiker en ponden koffij, die jaarlijks worden afgeleverd, brengen hem zijne inkomsten aan. Dat eene slavin dus kinderen baart, vermeerdert zijn rijkdom niet, maar dat zij vlijtig werkt en zwaren arbeid verrigt en van den vroegen morgen tot den laten avond op het veld of in de fabriek al hare krachten inspant, dat is zijn belang en zijn voordeel. En wat het voordeel is van den administrateur, dat is het eveneens van den direktor, niet alleen omdat hij mede op vele plantages hoogere emolumenten heeft naarmate de produkten vermeederen, maar bovenal ook omdat hij vóór alles met zijnen administrateur op eenen goeden voet moet blijven.

Op zekeren morgen, niet lang geleden, berigtte men aan den administrateur eener plantage, dat het pas geboren kind eener slavin gestorven was.

— „'t Is wèl!” was het antwoord. „Dat is van daag een goed begin. Ik hoop nog veel zulke heugelijke berigten te ontvangen.”

— „Hoe zoo?” vroeg iemand, die nog eerst onlangs in de kolonie was gekomen, en bij deze vreugdekreet tegen-

woordig was. „Mij dunkt de dood van een slavenkind is een nadeel voor elke plantage.”

— „Gij bedriegt u. Over een jaar of acht is de boel toch op de flesch. In alle geval heb ik dan mijne schaapjes op 't drooge en de administratie neêrgelegd. Was het kind blijven leven, dan had het de moeder in haren arbeid belemmerd; nu gaat zij dadelijk weder naar het veld. Ik reken dat zij voor de plantage ten minste honderd gulden meer verdient, dan wanneer het kind niet gestorven was.”

Het eigenbelang is alzoo geen drijfveêr, om de voorschriften van het Gouvernement omtrent de behandeling der zwangere slavinnen getrouw op te volgen. Zou het de vrees zijn voor de kontrole van datzelfde Gouvernement? Die kontrole is = nul; wij zullen er later nog meer van overtuigd worden; zij is onmogelijk, tenzij op elke plantage voortdurend een agent der regering tegenwoordig ware, om te waken, dat hare voorschriften behoorlijk worden in acht genomen. Van de meerdere of mindere menschlievendheid der gezagvoerders is alzoo meestal de wijze afhankelijk, waarop men met zwangere vrouwen te werk gaat. Menschlievendheid? Neen dat is eigenlijk het woord niet, men kan zijne slaven hard en wreed en onmenschelijk behandelen — en toch, naar de meening der Surinaamsche Christenen, zeer menschlievend zijn!

De heer LANS schijnt ook niet zoo volkomen van de voortreffelijke behandeling der zwangere vrouwen overtuigd, als hij zegt: „Wat de zwangere vrouwen betreft, erken ik gaarne, dat men genoegzaam overal, zoo uit menschelijkheid als om het belang der zaak, veel zorg voor haar heeft, wanneer hare zwangerschap eenigzins gevorderd is; doch ik ben tevens van oordeel, *dat men dienaangaande nog veel meer zou behooren te doen.* Het is wel waar, dat men zich dikwijls zou blootstellen aan bedrog, door het valschelijk voorgeven

van zwangerschap, doch dit is een kwaad van minder belang, *dan de menigvuldige miskramen.*"

Als de moeders naar het veld gaan om te arbeiden, 't zij dan, volgens de Gouvernementsvoorschriften, zes maanden na hare bevalling, 't zij tegen die voorschriften reeds vóór dien tijd, gewoonlijk nemen ze hare zuigelingen derwaarts mede. Daar worden de kinderen aan eene oude negerin, die den eerwaardigen titel van „kreolen-mama" draagt, ter verzorging toevertrouwd. Onder een afdakje worden zij door haar nedergelegd. Nu en dan verlaat de moeder hare taak, om haar kind te zogen.

Maar als de twaalf maanden om zijn, neemt de meester, volgens het hem toegekende regt, de geheele zorg voor het kind op zich. Dan kan de moeder, als zij hare taak onafgewerkt heeft gelaten, zich niet meer op de verpleging van haren zuigeling beroepen. Dan is, — hoe gij er ook over denken moogt, moeders in Nederland, als gij op uwe eigene lievelingen uwe blikken vestigt! — dan is de moederzorg voor slavenkinderen verder onnoodig geworden. Al wordt haar kind ook krank, al worstelt het ook met den dood — het afwerken harer taak als slavin voor haren meester is de eerste pligt der moeder. En wee haar, indien zij, dien pligt vergetende, haren kostbaren tijd met het laven en oppassen en verzorgen van haar kranke kind verbeuzelt! Zeker kan zij er van zijn, dat de slavenzweep haar gevoelig zal leeren, dat zij haar duren pligt verzuimt, dat zij moet werken voor haren heer, en dat er eene „kreolen-mama" is, alléén bestemd om voor de jeugdige slaven van dien heer te zorgen. En is zulk eene kastijding niet verdiend? Wat schandelijke ondankbaarheid toch! De *goede* meester voorziet immers in al de behoeften der zuigelingen; hij bevrijdt haar van den last der moederzorg en draagt die aan eene andere vrouw op; voor zoo veel goedheid eischt hij niets anders, dan dat zij

hare krachten, in plaats van aan haar kind, aan het bebouwen van zijnen grond toewijdt — en ziet! nu bedriegt zij dien goeden meester, en sluipt heimelijk van het veld weg naar het kranke wicht — neen! die zweepslagen zijn dubbel verdiend.

Zoo worden de kinderen, als zij twaalf maanden oud zijn, van hunne moeders gescheiden. Behalve dat langs dien weg de slavinnen zich geheel aan haren veldarbeid kan toewijden, heeft deze instelling nog een groot nut. Men tracht de kinderen op die wijze van hunne ouders te vervreemden, en hen daardoor geschikter te maken voor de slavernij. Hoe minder menschelijke aandoeningen den boezem der slaven doen kloppen, des te beter. Wat doet hij ook met ouderlijke en kinderlijke? Slaven moeten geen banden des bloeds kennen. En wat krachtig argument, om die dwaze philantropen voor de voeten te werpen, die van „emancipatie” droomen. „De slaven verdienen niet vrij te zijn, kunnen niet vrij zijn! De slaven zijn geene menschen. Ze hebben geene menschelijke aandoeningen. Zelfs ouderlijke en kinderlijke zoekt gij bij hen te vergeefs!”

Jammer maar, dat die onwillige slaven, in weerswil van alle aangewende pogingen, dat argument zoo dikwijls vernietigen en dat beweren logenstraffen. Al scheidt men ook de moeder van haar kind, als het een jaar oud is, toch weet zij het eene liefde in te boezemen, die zich maar zelden verloochent. Nooit ontvlamt de woede van een slaaf heviger, nooit is zijn toorn brandender, dan wanneer gij kwaad van zijne moeder spreekt.

Alleen de „kreolen-mama” heeft de vorming, de leiding, de opvoeding der slavenkinderen. Bij die opvoeding kan in hare handen natuurlijk de zweep evenmin ontbreken, als in die der bastiaans bij het bestuur der volwassenen. „Onder die leiding groeit,” volgens de verklaring van den heer КАР-

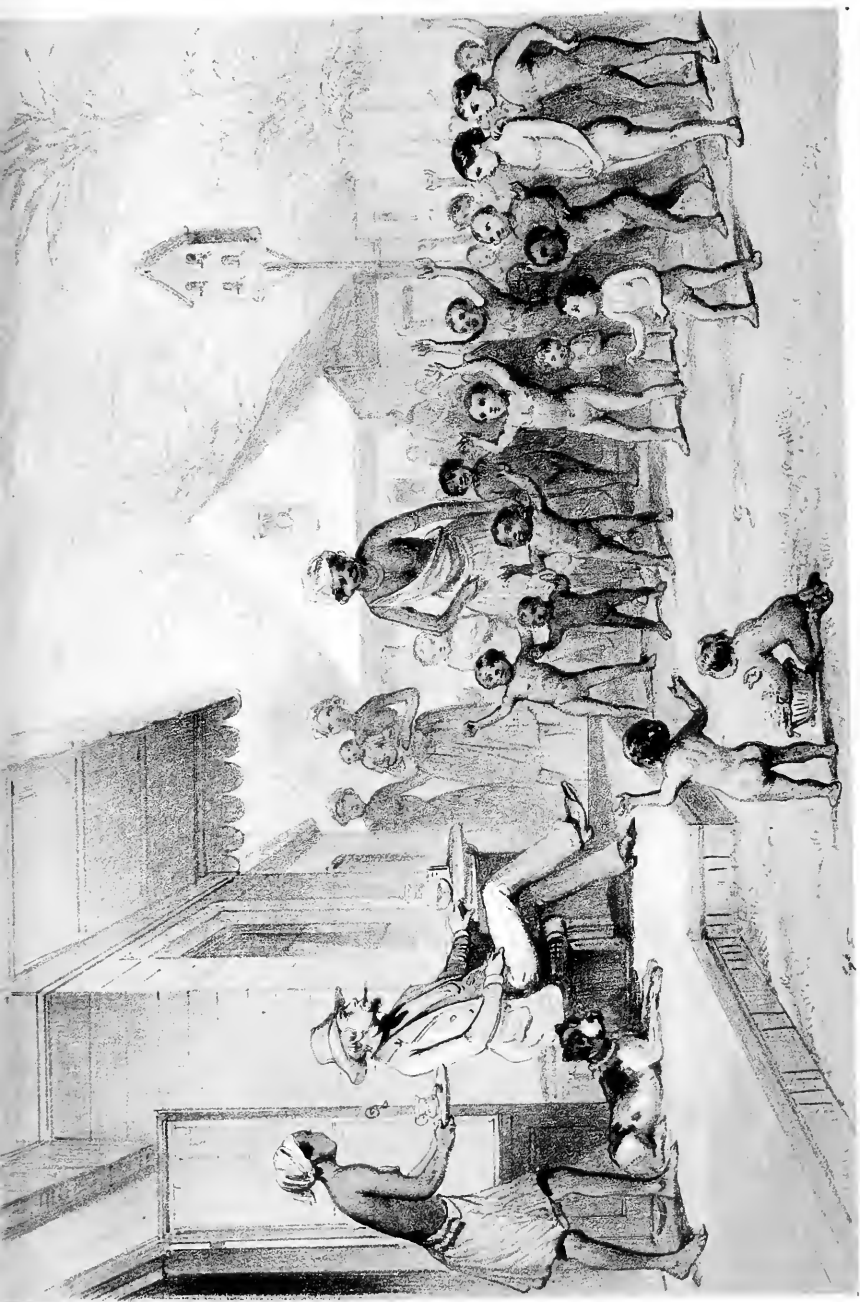
PLER, die den toestand der slaven veel gelukkiger vindt dan dien der daglooners in Europa, „de jeugd als het lieve vee op.” Wilt gij een proefje van de wijze, waarop die oude negerin zich van haren pligt kwijt?

Wij zitten met den direkteur en de overige gasten in de galerij zijner woning. 't Is elf uur in den morgen. Daar nadert eene menigte slavenkinderen van allerlei kleur en allerlei leeftijd. De meesten zijn donker zwart met kroes haar, onverbasterd Afrikaansch ras; maar gij ziet er ook kleurlingen onder van verschillende nuances, tot dicht bij het blanke. Meisjes en jongens, alles onder en door elk-ander, en geheel naakt. De troep nadert ons, en als zij voor het huis zijn, worden zij, al naar de grootte, in een rei geplaatst. Jongens van twaalf en dertien jaren boven aan en zoo vervolgens.

Op een gegeven teeken van de „kreolen-mama,” of op het bevel „oppo!” steken allen de handen omhoog, en op een ander, of op het kommando „sakka!” laten zij die weder vallen. Dat wordt drie malen herhaald. Dan moeten zij regts-om-keert maken, en nogmaals drie maal dezelfde voorstelling geven. Soms moeten allen het hoofd draaijen of in de handen klappen, of het eene been optrekken, of nog andere kunsten vertoonen — alles op bevel der negerin, naar de luimen van den direkteur, en gepaard, hier met een slag, daar met een stoot, en dikwijls met een vloed scheldwoorden van de kreolen-mama.

— „Odi Masra!” (goeden dag Mijnheer!) schreeuwt plotseling de gansche troep.

— „Odi Missi!” (goeden dag Mevrouw!) laat zij er op volgen. „Fai Masra dan? Fai Missi dan?” (Hoe vaart gij Mijnheer? Hoe vaart gij Mevrouw?). Heeft de direkteur kinderen, dan behoort er nog bij: „Goeden dag kleine Masra!” en „Goeden dag kleine Missi!” Zoo gaat het

voort, als papegaaijen napratende wat de negerin, op 't verlangen van den meester, hun voorpraat. Begint het hem te vervelen, dan marcheert de „kreolen-mama” met hare troep weer af. Elken morgen wordt deze vertooning geregeld herhaald.

Ziedaar de opvoeding der slavenkinderen. Overigens wordt hun meestal niets geleerd. En men heeft de bevoegdheid, reeds op zeer jeugdigen leeftijd, zoodra zij er maar eenigzins in staat toe zijn, hen aan het werk te stellen. De Minister zegt bij voorbeeld in zijn reglement: „Bejaarden, jongens en meisjes, die tot het bewerken van hout of het dragen van planken niet geschikt zijn, worden, in verhouding tot hunne jaren en krachten, gebezigd tot het onderhoud van de kostgronden, tot het dragen en vervoeren van singels, sparren, knieën en gespen uit het bosch naar de landings- of stapelplaats.” Er is geen tijd voor de jeugd om wat te leeren. Zij wordt geboren, om voor den meester te werken, en zij moet daarmee beginnen, zoodra mogelijk, onmiddelijk als de natuur het gedoogt. Er is geen tijd te verliezen. Waartoe zou de meester ook voor eenige geestelijke ontwikkeling zorgen? hij heeft alleen hun ligchaam noodig. Overal is het zoo. Slechts zeer enkele plantages maken eene uitzondering. Daar ontvangt de jeugd eenig onderwijs in het lezen.

Zoodra het ligchaam ontwikkeld is en krachten genoeg heeft, worden de kinderen aan den arbeid gezet, die niet ophoudt vóór hunnen dood of vóór dat de ouderdom hun het werken onmogelijk maakt. Maar ook in dit laatste geval wordt nog partij van hen getrokken. Wel zeggen de voorschriften van het Gouvernement: „aan bejaarden, zwakken en kinderen mag nimmer eene grootere taak of zwaar-der arbeid worden opgelegd, dan geëvenredigd aan hun toestand en hunne krachten;” maar wie beoordeelt dit? wie voert het uit? wie controleert het?

Zijn de slaven oud en gebrekkig, dan kunnen zij den zwaren arbeid, dien men van de andere slaven vordert, natuurlijk niet meer verrigten. Al wil men hen ook naar het veld drijven, al heeft de zweep ook dikwijls de bijna uitgeputte krachten een oogenblik weder opgewekt — eindelijk baat ook dat middel niet meer. Maar noode geeft men aan slaven het genadebrood. Wanneer de slaven hun gansche leven voor hunnen meester hebben gearbeid; als zij al de spieren van hun ligchaam jaar in jaar uit hebben ingespannen, om hem rijk te maken; als zij vóór hunnen tijd oud zijn geworden, dan worden zij juist thans, nu zij de verzorging en verpleging hunner kinderen 't meest behoeven, naar de uiterste punten en meest afgelegen uithoeken der plantage verbannen. Daar moeten zij, in ellendige, van alle kanten voor den wind en regen openstaande, hutten of afdaken van palmbleden, de betrekking van veehoeder of sluiswachter vervullen, of de kostgronden bewaken. Nimmer zien zij eenig menschelijk wezen, dan wanneer hun de twee bossen bananen gebragt worden, die hun leven eene week moeten rekken. Overigens kunnen zij hunnen tijd besteden met na te denken over de dankbaarheid van den meester, in wiens dienst zij de beste jaren huns levens doorbragten, en die hen nu tot loon uit het midden hunner magen en vrienden in de eenzaamheid verbant. Alleen zij, die kostgronden moeten bewaken, worden nu en dan met een bezoek gekweld. Vreemde slaven van naburige plantages sluipen niet zelden op deze gronden, om de bananen en aardvruchten te stelen, die aan de zorg van den grijzen bewaker zijn toevertrouwd. Hij is te oud, om er met geweld iets tegen te kunnen doen. Daarom neemt hij zijn toevlugt tot een list. Uit hard hout snijdt hij drie of vier duim lange zeer puntige pennen, die in een bordje worden ingeslagen, zoodat de punten er een duim of drie

uitsteken. Dikwijls bevinden zich op een enkel bord twintig zulke pennen. Overal werpt hij deze instrumenten in het gras, zoodat de dieven er moeten inloopen of optrappen; doen zij dat, dan doorsteken de pennen den voet, breken af en veroorzaken duldelooze pijnen.

Op deze wijze en met zulke zorgen brengt hij zijne treurige laatste levensdagen door, tot de dood er hem eindelijk van verlost.

Behalve kinderen en ouden is er nog eene soort van hulpbehoevenden op de plantages; 't zijn de zieken. De Minister van Koloniën heeft ook voor hen gezorgd. In art. 27 van zijn reglement zegt hij: „Eigenaren, administrateurs en gezagvoerders, ieder voor zoo veel hem aangaat, „zijn gehouden, om voor de behoorlijke genees- en heelekundige behandeling van de slaven te zorgen. Nalatigheid of verzuim te dien opzichte wordt gestraft met eene „boete van *f* 100 tot *f* 300.”

Op de plantages bevindt zich dan ook gewoonlijk een gebouw, bestemd voor de verpleging der zieken. Maar hoe is die verpleging?

De geneeskundige behandeling is meestal toevertrouwd aan de geneeskundigen in de divisiën. Drie hunner zijn doktors in de geneeskunde, twee officieren van gezondheid, en de overige elf zijn „divisie-heelmeesters,” door de commissie tot geneeskundig onderzoek en toezicht, na een uiterst gemakkelijk examen, als zoodanig toegelaten. Wilt gij het oordeel van den heer LANS over hen kennen? Na eerst bij de eigenaren, administrateurs en directeuren der plantages zich behoorlijk verontschuldigd, en goed te hebben doen uitkomen, dat al hetgeen hij zal verhalen volstrekt niet aan hen moet geweten worden, gelooft hij te kunnen volhouden, „dat een groot aantal zieke slaven begraven wordt uit gebrek aan goede behandeling.” De oorzaak van

dit droevig verschijnsel ligt, volgens den heer LANS, „in de onkunde der zoogenaamde divisie-doctoren, anders gezegd plattelands heelmeesters en der direktors. In de eerste plaats zijn er te weinig heelmeesters; in de tweede plaats zijn het meestal lieden, die uit eenen baardschrapperswinkel komen; en treft men nu en dan een bekwaam persoon onder hen aan, dan duurt het niet lang, of men ziet hem zich in Paramaribo nederzetten, daar de stad hem een spoediger fortuin belooft.”

Verscheiden deze divisie-heelmeesters houden hun verblijf in tentbooten op de rivieren bij de eene of andere plantage. In die tentbooten moeten zij 't grootste gedeelte van hunnen tijd doorbrengen; want zij trekken er mede van het eene effect naar het andere, overal waar hunne tegenwoordigheid vereischt wordt; en de afstanden tusschen de verschillende plantages bedragen dikwijls vele uren. Tegen eenen bepaalden prijs voor elken zieken slaaf bezoeken zij de lijders. Doodelijk vermoeid van eenen in de hitte der keerkringszon volbragten watertogt, komen zij aan het ziekenhuis, en niet meer dan eens in de veertien dagen, hoogstens eens in de week, kunnen zij hunne patiënten zien. Gij begrijpt, wat er van zulke visites en van deze geneeskundige verpleging der krankten te verwachten is. Onder het nuttigen van de eene of andere verversching, schrijft de doktor zijn recept, geeft eene algemeene wijze van behandeling op en verlaat den zieke, om hem over eenige dagen eerst weder te zien.

Maar aan de divisie-geneesheeren is volstrekt niet algemeen de behandeling der kranke slaven toevertrouwd. Meestal worden zij slechts in buitengewone gevallen geroepen; ja, er zijn effecten, waar nimmer een geneesheer gezien wordt. Onlangs beroemde zich de direktor eener plantage van 150 slaven, dat hij zelf „gedurende zeven jaren voor doktor had

gespeeld," zonder dat immer een geneesheer een zijner negers had behandeld. Maar hij voegde er niet bij, hoeveel slaven hij in dien tijd reeds onder den grond had geholpen.

De heer KAPPLER, de verdediger van de wijze, waarop de slaven in Suriname behandeld worden, levert eene zeer opmerkenswaardige bijdrage tot waardering van de goede zorg der direktieuren voor hunne zieke slaven. Een jong negermeisje van den kostgrond "de Hoop" was zeer door siccas of zandvlooijen (*Pulex penetrans*) geplaagd, van welk ongedierte zich geheele regimenten in hare voeten hadden ingewerkt, zoodat ze voor den arbeid niet meer bruikbaar was. De directeur besloot, ofschoon hij van de geneeskunde niets verstond, om het meisje te genezen. De kranke moest hare voeten in een ketel kokend water steken. De dieren stierven onmiddellijk, maar ook het meisje was den volgenden dag een lijk. Dit voorval werd ruchtbaar en de directeur werd naar Paramaribo ontboden, om zich te verantwoorden; maar aan boord van het vaartuig, dat hem derwaarts over moest voeren, benam hij zich zelve het leven. De beweegreden, die hem tot deze wanhopende daad dreef, is onbekend, maar zeker was het geen vrees voor de straf, die hem wachtte, want eene geldboete was het hoogste, waarmede de wet hem bedreigde.

Het verblijf, waarin de zieke verpleegd wordt, is dikwijls allerellendigst. "De plantage-hospitalen," zegt de heer LANS, die de zaken zoo veel mogelijk ten voordeele der slavenhouders voorstelt, "zouden doelmatiger kunnen worden ingerigt". Wat er voor de verzachting van zijn leed wordt gedaan, kunt gij opmaken uit zijne vermaning, als hij zegt: "Ik geloof de belanghebbenden aandachtig te moeten maken op de ligging der zieken. Gezond zijnde, slaapt de neger bij voorkeur op eene mat, maar dit is geene reden, om den *zieken* neger er op te laten liggen. Waarom

niet zakken met caro wiwiri (koorn-bladen) gevuld? dit kost niets, en geeft de beste matras, die men in een warm land verlangen kan.”

Het gewone voedsel van den zieke bestaat in drooge bananen, bij meer ernstige gevallen in pap van gongotee en somwijlen wat rijst of gort. Is hij aan 't beteren, dan ontvangt hij zijn gewone rantsoen. Zeer weinige plantages zijn er, waar aan de reconvallescenten ververschingen worden uitgedeeld, niettegenstaande het zeker is, dat dit door vele eigenaars in Nederland wordt bevolen. De plantage van den heer N. in het district Nickeri maakt ook in dit, gelijk in zoo menig ander opzigt, eene eervolle uitzondering. Daar zijn nette woonhuizen voor de slaven gebouwd en worden de zieken niet opgesloten, maar in de woning hunner familie verpleegd. Ieder zijner slaven zou dan ook zijn leven voor dien goeden meester laten! Over 't algemeen hebben de distrikten Nickeri altoos bekend gestaan wegens de bij uitstek wreedaardige wijze, waarop de slaven er behandeld werden. Dat is zoo erg, dat negers te Paramaribo, die zich de ontevredenheid en den haat hunner meesters op den hals halen, aan de eigenaren der plantages in die distrikten worden verkocht. Niet zelden hoort gij de bedreiging in den mond der slavenhouders van Suriname's hoofdstad: „Pas op, of ik zal u naar Nickeri verkoopen.” Om een enkel bewijs te geven van de verfijnde wreedheid, waartoe sommigen in die distrikten het gebragt hebben, moge de mededeeling strekken, dat, bij de toepassing der zweepslagen, de slaaf er zoo veel mogelijk wordt uitgerekt, en in den van een St. Andries-kruis aan vier in den grond geslagen palen bevestigd, zoodat hij zich niet kan bewegen. In die positie ontvangen de ongelukkigen de zweepslagen van bastiaans, die zoo geoefend zijn, dat het hen nimmer mislukt, een op den grond liggend stuk geld weg te slaan.

Door verandering van eigenaars, zijn er echter in diezelfde distrikten thans een paar plantages, waar de slaven voorbeeldig worden behandeld, en daartoe behoort ook die van den heer N.

Over het ziekenhuis heeft menigwerf een slaaf, met den titel van „dresneger,” het opzigt. 's Morgens brengt hij de zieken en hen, die zich als zoodanig hebben aangemeld, bij den directeur. Dan hoort gij allerlei jammeren, klagen en zuchten. Maar niet alles kan voor goede munt worden opgenomen. De directeur onderzoekt, of zij allen werkelijk ziek zijn. Wat hem, den oningewijde in de kunst, bij dat onderzoek tot maatstaf strekt, is ons onbekend. 't Doet er ook niet toe — op zijne uitspraak, worden sommigen tot zieken verklaard, anderen naar hunnen arbeid gejaagd. Houden zij echter vol, en blijft men hen van eene voorgewende ongesteldheid verdenken, dan wordt niet zelden de opsluiting in een blok toegepast. En wanneer het uiterlijke voorkomen van eenen patiënt, op het oogenblik dat hij zich aanmeldt, geene zichtbare bewijzen hoegenaamd van ongesteldheid aanduidt, dan beproeft men wel eens, of de toepassing van eenige zweepslagen geen radikaal geneesmiddel tegen hoofd-, buik- of lendepijn aanbiedt.

In November 1852 zou eene „boschpatrouille” gehouden worden. Wat dit beteekent zult gij later vernemen, want wij hopen er zelf een paar met u mede te maken. De boot, waarmede men de rivier wilde opvaren, was reeds gevuld met al het geen men mede dacht te voeren. Een onontbeerlijk ingrediënt van zulk eene boschpatrouille zijn bovenal de lastdragers, slaven, die de levensmiddelen en andere volstrekt noodzakelijke behoeften langs de ongebaande wegen, door de bosschen en wildernissen medevoeren. Op het oogenblik dat de aanvoerder der patrouille, een burger-officier, in de boot wilde stappen, zeide een der slaven :

— „Masra, ik kan niet medegaan, ik ben ziek,” en men behoefde den armen man maar aan te zien, om overtuigd te zijn, dat hij waarheid sprak.

— „Ziek?” antwoordde de aanvoerder, „ziek? Welnu, wij zullen u, als 't niet beter wordt, wel een dressie (geneesmiddel) toedienen. Stap in maar.”

— „Patientie!” zuchtte de slaaf en hij gehoorzaamde. Gedurende den overtocht zat hij gedwee en stil in de boot. Niemand had last van hem. Hij droeg zijn lijden en zijne smarten zonder te zuchten of te kermen; alléén zijne kleur, zijne oogen en zijne ingevallen wangen bewezen, dat hij krank was.

— „Is het nog niet beter?” vroeg de aanvoerder, toen men de eerstvolgende plantage bereikt had.

— „Neen! Masra, het is erger.”

— „Komaan, dan eene dressie!”

En waarin bestond dat geneesmiddel? In zestig zweepslagen, die den kranken neger onmiddellijk werden toegediend. Er was onder degene, die deze barbaarschheid bijwoonden, een ooggetuige, die oorzaak is, dat wij *dit* afschuwelijk beulenwerk hier kunnen opteekenen.

IX.

VOEDING EN KLEEDING OP DE PLANTAGES.

Gij hebt gezien, dat de Minister van Koloniën den 6^{den} Februarij 1851 niet alleen voor de stads-slaven van Paramaribo gezorgd heeft, maar ook dienzelfden dag de plantage-slaven in zijne bescherming nam, door een Koninklijk besluit te teekenen, waarbij werd vastgesteld een *Reglement op het onderhoud, den arbeid, de huisvesting en de tucht der slaven op de plantagiën en gronden in de kolonie Suriname.*

Vergelijkt gij de voorschriften van dit staatsstuk omtrent de voeding met die omtrent het voedsel, dat te Paramaribo de slaven-eigenaar verpligt is aan zijnen „privé-slaaf” te geven, dan zijn beiden, op ééne uitzondering na, volkomen gelijk.

Waarom is de Minister niet op het denkbeeld gekomen, dat de geringe hoeveelheid wezenlijke voedingstoffen (de banaan houdt bijna geene proteïne-bestanddeelen) haren verderfelijken invloed nog veel meer moet uitoefenen op menschen, die dag aan dag zwaren veldarbeid verrigten? Waarom heeft niemand hem voorgesteld, om *niet* dezelfde voorschriften

voor hen te geven als voor de stads-slaven, maar om tusschen die beiden een aanmerkelijk onderscheid te stellen, dewijl beider behoeften niet gelijk kunnen zijn?

Nu is er werkelijk verschil, maar weet gij welk? Aan den plantage-slaaf wordt eene veel *mindere* hoeveelheid dierlijk voedsel toegekend dan aan den stads-slaaf!

Voor den laatsten is het reeds ontoereikend, wanneer hem niet meer dan *drie* ponden bakkeljaauw of andere gezouten visch, òf *drie* ponden gezouten of gerookt vleesch, òf *drie* ponden haring of makreel in de week worden toegelegd. Hoe zal dan de eerste genoeg kunnen hebben aan slechts *twee* pond van dat alles in hetzelfde tijdsbestek? Ik zal u een tegen elke tegenwerping verdedigbaar bewijs geven, dat hij er *niet* genoeg aan heeft. Op sommige groote en wèl bestuurde suikereffekten, als Munnikendam, de Resolutie, Meerzorg en Sardam, die eene jaarlijksche winst afwerpen, wordt door de eigenaars, vrijwillig en zonder daartoe verplicht te zijn, *meer* dierlijk voedsel aan de slaven gegeven, dan het reglement voorschrijft. Zoude men dat doen, zonder de overtuiging, dat twee ponden in de week niet genoeg zijn? En toch heeft de Minister het voldoende gekeurd.

Wat kan daarvan de oorzaak wezen? Waarschijnlijk heeft de Minister geloof geslagen aan de beweringen van den plantage-eigenaar, die gij dagelijks in Suriname kunt vernemen. Waarschijnlijk heeft hij bij voorbeeld op de volgende wijze hooren redeneren :

„Als de plantage-slaaf niet te lui was, zou hij geheel in zijn eigen onderhoud kunnen voorzien. Alleen dewijl hij „een malenger” is, voorziet daarin zijn meester. Maar ’t zou eene dwaasheid zijn, hem zóó onbehoorlijk veel toe te leggen als aan een stads-slaaf. Hij heeft toch gelegenheden in overvloed, om het ontbrekende aan te vullen. Er is bij

voorbeeld op de plantges eene menigte visch; is hij niet te lui, dan kan hij dagelijks zoo veel er van vangen, als hij verkiest. Hij kan kleine stukken grond, die men hem gaarne afstaat, voor eigen gebruik bebouwen. Het is hem vergund, pluimvee aan te houden. In een woord, al wat men den slaaf toegeeft, bij dezen benijdenswaardigen toestand, is overdaad!"

Wij laten ons, door deze liefelijk klinkende woorden, niet verschalken.

't Is waar, in den tijd als het niet regent, wanneer de waterplassen en zwampen langzamerhand opdroogen, neemt de visch zijn toevlugt in kleine poelen en vijvers, die hier en daar overblijven. Met eenige inspanning is het dan niet moeilijk, eene aanzienlijke hoeveelheid visch te vangen. Maar zoodra de regentijd invalt, vullen zich de droog gevallen plaatsen weêr spoedig; binnen korten tijd zijn de bosschen op nieuw in onafzienbare plassen veranderd, waarin de visch, die den droogen tijd gelukkig is doorgekomen, zich heinde en ver verspreidt. Dan valt er aan visschen niet meer te denken.

Maar waarom vischt de neger dan niet zoo vlijtig in den droogen tijd, dat hij, wanneer de regentijd daar is, een goeden voorraad heeft bewaard? Hou, bij deze vraag, drie bijzonderheden in het oog. Vooreerst, moet hij zóó veel voor zijn meester werken, dat de rust zijner vrije uren volstrekt vereischt wordt, om de krachten van zijn ligchaam te herstellen. Ten tweede, verzet zich het klimaat tegen het bewaren van visch, tenzij die met zorg en de noodige voorbehoedmiddelen daartoe geschikt is gemaakt. Ten derde, ontbreekt het den slaaf aan zout, een eerste ingrediënt om visch te bewaren. Volgens het reglement ontvangt hij „gedurende den regentijd een pond, en gedurende den droogen tijd anderhalf pond zout in de maand,” waarmede hij al zijne spij-

zen moet bereiden. Nu zijn er bovendien vele streken, waar tot visschen bijna alle gelegenheid ontbreekt, en zelfs Europeanen maanden lang geen versehe visch op hunne tafel zien.

En dat afstaan van gronden voor eigen gebruik en dat houden van pluimvee zijn schoonklinkende woorden, maar ook niet meer. De Minister zegt in art. 12 van zijn reglement: „Het houden van pluimvee en het bebouwen van bepaaldelijk aangewezen of aan te wijzen grondjes, door de slaven in hunne vrije uren, sedert lang reeds algemeen vergund, zal door de gezagvoerders voortdurend worden aangemoedigd.” Komt gij nu aan de suiker- en koffij-plantages in de nabijheid van Paramaribo, dan ziet gij hoogstens een paar okro-heesters en eenige maïs-planten achter de woning der bastiaans. Al zoekt gij ook de gansche plantage rond naar die schilderachtig beschreven tuintjes, waarin het zou schijnen, dat de slaven hunne ledige uren als behoedmiddel tegen de verveling konden doorbrengen, — gij vindt ze nergens!

— „Waarom wordt hier aan het bevel van den Minister niet voldaan?” is natuurlijk uw vraag.

— „De negers zijn veel te lui, om dat weldadig voorschrift op te volgen,” antwoordt men u.

Zijt gij nu met dit antwoord te vreden, dan boeten de slaven in uwe oogen teregt voor hunne luiheid; maar dringt gij, door eigen onderzoek, dieper door in den toestand dier *luijaards*, dan ziet gij hen ten *vijf ure* des morgens zich verzamelen, om ten *half zes* of iets later in het veld te zijn; dan ziet gij hen meestal eerst *na zes uur* in den avond van daar terugkeeren; dan ziet gij hen, gedurende al dien tijd, onder een van zonnehitte brandenden hemel, in het open veld maar vooral in de suikertuinen onverdragelijk, zwaren handenarbeid verrigten; dan ziet gij hen bij hunne

tehuiskomst zelve hun voedsel gereed maken, want de vrouwen en kinderen moesten even goed als de mannen den ganschen tijd op de akkers doorbrengen, en konden dus niet zorgen, dat de slaaf zijne spijzen bij zijne tehuiskomst bereid vond, gelijk de arbeider bij ons. Verwondert het u nu nog, dat lieden in dien toestand weinig lust of liever geen kracht meer hebben, om iets anders te doen dan te rusten, als zij het dagwerk voor den meester hebben volbragt?

— „Maar de Zondag!” zal u de plantage-bestuurder toevoegen, „de Zondag blijft hun toch over!”

Als wij beweerden, dat nimmer en nergens op Zondagen eenigen arbeid van de slaven door hunne meesters wordt geëischt, dan zouden wij eene onwaarheid spreken. 't Is algemeen bekend, ook zelfs op Zondag eischt men niet zelden werk van die ongelukkigen.

Maar veronderstellen wij het eens voor een oogenblik, dan zou uwe meening zijn, dat de slaaf den Zondag kan bezigen om den grond te bebouwen, die hem door den meester welwillend wordt afgestaan, om door de vruchten van dien grond zijn levensonderhoud te vinden. Gij begrijpt dus het gebod: „Zes dagen zult gij arbeiden en al uw werk doen, maar op den zevenden dag is de sabbath des Heeren uwes Gods, dan zult gij geen werk doen,” voor den slaaf op deze wijze: „Zes dagen zult gij voor uwen meester arbeiden, en den zevenden dag zult gij den sabbath besteden tot het aankweken van vruchten en pluimvee, om voedsel te vinden, ten einde nogmaals voor uwen meester te kunnen werken!”

En toch zouden de slaven met dit alles tevreden zijn, indien hun slechts overal de twee bossen bananen en de twee ponden bakkeljaauw, of wat daarmede wordt gelijk gesteld, geregeld werden gegeven.

Wij erkennen het gaarne; er zijn plantages, waar de ei-

genaars het onvoldoende der door den Minister voorgeschreven hoeveelheid voedsel inzien, en meer dan bij het reglement is bepaald, aan hunne slaven toeleggen. Maar even waarachtig zijn er anderen, waar zelfs die vastgestelde te geringe hoeveelheid aan de arme negers gedeeltelijk wordt onthouden, en zij dikwijls alléén de bananen en somtijds zelfs deze nog maar karig ontvangen. Er zijn plantages, waar in jaren geen bakkeljaauw te zien was en waar maar al te dikwijls schaarste van bananen heerscht.

Volgens art. 1 van het reglement, kunnen op de „houtgronden” de slaven in het genot van éénen vrijen dag in de week gesteld worden, om zelve hunne „kostgronden” aan te leggen en te onderhouden. De in art. 1 voorgeschreven „drooge kost,” namelijk de bananen of wat daarmede gelijk staat, behoeft hun dan niet door den meester te worden gegeven. 't Is waar, dat de slaven op die houtgronden hun werk gemeenlijk vroegtijdig geëindigd hebben; ofschoon de taak der vrouwen, die het gevelde hout en de gezaagde planken uit het bosch naar de rivier of kreek, meestal op het hoofd, moeten dragen, zwaar genoeg is. Wanneer men zich alzoo aan het reglement hield, zou de toestand der negers in dit opzigt aldaar beter zijn, dan op koffij- en suikerplantages. Men houdt zich echter vrij algemeen niet aan het reglement, maar aan de van ouds gebruikelijke gewoonte, om aan de slaven achttien dagen in het jaar tot het bewerken hunner gronden te geven, en dan worden die achttien nog wel eens op negen gereduceerd.

Op zekeren houtgrond in het distrikt La Para, waren, nu een jaar geleden, de kostgronden der slaven, ten gevolge van zware regens en overstromingen, bijna geheel vernield, en bovendien waren gedurende onheugelijken tijd de uitdeelingen van visch achterwege gebleven. In dezen, aan hongersnood grenzenden toestand, weigerden echter de eigenaren,

om art. 1 in werking te brengen en de twee bossen bananen aan de slaven toe te kennen, onder voorwendsel, dat de plantage niets opbragt, ofschoon de werkzaamheden haren geregelden loop hadden. Toen de nood ten toppunt was geklommen, beklaagden de uitgehongerde slaven zich bij den luitenant der divisie, die de regtvaardigheid hunner zaak erkende, en den eigenaar waarschuwde. Nu werden voor honderd-vijf-en-zeventig slaven een paar vaten rijst aangebragt. Spoedig hadden de uitgehongerde wezens die verteerd. Nieuwe klagten ontstonden, die weldra in ongeregeldheden overgingen. Eindelijk kwam de eigenaar zelf. Het regende zweepslagen — en de rust was hersteld.

Op zekeren dag, niet lang geleden, deed een officier een togt door een der divisiën. Hij liet zijne boot bij eene koffij-plantage, in wier nabijheid hij zich bevond, eenigen tijd „stoppen,” om het opkomen van den vloed af te wachten. Daar zag hij een der tot dat effect behoorende slaven naderen, steelsgewijze en zich zoo veel mogelijk verbergende. De neger had een gesloten bundel bij zich, die vrij zwaar was, en die hij vooral voor elken verspieder trachtte schuil te houden. Toen hij de landingplaats der boot bereikt had, verhaalde hij fluisterend aan het bootsvolk, dat hij koffij bij zich had, en, daar men genegen was die van hem te nemen, verkocht hij ze voor een prijsje.

— „Wat doet gij daar?” vroeg plotseling de officier, dien de slaaf niet had opgemerkt, met een donderende stem. Verschrikt kromp de dief ineen.

— „Ach Masra! ik verkoop koffij,” was zijn antwoord.

— „Gij verkoopt koffij? En gij bestelt uwen meester, die u voedt en kleedt?”

— „’t Is waar Masra! ’t is verkeerd; ik beken schuld; wat ik doe is ongeoorloofd. Maar als gij hier, gelijk wij, zeven jaren gewoond hadt, zonder zelfs den staart van een

bakkeljaauw te zien, zonder een stuk grof lijnwaad voor kleeding te ontvangen; als gij, gelijk wij, van den morgen tot den avond hard hadt moeten werken, en ter naauwer-nood zoo veel ontvingt, dat gij het bij 't leven hieldt — wat zoudt gij doen?"

De officier zweeg, keerde zich om en liet den slaaf onop-gemerkt vertrekken.

Wij roepen nog een getuige op, om de slechte voeding der plantage-slaven te bewijzen, en tevens om een der afgrijselijkste gevolgen van die slechte voeding, in hare afschuwelijke uitwerking, te schetsen. Dr. LANDRÉ, van wien wij bijna durven verzekeren, dat hij geen voorstander der émancipatie is, zullen wij het woord laten voeren. In een opstel getiteld: *Bijdragen tot de kennis der ziekten van de negers in de kolonie Suriname*, in het eerste gedeelte van 1852, in een onzer Vaderlandsche Tijdschriften over de Geneeskunde geplaatst, spreekt hij onder anderen ook over de *hydraemia*, eene ziekte, bij de mindere standen in Suriname bekend onder den naam van "hati-weri," en die de blanke kolonisten "grondvreterij" noemen. Deze laatste uitdrukking, hoe ruw zij moge wezen, duidt een der verschijnselen dier ziekte genoegzaam aan. De ongelukkigen eten letterlijk aarde.

"Het wezen der ziekte," zegt Dr. LANDRÉ, "bestaat in eene verminderde normale bloedvorming, eene armoede van heamatine, van eiwit en van vezelstof, waarbij het watergehalte tevens vermeerderd, is welke toestand voortgebracht wordt door de ondoelmatige voeding der plantage-slaven. De neger, aan wien niet veel keuze gelaten is omtrent hetgeen hij als spijs zal gebruiken, vindt zijn hoofdvoedsel in de bananen, een aan eiwit en phosphaten hoogst armoedig voedsel, (zie G. J. MULDER, *De voeding van den neger in Suriname*). Het hem daarbij toegekende

dierlijk voedsel, dat dan nog uit gezouten visch bestaat, is *verreweg te gering*, om het evenwigt van de verbruikt wordende stof te herstellen. Om hierin te gemoet te komen, en ook om zijnen honger te stillen, overlaadt de neger de maag met groote hoeveelheden van veelal nuttelooze stoffen, waardoor dat deel mechanisch buitengewoon wordt uitgezet. Het laat zich nu hieruit ligtelijk verklaren, dat, dewijl de afzondering van pepsine en andere tot de chymificatie vereischt wordende vloeistoffen niet aan deze massa's kunnen beantwoorden, de spijsverteering moet gestoord worden. Hierbij komt nog het te lang voortgezet zogen der kinderen, voor dezen niet ondienstig, doch voor de moeders hoogst nadeelig."

"Onder dergelijke omstandigheden is het, dat *nederdrukkende gemoedsaandoeningen* worden te weeg gebragt, die eenen belangrijken invloed op het ontstaan dezer ziekte schijnen uit te oefenen."

"Voorts breng ik tot de gelegenheid gevende oorzaken een te vroege bijslaap, onder de negers niet zeldzaam, en *de lage moerassige woningen*, waarin velen zijn gehuisvest."

Zoo spreekt Dr. LANDRÉ, een deskundige. Maar de vermelding van deze bronnen, waaruit de vreeselijke kwaal haaren oorsprong neemt, wordt in Suriname niet gaarne gehoord, en er zijn daar verscheidene, die haar aan geheel andere oorzaken toeschrijven. "Ook nog tegenwoordig," zegt Dr. LANDRÉ, "wordt de *hydraemia* in deze kolonie door sommige plantage-bewoners — *aan luiheid toegeschreven!*"

— "Die negers," hoorden wij iemand zeggen, "zijn luije beesten. Gij mijnheer, die pas uit Nederland komt, hebt geen denkbeeld van hunne luiheid. Als ik er den ganschen dag niet met de zweep achter zit, voeren zij niets uit! En dan vreten ze grond! en maken zich zelf uit pure luiheid van kant. Verleden jaar heb ik er zoo nog vijf verloren."

Zonder omwegen verklaart Dr. LANDRÉ, dat de groote sterfte der slaven aan hunne slechte voeding is te wijten. En toch kan men zich overtuigd houden, dat hij het al zeer ondankbaar zal vinden, wanneer de negers de plantages trachten te ontvlugten, waarop onvoldoend voedsel, zware arbeid en zweepslagen hun deel zijn, om zich in de bosschen te vestigen, waar eene milde natuur hun overvloed schenkt voor geringe krachtsinspanning. En toch zal ook hij, gelijk alle inwoners van Suriname, het gedrag der slaven van Demerary afkeuren, omdat zij, na de emancipatie, niet altijd op de suikerplantages hunner vroegere meesters bleven werken, die veel arbeid voor weinig loon vorderden en meestal even liefderijk voor hen zorgden als de tegenwoordige slaveneigenaars in onze kolonie. En toch zal ook hij het als een argument tegen de afschaffing der slavernij aanvoeren, dat de negers, als zij vrij zijn verklaard, de voorkeur geven aan het verbouwen van eigen gronden, voldoende voor het onderhoud van hen en de hunnen, boven het verbouwen van produkten voor de Europeische markt op dezelfde plantages, waar zij, onder de drijvende zweep van den bastiaan, aan den arbeid werden gehouden en waar zij zoo goed werden verzorgd, dat zij met aarde hunne hongerige magen trachtten te stillen. Of vergissen wij ons? Zou Dr. LANDRÉ eene uitzondering maken op bijna al zijne mede-kolonisten? Hij verheffe dan met ons zijne krachtige stem tegen den gruwel der slavernij!

Wanneer men op de plantages de eerste teekenen ziet, dat een slaaf aarde eet, dan heeft men een zeer doeltreffend middel om hem van deze ziekte te genezen.

Een mijner vrienden bevond zich onlangs met den directeur eener plantage voor diens woning, toen de slaven 's avonds van het veld terug kwamen. Zijne aandacht viel op een der negers, wiens gelaat door een masker bedekt was.

— „Wat beteekent dat?” vroeg hij aan den direktor en wees op dit zonderling verschijnsel.

— „Wat meent gij? dien kerel dáár, met zijn ijzeren voile!

— „Juist! waarom draagt hij dat?”

— „Grondvreterij, mijnheer! De schurk maakte zich schuldig aan het eten van aarde. De bastiaans hebben hem reeds twee malen betrapt. Dat masker is er een probaat middel tegen. Als hij 's morgens naar het veld gaat, wordt het hem voorgedaan, en straks neemt men het hem weder af. Met dat ijzer voor den mond, zal hij het wel laten er wat in te steken.”

Gij ziet, dat men het eten van aarde als de oorzaak, niet als een verschijnsel der ziekte beschouwt. Dr. LANDRÉ verhaalt dit ook als een vrij algemeen volksvooroordeel. „Dat het eten van aarde,” zegt hij, „meestal als oorzaak dezer ziekte beschouwd is, blijkt uit de gewoonte, die men in deze en de overige West-Indische Koloniën had, om de zoo-genaamde „grondvreters” een masker van ijzer voor te doen, ten einde hen te verhinderen zich daaraan over te geven. Deze wijze van handelen is hier ook thans nog niet geheel in onbruik.”

Maar wij hebben nog een getuige, dien niemand zal wraken, een getuige, dien men niet onder de „overdreven philanthropen” zal rangschikken, een getuige, die op strenge wetenschappelijke gronden, zonder eenige warmte of gloed, over de voeding der negers in Suriname geschreven heeft. Wij laten den hoogleeraar MULDER spreken:

„Indien wij uitgaan van hetgeen aan een Nederlandschen soldaat in vestingdienst gegeven wordt, dan moet de neger van het bananenmeel, zoo als het ongedroogd is, minstens in 24 uren nuttigen: *tien Nederlandsche ponden.*”

„Daartegen is gene menschen-maag bestand, daartoe is

geene menschen-maag groot genoeg; de neger ontvangt veel minder tot rantsoen, maar hij blijft in elk geval verre onder die massa van tien Nederlandsche ponden, omdat hij er geene plaats voor heeft. Wordt hem dagelijks een Nederlandsch pond bananenmeel in de hem verschaften bananen gegeven, zoo ontvangt de man *een tiende* aan eiwitachtige stoffen, van hetgeen eenen Nederlandschen soldaat gegeven wordt, wanneer hij arbeid te verrigten heeft. Een Nederlandsch pond bananenmeel nu daags is meer dan hem in den regel wordt toegedeeld, maar om een rond getal te houden, blijf ik bij één Nederlandsch pond staan, en heb ik daarmede voor elkeen duidelijk gemaakt, dat de arme neger, al het overige gelijk staande, al blijft hij ook leven, in de bananen slechts een tiende heeft van hetgeen de ervaring heeft aan de hand gedaan, noodzakelijk te wezen voor de voeding van mannen in middelbaren leeftijd, indien zij arbeid verrigten."

"Wordt nu aan den neger nog gedroogde visch toegediend, b. v. één Nederlandsch pond in de week, zoo als dit in de kolonie voor de Gouvernements-negers de gewoonte is, dan heeft hij in zeven dagen niet meer dan twee honderd wigtjes eiwit te wachten, want drie vierde van deze visch mag als graat, water, lijmgevend weefsel enz. in rekening gebragt worden. Dit geeft dertig wigtjes eiwit in 24 uren, en tien wigtjes van het bananenmeel hierbij gevoegd, geven zamen veertig wigtjes in 24 uren, of *twee-vijfde van hetgeen een soldaat in vestingdienst ontvangt.*"

"Maar de kinderen vooral leven voornamelijk bij het bananenmeel, de kinderen, die wel is waar de eiwitachtige stoffen van het plantenrijk beter verdragen, dan van het dierenrijk, maar die aan zulk eene schrale portie niet genoeg hebben, als er slechts in hun hoofdvoedsel voorkomt. Het kinderligchaam moet zich ontwikkelen, ontwikkelen

niet door amyllum maar door proteïne-verbindingen. Hoe zal een kind een mensch worden, in gewigt toenemen, in gewigt van eiwitachtige stoffen, waarvan het dagelijks zelf nog eene ruime hoeveelheid verbruikt, indien het deze niet in het voedsel vindt? De kindermaag is zoo veel kleiner; een Nederlandsch pond bananenmeel dagelijks kan er niet in worden opgenomen. Leven dus de jonge kinderen bij een vijfde Nederlandsch pond, zoo ontvangen zij slechts twee wigtjes eiwit daags; ouderen, die een half pond nuttigen, slechts vijf wigtjes."

"Dat dus het ligchaam der negerkinderen slecht ontwikkeld worden moet, dat vele negerkinderen, wier maag goed gevuld wordt, sterven moeten van gebrek, is hiermede aan het licht getreden.

"Sterven van gebrek? Ja! Die de sterfte onder de negerkinderen kent, en het onderscheid weet, dat er bestaat tusschen eene *gevulde* maag en eene met *goed voedsel* gevulde maag, erkent in het medegedeelde den grond, waarom zoo vele negerkinderen van gebrek omkomen, terwijl er geen enkele van honger schreeuwt. Werd onze maag geregeld met houtzaagsel voorzien, wij zouden insgelijks niet klagen over honger; maar omkomen zouden wij zeker."

Als slotsom trekt de Hoogleeraar MULDER al het in zijn belangrijk geschrift behandelde, op de volgende wijze, te zamen : Het diëet van den neger is slecht en moet verbeterd worden; de neger kan niet werken met lust en ijver, omdat hem het noodige voedsel ontbreekt; de negerkinderen kunnen niet groeijen; de vrouwen kunnen geene gezonde, krachtige kinderen ter wereld brengen, omdat kinderen noch vrouwen dat ontvangen, wat zij noodig hebben, om de organische massa in omvang te doen toenemen, want bananen bevatten zeer weinig van hetgeen, waaruit kinderen en menschen bestaan. Vleesch, visch, tarwe, rogge, peulvruchten

moeten worden gegeven en daardoor een deel van de bananen vervangen. Het diët moet zoo worden ingerigt, dat er eenige verscheidenheid besta.

De Hoogleeraar besluit met de verklaring, „dat, met zulk eene voeding als de neger thans ontvangt, het te verwonderen is, dat de sterfte niet veel grooter is, en dat de oorzaak dier groote sterfte geheel of gedeeltelijk in de slechte voeding gelegen is.”

Maar zoo schreef de Hoogleeraar in 1847. Thans is dat alles immers veranderd? „Men is der Hooge Regering dankbaarheid verschuldigd”, zegt de heer MULDER, „dat zij dit gewigtig punt onder hare bemoeijingen heeft opgenomen,” en hij herhaalt in geestvervoering nog eens : „Dankbaarheid dus nogmaals aan de Hooge Regering, dat zij door wettelijke bepalingen dien toestand verbeteren *wil!*”

Aan dat voornemen heeft zij gevolg gegeven in 1851, door het reeds meermalen genoemde Reglement. Maar welke wettelijke bepalingen komen daarin voor? Heeft men de waarschuwingen van den heer MULDER in acht genomen?

„Als aan den neger niet meer dan *één Nederlandsch pond* visch in de week wordt toegediend, dan ontvangt hij slechts twee-vijfde van 'tgeen een soldaat in vestingdienst ontvangt”, zegt de heer MULDER. Maar het Gouvernement zegt: *twee oude Amsterdamsche ponden* visch of vleesch is genoeg.

„Indien aan een kind in 24 uren geen 30 tot 50 wigtjes eiwit in het voedsel worden aangeboden, wordt het ziek, ontwikkelt het zich niet en sterft, als er te veel aan ontbreekt,” zegt de heer MULDER. Maar het Gouvernement zegt : voor kinderen boven de acht tot en met veertien jaren oud is de helft, en voor jongeren een derde van twee oude Amsterdamsche ponden visch of vleesch in de week genoeg.

De Hoogleeraar MULDER zegt : „bananen bevatten zeer

weinig van hetgeen, waaruit kinderen en menschen bestaan." Het Gouvernement antwoordt : toch zullen bananen, bij die zeer geringe hoeveelheid visch of vleesch, het hoofdvoedsel blijven.

De Hoogleeraar MULDER zegt : „vleesch, visch, tarwe, rogge, peulvruchten moeten worden gegeven en daardoor een deel van de bananen vervangen." Het Gouvernement antwoordt : neen, de bananen blijven; en van visch *of* vleesch heeft een slaaf niet meer noodig, dan twee-vijfde van 'tgeen een soldaat in vestingdienst ontvangt.

De Hoogleeraar MULDER zegt : „het diët moet zoodanig worden ingerigt, dat er verscheidenheid in besta." Neen, antwoordt het Gouvernement, de slavenhouder kan volstaan met bananen en visch *of* bananen en vleesch.

Hoe is het mogelijk, dat in 1851, na het geschrift over „De voeding van den Neger in Suriname," zulke voorschriften door eenen Minister van Koloniën zijn uitgevaardigd!

Misschien was men door de noodzakelijkheid gebonden? Maar lees dan wat de heer LANS in 1842 reeds geschreven heeft. „Wilde men het diët van den neger veranderen, zoo zou dit van lieverlede moeten geschieden, en men den banaan als eene toespis kunnen bijbehouden. *Het ontbreekt toch waarlijk niet aan andere meelspijzen*; de maïs en de rijst zijn zonder twijfel veel voedzamer; de cassave, de tajers, de potaten, de napies, de yams zijn het ook, en in alle gevallen veel ligter te verteren. Geene van die allen geeft misschien, op dezelfde uitgestrektheid gronds, eene zoo groote hoeveelheid kost, wanneer men alleen de massa op het oog heeft; maar daarentegen vorderen zij ook veel minder goed land. Toen de kolonie in hare geboorte was, heeft men waarschijnlijk de bananen tot hoofdvoedsel verkozen, omdat zij eene betrekkelijk groote hoeveelheid opleveren; thans met zoo veel verlaten land houdt dit op een

reden te zijn. Overigens is de bananenteelt aan vrij groote wisselvalligheden blootgesteld; buitengewoon zware regens en hevige winden, zoo als ook te lang aanhoudende droogte, kunnen haar gedeeltelijk doen mislukken, en dan ontstaat er gebrek, zoo al niet hongersnood. Er bestaan wijze reglementen, die de uitgestrektheid der bananenlanden voor de plantages, naarmate harer bevolking, bepalen; maar thans zijn er zoo vele plantages, die haren kost van andere koopen, *dat het niet mogelijk is deze kontrole met vrucht te doen plaats hebben*, en zoo gebeurt het van tijd tot tijd, dat dit voedsel, hetwelk ik als onvoldoende heb beschreven, niet eens in eene genoegzame hoeveelheid te verkrijgen is."

Dat zeide de heer LANS in 1842, en toch heeft het reglement van 1851 de bananen als hoofdvoedsel behouden. De heer LANS verklaart, dat *„op de rijkst bedeelde suikerplantages hoogstens twee pond bakkeljaauw in de week wordt uitgedeeld.”* Hij acht die hoeveelheid veel te gering; hij keurt deze visch geheel en al af, daar hij aan den arbeider geen kracht kan bijzetten; hij wijst de middelen aan, om een beter voedsel aan de-slaven te verschaffen; en toch kan, volgens het reglement van 1851, een slavenhouder op de plantages nog altoos met twee pond bakkeljaauw in de week volstaan!

Behalve de bepaalde hoeveelheid levensmiddelen, moet, volgens het slot van artikel 1 van het reglement, aan de slaven, boven de 18 jaren oud, bovendien gegeven worden, om de zes weken *een pond tabak en drie pijpen*; en volgens art. 2 nog dagelijks *een wijnglas rum of dram*; terwijl de slavinnen zonder onderscheid en de slaven, die geen gebruik van sterken drank maken, wekelijks *twee pinten melassie* moeten ontvangen.

Voor al op deze bepalingen beroept zich de Surinaamsche

plantage-man, om u de goede behandeling zijner slaven te betoogen.

— „Wij geven onzen slaven niet alleen voedsel, kleeding, huisvesting en geneeskundige verzorging,” zoo verhaalt hij u met zelfvoldoening, „wij doen meer! Zelfs voor hunne versnaperingen dragen wij zorg. Dat bewijst de aanzienlijke hoeveelheid tabak, dram en melassie, die wij jaarlijks onder hen uitdeelen.”

Inderdaad, dat is een krachtig argument. Maar als men het u voordraagt, vergeet dan niet, onmiddelijk te verzoecken die „versnaperingen” eens te mogen zien. Gaat men er toe over, dan zult gij ontwaren, dat de tabak, waarmede men zegt zoo vrijgevig te zijn, ongeëest en ongekerfd is, in bossen wordt uitgegeven en hoogstens 24 centen het pond waard is. Die „versnapering” kost alzoo voor elken slaaf *f* 2.— 'sjaars! Laat men u de dram zien (van rum is nimmer sprake), dan blijkt het u, dat het een walgelijk, stinkend vocht is, dat geenen gunstigen invloed op de gezondheid van den slaaf kan uitoefenen. Het wordt bereid van het schuim, dat zich bij het koken van de suiker op de oppervlakte ontwikkelt. 't Komt den plantage-eigenaar zelden op meer dan 10 centen de Nederlandsche kan te staan. De gallon melassie, die ook tot die hooggeroemde weelde van den slaaf behoort, is voor ongeveer 30 centen verkrijgbaar. De slaven gebruiken, bij hun eten, als gewone drank de zoogenaamde „taya waten,” bestaande uit warm water met een weinig melassie gemengd.

De heer LANS zegt van de dram, dat zij eene behoefte is voor den neger en, in kleine hoeveelheden, niet nadeelig kan zijn. Maar er wordt, volgens hem, door de slaven veel dram gedronken buiten die der uitdeeling, en dan wordt dit hoogst schadelijk voor ziel en ligchaam. Dewijl nu eenmaal een hartsterkende dronk bestaan moet, en het klimaat aan-

leiding geeft tot veel drinken, zou hij het voor wenschelijk houden, dat er een drank gemaakt werd, die den dorst overwon en tevens opwekkend was, zoo als in Europa de sterke bieren en de wijn. „De grondstoffen”, zegt hij, „zijn daartoe in overvloed voor handen, en de bereiding zal niet kostbaarder zijn dan de destillatie van de dram.”

Volgens art. 1 moeten de levensmiddelen *wekelijks* worden uitgedeeld. Daar echter geene enkele bepaling wordt nageliefd, is het niet te verwonderen, dat ook dit voorschrift wordt overtreden. De bananen, die voor zeer spoedig bederf vatbaar zijn, is men wel verplicht, zoo niet elke acht, dan toch elke veertien dagen uit te reiken. Geloof echter niet, dat bij zulk eene gelegenheid schalen en gewigten worden gebruikt, om zich te overtuigen dat elke slaaf zijne zes-en-vijftig ponden wel en deugdelijk ontvangt. Een ooggetuige verhaalt mij, dat hij bossen gezien heeft, die 28 pond moesten wegen, en die er nog geen 14 konden halen. Op vele plantages werd in Januarij 1853 rijst of meel uitgedeeld, maar, zonder vasten maatstaf, in meerdere of mindere hoeveelheid, al naar mate der meer of min gunstige financiële omstandigheden, waarin de effekten of de eigenaars verkeerden; de behoefte der slaven noch de voorschriften van den Minister werden in aanmerking genomen. Dezelfde ooggetuige zag in dien tijd, op zekere plantage, een slaaf zijn rantsoen voor eene week ontvangen, dat uit niet meer dan vijf pond rijst bestond van eene allerslechtste kwaliteit. Op eene andere plantage ontvingen de slaven 30 spieren maïs in de week, die door hen zelven was verbouwd.

De uitdeeling van de bakkeljaauw, tabak en pijpen vindt gemeenlijk om de drie, somtijds om de zes maanden, op goed bestuurde plantages om de zes weken en op sommige hoogst zelden plaats. 't Hangt grootendeels af van den meer of min

gunstigen financiëlen toestand der effekten. Zijn er vele eigenaars van eene plantage en is de opbrengst niet naar wensch, dan weigeren sommigen al ligt het ontbrekende bij te passen, en daar de administrateur zelf er geen geld kan bijleggen, lijden de slaven gebrek. Zoo is het ook wanneer er slechts één eigenaar is, die in ongunstige omstandigheden verkeert, en die, zonder geld en krediet, al was hij ook met den besten wil bezield, zijne slaven het noodige niet kan geven. Ook de rantsoenen van bakkeljaauw worden zelden volgens het bepaalde gewigt uitgedeeld. Gewoonlijk geschiedt de verdeeling door de blank-officieren en bastiaans in dier voege, dat de bastiaans de grootste aandeelen, de delvers iets minder, de vol werk verrichtende slaven weder iets minder, en de vrouwen, zwakken en gebrekkigen het allerminst ontvangen; terwijl de kinderen, tusschen de acht en veertien jaren, slechts aanspraak op de helft en de jongeren op een derde der aan hunne ouders verstrekte levensmiddelen kunnen maken.

Een hoogst belangrijk onderwerp is in art. 8 van het reglement geregeld. „De bestaande koloniale verordeningen op het aanplanten van kost en het onderhouden van kostgronden worden uitdrukkelijk bevestigd. Op de plantagiën, waar de grond ongeschikt is voor de kultuur van bananen, zal, in plaats daarvan, moeten gezorgd worden, dat een, voor de op die plantage aanwezige slavenmagt voldoende, aantal akkers, met een of meer soorten van kost, in art. 1 genoemd, worden beplant en in goeden staat onderhouden.”

’t Is eene zeer noodzakelijke bepaling, ten einde een waarborg te hebben, dat er altijd en overal eene genoegzame hoeveelheid levensmiddelen aanwezig zij. Elke plantage moet een gedeelte zijner gronden gebruiken in ’t belang van de voeding der slaven.

Maar hoe gaat het met de opvolging van dit voorschrift? Op de meeste suikerplantages zijn de kostgronden niet voldoende, om in de behoefte der slavenmagt te voorzien. Op andere zijn dikwijls de gronden ongeschikt voor de aankweeking van bananen. Het verbouwen van aardvruchten vereischt te veel moeite en zorg, zoodat men er zich volstrekt niet op de kultuur van voor de voeding der slaven geschikte produkten toelegt. Al zulke plantages moeten in hare behoeften voorzien, door die van andere effekten, welke zich daarmede bijzonder onledig houden, te koopen.

De koffijplantages kweeken de meeste bananen aan. Maar die plantages nemen gaande weg af, omdat de eigenaars en administrateurs, in plaats van de oude boomen te vervangen, liever tot de suikerkultuur overgaan, die in veel korter tijd produkten belooft. Daarenboven vermindert de slavenmagt, nu de invoer van nieuwe slaven verboden is, bijna jaarlijks, en toch zien de administrateurs en direktors de gewone produktie van het effekt niet gaarne achteruit gaan, want dat verbiedt hun eigenbelang. Zoo blijven er natuurlijk gedurig minder handen over, om de kostgronden te bewerken, waardoor deze, waar zij nog aanwezig zijn, dikwijls verwaarloosd worden en langzamerhand te niet gaan. 't Gevolg van dit alles is, dat de prijzen der bananen van jaar tot jaar stijgen, dat er gemeenlijk, van het einde van den grooten droogen tijd tot het einde van het kleine regensaisoen, groote schaarste van deze levensbehoefte bestaat, en dat, wanneer de oogst der bananen ongunstig is, er inderdaad hongersnood heerscht.

Het is natuurlijk, dat, in weerwil van de voorschriften van het reglement, al deze overtredingen van zijne meest heilzame bepalingen zoo veelvuldig plaats grijpen. Behalve al de algemeene vooroordeelen tegen de slaven in Suriname, behalve het gebrek eener goede kontrole en de moeilijk-

heid om de overtredingen te bewijzen, komen hier vooral de zwakheid der strafbedreigingen tegen de overtreders in aanmerking. De artikelen 9, 10 en 11 bevatten eenige bepalingen van straffen tegen hen, die in de uitdeeling der levensmiddelen achterblijven. De hoogste boete, welke eenen eigenaar of administrateur, die zijne slaven gebrek laat lijden, kan worden opgelegd, bedraagt *f* 300.— Die som is zoo gering, dat men het, vooral bij het gebrekkige toezigt, altijd gemakkelijk kan wagen, om de uitdeelingen gedurende eenigen tijd niet te doen plaats hebben. Al wordt dan ook eindelijk de betaling der boete opgelegd, toch heeft men zoo veel voordeel op de inkrumping der levensmiddelen gehad, dat dit ruimschoots tegen de schade der boete opweegt.

In het reglement op de behandeling der slaven in Paramaribo wordt voorgeschreven, welke kleedingstukken aan de slaven aldaar zullen worden verstrekt. Wat is de oorzaak, dat, in het reglement op het *onderhoud*, den *arbeid*, de *huisvesting* en de *tucht* der slaven op de *plantages*, van geene kleedingstukken sprake is?

Hebben de slaven daar geene kleeding noodig? Wij hebben bij die vraag niet het oog op 't geen het gevoel der eerbaarheid en de elken mensch eigen zucht tot opschik vordert. Wij doelen op werkelijke materiele behoefte. En dan vestigen wij de aandacht op het feit, dat de plantageslaven in ieder seizoen, bij regen en zonneshijn, soms des daags en des nachts, moeten arbeiden. Zouden zij niet meer behoefte hebben aan kleeding dan de stadsslaven? En dat het voor deze laatsten geen weelde is, bewijst het reglement, waarin niets wordt voorgeschreven, wat niet als eerste dringende noodzakelijkheid beschouwd wordt.

Waarom heeft men er dan niets van bepaald voor de

plantage-negers? Dr. KUHN zegt toch : „Uit den aard van het luchtgestel is de behoefte aan kleedingstukken niet groot. 't Is echter voor de gezondheid der negers, die reeds bij eene temperatuur van 70° Fah. klappertanden, van belang tegen den regen en de koude nachtlucht gedekt te zijn.” En tot bewijs, dat Dr. KUHN gelijk heeft, dat althans de administrateurs en direktors van sommige plantages van de noodzakelijkheid der kleeding overtuigd zijn, kan het feit strekken, dat werkelijk op meer dan eene plantage kleedingstukken aan de slaven gegeven worden.

Ook de heer LANS rekent het wenschelijk, dat men algemeen de gewoonte invoerde van wollen dekens uit de deelen.

Maar wij herhalen dan nog met meer aandrang de vraag : waarom zwijgt het reglement er van? Men heeft ons geantwoord : „'t Is waarschijnlijk vergeten.” Maar al was dit te veronderstellen van eenen Minister, die niet bijzonder met den toestand der slaven in West-Indië bekend kan zijn, zulk eene gewigtige aangelegenheid kan onmogelijk vergeten zijn door de ontwerpers van het reglement, ingezetenen van Suriname, doorkneed in de kennis van alles, wat den toestand der plantages en de slavenbevolking betreft. Daarenboven zijn wij in 't zekere onderrigt, dat het eerste concept wel degelijk bepalingen omtrent de kleeding inhield, maar deze er zijn uitgeligt.

Nog eens dan, waarom is dit geschied? Men heeft de veronderstelling gewaagd, dat de Surinaamsche ontwerpers, planters, administrateurs en eigenaars gelijk zij waren, zeer goed wisten, dat het met de uitdeeling van kleedingstukken op sommige plantages dikwijls op eene schromelijke wijze toegaat. Men heeft gezegd, dat er, toen het reglement werd zamengesteld, plantages waren, waar de slaven in geen zes, zeven, ja in geen tien jaren een enkel kleedingstuk hadden gezien. Men heeft zelfs verhaald, dat er onder die ontwer-

pers waren, op wier plantages de uitdeelingen niet zec-
 regelmatig plaats grepen. Nu wilden zij alle klagten daar-
 over voor nu en voor altijd ongegrond maken. Wel zegt
 Dr. KUHN: „aan de slaven, geheel aan den wil en de werk-
 zaamheden van hunnen meester verbonden, ontbreekt alle
 gelegenheid om zelf in hunne behoeften te voorzien; zij
 moeten dus alles van hunnen meester verkrijgen; waardoor
 zij niet alleen de billijkste, maar ook de meest geregtigde
 aanspraak op eene goede verzorging hebben”; wel zegt Dr.
 KUHN, dat tot die goede verzorging ook kleedingstukken
 behooren, als noodig voor hunne gezondheid, — maar dat
 neemt niet weg, dat de ontwerpers die kleedingstukken tot
 geene wettelijke verplichting hebben willen maken. Nu kun-
 nen zij hunne, om kleeding smeekende, werklieden met het
 volste regt antwoorden: „De plantage heeft niets opge-
 bragt. Gij verlangt toch niet, dat de eigenaars om uwent-
 wil er nog geld zullen bijleggen? Men kan u dit jaar
 geene kleeding geven!”.

De Minister van Koloniën heeft zeker ter goeder trouw
 gemeend een voortreffelijk werk te doen, toen hij het bewuste
 reglement aan den Koning voordroeg. Hij heeft groote ver-
 wachtingen van de uitwerking van dit reglement gekoesterd
 en het als eene weldaad voor de slaven beschouwd, waar-
 door hun lot dragelijk, ja gelukkig zou worden. Vooral
 wat de voeding betreft, is hij er van overtuigd geweest,
 dat de maatregelen, door hem genomen, treffende uitkom-
 sten zullen hebben. Hoor maar, hoe hij zelf er zich over
 uitlaat:

„Daar deze kolonie hoofdzakelijk van den landbouw door
 hare slaven bestaat, leverde het jaarlijksch verlies harer ar-
 beiders een treurig vooruitzicht op. *De oorzaak van de ver-
 mindering was voornamelijk gelegen in eene gebrekkige voe-*

ding en behandeling der slaven. De voedingsmiddelen, door een geacht geleerde uit Utrecht scheikundig onderzocht, werden onvoldoende geoordeeld, en nadat ook de eerste klasse van het Instituut van Kunsten en Wetenschappen (over de oorzaken der te Suriname heerschende melaatsche ziekte geraadpleegd) een gelijkkluidend gevoelen over die voeding had kenbaar gemaakt, heeft het Departement van Koloniën bij de belanghebbende eigenaars van slaven aangedrongen op de noodzakelijkheid, om zoo wel de voeding als de behandeling der slaven in het algemeen te verbeteren."

Wij verzoeken u op deze verklaring te letten, dat de oorzaak van het verlies der arbeiders van Suriname gelegen was in eene *gebrekkige voeding en behandeling der slaven.*

Heeft die vermindering, na de invoering der hervormingen waarvan de Minister zoo veel verwacht, nu opgehouden?

"De uitkomst der ingevoerde verbeteringen," zegt de Minister, "heeft zich spoedig doen kennen door eene gunstiger verhouding der geboorten tot de sterften onder deze bevolking. In 1847 reeds is eene geringe aanwinst bespeurd, en in 1848 is die verhouding geweest als volgt :

geboren 1,447

gestorven 1,165

aanwinst 282; zijnde over eene bevolking van ruim 40,000 slaven nagenoeg $\frac{7}{10}$ per cent.

"De aanwinst is zeker gering; doch vergeleken met de verliezen, die vroeger jaar op jaar werden geleden, mag zij als belangrijk worden beschouwd."

Mij dunkt, de veroordeeling van het reglement is hier door den Minister zelve uitgesproken. Zijne verwachting is althans niet verwezenlijkt! Indien vroeger de jaarlijksche vermindering van het getal arbeiders een maatstaf was der beoordeeling van de "gebrekkige behandeling en voeding der slaven," waarom zou zij het ook nu niet wezen? Welnu!

er is geen de minste verandering gekomen; de zaken zijn dezelfde gebleven na de hervormingen, als ze waren voor dien tijd.

Volgens de eigen opgaven van den Minister bedroegen in 1849 de geboorten der slaven in Suriname 1,137 hoofden
 de sterften 1,406 "
 zoodat er 269 " minder geboren dan gestorven zijn.

In het volgende jaar 1850 hadden er 1,342 geboorten en 1,224 sterfgevallen plaats.

En in het jaar 1851, dat der invoering van het reglement, zijn 294 slaven meer gestorven dan geboren; want er hadden 1,544 sterfgevallen en slechts 1,250 geboorten plaats.

De oorzaak van de vermindering der slaven was volgens den Minister vroeger voornamelijk gelegen *„in eene gebrekkige voeding en behandeling der slaven.”*

Hij heeft in die „gebrekkige voeding en behandeling” veranderingen gebragt — en sedert 1849, toen hij zich daarop beroemde, zijn vierhonderd-vijf-en-veertig slaven meer gestorven dan geboren!

Men zegt, de cholera en gele koorts hebben in dien tijd gewoed en op deze ongelukkige uitkomst invloed gehad. Ik neem het aan; maar vroeger heerschten dergelijke ziekten ook menigwerf in dezelfde mate, en toch schreef de Minister — en te regt — de groote sterfte aan de gebrekkige voeding en behandeling der slaven toe.

De heer LANS heeft ALEXANDER VON HUMBOLDT over de voeding van den neger in Suriname geraadpleegd. De beroemde geleerde verklaarde: dat, *in geen der door hem in Midden-Amerika bezochte landen*, de voeding van den arbeider zoo onvoldoende was; dat de banaan, hoewel op zich zelf niet ongezond, volgens zijn gevoelen, minder voedzaam was dan de aardappel; dat de hoeveelheid visch veel te ge-

ring was, en het vleesch, zoo als in de Spaansche eilanden, verreweg de voorkeur verdient; dat eindelijk het beschreven voedingsstelsel volstrekte afkeuring verdiende en bijna onmenschelijk kon genoemd worden.

Dit oordeel heeft betrekking op het voedingsstelsel vóór het reglement van 1851; zou dat, hetwelk in dit reglement vervat is, een veel gunstiger oordeel verdienen of erlangen?

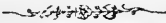
„Ik kan niet ontveinzen”, zegt de heer LANS, „dat ik de vermindering der slavenbevolking grootendeels geloof te moeten toeschrijven aan een ondoelmatig stelsel van voeding, hetwelk aanleiding geeft tot eene physische verarming van geslacht, de voortteling hindert en het leven verkort, vooral wanneer aanhoudende arbeid gevorderd wordt”.

Zou de vermindering der slavenbevolking, ook na het reglement van 1851, niet aan dezelfde oorzaak moeten worden toegeschreven?

Wij zullen die vraag aan het nadenken van den lezer overlaten, maar hem tevens nog de volgende woorden van den heer LANS herinneren :

„Men kan deze vermindering niet aan het klimaat wijten, daar dit zeker gezonder is, dan de meeste Afrikaansche landstreken, en er geene doodelijke endemische noch epidemische ziekten geregeld bestaan; immers indien er diergelijke nu en dan waargenomen zijn, kan men zeggen, dat Suriname dienaangaande niet zwaarder bezocht wordt, dan de meeste andere landen van den aardbodem. Het land is voor den Europeaan uitputtend, doordien de voortdurende vochtige warmte, van zijn prikkelbaar gestel eene gedurige buitengewone reactie vordert; maar met eenen goeden leefregel kan ook hij er gezond en lang leven, zoo als dit door eene menigte voorbeelden zou kunnen worden bewezen. Een onzer beste suikerplanters verhaalde mij, dat hij gedurende een veertigjarig verblijf nooit ziek was geweest, ja zelfs

nooit een geneesheer geraadpleegd had. Dat het klimaat dus voor de negers, wier bewerktuiging voor eene groote hitte passende is, niet hinderlijk kan zijn aan de instandhouding des geslachts, zal men wel niet in twijfel willen trekken. Men zal het dan door de leefwijze der slaven moeten verklaren."

D E A R B E I D.

„De arbeid der slaven is niet overdreven en duurt, als de neger vlijtig is, niet langer dan negen uren elken dag,” zoo schrijft de heer KAPPLER, en zoo is de algemeene verklaring, die gij in Suriname hoort. Ondertusschen zegt dezelfde schrijver op eene andere bladzijde : „De veld-slaven gaan 's morgens ten zes of zeven ure naar de akkers aan hunnen arbeid, en keeren 's avonds, of wanneer zij de taak geëindigd hebben, die hun op de meeste plantages wordt aangewezen, naar hunne woning terug.” Al nemen wij dit aan, waar blijven dan die „negen uren” arbeids, die van hen zouden gevergd worden; zij zijn dan ten minste reeds tot elf of twaalf uren uitgedijd. Maar dit is klaarblijkelijk veel te gunstig voorgesteld. Reeds ten vijf ure en op de suiker-effekten ten vier ure in den morgen worden de slaven door de reveille uit hunnen slaap gewekt. Dan moeten zij voor de bereiding van hun voedsel zorgen en al spoedig wordt het bevel tot den afmarsch naar de velden gegeven. Komen zij dan des avonds, moede en afgewerkt, terug, dan is de tijd der rust nog lang niet daar. Hebben zij in dat uur voor hunne meesters niet meer te werken, dan moeten zij toch

in alle geval weder voor zich zelve zorgen, want geene vlijtige vrouw, die zijne spijs heeft gereed gemaakt, wacht den neger als hij van den akker te huis komt.

Maar de Minister van Koloniën heeft toch zoo vaderlijk voor de slaven trachten te zorgen! In zijn reglement heeft hij een geheel hoofdstuk gewijd aan bepalingen „over den arbeid,” die aan de negers mag worden opgelegd. Art. 13 is vele bladzijden lang. Daarin worden tot in de geringste bijzonderheden de verschillende taken aangewezen, die de meester zijnen slaven iederen dag mag laten verrigten. Eerst 'tgeen op alle plantages en gronden te pas komt; dan de werkzaamheden op de suiker-plantages; vervolgens die op de koffij-plantages, daarna die op de katoen-plantages, op de kakao-plantages, op de bananen-gronden en eindelijk op de houtgronden; niets is vergeten; alles is geregeld. Wij moeten u dit merkwaardige stuk, hoe vervelend de lektuur ook moge wezen, onder de oogen brengen. Hier volgt het.

De arbeid op de plantagiën en gronden wordt geregeld naar de navolgende bepalingen:

Op alle plantagiën en gronden voor de taak van eenen dag.

a. Onderbosschen of weghakken van het kreupelhout.

b. Vellen van cappewerie, zwaar hout of zoogenaamde maagdenbosch.

c. Het lakken of het geveld hout klein kappen.

d. Het opruimen of op hoopen leggen van het gevelde, wanneer gebrand wordt.

Het laatste, wanneer niet gebrand wordt.

Het werk bij § a opgegeven 6 mannen en 6 vrouwen.

„ „ „ „ b „ 12 „

„ „ „ „ c „ 12 „

„ „ „ „ d1^o „ 18 „

„ „ „ „ d2^o „ 24 „

Compagnieswerk met minstens per akker:

e. Delven van kleine trenzen in nieuw land: de bedden, berekend ter lengte van 5 kettingen en de trenzen ter breedte van $2\frac{1}{2}$ voeten.

Tot de eerste schop, met de uitdelving of wegkapping van boomstompen, 2 delvers per trens. Tot de tweede schop, ter diepte van 9 duim, 1 delver per trens; voor zoo ver de bedden korter of langer en de trenzen wijder of smaller mogten zijn, zal de taak berekend worden tot de lengte van 825 voet, ter breedte van 1 voet.

f. Delven van nieuwe ponten-trenzen.

500 Voeten lengte, 1 voet breedte en 9 duim diepte per delver, doch voor de eerste schop minder, voor zoo ver droogte of de aard van het land dit vereischt.

Tot de uitroeijing van boomstompen wordt afzonderlijk werkvolk gebezigd.

g. Achteruit werken van den uitgedolven grond.

Compagnies werk.

h. Ophalen of opdelven van trekkers in vasten grond.

600 Voeten lengte, 1 voet breedte en 9 duim diepte per delver.

i. Ophalen of opdelven van kleine trenzen in vasten grond.

De trenzen berekend ter lengte en breedte als bij § *e*. Een delver per trens.

k. Ophalen of opdelven van ponten-trenzen.

800 Voeten lengte, 1 voet breedte en 9 duim diepte per delver.

l. Omspitten van den grond ter diepte van 9 duim.

20 à 24 Mannen per akker, naar gelang van de droogte of den aard van het land.

m. Omslaan van den grond met het houweel ter diepte van 7 duimen.

15 à 18 Mannen per akker, naar gelang van de droogte of den aard van het land.

n. Slechten van omgeslagen of omgespitten grond.

9 à 12 Hoofden per akker, naar gelang van den aard des gronds.

o. Uitmoddering van de trenzen met de modderschop of met het werktuig pocro genaamd.

900 à 1200 Voet per delver, naar gelang van de breedte der trenzen.

p. Het afmaaijen, zoogenaamd waaijen van savannes.

6 à 8 Hoofden per akker, naar gelang van het wied.

q. Het afmaaijen van zij- of grenslijnen, met behoorlijke opruiming van het wied en het schoonmaken van de loostrens.

Twee kettingen lengte en $\frac{1}{2}$ ketting breedte per hoofd, of meer of minder naar gelang van de breedte en het wied.

Op de swiker-plantagiën voor de taak van eenen dag.

r. Delven van rietgaten en cappewerieland, de bedden berekend à 20 voeten breed, de gaten $2\frac{1}{2}$ voet breed en 9 duim diep.

10 à 12 Gaten per delver, naar gelang van weersgesteldheid en grond, — wanneer de bedden breeder of smaller zijn, wordt de taak geregeld in verhouding tot 500 à 600 voet per delver.

s. Delven van rietgaten bij herplanting.

t. Delven van rietgaten in omgeslagen of omgespit land, met het houweel, ter diepte van 6 à 7 duim.

20 à 25 Gaten of 1000 à 1250 voeten per hoofd, en in niet omgeslagen of niet omgespit land 16 à 20 gaten of 800 à 1000 voet per hoofd, een en ander naar gelang als voren.

u. Planten en dekken van riettoppen, 2 roo of rei, de toppen op de dammen, tusschen de gaten aangebragt zijnde.

12 Hoofden per akker, of wel 600 voet per hoofd; tot het losmaken van den bodem der rietgaten, afzonderlijk werkvolk te bezigen.

v. Supplering van rietgaten.

Naar gelang van de meerdere of mindere hoeveelheid suppleisels vereischt.

w. Wieden van jong riet.

Voor de eerste keer, bij voorkeur door de zoogenaamde kreolen, kompanies werk; anders naar gelang van omstandigheden, 9 à 12 hoofden per akker.

x. Wieden en grond aangeven.

12 Hoofden per akker.

ij. Trassen van riet.

6 Hoofden per akker.

z. Wieden en trassen van riet.

9 à 12 hoofden per akker.

aa. Kappen van riet. Compagnieswerk.

bb. Transporteren van riet.

2 Hoofden per rietbak of pont; het getal vrachten naar gelang van afstand en water.

cc. Tras in roo halen, het afdisselen van rietstelen en het schoonmaken van trekkers en kleine trenzen.

6 à 8 hoofden per akker, naar gelang er al dan niet gebrand is.

dd. Malingen met water- of beesten-molens.

Alwaar uit de negermagt 2 behoorlijke ploegen of spellen worden zamengesteld, elken derden nacht algemeene rust; waar niet volkomen 2 ploegen zijn, om den anderen nacht algemeene rust; waar 3 volkomen ploegen zijn, elken vierden nacht algemeene rust.

ee. Malingen met stoommolens.

Niet aan te vangen vóór 6 ure des ochtends, niet

later te duren dan tot 6 ure des avonds, met twee uren rust tusschentijds.

Het vuur in het kookhuis moet uiterlijk ten tien ure des avonds uitgedoofd zijn.

De stokers van het vuur onder den stoomketel, die 2 uren vroeger met het stoken zullen moeten beginnen, zullen daarentegen 2 uren vroeger, dan de andere arbeiders die tot de maling gebruikt worden, den arbeid kunnen verlaten.

ff. Arbeid in of tot de stijlerij.

Niet aan te vangen voor 6 uur des ochtends, en niet langer dan tot 6 uur des avonds.

gg. Kappen van brandhout en stapelen in vadem, langs de vaart, de vadem berekend à 6 voet hoog even breed, en het hout à 3 voet lang.

3 man per 2 vaam. Wanneer echter de afstand tusschen de vellingsplaats en de vaart grooter is dan 200 voet, alsdan in evenredigheid meer hoofden of minder hout.

hh. Kappen en kweelen van duigen, en opzetten van suikervaten.

2 vaten elke drie dagen per kuiper, de vaten berekend op 1500 pond netto.

Indien de vaten grooter zijn, in evenredigheid de taak te wijzigen. Naar gelang van omstandigheden, wordt afzonderlijk werkvolk tot de levering der bodems gebezigd.

Op de koffij-plantagien voor de taak van eenen dag.

ii. Opzoeken, dragen en verplanten van jonge planten (zoogenaamd „vingerplantsoen”). Compagnieswerk.

kk. Het maken van gaten ter verplanting van jonge koffijplantsoenen. 110 per man.

- ll.* Uitdelving van jonge koffijboomen, het aandragen en de verplanting er van. Compagnieswerk.
- mm.* Het maken van gaten en de verplanting tevens. Compagnieswerk.
- nn.* Supplering van koffijstukken. Compagnieswerk.
- oo.* Het wieden van koffijstukken of van koffij- en bananenstukken; het schoonmaken van de trekkers en kleine trenzen.
6 à 8 hoofden per akker, naar gelang van het wied.
- pp.* Het zuiveren van koffijboomen. Compagnieswerk.
- qq.* Het op stomp kappen van koffijboomen. Compagnieswerk.
- rr.* Het plukken. Compagnieswerk. Het malen der koffij niet langer dan uiterlijk tot 10 ure des avonds. Het wasschen der koffij niet vóór vijf ure des ochtends aan te vangen.
- ss.* Het stampen. Niet meer bij den avond maar bij dag, en niet later dan tot zes ure des avonds.
- tt.* Het lezen of pikken. Witte bast 100 pond, zwarte dito 75 pond per hoofd.

Op de katoen-plantagien voor de taak van eenen dag.

- uu.* Afmaaijen, zoogenaamd waaijen van bieriebierieland.
Van 7 tot 10 hoofden per akker, naar gelang van het wied.
- vv.* Planten met den lijn, met afgedeelde knopen, en alsdan de stokken er bij te steken.
3 à 5 hoofden per akker, naarmate de plantingen naderbij zijn of verder van elkander gescheiden.
- ww.* Het suppleren. Compagnieswerk.
- xx.* Het wieden.
6 à 8 hoofden per akker, naar gelang van het wied.
- ijj.* Het dunnen.

2, 3 à 4 hoofden per 2 akkers, naarmate de planten uitgesproten en gegroeid zijn.

zz. Het snoeijen en zuiveren.

2 à 3 hoofden per akker, naar gelang van het wied.

aaa. Het toppen.

1 hoofd per akker.

bbb. Het plukken. Compagnieswerk.

ccc. Het malen met	} 30 pond per hoofd.	} Of minder naarmate ongewone katoensoorten moeilijker te bewerken waren.
den gewonen trapmolen;		
het malen met	} 35 pond per hoofd.	
den molen met krukken en metalen.		

ddd. Het schoonmaken en het kloppen.

40 pond per hoofd.

eee. Het zuiveren of schoonmaken zonder klopping.

60 pond per hoofd.

Op de cacao-plantagien voor de taak van eenen dag.

fff. Het wieden.

5 à 6 hoofden per akker, naar gelang van het wied.

ggg. Het zuiveren.

4 à 5 hoofden per akker.

hhh. Het plukken. Compagnieswerk.

Op de bananen-gronden voor de taak van eenen dag.

iii. Het delven van gaten ter diepte van 18 duim, en ter wijdte van 18 duim diameter.

Van 70 tot 90 gaten per delver, naar gelang van den grond, of minder naar gelang de gaten dieper of wijder worden gemaakt.

- kkk.* Het uitdelven van plantsoen en de vulling der uitgedolven gaten.
Naar gelang van de weersgesteldheid en den grond, 160 à 200 plantsoenen per delver.
- ill.* Het aandragen van plantsoenen ter planting. Compagnieswerk.
- mmm.* Het planten of suppleren met vulling der gaten en aanstamping van den grond.
120 à 130 gaten per hoofd.
- nnn.* Het wieden en schoonmaken.
6 à 12 hoofden per akker, naar gelang van het wied.
- ooo.* Het kappen en dragen der bossen bananen tot langs de vaart.
Van 70 tot 100 per hoofd, naar gelang van den afstand.
- ppp.* Bij leverantien, het transporteren naar de landingsplaats niet later dan tot 9 ure des avonds.

Op de houtgronden.

- qqq.* Het vellen van boomen, om tot planken te worden gezaagd, 1 man, 3 boomen per dag; en tot het zagen van breede planken, 1 man 1 boom per dag.
- rrr.* Het kweelen (square of vierkant maken) van bruinhart, bolletrie of ander hout.
Per dag, 30 voet ter dikte van 5+5 tot 8+8 duim per man.
- sss.* Het kweelen van lastdrager-gespen; ter lengte van 20 voet, dik 5+6 of 6+7 duim.
Per dag 3 stuks per man.
- ttt.* Het kweelen van matrozenponte-gespen, ter lengte van 12 à 15 voet, dik 7+8 duim.
Per dag 2 gespen per man.
- uuu.* Het kweelen van matrozenponte-kniën ter lengte van 5 voet.

Per dag 1 knie per man.

vvv. Het kweelen van lastdrager-knieën ter lengte van 5 voet.

Per dag 2 stuks per man.

www. Het kappen van sparren,

à 20 voet, 25 per man, per dag.

" 25 " 20 " " " "

" 35 " 15 " " " "

xxx. Het kappen en splijten van palissaden :

à 15 voet, 100 per man, per dag.

" 20 " 75 " " " "

yyy. Het kweelen van riemen.

2 Stuks per man, per dag.

zzz. Het krassen van blokken van onderscheidene lengte :

3 Stuks per 2 man, per dag.

aaaa. Het kweelen van wane- of kopie-blokken om tot planken te worden gezaagd tot 16 duim breedte :

Blokken à 15 voet per dag, 2 blokken per man.

" 20 " " " 3 " " twee man.

boven de 20—30 voet, per dag 1 blok per man.

bbbb. Het zagen van kopie- of wane-planken :

à 15 voet 18 stuks, per 2 man, in de week.

" 20 " 12 " " " " " " "

" 25 " 10 " " " " " " "

" 30 " 8 " " " " " " "

" 35 " 7 " " " " " " "

" 40 " 6 " " " " " " "

cccc. Het opzetten van blokken met het maken van barbakotten :

5 Blokken tot de lengte à 30 voet of 4 blokken
van boven de 30 tot 40 voet, en waanneer de
barbakotten vooraf gemaakt zijn : 7 blokken tot
30 voet lengte, of 5 blokken van boven de 30 tot
40 voet.

6 Vrouwen en 4 mannen
per dag.

ddd. Het kappen van barbakothout tot het opzetten van 3 blokken :

1 Man per dag.

eee. Het dragen van planken :

Op een kwartier uur afstands 10 togten per dag.

" " half " " 8 " " "

" drie kwartier " " 5 " " "

" een uur " " 4 " " "

Van 15 voet 1 duim, 1 man of 1 vrouw

" boven de 15 à 30 voet 1 duim, 2 mann. of 2 vrouw.

" " " 20 " 1 $\frac{1}{2}$ " 3 " " 3 "

" " " 25—30 " 1 $\frac{1}{2}$ " 4 " " 4 "

" " " 35 " 1 $\frac{1}{3}$ " 5 " " 5 "

" " " 40 " 1 $\frac{1}{2}$ " 6 " " 6 "

Elken togt.

fff. Het maken van singels, 3 mannen, 2000 gave singels per week, gestapeld volgens boschmerk, ter lengte van 13 $\frac{1}{2}$ voet, en ter hoogte van 40 singels.

ggg. Voor zoo ver andere werkzaamheden op houtgronden, hiervoren niet genoemd, voorkomen, worden zij geregeld in verhouding tot de vorenstaande bepalingen.

hhh. Bejaarden, jongens en meisjes, die tot het bewerken van hout, of tot het dragen van planken niet geschikt zijn, worden in verhouding tot hunne jaren en krachten gebezigd, tot het onderhoud van de kostgronden, tot het dragen en vervoeren van singels, sparren, knieën en gespen uit het bosch naar de landings- of stapelplaats.

iii. De gezagvoerders kunnen de slaven van het mannelijk geslacht, bij beurten des nachts, op de plantagiën en gronden de wacht laten houden."

Hebt gij dit zonderlinge voorschrift doorgeworstd, dan weet gij aan welke banden het Gouvernement de slavenhou-

ders van Suriname gelegd heeft. In zulk een keurslijf heeft het den arbeid aldaar gekneld.

Alle mogelijke gevallen zijn beschreven; in ieder soort van werkzaamheid is voorzien. De direktoren der plantages mogen geene taak hoegenaamd aan hunne slaven opdragen, of zij moeten eerst dit artikel, hun „wetboek van den arbeid”, opslaan en raadplegen, en volgens de voorschriften van dien code moet het werk geregeld worden!

En *hoe* heeft men in dit reglement den arbeid geregeld? Heeft men daarbij onder anderen in het oog gehouden wat de heer LANS zegt: „Er zijn voor den slaaf werken, die met groote inspanning gepaard gaan, en derhalve, wanneer zij lang aanhouden, de krachten uitputten en het ligchaam meer vatbaar maken voor ziekelijke aandoeningen; onder deze tel ik vooral het delven, het daarmede dikwijls verbonden uitroeijen der boomwortels en het boschvellen.”

Heeft de Minister dat in het oog gehouden?

Maar in alle geval hij heeft den arbeid, tot in de geringste bijzonderheden, geregeld. En dat is nog niet alles. Zijne zorgen voor de slaven strekken zich veel verder uit.

„Alle kompanies veldwerken” zegt hij in artikel 15 „vangen aan, des ochtend ten zes ure en eindigen des avonds ten zes ure, met inbegrip van twee uren rust;” dat zouden dus niet *negen* maar *tien* uren daags zijn.

En nog meer! „De Zondagen” beveelt hij, „worden aan de slaven als rustdagen toegekend, waarop geen werk van hen zal gevorderd worden.”

En 't blijft er nog niet bij. „Bij alle jaarverwisselingen” gebiedt de Minister „worden aan de slaven drie werkdagen toegestaan, tot de onder hen gewone nieuwjaars-uitspanning, en bovendien een werkdag, om uit te rusten.”

Wat wilt gij meer? Niet alleen tegen bovenmatigen ar-

beid is gewaakt, maar zelfs voor rustdagen en uitspanning is gezorgd!

— „Maar geloofst gij dan waarlijk, dat deze voorschriften iets anders ten gevolge hebben, dan dat men in Nederland de philanthropen, die, dewijl dit thans aan de orde is, zich het lot der slaven aantrekken, er wat zand mede in de oogen gooit?” vroeg een hooggeplaatst persoon en plantage-eigenaar te Paramaribo aan iemand, die eerst onlangs in de kolonie voet aan wal had gezet, en den tegenwoordigen Minister om zijn reglement hemelhoog verhief.

— „Wat zegt gij, mijnheer?” hernam de vreemdeling met oogen, die den hoogsten graad van verbazing uitdrukten.

— „Ik zeg, dat bij den arbeid op de plantages volstrekt geen acht op al die fraaije bepalingen geslagen wordt. Even goed nu, als vóór de afkondiging van het fameuse reglement, wordt die arbeid volgens de van ouds bestaande gewoonten en het eigen goeddunken van de direktieuren geregeld.”

— „In weerwil van het reglement, dat bij koninklijk besluit is vastgesteld? Hoe is het mogelijk!”

— „Hoe zou het tegendeel mogelijk zijn? Al die voorschriften zijn onuitvoerbaar. Waar zou het heen, indien men niet meer vrijheid had, om de werkzaamheden eener onderneming zelf te regelen? Bovendien, al wilde de regering haar reglement handhaven, hoe zou zij er toe bij magte zijn? Hoe zou zij den arbeid van twee honderd plantages kunnen kontroleren? 't Is onverantwoordelijk, dat men het zoo ver heeft weten te brengen, om voorschriften zoo dwaas, zoo vol feilen en gebreken, in naam des Konings te doen afkondigen!”

Niet ligt zult gij een administrateur of een direktie in Suriname ontmoeten, die in eenen anderen geest spreekt.

Maar hoe is dan toch eene regeling van den arbeid der slaven in de wereld gekomen, waarvan iedereen verklaart,

dat zij geen den minsten waarborg geeft aan de negers en bovendien onuitvoerbaar is?

De oplossing ligt voor de hand. Reeds lang hadden de Engelschen in het naburige Demerary de slavernij afgeschaft, en in 1848 deden de Franschen het plotseling in Cayenne. De geest des tijds verklaarde zich overal krachtdadig tegen de schandelijke exploitatie van den neger. De Surinaamsche slaveneigenaars, aan wie men geen geslepenheid en doorzicht kan ontzeggen, begrepen zeer goed, dat er wat gedaan moest worden, dat zij den schijn moesten aannemen van met den stroom te willen mederoeijen. Daarom rede- neerden zij, zeer verstandig en menschlievend, ongeveer aldus:

— „In Demerary en Cayenne is men te ver gegaan. De slaven zijn nog volstrekt ongeschikt voor eene onmiddellijke emancipatie. Maar wij zijn gaarne bereid, om in het belang der slaven alles te doen wat in ons vermogen is. Laat men wetten maken, die de regten der slaven duidelijk omschrijven. Laat men tot in de geringste bijzonderheden bepalen, wat men van hen vergen mag. Laat men zorgen, dat zij niet meer arbeiden, dan in redelijkheid kan gevorderd worden!”

Zulke fraai klinkende, maar misleidende redeneringen vonden ingang — en het gevolg er van was —, wij gelooven geheel ter goeder trouw, — de vaststelling van een reglement, waarvan diezelfde slaveneigenaren thans zeggen, dat de voorschriften onuitvoerbaar zijn!

Maar veronderstel eens, dat het Gouvernement bij magte was, om zijne bevelen omtrent den arbeid der slaven te handhaven — zou dan nog hun lot zoo veel benijdenswaardiger zijn? zouden zij er bij winnen?

Op een enkel gedeelte van die tallooze bepalingen zullen wij opmerkzaam maken. Ex uno disce omnes. Wij zullen

het werk van een delver, waarvan de heer LANS verklaart, dat zijn arbeid de krachten uitput en het ligchaam meer vatbaar maakt voor ziekelijke aandoeningen, wij zullen het werk, dat hij, volgens de ministeriële voorschriften, moet verrigten, vergelijken met dat van eenen arbeider in Nederland.

Tot grondslag van dit laatste nemen wij de opgave van den Majoor-Ingenieur MERKUS, in zijne *Bijdrage tot de versterkingskunst*. Volgens de waarneming van dien schrijver bij den vestingbouw in de zuidelijke provinciën van het voormalig koninkrijk der Nederlanden, kan, door eenen arbeider van gewone sterkte en bij goed weder, in eenen werkdag van tien uren, worden uitgegraven en op eenen afstand van drie of eene hoogte van één-en-een-halve el worden opgeworpen :

In rotsgronden waartoe pikken en breekijzers vereischt worden	0,3—0,9 kubieke ellen
in met puim en boomwortels bezetten grond	0,6—1,0
in bevroren grond	1,2—1,8
in mergelgrond met harde klei vermengd	1,8—2,3
in slik of modder onder water	2,3
in lossen zandgrond	4,3
in gemengden kleigrond en wal-aarde	5,0
in steekhoudenden of handzamen grond	6,0

Vergelijken wij hiermede de hoeveelheid grond, die door een slaaf, bij het graven van ponten-trenzen (kanalen of waterlozingen) moet verwerkt worden. In art. 13 leest gij, onder letter *f*, daaromtrent het volgende : „Delven van nieuwe ponten-trenzen, 500 voeten lengte, één voet breedte

en negen duim diepte per delver, doch voor de eerste schop minder, voor zoo ver droogte of de aard van het land dit vereischt."

Als gij nu dit werk in Nederlandsche maat overbrengt, dan vindt gij, den Rijnlandschen voet gelijk 0,314 el stellende, dat de negerslaaf dagelijks ruim 11 kubieke Nederlandsche ellen aarde moet verwerken en dus weinig minder dan het dubbelde der taak van den, onder de gunstigste omstandigheden werkenden, Europeschen arbeider. Bedenk daarbij, dat de negerslaaf in een brandend klimaat werkt. Herinner u de bananen en bakkeljauw, die hem voeden, de geringe hoeveelheid voedingstof in die spijs, die hem krachten moet geven. Zie vooral niet over 't hoofd, dat de Europesche arbeider, na 't volbrengen van zijne taak, gewoonlijk zijn maal bereid vindt en rust kan nemen.

Indien nu eens het reglement getrouw werd opgevolgd, zouden de slaven er voordeel bij hebben? Zoo weinig, dat ditzelfde reglement, omdat het onuitvoerbaar taken vaststelt, een middel is in de hand der direktieuren, om den neger tot elken arbeid te dwingen, dien hij vroeger van hem vorderde; want zij kunnen hem met artikel 13 in de hand bewijzen, dat hij volgens de wet tot veel meer verplicht is.

Het reglement beteekent alzoo niets, want de arbeid geschiedt niet volgens zijne bepalingen. 't Zou onmogelijk zijn ze op te volgen. Maar, buiten dit reglement om, is de arbeid, die den slaven opgelegd wordt, niet overal even zwaar. 't Hangt grootendeels af van den aard der produkten, die de plantage oplevert.

De lichtste taak hebben de slaven op de houtgronden; de slavinnen hebben het daar minder goed. Ook op de katoenplantages werken de negers meestal slechts acht uur daags. Maar op kostgronden en vooral op koffij-plantages zijn zij

den ganschen dag aan 't werk; in den tijd van den oogst moeten zij, na den veldarbeid, bovendien tot 's avonds tien of elf uur, en soms veel later, het produkt in den koffijmolen bewerken. Zij offeren alzoo een gedeelte van hunne nachtrust voor hunnen meester op. Maar de meeste inspanning wordt van de slaven op de suiker-plantages gevergd. Dezelfde heer KAPPLER, die verklaart, dat „de arbeid der slaven niet overdreven is,” en dat hij „niet langer dan negen uren elken dag duurt,” zegt toch ook; „dat de arbeid op eene suiker-plantage voor de negers veel zwaarder is dan op de overigen, dewijl, vooral op etablissementen die met water werken, de slaven dag en nacht moeten arbeiden.” Hij heeft volkomen gelijk.

In Suriname rijst de vloed, drie dagen voor en na volle maan, aanzienlijk hooger, dan in den overigen tijd. Terwijl het onderscheid tusschen hoog en laag water aan de mondingen der rivieren zes en zeven voet bedraagt, rijst de vloed in den tijd van volle maan tot negen en tien voet. De stroom loopt dan veel sneller. Daarom kiest men die dagen vooral uit om te reizen, en op de suiker-plantages, die geen stoomwerktuigen hebben, wordt dan ook het riet gemalen. Men opent, als het vloed is, de sluis van 't kanaal, zoodat het water van den vloed dat kanaal vult. Heeft het water zijn hoogste peil bereikt, dan wordt de sluis gesloten. Is het water van den vloed ongeveer drie voet gevallen, dan opent men eene andere sluis, die van het kanaal het water naar den molen leidt, waar, door het uitstroomende water, een groot rad in beweging wordt gebragt, dat de werktuigen, die het riet vermorselen, doet werken. Wanneer die tijd daar is, zijn de slaven, gedurende acht of negen dagen, ruim 36 uren van de 48 bezig, en genieten zij dus bijna geen nachtrust.

Op de suiker-effekten, welke van stoomwerktuigen voor-

zien zijn, moet toch altoos een gedeelte der negers tot laat in den avond in het kookhuis werken en des morgens zeer vroeg weder de vuren aanleggen. Bovendien wordt de meerdere gemakkelijheid, die zulke werktuigen den slaven aanbieden, ruim opgewogen door 'tgeen er tegenover staat. Immers wanneer, gelijk op vele plantages, met hout gestookt wordt, dan moeten de negers die brandstof in de bosschen kappen en naar den molen voeren, een arbeid, die bij door water gedreven molens niet in die mate wordt vereischt.

Het voorkomen der slaven op katoen- en hout-gronden vergeleken met dat op koffij- en suiker-plantages bewijst, hoe veel minder op de eerste dan op de laatste van hen geeischt wordt. Daar ziet gij velen met de teekenen van leven en gezondheid op het gelaat, met eene forsche gestalte, met verbazende spierkracht; maar hier getuigt de geheele houding der negers veeltijds van afmatting, neerslagtigheid en ziekelijke aandoeningen. Niet alleen de zware arbeid is daarvan oorzaak, maar ook, hoe vreemd het schijnen moge, dat de slaven, ofschoon meer werk verriggende, er nog slechter gevoed worden; want, daar zij geen tijd hoegenaamd overhouden om iets voor zich zelve te doen, moeten zij zich met hunne ellendige rantsoenen behelpen. Wij hebben hier weder eenen bondgenoot, dien zelfs de meest hardnekkige verdediger der slavernij niet zal wraken. De heer LANS zegt met zoo vele woorden: „Men verlieze toch niet uit het oog, dat in de tijdsomstandigheden, waaronder wij leven, alles behoort aangewend te worden, om den arbeid te verligten; de menschelijkheid en het duurzaam belang zijn het op dit punt volkomen eens. Dit betreft vooral *de suiker-plantages*; want *indien de bevolking daar meer afnemende is dan die van andere kulturen, moet het wel aan den zwaarderden arbeid worden geweten.*”

Eenige maanden geleden waren de slaven van de katoen-plantage Potosi en de suiker-plantage Susanna'sdaal te gelijk

in het binnenfort gedetineerd. Ieder, die hen daar ontmoette, werd getroffen, door het verschil van uiterlijk voorkomen dier beide slavenmagten, en een der personen, die hen dagelijks zag, werd door hen niet weinig versterkt in zijne, door een bezoek op onderscheiden plantages verkregen overtuiging, dat de slaven op suiker- en koffij-plantages het zwaarste lot hebben te verduren. Ook de heer LANS heeft dezelfde opmerking gemaakt. „Het is” zegt hij, „zeer gemakkelijk, in de kolonie zelve vergelijkingen daar te stellen. De katoen-plantages geven aan de slaven niet meer dan de noodwendige hoeveelheid bananen, omdat zij aangekocht moeten worden; de bakkeljaauw wordt er niet ruimer uitgedeeld, en toch ziet men daar de gezondste negers en de meeste kinderen. De verfrisschende zeelucht kan daar wel eenig deel aan hebben, hoewel dit voordeel wordt opgewogen door het brakke water. Maar er is eene andere reden voor”. En nu vindt de heer LANS die in den overvloed van krabben, die in voedzaamheid bijzonder uitmunten en welke op die katoen-plantages gevonden worden. Wij meenen echter als een der voorname redenen te mogen beschouwen, 't geen de heer LANS zelf verklaard heeft: „indien de bevolking der suiker-plantages meer afnemende is dan van andere plantages, moet het wel aan den zwaarderden arbeid geweten worden”.

En als gij nu, dit in 't oog houdende, de ministeriële opgaven nagaat van de gronden, die in 1849 in bewerking waren, dan ziet gij, dat minstens twee vijfde met suiker, één vijfde met koffij en de overige twee vijfde met kakao, katoen, rijst, kost en hout beplant zijn. Daar nu die kostgronden nog gedeeltelijk tot suiker- en koffij-plantages behooren, mogen wij veilig als slotsom verklaren: dat twee vijfde gedeelten der slavenbevolking van Suriname eenen zwaren en hare krachten te boven gaanden arbeid verrigt; dat een vijfde zeer hard moet werken; dat hetgeen van de

overige twee vijfde gedeelten geëischt wordt niet overdreven is; dat, al ware hare taak ook veel ligter, zij toch niet in evenredigheid zou staan met het voedsel, dat haar krachten tot den arbeid moet geven, en dat, door het uitsterven der slavenmagten en het veranderen van koffij- en andere effekten in suiker-plantages, de last, die op de schouders der overblijvende negers drukt, van jaar tot jaar toeneemt.

„Maar gij vergeet iets”, hoor ik mij toeroepen, „de Zondagen worden aan de slaven als rustdagen toegekend, waarop geen werk van hen mag gevorderd worden. Zoo hebben de slaven dan toch twee-en-vijftig dagen in het jaar, waarop zij kunnen uitrusten.”

't Is zoo; het reglement schrijft dit voor. Vergun echter twee opmerkingen. Vooreerst: onmiddellijk na dit voorschrift laat het reglement eene uitzondering toe: „Gedurende de malingen met watermolens, gedurende de koffij- en katoenogsten, en in alle buitengewone gevallen, als dambreuken of dergelijken, zal de arbeid des Zondags wèl kunnen gevorderd worden, behoudens de verpligting des meesters, om de aldus verloren rustdagen zoodra mogelijk door even veel rustdagen te vergoeden.” En dat van die vergunning een ruim gebruik wordt gemaakt — wie zal het ontkennen? Of echter de „vergoeding” door andere rustdagen in den regel plaats heeft — wie durft het bevestigen?

Ik voorzie de gewone tegenwerping.

Maar de Surinaamsche slavenhouders zijn toch geene dwazen, zal men zeggen. Indien slechte voeding en bovenmatige arbeid in die mate bestaan als gij beweert, dan zouden die slavenhouders immers zelve de oorzaken zijn van de groote sterfte onder de slaven, en dus van hun eigen nadeel. Al zetten wij nu elke drijfveer van zedelijkheid en mensche-lijkheid op zij, dan nog zou het eigenbelang hen natuurlijk

terug houden van eene behandeling van hun werkvolk, die oorzaak is der schrikbarende vermindering van dat werkvolk; dan nog zouden zij zich wachten van eene wijze van beheer van hun kapitaal, die dat kapitaal langzamerhand vernietigt.

Indien dit de eenige tegenwerpingen zijn tegen de waarheid van 'tgeen wij over de behandeling en den arbeid der negers in Suriname hebben gezegd, dan kunnen zij in den grond worden afgesneden. Wij hebben er reeds op gewezen. De eigenaren hebben belang bij het behoud van het kapitaal, hier de slavenmagt; maar aan die eigenaren is de zorg voor het onderhoud en den arbeid der slaven niet toevertrouwd. Die eigenaren zijn voor 't grootste gedeelte afwezig, en hebben hunne bezittingen overgegeven aan 't beheer van „administrateurs”, die geen belang hebben bij het behoud van 't kapitaal. Wat gaat het hun aan, dat een slaaf sterft van gebrek? Welk nadeel hebben zij er bij, dat een neger bezwijkt onder den last, dien men hem heeft opgelegd? Hun rijkdom vermindert niet, wanneer arbeid en honger de slavenmagt decimeren. Maar dat er veel geproduceerd wordt, dat de suiker of de koffij, of wat ook de produkten zijn, niet verminderen, en dat de uitgaven gering zijn, dat er op de voeding der arbeiders zoo veel mogelijk bezuinigd wordt — ziedaar hun voordeel; ziedaar al wat zij verlangen. Zij hebben alleen belang bij de hooge renten, die het kapitaal afwerpt, al is het ook ten koste en met opoffering van dat kapitaal zelf.

Met zeer veel juistheid is dit aangewezen in een geschrift, dat uit de pen moet zijn gevloeid van den heer DE VEER, die langen tijd als ambtenaar in Suriname heeft doorgebracht en thans sedert eenige jaren bij het departement van Koloniën werkzaam is. Het is getiteld : *Opmerkingen omtrent den Afrikaanschen slavenhandel en de emancipatie in de Britsche*

koloniën, met aanbeveling van middelen, om Afrika te beschaven, den bloei der West-Indiën te herstellen, en de slaven in de kolonie Suriname te emanciperen. 's Hage 1848.

Volgens dien schrijver zijn te Curaçao de eigenaren op de plaats woonachtig, meestal te midden van hunne slaven, en is het daaraan toe te schrijven, dat het lot der negers er dragelijk en de sterfte veel minder is. Immers de eigenaar zorgt, dat de slaven goed gevoed worden, en dat hun geen overmatige werктаak wordt opgelegd. „De Curaçao-sche planter” zegt de schrijver, „handelt hier niet louter uit menschlievende beginselen, maar hij verstaat zijn eigenbelang en begrijpt, dat het verlies van elken slaaf eene vermindering veroorzaakt van zijn kapitaal en van zijne renten, terwijl de aanwas zijner slaven een en ander verhoogt.

„Geheel anders is dit in Suriname, waar de meeste eigenaren, afwezig zijnde, het beheer hunner plantages hebben overgedragen aan zoogenaamde „administrateurs”. Deze, tijdelijk met het beheer belast, hebben geen dadelijk belang bij de instandhouding van het hun aanvertrouwde goed; des te meer echter bij de vermeerdering van de opbrengst van den landbouw, waarvan zij 10% van de onzuivere waarde genieten.

„De slaven worden tot het uiterste aangedreven, om produkten te maken. Bezwijken zij onder dien last, dan dringt de administrateur bij den afwezigen eigenaar aan, om anderen te koopen; en vermindert de magt slaven tot beneden zeker peil, dan bewerkt hij, dat de slaven, afgezonderd van de plantage, verkocht, of naar eene andere plantage overgebracht worden. Op die wijze hebben wij sommige suiker-plantages, in het tijdsbestek van vijf en twintig jaren, tot vier slavenmagten zien *verslinden*, terwijl een aantal *schoone plantages daardoor zijn verlaten*”.

Het is inderdaad jammer, dat door dit uitsterven der

slaven, als een gevolg hunner uitputting, de landbouw en nijverheid der kolonie groote schade lijden. Maar mij dunkt, er is nog eene andere reden voor eene Christenatie, om zulk een verschijnsel te betreuren. Bedenk, volk van Nederland! dat, door de slechte behandeling en den zwaren arbeid, die onder Nederlandsche wetten plaats grijpen, honderden menschen jaarlijks van ellende en uitputting bezwijken. In vijf-en-twintig jaren verslinden sommige suiker-plantages vier slavenmagten! Begrijpt gij wat dat zeggen wil? Viermalen moet een aantal van *honderd* of *twee honderd* negers vernieuwd worden, omdat zij grootendeels zijn uitgestorven als een gevolg van den zwaren arbeid, die al hunne krachten verslindt, en van de gebrekkige voeding!

„Waren de eigenaren op de plaats woonachtig, dan zouden zij zorgen, niet alleen voor toereikend en gezond voedsel voor hunne slaven, maar ook voor de overige materiële belangen der negers, zoo als : matige werktaken, gezonde woningen, geneeskundige behandeling en oppassing der zieken, kraamvrouwen en jonge kinderen. *Een en ander wordt schromelijk verwaarloosd door den administrateur, die slechts op eene zaak acht geeft, het maken van produkten, waarvan hij zijn ruim aandeel geniet*”. Inderdaad, meer onverbloemd en onbeschroomd dan in deze woorden kan de waarheid niet gezegd worden. En opdat men zich niet zou vergissen, opdat men wel degelijk de waarachtige oorzaken van de ellende der negers mogt kennen en waarderen, voegt de schrijver er nog bij : „De slotsom van ons onderzoek is, dat niet het klimaat, maar de slechte behandeling der slaven in Suriname de oorzaak is van hunne vermindering; en dat die behandeling hoofdzakelijk toe te schrijven is aan de afwezigheid der eigenaren en aan de stelsels, door de administrateurs aldaar ingevoerd.”

De zaak, die wij hier behandelen, is van zoo veel ge-

t, dat wij ons genoopt zien, nog eene autoriteit aan te nemen om haar te bevestigen.

Eenige jaren lang is te Utrecht een Tijdschrift verscheenen onder den titel van: *Bijdragen tot de kennis der Nederlandsche en vreemde koloniën, bijzonder betrekkelijk de vrijlating der slaven.*

In dat hoogst belangrijk periodiek geschrift, waarvan de redaktie was opgedragen aan Mr. J. ACKERSDYCK, Mr. P. BROERS, Mr. W. J. VAN HOYTEMA, Dr. S. A. RUEB, J. HORA SICCAMA en Mr. G. W. VREDE, lees ik de volgende woorden, door die redaktie zelve geschreven:

Het vraagpunt kan niet wel betwijfeld worden, dat de alresterfste der slavenbevolking aan de mate en de soort der arbeid en aan de behandeling der slaven in het algemeen moet worden toegeschreven. Het is door hen, die best met de kolonie bekend waren, onder anderen door geneesheer KÜHN, omstandig bewezen; en het blijkt ook uit, dat de sterfte bijzonder op de suiker-plantages opgemerkt, niet op de houtgronden en katoen-plantages waar de arbeid minder zwaar en minder schadelijk is. Het betoog, dat de hoeveelheid van den arbeid, dien men de slaven vergt, niet te groot is, wordt gewoonlijk bevestigd, dat de vrije werkman in andere landen nog meer verrigt. Doch juist in dien verschillenden toestand van den werkman is de verklaring van dit verschijnsel (in het algemeen plaats heeft) te zoeken. Het is eigen aan de slaven, dat zij den arbeid zoo hard doet vallen; terwijl de vrije arbeid niet zelden ligt volbragt wordt. In Noord-Amerika, waar de bevolking in het algemeen buitengewoon dicht is, werken de slaven in evenredigheid zeer weinig, de meesters stemmen toe, dat het onmogelijk zijn zoude, om met de strengste middelen, van de slaven zoo veel arbeid te verkrijgen, als in de naburige staten de gewone

werklieden verrigten. Zelfs de poging daartoe zou korten tijd de slavenbevolking vernietigen. De slaven zwijkt onder den last, dien de vrije man zonder draagt. Het is eene der vele redenen tegen de slaverij doch zoo lang men nog slaven heeft, moet men zich met weinig arbeid vergenoegen, of men verwoest het leven der slaven".

Maar de Surinaamsche slavenhouders willen zich weinig arbeid vergenoegen, en daarom verwoesten het leven der slaven.

Hun roepen wij, met het oog op de verpleging en den arbeid hunner arme negers, de woorden der H. Scrijver: "Ziet de loon der arbeiders, die uwe landen gemaken, ben, welken gij hun onthouden hebt, schreeuwden, en kreet dergenen, die voor u geoogst hebben, den Heer der heirscharen!"

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

en
mij
n-
de
w-
3
sui-
zeg-
e
den
die
ding!
en-
me
voed-
criële
ney
ezonde
tir.
er zie-
wordt
rechts
van
doemd
id niet
gissen,
ne
van de
het
egt de
boek is,
slaven
riks
en dat
tig, is
e af-
he
adm-
met
d
veel ge-

SLAVEN EN VRIJEN.

II.

SLAVEN EN VRIJEN

ONDER DE

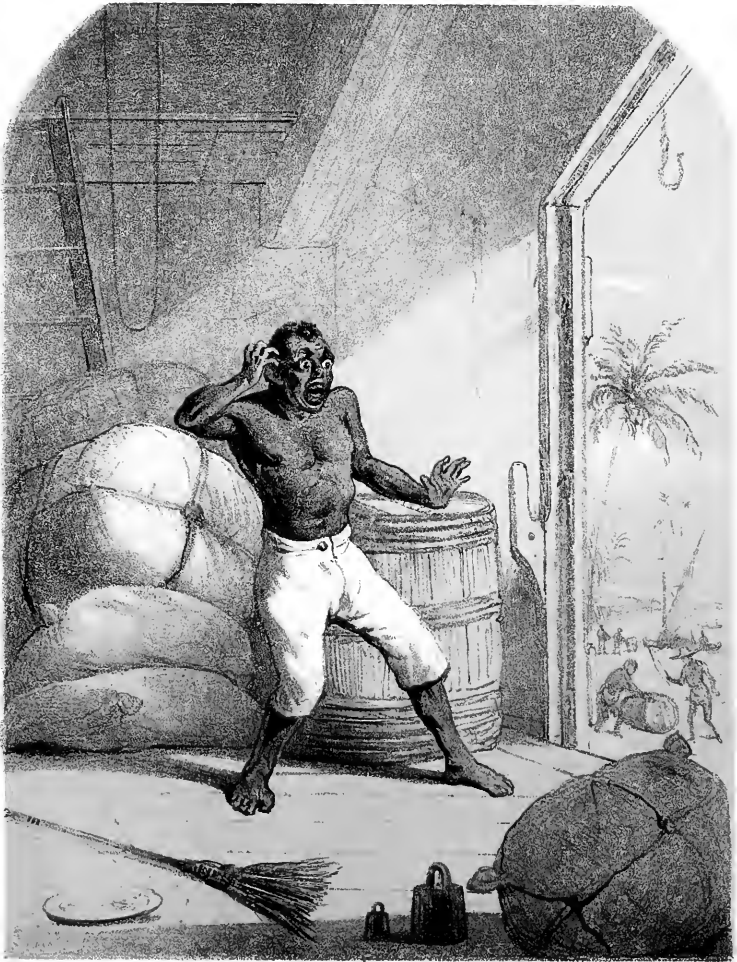
NEDERLANDSCHE WET ;

UITGEGEVEN DOOR

DE W. R. VAN HOËVELL.

*Ziet, het loon der werkheden die uwe landen
gemaakt hebben, 'twelk door u verkocht is, roept
en het geschreef dergenen, die geestig hebben, is de
kemen tot in de eeren des Heeren Sabbath, Jak 1-4*

TWEDE DEEL MET PLATEN

17AL:st

Blz 10

Steendruy P. W. & H. op

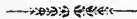
ZALTBOMMEL,
JOH. NÖMAY EN ZÖÖN.
1854.

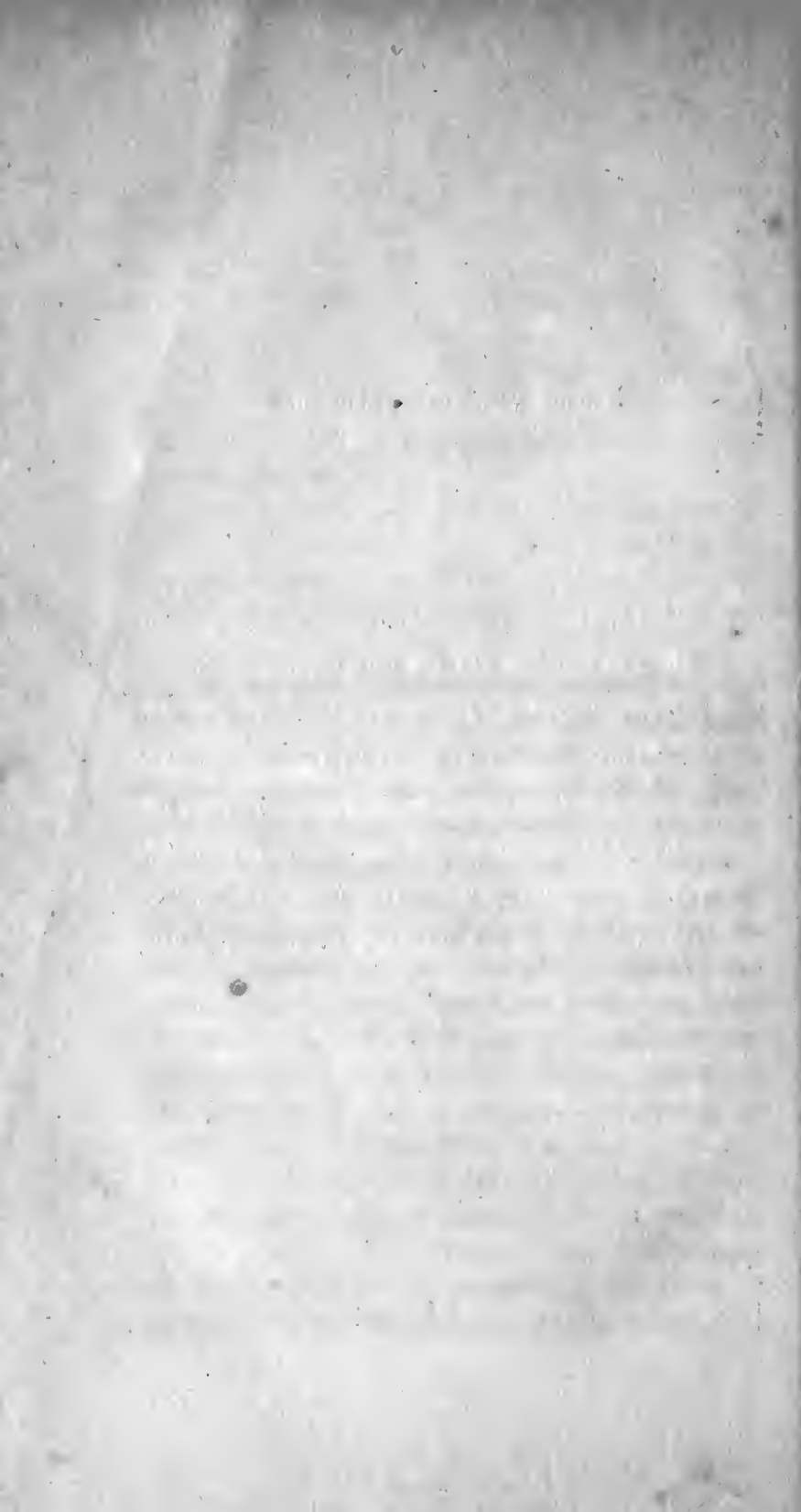

INHOUD VAN HET TWEEDE DEEL.

	Bladz.
I. STRAFFEN	1.
II. HET DAGBOEK VAN EEN REIZIGER	23.
III. HUISSLAVEN	46.
IV. STRAFBEDREIGINGEN TEGEN DE VRIJEN	70.
V. HET TOEZIGT	80.
VI. DE GODSDIENST	96.
VII. WEGLOOPERS EN BOSCPATROUILLES	167.
VIII. VERDEDIGERS DER SLAVERNIJ	210.

S T R A F F E N.

— „Wat nieuws is er, bastiaan?” vroeg een man van vijftigjarigen leeftijd aan eenen neger, die voor hem stond en een zweep in de hand hield, het teeken zijner waardigheid. Hij, die de vraag deed, had een gelaat, waarop de sporen van het veelvuldig gebruik van brandewijn en rhum niet waren te miskennen, en zijne roode oogen, zijn schorre stem, zijne bevende handen, zijn opgezet gelaat, het klamme zweet, dat het voorhoofd bedekte, dat alles waren zoo vele teekenen, die bewezen, hoe hij vooral den vorigen avond eene groote hoeveelheid van die „gebrande wateren” had ingezwolgen. Hij was gekleed in eene grof linnen broek, en het buis, dat het bovenlijf bedekte, liet de borst bloot, om zoo mogelijk het verteerend vuur, dat daarin brandde, door de morgenlucht te verkoelen, die in de open galerij, waarin hij gezeten was, nu en dan een verkwikkend zuchtje deed spelen. ’t Was de direkteur eener afgelegene plantage, welke wij niet zullen noemen.

— „De slaven hebben de taak afgewerkt, die hun gisteren was aangewezen; er waren wel enkele tragen onder,

gelijk FIGARO en ADRIAAN, maar eenige gevoelige aansporingen hebben 't gevolg gehad, dat hun werk gereed is."

— „Anders niets, bastiaan?"

— „Ja wel, Masra. Een der koeijen heeft een kalf geworpen, maar het kalf is dood.

— Het kalf dood?" vroeg de direktEUR met een afgrijselijken vloek, „het kalf dood? hoe is dat mogelijk, waarom is voor mijn goed niet beter gezorgd? want dat is *mijn* eigendom, bastiaan!

— „Ik weet niet, mijnheer! wat de oorzaak is van dit ongeluk. De oude HERMAN zegt, dat de koe gisteren avond niet loopen kon, zoodat hij haar niet in de koepen heeft kunnen drijven en hij haar 's nachts op de weide heeft moeten laten."

— „Zoo! dan is het de schuld van dien vervloekten HERMAN! Dan heeft hij er niet voor gezorgd! Dan heeft hij het beest buiten de koepen gelaten! Die luije neger, wat heeft hij anders te doen, dan voor mijn goed te zorgen? Wat heeft hij anders te doen, bastiaan?"

— „Niets Masra, anders niets!"

— „Maar ik begrijp het wel. Dat praatje, als of hij de koe niet in de pen kon krijgen, is maar een sprookje. Hij heeft het opzettelijk gedaan. Hij wilde wèl, dat het beest op de wei zou kalveren; daar was er niemand bij. Toen het kalf er was, heeft hij het gedood, en nu vertelt hij, dat het dood geboren is, meenende, dat ik geen doodgeboren kalf zal willen eten, en dat hij er alzoo mede in zal smullen. Is het niet zoo, bastiaan?"

— „Ik weet het niet, Masra!

— „Is het niet zoo, bastiaan?" herhaalde de direktEUR, met van woede vertrokken gelaatstrekken, met oogen, die uit hunne kassen dreigden te dringen, met eene stem, die afgrijselijk klonk door schorheid en razende drift.

— „Ja, het is zoo, Masra,” antwoordde de bastiaan op demoedigen toon.

— „Gij beschuldigt alzoo HERMAN, dat hij mijn kalf heeft gedood?”

Den bastiaan ontglipte een naauwelijks hoorbaar „ja.”

— „Breng den schelm hier! Ik zal hem spreken!”

De bastiaan verwijderde zich, maar kwam kort daarna terug met een slaaf, die hem hinkende en met moeite volgde. Vermagerd en gekromd door den ouderdom, naderde de oude man kugchende en hoestende, met duidelijke teekenen van verwondering maar tevens van vrees en angst op het ter aarde gekeerde gezicht. Hij was op deze plantage geboren en dat zijn vader niet uit Afrika maar uit Europa afkomstig was, bleek uit zijne kleur en gelaatstrekken. Zijn gansche leven had hij voor hem, die zich zijn meester noemde, gearbeid; toen was de ouderdom met zijne verzwakking en gebreken gekomen, maar toch altijd had men hem met de zweep naar het veld gedreven, tot hij, nu een paar jaren geleden, door een val zijn been had gebroken, en na een langdurig lijden was hersteld, maar kreupel gebleven, zoodat de arbeid op het veld toen, in weerwil van de kracht der zweep, onmogelijk was geworden. Daarom had men hem tot „koewachter” aangesteld; hij moest het vee hoeden, dat den directeur toebehoorde; hij moest zorgen voor de voeding en voor alles wat tot dat vak behoort.

— „Zoo, ondankbare duivel!” riep de directeur hem toe, „Hebt gij mijn kalf gedood? Is dat dewijl ik u zulk een baantje heb bezorgd?”

— „Het kalf is dood geboren, Masra!”

— „Dood geboren? Leugenaar! en waarom hebt gij de koe dan buiten gelaten? en waarom zijt gij dezen nacht naar het veld geweest, waar zij kalfde?”

— „Het was mij niet mogelijk, de koe naar binnen te

drijven. Zij kon gisteren avond niet meer loopen. Den ganschen nacht ben ik niet uit geweest.”

— „Gij liegt! De bastiaan heeft u betrappt. Hij heeft gezien, dat gij het kalf hebt gedood. Is het niet zoo, bastiaan?”

De neger met de zweep knikte bijna onmerkbaar met het hoofd.

— „Patientie!” zuchtte de oude slaaf, en zweeg.

— „Ik zal het u betaald zetten,” brulde de directeur, „’t zal u heugen, mannetje, dat gij u aan het vleesch van mijn vee wildet te goed doen. Breng de kanaille naar den koffijzolder, bastiaan! en sluit hem daar op. Niemand mag bij hem komen; die het waagt zal met mij te doen hebben.”

De slaaf volgde hinkend den bastiaan, zonder een woord te spreken, en werd op den koffijzolder gezet.

Daar lag de ongelukkige op den vloer. Niemand zag naar hem om — want de vrees voor de woede van den directeur hield al zijne medeslaven terug. Daar lag hij, zonder dat hem eten of drinken gebragt werd. Reeds viel de avond en begonnen de honger en de dorst hem vreeslijk te kwellen, maar niemand verscheen om hem een enkele banaan of een teug waters te bieden.

Hij viel in slaap, maar tegen middernacht werd hij wakker, gekweld door eenen hevigen brand in de keel en snijdende pijnen in maag en ingewanden. En toch kwam niemand hem laven of vertroosten in zijne duistere eenzaamheid. Geen sluimering look meer zijn oog, en nu en dan perste de smart hem klaagtoon af.

Eindelijk brak de morgen aan. Daar hoort hij voetstappen; zij naderen zijne gevangenis; men zal hem eindelijk voedsel, maar vooral drinken, water, brengen. De voetstappen komen digter bij. De deur van den zolder wordt geopend. De bastiaan treedt binnen. Met vlamme oogen

ziet de ongelukkige naar de handen van den binnentredende — maar niets, volstrekt niets wordt hem gebracht. De bastiaan opent een luik op den zolder, dat naar buiten uitziet en verwijdert zich zwijgende weder.

Daar ziet de slaaf de „kreolen-mama” met de jonge negers en negerinnen, die aan hare zorg zijn toevertrouwd, het gebouw naderen, waarin hij is opgesloten. Elk der kinderen draagt de spijs en het water, die hun tot ontbijt moeten strekken. Digt bij het koffij-pakhuis gekomen, beveelt de kreolen-mama hun zich neder te zetten, en hun voedsel te nuttigen.

Dat was eene helsche uitvinding van den direktEUR, om den honger en de dorst van den gevangene nog meer op te wekken, om zijn lust te prikkelen en zijne duldelooze smart te vergrooten, door hem te laten zien, hoe de kinderen, met de eetlust en graagte aan de jeugd eigen, alles verslonden wat hun gegeven werd. De direktEUR zelf stond op eenigen afstand, om zich aan 't gezicht van het vreeselijk lijden van den, door honger en dorst gemartelden, ongelukkige te goed te doen. Toen de maaltijd geëindigd was, trok de kreolen-mama met hare troep weder af, en de uitgehongerde HERMAN bleef met zijne ellende alléén, nu nog verhoogd door de beelden van 't genot, in bananen en water verborgen, dat het gezicht der etende kinderen in zijne verbeelding had opgewekt.

Maar zulk eene barbaarschheid is onnatuurlijk, zult gij misschien zeggen. Wat kan de drijfveer zijn, die den direktEUR tot zoo veel wreedheid vervoerde? Het verlies van zijn kalf mogt hem voor een oogenblik in drift doen ontbranden, nu toch, na vier-en-twintig uren, was die eerste opwelling bekoeld. Hoe was die blijvende lust tot martelen mogelijk? Wat had de slaaf hem dan gedaan?

Ik ontken, dat er juist eene bijzondere oorzaak behoeft

te zijn, om sommige menschen in Suriname, die de vrije beschikking hebben over hunne medemenschen, door hen „slaven” genoemd, op te wekken, deze gruwelijk te mishandelen en te folteren. Maar hier was zulk eene oorzaak. Gij zult haar leeren kennen, als gij den direktEUR wilt volgen, die zich, na 't genot van 't gezigt der etende kreolenkinderen en van den hongerenden HERMAN, langzaam verwijderde. Hij keerde naar zijne woning terug.

Hij zette zich in zijne waranda neder, en een bediende bragt hem zijne koffij. Terwijl hij bezig was, zich in dien geurigen drank te verkwikken, naderden twee slavinnen schoorvoetende den meester. De een was eene vrouw van veertig jaren of daaromtrent, maar die er veel ouder uitzag, de andere was hare dochter, een beeldschoon meisje van dien twijfelachtigen leeftijd, waarin het kind op het punt staat van zich tot maagd te ontwikkelen. De gitzwarte oogen, die anders schitterden van glans en levenslust, waren thans rood geweend, en ook hare moeder stortte bittere tranen en snikte overluid. Beiden vielen voor den onbarmhartigen direktEUR op hare knieën.

— „Genade voor HERMAN!” bad de moeder.

— „Genade voor mijn vader!” snikte het meisje.

De direktEUR zette zeer bedaard zijne koffij neder, en zag de beide vrouwen, die voor hem geknield lagen, met een glimlach om de lippen, aan.

— „Genade? maar wat gaat die koewachter u aan?”

— „O gij weet het wel, Masra!” zeide de vrouw, „hij is mijn man, mijn man, dien ik lief heb; hij is de vader van mijn kind.”

— „Hij is mijn vader.” Zeide het meisje.

— „Nu ja, lief kind; uw vader, daarvoor houdt gij hem, maar daarvoor staat hij bij mij niet te boek. Gij hebt geen vader; ik ben uwe eenige familie”, en hij lachte zoo vrien-

delijk, als zijne door den drank misvormde gelaatstrekken het toelieten, en hij streelde liefkozend hare wangen.

— „Ach! genade voor HERMAN!” zuchtte op nieuw de moeder.

— „Nu, ofschoon gij wel weet, dat ik uwe betrekking tot HERMAN niet behoef te erkennen, noch de uwe noch die uwer dochter, wil ik toch goedertieren zijn. Ik zal den schurk los laten, maar onder de voorwaarde, die u bekend is. Gij moet mij uwe dochter afstaan. Gij moet u aan mij overgeven, lieve meid! Gij zult het goed bij mij hebben!”

— „Maar ik mag dat niet toestaan, Masra! Mijn kind is nog te jong. Als zij den ouderdom heeft bereikt, dan kan zij aan uw verlangen voldoen, indien 't haar goed duukt. Wacht tot zoo lang, Masra, ik bid, ik smeek het u; en schenk thans den armen HERMAN vergiffenis.”

De direkteur wierp gloeiende blikken op de schoone vormen van het meisje, dat nog altoos voor hem geknield lag, en dat, toen zij zijne woorden vernam, van angst sidderde over geheel haar ligchaam. Onbeschaamd greep hij haar aan :

— „Doe wat ik verlang, DIANA, en uw vader is gered!” zeide hij opeenen zachten toon, die van de afschuwelijkste dierlijke lust getuigde. Het meisje wong zich los uit zijne armen, en verwijderde zich luid snikkende met hare moeder. Vreesselijk was de toestand, waarin zij den direkteur achter lieten. Zijne beenen knikten, al zijne zenuwen waren in beroering, geheel zijn ligchaam trilde. Hij liet zich op zijn stoel vallen, en 't duurde een geruimen tijd, eer hij tot zoo veel kalmte kwam, dat hij spreken kon. De vreesselijkste vervloeking van zich zelve, van de beide slavinnen, van HERMAN, van alles wat hem omringde waren het eerste geluid, dat hij voortbragt.

— „Ik zal 't u betaald zetten; gij zult het ondervinden, wat het zegt, mij te weêrstreven. Eerst de koewachter, en dan gij zelf!”

Ondertusschen bleef de neger op den koffijzolder opgesloten. De honger werd meer en meer ondragelijk, maar vooral de dorst. Naarmate de zon rees en de warmte drukkender werd, namen de smarten van den ongelukkige toe.

— „Ach! een teug water! Een teug water!” kermde hij, maar niemand hoorde hem. Welke pen kan het lijden beschrijven van den ongelukkige, toen de hitte van den dag op 't hoogste was, vermeerderd door de benaauwde plaats, waarin hij was opgesloten. En daar zag hij in de verte door het geopende dakvenster de rivier stroomen; daar zag hij het water, waarnaar zijn uitgedroogde verhemelte smachtte!

Tegen den middag liet de direkteur den bastiaan weder roepen.

— „Is HERMAN nog opgesloten?” vroeg hij.

— „Ja, Masra!”

— „En heeft niemand hem iets gebragt!”

— „Niemand!”

— „Zoodat hij sedert gisteren morgen noch eten noch drinken gehad heeft!”

— „Noch eten, noch drinken.”

— „Nu dan zal hij wel honger hebben. Dan moet gij nu maar aan zijne vasten een einde maken. Breng hem een haring.”

— „Goed, Masra!” zeide de bastiaan, met eene uitdrukking die bewees, dat dit bevel hem genoeg deed; „en ook wat bananen en water, niet waar?”

— „Doe wat ik u zeg,” donderde de direkteur hem toe, „niet meer en niet minder!”

— „Goed masra,” hernam de bastiaan, op eenen geheel anderen toon, en hij voldeed aan het bevel.

De beide vrouwen, die 's morgens voor den armen HERMAN om genade hadden gebeden, behoorden tot die kategorie van plantage-slaven, die men „huisslaven” noemt. Hare werkzaamheden bestonden in huisselijken arbeid en zij verlieten nimmer de woning of haren omtrek. Behoeft het gezegd te worden, dat de direkteur haar in 't oog hield, opdat zij niet in 't geheim, den ouden koewachter te hulp kwamen? Maar toch kon hij niet beletten, dat hare oogen rusteloos rondwaalden en alles verspieddten, wat er met den gevangene plaats greep? Zoo zagen zij den bastiaan zijne schreden naar den koffijzolder rigten. Wat hij droeg konden zij niet gewaar worden. Maar zij twijfelden niet, of 't zou voedsel zijn voor den armen slaaf. Zij verheugden zich!

De bastiaan trad den koffijzolder binnen, sprak geen woord, maar lei de haring op den vloer neder.

De uitgehongerde neger viel er op aan, als een tijger op zijn prooi. Hij zette zijne tanden in de visch, en ofschoon het zout hem brandde op tong en verhemelte en keel, toch belette die prikkel hem niet, om het voedsel te verslinden, dat hem aangeboden was.

Maar wie schetst den toestand van den man, die, na in tweemaal vier-en-twintig uren geen druppel water genuttigd te hebben, thans zijn honger op zulk een wijze had trachten te stillen? Wie schetst den gloed, die zijne brandende ingewanden verteerde, wie den dorst, die hem folterde. Zijne smarten maakten hem wanhopend; zijn wanhoop voerde hem tot razernij.

— „Water!” jammerde hij „water!” en als een waanzinnige hinkte hij over den zolder. „Water!” schreeuwde en gilte hij door het dakvenster, maar niemand antwoordde hem. En zijne foltering werd heviger met ieder oogenblik; en al het bloed scheen zich in zijn hoofd te verzamelen; en zijne oogen puilden hem uit het hoofd; en zijn borst hijgde

van benaauwdheid en angst — en altijd ziet hij dat water der rivier, hij hoort het bruischen, het trekt hem met eene onwederstaanbare kracht tot zich. Daar stort hij zich plotseling uit het dakvenster naar beneden; hij valt op zijn hoofd; men hoort den slag; de bastiaan en de slaven, moeder en dochter vooraan, snellen toe, en vinden een lijk!

Deze gebeurtenis werd onlangs in een gezelschap te Paramaribo verhaald door iemand, die eerst sedert weinige maanden in de kolonie aanwezig was en er niet lang meer zou vertoeven, maar die in dat korte tijdsbestek vele rivieren was opgevaren en onderscheiden plantages had bezocht.

— „Mogen de bijzonderheden met levendige kleuren zijn geschetst, het feit kan, geloof ik, niet ontkend worden”, zeide hij.

— „En wat zou dat nu bewijzen?” vroeg een der aanwezigen.

— „Dat bewijst, hoe regtvaardig de vonnissen zijn, die de regters uitspreken, aan wie de wet daartoe de bevoegdheid geeft, en hoe men zich houdt aan de straffen die bij het reglement zijn voorgeschreven. — Dat bewijst, hoe de slaven aan de willekeur van wreede meesters, dikwijls van onmenschen en beulen, zijn overgegeven! Dat bewijst, wat gruwelen er op die ver afgelegene plantages, waar elke controle bijna onmogelijk is, dikwijls gepleegd worden! Dat bewijst....”

— „Ho! ho! wat slaat gij door! Dat bewijst niets van dit alles. 't Is eene uitzondering op den regel; en bovendien is de directeur er voor gestraft.”

— „Voor dit feit?”

— „Voor dit feit, zoowel als voor hetgeen er op volgde. Want gij weet nog niet alles. Omdat de oude slavin hem hare dochter volstrekt niet wilde afstaan, en het meisje hem met geweld wederstreefde, heeft hij het kind op eene schan-

delijke wijze mishandeld, die de kieschheid verbiedt te verhalen."

— „En wat was zijne straf?"

— „Hij is tot eene zware geldboete en gevangenisstraf veroordeeld."

— „Geldboete en gevangenisstraf voor zulke gruwelen! Maar in alle geval hij is gestraft! 't Verheugt mij; en toch houd ik mijne stelling vol. Of gelooft gij, dat niet meer dergelijke mishandelingen plaats grijpen, al worden zij, om hare mindere afschuwelijkheid, minder ruchtbaar? Gelooft gij, dat er onder hen, die het lot' der slaven, bijna zonder kontrole, in handen hebben, niet meer zulke gewetenlooze beulen gevonden worden? En wanneer zij hunne slaven willen mishandelen, dan kunnen zij het doen, zelfs binnen de grenzen der wet."

— „Ik blijf er bij, dat het eene uitzondering is, en dat het reglement tegen dergelijke misbruiken waakt."

De spreker had in zoo verre gelijk, dat het reglement dergelijke misbruiken *verbiedt*; maar een reglement kan niet „waken;" er moet gewaakt worden, dat alles *volgens het reglement* geschiedt; en op de vraag, of dit werkelijk het geval is? durven wij een ontkennend antwoord geven. Dat de straffen regtvaardig worden opgelegd, beveelt het reglement niet; het zal wel van de veronderstelling uitgaan, dat dit altoos geschiedt. Het wijst alleen de personen aan, die het regt hebben straffen op te leggen, en welke de aard dier straffen is. En wanneer nu iemand die straffen dagelijks op denzelfden slaaf wil toepassen, ja meermalen elken dag, dan zou hij binnen het reglement blijven. En als hij dat deed om dezelfde of dergelijke redenen, die den meester van HERMAN dreven, dan zou de wet hem niet kunnen bereiken, want van de motiven hunner vonnissen behoeven deze regters geen verantwoording te geven.

In artikel 28 wordt de bevoegdheid der direktours, wat het straffen betreft, op de volgende wijze omschreven. „De straffen, welke de gezagvoerders op plantages of gronden vermogen op te leggen zijn de volgende :

a. „Onthouding van sterken drank of melassi, ten hoogste voor veertien achtereenvolgende dagen.

b. „Opsluiting gedurende veertien dagen, alleen des nachts of gedurende dag en nacht.

c. „Het aanleggen van eene ligte kettingboei, gedurende ten langste veertien dagen, alleen des daags of gedurende dag en nacht.

d. „*Slagen met de gewone zweep*; aan mannen ten hoogste vijf-en-twintig; aan vrouwen vijftien; aan jongens, tusschen de zestien en veertien jaren oud, ten hoogste vijftien; en aan meisjes van denzelfden ouderdom ten hoogste tien.

„Over de jongere slaven, die den ouderdom van veertien jaren nog niet ten volle bereikt hebben, zullen de gezagvoerders eene vaderlijke tucht uitoefenen.

„Zwangere vrouwen mogen in geen geval met slagen of met kettingboei gestraft worden.

„Een slaaf weigerende de straf, hem door den gezagvoerder opgelegd, aan te nemen, zal niet van het werk geweerd, maar daaraan gelaten worden; doch zal inmiddels van die zaak door den gezagvoerder aan den eigenaar of administrateur kennis worden gegeven, die daarin zal voorzien, zoo als hij vermeenen zal te behooren.

„Het wordt echter den gezagvoerder vrijgelaten, om, zulks noodzakelijk oordeelende, den weerspannige praeventief te doen opsluiten.”

De magt van den administrateur der plantage is veel grooter. Zij wordt in artikel 29 aldus geregeld. „De straffen, welke eigenaars of administrateurs vermogen op te leggen, zijn :

a. „Verwijdering of verbanning naar eene andere plantage of grond.”

b. „Hoogstens het dubbel der straffen in het vorige artikel vermeld.”

„Administrateurs mogen echter op de plantage of grond, welke zij zelve bewonen, of waarop zij tevens de funktien van gezagvoerder waarnemen, het maximum der straffen, aan gezagvoerders veroorloofd, niet overschrijden.”

Maar nog zwaarder straffen kunnen op de slaven worden toegepast. Het volgende artikel 30 schrijft daaromtrent voor: „Eigenaren of administrateurs, oordeelende, dat een slaaf, wegens ongehoorzaamheid, opzettelijken onwil in het werken of andere ongeregeldheden en vergrijpen, eene ernstigere correctie verdient, dan waartoe zij bevoegd zijn, zullen daarvan aan den Procureur-Generaal, of, in de distrikten Nickerie, aan den Landdrost aldaar kennis geven, en zullen deze autoriteiten, na onderzoek en bevinding, dat de zaak zonder tusschenkomst des Regters huisselijk kan worden afgedaan, eene zwaardere straf mogen opleggen.”

„Wanneer het noodig geoordeeld wordt, de straf op de plantage, waartoe de strafschuldige behoort, of waarop het vergrijp is bedreven, ten uitvoer te leggen, zal zulks niet geschieden dan in tegenwoordigheid van den Procureur-Generaal, van den genoemden Landdrost of van eenen Burger-Officier.”

Volgens artikel 31 mogen blank-officieren in geen geval eenige straf opleggen. Slechts eene praeventive opsluiting is hun geoorloofd, bij afwezigheid of ontstentenis van den gezagvoerder of zijnen plaatsbekleeder.

Het houden van strafregisters wordt in artikel 35 bevolen in deze bewoordingen: „De gezagvoerders zullen naauwkeurig, daartoe opzettelijk aan te leggen, registers houden van door hen opgelegde en uitgevoerde straffen. Zij

zullen die straffen tevens in de maandstaten vermelden. Het een en ander op eene boete van *f* 10 tot *f* 50. Eigenaren en administrateurs zullen zich zoo veel mogelijk vergewissen van de nauwkeurigheid van het strafregister, in overeenstemming van hetzelfde met de maandstaten."

Eindelijk volgen nog drie artikelen, waarin straffen worden bedreigd tegen hen, die de bepalingen van het reglement omtrent het straffen der slaven overtreden. Zij zijn van den volgende inhoud :

Artikel 36. "Overschrijding der bevoegdheid tot straffen door dengene, die zich daaraan mogt schuldig maken, vervalt in eene boete van *f* 100 tot *f* 300. Wanneer de overschrijding, door verzwarende omstandigheden, in mishandeling mogt ontaard zijn, zal dit als feitelijk geweld aangemerkt en als zoodanig gestraft worden."

Artikel 37. "Het straffen van slaven door anderen dan die daartoe de bevoegdheid hebben, of met andere strafwerktuigen, dan bij het Reglement is toegestaan, wordt beschouwd als feitelijk geweld."

Artikel 38. "Door de strafbepalingen, in dit Reglement vervat, wordt niet gederogeerd aan de bevoegdheid des regters, om gezagvoerders, eigenaren of administrateurs van plantages, die hun gezag doorgaand misbruiken, ongeschikt te verklaren, om eenig opzigt over de slaven te voeren, en aan dezelve het gezag daarover te ontnemen."

Ziedaar wat het reglement omtrent het straffen der slaven op de plantages voorschrijft. Is het noodig over het meer of min doeltreffende dezer voorschriften te redetwisten? Zou het tot iets leiden, ze te berispen of tegen aanvallen te verdedigen? In Paramaribo, onder de oogen van het bestuur, hebben wel eens afwijkingen plaats, die onopgemerkt blijven, is de opvolging van het reglement misschien grooter zeldzaamheid dan de terzijdestelling. Hoe zal het dan

op de plantages zijn, waar gij veel vrijer zijt, waar geen vrees voor opspraak u behoeft terug te houden, waar de directeur de rol van een pacha vervult en de administrateur die van een Aziatischen despoot? Hoe het er soms toegaat, hebt gij uit een enkel voorbeeld kunnen zien. En al zullen vele direktoren zulke wreedheden ook ten strengste veroordeelen, toch zullen allen erkennen, dat de reglementaire straf-bepalingen, ofschoon bij een koninklijk besluit vastgesteld, op de plantages zachtkens worden ter zijde geschoven.

— „Mijnheer,” zullen zij u zeggen, „het reglement? Dat beteekent niets. Wij zouden er mooi mede zitten, wanneer wij de voorschriften van dat ding moesten opvolgen. Er gebeurt zooveel, dat een paar zweepslagen minder of meerder weinig afdoet. Artikel 28 spreekt van vijf-entwintig; maar, geloof mij, daarom stoort ook niemand zich er aan.”

In weerwil van alle reglementaire bepalingen en voorschriften, in weerwil van alle verordeningen en wetten, is de magt van den directeur der plantages onbeperkt; en vreesselijk is de wijze, waarop van die magt, bij gebrek aan een behoorlijk toezigt van regeringswege, nog dagelijks wordt gebruik gemaakt.

Er zijn, die dit ontkennen, en dit trachten te bewijzen, door u aan te toonen, dat wel degelijk van artikel 30 wordt gebruik gemaakt; dat, wanneer slaven, volgens de meening van eigenaren of administrateurs, eene meer ernstige correctie verdienen dan zij mogen toepassen, niet zij zelve daartoe overgaan, maar wel degelijk de tusschenkomst van den Procureur-Generaal wordt ingeroepen, gelijk dat artikel voorschrijft. Om dit te betoogen wijzen zij op het feit, dat onder de negers, die op het piket van justitie te Paramaribo worden afgestraft, zich een niet onaanzienlijk getal plantage-slaven bevindt. Het feit is niet te ontkennen. Maar gij

zoudt u bedriegen, als gij het als een bewijs wildet aannemen, dat er op de plantages niet meer wordt geslagen dan geoorloofd is.

De plantage-slaven, die op het piket van justitie worden gestraft, zijn: òf negers, die zich in de stad over het bestuur hunner plantage komen beklagen, en voor wie dat beklag zeer dikwijls zulk eene pijnlijke uitkomst heeft; òf weggelopen slaven, die na eenigen tijd terug komen en dan aan de administrateurs te Paramaribo worden opgezonden; òf negers, die, om de een of andere reden, regtstreeks weerspanning tegen de gezagvoerders zijn geweest; òf slaven, die met matrozen-ponten en tentbooten in de stad komen en dan van eenig misdrijf, meestal het verkoopen van „kost” en koffij, beschuldigd worden; òf eindelijk slaven van de om de stad liggende plantages, die men eens, door de afgerigte bastiaans van het piket van justitie, volgens de regels der kunst, de huid wil laten openslaan.

Maar dit aantal plantage-slaven, op die wijze op het piket van justitie afgestraft, is volstrekt geen bewijs, dat tevens op de plantages zelve niet meer wordt geslagen en geen hardere straffen worden opgelegd, dan het reglement toelaat. Als gij die etablissementen bezoekt en met eenige belangstelling op de negers let, dan zult gij al dadelijk toestemmen, dat er veel waarschijnlijkheid bestaat voor de gegrondheid dezer beschuldiging. Immers van de tien slaven, die gij ziet, zijn er negen, die de diepe sporen van de zweep op hunne gestriemde en opengeslagen of van likteekenen doorploegde dijen met zich omdragen. Gij zult er ongelukkigen ontwaren, die een zwaar houten blok, drie of vier voet lang, een kwart voet dik en drie vierde voet breed, met zich slepen, daaraan vastgeklonken door de noodige ijzeren beugels, ketens en sloten. En als gij vraagt, welke strafwerktuigen dit zijn, zal men u antwoorden: „dat is de

kettingboei, die wij, volgens het reglement, den slaven mogen aanleggen.”

De bastiaans, aan wie op de plantages het beulenwerk is opgedragen, zijn ook zelven slaven. Zij brengen zonder enig tegenstreven, gewillig en gaarne de slagen toe, die de meester goedvindt dat zijne negers zullen pijnigen. 't Gebeurt bijna nooit, dat zij daarbij eenig mededoogen aan den dag leggen. Met de uiterste gestrengheid en wreedheid gaan zij te werk. In den regel ontbreekt hun zelfs de geringste vonk van barmhartigheid, en niet zelden gebruiken zij de zweep uit eigen beweging en laten de slagen op de huid hunner medeslaven met alle kracht en bloedig snerpen, zonder daartoe bevel te ontvangen.

Dat bevreemde u niet. 't Is een gewoon verschijnsel, dat de verdrukte op zijne beurt weder anderen verdrukt, zoodra de gelegenheid zich aanbiedt. Maar bovendien is hunne betrekking, in vergelijking van den toestand hunner lotgenooten, benijdenswaard, en 't behoud van die betrekking is afhankelijk van hunne gestrengheid. Zij worden voor de pligten, die zij in dien post te vervullen hebben, langzamerhand gevormd door al wat zij om zich zien, en de hardvochtigheid, die zij voor de vervulling daarvan in de eerste plaats noodig hebben, wordt gedurig gevoed door de aanmoediging, de opwekking en het voorbeeld van den meester, die door allerlei vleijerijen hen van hunne broeders afrekt en tot zijne belangen overhaalt. Aan hen wordt, bij de uitdeelingen, ten koste der overige slaven, de grootste hoeveelheid uitgereikt. Door kleine geschenken worden zij geprikkeld, om den arbeid niet alleen goed te bewaken, maar ook de arbeiders met klem aan te zetten en voort te drijven. Zij zijn daarbij verantwoordelijk voor al wat er gebeurt. Niet zelden wordt hun op suikerplantages eenvoudig gelast, om een zeker aantal vaten suiker tegen eenen bepaalden tijd

gereed te hebben. Dan zijn zij wel verplicht, met de uiterste gestrengheid te werk te gaan, willen zij zelve niet de ongenade van den meester zich op den hals halen.

En gelooft gij niet, dat persoonlijke genegenheid of afkeer, haat en wraakzucht, zinnelijkheid en wellust bij zulke menschen krachtige drijfveeren zijn? Dikwerf knelt de zweep op het ligchaam van eenen slaaf, alleen omdat hij den bastiaan *mishaagt*, al verrigt hij ook zijne taak met voorbeeldeloozen ijver. Dikwerf wordt het ligchaam eener slavin door zweepslagen misvormd, alléén omdat zij den bastiaan *behaagt*, maar aan zijne aanzoeken geen gehoor wil geven. Zoo is de toepassing der straf niet alleen afhankelijk van de luimen van den direktieur of van 't goedvinden van den eigenaar en administrateur, maar ook van de hartsogten en driften van den bastiaan.

Nimmer ziet gij deze handhavers niet der gerechtigheid, maar der vrees en onderwerping, of zij zijn met een zweep gewapend, niet als een bloot teeken hunner waardigheid, maar als een instrument, dat zij geen oogenblik kunnen missen, dat zij altijd bij de hand moeten hebben, om, na de strengen te hebben losgemaakt, ze onmiddellijk op de „luije negers” te kunnen doen neêrkomen. In Engeland heeft men, toen de slavernij in de koloniën nog bestond, te regt begrepen, dat zulk een voorwerp in de handen der bastiaans een zeer gevaarlijk werktuig was, waarvan een schromelijk misbruik kon worden gemaakt. Daarom was het in het slaven-reglement van Britsch Guyana verboden op straffe van eene maand gevangenis en *f* 500 boete, om de bastiaans, 't zij bij den arbeid 't zij elders, een zweep of ander strafwerktuig te doen dragen. Waarom heeft men den Minister van Koloniën daarop niet gewezen, en hem aangespoord, om dat voorbeeld in zijn reglement te volgen?

— „Och, mijnheer!” zoo luidt eene gewone verontschuldiging omtrent deze overschrijding van magt, die gij van plantage-direkteuren menigwerf verneemt; ’t is waar, het reglement stelt een maximum van vijf-en-twintig en vijftien zweepslagen; maar dat is tegen de aloude gewoonte. Sedert onheugelijke jaren is men gewoon, het getal dier zweepslagen tot zestig, zeventig, honderd en meer op te voeren. Weken we nu van dit door zijnen ouderdom geëikt en eerwaardig gebruik af, dan zouden de slaven niet meer weten hoe zij ’t hadden. Zij zouden alle ontzag voor ons verliezen, want voor hem, die aan honderd zweepslagen gewoon is, zijn vijf-en-twintig eene kleinigheid. Zij zouden spoedig de bastiaans uitlagchen, als zij de zweep ophieven, en er zouden denkbeelden van eigenwaarde en gevoel van kracht in hen worden opgewekt, die de schromelijkste gevolgen kunnen na zich slepen.”

Antwoordt gij nu op deze redenering, dat gij ’t eene ongehoorde en ongeoorloofde wreedheid vindt, dan zal men u, op een zeer ligtzinnigen toon en met het onnoozelste gezigt der wereld, toevoegen :

— „Och neen, mijnheer! Als gij de zaak op de keper beschouwt, hebben de negers bij de toepassing der aloude gewoonte nog voordeel. Indien, bij voorbeeld, een slaaf zijne taak niet goed heeft afgewerkt (en wanneer men streng wilde toezien, doen zij dat bijna nimmer), zou ik hem, volgens het reglement, elken avond regelmatig vijf-en-twintig slagen kunnen laten toetellen, ’t welk in de week honderdvijftig bedraagt. Doe ik dat nu niet, maar reken ik ééns in de week, in plaats van elken dag, met hem af; en laat ik hem er dan in eens zestig geven, dan zult gij moeten toegeven, dat hij er nog negentig bij wint, en de rekening dus zeer in zijn voordeel sluit.”

Het reglement heeft deze overtredingen zijner voorschrif-

ten trachten te beletten. Het heeft daar tegen een waarborg meenen te stellen in artikel 35. De Minister verkeerde in de hoop, dat de volgende bepaling eene behoorlijke en krachtige kontrole over het straffen der plantage-slaven zou ten gevolge hebben: „De gezagvoerders zullen naauwkeurig, daartoe opzettelijk aan te leggen, registers houden van door hen opgelegde en uitgevoerde straffen. Zij zullen die straffen tevens in de maandstaten vermelden, op eene boete van f 10 tot f 50. Eigenaren en administrateurs zullen zich zoo veel mogelijk vergewissen van de naauwkeurigheid van het strafregister, in overeenstemming van hetzelfde met de maandstaten.”

Ziedaar de kontrole! De straffen moeten in „daartoe opzettelijk aan te leggen” registers worden opgeteekend! Nu, gij kunt er van verzekerd wezen, dat er nog nooit in is aangeteekend, dat er meer dan vijf-en-twintig slagen zijn uitgedeeld. En toch is het de schuld niet der direktors, wanneer die opteekening niet juist mogt zijn. Dan is het eenvoudig eene vergissing. Een enkel voorbeeld zal het u duidelijk maken.

't Is in den vroegen morgen. De zon is even boven de kimmren. De direktor verschijnt buiten en de bastiaans brengen hem 't berigt der werkzaamheden van den vorigen dag. Het blijkt, dat de neger CAJUS zijn werk niet heeft afgewerkt, en dat blijkt uit de verklaring van den bastiaan.

— „Dan moet CAJUS zweepslagen hebben,” is het antwoord van den direktor.

CAJUS wordt gehaald. De bastiaan laat een zweepslag op zijne dijen knellen.

— Een!” zegt de direktor, maar op hetzelfde oogenblik wordt hem zijne koffij gebragt. Die bezigheid doet hem voor een oogenblik de taak vergeten, waarmede hij juist bezig was. Nu dat gebeurt iedereen wel eens. En terwijl

hij den kop koffij aanneemt, en de suiker er in doet, en den dampenden drank door blazen verkoelt, gaat de bastiaan voort met de uitoefening van zijn ambt, zonder dat de direktEUR er op let. Eindelijk is de koffij genoeg bekoeld, om gedronken te worden, en nadat hij de eerste teug heeft genuttigd, zegt hij:

— „Twee!” Had hij echter die verstrooiing niet gehad, en naauwkeuriger opgelet, dan had hij zeker „twaalf” gezegd — maar is dat nu zijne schuld?

— „Drie!” telt hij, na weder een teug genomen te hebben, die toevallig maakte, dat de bastiaan hem weder een slag vooruit was. En op die wijze telt hij voort tot

— „Vijf-en-twintig! Zoo is 't genoeg, bastiaan! Gij weet, ik geef er nimmer meer dan vijf-en-twintig.” En hij teekent dat getal op in het register.

Nog een ander voorbeeld.

De direktEUR komt in den suikermolen en verneemt, dat de slaaf PIETER „brutaal” is geweest.

„Kom aan, bastiaan! Een pak voor dien brutalen hond!” beveelt de direktEUR. Maar op het oogenblik, dat de bastiaan de strengen der zweep los maakt, wordt toevallig zijne tegenwoordigheid buiten vereischt. Terwijl hij zich verwijdert, begint de bastiaan, zonder dat hij het natuurlijk vermoedt, de strafoefening. Waart gij even buiten den molen, gij zoudt het wel hooren, want de slagen knallen als gewerschoten; maar gij weet wat de gewoonte doet, de direktEUR hoort er niets van. Nadat er zeker veertig slagen gevallen zijn, treedt hij weder binnen, en bij den eersten slag, dien daarna de bastiaan geeft, telt hij „een”. Nu telt hij geregeld door, zonder dat zijne aandacht verder wordt afgetrokken.

— „Twintig!” zegt hij eindelijk. „Hou op bastiaan! Wij willen hopen, dat dit van goede uitwerking zal wezen;

anders zullen wij een volgende keer tot vijf-en-twintig moeten gaan."

En hiermede is de zaak afgelopen, en in het register wordt geboekt: „de neger PIETER twintig zweepslagen wegens brutaliteit", en de direkteur heeft zijn register zoo goed in orde, dat ieder er een voorbeeld aan mag nemen!

HET DAGBOEK VAN EEN REIZIGER.

Hieronder volgen de aantekeningen van een Nederlander, die een jaar lang in de kolonie Suriname heeft gewoond. Hij heeft er veel gereisd. Men hoort dikwijls verdedigers der slavernij aan hen, die van mishandelingen en gruwelen in Suriname spreken, het verwijt toevoegen, dat zij die gezien hebben, omdat zij ze wilden zien. Dat is niet op hem toepasselijk. Zonder eenige vooringenomenheid, heeft hij aanschouwd en gehoord en opgeteekend, wat hij vernam. Over het straffen op de plantages is het volgende in zijn dagboek te lezen.

Kort na mijne komst in de kolonie Suriname, in het jaar 1852, woonde ik eene jagtpartij bij op het strand bij Braampunt. Toen zij was afgelopen, keerde ik met eene tentboot naar Paramaribo terug. Maar dewijl het tij veranderde, stopte ik bij de eerste de beste suikerplantage, waar ik aankwam, om er het volgende gunstige getij af te wachten.

Gedurende den tijd, dat ik op dit effekt vertoefde, wandelde ik, daar de directeur afwezig was, eens rond en kwam ook in de fabriek, waar op dat oogenblik niet gemalen werd, en men bezig was met het repareren van 't een en ander. Ik bleef er zeker niet langer dan vijf minuten; maar in die vijf minuten zag ik de op eigen gezag opgeheven zweep van den bastiaan meer dan *dertig malen*, met de uiterste krachtsinspanning, kletsend nederkomen op het ligchaam eener jeugdige slavin.

De tweede plantage, welke ik, eenige weken later, bezocht, was weder een suiker-effekt. Ik bleef er anderhalven dag. In al dien tijd zag ik ééns de zweep los maken, maar niet slaan. Het bleef bij eene bedreiging. Bij mijn vertrek herinnerde de directeur, met wien ik veel over de slaven gesproken had, mij deze omstandigheid, en voerde ze aan als een bewijs voor de goede behandeling, die zijne negers onder zijn bestuur ondervonden.

In den loop der maand November 1852 kwam ik toevallig op eene koffij-plantage. Er waren meer gasten, want het is de gewoonte van vele aanzienlijke ingezetenen van Paramaribo, om nu en dan eens eenigen tijd in het binnenland door te brengen. Reeds was de avond gevallen, toen de gezagvoerder met mij naar de koffij-loods wandelde, om te zien, hoe de slaven de koffij binnenbragten, welke dien dag geplukt was. Nog waren er geene, maar onderscheiden „merktobben” stonden gereed, om er de koffij, die ieder oogenblik verwacht werd, in uit te storten. Eindelijk kwam een slaaf en kort daarna nog een, en achter-eenvolgend de anderen. Er waren mannen en vrouwen, jongen en ouden onder, en zoo wel kleurlingen als zwarten. Zij droegen den oogst, dien zij dien dag geplukt hadden, plaatsten dieu voor zich en wachtten daarna zwijgende, tot men het resultaat van hunnen arbeid zou hebben onderzocht.

Toen allen binnen gekomen waren, gingen de bastiaans, als altijd met hunne zweepen gewapend, rond en namen de hoeveelheid op, die ieder had geplukt. Ook wij volgden hen en wierpen onze blikken op de verschillende „merktobben.” In een paar was iets minder dan in de overigen. Buitengewoon in het oog vallend was het verschil echter niet, want de directeur maakte er mij opmerkzaam op, en toen eerst zag ik het.

Nu wendde zich een der bastiaans tot eene slavin en riep haar bij haren naam:

— „JOSINA!”

Het meisje, dat jong en schoon was, zeer regelmatige gelaatstrekken en eene, van gemengd bloed getuigende, kleur had, scheen zich niet te haasten aan die oproeping gehoor te geven. Zij bleef op hare plaats, naar het scheen bezig, om de door haar geplukte koffij nog wat te rangschikken.

— „JOSINA!” klonk het op nieuw.

Ofschoon ik toen reeds wist, dat men op de plantages, bij de geringste aanleiding, de zweep losmaakt, begreep ik toch volstrekt niet, wat hier zou plaats grijpen. Nieuwsgierig zag ik dan ook uit naar 't geen op deze met luider stem herhaalde oproeping van den zwarten gespierden bastiaan zou volgen. Maar de gezagvoerder, die met mij in gesprek was, verwijderde zich en, hoe ongaarne ook, ik was wel genoodzaakt hem te begeleiden. De beleefdheid gebod dit.

Nauwelijks waren wij eenige passen voortgegaan, toen reeds het knallen eener zweep met een slag als van een pistoolschot mijn oor trof, waarop meerdere slagen volgden. Nog was ik in de veronderstelling, dat men slechts vrees wilde aanjagen, en dat men de zweep liet hooren, om tot meer ijver aan te moedigen, toen een gesmoord angstgegil

zich, tusschen de slagen in, liet hooren. Ik kon een gevoel van schrik en verbazing niet onderdrukken, en vroeg :

— „Mijn God, wat is dit?”

— „Och! dat is niets!” was het antwoord. „De bastiaans gaan waarschijnlijk een paar meiden, die te weinig koffij hebben te huis gebragt, een behoorlijk pak geven. Misschien moet nog wel de een of ander luijaard afgeranseld worden. Zonder de zweep kan men dat volk niet regeren”.

Zoo kwamen dan die knallende zweepslagen wel degelijk op de huid eener slavin neder. Toen wij bij het woonhuis kwamen, had ik er reeds tachtig geteld.

Alles scheen echter eene zeer gewone zaak te zijn. Een groot gezelschap van logeergasten zat er thee te drinken, maar niemand trok zich het lijden zijner natuurgenooten aan. Zelfs eene lieve jonge dame, die zich onder hen bevond, was er even onverschillig voor als al de overigen. Ja, ik had het ongeluk het voorwerp te worden harer spotternij.

— „Hoe zijt gij zoo bleek?” vroeg zij mij. En inderdaad zij had waarschijnlijk gelijk, want mijne zenuwen waren tegen 't geen hier voorviel niet bestand.

— „Hoe kunt gij 't vragen, lieve dame?” was mijn antwoord.

— „Om die slaven, die eene teregtwijzing ontvangen? Nu, men kan wel zien, dat gij nog niet lang hier zijt.”

— „'t Is zonderling,” liet een jong heer zich hooren, „dat allen, die hier pas komen, zoo teergevoelig zijn. Als zij hier maar eerst eenige maanden geweest zijn, dan worden zij wel wijzer.”

— „Dan leeren de menschen de zaak beter inzien,” zeide een ambtenaar van Paramaribo met groote deftigheid. „Dan

vestigt zich bij hen de overtuiging, dat in deze kolonie voortreffelijk voor de slaven wordt gezorgd, maar dat de zweep voor hen even noodzakelijk is, als de regen voor de koffij en het voedsel voor de menschen."

Onder dit gesprek dronk ik een paar kopjes thee; toen werd het mij te benaauwd, misschien minder door de warmte van den dampkring dan door dat gesprek. Maar hoe ontroerde ik, toen ik weder buiten kwam. Zeker was ik vier of vijf minuten binnen geweest, en nog altijd hoorde ik de zweep regelmatig knallen. Ik wandelde hier op en neder, en nog wel vier of vijf minuten lang drong dat afschuwelijk geluid mij in de ooren. Toen hield het *geregeld* slaan langzamerhand op, ofschoon, zeker nog wel gedurende twintig minuten, enkele slagen, die met grooter of kleiner tusschenpoozen gegeven werden, mijne ooren — neen, mijne ziel — pijnigden.

Voor mij was het genoeg van dien avond vergald. Mijne huisgenooten praatten, lachten, vermaakten zich; voor mij was hetgeen ik had bijgewoond zoo nieuw, zoo vreemd, zoo afschuwelijk, dat het mij onophoudelijk voor de verbeelding stond. Zelfs de slaap kon ik niet vatten. Den ganschen nacht droomde en tobde ik over deze «afstraffing.» Ik berekende, dat er tusschen de vier- en vijf-honderd slagen gevallen waren. Dit getal vergelijkende met de bepaling van het reglement, die aan mannen niet meer dan vijf-en-twintig en aan vrouwen niet meer dan vijftien zweepslagen veroorlooft, kwam ik tot de slotsom, dat wel twintig personen in deze gruwelijke pijniging moesten gedeeld hebben. Toch begreep ik al dadelijk, dat er inbreuk op het reglement was gemaakt; want dat staat alleen aan administrateurs en direktors het straffen toe, verbiedt het zelfs aan den blank-officier; en hier had ik zeer goed gezien, dat de bastiaans op eigen gezag en zonder bevel van

den directeur, ofschoon dan ook met zijne toelating en goedkeuring, gehandeld hadden.

Den volgenden morgen was ik reeds vroegtijdig op, en wandelde in den omtrek van het huis. Ik zocht den blank-officier op, en vroeg hem :

— „Hoe veel slaven zijn er gisteren avond wel afgestraft?”

Maar hoe verbaasd was ik, toen ik ten antwoord ontving :

— „Drie vrouwen en één man, mijnheer!”

— „Slechts drie vrouwen en één man? en ik heb wel vier-honderd slagen geteld?”

— „Dat zal wel zoo wezen, mijnheer!”

— „En is dat geoorloofd?”

— „Och, wat zal ik u zeggen? Het reglement spreekt van vijf-en-twintig slagen. Nu wij tellen dan ook niet verder, als wij tot vijf-en-twintig gekomen zijn. Maar wij slaan door tot de beesten hun pak beet hebben.”

— „Ieder dezer ongelukkigen heeft dus honderd zweep-slagen op zijn ligchaam voelen snerpen!”

— „Ja, dat komt uit, als gij vier-honderd geteld hebt.”

— „En wat was hunne misdaad?”

— „De neger, die geranseld is, had het dubbel en dwars verdiend. 't Is een brutale kerel. Hij was gisteren op den kostgrond werkzaam; hij moest bananen naar huis brengen. Maar hij is lui geweest, en heeft bovendien de bastiaans bedrogen. Niet alleen heeft hij het bepaalde getal bananen niet binnen gebracht; maar den bastiaan, die op den kostgrond opzigt had, maakte hij wijs, dat hij de bananen reeds naar huis had gebracht, en aan den bastiaan, die bij huis de wacht hield, zeide hij, dat hij er niet meer brengen kon, omdat er nog niet meer geoogst waren.”

— „En wat hebben de vrouwen misdreven?”

— „Dat was eigenlijk maar voor blinti-blinti” (dat wil

in de kreolen-taal zeggen „voor het oog”). „Dat was meer om de anderen aan te moedigen, niet zoozeer omdat zij de straf verdiend hadden. Zij hadden niet zoo veel koffij te huis gebragt als de overigen; 't scheelde wel weinig, maar 't is dan toch altijd goed, de achterblijvers zulk eene vermaning te geven; anders volgen de overigen al spoedig hun voorbeeld, en zoo zou het al minder en minder worden”.

Wel had de blank-officier gelijk. Er was geen de minste billijke reden tot deze gruwelijke mishandeling van drie weerlooze vrouwen. Geen zweem van onderzoek naar de reden, waarom zij minder dan de anderen te huis bragten, had vooraf plaats gegrepen. En toch had zulk een onderzoek waarschijnlijk zeer geldige verontschuldiging en 't licht gebragt; want de eigenaar zelf verklaarde mij later, dat de koffij-oogst zeer was tegengevallen.

Maar bovendien luidt § *rr* van art. 13 van het reglement aldus: „Het plukken (van de koffij) is kompanieswerk.” Dat wil zeggen, dat er geene taak mag worden opgegeven, en de negers dus geene bepaalde hoeveelheid behoeven te huis te brengen.

En nu vraag ik: veronderstel, dat inderdaad de drie vrouwen niet zeer vlijtig waren geweest; veronderstel, dat de slaaf zich aan den hem verweten onwil had schuldig gemaakt, staan deze overtredingen in eenige verhouding tot de bloedige zweepslagen? De neger brulde van pijn, naar de blank-officier mij verhaalde, en was de zweep gedurig ontsprongen en ontvlugt. Maar de bastiaans kenden hun ambacht; zij wisten hem toch gedurig te raken. Daaraan waren de tusschenpozen en de onregelmatige slagen toe te schrijven, die ik op het laatst der straoefening gehoord had.

In de maand Januarij 1853 bragt ik ongeveer drie weken in de boven-Cottica door. Op mijne reis derwaarts stapte ik het eerst op een post, dien ik echter niet nader zal aan-

duiden, omdat ik zoo veel mogelijk personen wil sparen en alleen feiten verhaal, opdat men in Nederland den waarachtigen toestand der slavernij in Suriname mag leeren kennen.

Uit het vaartuig stappende, 'twelk mij over had gevoerd, was het eerste dat mijne oogen trof een onder-officier, die gereed stond, om een jong meisje met een teertouw te slaan. 't Was de meester en zijne slavin. Zij was eene zestienjarige mestiezin, even blank als haar heer. Zij had zijn drift en toorn opgewekt, omdat zij, met al het huiswerk belast, voor een oogenblik de kinderen, die almede aan hare zorg waren toevertrouwd, om andere bezigheden te verrigten, alleen had gelaten. Nimmer zag ik een voorwerp, dat dieper sporen van smart en lijden vertoonde en op 't gelaat, in de houding en in geheel het voorkomen zoo veel stille wanhoop en vertwijfeling uitdrukte. Zij scheen gebukt, neergedrukt, vernietigd onder 't juk, dat zij droeg en hare ziel scheen gebroken. Ook nu weder boog zij zich gedwee en onderworpen voor de kastijding, die zij op het punt stond te ontvangen.

Mijne komst gaf eenig uitstel aan de straoefening. Haar meester verwelkomde ons en liet haar voor een oogenblik staan. Maar 't was niet meer dan een uitstel. Naauwelijks had de onder-officier mij mijne kamer aangewezen en mij derwaarts gebragt, naauwelijks was ik bezig mij daarin op mijn gemak te stellen, of ik hoorde de slagen, die op het arme kind nedervielen en de bange zuchten en gesmoorde kreten, die haar door de pijn werden afgeperst.

Gedurende mijn kort verblijf had ik gelegenheid, dit beklagenswaardige schepsel meer van nabij gade te slaan. Zij was het eigendom van een Israëliet in Paramaribo en aan de lieden, waar ik haar aantrof, verhuurd. Haar vader en grootvader, die zij echter nimmer gekend en die haar noch

hare moeder immer erkend hadden, waren blanken, gelijk hare kleur bewees. Ik bleef slechts eenen nacht, maar ik had gelegenheid genoeg, om eene reden te vinden voor de uiterlijke teekenen van moedeloosheid, bijna aan idiotisme grenzende, die ik in haar opmerkte. Hare verwarde en zonder eenige, anders aan haren leeftijd zoo eigen, zorg opgemaakte haren, haar vermagerd ligchaam, hare uitgeteerde leden, de doffe en schroomvallige blik van hare helder blaauwe, van hare Europesche afkomst getuigende, oogen, haar vuil en gescheurd „pantje”, de verwarring en de angstige gejaagdheid, waarmede zij de bitse en stroeve bevelen harer meesteres ontving en die oorzaak waren, dat zij zich in de uitvoering dikwijls vergiste en gedurige verwijten en nieuwe straffen op den hals haalde — dat alles vestigde bij mij het vermoeden, dat dit jonge meisje het slagtoffer was van aanhoudende mishandelingen.

En ik bedroog mij niet. De soldaten van den post, hoe ongevoelig en ruw ook van aard, hadden toch mededoogen met het ongelukkige kind, en verklaarden mij, dat er geen dag voorbijging, waarop zij niet werd geslagen òf door den onder-officier òf door zijne vrouw òf door beiden. Twee officieren, die ik later te Paramaribo ontmoette, en die hier ook op verschillende tijden eenige dagen hadden doorgebracht, waren mede getuigen geweest van het lijden van het arme meisje. Beiden hadden haar zien „afstraffen”, en bij de komst van één hunner had zij, ofschoon zestien-jaren oud, bijna geheel naakt door het huis geloopt, terwijl heere haren, als een gevolg van ontvangen slagen, aan elkander kleefden van geronnen bloed.

Toen ik den volgenden dag vertrok, gaf ik haar eene kleinigheid. Met bevreesing staarde zij mij aan; ik moest het haar duidelijk maken, dat het voor haar was; aan zoo iets was zij niet gewoon. Drie weken later op dezen post

terugkomende, genoot ik de voldoening te zien, dat zij mij niet vergeten had, en dat mijne geringe gift een gevoel bij haar had opgewekt, dat haar evenzeer vereerde als het een bewijs was, dat de mishandelingen haar nog niet geheel verdierlijkt hadden. Met een pijulijken glimlach, die haar om de lippen speelde, ontving zij mij en betuigde zij mij hare dankbaarheid. Als ik aan haar denk, gevoel ik nog een innig mededoogen met het arme meisje. Ik kan haar niet helpen — moge God zich harer ontfermen!

Bij het opkomen van den vloed zette ik mijne reis verder voort, en eerst 's avonds laat kwam ik op eene volgende plantage. Gastvrij, gelijk overal in Suriname, werd mij eene kamer aangeboden; en de vermoeijenissen der reis deden mij spoedig inslapen. Maar reeds ten vier ure des morgens ontwaakte ik. De reveille der slaven, die toen al geslagen werd, had mij gewekt. Even na het aanbreken van den dag kwam ik beneden. Ik groette den direktieur, mijn vriendelijken gastheer; maar naauwelijks had ik mij neergezet, of het eerste, dat mijne ooren trof, was het knallen eener zweep, en het eerste, dat ik zag, eene slavine, die vlugtende door een der bastiaans met zweepslagen om het huis werd gedreven. Kort daarna werden een slaaf en eene slavine, die verklaarden ziek te zijn, voor den direktieur gebracht. Het regende harde woorden en vervloekingen en scheldwoorden.

— „Ziek? Wat ziek? Luije beesten zijt gij. Uw werk wilt gij ontduiken. Bastiaan zet ze aan den arbeid, en als zij niet vlijtig hun pligt doen, dien hun dan maar een dressi toe”.

Daarmede werden zij weggezonden. Eenige oogenblikken later vond ik den slaaf, krimpande van buikpijn, op den grond liggen.

Dien zelfden morgen vertrok ik, en stopte bij eene vol-

gende plantage, om er het opkomen van den vloed af te wachten. Niets merkte ik er op, dat van wreedheid of mishandeling getuigde. 't Was een suikereffekt, dat met stoom werkte. Reparaties aan de machineriën waren oorzaak, dat de gansche slavenmagt op het veld werkzaam was. Over 't algemeen hadden de negers dezer plantage, eene der grootsten van de kolonie, een goed voorkomen. Het aanzienlijk getal kinderen, dat ik er zag en de meerdere geboorten dan de sterfgevallen pleitten voor eene goede behandeling. Reeds ten vier ure in den namiddag kwamen de slaven van hunnen arbeid te huis. Hunne woningen waren in veel beter toestand, dan men gewoonlijk op de plantages aantreft, en eene menigte pluimvee, het eigendom der slaven, liep hier bij die woningen rond.

Van dit effect vertrekkende, bereikte ik weldra het doel mijner reis. Daar zijnde, maakte ik nu en dan uitstapjes naar de omliggende plantages. Zoo bezocht ik eens eene katoen-plantage, waar ik, tegen 't vallen van den avond buiten zittende, uit het ziekenhuis een aanhoudend gekerm vernam. Toevallig kwam de blank-officier voorbij. Ik riep hem, en vroeg hem, of er zulke zware zieken waren.

— „Dat juist niet, mijnheer,” was het antwoord. „Maar de andere blank-officier, wij zijn hier met ons tweeën, speelt tevens de rol van geneesheer; want gij moet weten, dat hij vroeger als ziekevader aan boord van een oorlogschip heeft gediend, en er dus vrij wat van weet. Zoo even heeft hij een zijner patiënten een dressi toegediend. 't Is een jongen, die lang aan dysenterie had gelegen, welke eindelijk in „grondvreterij” is overgegaan. Nu zijn zulke grondvreters onverzadigbaar. En zoo heeft ook die jongen dezen morgen bananen gestolen en zich daarin te goed gedaan. Zijn dokter is hem daarom met een eind touw op de huid geweest. Anders niet!”

Na eenige dagen nam ik de terugreis naar Paramaribo weder aan. Op de plantage, waar ik, veertien dagen vroeger, den bastiaan eene vrouw met zweepslagen om het woonhuis had zien drijven, wachtte mij nu ook weder een dergelijk tooneel. Er had juist uitdeeling van bananen plaats. Een meisje van hoogstens veertien jaren haalde zich den toorn van denzelfden bastiaan op den hals, omdat zij het waagde haar eigen rantsoen weg te nemen, voor dat de bastiaan het zijne had. Woedend gaf deze haar een slag met de zweep. Het meisje nam de vlugt. De bastiaan haar na. En 't zou ongetwijfeld slagen geregend hebben, indien de direktieur niet gezien had, dat dit voorval mijn wrevel opwekte en ik mij verontwaardigd verwijderde. Toen kwam hij tusschen beide. En toch hoorde ik den bastiaan tot het weenende meisje zeggen :

— „Mie sa wiepie yoe tõe!” (Ik zal u toch wel vinden!)

Mijne terugreis verder voortzettende, bevond ik mij den volgenden dag weder op eene andere plantage om er het getij af te wachten. Met eenen gids wandelde ik van daar naar een naburig effekt. Langs het pad, dat hier de verschillende plantages in de nabuurschap met elkander verbindt, loopt een sloot. Toen wij in de nabijheid van een dier effekten kwamen, zagen wij een slaaf op die sloot toeschieten en zich aan den kant van het water nederzetten. Hem naderende zagen wij, dat hij bezig was zijne dijen te bevochtigen, en hoorden wij hem van pijn kermen en klagen. Hoe jammerlijk waren die ligchaamsdeelen van den armen man, die van ouderdom reeds gekromd was, gewond en gehavend! Dik gezwollen door duidelijk zichtbare striemen, schenen zij van boven tot beneden, met een minstens een duim dik touw omwonden; dat waren de indruksele van het foltertuig, waaronder de slaaf zoo even geleden had.

Ziedaar wat ik, zonder het juist te zoeken, op een togt in de boven Cottica gezien heb, die een week of drie duurde. Alles wat ik heb medegedeeld was niet het gevolg van een opzettelijk onderzoek, maar van het bloote toeval, dat het mij onder de oogen bragt. Men kan er uit afleiden, hoe veel meer in dat tijdsverloop in dezen omtrek zal gestraft zijn, hoeveel zweepslagen er dagelijks op de lichamen der plantage-slaven vallen.

Eenigen tijd later maakte ik een uitstapje naar een ander gedeelte der kolonie. Op een der plantages, waar ik aankwam, vond ik een vriend, die daar sedert een paar dagen logeerde. Ook ik bleef er mij wat ophouden, en gezamenlijk ondernamen wij van daar uit kleine togten naar naburige effecten.

Zoo hadden wij op zekeren dag in den vroegen morgen de woning, die ons gastvrij had opgenomen, verlaten en liepen wij door het veld, vergezeld van eenen jongen slaaf van zestien of zeventienjarigen ouderdom. PIERROT was zijn naam. De vlugge, ijverige en nette knaap was het eigendom eener naburige plantage, maar door den directeur van dat effect, een oude kennis van mijnen vriend, tot zijne bediening tijdelijk afgestaan.

Wij liepen langs het zeestrand en PIERROT vermaakte ons met allerlei verhalen en grappen. Gelijk gewoonlijk had ik een geweer bij mij, en schoot ik een vogel, die echter neervallende in het water te regt kwam. Onmiddellijk wierp PIERROT zijne kleederen van zich, sprong in het water, haalde den vogel en bragt hem ons, alles in een oogenblik en vlug, trots den besten jagthond. Maar onwillekeurig viel mijn blik op zijne dijen. Wel trachtte hij zich zoo te wenden en te keeren, dat zij ons niet in 't oog vielen, maar toch zag ik, dat zij overdekt waren met half genezen zweepstriemen.

— „Zoo, PIERROT,” zeide ik, „’t schijnt dat men u ook beet heeft gehad. Uwe dijen zien er alles behalve bevallig uit. Nu, gij zult het er wel naar gemaakt hebben.”

— „Ach, Mijnheer!” zeide de jongen met een diepe zucht, „spreek daar, bid ik u, niet over.” En hij zeide dit zoo ernstig en gemoedelijk, dat ik er een gewetenszaak van maakte, dit onderwerp nog verder aan te roeren. Maar te huis komende deed ik er onderzoek naar, en zie hier wat ik vernam.

Naast het effect, waartoe PIERROT behoorde, lag eene andere plantage, die eene aanzienlijke slavenmagt bezat. Onder die slaven was een jong, schoon meisje van een zeer jeugdigen leeftijd, dat de aandacht van een der bastiaans tot zich had getrokken en door hem gedwongen was, zijne bijzit te worden. Vrees was het eenige gevoel, dat haar tot dien ouden, terugstootenden en norschen neger had gebracht, en niets anders dan vrees wist hij haar in te boezemen.

PIERROT kwam nu en dan op dat effect, om boodschappen aan den directeur van zijn eigen meester over te brengen. Bij eene dier gelegenheden zag hij het meisje. Eenige vriendelijke woorden werden gewisseld. Reeds den volgenden dag was hij er weder, en zonderling moge het zijn, maar ’t scheen, dat sedert dit oogenblik zijn meester veel meer boodschappen voor den directeur dezer plantage had dan vroeger; althans de boodschaplooper kwam er dagelijks, en toevallig ontmoette hij bijna altijd hetzelfde meisje. ’t Kon niet missen, die ontmoetingen eindigden in een minnehandel, en de jongelieden wisten gedurende eenigen tijd hun verboden liefde aan aller oogen te onttrekken.

Maar op zekeren dag bragt de directeur der plantage, waartoe PIERROT behoorde, aan zijnen buurman een bezoek. Beiden zaten te zamen een glas grog te drinken, toen

plotseling de oude bastiaan, in hevige woede ontstoken, zich aanmeldde.

— „Masra,” zeide hij, „er is een schelmstuk gepleegd.”

— „Zoo waarlijk! en wat is dat dan?”

— „Mijne vrouw is mij ontrouw geworden.”

— „Uwe vrouw? ik wist niet, dat gij er een had.

— „Ja wel, Masra, de slavine JUNO.”

— „Dat jonge ding? En wie heeft u dan bedrogen?”

— „Een slaaf van de naburige plantage. PIERROT, die hier dikwijls komt boodschappen doen.”

— „PIERROT?” vroeg de directeur der naburige plantage met verbazing en klimmenden toorn. „PIERROT? die schelm-sche jongen?”

De beide directeuren beschouwden het als eene zeer ernstige zaak, als een geval van bedenkelijke gevolgen, indien het niet exemplaar werd gestraft. Eene slavine, die de eer heeft tot bijzit van eenen bastiaan verheven te worden! Een slaaf, die de oogen tot de vrouw van eenen bastiaan durft opslaan! Dat strijdt tegen alle regelen der ondergeschiktheid. 't Zou weldra met alle orde en discipline uit zijn, indien dit ongestraft bleef. Om het gezag der bastiaans in het algemeen en van dezen bastiaan in 't bijzonder te handhaven, moet er eene executie plaats hebben, die bij de sla-venmagten der beide plantages diepen indruk verwekt. De beide directeuren zijn 't in alle opzichten volkomen eens, stellen de wijze vast, waarop de straoefening zal geschieden, en nemen van elkander een hartelijk afscheid.

— „Nu tot morgen, waarde vriend!”

— „Tot morgen. Ik zal zorgen, dat mijne gansche sla-venmagt hier ten zeven ure aanwezig zij, en zelf zal ik de plegtigheid komen bijwonen.”

Zoo scheidten ze.

Den volgenden morgen waren, op het bepaalde uur, de

negers der beide plantages voor de woning van den directeur verzameld, en zijn buurman zat naast hem. De beide schuldigen, PIERROT en het meisje, werden door den beledigden bastiaan voorgebragt. Op zijn bevel moesten beiden zich genoegzaam geheel ontkleeden. En nu ontvingen zij, naakt en ten aanzien der gansche vergadering, van denzelfden bastiaan ieder meer dan vijftig zweepslagen.

Ik laat de beoordeeling aan elken onpartijdigen over. De strenge zedemeester, die den geheimen minnenhandel der beide slaven afkeurt, zal toch moeten erkennen, dat de wijze, waarop het misdrijf gestraft werd, weinig geschikt was, om de zedelijkheid, wier wet men overtreden had, bij de slaven te bevorderen.

Ik zou nog veel kunnen verhalen van 't straffen der slaven, dat ik, op mijne togten in Suriname, in 't voorbijgaan heb gezien. Ik eindig met nog een enkel voorval, 't welk in hooge mate mijne belangstelling heeft opgewekt.

Op de plantage M. B. lag een matrozen-pont gereed, om naar Paramaribo te vertrekken. De slaaf JANUARIJ zou daarmee goederen derwaarts brengen. Hij was een vertrouwde neger, aan wien reeds dikwijls dergelijke kommissiën waren opgedragen, en die er zich altijd behoorlijk van had gekweten. Ook van zijne mede-slaven genoot hij het volste vertrouwen. Vandaar dat, even voor zijne afreis, velen hunner naar de rivier snelden, waar het vaartuig gereed lag, om aan JANUARIJ allerlei kommissiën op te dragen, die hij in de stad voor hen moest verrigten. Daar brengt er een hem een vogel, dien hij gevangen had, met verzoek om dien voor hem te verkoopen; ginds komt een ander met een eend, die hij met zorg had opgekweekt en gemest, om die te gelde te maken; een derde draagt hem op, eenige vruchten aan zijne moeder te bezorgen, die te Paramaribo het eigen-

dom is van een kreool en daar gebrek lijdt; een vierde heeft een pakje voor eenen goeden vriend; een vijfde een mandje — en zoo zijn er in menigte, die hem allen wat opdragen. De gediensstige en goedhartige JANUARIJ neemt alles aan, groet hen hartelijk en vertrekt met zijn matrozen-pont.

Na eene voorspoedige reis, komt hij weldra te Paramaribo aan. De agenten van politie visiteren zijn vaarttuig. Alles wat er zich in bevindt, ook de door de slaven hem ter bezorging medegegevene voorwerpen, worden aan een naauwkeurig onderzoek onderworpen. Daar vinden ze, in een der aan hem toevertrouwd mandjes, verboden waar — een weinig koffij! Zoodra een slaaf die bij zich heeft, dan is het gestolen goed. Oogenblikkelijk wordt niet alleen het mandje, maar al de overige zaken, de kippen, eenden, vruchten, in een woord alles wat den slaven behoort, in beslag genomen, en JANUARIJ wordt naar het binnenfort Zeelandia gebracht en daar gevangen gezet. Drie weken blijft hij daar. Eindelijk stelt men hem ter beschikking van den administrateur zijner plantage te Paramaribo. Hij verklaart, niet te hebben geweten, wat zich in het gekonfiskeerde mandje bevond, en er was geen 't minste bewijs, dat de trouwe en eerlijke slaaf het wel zou hebben geweten. Maar dat neemt niet weg, dat de administrateur, in een slechten luim wegens de moeilijkheden die dit voorval hem veroorzaakte, van oordeel is, dat JANUARIJ moet boeten voor alles wat er gebeurd is en voor de kosten, die zijn onderhoud in het binnenfort heeft na zich gesleept.

JANUARIJ wordt naar het piket van justitie gezonden, met eene aanvraag van den administrateur om *vijf-en-zeventig zweepslagen* wegens het stelen van koffij. De justitie geeft het „fiat”. En vijf-en-zeventig zweepslagen doorploegen het ligchaam van den trouwen, onschuldigen neger. Zoo werd hij naar de plantage M. B. teruggezonden.

Bij zijne aankomst bevond ik mij juist op dat effect. Hij zag er deerlijk gewond uit. Zijne raauw geslagen dijen veroorzaakten hem bij voortduring zulke duldelooze pijnen, dat hij ter naauwernood kon gaan. Ik zat bij den directeur, toen hij aan kwam strompelen, en aan dezen zijn wederaren verhaalde.

— „Die arme man!” zeide ik. „Zou hij werkelijk onschuldig zijn?”

— „Ik houd het voor zeker,” antwoordde mij de directeur. „Hij heeft de koffij stellig niet ontvreemd; zelfs geloof ik niet, dat hij met den inhoud van het mandje bekend was. Hoogstens kan hem onvoorzigtigheid te laste worden gelegd van maar op goed geloof alles meê te hebben genomen, wat de slaven hem toevertrouwden”.

Wij spraken nog over dit voorval, toen de woorden van den directeur volkomen bevestigd werden. Een der slaven, die de afzender van het mandje was, meldde zich uit eigen beweging aan, en verklaarde, dat hij de koffij van de naburige plantage M. S. had ontvangen.

Eenige dagen later vertrok ik. JANUARIJ vergezelde mij, om bij de policie het in beslag genomene op te vragen. Alleen eenig, tot het verrigten van boodschappen hem medegegeven, geld ontving hij terug; van de kippen, eenden, vruchten en al het overige, dat den slaven toebehoorde, kwam niets te regt.

Men moet volstrekt niet over alle directeuren en slavenhouders hetzelfde oordeel vellen. Zoo heb ik voor eenigen tijd kennis gemaakt met den heer KOSTERON, die tegenwoordig een voortreffelijk meester is, ofschoon hij, volgens zijne eigen verklaring, vroeger zeer tegen de slaven ingenomen was, en meende, dat ten opzichte van zulke lage en verachtelijke wezens ééne onbillijkheid meer of minder niet

in aanmerking behoefde te komen. Maar hij was door eene gebeurtenis in zijn leven, die hij nimmer zou vergeten, tot andere gedachten en tevens tot een andere gedragslijn gekomen. Op deze wijze verhaalde hij mij dat merkwaardig voorval.

„Het was in den kleinen regentijd, dat ik, op zekeren dag, het plan maakte, om een bezoek te brengen aan een mijner vrienden, directeur eener plantage, op eenige uren afstand van de mijne gelegen. Ik gaf den bastiaan 's avonds bevel, om daartoe een kleine korjaal, die tevens geschikt was om er een zeil op te zetten, in gereedheid te brengen, en te zorgen, dat ik er den volgenden morgen gebruik van kon maken.

Reeds vroeg in den ochtend had ik alles zoodanig geregeld, dat ik kon vertrekken. Toen ik dus de noodige bevelen voor dien dag gegeven had, vroeg ik den bastiaan :

— „Hebt gij gezorgd, dat de korjaal in orde is?”

— „Ja, Masra,” antwoordde hij, „ik heb dat aan DIRK opgedragen. Hij is dan ook aan 't werk gegaan; maar nu zegt hij, dat het roer weg is, en indien dat niet terug wordt gevonden, zult gij niet kunnen vertrekken”.

Ik was door dit berigt, gelijk gij begrijpen kunt, niet weinig te leur gesteld. Als men van meening is, een aangenaam uitstapje te maken, en men wordt plotseling in de uitvoering verhinderd, dan heeft dat bij de meeste menschen eenen ongunstigen invloed op het humeur. Daarbij kwam, dat een ellendige slaaf oorzaak was van mijne teleurstelling.

— „Roep DIRK hier!” riep ik in hevige gramschap den bastiaan toe.

DIRK was een jonge slaaf van naauwelijks zeventien jaren, een Afrikaan van onvermengd ras. Hij was nu reeds een goede arbeider. Ofschoon zijne krachten nog niet volkomen ontwikkeld waren, werkte hij reeds zoo goed als een volwassen neger.

— „Waar hebt gij het roer van de korjaal gelaten?” riep ik hem toe, toen de bastiaan hem bij mij bragt.

— „Ik heb het niet gevonden, meester!” was zijn antwoord.

— „Maar gij hadt het moeten vinden! Nu zijt gij oorzaak, dat ik niet gaan kan!”

— „Ik niet, Masra! Ik kan geen roer maken!”

— „Brutale hond! Ik zal u vinden!” zoo schreeuwde ik het uit, mijn drift niet langer meester; en ik gaf den bastiaan bevel, hem twintig zweepslagen te geven.

Aan dat bevel werd voldaan. Maar naauwelijks had de arme jongen de straf ondergaan, of 't viel mij in, dat ik zelf het roer had geborgen, ten einde naar dat model nog een tweede te laten maken. Ik schaamde mij voor mij zelve, om het onregt, dat ik begaan had — maar 't was maar een slaaf! een neger! Onmiddellijk liet ik het roer naar de korjaal brengen, en ik begon mijne reis.

Onder de slaven, die mij vergezelden, was ook DIRK. Ofschoon hij zoo even eene afstraffing had gehad, zat hij thans weder te pagaaijen (roeijen), als of er niets gebeurd was.

Toen wij een half uur waren voortgeroeid, begon een ons gunstig windje zich te verheffen. Het zeil werd uitgespannen en het ligte vaartuig scheen door het water te vliegen. Naarmate wij de zee meer naderden, nam de wind toe, zoo dat hij weldra tot een storm klom. Daar brak plotseling de mast, en in een oogenblik sloeg de korjaal om.

Daar ik niet kon zwemmen, had ik een zekeren dood voor oogen. Ik zonk oogenblikkelijk en verloor weldra 't bewustzijn.

Toen ik weder tot mij zelve kwam, lag ik op het strand in de armen van denzelfden DIRK, dien ik eenige uren te voren onregtvaardig had laten slaan. Hij was bezig mij te wrijven en mij zijnen adem in mond en neusgaten te bla-

zen. Naauwelijks had ik de oogen opgeslagen, of hij riep mij toe :

— „Hoe is het, meester?”

— „Beter mijn jongen,” was mijn antwoord, „maar hoe kom ik hier? Wat is er met mij gebeurd?”

Hij verhaalde mij nu, dat hij, op het oogenblik waarop hij mij zag zinken, mij had willen grijpen, maar door de snelheid van den stroom was weggedreven, gelijk zijne makkers. Hij had zijnen meester echter niet willen verlaten, en 't was hem, ofschoon met de uiterste krachtsinspanning en, gelijk men denken kan, niet zonder levensgevaar, eindelijk gelukt, mij te vatten, en al zwemmende naar den wal te slepen.

Ik had mijn leven aan mijnen slaaf, mijnen nog kort te voren door mij mishandelden slaaf, te danken. Een vurig dankgebed steeg uit mijnen boezem tot God, maar tevens de belofte, dat ik voortaan een goede heer voor mijne slaven zou zijn. Ik heb woord gehouden, en 't heeft mij volstrekt geen moeite gekost; want ik heb ondervonden, dat, hoe zachter en billijker men zijne slaven behandelt, zij des te gemakkelijker te regeren zijn, en men de orde des te beter onder hen kan bewaren”.

Tot zoo ver het verhaal van den heer KOSTERON. Mogten er vele zulke slavenhouders zijn! De slavernij zou dan altoos nog wel eene ongeoorloofde en de menschheid vernederende inrigting wezen, maar zij zou althans minder diep rampzalige slagtoffers maken. Geloof niet, dat de edele daad van den jongen neger DIRK eene zeldzaamheid, een uitzondering op den regel is. Lees de verslagen der Maatschappij tot nut van 't algemeen, die in de verschillende jaargangen van den Surinaamschen almanak voorkomen, en gij zult zien, hoe menigwerf slaven hun leven gwaagd heb-

ben, om blanken te redden. Maar niet altoos ontvangen de geredden zulke goede indrukken van de edelmoedigheid hunner redders! Wat mij betreft, ik heb de overtuiging, dat, wat men ook van het karakter van den neger moge zeggen, hij voortreffelijke eigenschappen bezit, die alleen het vooroordeel kan ontkennen.

Mijne aantekeningen omtrent hetgeen ik zelf van mishandelingen en wreedheden jegens slaven gepleegd, gedurende een verblijf van eenige weken in de divisie van Suriname, gezien heb, zal ik hier eindigen. Dit alleen wil ik er nog bijvoegen. Ik ontmoette onlangs den directeur eener plantage, een dier ruwe, hardvochtige, diep bedorven menschen, die u eene huivering aanjagen, als gij denkt dat aan hunne willekeur het lot van zooveel wezens is toevertrouwd. Hij beroemde er zich op, dat het hem gelukt was, zonder eenige moeite eene „slavenmagt” van een houtgrond naar zijne plantage, een suikereffekt, over te brengen.

— „Maar zij kennen mij, de beesten!” riep hij uit; „zij weten met wien zij te doen hebben, en niemand durft een woord, zelfs een gebaar zich te veroorlooven tegen mijnen wil. En weet gij, door welk middel ’t mij gelukt, zulk een invloed op die schurken te verkrijgen. Ik ben er dadelijk bij, zoodra er wat gebeurt, en ik versmoor ieder kwaad onmiddelijk in de geboorte, door de krachtigste middelen, die mij bekend zijn. Er zijn directeurs, die met eene kleine vermaning beginnen en dan bij herhaling al zwaarder en zwaarder straffen. Ik niet. Ik begin met het zwaarste, en daardoor sidderen zij voor mij als voor den duivel. Zoo kregen een paar wijven, een van de oude en een van de nieuwe slavenmagt rusie met elkander. Dadelijk liet ik ze allebei aan de likkergoot ophangen en haar ieder tweehonderd zweepslagen toedienen”.

— „En waren zij niet dood?” vroeg ik.

— „Dood? Och mijnheer, gij kent dat zwarte kanail-
legoed niet! Zij kunnen nog veel meer dan twee-honderd
zweepslagen uithouden”.

— „Hoe veel zouden zij dan wel kunnen verdragen?”

— „Dat is verschillend, maar altoos meer dan twee-
honderd. Eigenlijk kan men maar blijven doorslaan tot —”

Maar ik zal zijne afgrijselijke en de goede zeden kwet-
sende verklaring niet verder opteekenen.

III.

HUIS-SLAVEN.

Wij zullen de direktoren der plantages geen onregt doen. Wij erkennen, dat er onder zijn, die eene wreede gestrengheid jegens de slaven in acht nemen, alléén omdat hunne administrateurs hen daartoe verplichten. Hun bestaan is vooral tegenwoordig onzeker, nu zoo vele plantages verlaten worden, en er daardoor overvloed ontstaat van voor de betrekking van direktor geschikte personen. Geheel onderworpen aan den wil van die kleine despoten, die te Paramaribo gevestigd zijn en hun lot in handen hebben, die hen naar welgevallen kunnen ontslaan en aanstellen, en die niets in aanmerking nemen dan hun eigen belang, zijn zij wel verplicht, zich naar het verlangen en de luimen dier oppermagtige gebieders te schikken. Daardoor worden vele gebracht tot eene harde en onregtmatige behandeling der werklieden, die aan hun opzigt zijn toevertrouwd, want zelfs de geringste klagt bij den administrateur ten voordeele der slaven, zelfs de meest gegronde reklame, om in de verwaarloosde belangen en behoeften dier ongelukkigen te voorzien, zou als een bewijs van zwakheid en ongeschikt-

heid worden aangemerkt. De administrateur wil, gelijk wij gezien hebben, niets anders, dan hooge procenten trekken van 't geen de plantage, die hij administreert, jaarlijks opbrengt; hij wil niets anders dan, door het leveren van vele produkten, zich van de gunst zijner principalen verzekeren. Daarom zal hij niet vragen naar de middelen, waardoor die produkten zijn verkregen; dat is hem volkomen onverschillig; hij ziet naar de vruchten, niet naar den boom. Zijn de inkomsten gestegen en slaven onder den arbeid en de mishandelingen bezweken, dan brengt het eerste de eigenaren in eenen goeden luim, zoodat ze te eerder gelooven dat het laatste aan heerschende ziekten of andere „oorzaken van Hoogerhand” moet worden toegeschreven; zoo is hij zelf rijker geworden en tevens verantwoord; zoo is hij over zijnen direkteur volkomen te vreden. Of deze de slaven dubbel werk heeft laten verrigten, weinig voedsel heeft gegeven en hen met de zweep heeft voortgedreven, met tamarinderoeden heeft gegeeseld, hen heeft mishandeld en gemarteld, daarover bekommert hij zich niet. Maar indien de jaarlijksche opbrengst afneemt, en alzoo zijne voordeelen verminderen, dan ondervindt de gezagvoerder van het effeet het hooge ongenoegen van den despoot te Paramaribo. Is het wonder, dat vele direktoren, tegen hunnen wil en in weerwil hunner betere beginselen, wreede meesters worden voor hunne negers?

Tel niet alle administrateurs tot hen, die wij hier u hebben voorgesteld. Ook brave lieden worden er onder gevonden, die hun eigenbelang niet op den voorgrond plaatsen, althans niet ten koste der menschelijkheid willen bevoordeelen, en die zich goede rentmeesters betoonen van 't geen aan hunne zorg werd toevertrouwd.

Maar ook niet van alle direktors hebben wij het beeld geschilderd. Er zijn er, die, nicttegenstaande hunne af-

hankelijke positie, hunne slaven onberispelijk behandelen, en die liever alles zouden willen ten beste geven, dan zich aan wreedheden en gruwelen schuldig maken. Maar er zijn er ook, die alléén uit eigen aandrift, door natuurlijke hardvochtigheid, opvliedenden toorn en vooral menigwerf door de uitwerking van den drank daartoe aangehitst, hunne weerlooze slaven mishandelen, pijnigen en folteren. Bij zulke diep gevallen menschen, die alle zedelijk gevoel hebben verloren, hebben vooral ook de slaven, die in hunne onmiddelijke nabijheid leven, de zoogenaamde „huis-slaven” der plantages, aan wie de arbeid in de woning is opgedragen, dikwijls veel en bitter te lijden. Onder die ongelukkigen meenen wij ook, en in de eerste plaats, de slavine te mogen rangschikken, die de directeur, als hij ongetrouwd is, tot zijne konkubine heeft verheven.

Geloof niet, dat deze eer zulk eene vrouw altijd gelukkig maakt. Zij moge daardoor beter voedsel, betere kleeding, een gemakkelijker leven zich verwerven, aan den anderen kant grieven haar menigwerf verdriet en smarten, die de overige slaven niet kennen. En bovendien zij blijft slavine, ook al wordt zij de moeder zijner kinderen, ook al bewijst zij hem de teederste toegenegenheid en onbaatzuchtigste liefde. Veronderstel nu, dat zij een dragelijk, ja betrekkelijk een gelukkig leven leidt, zoo lang zij bij hem is; maar wanneer hij haar verstoot, dat hij elken dag kan doen, of wanneer hij de plantage verlaat, dan deelt zij weder in het lot van de overige slaven; dan moet zij misschien weder naar het veld, dan knelt de zweep weer op haar ligchaam, dan is zij weerloos in de magt van den ruwen bastiaan. En hare kinderen, de zonen en dochters van eenen vrijen, van eenen blanken, van een Europeaan, van een Nederlander, van een Christen — hare kinderen volgen haar en blijven slaven. Menig directeur is er, die met zijne slavine leeft als

met eene echtgenoot en die zijne kinderen, als een zorgdragende vader, verzorgt en voedt; maar hij is niet in staat hun de vrijheid te schenken; zij behooren aan de plantage, al zijn 't ook zijne kinderen en al is 't ook de moeder zijner kinderen; zijne geldelijke middelen kunnen de waarde voor hunne vrijheid op verre na niet bereiken. Begrijpt gij, wat hij gevoelen moet, bij het vooruitzigt, dat zijn kroost, 't welk hij lief heeft, het eigendom is van een ander, dat zijne kinderen slaven blijven?

Ook aan voorbeelden van anderen aard ontbreekt het niet. Vaders treft gij aan, die het gevoel missen, dat zelfs de dieren voor hunne jongen, ja, de tijgers voor hunne welpen hebben. Vaders worden er gevonden, die voor hunne kinderen hardvochtige en onbarmhartige meesters zijn en in hen niets anders zien dan slaven. Een enkel voorbeeld slechts tot bewijs.

Onder de lijfeigenen, die eenige jaren geleden, na den dood van een der aanzienlijkste ingezetenen van Paramaribo, publiek verkocht werden, behoorde ook eene slavin, die van hare meesteres eene voortreffelijke opvoeding had genoten, verre boven die, welke anders gewoonlijk aan privé-slaven te beurt valt. Maar die opvoeding verhinderde niet, dat zij aan den meestbiedende werd afgestaan. Die meestbiedende was de heer *CASION*, directeur eener aanzienlijke plantage, en een niet onbemiddeld man. Hij nam de slavin naar die plantage mede en leefde er met haar. Zij schonk hem drie kinderen, waaronder eene dochter *JULIA*, die op hare beurt, onder de oogen en door de zorg harer moeder, tot een beschaafd en beminnelijk meisje werd gevormd.

De vader bemoeide zich weinig met zijne kinderen en was in den regel stuursch en norsch tegen hen. Die natuurlijke geardheid werd nog versterkt door het misbruik van sterken drank, waaraan hij zich schuldig maakte en waarvan hij

gedurig meer de slaaf werd. En 't gewone gevolg van zulk een kwaad bleef niet uit. Hij verwaarloosde de belangen, die aan hem waren toevertrouwd; hij was een beul voor de negers, en toch gingen de inkomsten der plantage jaarlijks achteruit. Eindelijk ontving hij zijn ontslag, en vertrok met de zijnen naar Paramaribo. Daar leefde hij vrij armoedig, voornamelijk van den ijver en de werkzaamheid zijner slavin, de moeder zijner kinderen.

Zijne dochter was nu eene beeldschoone mistiezin van zestien jaren, die de oogen van alle „kenners” tot zich trok. De ontslagen directeur merkte dit met genoegen op — want hij meende op de schoonheid van het meisje eene voordeelige speculatie te kunnen bouwen. 't Duurde ook niet lang, of hij sloot eene zeer winstgevende overeenkomst — niet om zijn kind te verkoopen — slechts om hare eer was het te doen!

Maar de overeenkomst stuitte af op de fierheid van het meisje. JULIA vernam het verlangen van haren vader en meester met oogen, die schitterden van afschuw en vastberadenheid. Zij gaf een bepaald weigerend antwoord. En wat nu die vader deed — 't zij hij vleide, of bad, of dreigde — 't was alles te vergeefs. Hij nam zijn toevlugt tot strenger maatregelen; — hij sloeg haar — maar ook dat baatte niet.

Eindelijk was het geduld van den heer CASION ten einde. Hij nam het eenige *wettige* middel, dat hem overbleef, te baat; hij zond zijne slavin, die nu toevallig tevens zijne dochter was, naar het piket van justitie.

De prokureur-generaal bevond zich op het piket van justitie, toen het bevallige meisje, haar gelaat bedekkende en met de rood geweende oogen ter aarde gekeerd, naar de strafplaats werd gebracht. De bastiaans wilden onmiddellijk hun pligt doen, want zij vroegen naar niets anders dan naar de wettigheid der aanvraag: was hij, die de straf

eischte, eigenaar, dan was het hun genoeg; of hij tevens de vader was, dat ging hun niet aan. Zij hielden zich aan het reglement van den Minister!

Maar den prokureur-generaal trof het. Een vader zijn eigen kind laten geeselen! Hij onderzocht de zaak — maar hij vond tot zijn leedwezen, dat zij geheel in orde was. Hij kon er niets tegen doen, dat een vader zijne eigene dochter op eene wettige wijze door beambten van het Nederlandsche Gouvernement met eene zweep bloedige slagen liet toebrengen. Die dochter was tevens de slavin van dien vader, zijn eigendom, dat hij voor zich kon laten werken en straffen — al naar zijne luimen het mede bragten.

De wet maakte toen geen het minste onderscheid tusschen de regten van eenen meester op zijne slavin, 't zij die slavin zijn kind was of niet. Ook thans nog is dat onderscheid in de wet onbekend. Wanneer er onder de werking der reglementen van 6 Mei 1851, nog weder een monster is (en zij zijn er!), die 't zelfde eischt wat de heer CASION eischte, dat zijne eigen dochter op het piket van justitie worde „afgestraft,” — er zou niets aan te doen zijn; aan dien eisch, op de Nederlandsche wet gegrond, zou de prokureur-generaal gevolg *moeten* geven. Al de slaveneigenaren van Suriname hebben begrepen, dat dit onderscheid niet behoeft in acht genomen te worden, en daarom zwijgt het reglement er van. Zij hebben begrepen, dat eene slavin geslagen moet worden als de meester het verlangt, al is zij ook zijne dochter! 't Is, wij moeten het erkennen, zeer konsekwent. „Slaven hebben geene bloedverwanten; slaven hebben geen vader, alléén eene moeder”, zoo luidt de algemeen in Suriname aangenomen praemisse; natuurlijk is dus de konklusie, dat, bij het toepassen van straffen door Gouvernements-beambten, niet naar den vader van den slaaf of de slavin wordt gevraagd.

En toch stuitte het den prokureur-generaal, dat hij

zweepslagen moest laten geven aan een kind, op den eisch van den vader, die alleen door eene zondige wet niet haar vader maar haar meester was. Wat de wet ook mogt bepalen, hij gevoelde al het teedere, heilige, onverbreekbare van den band, dien de natuur ook tusschen die beide wezens had gelegd; hij gevoelde al het afschuwelijke der daad, waartoe zijn ambt hem verplichtte, en hij trachtte er zich van te ontslaan. Hij liet de slavin voor zich komen en hij erkende in haar gelaat eene treffende gelijkenis met dat van den man, die haar wilde laten geeselen. 't Was dezelfde mond, dezelfde neus, dezelfde oogen, dezelfde vorm van het aangezigt; 't waren dezelfde trekken, maar bij haar door zachtheid, vriendelijkheid en onschuld met een waas van lieftalligheid overdekt — bij hem door den sterken drank en eenen vroegen ouderdom misvormd, en door eene afzigtelijke uitdrukking gekenmerkt, die van zijne schromelijke uitspattingen, zijn verdierlijkten aard getuigde. 't Was hetzelfde gelaat, maar met een donkeren gloed gekleurd, die het Afrikaansche bloed der moeder verried.

De prokureur-generaal ondervroeg het meisje, en toen hij haar gehoord had, was hij kennelijk met de zaak verlegen. Er zou niet veel aan te doen zijn, als de eigenaar der slavin zijne aanvraag niet introk, want op vijftien zweepslagen kon hij zonder eenige opgave van reden aanspraak maken. Misschien echter zou een goed woord eenigen indruk op hem uitoefenen; daarom ontbood hij den heer CATION bij zich. Kort daarna verscheen deze reeds. Hij verkeerde in eenen zeer opgewonden toestand, die klaarblijkelijk aan den drank zijnen oorsprong verschuldigd was.

— „Gij verlangt eene afstraffing voor de slavin JULIA?” vroeg hem de prokureur-generaal op minzamen toon.

— „Ja mijnheer! Zij heeft het dubbeld verdiend. Zij is ongehoorzaam en brutaal. 't Is mij onmogelijk het lan-

ger met haar uit te houden. Zij moet een pak hebben, dan zal zij wel gedweeër worden.”

— „Maar bedenk toch — ’t is uw eigen kind! Gij zult...”

— „Nu wat zou dat? Verhindert mij dat in mijn regt, om haar af te straffen als ik het verkies?”

— „Niet in uw regt; maar mij dunkt, gij moest de zaak nog eens vooraf bedaard overwegen. ’t Heeft toch zulk een haast niet. Misschien hebt gij er later berouw van. Zij zal zich wel beter gedragen en in ’t vervolg uwe bevelen gehoorzamen. — Zult gij niet, JULIA?” vroeg de prokureur-generaal, zich tot het meisje keerende, dat, in een hoek van het vertrek gedoken, stille tranen der wanhoop stortte.

— „Ik zal alles doen wat mijn meester beveelt, alles, behalve dat ééne verlangen, dat ik niet *mag* inwilligen,” was het antwoord der slavin, op onderworpen maar vast beraden toon.

— „Gij hoort het, mijnheer,” riep de vader, in woede opvliegende. „Gij hoort het. Geloof mij, gij hebt nimmer eigennijger en koppiger schepsel gezien!”

— „Ik raad u nogmaals, doe het niet, mijnheer CASSON! Uw geweten zal u geen rust laten. Uwe eigene dochter...”

— „Wat geweten! Ik ben geheel in mijn regt! Neen ik ben dubbel in mijn regt; eerstens, omdat mijne slavin mijne dochter is, en ten tweede, omdat mijne dochter mijne slavin is.”

Er was niet aan te doen — maar wij zullen den verderen afloop met een sluijer bedekken. ’t Is een al te afschuwelijk schouwspel.

’t Is geene toegenegenheid, geen liefde, ’t is alleen zinnelijke lust, die den directeur der plantage en andere Europeanen te Paramaribo aan de slavinnen verbindt, waarmede zij als hunne bijzitten leven. Verwelkt de schoonheid dier ongelukkige, dan is ook die band verbroken, en hard is het lot, dat zij dikwijls van denzelfden man moet verduren,

die de vader is harer kinderen. Zoo is het nog niet lang geleden, dat zulk een onverlaat de vrouw, die hem al hare toegenegenheid met voorbeeldige trouw had geschonken, op eene gruwelijke wijze mishandelde. De slavin, die hem een zoon had geschonken, die voor hem en dat kind zorgde, zoo goed als de beste echtgenoot en moeder, werd dagelijks door hem geslagen en gepijnigd. Zelfs door den bastiaan liet hij haar zweepslagen geven. Wij zullen geen tafereel voorstellen van 't geen in de woning dier plantage plaats greep. Noemden wij den naam van dien laaghartige, dan zou bijna iedereen in Suriname kunnen getuigen, dat wij niet overdrijven; want zoo buitengewoon waren de mishandelingen, die zijne slavin van hem moest lijden, dat zij aanleiding gaven tot het vervaardigen van het volgende lied in het Neger-Engelsch. Dit lied is onder de slaven algemeen bekend geworden. 't Is een volkszang, dien gij te Paramaribo bijna dagelijks kunt hooren.

1.

Meneri, meneri, da piekien, pardon,
 Membrie wan tem, membreie wan tron
 Fa yoe ben lobbie mie so té
 En fa mie lobbie joe jette.

—

Bastian fon! bastian fon!
 Da oeman meekie mie hatie bron!

2.

Té na condre yoe kon fo srifiman,
 Mie no ben sabie san na wan man,
 Fa yoe ben lobbie mie so té...
 En fa mie lobbie yoe jette.

—

Bastian fon! bastian fon!
 Da oeman meekie mie hatie bron!

3.

Mie ben dékalli yoe mooi scrifiman ,
 Yoe poeloe ìnie na mie nenne Anan ;
 Fa yoe ben lobbi mie so té,
 En fa mie lobbi yoe jette.

—

Bastian fon! bastian fon!
 Da oeman meekie mie hatie bron!

4.

Té joe ben bossi joe JABA
 Mie ben takki kaba! kaba!
 Da falsie lobbie yoe no ké,
 Ho fassi yoe doe so to dé.

—

Bastian fon! bastian fon!
 Da oeman meekie mie hatie bron!

5.

Pardon Meneri! Pardon! pardon!
 Yoe ben lobbi da skien wan tron;
 Mie beggi yoe! mie beggi ké!
 Meneri a no noffo jette?

—

Bastian fon! bastian fon!
 Da oeman meekie mie hatie bron!

6.

Meneri, meneri, membre da piekien
 Da sorri yoe me lobbi krien
 Mie beggi yoe, mie beggi ké!
 Bastian a no noffo jette?

—

Bastian fon, bastian fon!
 Da oeman meekie mie hatie bron.

Hoe fassi? mie takki fon!
 Da oeman meekie mie hatie bon!
 Mie takki fon! fon hin so té,
 Al wassi a fal don deddé.

—
 Bastian fon, bastian fon!
 Da oeman meeki mie hatie bron!

Dit lied, waarin geen geest en vernuft zijn te miskennen en dat inderdaad treffende en aandoenlijke regels heeft, zou in 't Nederduitsch aldus kunnen luiden. Dezelfde hand, die ons èn het oorspronkelijk èn deze vertaling heeft gezonden, schrijft ons, dat de Nederduitsche overzetting het Neger-Engelsch bijna woordelijk teruggeeft.

1.

Vergeef, mijnheer! vergeef! vergeef!
 Denk aan vroegere tijden, denk hoe gij mij eens bemindet!
 Gelijk gij mij toen lief hadt,
 Bemint ik u nog altijd!

—
 Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn!

2.

Toen ge als blankofficier in 't land kwaamt,
 Had ik nog nooit bemint;
 Gelijk gij mij toen lief hadt,
 Bemint ik u nog altijd!

—
 Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn!

3.

Gij naamt mij toen weg van mijne moeder,
 En ik noemde u : „schoone blanke!”
 Gelijk gij mij toen lief hadt,
 Bemijn ik u nog altijd!

—

Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn!

4.

Gij overladet mij, uwe JABA, met kussen,
 En 'k riep weerstrevend : „hou op! hou op!”
 Was dat alles slechts schijn?
 Hoe kunt gij mij zoo behandelen!

—

Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn.

5.

Genâ, mijnheer! mijnheer, genâ!
 Denk, dat gij dit ligchaam eens bemindet!
 Ik bid u, ik bid u,
 Is 't nu nog niet genoeg?

—

Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn.

6.

Mijnheer! mijnheer! denk aan het kind,
 Dat van mijn zuivere liefde getuigt.
 O ik bid u, ik bid u,
 Bastiaan is 't nu nog niet genoeg?

—

Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn.

Hoe is 't? Ik zeg u, sla door!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn!
 Ik zeg u, sla door! sla door!
 Al is 't ook, dat zij 't besterft.

—

Bastiaan, sla! bastiaan, sla!
 Die vrouw vervult mijn hart met toorn!

Zoo zingen de slaven te Paramaribo; zoo verkondigen zij den liefderijken en reinen aard hunner meesters; zoo klinkt uit den mond der Heidenen de roem en de lof der Christenen!

Onder de huis-slaven van den direktor speelt ook de „voeteboy” een voornamen rol. Men zou hem in Oost-Indië zijnen „lijfjongen” noemen. Hij bedient zijnen meester en vergezelt hem overal.

In 1849 en 1850 bekleedde een Duitscher van geboorte, dien wij PAUL zullen noemen, de betrekking van direktor en mede-administrateur eener plantage aan de rivier Cottica. Reeds meermalen was hij tot geldboeten veroordeeld wegens al te gruwelijke en al te algemeen bekend geworden mishandelingen zijner slaven, die men daarom wel had moeten vervolgen; die geldboeten had hij betaald, maar op zijn gedrag hadden zij geen invloed gehad.

Zijn voeteboy was een vlugge oppassende jongen van veertien jaren, de zoon van een der bastiaans. Hij kende alles wat een voeteboy behoort te kennen, vloog op de wenken van zijnen meester, wist zijne verlangens te voorkomen en diende hem met groote bereidvaardigheid, goedwilligheid en trouw.

MARIUS (zoo heette hij) was altijd bij zijnen heer; hij volgde hem als zijne schaduw.

Op zekeren dag had hij hem, gelijk gewoonlijk, op zijnen togt naar de akkers en velden, waar de slaven aan den arbeid waren, vergezeld. Hij droeg sigaren, een geweer en een met brandewijn gevulde veldflesch. Het was juist in den kleinen regentijd, zoodat de voetpaden en landerijen, waarover zij trokken, door het water in zulk eenen toestand waren gebragt, dat zij het gaan zeer moeilijk maakten. Daarbij voegden zich onophoudelijk elkander opvolgende buien, zoodat het een zeer afmattende togt was; en zij tegen den middag, van boven tot onder beslikt en druipnat, te huis kwamen. MARIUS hielp zijnen heer onmiddellijk, om van kleederen te verwisselen, en toen dit was afgeloopen en de heer PAUL zich op zijn gemak had nedergezet, dacht de voeteboy ook eenige oogenblikken voor zich te zullen hebben, om zijne natte kleederen te droogen en van de vermoeijenis wat uit te rusten.

Maar hij vergiste zich. Naauwelijks was zijn heer gezeten, of hij riep:

— „Jongen, breng mij papier en inkt!”

In een oogwenk was aan 't bevel voldaan. Nu meende hij, dat hij zich veilig kon verwijderen; maar nog had hij geene tien schreden afgelegd, of op nieuw hoorde hij de wel bekende stem, en spoedde hij zich terug.

— „Luijaard! waar zit gij? Ziedaar! breng dezen brief naar den heer LIGHT op de plantage Morgenrood! Spoed u, want er is haast bij!”

Zonder een woord te spreken, zonder zelfs door 't geringste teeken of gebaar zijne teleurstelling te kennen te geven, nam MARIUS den brief aan en vertrok naar de plantage Morgenrood, die een uur of drie van daar verwijderd was. De regen viel met stroomen neder; daarom verborg de knaap den hem toevertrouwd brief onder zijne kleederen, om dien tegen nat worden te beveiligen; en zoo vol-

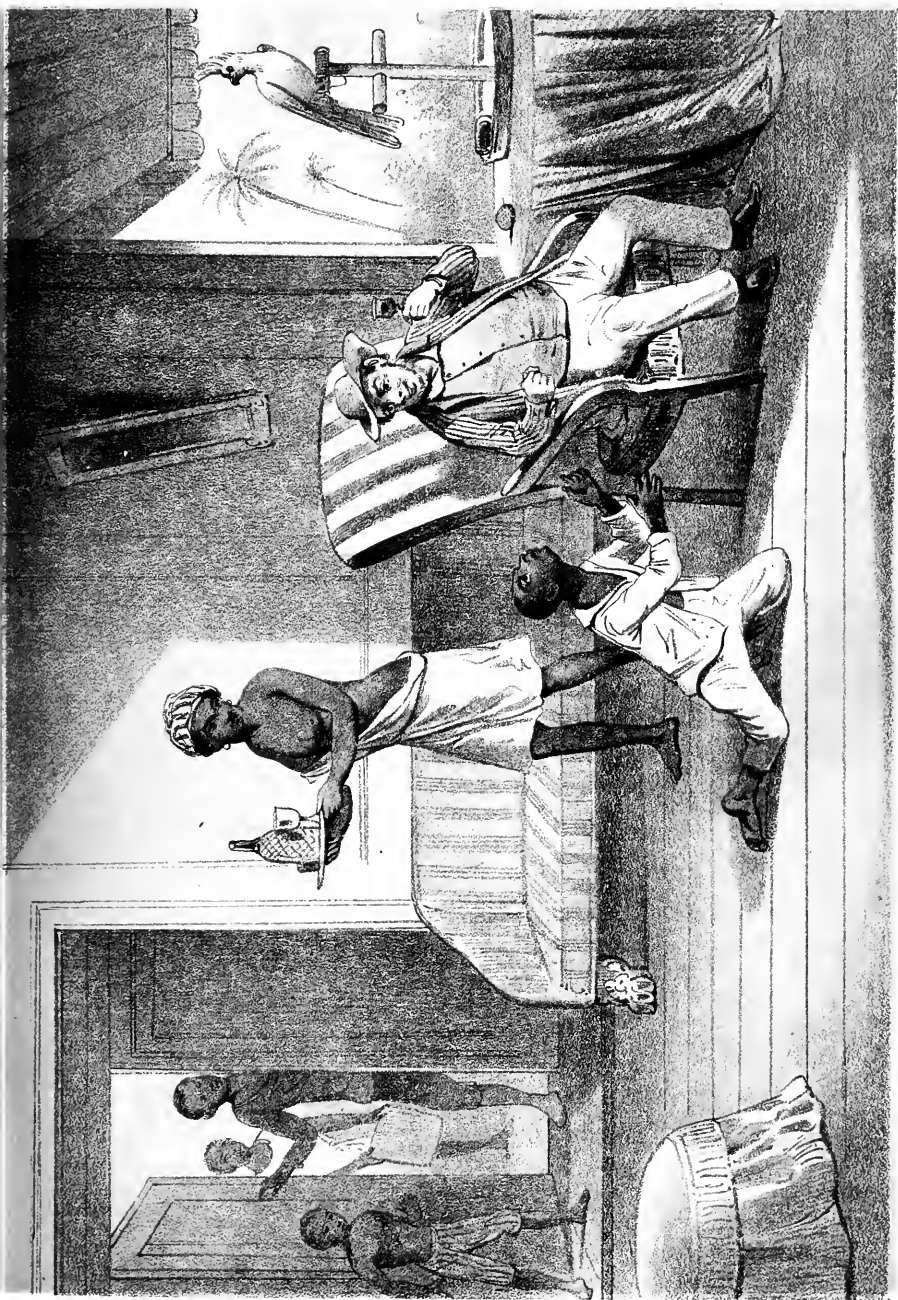
deed hij, trots zijne vermoeijenis en de guurheid van het weder, aan de bevelen van zijnen meester.

Hij naderde reeds het doel van zijnen togt en wilde zich gereed maken, om zich bij den direktieur der plantage Morgenrood aan te melden, toen hij met schrik gewaar werd, dat de brief verdwenen was. Hij had dien onder weg verloren. Een onbeschrijfelijke angst maakte zich van hem meester. Hij wist wat hem te wachten stond, als hij met dit bericht te huis kwam; hij kende den toorn en de woede van zijnen onbarmhartigen heer; wat zou hij doen?

Bedenk, dat het een knaap van veertienjarigen leeftijd was. Verwondert het u, dat de jongen wanhopend werd en in zijne vertwijfeling eene dwaasheid deed? Hij nam de vlugt. Hij ijldde naar de bosschen en wildernissen in de nabijheid der plantage, en verschool zich in de doolhoven van de eeuwig groene vegetatie dezer eenzame en verlaten savannen van Suriname.

Maar 't duurde niet lang, of hij was wel verplicht, hoe vreesselijk zijne ontvangst ook wezen zou, om naar zijnen meester terug te keeren. De guurheid van het weder, de natte kleederen, waarin hij nu reeds zoo veel uren had doorgebracht, gevoegd bij de wilde vruchten, die hij in groote hoeveelheid had gegeten, om zijnen honger te stillen, dit alles had ten gevolge, dat hij, na nog naauwelijks vier-entwintig uren in deze wildernissen de slavernij ontvlugt te zijn, door hevige kramppijnen, door de benaauwdheden der koorts, die hem deed klappertanden, en door ellende en gebrek, gedrongen werd, om de slavernij weder op te zoeken.

't Zou moeilijk zijn, den toestand te schetsen, waarin, gedurende deze afwezigheid van den knaap, de direktieur had verkeerd. Hij had aan zijnen collega en buurman van Morgenrood geschreven over eene zaak, die niet de plantage maar hem persoonlijk betrof, en aan het antwoord, dat hij

zou ontvangen, hechtte hij veel. Toen de avond begon te vallen, had hij reeds naar MARIUS gevraagd, maar de jongen was nog niet terug. Een paar uren later werd hij ongeduldig, en beloofde hij reeds bij zich zelve den knaap eene vrolijke te huis komst. Maar toen hij zich ter ruste wilde begeven, had men nog niets van den voeteboy vernomen. Wat mogt de reden zijn van dit uitblijven? Nu, hij zou het den volgenden dag wel vernemen. Maar dit zwoer hij, dat de jongen, die zeker bij de slaven van Morgenrood was blijven spelen en „malengeren,” het zich bitter zou beklagen.

De morgenstond brak aan; de direkteur ontwaakte; zijne eerste vraag was naar MARIUS; maar nog altijd was de voeteboy niet terug.

Het was middag geworden. De direkteur zat in zijne kamer met een zeer ontstemd humeur. Allen, die hem omgaven, moesten het ontgelden. En 't was niet te verwonderen, want alles herinnerde hem MARIUS, en ieder oogenblik ondervond hij, dat niemand hem zoo goed kon bedienen als MARIUS. Juist had men hem zijn derde glas bitter gebragt, dat hem niet half zoo goed smaakte als gewoonlijk, want alleen MARIUS kende de maat van het bitter, die hem 't meest beviel; juist wilde hij 't glas aan den mond brengen, toen de voeteboy het vertrek binnen kwam. Hoe was hij sedert den vorigen dag veranderd! Toen vlug en gezond, met van jeugdig vuur schitterende oogen; nu die oogen dof; nu krimpemde van pijn en bevende van angst; nu in weinige uren door gebrek en ziekte vermagerd. Zoo sleepte hij zich voort tot bij den stoel van den meester, en wierp hij zich voor zijne voeten neder.

— „Pardon! mijnheer, pardon! voor uwen armen voeteboy!”

Een afschuwelijke vloek was het eerste, dat over de lippen van den direkteur kwam.

— „Zoo schurk! Zijt gij daar terug? Gij ziet er mooi uit! Waar zijt gij geweest?”

De knaap vertelde de zaak, gelijk zij gebeurd was. Hij voegde er niets bij, hij liet er niets af, hij sprak de eenvoudige waarheid, in kinderlijke onschuld en opregtheid des harten.

— „Ik was bevreesd, meester, voor uwen toorn; ik sidderde voor de slagen, die mij misschien wachtten; en toen ben ik in 't bosch gevlugt. Dat was verkeerd gehandeld. Maar spoedig is de straf op den misslag gevolgd. Ik ben ziek geworden; hevige pijnen verscheuren mij op dit oogenblik nog de ingewanden — vergeving, meester!” en hij kuste de voeten van den heer PAUL.

— „Vergeving? Dat kunt gij begrijpen, mannetje. Gij zijt ziek, niet waar? Welnu, ga dan maar eens mede. Wij zullen u wel genezen. De bastiaans zijn naar het veld, daarom zal ik u maar helpen”.

Zoo stond de direkteur op en begaf zich naar het ziekenhuis, gevolgd door den armen voeteboy, die van pijn, vermoeijenis en uitgestane ellende nauwelijks gaan kon. Met eigen hand sloot hij hem daar in de boeijen en verwijderde zich. Gelukkig voor MARIUS, dat er zich nog een neger bevond, die eene erge ziekte had doorgestaan en nu aan de beterhand was. Door zijne tusschenkomst ontving hij wat water, om zijnen dorst te lesschen.

Sedert eenige weken bevond zich op deze plantage een nieuwe blank-officier. Hij was een jonge man van zeer fatsoenlijken huize. Buiten zijne schuld ongelukkig geworden, had hij, door den nood gedwongen, ten laatste tot deze ellendige betrekking zijn toevlugt moeten nemen. Genoeg had hij hier reeds gezien, om een afkeer te gevoelen van het plantageleven, maar zijn toestand dwong hem, om te doen hetgeen hij met hart en ziel veroordeelde en verafschuwde.

Toen hij dien dag weder zijne nederige plaats aan de tafel van den directeur had ingenomen, en door de onaangename stemming, waarin deze zich bevond, menig bitter verwijt en vernederend woord had moeten hooren, wilde hij zich bij 't einde van den maaltijd in stilte verwijderen, toen de heer PAUL hem toeriep :

— „Blijf, ik heb u nog wat te bevelen.”

— „Zeer wel, mijnheer,” was het beschroomde antwoord.

— „Begeef u naar het ziekenhuis; daar zult gij eenen jongen vinden, die zich schandelijk heeft gedragen en een ongehoord pak verdiend heeft. Gij verstaat mij, mijnheer, niet waar? Ongehoord! Neem eenen bastiaan mede, en laat hem eene geeseling met tamarinde roeden toedienen, waaraan hij eenige dagen genoeg heeft.

De blank-officier sprak geen woord, stond op en ging heen om het bevel te volbrengen. Hij ontmoette eenen bastiaan en gelastte hem, tamarinderooden te halen en hem dan naar het ziekenhuis te vergezellen. De bastiaan gehoorzaamde en kwam onmiddelijk met het strafwerktuig terug. Beiden rigtten nu hunne schreden naar het ziekenhuis.

Reeds van verre hoorden zij klaagtooncn uit dat gebouw opgaan.

— „Wie is de jongen, die gestraft moet worden?” vroeg de bastiaan, toen hij, naderbij komende, het gekerm duidelijk kon onderscheiden. Hij vroeg dat met eene belangstelling, anders ongewoon in eenen bastiaan. 't Scheen, dat die stem hem verontrustte.

— „'t Is MARIUS, de voeteboy van den directeur,” antwoordde de blank-officier; en op hetzelfde oogenblik traden zij het ziekenhuis binnen.

Plotseling ijldc de bastiaan naar den krankcn knaap, die nog van pijn kermde. Hij wierp zich op den jongen, drukte hem aan zijne borst en scheen wanhopend.

De blankofficier begreep niet, wat er omging. Zulk eene teerhartigheid voor eenen slaaf, dien hij moest straffen, had hij in eenen bastiaan nog nimmer gezien.

— „Nu, wat doet gij?” vroeg hij aan den neger, die den jongen nog altoos liefkoosde, en door deze vraag tot bezinning scheen te komen.

— „Ach! mijnheer, MARIUS is mijn kind, mijn eigen zoon, dien ik zoo hartelijk lief heb. Ik ben er van overtuigd, dat hij onschuldig is, want hij is een brave, oppassende jongen. Hoe zijt gij toch in dezen toestand geraakt?” vroeg hij den knaap.

Deze verhaalde nu al wat er gebeurd was, terwijl de bastiaan hem in zijne armen hield en zijne krankke leden wreef.

— „Ziet gij, mijnheer?” zeide hij, toen 't verhaal geëindigd was, „ik wist wel dat hij geen schuld had.”

— „En toch moet hij afgestraft worden,” antwoordde de blankofficier, „de bevelen van den directeur zijn stellig, en ik mag daarvan niet afwijken.”

— „En moet ik dat doen?” vroeg de bastiaan opspringende. 't Scheen, dat hij nu eerst al het vreesselijke van zijnen toestand inzag. „Moet ik mijn kind met deze roeden geeselen? Ik, de vader?”

— „Ja! wat kan ik er aan doen?” hernam de blankofficier.

— „Wees ons genadig!” smeekte de bastiaan, zich voor hem op de knieën werpende. „Heb mededoogen met mijn kind, met mijn onschuldigen, krankten jongen!”

— „Maar hoe kan ik dat?” vroeg de blankofficier, wiens hart reeds overwonnen was, en die er misschien evenveel onder leed als de vader.

— „Op deze wijze!” riep de neger opspringende. Hij greep de stokken, gaf er den voeteboy een paar slagen mede,

die niet hard aankwamen, en sloeg ze vervolgens op de brits, waarop de zieke lag, aan stuk.

De blankofficier was ontroerd om twee redenen; vooreerst om het tooneel, dat hij bijwoonde en bovendien om de moeilijkheden, waarin hij zich wikkelde, wanneer hij aan de stem der menscheijkheid en van zijn goed hart gehoor gaf. Hij begreep, dat dit bedrog, indien het dien naam verdiende, geen geheim kon blijven, en dan zouden de gevolgen voor hem niet uitblijven. Toch volgde hij den weg, dien zijn geweten hem aanwees als de beste. Hij keerde zich om, verliet het ziekenhuis en begaf zich naar den direktieur, om hem te berigten, dat aan zijne bevelen voldaan was.

— „Hoe veel slagen?” vroeg deze.

— „Vijftig!”

— „Slechts vijftig? En zijn ze goed geweest?”

— „Ja, mijnheer?”

— „En hoe is de jongen?”

— „Hij lag, na de afstraffing, in zwijm, en is thans meer dood dan levend.”

De direktieur begaf zich naar het ziekenhuis, om zich met eigen oogen te overtuigen van den toestand van zijn slagtoffer.

Dáár vond hij den bastiaan nog zeer vertrouwelijk bij MARIUS zitten. Reeds dit wekte zijne achterdogt. Bovendien was de jongen volstrekt niet in den toestand, dien de blank-officier beschreven had.

— „Wie heeft hier de afstraffing uitgevoerd?” vroeg hij aan den bastiaan.

— „Ik mijnheer!”

— „Zoo gij. Nu dan begrijp ik het wel!” en met een verliet hij het ziekenhuis en liet vader en zoon alléén. Buitengewone gramschap, drift en woede kookten in zijn gemoed.

— „Dat volk wil mij bedriegen!” schreeuwde hij, terwijl hem 't schuim op den mond stond, „maar ik zal hen vinden.”

Onmiddellijk ontbood hij den eersten bastiaan bij zich, en beval hem, dadelijk aan het kind honderd slagen met tamarinde-roeden toe te brengen, zoo hard en zoo vreesselijk als hij 't ooit had gedaan.

Nu werd hij gehoorzaamd. Den armen jongen werden honderd slagen toegebracht. Wij zullen geen tafereel ophangen van de wijze, waarop deze executie plaats greep, noch von den toestand, waarin de knaap zich bevond, toen zij was afgehoopen.

Acht dagen later werd MARIUS uit de boeijen ontslagen, en binnen eene maand was hij een lijk!

Er zou een boek te schrijven zijn van al 't geen op deze plantage voorviel, zoo lang de heer PAUL er directeur en mede-administrateur was. Slechts enkele feiten deelen wij nog met korte woorden mede.

Op zekeren dag zat hij voor zijne woning, en huilde een kind dicht in zijne nabijheid. 't Verveelde hem en hij gaf het een schop, zoodat het op eene, een paar voet lager gelegen, steenen vloer viel, en aan de gevolgen overleed.

De slavin MIMI was hoog zwanger, maar werd toch dagelijks tot den zwaren veldarbeid gebezigd. Zij waagde het, op eenen morgen, zich tot den directeur te wenden, met de bede van meer in de nabijheid der woning hare taak te mogen hebben, omdat vooral het loopen naar en van het veld haar zoo zwaar viel.

— „Goed!” was het antwoord, „gij zult in 't geheel niet meer werken.” Maar tevens liet hij haar opsluiten, en tot den tijd harer bevalling 's morgens en 's avonds drie drooge bananen uitreiken, als 't eenige voedsel dat ze hebben mogt. Was het wonder, dat de arme vrouw een dood kind ter wereld bracht en zelve op den rand des grafs verkeerde?

De heer PAUL had tot huishoudster de slavin CECILIA, die eenen grooten invloed op hem uitoefende; maar die invloed was voor de slaven hoogst verderfelijk, want zij was eene jaloersche, hardvogtige, kwaadaardige, wreede vrouw. Reeds verscheiden kleurling-slavinnen, waarvan zij de mededinging vreesde, waren, ten gevolge van hare bemoeijingen, naar suiker-effekten verbannen, waar, gelijk men weet, de arbeid veel zwaarder is dan op katoen-plantages. Nu was er eene nieuwe huismeid gekomen, eene jonge mulattin. Ook haar zag CECILIA met najverige oogen aan.

Op zekeren dag gelastte haar de directeur eene soort van gebak te maken, die in zijn land zeer gezocht was. Natuurlijk wist de Surinaamsche slavin niet, hoe men in Pommeren spijzen bereidt. Toch zei zij 't niet, want reeds meermalen was zij gestraft geworden, wanneer zij verklaarde 't een of ander niet te weten of te kennen. Zij klaagde haren nood bij den blank-officier, die langzamerhand de vriend en vertrouwing der slaven was geworden. Deze hielp haar te regt — en 't gebak was uitmuntend. Maar nu bleek het den directeur dan ook ten duidelijkste, dat het slechts onwil was, wanneer zij voorgaf iets niet te kunnen. Als ze *dít* kon, waarom dan niet al het overige, dat men haar opdroeg? Zoo kon de ongelukkige mulattin niets doen, of het wekte het ongenoegen van den heer PAUL op. CECILIA deed al het mogelijke, om dien onwil te voeden; want die gehate mededingster in hare oogen moest verwijderd worden. 't Gelukt haar eindelijk den directeur te bewegen, om de mulattin aan den mede-administrateur te Paramaribo te zenden, ten einde dáár op het piket der justitie te worden afgestraft.

Maar die mede-administrateur kende zijnen collega, onderzocht wat er gebeurd was en zond de kleurling terug, met het berigt, dat hij de zaak niet begreep, maar dat hij

zelf op de plantage zou komen, om nadere inlichtingen te verkrijgen. Eenigen tijd later komt hij werkelijk. De slavin wordt door den bastiaan voor het woonhuis gebragt. Door den blank-officier ingelicht omtrent al hetgeen er met haar gebeurd was, zocht de mede-administrateur haar te redden, maar de heer PAUL wilde van niets hooren. De mede-administrateur vreesde zijnen collega, want deze kende zijne geheimen; hij vreesde de rapporten, die omtrent de administratie, welke hij voerde, aan de eigenaren zouden kunnen worden gemaakt, en hij had dus tegenover den directeur niet veel kracht. Hij gaf toe. De slavin werd ontkleed, en veertig zweepslagen deden haar het ligchaam bloeden.

Maar mogt de menschelijke gerechtigheid al werkeloos zijn, toch werd hij eindelijk in zijn boosaardige willekeur verlamd. Er was eene hoogere magt, die de weerloos aan hem overgegeven slaven van hem verlostte.

In 't begin van 1851 werd hij krank. Gedurende verscheiden weken had hij een bitter lijden te verduren, dat met zijnen dood eindigde. Dat krankbed bewees, hoe diep in Suriname het denkbeeld wortel schiet, dat slaven eigenlijk geen menschen zijn. Hetzelfde, wat men, aan vrijen gedaan, als misdaad en zonde beschouwt, wordt, jegens slaven bedreven, eene geheel onschuldige daad; wordt ongeveer op dezelfde lijn beschouwd als wat men aan dieren doet. Dat krankbed bewees, hoe sterk het vooroordeel der blanken is tegen de ongelukkige negers, zoodat zelfs in oogenblikken, wanneer gewoonlijk alle begoochelingen verdwijnen, wanneer men zijne zonden betreurt en zelfs zijne vijanden vergeeft, de Surinaamsche slavenhouder, die zich met God tracht te verzoenen, en in eene ernstige en zachtmoedige stemming verkeert, onwillekeurig en werktuigelijk zijne lijfeigenen daarvan uitsluit.

De heer PAUL had vreesselijke ligchaamssmartten; de ge-

neesheer gaf hem weinig hoop op herstel; met gelatenheid en onderwerping verdroeg hij zijn leed, en hij bad God om barmhartigheid en genade. Zijn voeteboy, de opvolger van den armen MARIUS, verliet de kamer en de legerstede van zijnen meester bijna niet, en bediende hem nacht en dag met voorbeeldige zorgvuldigheid en trouw. Maar geen wonder, dat het gedurig nachtwaken den knaap nu en dan de oogleden van slaap deed toevallen.

Reeds bij verscheiden gelegenheden had de kranke directeur tot twee en driemaal moeten roepen, eer de jongen hem hoorde, en naar mate zijne krachten afnamen, kostte zulk eene inspanning hem meer moeite. Daarom liet hij, toen een paar vermaningen niet hielpen, eenen bastiaan komen en den knaap voor zijn doodbed een aantal zweepslagen geven. Den volgenden dag blies hij den laatsten adem uit, om te verschijnen voor een regterstoel, waar menig meester de plaats van zijnen slaaf zal benijden!

IV.

STRAFBEDREIGINGEN TEGEN DE VRIJEN.

Wij moeten nog enkele bepalingen van het reglement betreffende „de tucht” wat nader toelichten. Uwe aandacht is ongetwijfeld gevallen op dat gedeelte van artikel 28, waar den slaaf het regt wordt gegeven, eene hem opgelegde straf te weigeren, en daarvan te appelleren. „Een slaaf,” zoo luidt het, „weigerende de straf, hem door den gezagvoerder opgelegd, aan te nemen, zal niet van het werk geweerd maar daaraan gelaten worden; doch zal inmiddels van die zaak door den gezagvoerder aan den eigenaar of administrateur kennis worden gegeven, die daarin zal voorzien, zoo als hij vermeenen zal te behooren.”

— „Ziet gij? de slaaf is zoo weerloos niet als men het voorstelt. Hij behoeft zich aan eene straf, die hem wordt opgelegd, niet te onderwerpen, vóór hij in hooger beroep is gekomen. Is dat geen waarborg tegen overijling en onregtvaardigheid?”

Wij antwoorden zonder eenige omwegen: neen! dat is geen de minste waarborg.

Beschouw het rtikel nog eens naauwkeurig. Op wien

mag de slaaf zich beroepen? Niet op een regterlijk kolle-gie, niet op een regterlijk of Gouvernements-ambtenaar; maar op den administrateur of eigenaar der plantage. De neger mag zich over den gezagvoerder beklagen bij den lastgever van dien gezagvoerder. Die lastgever moet regt spreken tusschen den direkteur en den slaaf. Wien zou hij gelijk geven? Vergeet bij de beantwoording dezer vraag niet de algemeene denkwijze in Suriname, dat door alle middelen het gezag der vrije bevolking moet gehandhaafd worden, en dat niets het gezag meer ondermijnt, dan wanneer men vrije personen tegenover slaven in het ongelijk stelt. Vergeet niet, dat de administrateur belang heeft bij de rust en orde der plantage, en dat daartoe het gezag van den direkteur moet geschraagd worden. De administrateur is een despoot, ook over den gezaghebber; hij is najverig op zijne magt, ook tegenover den gezaghebber; maar als het de slaven geldt, dan zal hij die magt niet ligt anders toonen, dan in den geest van het reglement, dat is: dat hij de bevoegdheid heeft, om *nog zwaarder* straffen op te leggen dan de direkteur,

En bovendien houden wij ons overtuigd, dat het lezen dezer bepaling menig direkteur, die zich de moeite heeft getroost van het slaven-reglement eens door te loopen, eenen glimlach zal hebben afgeperst. „Wat is dat!” zoo riep er een in verbazing uit, „zie ik wel? Ja, waarlijk, het staat er: „„Een slaaf, weigerende de straf, hem door den gezagvoerder opgelegd, aan te nemen””..... Maar denkt de man, die dat ding gemaakt heeft, dan waarlijk, dat een slaaf iets weigeren kan? 't Zou er mooi uitzien! En nog wel de straf weigeren, die de gezagvoerder hem oplegt! De schurken zouden ze altoos weigeren, als men daaraan maar voet gaf. Nu wij zorgen wel, dat zij niet weigeren kunnen, want de bastiaans raken hen, voor zij er om denken!”

Zou de slaaf wel weten, dat hij het regt heeft, om in hooger beroep te komen vóór hij de straf ontvangt? Zou hem dit artikel bekend zijn? Zou het gansche reglement hem bekend zijn? Is het in 't neger-engelsch vertaald? en is er hem mededeeling van gedaan? Volstrekt niet! Zijn er slaven, die weten wat er in staat, dan zijn zij er toevallig achter gekomen.

Wij gelooven niet, dat er vele voorbeelden zijn van slaven, die geweigerd hebben de straf te ontvangen; maar nog minder van direktoren, die aan deze weigering, naar het voorschrift van het reglement, gevolg gaven.

Er wordt wel eens door slaven bij den administrateur geklaagd, maar *nadat* zij de straf hebben ondergaan. Als zij die geduldig hebben geleden en voor verdere mishandelingen vreezen, dan klagen zij wel eens. Is er geen kans dat de administrateur spoedig op de plantage zal komen, dan wagen zij het, naar Paramaribo te gaan en zich bij dien „gran masra” (grooten heer) te vervoegen. Maar die het eens gedaan heeft, zal het meestal voor de tweede maal niet ligt weder doen, want er zijn honderd kansen tegen een, dat hij in 't ongelijk wordt gesteld. Vooreerst is het reeds eene verregaande „brutaliteit,” te veronderstellen, dat een direktor tegenover zulk een verachtelijk wezen, als een slaaf is, ongelijk *kan* hebben. Er zijn administrateurs, bij wie deze overtuiging zoo diep is gevestigd, dat zij tot stelregel hebben aangenomen, om den neger, die het waagt zich te beklagen, met het dubbelde der eerste kastijding te korrigeren. Maar bovendien; veronderstel eens, dat de slaaf bij eenen administrateur, die andere beginselen heeft (gelijk er Gode zij dank! nog zijn), inderdaad regt verkrijgt; veronderstel, dat den direktor 't verkeerde zijner handelwijze wordt onder 't oog gebracht; hoe zal de slaaf door dezen ontvangen worden, als hij op de plantage terugkomt? wat zal

er dan zijn lot zijn? welke behandeling heeft hij, na die overwinning, van zijnen direktieur te verwachten?

De administrateurs kunnen, volgens artikel 29, het dubbelde der straffen opleggen, waartoe de direktieur de bevoegdheid heeft. Zij mogen dus aan mannen *vijftig*, aan vrouwen *dertig*, aan jongens tusschen veertien en zestien jaar *dertig* en aan meisjes van dienzelfden ouderdom *twintig* zweepslagen laten geven. Maar ook dat erkent het reglement niet in alle gevallen als eene voldoende straf wegens „ongehoorzaamheid, opzettelijken onwil in het werken, of andere ongeregeldheden en vergrijpen.” Als de administrateurs of eigenaren van oordeel zijn, dat de slaven eene nog „ernstiger correctie” verdienen, dan kan de prokureur-generaal tot eene zwaardere straf autoriseren. Wordt die autorisatie verleend, dan spelen de tamarinde-roeden eene vreesselijke rol. Wordt zij verleend, dan ontvangt de prokureur-generaal, gelijk voor dezelfde autorisatie ten opzichte van privé-slaven, tot belooning voor zijne moeite één gulden. Wordt die autorisatie niet verleend, dan is dat eene winstderving voor dien hoogen ambtenaar. Ook hier weder is hij dus geplaatst tusschen zijn voordeel, als hij den slaaf laat straffen, en zijne schade, als hij hem vrijspreekt.

Dit vooral is in ons oog een zeer onzedelijk beginsel. En toch is het onlangs vernieuwd. Ziehier de resolutie, waarbij die vernieuwing plaats had.

De Gouverneur der Kolonie Suriname,

Gelezen hebbende eene missive van den Minister van Koloniën, dd. 15 Mei ll. La B. N°. 12/79, inhoudende magtiging, om als nog, door opname in het Gouvernementsblad, aan het publiek de noodige kennis te doen dragen van de daarbij bedoelde wijzigingen van het tarief van emolumenten van den prokureur-generaal en de aan dezen hoofdamtenaar toegevoegde beambten van politie, zoodanig als voorloopig bij Gouvernements-resolutie van 4 December 1848, N°. 1549 was bepaald

geworden; komende die wijzigingen hierop neder, dat voortaan zal kunnen worden berekend:

a. Door het hoofd der politie:

Voor het arrest en ontslag van een slaaf, in stede van *f* 4 en *f* 2, als bij het Tarief van emolumenten (Publikatie van 1828. N°. 29) bepaald is *f* 1.00.

Voor een, na onderzoek der zaak te geven, speciaal verlof tot afstraffing van slaven, in de plaats van *f* 4, volgens het opgemeld tarief bepaald, de som van „ 1.00.

b. Door de ondergeschikte agenten en dienaren:

Voor het ontvangen en bewaren van een slaaf, welke in custodie overnacht. „ 0.50.

Voor het begeleiden heen en weder van ter custodie verwezen slaven, als hunne dienst daartoe begeerd wordt, 50 cent, — komende daarmede te vervallen de emolumenten van *f* 2 en *f* 1, wegens het overnachten van gearresteerde of ter custodie opgesloten slaven.

Den Kolonialen raad gehoord,

Heeft goedgevonden en verstaan:

Alsnog de vorenstaande wijzigingen te brengen ter kennis van het algemeen, door opname van deze resolutie in het Gouvernements-Advertentieblad en in het Gouvernements-blad.

Paramaribo, den 13 September 1852.

De Gouverneur voornoemd,

O. VON SCHMIDT AUF ALTENSTADT.

Ter ordonnantie van den Gouverneur,

De waarn. Gouvernements-Secretaris.

A. KIKKERT SCHOTBORGH.

„Maar meent gij dan,” zal men vragen, „dat een prokureur-generaal, voor eenen ellendigen gulden, eene onregtvaardigheid zal begaan?” Ik antwoord: neen! Ik neem aan, dat die hooge ambtenaren zich niet bewust zijn, ooit tot het straffen van eenen neger autorisatie te hebben verleend, alleen om dien gulden te verkrijgen, die hun dan te beurt valt. En toch wenschte ik, dat hij nimmer tusschen de toestemming en een gulden aan den eenen kant — en de weigering en niets aan den anderen kant, geplaatst was.

Toch wenschte ik voor de eer van het Nederlandsche Gouvernement, dat het nimmer zulke „emolumenten” had toegestaan.

Wat ik wilde? Ik wenschte, dat men den prijs, door de slavenhouders voor eene „ernstige correctie” hunner slaven te betalen, niet verminderd maar aanzienlijk verhoogd had. Die som had men echter niet ten voordeele van den prokureur-generaal en de ondergeschikte dienaren en agenten der policie moeten bestemmen, maar ze in 'slands kas doen storten.

Voor al de artikelen 32, 33 en 34 verdienen onze aandacht. Reeds meermalen spraken wij van privé-slaven, die uit Paramaribo naar de plantages gezonden worden. Ook dat is op zich zelf reeds eene straf en eene zeer zware straf. „De stads-slaaf,” zegt de heer LANS, „ziet op den plantage-slaaf neder, als de burger op den boer.” Neen 't is veel erger. Het leven van den privé-slaaf in Paramaribo, hoe ongelukkig en beklagenswaardig ook, is nog verre te verkiezen boven het lot van den plantage-slaaf. En toch heeft de eigenaar te Paramaribo de bevoegdheid, niet alleen om den neger, die zich in zijne oogen schuldig heeft gemaakt aan eenig vergrijp, naar eene plantage te verbannen, maar ook, om zijnen slaaf als hem dit voordeeliger uitkomt, aldaar te verluken.

Als de privé-slaaf zich nu op de plantage bevindt, dan wordt hij, volgens artikel 32, in alles gelijk gesteld met de slaven van het effekt. Hij, die aan den veldarbeid nimmer gewoon was, moet dus hetzelfde werk verrigten als de negers, die er van der jeugd af bij zijn groot gebragt. Dezelfde taak, die dezen reeds zwaar genoeg valt, wordt op zijne schouders gelegd. Is het wel te veronderstellen, dat hij ze ooit op den bepaalden tijd gereed zal kunnen heb-

ben? Maar dan ook worden dezelfde straoefeningen op hem toegepast, die den plantage-slaaf bedreigen. In Paramaribo was hij toch nog door eenige kontrole tegen al te gruwzame mishandeling beschermd, maar nu in 't geheel niet; nu is hij weerloos aan de willekeur van den bastiaan overgeleverd, die nog minder reden heeft, om hem te sparen, dewijl hij ook door de slaven als een vreemdeling beschouwd wordt.

't Is voorwaar niet te verwonderen, dat men dit verzedden van stads-slaven naar de plantages, 'twelk vele eigenaren alleen uit winstbejag doen, tevens tot eene straf heeft verklaard. En zoodanige verbanningen hebben menigwerf plaats. Niet zelden doet men het, om 't een of ander slagtoffer der wreedheid van zijnen heer aan het oog der wereld te onttrekken. Wij hebben daarvan vroeger reeds voorbeelden medegedeeld. Sometijds geschiedt het ook, om slaven, die van een niet te bewijzen misdrijf verdacht worden, te verwijderen.

Ook vrouwen deelen in ditzelfde lot; ook zij worden dikwijls uit Paramaribo naar de plantages verbannen; ook zij, die voor huisselijke diensten of vrouwelijke handwerken waren opgevoed, moeten dan veldarbeid verrigten. Dan biedt de prostitutie haar het eenige middel aan, om haren toestand te verbeteren. Hare handen staan natuurlijk verkeerd voor de taak, die haar wordt opgelegd. Als zij zich dan aan de bastiaans ten beste geven, kunnen zij de zweepslagen ontgaan, die anders hare ligchamen misvormen.

Een mijner vrienden vond op eene plantage de slavine SYLVIA, die door hare meesteres, mevrouw ELIZA, derwaarts was verbannen, om daardoor de mishandelingen te verbergen, die de ongelukkige ondergaan had. Hij zag dat schoone, bevallige meisje nu terug als een diep gevallen, onteerd, zedeloos schepsel!

Maar er komen in het reglement ook strafbepalingen voor tegen hen, die hunne bevoegdheid tot het straffen van slaven overschrijden. Volgens artikel 36 wordt die overschrijding gestraft met eene boete van *f* 100 tot *f* 300, en wanneer zij, door verzwarende omstandigheden, in mishandeling mogt ontaard zijn, zal dit als feitelijk geweld aangemerkt en als zoodanig gestraft worden.

Wij hebben gezien, dat dit reglement de plantage-slaven nog veel meer aan de willekeur hunner meesters prijs geeft, dan de privé-slaven — en nu is eene geldboete van hoogstens *f* 300 de straf, die kan worden opgelegd, wanneer een directeur, in plaats van vijf-en-twintig zweepslagen, waartoe hij de bevoegdheid heeft, den slaaf er honderd of een paar honderd laat toebrengen. Bijna dagelijks wordt het reglement, ook met betrekking tot de straffen, overtreden, want er is geen toezigt dat zijne voorschriften handhaaft; maar wanneer het, in weêrwil dezer gebrekkige kontrole, een enkele maal gebeurt, dat de overschrijding van de bevoegdheid tot straffen gekonstateerd wordt, dan komt er de overtreders met eene boete van *f* 100, hoogstens *f* 300 af. Als van den slavenhouder, die in de afgelegen en eenzame streken, waar hij zijn verblijf heeft, duizendmalen het reglement overtreedt, zonder dat het hem bewezen kan worden, eindelijk een enkele maal aan het licht komt, dat hij eene slavin, in plaats van door vijftien zweepslagen, door twee-honderd heeft gepijnigd en gefolterd; als 't bewezen wordt, dat die marteling alléén haren oorsprong nam uit de walgelijkste onzedelijkheid en de verachtelijkste wraak; — dan wordt zulk een monster gestraft.... met eene geldboete!

Of verwacht gij veel van die bedreiging, dat wanneer, door „verzwarende omstandigheden”, de magtoverschrijding in mishandeling mogt ontaard zijn, de straf zwaarder zal wezen. Wat zijn verzwarende omstandigheden? Daar zweep-

en roede-slagen geoorloofd zijn, zal het, zoo lang geen verminking heeft plaats gehad of het leven niet in gevaar is gebracht, wel altijd moeilijk te bewijzen zijn, dat er inderdaad mishandeling plaats had.

Ook artikel 17, ofschoon dagelijks de overtredingen plaats grijpen, waartegen het gerigt is, wordt bijna nimmer toegepast. „Het straffen van slaven”, zoo luidt het, „door anderen, dan die daartoe de bevoegdheid hebben, of met andere strafwerktuigen dan bij dit reglement is toegestaan, wordt beschouwd als feitelijk geweld.” Dagelijks worden, op de plantages, slaven gestraft door anderen, dan die daartoe de bevoegdheid hebben. „De blank-officieren mogen”, volgens artikel 31, „in geen geval eenige straf opleggen”, en zij doen het toch. De bastiaans behooren alleen de instrumenten te wezen, waardoor de straf, die de directeur of administrateur uitspreekt, wordt toegepast; en de bastiaans brengen dagelijks uit eigen beweging zweepslagen toe!

Eindelijk kent artikel 38 aan den regter de bevoegdheid toe, „om gezagvoerders, eigenaren en administrateurs van plantages, die hun gezag doorgaand misbruiken, ongeschikt te verklaren, om eenig opzigt over de slaven te voeren, en aan hen het gezag daarover te ontnemen”. Daar aan 't getuigenis van slaven tegen hunnen meester in regten niet veel waarde wordt gehecht, is 't reeds moeilijk een enkel feit van mishandeling te bewijzen; maar hoe is 't nu mogelijk, om *een doorgaand misbruik van gezag* tot klaarheid te brengen, zoodat er eene veroordeeling op volgt? Moet iemand reeds vroeger veroordeeld zijn, voor men hem aan *„doorgaand misbruik van gezag”* kan schuldig verklaren? Zoo ja, hoe veel malen?

Ziedaar de straffen, waarmede menschen bedreigd worden, die een bijna onbepaald gezag uitoefenen over hunne mede-

menschen; die de slaven beschouwen als zaken, voorwerpen, dieren, als wezens, jegens welke men geene zedelijke verplichtingen heeft; die, gelijk wij thans zullen aantoonen, bijna geheel zonder toezigt het lot hunner ongelukkige lijf-eigenen regelen. Ergerlijk is de versooning, waarmede de overtreders van het reglement worden behandeld, in tegenoverstelling van de bevoegdheid, die hun tegenover hunne slaven wordt geschonken. De slaven, bij de minste overtreding, of geheel naar de luimen van hunne meesters zonder eenige overtreding, gestraft met vijf-en-twintig zweep-slagen — de meester met *f* 100 boete!

Ook hier weder blijkt de invloed, dien de slavenhouders zelve op den inhoud van dit reglement hebben uitgeoefend. Zij, tegen wie de straffen bedreigd worden, hebben ze er in gebragt.

HET TOEZIGT.

Met vrijmoedigheid hebben wij ons afkeurend oordeel over de reglementen uitgesproken, die voorschrijven, hoedanig de toestand behoort te zijn van bijna veertig-duizend onzer medemenschen in Suriname. Maar tevens hebben wij aangetoond, dat die reglementen niet worden nageleefd, dat het even goed is, alsof zij niet waren geschreven; en reeds menigwerf gaven wij met een enkel woord te kennen, dat het gebrekkige toezigt van Gouvernementswege over de behandeling der slaven door hunne meesters daarvan oorzaak is. Al waren de voorschriften der reglementen ook zoo voortreffelijk, gelijk zij nu afkeurenswaardig zijn, dan nog zouden zij niet baten, tenzij eene strenge, onpartijdige en voor hare taak berekende magt met het ten uitvoer leggen dier voorschriften belast is.

't Is waar, dat de regering van Suriname, volgens de bevelen des Konings, de beschermster der slaven behoort te wezen. Artikel 72 van het Reglement op het beleid der regering in de kolonie Suriname, vastgesteld bij 's Konings besluit van 9 Augustus 1832 n°. 89, is inderdaad treffend

en schoon. „De slavenbevolking” zoo luidt het, „wordt aan de bijzondere bescherming van de koloniale regering aanbevolen. Zij zal steeds de doelmatigste middelen aanwenden, om, voor zoo verre zulks, zonder inbreuk op de regten der eigenaren en zonder de rust en veiligheid der koloniën in de waagschaal te stellen, geschieden kan, den toestand der slaven te verbeteren en derzelve welzijn bevorderlijk te zijn”.

Zoo luidt het voorschrift. En toch, in weêrwil van dat voorschrift, schijnt de koloniale regering slechts de roeping te kennen, om de slaveneigenaars, in het bezit van hunne negers en hunne willekeurige beschikking over het ligchaam en de ziel dier ongelukkigen, te handhaven en te rugsteunen. Zoo schijnt het; want wat is de uitkomst van die „doelmatige middelen”, die zij moet aanwenden, „om den toestand der slaven te verbeteren en hun welzijn te bevorderen?” Wij kennen niets anders, dan de beide reglementen, die in 1851, dus negentien jaren later, zijn afgekondigd. Toen eerst zijn wettelijke bepalingen vastgesteld omtrent de wijze, waarop de slavenhouders hunne slaven behooren te voeden, te kleeden, te straffen en te laten werken. Tot dien tijd voorschriften, barbaarscher dan de geschiedboeken van eenig land kunnen aanwijzen, of geene regelen hoegenaamd; tot dien tijd de slaven geheel aan de willekeur hunner meesters overgelaten. Toen eerst voorschriften, maar die alléén het belang der meesters beschermen. Toen eerst voorschriften, maar zonder eenigen invloed, omdat de krachtige hand ontbreekt, die de overtreders aanwijst en de schuldigen vervolgt en straft.

De hoofdpersoon, aan wien, in Suriname, de onmiddellijke zorg is opgedragen voor de huishoudelijke belangen der kolonie, onder welke speciaal de belangen der slaven genoemd worden, is de Gouverneur. Van dien ambtenaar, de eenige,

die misschien onpartijdig boven de vrijen en slaven staat, zou men met grond een onafhankelijk en regtvaardig oordeel over de negerbevolking mogen verwachten. Maar die Gouverneur kan natuurlijk niet alles weten. Hij moet organen hebben, waardoor de gebeurtenissen ter zijner kennis komen. Een enkel man, wien zulk eene uitgestrekte magt wordt toevertrouwd, kan niet alles in persoon onderzoeken en navorschen, niet tot de geringste bijzonderheden van zijn bestuur doordringen, niet van alles, wat in zijn gebied voortvalt, zich met eigen oogen overtuigen. Hij moet voorgelicht en ondersteund worden in de uitoefening zijner hooge en gewigtige, maar moeitevolle en zware taak. Daartoe strekt in de eerste plaats de koloniale raad.

Dat kollege is zamengesteld uit den prokureur-generaal, den administrateur van financiën en „zes van de aanzienlijkste ingezetenen, zijnde gedeeltelijk grondbezitters in de kolonie woonachtig en gedeeltelijk vertegenwoordigers van afwezige grondbezitters”.

Ziedaar zes eigenaren of administrateurs van plantages eerste raadslieden van den Gouverneur! Zijn zij onpartijdig wanneer het slaven geldt? Zij zijn eigenaren van slaven; zij zijn sedert jaren gewoon aan de wijze waarop de slaven in Suriname worden behandeld; zij hebben belang bij de hoegrootheid der taak, die den slaven mag worden opgelegd en de hoeveelheid voedsel, die hun moet worden gegeven; zij hebben belang bij de handhaving der magt, die de meesters tot dus ver op de slaven bezaten; zij hebben belang bij de voortdurende ondergeschiktheid, lijdelijkheid en onderwerping der slaven, die, volgens het algemeen gevoelen in Suriname, ondermijnd wordt en gevaar loopt, wanneer slaven tegenover hunne meesters in 't gelijk worden gesteld. Wij willen veronderstellen, dat nimmer administrateurs in den kolonialen raad zitting hebben gehad, als wij in dit boek

hebben leeren kennen, zonder echter op ons te nemen die veronderstelling te verdedigen als zij bestreden wordt; wij nemen aan, dat alleen de voortreffelijksten der „vertegenwoordigers van afwezige grondbezitters” in dat hooge college zijn opgenomen; maar 't waren toch menschen, die zich onmogelijk van de heerschende denkwijze en vooroordeelen der kolonie geheel konden losrukken, die hun eigen belang en 'tgeen zij daarvoor hielden niet zoo gansch en al op zijde konden zetten. Is het te verwachten, dat zulke menschen over slaven en slavernij zullen oordeelen als zij, die geene slaven bezitten, zoo onpartijdig, zoo belangeloos, zoo regtvaardig?

De Gouverneur is verpligt, het advies van den kolonialen raad in te winnen, zoo dikwijls er nieuwe wetten, reglementen of bepalingen voor de kolonie Suriname door hem noodig worden geacht. Kan hij er op rekenen, altijd een advies te zullen vernemen, dat op waarheid en regt steunt, zoo dikwijls het slaven geldt? De Gouverneur heeft de bevoegdheid dit advies te vragen, wanneer hij in gewigtige zaken, tot zijne uitvoerende hoedanigheid betrekking hebbende, de voorlichting en raadpleging van den kolonialen raad mogt begeeren. Kan hij er van verzekerd zijn, dat die eigenaren en administrateurs de slavernij, in zulke gevallen, niet van de schoonste zijde zullen voorstellen, dat zij de misbruiken, waarover zij moeten adviseren, niet zullen vergoelijken en bedekken, dat zij ieder verzet of ongeregeldheid der negers, hoe ook door de handelingen der slavenhouders geprovoceerd, niet altoos als eene vreeselijke en onvergefelijke misdaad der slaven zullen voorstellen?

De zes ingezetenen, eigenaren en administrateurs van plantages, die tot den kolonialen raad behooren, moeten den ouderdom van vijf-en-twintig jaren bereikt hebben, gedurende ten minste twee jaren in de kolonie hebben gewoond

en mogen den Gouverneur tot in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap niet bestaan. Jaarlijks treedt een hunner af, maar hij is dadelijk weder benoembaar. De benoeming geschiedt door den Gouverneur, onder nadere goedkeuring des konings, uit eene nominatie van drie personen, hem door den raad aangeboden.

Gij ziet, dat de ingezetenen tot dus verre geen invloed hebben op de zamenstelling van den kolonialen raad. In het reglement op het beleid der regering, dat de Minister van Koloniën, een paar jaren geleden, aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft aangeboden, deed hij het voorstel, om aan de vrije ingezetenen daarop eenen krachtigen invloed te geven, door regtstreeksche verkiezing der leden van dien raad.

Zoodra *alle* ingezetenen van Suriname vrij zullen zijn, behoort, naar mijne meening, dit regt aan die ingezetenen verzekerd te worden. Wij zijn voorstanders van het stelsel, door den Minister van Koloniën in zijn aan de Tweede Kamer ingediend wetsontwerp op het beleid der regering in West-Indië nedergelegd. Maar zoo lang Suriname's bewoners in twee afdeelingen zijn gesplitst, waarvan de eene, de meerderheid, aan de willekeur van de andere, de minderheid, is prijs gegeven; zoo lang de emancipatie der slaven niet heeft plaats gehad, zullen wij elke uitbreiding van burgerschapsregten bestrijden, elke versterking van den invloed der ingezetenen op het bestuur trachten te verhinderen.

Het Gouvernement is, in dezen staat van zaken, behoort althans te zijn, de scheidsman, de regter tusschen de minderheid en de meerderheid, tusschen de vrijen en de slaven, tusschen de verdrukkers en verdrukten. Het Gouvernement behoort de laatsten tegen de eersten in zijne bescherming te nemen.

Maar naarmate gij nu aan de vrijen meer invloed ver-

leent op de handelingen van dat Gouvernement, naar die mate geeft gij de slaven prijs aan de willekeur hunner heeren.

Tot dus verre heeft elke poging, om de slaven te emanciperen, schipbreuk geleden vooral op den onwil der slavenhouders. Hoe vele jaren hoort gij niet reeds het oude bekende: „wij keuren de slavernij af, maar wij willen geene plotselinge vrijverklaring; wij willen emancipatie, maar langzaam en voorzichtig; wij willen eerst de negers voorbereiden tot de vrijheid!” Zoo heeft men *gesproken*. Wat heeft men *gedaan*? Niets, volstrekt niets! Zoo spreekt men nog, zoo zal men blijven spreken — en ondertusschen blijven die veertig-duizend ongelukkigen slavenketenen dragen. Zoo zal men blijven spreken, tenzij eene krachtige en moedige hand tusschen beide mogt komen en handelen; tenzij een Minister van Koloniën, met eene vaste overtuiging, eenen onverzettelijken wil en eene grondige kennis, niet meer over de zaak spreke maar de handen aan het werk sla.

Maar wilt gij nu dien invloed, die elke poging tot emancipatie deed mislukken, nog versterken door zijne werking op het bestuur te vergrooten? Wilt gij aan die vrijen, die vijandig staan tegenover de slaven, nog grooter magt geven over de toekomst der slaven? Gelooft gij niet, dat daardoor de emancipatie, nu reeds door hunne werking bemoeijelikt, volstrekt onmogelijk zal worden?

Thans worden de leden van den kolonialen raad door het Gouvernement benoemd; dat *kan* ten minste eene keuze doen uit zulke administrateurs en eigenaren, die jegens de slaven het minst partijdig en onchristelijk gezind zijn. Moesten de ingezetenen kiezen, zij zouden bij uitsluiting, althans bij voorkeur, hen benoemen, die de vermeende regten der slavenhouders zouden verdedigen tegen elke inbreuk, ook van menscheijkheid en christendom, die de slavernij zouden willen handhaven ten eeuwigen dage.

De koloniale raad, gelijk die thans is zamengesteld, geeft weinig waarborgen voor de uitoefening van eenen onpartijdigen invloed op den Gouverneur, wanneer het slaven geldt. Is het met die van de overige ambtenaren, welke den landvoogd omgeven, beter gesteld? Wij gelooven het niet. Zou de algemeen in Suriname heerschende geest hen op den duur zelfstandig laten? En bovendien bijna allen zijn op de een of andere wijze aan de plantages verbonden, en in hunne belangen ten opzichte van slaven niet vrij. Velen bezitten zelve slaven. Een ander is de schoonzoon van een slaveneigenaar. Een derde heeft vrienden of betrekkingen, die bij eene verbetering van het lot der negers of hunne emancipatie schade zouden lijden. Zij zijn niet meer onafhankelijk in hun oordeel, en, welke voortreffelijke menschen zij mogen wezen, wanneer het de negers geldt, deelen zij in de gewone zienswijze, die in de kolonie epidemisch schijnt te zijn.

Intusschen, zult gij zeggen, blijft altoos de kans bestaan, dat de Gouverneur, als hij enkele malen eene inspectie-reis doet, uit eigen oogen zien zal. 't Is waar, zij bestaat, maar zij is zeer gering. Komt gij of een ander op eene plantage, dan zal men geene moeite aanwenden, om 't geen er voorvalt te verbergen. Maar komt er zulk een hoog geplaatst persoon als de landvoogd, dan zijn er duizend middelen, om hem de zaken zoo voor te stellen, als men 't liefst heeft, dat zij gezien worden. De werkzaamheden worden voor dien dag op die wijze geregeld, dat ieder moet verklaren, dat zij buitengewoon ligt zijn. De slaven, die in wonden en lidteekenen in 't oog vallende bewijzen dragen van ondergane mishandelingen, worden tijdelijk verwijderd of met een kleedingstuk versierd, dat de dijen bedekt. Nog een zeker werkend middel bezit men, om de gelaatstrekken der slaven te verlevendigen, hen in eene opgeruimde stem-

ming te brengen en hun 't voorkomen van gelukkige menschen te geven. 't Grootste genoegen van de negers is de dans. Welnu, men geeft hun eene „baljaarpartij” of een „doe”, dat is, men veroorlooft hun een vrijen dag, om die uitspanning te genieten. Wil men 't hun bijzonder aangenaam maken, dan voegt men er een „switi moffo”, eene extra uitdeeling van wat bakkeljaauw of gezouten vleesch bij. Zij zijn als de kinderen; alle smart is vergeten en ieder, die 't niet beter weet, meent de gelukkigste menschen der wereld te zien.

Gedurende den tijd, dat prins HENDRIK de kolonie Suriname met zijne tegenwoordigheid vereerde, gaf men eens zulk een „doe”. Gelijk gewoonlijk bij zulke plegtige festiviteiten, was er voor de negers eene danszaal opgericht. Zij was geplaatst op een der tuinen en zaâmgesteld uit wat ruw, rondhout of sparren, die men op eenigen afstand van elkander in den grond had gestoken. Een zeil was daarover heen gespannen, zoodat het vertrek aan alle zijden open maar boven gedekt was. De vloer, waarop gedanst werd, bestond uit de aarde, die men zoo veel mogelijk effen had gemaakt. Aan den binnenkant was de zaal met vele vlaggen behangen, en zij werd verlicht door eenige zoogenaamde klok-lantarens.

De dansers zijn nooit meer dan één paar tegelijk, die van tijd tot tijd worden afgewisseld. Ook muziek luistert het feest op. Zij wordt door zeer eenvoudige instrumenten voortgebracht. Twee of drie negers kloppen met stokjes op eene plank, geaccompagneerd van eene soort van trom, uit een hollen boom vervaardigd, over welks ééne uiteinde een beestenvel is gespannen. Het instrument lijkt veel naar een houten scheepspomp. Door de negerinnen, die om de danszaal geschaard staan, wordt onophoudelijk bij deze muziek gezongen. De zang is zeer eenvoudig en ceetoonig, maar

de woorden, die zij zingen, hebben altijd eenige beteekenis. 't Zijn woordspelingen of zinspelingen op 't een of ander voorval; somtijds is het bittere ironie, dikwijls zijn 't klaagtoonen; alles afhankelijk van de omstandigheden of van de gemoedsgesteldheid der slavinnen. Niet zelden zijn het geestige zetten, korte en krachtige uitdrukkingen, iets waartoe de taal bijzonder geschikt is. Dezelfde woorden en zangtoonen worden onafgebroken eenige uren lang herhaald.

Prins HENDRIK, door den Gouverneur begeleid, zag met belangstelling naar dit vreemde schouwspel. Hij vatte natuurlijk den zin niet van het lied, waarvan de toonen hem in de ooren klonken, en hij verkeerde in dat opzigt in 't geval van de meeste blanken, die zulke feesten bijwonen. Bijna niemand hunner stelt zoo veel belang in de scherts en den geest der slaven, dat zij die uit hunne geimprovi-seerde zangen trachten te begrijpen. Ook de Gouverneur begreep waarschijnlijk niet, wat de negers zongen; maar al had hij het begrepen, dan nog zou hij het den prins niet hebben uitgelegd, want weet gij wat zij zongen? De zang was regelregt tot hem, den begeleider van den vorst, gerigt, en luidde, in onophoudelijke herhaling, aldus :

„Yoe sorrie hin da boen,
Yoe moessie sorrie hin da ogrie toe!”

De letterlijke vertaling dezer eenvoudige woorden, maar voor de slaven, voor den Gouverneur en voor alle Surinamenaars, indien zij ze verstonden, vol zin en beteekenis, zou op deze wijze kunnen worden uitgedrukt :

„Gij laat hem al het mooie zien,
Gij moest hem den leelijken kant ook laten kijken!”

Dat noem ik fijne ironie. Beschaafder, maar tevens scherper en snijdender kon het den Gouverneur moeilijk verwe-

ten worden, dat hij eenzijdig was in zijne voorstellingen aan prins HENDRIK, gelijk de administrateurs en direktors der plantages weder op hunne beurt aan den Gouverneur, dewijl zij, op dergelijke festiviteiten, de slaven in eenen door danslust en vreugde opgewonden toestand, niet in hunne ware gedaante, lieten zien.

De tweede, of eigenlijk de voornamste persoon, die als beschermster der slaven in Suriname zou kunnen optreden, is de prokureur-generaal, daar hij, als hoofd der regterlijke en administratieve politie, in 't algemeen verplicht is (blijkens het Verslag van den Minister over 1849) „tot de naauwkeurige handhaving van alle keuren, publikatiën en wetten, welke op de dagelijksche politie betrekking hebben, hetzij ze de veiligheid en gezondheid der ingezetenen, het behoud der openbare rust en de ongestoorde uitoefening van elks regten beoogen, hetzij ze met eenig ander onderwerp van algemeen welvaren in verband staan.” Gij veronderstelt, dat onder die „ongestoorde uitoefening van elks regten” ook de regten zouden behooren, die, hoe gering ze dan ook mogen zijn, in de reglementen aan de slaven worden toegekend. Gij hebt uwe hoop op dien ambtenaar gebouwd, dat hij althans de verdediger der verdrukten tegen de verdrukkers zal zijn; dat hij zal waken tegen de overtredding der koninklijke besluiten; dat hij zal zorgen voor de voeding der slaven overeenkomstig de voorschriften en tegen de mishandeling dier weerlooze menschen. Ook die verwachting is ongegrond. Met den besten wil, met het diepste besef zijner heilige verplichtingen, zou het den prokureur-generaal bijna onmogelijk zijn.

Vooreerst verzoek ik u in 't Verslag van den Minister eens na te gaan, wat zoo al de overige werkzaamheden zijn, die dezen ambtenaar zijn opgedragen. Ik zal er 't een en ander uit afschrijven.

„De prokureur-generaal is gehouden, de strenge hand te houden aan de koloniale verordeningen, welke ten aanzien van de reinheid en het onderhoud der straten, wegen en grachten, van de bruikbaarheid van waterloozingen, ter verhoeding van brand en andere algemeene onheilen, ter voorkoming van besmettelijke kwalen, en wat dies meer zij, in de kolonie bestaan.

„Hij draagt zorg, dat de openbare markten op geene andere plaatsen worden gehouden, dan die daartoe bij verordeningen zijn aangewezen.

„Hij heeft het toezigt over den ijk der maten en gewigten, en houdt de hand aan de deswege bestaande bepalingen.

„Hij heeft het toezigt over de bakkers, slaggers en andere neringdoende lieden, wier waren aan eenige zetting of prijsbepaling onderworpen zijn, en is uit dien hoofde verplicht, van tijd tot tijd te onderzoeken, of zij ingevolge deze zetting of prijsbepaling hunne waren leveren.

„In het bijzonder is aan hem de bewaring en de handhaving van de rust en goede orde op de publieke wegen, straten en openbare plaatsen en derhalve het weren van alle ongeregeldheden, vechterijen, baldadigheden, zamenrottingen en wat dies meer zij, ten ernstigste opgedragen; en is aan hem te dien einde de bevoegdheid toegekend, om de personen, welke zich daaraan schuldig maken, uiteen te doen drijven.

„Hij moet een waakzaam toezigt houden over de boschnegers en Indianen, welke zich in Paramaribo bevinden, van de eene zijde zorgende, dat aan hen geenerlei leed geschiede, en dat men hen in hunnen handel en wandel, zoo lang die niet strijdig is met de openbare orde of de regten van anderen, ongemoeid late, doch ook van de andere zijde, ernstig verhoedende, dat zij zich aan eenige daden schuldig maken, strijdig met de algemeene rust, orde en veiligheid.

„De prokureur-generaal moet voorts in het algemeen zorg dragen voor het nakomen van al de wetten, plakaten, besluiten en verordeningen, wier handhaving vroeger was opgedragen aan den raad-fisikaal, den kommissaris van politie en den eersten wethouder.

„De prokureur-generaal viseert alle scheepsmanifesten van in- en uitklaring, doch laat zich, alvorens dit visum te stellen, exhiberen een door de respektive kapiteins geteekend extrakt uit de monsterrollen, ten einde te konstateren, welke schepelingen zij binnen de kolonie hebben aangebragt en welke zij weder met zich van daar vervoeren zullen.

„Hij houdt een naauwkeurig register van al de in de kolonie aankomende en van daar vertrekkende personen, en zoekt zich bekend te maken met hun doorgaand gedrag en middelen van bestaan.

„Alle aanvragen tot visscherspassen (vergunningen aan vrije personen, om voor den tijd van drie of zes maanden te visschen met open booten, „korjalen” genaamd, en bemand met gehuurde vrije personen of slaven), welke door of van wege het Gouvernement worden afgegeven, moeten door den prokureur-generaal worden gevisceerd.

„De prokureur-generaal ontvangt alle aangiften van het overlijden van slaven, die te Paramaribo sterven, en houdt daarvan een afzonderlijk register. Hij ziet toe, dat geene begrafenis van eenigen slaaf plaats hebbe, zonder dat hem daarvan alvorens de tijd en plaats zij bekend gemaakt.

„Voor zoo verre de prokureur-generaal mogt oordeelen, dat de bestaande keuren of reglementen van algemeene of plaatselijke politie in een of ander opzigt aanvulling of verbetering mogten behoeven, of dat eenige nieuwe keur of wetsbepaling te dezen aanzien zoude moeten worden ontworpen, is hij gehouden zijne beschouwingen dienaangaande aan den Gouverneur voor te dragen.”

Ziedaar eenige werkzaamheden, waartoe de prokureur-generaal, als hoofd der politie, geroepen is. Bovendien oefent hij bij het gerechtshof, bij het college van kleine zaken, bij de regtbanken van gedelegeerde heemraden en bij het militair gerechtshof, het publiek ministerie uit. Daarbij is hij, gelijk wij zagen, lid van den kolonialen raad.

Gelooft gij, dat iemand, met deze werkzaamheden belast, de belangen der slaven zoodanig kan behartigen, als hunne exceptionele positie noodig maakt? Gelooft gij, dat hij aan elke zaak tusschen eenen slaaf en zijnen meester dien tijd voor een kalm, onpartijdig, behoorlijk onderzoek zal wijden, welke door de zonderlinge en onnatuurlijke verhouding van beiden wordt vereischt? Gelooft gij, dat het hem mogelijk is, de talrijke aanvragen tot *zwaardere* straffen dan vijf-entwintig zweepslagen nimmer in te willigen, dan nadat hij op goede gronden de overtuiging heeft verkregen, dat de slaaf het dubbelde of driedubbelde van die marteling verdient? Hij wordt bijgestaan door eenen luitenant van po-

licie en verdere ambtenaren. Welnu de meeste zaken, die slaven betreffen, worden aan deze laatsten overgelaten.

Den prokureur-generaal ontbreekt het aan den noodigen tijd. Reeds dit is genoeg, om aan te toonen, dat hij geen verdediger der slaven kan zijn. Wij behoeven nu niet te onderzoeken, in hoeverre de betrekking van openbaar aanklager geacht mag worden de gewoonte mede te brengen, om altijd en overal schuld en misdrijven te zien, zoodat dezelfde persoon, die haar waarneemt, op hetzelfde oogenblik moeilijk een onpartijdig regter kan zijn. Wij behoeven niet te vragen, of hij, die in Suriname met de handhaving der wet belast is, niet dikwijls, al is het ook tegen zijne overtuiging, verplicht wordt, in den geest der bestaande instellingen, tot verdrukking der slavenbevolking mede te werken. 't Is overbodig na te gaan, in hoeverre somtijds de personen, die het ambt van prokureur-generaal hebben vervuld, de algemeen te Paramaribo heerschende gewoonte volgden van vele schulden te hebben en traag in 't betalen te zijn, zoodat zij bij de slaveneigenaars onder de verplichting van schuldenaars lagen. Dat alles kunnen wij in 't midden laten, nu 't gebleken is, dat dien hooggeplaatsten ambtenaar de tijd ontbreekt, om zich het lot der slaven behoorlijk aan te trekken.

Hoewel de prokureur-generaal aan het hoofd der policie is geplaatst, strekt hij zijne meer bijzondere bemoeijingen slechts tot de stad Paramaribo uit. In de overige gedeelten der kolonie, of in de zoogenaamde divisiën, zijn de heemraden, en onder hen meer uitsluitend de „burger-kapiteins”, met de handhaving der policie, elk in zijne divisie, belast.

Wie zijn deze „heemraden?” In den regel zijn het de leden van den kolonialen raad; dus geene gouvernements-ambtenaren, maar eigenaren en administrateurs van plantages — slavenhouders! Hun werkkring is bepaald in het

Reglement op de verdeling der kolonie Suriname in distrikten, en ter verzekering der publieke rust en veiligheid in dezelve (Gouvernementsblad 1842, n°. 3). Tot dien werkring behoort ook de zorg, dat de slaven-reglementen stipt worden nageleefd. Artikel 13 van dat reglement is duidelijk : „krachtens de hun opgedragen kommissie, zijn heemraden met het oppertoezicht van het huishoudelijke beheer in de divisien belast, en zorgen zij alzoo voor eene stipte naleving van alle wetten, publikatiën en verordeningen van inwendige policie, inzonderheid wat de behandeling van en goede orde onder de slaven betreft; zullende zij voornamelijk zorgen voor de stipte naleving der plantage-reglementen, voor zoo verre die reeds bestaan of eventueel zullen worden uitgevaardigd”.

Met het toezigt over de stipte naleving der plantage-reglementen zijn alzoo belast de heemraden, dat is = eigenaren en administrateurs van plantages!

En onder dezen zorgen daarvoor meer uitsluitend de burger-kapiteins, bijgestaan door hunne ondergeschikte officieren.

Wie zijn wederom die „burger-kapiteins?” Zij zijn bijna uitsluitend — direktors van plantages! Zij moeten zelfs „ten minste zes jaren het beheer over eene plantage hebben gevoerd!”

Wie zijn de luitenants? De blank-officieren der plantages!

Aan die burger-kapiteins = plantage-direkteuren wordt in artikel 34 van het *Reglement op de verdeling der kolonie Suriname in distrikten* enz., het volgende voorgeschreven : „De burger-kapitein zal aan de eene zijde zorg dragen voor eene goede behandeling der slaven, en aan de andere zijde de hand houden aan eene beraden tucht en discipline over de negermagten; voornamelijk zorgende, dat de bestaande verordeningen, of het plantage-reglement, dat eventueel zal

worden uitgevaardigd, stiptelijk worde nageleefd; zullende hij verplicht zijn, daarvan te rapporteren, wanneer, door wien het ook zij, van hetzelfde wordt afgeweken”.

Ziedaar het toezigt, dat over de behandeling der slaven op de plantages wordt uitgeoefend. Ziedaar de waarborgen voor de handhaving van het reglement.

Heemraden = administrateurs.

Burger-kapiteins = direktours.

Luitenants = blankofficieren.

De leden van den kolonialen raad hebben er belang bij, om de slavernij van Suriname in het schoonste daglicht te stellen en de bijna dagelijks plaats grijpende misbruiken op de plantages zoo veel mogelijk te bewimpelen — want zij zijn administrateurs of eigenaren van slaven.

Hebben diezelfde leden, wanneer zij als heemraden fungeren, een ander, meer vrij en onafhankelijk standpunt? of zullen zij, in weerwil hunner partijdige positie, onpartijdig handelen? zullen zij, ofschoon belang hebbende bij den gunstigen toestand der slavenhouders, toch de belangen der slaven verdedigen? De wetgever schijnt van dit denkbeeld te zijn uitgegaan, toen hij, eene meer dan Romeinsche deugd, eene volmaakte Christelijke zelfverloochening bij hen veronderstellende, hen niet alleen met de kontrole van anderen, die dezelfde belangen hebben als zij, maar ook van hunne eigen daden belastte.

Al de heemraden zijn eigenaars of administrateurs, sommigen beiden te gelijk; de meesten zijn met het oppertoezigt over onderscheiden plantages belast; anderen voeren administraties te zamen met aan den kolonialen raad geheel vreemde personen. Hoe meer al die plantages opbrengen, des te voordeeliger voor hen. Weinig aan de slaven ten koste te leggen; de negers tot zwaren arbeid te dwingen, ziedaar de middelen, om die opbrengsten op te drijven. En

nu moeten diezelfde heemraden het reglement van den Minister van Koloniën handhaven. Zij moeten zorgen, dat op hunne eigen plantages en die van anderen de voorgeschreven taken niet worden overschreden; dat de straffen niet zwaarder zijn, dan de administrateurs en direktors mogen opleggen; dat de woningen behoorlijk zijn ingerigt; dat de zieken, ouden en zwakken worden verzorgd. Dit alles is hunne taak.

Zij zijn tusschen hun belang en hun pligt geplaatst, gelijk misschien niemand meer, — vindt gij dan in hen eenigen degelijken waarborg? Zouden zij dan menschen zijn van zulk een buitengewone geestkracht, bovennatuurlijke zelfbeheersching, strenge zedelijkheid en zuivere menschenliefde, dat gij het oppertoezicht over de goede behandeling der slaven veilig aan hen kunt toevertrouwen? Kan de Minister, nu de zorg voor de handhaving van zijn reglement geheel in hunne handen is, eenig vertrouwen hebben, dat er alles toegaat gelijk het behoort? Zijt gij er gerust op, dat thans zulke verkeerdheden, wreedheden en gruwelen in uwe kolonie Suriname niet meer kunnen plaats grijpen, volk van Nederland! als gij in dit boek hebt gelezen, nu de heemraden = administrateurs waken, dat de administrateurs (die bij karige voeding en zwaren arbeid der negers te spoediger rijk zijn) zich houden aan de voorschriften van het reglement? Meent gij, dat zij niet zullen vreezen, de overtredingen van anderen aan het licht te brengen en te vervolgen, loopen zij ook gevaar, dat de hunne daardoor tevens bekend al zullen worden? Meent gij, dat zij geheel vrij zijn van de vooroordeelen en den heerschenden geest van Suriname? Dat zij een afschuw hebben van de leer, dat de slaaf zich over de behandeling van zijnen meester niet mag beklagen? Dat zij niet instemmen met hen, die beweeren, dat, al worden den neger ook de noodzakelijkste levensbehoeften onthouden, al is hij ook het slagtoffer van mishandeling en

wreedheid, de vrije nog altoos tegenover den slaaf gelijk moet hebben, ten einde de ondergeschiktheid van den slaaf en het zedelijk overwigt der vrije bevolking niet in de waagschaal te stellen? Zou hun gevoel van plicht sterker zijn, dan alle vooroordeel en eigenbaat?

En nu de burger-kapiteins, die, onder de heemraden, „zorg moeten dragen voor eene goede behandeling der slaven?” zijn zij geen krachtige waarborg, dat de direktours der plantages de voorschriften der reglementen behoorlijk opvolgen? Ik behoef u alleen te antwoorden, dat deze burger-kapiteins voor verre weg het grootste gedeelte uit die direktours der plantages zelve worden gekozen. Zij kontroleren dus zich zelve en hunne vrienden. Bovendien herinnert gij u de afhankelijke positie waarin zij geplaatst zijn; hoe geheel hun lot in handen is van de administrateurs; hoe zij ieder oogenblik door dezen van hunne betrekking kunnen worden ontzet. En zij zijn niet alleen van de administrateurs hunner eigen plantage de blinde werktuigen, ook die van de anderen moeten zij ontzien. Immers al die administrateurs in Suriname maken één ligchaam uit, dat geen zijner leden ongestraft laat beledigen. Verliest een direktour den eerbied voor één dezer despoten uit het oog, dan haalt hij zich de vijandschap van allen op den hals.

Ziedaar de ambtenaren van het Gouvernement, die voor de handhaving der reglementen moeten waken. Zeggen wij te veel, wanneer wij die reglementen als niet geschreven beschouwen? Hebben wij geen regt ieder argument voor de goede behandeling der slaven van de hand te wijzen, dat aan de kontrole van zulke ambtenaren ontleend is?

VI.

DE GODSDIENST.

Veronderstel eens, dat de voorschriften omtrent het onderhoud, den arbeid, de huisvesting en de tucht der slaven even voortreffelijk waren als zij nu berispelijk zijn, dan zou er in de reglementen toch nog altoos één hoofdgebrek wezen, zóó groot, dat al het overige het niet zou kunnen vergoeden. Indien de verzorging en behandeling van *lastdieren* daarin geregeld waren, dan zou men met die vier onderwerpen, onderhoud, arbeid, huisvesting en tucht, kunnen volstaan; maar nu het wezens geldt van ons geslacht, met dezelfde organisatie, dezelfde fakulteiten en eigenschappen, dezelfde bestemming als wij; nu het *menschen*, onze medemenschen, onze broeders geldt — nu is het voornaamste vergeten.

Niet alleen aan de voldoening der eischen van het ligchaam heeft de mensch behoefte, in veel hoogere mate aan die der ziel. Niet alleen het ligchaam moet zich vormen en ontwikkelen, maar bovenal de geest. Wat het voedsel is voor het vleesch, dat is de godsdienst voor 't gemoed. Geen vertrouwen, geen moed, geen hoop zonder haar. Zij geeft regel, reinheid, leiding aan de genietingen dezer aarde en

is de eenige troosteres bij wederwaardigheden en rampen, bij tegenspoed, vervolging, verdrukking en ellende. Onthoud haar aan den ongelukkige en gij geeft hem aan wanhoop en vertwijfeling ten prijs. En geen volk is zoo woest en verstooten buiten alle grenzen der beschaving, of het vermoedt eene hoogere orde van zaken, of het denkt aan voorwerpen, waarvoor de armoede der taal geen naam heeft. Ditzelfde geldt van iederen mensch in 't bijzonder. Zijn voortreffelijke aanleg moge onderdrukt, moge schijnbaar vernietigd worden, hij was ons toch oorspronkelijk van de hand des Scheppers ingeplant; en hoe diep wij mogen gevallen zijn, hoe geheel verkocht aan het kwade, nu en dan gevoelen wij toch zijnen magtigen invloed. Ook de Surinaamsche slaaf, hoe diep ook gezonken en vernederd, bewijst, dat hij dien aanleg bezit. Hij heeft behoefte aan godsdienst, ofschoon zijne godsvereering eene aaneenschakeling zij van dwaze bijgeloovigheden. Hij is vatbaar voor een reiner en heiliger godsdienst, als zij hem maar gebragt wordt; de negers, die thans reeds hunne knieën voor CHRISTUS buigen, bewijzen het.

Maar waar vindt gij nu in de reglementen eenig spoor van de overtuiging des wetgevers, dat hij 't lot van zulke wezens regelde? Geen enkel voorschrift omtrent het onderwijs, dat den slaaf in zijne jeugd zal gegeven worden. Geen bepaling hoegenaamd omtrent zijne godsdienstige opleiding en de gelegenheid, die zijn meester hem moet schenken, om God te dienen naar zijne overtuiging, om tot die dienst gevormd te worden. In dat opzigt is die meester volkomen vrij. De regering heeft gemeend, den slaveneigenaar regelen te moeten voorschrijven omtrent de wijze, waarop hij in de stoffelijke behoeften van zijnen neger zal moeten voorzien; met het toezigt van de zorg voor zijne hoogere behoeften laat zij zich volstrekt niet in.

Wij zijn er van verzekerd, dat menigeen, dit lezende, de schouders ophaalt en zich over onze onnoozelheid regt vrolijk maakt.

— „Welk eene dwaasheid!” zegt de een. „De negers behoefte aan onderwijs en godsdienst? Nu gij kent dat verachtelijke ras niet, anders zoudt gij zóó niet spreken!”

— „De negers onze natuurgenoeten, onze broeders?” vraagt een ander. „Ik ben u zeer erkentelijk voor de onderscheiding, waarmede gij mij vereert! Maar als gij die „broeders en zusters” wat meer van nabij kendet, zoudt gij op zulk eene bloedverwantschap evenmin trotsch zijn als ik!”

— „Zoudt gij dan waarlijk eene verpligting voor den meester in de reglementen willen schrijven, om hunne slaven eene fatsoenlijke opvoeding te geven?” roept een derde. „Dan was het spoedig met deze kolonie, met onze bezittingen en met ons gedaan! Dan zouden zij ons weldra de wetten voorschrijven, ons, hunne meesters, verdrijven en doodslaan, en zich zelve ongelukkig maken; want negers kunnen zich zelve niet regeren. Zie maar op St. Domingo.”

— „En 't zou u wat helpen,” verzekert een vierde. „Men mag zeggen wat men wil, maar 't negerras is voor geen arbeid met het hoofd, geene ontwikkeling van den geest geschikt. Er zijn allerlei soorten van hondenrassen, sommigen, als de poedels en jagthonden, die men alles kan leeren, anderen die altoos dom blijven. Zoo is 't ook met de menschen. Sommige menschenrassen, gelijk bij voorbeeld het onze, zijn tot hoogere geestbeschaving en daardoor voor de belijdenis eener meer zuivere godsdienst geschikt. Bij anderen zou daartoe alle moeite vergeefs zijn. Dat is nu door den Schepper eenmaal zoo verordend. Wilt gij wijzer wezen, dan de Maker zelf, dan kunt gij de zaken wel in de war helpen, maar daarom zal de neger toch niet veranderen. Laat de slaven maar bij hunne voorvaderlijke gods-

dienstige begrippen; die passen juist voor hen, en anderen krijgt gij er toch niet in."

Zulke meeningen hoort men niet zelden, met de meeste onbeschaamdheid, openlijk uitspreken.

Maar ofschoon de eigenaren en administrateurs niet verplicht zijn, om daartoe verlof te geven, ofschoon velen in Suriname het afkeuren of er den spot mede drijven, toch ontvangen op dit oogenblik twee derde gedeelten der geheele slavenbevolking op de plantages meer of min godsdienstig onderwijs.

Dat is de alles overwinnende kracht van het Christendom. Elke stoffelijke tegenstand wordt door de onwederstaanbare werking van zijnen heiligen en magtigen geest verdrongen, en naarmate die tegenstand heviger is, de bezwaren talrijker zijn, het terrein, waarop gearbeid moet worden, meer hindernissen en beletselen aanbiedt, naar die mate worden ook de bezielende krachten zijner arbeiders, het geloof en de liefde, heiliger en vuriger, zoodat eindelijk de zegepraal moet volgen. Verwondert het u? Maar dan kent gij dat geloof niet, dat bergen verzet; dan hebt gij nooit iets gevoeld van die liefde, die CHRISTUS de smarten van het kruis heeft doen trotseren, en die Hij in de harten der zijnen uitstort. Die liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; die liefde is niet afgunstig; die liefde handelt niet ligtvaardig; zij is niet opgeblazen; zij handelt niet onvoegelijk; zij zoekt zich zelve niet; zij verbittert zich niet; zij denkt geen kwaad; zij verblijdt zich niet in onregtvaardigheid, maar zij verblijdt zich in 'tgeen deugdelyk is; zij bedekt alle dingen; zij gelooft alle dingen; zij hoopt alle dingen; zij verdraagt alle dingen.

Suriname, zoo diep gezonken en onteerd door de slavernij, is eene schoone werkplaats dier Christelyke liefde geworden. Dáár heeft zij zoodanig op het hart van menigen slaven-

eigenaar gewerkt, dat hij althans voorwaardelijk aan zijne negers vrijheid geeft, om Christelijk onderwijs te ontvangen. Dáár schenkt zij, door hare arbeiders, troost en moed in de ziel van velen, die, zoo lang zij leven, tot bitter lijden zijn gedoemd; daar stort zij kalmte, onderwerping en geduld in de harten van gepijnigden en mishandelden; daar opent zij de poorten van een zaligen hemel voor de blikken van hen, die op aarde de knellende ketenen en den loodzwaren last der slavernij moeten torschen.

In het jaar 1720 bezigtigde een jongeling van twintigjarige leeftijd de verzameling schilderijen, die zich te Dusseldorp bevindt. Aan zijne kleeding, houding en manieren zoudt gij dadelijk gezien hebben, dat hij tot de hoogste kringen der maatschappij behoorde; maar de waardigheid van zijn voorkomen en de diepe ernst op zijn gelaat zouden u tevens onmiddelijk de overtuiging hebben gegeven, dat de ijdelheden dier kringen hem geen voldoening gaven. Hij wandelde de zaal rond, om zich in de voortbrengselen der kunst te verlustigen; maar vooral ééne schilderij scheen zijne aandacht te boeijen. Voor eene voorstelling der kruisiging van den Zaligmaker bleef hij stil staan en verzonk hij in diep gepeins. 't Was als of dit tafereel hem uitsluitend boeide, zoodat hij al het overige vergat, en alleen oogen had voor dit zielroerend tooneel van afgrijselijk lijden, maar tevens van nooit geëvenaarde menschelijke grootheid en goddelijke liefde. Daar viel hem eene spreuk in de oogen, onder de schilderij geplaatst :

„Dit deed ik voor u; wat hebt gij voor mij gedaan?”

Loodzwaar zonk die vraag hem op het hart. Nog maar weinig kon hij er op antwoorden. Maar zij had zijne toe-

komst beslist. Had CHRISTUS zich opgeofferd voor de menschheid, hij zou, uit erkentelijke liefde, geheel zijn volgend leven toewijden aan de taak, om ongelukkige menschen tot CHRISTUS te brengen.

't Is de jonge graaf VAN ZINZENDORF, dien gij voor deze voorstelling der kruisiging ziet staan en dit voornemen hoort opvatten. En 't bleef bij geen voornemen. Geheel zijn leven wijdde hij aan CHRISTUS. Hij stichtte de bekende Herrnhuttersche Euangelische Broeder-gemeente, en de beoefening van Christelijke liefde, die uit deze vereeniging, tot dit oogenblik, hare heldere en verkwikkende stralen naar alle zijden doet schitteren, is zijn antwoord op de vraag : „Wat hebt gij voor mij gedaan?”

Krachtig heeft die vereeniging op de Christen-wereld gewerkt, om haar op te wekken, te reinigen en te heiligen. Talloos en rijk in vruchten zijn de liefdewerken, door haar onder Christenen verrigt, om dwalenden te regt te brengen, lijdenden te troosten en zondaars tot CHRISTUS te voeren; maar krachtiger nog heeft zij in de Heiden-wereld, door liefde tot CHRISTUS gedreven, Zijnen geest trachten uit te storten. 't Was de graaf VAN ZINZENDORF zelf, die, in navolging van den beroemden A. H. FRANCKE, bij de Broeder-gemeente 't eerst het plan vormde, om CHRISTUS ook aan de Heidenen te doen verkondigen, en aldus de grenzen van het Godsrijk op aarde uit te breiden. Verbazend is de werkzaamheid van de Herrnhutters of Moravische broeders op dit uitgestrekte veld; talrijk zijn de zendingen, door de Broeder-gemeente in verschillende tijden en onder verschillende volkeren gevestigd (1).

(1) Zie hierover onder anderen het door de Broeder-gemeente zelve uitgegeven werk, getiteld : *Uebersicht der Missions-Geschichte der Evangelischen Brüderkirche in ihrem ersten Jahrhundert*. Gnadau 1832 en 1833.

Ook naar die ongelukkige bevolking, wier toestand wij in deze bladen geschetst hebben, rigtte deze vereeniging hare blikken. Gelijk de grootste eenvoudigheid, nederigheid en bescheidenheid hen en hunnen arbeid altoos en overal kenmerkt, zoo zetten ook hare zendelingen eerst in Deensch West-Indië, later in Suriname in stilte en bijna ongemerkt zich neder. Reeds in 1735 kwamen hare eerste boden er aan en vestigden zich te Paramaribo. In een bekrompen woning, zonder eenigen ophef te maken van het grootsche plan, dat zij kwamen volbrengen, leidden zij een zeer eenvoudig, zelfs armoedig leven, terwijl zij van hun eigen handenarbeid hun onderhoud moesten vinden. Maar reeds van den aanvang hadden zij met vooroordeelen, vijandschap en tegenwerking te kampen. De eerste moeilijkheden werden hun aangedaan van eene zijde, vanwaar zij krachtige ondersteuning en warme sympathie hadden kunnen verwachten. Zij hielden hunne godsdienstoefeningen, volgens de voorschriften hunner gemeente, in hunne eigen woning. Toen de kerkeraad van Paramaribo dit vernam, was hij daarover zeer verstoord. Slechts de predikanten mogten godsdienstoefeningen houden, en zij, eenvoudige handwerkslieden, mogten zich niet aanmatigen de gewigtige taak dier „eerwaarde heeren” te vervullen. 't Ligt in den aard hunner vereeniging en in 't karakter hunner instellingen en voorschriften, dat zij allen twist tegen elken prijs vermijden; zoodra er tegenkanting komt, en zij die door lijdzaamheid niet kunnen overwinnen, trekken zich terug, om 't langs eenen anderen weg op nieuw te beproeven. Zoo ook hier. Toen zij in hunne godsdienstoefeningen belemmerd werden, kochten zij een half uur van de stad, eene kleine, vervallen plantage, waar men hen ongestoord God op hunne wijze liet dienen. Maar toen zij nu langzamerhand hunne zending trachtten te vervullen, om den armen

slaven eene kracht Gods te brengen, waardoor zij het loodzware juk, dat hun was opgelegd, met geduld zouden kunnen torschen en de slavenketenen, hoe knellend ook, met moed en zonder wanhoop zouden dragen; toen zij allengs met sommige negers zich in aanraking stelden en het vertrouwen, de gehechtheid en de liefde dier ongelukkigen zochten te winnen, — toen kwam de tegenwerking van de eigenaren en de regering. Na tien jaren lang vruchteloos alle pogingen te hebben aangewend, om deze bezwaren te overwinnen, waren zij eindelijk in 1745 genoodzaakt de zending op te heffen. En toch gaven zij 't niet op, maar vestigden zich in 1754 weder te Paramaribo, terwijl zij in 1757 Saron aan de Saramaka en in 1759 Ephrem aan de Corentijn stichtten. Overal bijna, waar zij voor 't eerst werkzaam waren, bestonden tegen de ondernemingen der Herrnhutters, gelijk tegen elke nieuwe zaak, groote vooroordeelen. Maar door hun voorbeeldeloos gedrag, hunne onderworpenheid en nederigheid, en door hunne warme liefde, begon dat vooroordeel algemeen, en ook in Suriname langzamerhand althans zóó veel te verminderen, dat zij meenden, op nieuw te kunnen beproeven, hunnen arbeid vooral onder de Arawakken en onder de Boschnegers of afstammelingen van weggehoopen slaven weder op te vatten. In 1767 kochten zij in Paramaribo eene woning met een stukje grond. Zij namen tien of twaalf negers in hunne dienst, om met dezen gezamenlijk hun handwerk uit te oefenen en zoo in hun onderhoud te voorzien. Des Zondags hielden zij godsdienstige bijeenkomsten, bij welke ook anderen, vrijen en slaven, werden toegelaten. Weldra ondervonden zij, dat zij niet vruchteloos arbeidden. In 1776 ontving de eerste slaaf aldaar den doop en in den loop van dat jaar werden nog acht anderen tot de kleine gemeente toegevoegd. In 1778 konden zij eene kleine kerk bouwen, die weldra ver-

groot moest worden; terwijl zij in 1779 het eerst het euan-gelie aan de slaven op eene plantage mogten verkondigen. Maar slechts zeer langzaam nam het getal der negers toe, die zij in hunne gemeenschap opnamen. In de eerste vijf-en-twintig jaren krom het niet hooger dan tot drie honderd. Toen echter in 1826 het vijftigjarig feest van den doop van den eersteling uit de slaven gevierd werd, waren er sedert dat tijdstip reeds 2477 gedoopt en konden reeds achttien honderd leden daaraan deel nemen. Op het einde van 1843 was het geheele getal der gemeenteleden, daarbij gerekend de nieuw ingeschrevenen, 3374. En volgens de laatste opgave, bevonden zich, op 't einde van 1853, te Paramaribo onder hun herderlijk opzigt 5135 slaven.

Maar zij bepaalden zich niet bij de hoofdstad. Veel verder reikte hun arbeid. Ook die ongelukkigen, die op de plantages in de distrikten, in slavenketenen geklonken, hun leven lang, van den morgen tot den avond, rusteloos moeten arbeiden, rillende onder de zweep van den drijver, zonder de vertroosting der godsdienst, zonder hoop op de rust in een ander leven, — ook de slaven der plantages van Suriname waren de voorwerpen hunner Christelijke liefde. Zij bezochten de effekten en trachtten, onder veel tegenwerking van onverschillige of onwillige meesters of bestuurders, toegang tot de negers te verkrijgen. En wilt gij weten, wat het resultaat is dezer volhardende pogingen? Bij het einde van het jaar 1853 waren op 166 plantages 9651 slaven door hen gedoopt en 3083 die zich voorbereidden om gedoopt te worden; terwijl in 't geheel 19,419 zich in Suriname onder hun herderlijk opzigt bevonden.

De zetel, van waar al deze werkzaamheid uitgaat, vindt gij te Paramaribo in de straat, waaraan zij hunnen naam hebben gegeven, de Herrnhutterstraat. Daar ziet gij de geheele linkerzijde door huizen bezet, die hun toebehooren,

en waarin allerlei bedrijven, door schoenmakers, kleedermakers, bakkers, kooplieden enz. worden uitgeoefend. Diezelfde handwerkslieden zijn de voertuigen, waardoor CHRIS-
TUS zijn Euangelie aan de slaven brengt. In de groote kerk, waarop mede in deze zelfde straat uw oog met welgevallen rust, vindt gij elken Zondag slaven en vrijen bijeen, om door hen gesticht, vermaand en opgebouwd te worden in het geloof. Eerbiedige aandacht en stilte bij de gemeente, hartelijke en eenvoudige taal bij den voorganger geven u een diepen indruk en de vaste overtuiging, dat het zaad, hier uitgestrooid, niet zonder vrucht zal blijven. Maar niet alleen den Zondag wijden deze edele menschenvrienden aan het heil hunner ongelukkige medemenschen. Door hunnen omgang, door hunnen handel en wandel, door geheel hun leven trachten zij godsvrucht, deugd en liefde onder de negerbevolking van Suriname's hoofdstad te verspreiden. Elken dag vindt gij de deuren van het kerkgebouw geopend. Elken dag ziet gij dáár eene talrijke schaar kinderen verzameld. 't Zijn jonge slaven en slavinnen, aan wie de meesters vergunnen, dat zij deel ontvangen aan het groote geschenk, dat deze vreemdelingen nu reeds sedert bijna een eeuw aan eene Nederlandsche kolonie brengen. Elken dag zijn eenigen hunner ijverig volhardend in het onderwijzen dezer negerjeugd. Zij leeren hun in 't Negerengelsch lezen en de beginselen der godsdienst.

Bovendien hebben zij enkele vaste standplaatsen of zendingposten in de distrikten. Van daar uit en van Paramaribo bezoeken zij bij beurten de plantages, om de eenige blijde boodschap, die den armen slaaf hier op aarde wacht, aan die ongelukkigen te brengen.

Zijn zij daar welkom? Ik durf, na al wat ik er van gehoord heb, met volle overtuiging antwoorden : bij de negers, ja. De kracht der liefde heeft zich ook hier weder

niet verloochend. Zij bezitten het vertrouwen der slaven in hooge mate. Zij worden door dezen gehouden voor 't geen zij zijn, hunne vrienden, hunne warme vrienden. En hoe kan het ook anders?

„Zalig zijn de dooden, die in den Heere sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten van hunnen arbeid!” Zou dat woord, uit hunnen mond, den slaaf niet welkom zijn? Den slaaf, die op aarde nimmer rust heeft? Zou hij niet aangetrokken worden door hen, die hun den Eenige prediken, van wiens lippen tot alle menschen, ook tot de slaven, de troostwoorden vloeiden: „Komt allen tot mij, die belast en beladen zijt; Ik zal u *ruste* geven!”

In den regel hebben de negers de blanken niet leeren hoogachten en liefhebben. Al hunne smarten en ellende hebben zij aan dezen te danken. Gelijk dieren worden zij naar den arbeid gedreven en gezweept; als menschen worden zij nimmer erkend, behandeld, geprezen of beloond. Gelijk dieren worden zij gevoed, opdat hun ligchaam in staat blijve, om te kunnen werken; als menschen wordt op hunne behoeften en de bevrediging der eischen hunner hoogere natuur niet gelet. Maar de Herrnhutters zijn de blanken, die in hen menschen zien en hen als menschen behandelen; die het menschelijke in hen trachten te vormen, op te wekken en te volmaken; die hun leeren, dat zij naar Gods beeld zijn geschapen, en door vernieuwing des harten dat beeld, hoe ook verduisterd, in zich kunnen doen herleven; die hun eene andere, betere wereld leeren kennen, waar geen slavenketenen meer zijn, waar geen menschen hen meer kunnen verdrukken en vernederen, waar zij *vrij* zullen zijn. De Herrnhutters komen tot hen, niet om arbeid van den slaaf te eischen, maar om den ongelukkigen broeder te troosten, te bemoedigen en te verbeteren. De Herrnhutters bestraffen hen, maar uit liefde — en nog nooit hebben zij

gehechtheid, toegenegenheid, liefde van een blanke onder-
vonden! Geloofst gij niet, dat de Herrnhutters hun welkom
zijn? Geloofst gij niet, dat zij met vreugde die groote tent-
boot zien naderen, die hun den eenigen leeraar, leidsman en
vriend, dien zij hier op aarde bezitten, weder aanbrengt?

En de meesters? Zien zij ook met genoeg en die vrede-
boden hunnen grond betreden?

Wij zullen niet spreken van 'tgeen in vroeger jaren plaats
vond. Wij zullen ons alleen bepalen bij den laatsten tijd,
en dan durven wij zeggen : er zijn vele plantages, waar zij
ook door den direktur en administrateur en den eigenaar
met open armen worden ontvangen, waar zij zelfs worden
uitgenoodigd, om veel en aanhoudend te komen en te blij-
ven; er zijn er, waar zij niet gaarne worden gezien, en hun
arbeid bedektelijk en in 't geheim wordt tegengewerkt; en
er zijn er, helaas! nog, waar hun de toegang wordt gewe-
gerd.

Geen beter en juist berigt over de wijze, waarop de
Moravische broeders en hun arbeid door de blanke bevol-
king worden bejegend, zou ik kunnen geven, dan met de
eigen woorden van een hunner uitnemendste zendelingen.

De heer OTTO TANK, destijds hoofdvoorzitter van de
zending der Euangelische Broedergemeente in de kolonie
Suriname, schreef in de maand Mei 1848 eene circulaire
„aan de heeren Eigenaars en Administrateurs van plantages
in de kolonie Suriname”.

Wij zullen dat merkwaardig stuk in zijn geheel laten
volgen. 't Heeft een veelzijdig belang. Behalve 'tgeen wij
u in de eerste plaats willen aanwijzen, de bejegening van
den arbeid der zendelingen door de meesters, zult gij er
eene gewigtige bijdrage in vinden tot bevestiging van veel,
dat gij in deze bladen hebt gelezen. Maar bovendien zal
de geschiedenis dezer circulaire, die wij daarop laten vol-

gen, u leeren, met hoeveel beleid, voorzigtigheid en terughouding de Herrnhutters moeten handelen, opdat hun niet verboden worde, om aan de arme slaven den eenigen troost, die hier op de wereld hun overblijft, den troost van het Euangelie te brengen.

„Daar de Heeren Eigenaars en Administrateurs van vele plantaadjes in Suriname de Moravische broeders hebben uitgenoodigd, om aan de Negers op hunne bezittingen Christelijk onderrigt te geven, en wij deze uitnoodiging met bereidwilligheid hebben aangenomen, waardoor deze zaak zich zoodanig heeft ontwikkeld, dat thans $\frac{2}{3}$ der geheele slavenbevolking op de plantaadjes meer of min aan onze herderlijke zorg zijn toevertrouwd, acht de ondergeteekende het noodzakelijk, om aan de gezamenlijke Heeren eenig denkbeeld te geven van den tegenwoordigen stand van zaken, hoe dit onderrigt tot nu kon worden medegedeeld, en om tevens langs dien weg hen uit te noodigen, hunne mogelijke wenschen voor de toekomst met betrekking tot deze gewigtige zaak bekend te maken.

„Dit is vooral in den tegenwoordigen tijd noodzakelijk, omdat het meer dan waarschijnlijk is, dat de slaven in de aangrenzende Fransche Kolonie Cayenne zullen worden vrijgelaten, en de weg daarheen voor de slaven, die zouden willen wegloopen, bezwaarlijk zoude kunnen gesloten worden. In dat geval zou Christelijk onderrigt en Christelijke beschaving het eenige zijn, dat zij door hun wegloopen zouden verliezen; het eenige, dat hen daarvan zou kunnen terughouden. En te meer zou men hebben te bedenken, wat in deze zaak kan gedaan worden, daar de slaven op de plantaadjes in Suriname allen zeer wel weten, dat zij in Berbice vrij konden zijn, en bovendien toegankelijk zijn voor de booze inblazingen der vele vrije lieden in de Kolonie, die

tot het getal dergenen behooren, die niets hebben te verliezen, en die aan de slaven aanhoudend veel van regten en vrijheden hebben verhaald. Wij, de leeraars der Negers, mogen geen woord over dergelijke zaken uiten; wij hebben geen verlof het eenige wapen tegen die valsche voorspiegelingen, de waarheid en eene opregte en gepaste voorstelling van maatschappelijke vrijheid en onafhankelijkheid, te gebruiken; integendeel, wanneer een slaaf ons, over hetgeen hij van elders gehoord heeft, vragen doet, mogen wij slechts met stilzwijgen antwoorden, hetgeen onzen invloed zeer verzwakt.

„Dit alles maakt het mij tot pligt, onze tegenwoordige betrekking tot de Negers aan de Heeren in overweging te geven.

„Het onderrigt heeft tot nu op de meeste plantaadjes slechts mondeling plaats, en meerendeels alleen op eenige daartoe gestelde uren, en dat om de 6 of 12 weken. Op zeer weinige plantaadjes is het ons geoorloofd, onderwijs in het lezen te geven; schoon het hoofdbewijs voor de waarheid onzer leer steeds blijft: „er staat geschreven,” hetgeen natuurlijk weinig kracht kan hebben, wanneer de lieden zelve niet kunnen lezen. Op geen plantaadje wordt ons vergund, behalve in het lezen, ook in andere kundigheden te onderwijzen. Op vele plantaadjes krijgen wij de kinderen en jonge lieden nooit te zien. Wij moeten van de eene plantaadje naar de andere reizen, en wanneer wij verlof ontvangen, godsdienstoefening te houden, zoo mogen wij ons alleen op de daartoe verleende uren met de Negers inlaten, b. v. van 9—12 of van 2—5 ure. In het dorp der Negers mogen wij ons niet dan op bepaalde vergunning begeven, en dan nog alleen, om zieken of ouden te bezoeken; den overigen tijd moeten wij in het bijzijn der Blanken doorbrengen, en ons op een afstand van de kleurlingen

houden, ja als vreemden ons jegens hen gedragen. Meerdere vrijheid in het verkeer wordt door de Koloniale wetten verboden, die den slaaf als een overheerden vijand beschouwen. Eene opzettelijke vergunning van de Heeren Eigenaars, volgens welke wij ons onbelemmerd aan onze roeping en ons werk konden toewijden, zou ons veel meer vertrouwen schenken bij de Neger-slaven, die tot heden in ieder Blanke een' vijand meenden te zien, en wij zouden op rijker vrucht van onzen arbeid mogen hopen.

„Het is mijne persoonlijke overtuiging, die op ondervinding gegrond is, door mij in West-Indië en Noord-Amerika opgedaan, dat niet de beschaving, al ontwikkelt zij zich vrij, maar wel de, door onthouding van onderrigt, in stand gehoudene ruwheid, den slaaf voor zijn regtschappen Heer gevaarlijk maakt. Slechts een voorbeeld: de Heer STEVENSON, eigenaar der plantaadje North-Side op St. Croix (Deensch West-Indië), die zijne slaven, zelfs in eigen persoon, velerlei onderrigt en beschaving zoekt aan te brengen, kan zijne plantaadje met zijne geheele familie maanden achtereen verlaten. (Zelf was ik op zijne plantaadje en vergezelde hem van dáár op zijne reis, toen hij voor de derdemaal naar Noord-Amerika ging). Gedurende dien tijd zijn de sleutels en alles, wat vertrouwen vereischt, in handen van niemand, dan van zijne negerslaven, die over zijne bezittingen waken als over hunne eigene, en die hem door hunnen arbeid, van een' armen, met schulden bezwaarden man, tot een' welvarenden en onafhankelijken bezitter eener uitstekend bebouwde plantaadje hebben verheven. Sedert de invoering van het geregeld schoolonderwijs op St. Croix, en nadat aldaar van de Neger-slaven slechts 5 dagen wordt geëischt, is het eiland bij uitnemendheid in kultuur vooruitgegaan, en van onrust of oproer is geen spoor te vinden.

„Zulke feiten, mijne Heeren! spreken overtuigend, en

daar hetgeen ik persoonlijk gezien en gehoord heb, zeer verschilt van hetgeen vrij algemeen, aan deze zijde des Oceaans, over de geheel of gedeeltelijk vrij geworden slaven-koloniën geschreven en gesproken wordt, veroorloof ik mij, u welmeenend te vragen : onderzoekt den toestand en de betrekkingen aldaar, en gij zult bevinden, dat, hoe meer onderwijs en Christelijke beschaving de Neger-slaven hebben ontvangen, zij zich des te beter gedragen; ja dat de geheele toestand van Heeren en slaven zoo veel te gelukkiger is geworden. Niet een eenigen Engelschman, en onder hen waren aanzienlijke planters, heb ik aangetroffen, die den toestand der slavernij zou teruggewenscht hebben, veeleer dankten zij God, uit zulk eene jammerlijke betrekking verlost te zijn. De toestand der Engelsche koloniën in de West-Indiën, is, volgens de getuigenissen der hooge Overheid, op de plaats zelve ingewonnen, over het geheel genomen gunstig; maatschappelijk geluk en welvaren, in verbond met zedelijkheid en kunstvlijt nemen overal toe in uitgebreidheid en kracht.

„Dit is mijne eigene ondervinding, en ik zou meenen laakbaar te handelen, Mijne Heeren! wanneer ik mijne overtuiging voor u, gelijk het voor vrije Nederlanders betaamt, niet eerlijk en rondborstig deed kennen. Daarom wil ik ook dit niet terughouden. Terwijl ik Suriname reeds kende, heb ik nu ook de meeste slavenlanden, in West-Indië en Noord-Amerika, bezocht en naauwkeurig gade geslagen, met deze uitkomst, *dat ik de slaven nergens aan die slechte behandeling heb onderworpen gezien, als in Suriname.* Waar ziet men elders de Neger naakt en door zweepslagen gewond langs de straten gaan? Zelfs niet bij den arbeid zijn de Neger-slaven op de Deensche eilanden ongekleed. Waar, dan bij ons, moet de Neger straf ondergaan, alleen omdat hij eene klagt heeft ingeleverd; waar worden zij zoo onmenschelijk gestraft als bij ons? Het

naast met ons gelijk staan de Franschen, en dan volgen de Spanjaarden. Van daar dat de vruchten der geweldige emancipatie op Hayti zoo beklagenswaardig zijn; hoe sterker de boog gespannen is, des te heviger springt hij. Maar ook dáár beginnen de Engelsche zendingen, hoezeer zij slechts langzamerhand veld kunnen winnen, reeds schoone vruchten te dragen. Om dezelfde redenen zullen de uitkomsten van de mogelijke emancipatie in de Fransche Koloniën ook weinig verblijdends opleveren.

„Daar die gebeurtenis met hare gevolgen ook op Suriname grooten invloed zou kunnen hebben, en daar ik door de Voorzienigheid in zoodanige betrekking tot deze Kolonie geplaatst ben, dat ik eene innige belangstelling moet voeden voor haar welvaren en geluk, zoo verzoek ik U, Mijne Heeren! deze mijne openhartige verklaring niet te misduiden, en uwe gedachten en wenschen met betrekking tot het te verleenen onderwijs aan uwe Negers mede te deelen, opdat dit ons tot rigtsnoer zij.

„De Zendelingen der Broedergemeente hebben zich in Suriname steeds met voorzigtigheid en bescheidenheid geschikt in de dáár bestaande betrekkingen; zij hebben den Negers voorgehouden, dat zij in die betrekking, waarin zij geroepen werden tot het Evangelie, den Heere CHRISTUS konden erkennen en dienen; zij hebben zich steeds onthouden, de emancipatie der slaven te beoogen of te willen bewerken; zij hebben in stilte menigen tegenstand verdragen van hen, die vijandig tegen het Christendom en vreesachtig waren voor de geringste verandering in de bestaande instellingen, ziende en hopende op de vrucht van hun werk. Dit kon zoo gaan, zoo lang de werkzaamheid der zendingen tot de stad en een klein getal plantaadjes beperkt was. Maar nu in de laatste jaren een zoo groot getal geopend is voor de verkondiging van het Evangelie, is de

overtuiging levendig geworden en tot rijpheid gekomen, dat de betrekking en omgang der zendelingen met de Negers niet geheel dezelfde kan blijven, zoo gebrekkig die tot nu heeft plaats gehad. Het is toch niet genoeg, dat de plantaadje geopend wordt voor den zendeling, indien men op de plantaadje alles in het werk stelt, om de betrekking tusschen den zendeling en de Negers zoo veel mogelijk te beperken, en alle eenvoudige toenadering en zamenspraak met de Negers in hunne woningen strengelijk verbiedt; indien men de vrijheid, die men gegeven heeft om de plantaadje te betreden, zoo veel mogelijk weder terug neemt en den zendeling wantrouwend bespiedt en niet duldt, dat hij, buiten de uren van godsdienstoefening, een vrij woord met de Negers spreekt. Op al de plantaadjes waar zoo gehandeld wordt, is het blijkbaar dat de zendeling slechts tot op eene zekere hoogte wordt gebruikt als werktuig, om de Negers in ondergeschiktheid en bedwang te houden, als had men een voorgevoel, dat het middel der zweep eenmaal ongenoegzaam zal worden bevonden. Zoo lang de werkzaamheid der zendelingen van kleineren omvang was, konden zij den tegenstand stil verdragen en de hoop op beteren toestand vasthouden; maar nu de werkring in den laatsten tijd over vele plantaadjes is uitgebreid, en het blijkt dat de aanvankelijke invloed van het Christendom aanleiding geeft tot steeds meerdere botsingen met hen, die de werking van dat Christendom eenzijdig begeeren, alleen in zoo ver het mogt kunnen dienen, om de Negers te beheerschen, nu is de tijd gekomen om open te spreken, in de eerste plaats tot de Eigenaars der plantaadjes, die over het lot der slaven hebben te gebieden, om van hen, onder medewerking der hooge Regering, te verzoeken, die verbeteringen in het Bestuur over de Negers tot stand te brengen, die wenschelijk en doelmatig kunnen worden geacht.

»Wanneer de zendelingen worden uitgenoodigd plantaadjes te bezoeken, die, op begeerte der eigenaars in het vaderland of ook op sterken aandrang der Negers, die bij alle stelselmatige onkunde, waarin zij worden gehouden, niet zelden naar onderwijs en naar het Evangelie begeerig zijn, worden opengesteld, dan voldoen zij hieraan met bereidwilligheid en blijdschap, zoo veel hunne krachten dit toelaten. Maar aan niemand dringen zij hunne bezoeken op. Wanneer nu evenwel dezelfde Bestuurders van plantaadjes, die hen uitnoodigen te komen, niet zelden aan de andere zijde onder allerlei voorwendsels dat bezoek ontduiken, en de zendelingen onverrigter zake van de eene plantaadje naar de andere worden gezonden, dan is dit een toestand, die niet alzo kan blijven voortgaan. Want òf de Bestuurder moet zijne uitnoodiging door de welgemeende ontvangst der zendelingen achtervolgen, en hen in de gelegenheid stellen, om overeenkomstig hunne roeping meer of minder werkzaam te zijn, òf de zendelingen zouden verplicht zijn, van zulke plantaadjes, waar men hen ongaarne ziet, zich terug te trekken, daar zij hunnen tijd en hunne krachten, die hun bij de uitgebreidheid van het werk dierbaar moeten zijn, niet nutteloos mogen verspillen.

»Het is om deze en andere redenen, mijne Heeren! dat de ondergeteekende in het algemeen het lot uwer Negers aan uwe belangstellende en ernstige overweging dringend aanbeveelt, en u tevens verzoekt op het hierbij gaande blad, onder de algemeene aanmerkingen aan te teekenen, wat naar uw oordeel tot verbetering van den toestand der slaven zou kunnen leiden, en voorts te bepalen, of het uwe begeerte is op uwe plantaadjes, waar U. E. onverdeeld of voor een gedeelte Eigenaar is, aan onze zendelingen vrijen toegang tot de Negers te geven en te doen geven, ook in hunne woningen, en hen in de gelegenheid te stellen om aan de

Negers, zoowel aan kinderen als volwassenen, een zooveel mogelijk volledig en ook vrij onderwijs te geven, dan of U. E., bij het verleenen van vrijen toegang, het onderwijs tot lezen alleen zoudt beperkt willen zien, dan eindelijk, of het, gelijk niet mag verwacht worden, uw wil is, dat alles blijve, zoo als het is, en de slaaf onderworpen blijve aan den wil en de willekeur van den Bestuurder (direkteur) der plantaadje.

„Indien bij de Eigenaars de begeerte mogt gewekt worden, en er middelen beraamd en door God gezegende pogingen in het werk werden gesteld, om het lot en de toekomst der Neger-slaven, voornamelijk ook door onderwijs en godsdienstige opleiding, en door vrijgeven van den Zondag, te verbeteren, dan zou het zendelingswerk eene groote uitbreiding moeten erlangen, en van de zendingen, van het zendelingsbestuur, dat hen heeft afgevaardigd, en ook van de vrienden der goede zaak in Nederland, zoude groote inspanning worden vereischt, omdat op vele plaatsen vaste posten en kerken zouden moeten worden gesticht, waar zending-leeraars hunne woonplaats konden vestigen, en waar de Negers van verschillende plantaadjes zich zouden kunnen vereenigen. Hoe aangenaam en wenschelijk zou het zijn, wanneer vele welgezinden, op voorgang der Eigenaars van slaven, zich vereenigden in de weloverlegde en vast bedoelde poging, om het lot der slaven, dat toch niet altoosdurend zoo kan blijven, te verbeteren, door alle afdoende middelen, waarop de zegen des Heeren voorzeker ruim en goedgunstig zou rusten!”

Op één gewigtig punt in deze cirkulaire moet ik vóór alles opmerkzaam maken. Dikwijls hoort men in Suriname het werk der Moravische broeders veroordeelen en afkeuren. Zij moesten beginnen met de negers te beschaven en eerst

daarna hun de leerstellingen van het Christendom inprenten. Men behoorde de grondslagen eener algemeene geestontwikkeling bij de slaven te leggen, eer men hen tot zulk eene verheven godsdienst als de onze trachtte te brengen. „Maak er eerst menschen van, eer gij hen tot Christenen verklaart!” roepen vele slaveneigenaren, met een medelijdend schouderophalen, den onvermoeiden arbeiders in den wijngaard des Heeren toe.

Maar uit dezen brief van den heer TANK blijkt op nieuw overtuigend, en van elders is het genoegzaam bekend, hoe onbillijk en onverdiend zulke verwijten zijn. Veronderstel eens, dat de opmerking juist was; veronderstel eens, dat het Evangelie alleen kracht en vertroosting bezat voor hen, die vooraf buiten dat Evangelie om, zich op eenen aanzienlijken trap van algemeene beschaving hadden weten te plaatsen; neem aan, 'tgeen wij als eene onwaarheid geheel verwerpen, dat de arbeid der Moravische broeders tot nu ijdel en te vergeefs is geweest; neem dat alles aan; maar beantwoord nu dan ook de vraag: mag men in Suriname den zendingen daarvan een verwijt maken? Ziet gij dan niet, dat diezelfde menschen, uit wier mond dat verwijt wordt gehoord, hun verbieden, om de middelen aan te wenden, die tot deze „voorafgaande beschaving” kunnen leiden? Wij willen veronderstellen, dat zij, die den toegang tot hunne plantages aan de zendingen weigeren, zich van dergelijke verwijten onthouden. Maar ook zij, die hen toelaten, hebben daartoe geen het minste regt. Want onder welke voorwaarde laten zij hen toe? De heer TANK verhaalt het u. „Het onderrigt heeft tot nu op de meeste plantages slechts mondeling plaats. Op zeer weinige plantages is het den zendingen geoorloofd, onderwijs in het *lezen* te geven. Op geene plantage wordt hun vergund, behalve het lezen, ook in andere kundigheden te onderwijzen”.

Is het mogelijk? Tot het onderwijs in 't lezen wordt slechts noode verlof gegeven! Schrijven mogen geene slaven leeren. En waarom niet? Men vreest zamenspanningen van de negers; men vreest, dat zij de schrijfkunst gebruiken zullen als een middel, om met elkander in verstandhouding te komen, hoogst gevaarlijke, algemeene vereenigingen tot stand te brengen, en alzoo ieder oogenblik de kolonie met ondergang te bedreigen.

Veronderstel eens, dat er grond is voor die vrees. Welk een onnatuurlijke, gedrochtelijke instelling is dan die der slavernij. De geringste ontwikkeling van de negers wordt geschuwd, omdat zij 't onmogelijk zou maken, hen langer te regeren! Maar wij houden die vrees voor overdreven, een bewijs, en niets anders, van een verontrust geweten. De ontwikkeling, die de Moravische broeders hun aanbrengeu, is een Christelijke, en leert hen in de eerste plaats zich geduldig te onderwerpen aan het lot, dat hun beschooren is, ook daarin, ofschoon de boosheid der menschen niet voorbijziende, toch het bestuur der Voorzienigheid erkennende en eerbiedigende. Waar deze beginselen worden gepredikt, behoeven de slaveneigenaren niet te vreezen, dat door de negers het middel zal worden misbruikt, waardoor zij tot beschaving worden gebragt.

Wanneer gij de wenschelijkheid en noodzakelijkheid eener emancipatie der slaven tracht te bewijzen, dan zal men vrij algemeen, ook in Suriname, 't u gewonnen geven. Maar er wordt onmiddelijk eene voorwaarde bijgevoegd.

— „Geene plotselinge emancipatie!”

— „En waarom niet?”

— „Wel de reden ligt voor de hand. De slaven zijn nog niet „rijp” voor de vrijheid. Zij zouden zich zelveu en ons ongelukkig maken. Eene behoorlijke voorbereiding voor dien gewigtigen overgang van slavernij tot vrijheid moet voorafgaan”.

Wij nemen dit aan. Maar hoe is daarmede te rijmen uw bezwaar tegen het onderwijs der slaven? Want, nadat gij zulke enge en beperkte grenzen om den werkkring der Herrnhutters getrokken hebt, en hen belet, ja uitdrukkelijk verbiedt iets *meer* aan de vorming der slaven te doen, zult gij toch dat weinige, waartoe gij verlof geeft, wel geen onderwijs willen noemen.

Hoe is nu die hoogst noodige voorbereiding, die gij verlangt, nog mogelijk? Hoe zal zij ooit plaats grijpen, indien gij den eenigen weg, die tot haar leidt, het onderwijs verhindert?

Inderdaad de handelwijze is afkeurenswaard, maar de methode getuigt van duivelsche list. Aan den eenen kant zegt men : geene emancipatie zonder voorafgaande voorbereiding der slaven voor de vrijheid! Maar als gij nu die voorbereiding, door het eenige middel dat er bestaat, door onderwijs, wilt tot stand brengen, roept men aan den anderen kant u toe : geen onderwijs, want dat zou gevaarlijk zijn voor de rust der kolonie!

Wanneer gij de cirkulaire van den heer TANK vergelijkt met bijna alle overige stukken, die van de Herrnhutters uitgaan, dan valt een merkwaardig onderscheid in 't oog. Bijna nooit vindt gij er iets, zelfs de geringste toespeling in, over 't lot der slaven, over de wenschelijkheid en mogelijkheid der vrijlating, en over de moeilijkheden en hindernissen, die hun, in hunnen schoonen werkkring, in den weg worden gelegd. Zij zwijgen standvastig over dit alles, omdat zij zich anders onophoudelijk onaangenaamheden en toenemende tegenwerking op den hals zouden halen. En die onaangenaamheden vreezen zij, niet voor zich zelve, maar voor de arme slaven, wier lot daardoor nog ondragelijker zou worden. Intusschen weet men ook daarvan partij te trekken. Het stilzwijgen van mannen, die meer dan enig Europeaan weten, wat op de plantages ge-

schiedt, wordt als bewijs tot verdediging en goedkeuring van de behandeling der slaven aangevoerd. Komt een of ander gruwel aan het licht, dan wordt dit aangegrepen, om den zendelingen te verwijten, dat zij, daarvan kennis dragende, hebben *gezwegen*. Waagt een hunner, zoo als de heer TANK, een enkele maal iets te openbaren, dan wordt hij tot een leugenaar, een opgewonden en gevaarlijk persoon, een oproermaker, verklaard. Voor de verdedigers der slavernij is, al naar het hun 't best gelegen komt, het zwijgen evenzeer als het spreken der waarheid misdaad in de zendelingen.

Na de cirkulaire van den heer TANK, zijn de zendelingen aan dien regel der stilzwijgendheid nog meer getrouw geweest. En weet gij waarom? Juist die cirkulaire heeft hen in zeer veel moeilijkheden gewikkeld. Toen het stuk in Suriname bekend werd, ging er een kreet van verontwaardiging op. Zóó de partij der slaven tegen hunne meesters te trekken! Zulke beschuldigingen in te brengen! Zonder mededoogen een slip van het gordijn op te heffen, waarachter de behandeling der negers verborgen is! Openlijk op te treden als de verdediger der regten van eene bevolking, die in 't oog harer meesters volstrekt geene regten bezit! Dat kon er niet bij blijven.

Drie ingezetenen van Paramaribo trokken zich de zaak aan, en riepen de Moravische broeders ter verantwoording. Zij vervoegden zich bij den heer H. W. PFENNINGER, na de gedwongen verwijdering van den heer TANK, hoofd-voorzitter van de zending der Euangelische broedergemeente in Suriname, en verlangden van hem de beantwoording van een aantal vragen, ten einde daardoor de beschuldigingen van den heer TANK te wederleggen. Indien hij weigerde, hieraan te voldoen, zouden zij „zich gedrongen gevoelen, de tusschenkomst van het Gouvernement in te roepen.”

Als gij de beginselen der Broederschap kent, hunne zacht-
heid en lijdelijkheid, hun bepaalden afkeer van alle twee-
spalt en strijd, hunne zucht, om elke botsing te vermijden,
opdat de groote zaak, waarvoor zij leven, de uitbreiding
van het Godsrijk op aarde, er geene schade bij lijde, —
dan zal 't u niet verwonderen, dat deze eisch hen in eenen
zeer moeilijken toestand bragt. Aan den eenen kant stond
de waarheid, die zij niet mogten verkrachten, en hun broeder,
dien zij niet mogten verloochenen, al was hij ook van hun
gewonen regel afgeweken; aan den anderen kant werden
zij gedrongen, om te ontkennen, wat in een algemeen
bekend geworden stuk door hun Hoofdvoorzitter was ge-
schreven, onder bedreiging van eene aanklagt bij het
Gouvernement. Daarbij was er hun, voor hunnen werkring,
alles aan gelegen, om de vrije bevolking van Suriname niet
tegen zich in te nemen, want, al deed het Gouvernement
hun ook geene moeilijkheden aan, toch was een enkel
woord van den meester genoeg, om hun den toegang tot
den slaaf te weigeren. Die Meester was in dat opzigt vol-
komen vrij, en hij is het nog. De reglementen schrijven
hem voor, hoe veel voedsel hij zijnen neger moet geven, hoe
veel arbeid hij van hem mag eischen, maar wat hij doen
wil met de geestvermogens en de ziel van den slaaf, daar-
mede laat de regering zich niet in.

Op negen-en-vijftig vraagpunten werd van de zendelingen
antwoord geëischt. Als gij ze leest, dan geven zij u den
indruk van een inkwistoriaal onderzoek. De Moravische
broeders hebben zich er aan onderworpen, en de vragen
beantwoord.

Deze beantwoording beschouwden de drie ingezetenen van
Paramaribo, die de vragen hun hadden voorgelegd, als eene
regtvaardiging van de handelwijze der slavenhouders van
Suriname ten opzichte hunner negers, als eene overwinning op

de waarheidsliefde van den heer TANK. Eene te Paramaribo gedrukte brochure, onder den titel van *„Onderzoek, ten gevolge der cirkulaire van den Heer OTTO TANK, Hoofdvoorzitter van de zending der Evangelische Broedergemeente in de kolonie Suriname, aan de in Nederland gevestigde eigenaren en administrateurs van plantaadjen in die kolonie,“* moest tot bewijs strekken van het onwaarachtige der berigten en voorstellingen van den heer TANK, en van de glansrijke wijze, waarop voor de meesters dat onderzoek was afgelopen. Daarin komen de negen-en-vijftig vragen en de antwoorden der zendelingen voor. Die antwoorden moeten voor de vrije bevolking der kolonie tot eene vrijspraak strekken van de tegen haar ingebrachte beschuldiging.

Wij moeten bekennen, dat dit stuk op ons eenen geheel anderen indruk heeft gemaakt. Zij, die de vragen beantwoorden, mogen de cirkulaire van den heer TANK geheel voor zijne rekening laten; zij mogen zich, door uitdrukkelijk stilzwijgen, onttrekken aan de bevestiging van veel dat er in voorkomt en zelfs enkele, door hem ingebrachte, bezwaren ontkennen; zij mogen afkeuren, dat de heer TANK zich verwijderd heeft van den door de Broederschap aangenomen regel, om zich met de uitwendige toestanden en instellingen en met de staatkundige en burgerlijke aangelegenheden van het land, waar zij werkzaam zijn, niet in te laten; zij mogen het *„eene niet genoeg overdachten stap“* noemen, — toch geeft de beantwoording, vooral met het oog op de omstandigheden, waaronder zij geschiedt, den indruk, dat de cirkulaire van den heer TANK in 't algemeen niets dan waarheid bevat. Tot bewijs zal ik 't een en ander mededeelen uit de inleiding tot de antwoorden, en daarna enkele van die antwoorden zelve, met de daarbij behorende vragen.

Opmerkelijk is de grond, waarop de heer PFENNINGER, namens de overige zendelingen, de cirkulaire van den heer TANK afkeurt. Die grond is geen andere, dan dewijl hij zich op een terrein had begeven, waarop de Moravische broeders nimmer willen wezen. Zelfs hoopt hij *om die reden*, dat van de zijde van het Hoofdbestuur der broederschap dit stuk openlijk zal worden herroepen. Maar de waarheidsliefde van den schrijver der cirkulaire wordt niet in twijfel getrokken en zijne bekendheid met den toestand der slaven niet geloochend. Men had verondersteld, dat hij uit de archiven der broeders in Suriname de in de cirkulaire vermelde feiten had geput. „Neen,” zegt de heer PFENNINGER, „uit eigen aanschouwing. 't Is mij bekend geworden, dat de heer TANK verscheiden malen, en nog eens kort voor zijn vertrek uit deze kolonie, verscheiden togten naar plantages heeft gemaakt, op welke toen *toevallig* veel moeilijkheden en verwikkelingen op die effekten plaats grepen, zoodat hij ongetwijfeld al het geschrevene eenigermate *naar eigene aanschouwing* heeft verhaald. Gij zoudt met regt kunnen beweren, dat de waarnemingen, op eenige togten verzameld, dezen naam niet verdienen; maar bedenk daarbij, dat de heer TANK ook die koloniën en bezittingen van andere natiën, waarvan hij in dezelfde cirkulaire gewaagt, slechts eens op zijne reis derwaarts heeft gezien, en toch eene, gelijk hij zich uitdrukt, „op eigen ervaring gegronde persoonlijke overtuiging” van den toestand aldaar meent te hebben verkregen, dien hij met den toestand van Suriname vergelijkt. Op die wijze zult gij het verklaarbaar vinden, dat hij op zijne togten in deze kolonie, met welke hij in 't algemeen vroeger veel meer bekend was dan met de overigen, zich een zelfstandige beoordeeling heeft gevormd.

„Hoe bereidvaardig als ik u nu ook alles wil mededeelen,

wat wij tot beantwoording uwer vragen te zeggen hebben, moet ik u echter uitdrukkelijk verzoeken, deze antwoorden als geheel *onafhankelijk* te beschouwen van de bewuste circulaire, die wij noch verdedigen noch ophelderen kunnen, en als ik mij, bij eenige plaatsen uit dat stuk, eene meening over de beteekenis veroorloof, dan is dit volstrekt niet meer dan eene meening gelijk men die van het door een ander geschrevene kan hebben, wiens beweegredenen bij het schrijven men niet kent”.

Wij behoeven niet meer af te schrijven, om te doen zien, dat de beantwoording der hun voorgestelde vragen, volstrekt niet moet beschouwd worden als eene daad, waardoor de zendelingen den heer TANK verloochen en of in 't algemeen de waarheid der circulaire ontkennen. Integendeel zij bewijzen, dat hij, die bij groote schranderheid gedurende vele jaren de geheele kolonie had doorkruist, in de gelegenheid is geweest om die waarheid te kennen, al moge hij zich dan ook in enkele bijzonderheden hebben vergist. De indruk, dien ik, èn van de inleiding èn van de beantwoording der vragen heb ontvangen, is, dat in 't algemeen de waarheid van 'tgeen de heer TANK heeft medegedeeld boven alle bedenking verheven blijft; maar dat zijne broeders in Suriname met groote voorzigtigheid en vreesachtigheid, lofwaardig misschien wanneer men op hunne bedoeling let, zich van de zaak hebben trachten af te maken.

Tot bewijs zal ik nog enkele vraagpunten met de door den heer PFENNINGER daarop gegeven beantwoording laten volgen. Eerst zal ik enkelen kiezen, die betrekking hebben op de behandeling der slaven; daarna eenige anderen, die als eene bijdrage kunnen strekken tot de kennis der wijze, waarop de zendelingen in Suriname hunnen arbeid vervullen.

Men had gevraagd : „Welke bewijzen of gronden bestaan

er voor de meening, dat de negerslaven tot heden, in iedereen blanken een vijand meenden te zien?"

Het antwoord is ontwijkend: „t Is ons onbekend, waarop dit beweren in de cirkulaire gegrond is, of in welken zin het woord vijand moet worden verstaan”.

Verscheiden vragen waren gedaan over den toestand der slaven, b. v. „Worden de slaven in Suriname werkelijk zoo slecht behandeld als in de cirkulaire wordt beweerd? Waarin bestaat die slechte behandeling en welke bewijzen of gronden bestaan er voor deze beschuldiging? Waarin bestaat het *onmenselijke* der straffen, die nog zouden toegepast worden? Door wien en waar heeft de heer TANK of hebben de overige zendelingen *onmenselijke* straffen zien opleggen? Wanneer zendelingen straffen hebben zien opleggen, zóó zwaar, dat zij ze onmenselijk noemen, welke waren de gepleegde misdrijven?"

Op al die vragen is het antwoord almede ontwijkend. Het luidt: „Daar wij ons nimmer gedurende eene aaneengeschakelde tijdruimte op plantages ophouden, zijn wij niet in staat, om de misdrijven en straffen der negers zóó te kunnen gadeslaan, dat wij daarover een op eigen ervaring gegrond oordeel mogen uitspreken. Overigens is ook niets zóó vreemd aan ons beroep, als het gadeslaan en beoordeelen van de handhaving der politie op de plantages”.

Even ontwijkend is het antwoord op de volgende vraag: „Is het eene waarheid, dat de neger, althans sedert de laatste jaren, straf ondergaat, *alléén* omdat hij eene klagte heeft ingeleverd, en welke bewijzen of gronden zijn er voor deze beschuldiging?"

Men antwoordt: „Wij zijn niet in staat deze vragen te beantwoorden, daar wij niet in de gelegenheid zijnu, een nauwkeurig onderzoek te doen naar de meerdere of mindere

gegrondheid dezer bewering van de cirkulaire; welke bewijzen de heer TANK daarvoor heeft, weten wij niet".

Op nog twee belangrijke vragen moeten wij de aandacht vestigen. De eerste luidt : „Is het eene waarheid, dat de negers, anders dan wanneer zij door de justitie of politie gestraft worden, door zweepslagen gewond, langs de straten gaan? En vindt ook dit straffen, gedurende de laatste jaren, niet oneindig minder plaats dan vroeger?" De tweede is van dezen inhoud : „Is het niet eene waarheid, waaromtrent de zendelingen volkomen in staat zijn getuigenis af te leggen, dat de behandeling der slaven in 't algemeen, vooral sedert het laatste tiental jaren, aanmerkelijk beter is dan vroeger, en dat zulks, vooral sedert de laatste jaren, meer en meer in 't oog valt".

Het antwoord luidt : „Deze vragen moeten bevestigend beantwoord worden, voor zoo ver wij kennis van de zaak kunnen hebben". Wij zullen niet te veel hechten aan deze laatste bijvoeging, die als eene zekere voorwaarde of reserve kan beschouwd worden. 't Is ook onze overtuiging, dat de gruwelen, waarvan hier sprake is, vroeger veel algemeener waren. Sedert men in Nederland meer het oog op de kolonie heeft gevestigd en de drukpers er zich mede bemoeit, vooral ook sedert de kwestie der emancipatie meer aan de orde is, zijn de mishandelingen der slaven minder talrijk en durft men zich er althans minder openlijk schuldig aan maken. Ongetwijfeld heeft ook de arbeid der Moravische broeders zelf, de invloed van hunnen omgang, hun voorbeeld van menselijkheid en Christelijke liefde, gelijk mede de euan-gelieprediking van eenige predikanten, weldadig op sommige vrijen gewerkt, zoodat zij uit een zuiver Christelijk beginsel hunne slaven beter behandelen dan vroeger. Dat neemt echter niet weg, dat, ofschoon vergelijkender wijze eenige verbetering is te bespeuren, iets dat wij in dit geschrift

nergens hebben ontkend, de toestand der negers toch nog altoos diep beklagenswaardig is en blijven zal, zoo lang de slavernij bestaat.

Indien alzoo deze verantwoording der Moravische broeders de regtvaardiging moet zijn van de beschuldigingen, die de heer TANK tegen de Surinaamsehe slavenhouders heeft ingebracht, dan betwijfelen wij, of zij in 't oog van onpartijdigen vrijspraak zullen vinden.

Werpen wij nu een blik op de tweede kategorie van vragen, voor zoo verre zij betrekking hebben op den arbeid der zendelingen. De antwoorden zullen ons, beter dan wij het kunnen, een juist begrip geven van de schoone taak, die de Moravische broeders onder de slaven vervullen en van de tallooze bezwaren, waarmede zij te kampen hebben.

„Is het door ongenoegzaamheid van het getal der zendelingen”, vragen de drie ingezetenen van Paramaribo aan den heer PFENNINGER, „dat het onderwijs op de meeste plantages slechts om de zes of twaalf weken plaats heeft, of is het omdat eigenaren en administrateurs het niet meermalen willen gedoogen?”

Het antwoord is van den volgenden inhoud : „Aan den eenen kant, is het aantal zendelingen somwijlen en ook tegenwoordig (1848) niet voldoende voor het veel omvattende werk, vooral veroorzaakt door onvoorziene ziekte- en sterfgevallen. Aan den anderen kant moest ook een bezoek op eene plantage meermalen achterwege blijven, omdat de broeders haar niet konden bereiken. Vooral is het te betreuren geweest, dat de bloote afwezigheid van den directeur, op de meeste plantages, het afwijzen onzer reizende broeders ten gevolge had....”

Men vraagt : „Is het niet eene waarheid, dat op ver de meeste plantages, zoo niet op allen, waar de zendelingen onderwijs geven, in plaats *van cenige daartoe gestelde uren*

(volgens de cirkulaire), *de geheele dag* wordt toegestaan tot het onderwijs dier slaven, die er gebruik van willen maken, — tenzij de zendelingen zelven, hetzij nithoofde van tijdsgebrek, hetzij om van het getij te profiteren om naar eene andere plantage te vertrekken, slechts een halven dag kunnen vertoeven?”

Men antwoordt : „Het is volkomen waar, dat op de meeste plantages niet slechts eenige uren, maar de gansche dag tot het onderwijs der negers wordt afgezonderd. Maar wij gelooven, dat het ook niet de bedoeling der cirkulaire zijn kan, dit in twijfel te willen trekken. Veeleer schijnt ons, uit den samenhang, de meening te zijn, dat behalve de uren der predikatie, die natuurlijk niet den ganschen dag kan duren, niet overal de gelegenheid wordt geschonken dat de zending de negers in hunne woningen bezoeke, of de doops- en avondmaals-kandidaten afzonderlijk op zijne kamer onderwijs geve.

„Het is in alle opzigten waar, dat het niet overal gaarne gezien wordt, dat de leeraar negers bij zich op zijne kamer laat komen, om hen bijzonder onderrigt te geven of over sommige onderwerpen met hen te spreken.

„Hoezeer wij ook afkeerig zijn van de goede orde der plantages te storen, zou het toch zeer wenschelijk zijn, als het den leeraar vrij stond, om zijne leerlingen ook op zijne kamer te mogen spreken, zoodat hij hun op die wijze den ganschen dag kon toewijden”....

Op de vraag : „Hoe moeten de woorden : *vrij geven van den Zondag* in de cirkulaire verstaan worden : letterlijk als *Zondag*, of als *dag van godsdienstoefening?*” antwoordt de heer PFENNINGER :

„Volgens den samenhang, waarin deze woorden in de cirkulaire voorkomen, schijnt de steller *dien* tijd te bedoelen, waarop een genoegzaam aantal vaste standplaatsen voor

zendelingen zal zijn aangelegd; en voor *dezen* tijd het volledig vrijgeven van den Zondag der gansche Christelijke kerk en het ophouden van allen zoogenaamden „zondagsarbeid” te bedoelen.

„Waar wij bereids zulke vaste standplaatsen hebben, is dit ook *ons* verlangen, gelijk mede, dat de overige hooge feestdagen der kerk mogen worden vrij gegeven, zoo als wij dit in eene cirkulaire aan verscheiden heeren administrateurs, bij het aanleggen van den post Leliendaal, tegelijk met nog meer andere wenschen, naauwkeurig hebben uiteengezet.

„Waar wij echter nog slechts bezoeken kunnen brengen, is het voor *ons* van belang, dat de kerkdag vrij gegeven worde, en dat op dien dag *alle* negers in de gelegenheid worden gesteld, om de prediking te kunnen bijwonen en zich met ons te kunnen onderhouden. Wij hopen, dat op alle plantages, gelijk dit reeds op velen het geval is, alle vier of zes weken, zeker één dag voor dit doel zal worden toegestaan.

„Daarbij is het noodig, dat op dien dag geenerlei werk *voor of tusschen de kerkuren* worde verrigt, daar anders het meerendeel der toehoorders slaapt of verstrooid is. *Nog hinderlijker is het, wanneer straffen, die de negers moeten ondergaan, op den morgen van den kerkdag voltrokken worden*, gelijk dit hier en daar soms gebeurd is”.

Opmerkelijk vooral is het antwoord op de vraag: „Op welke plantages en door wien is het verboden geworden, onderwijs *in het lezen* te geven?”

„Ofschoon wij het aantal der plantages niet naauwkeurig kunnen opgeven, waar het onderwijs in het lezen door den direkteur ongaarne wordt gezien, al wordt het er evenwel geleerd, zoo kunnen wij niet anders dan verklaren, dat ons gevallen voorkomen, waarin dit werkelijk plaats grijpt;

enkele malen is het zelfs gebeurd, dat wij er geen verlof toe konden verkrijgen; en één geval is ons bekend, dat de direkteur de in het kerklokaal achtergebleven alfabethkaarten verscheurde, nadat zich de leeraar verwijderd had.

„Zeer goed zou het zijn, indien de heeren administrateurs hunnen wensch, dat zoo veel tijd en omstandigheden het toelaten, ook onderwijs in het lezen gegeven worde, in hunne aan de plantage te geven bevelen uitdrukten. Iets volledig kan van onzen kant slechts daar worden verrigt, waar vaste standplaatsen zijn, of negers, die ons daarbij ondersteunen en in de afwezigheid van den leeraar mede onderwijs kunnen geven. Dit laatste behoorde meer plaats te vinden en krachtiger bevorderd te worden”.

Wij laten eindelijk nog eenige uittreksels uit enkele antwoorden volgen, die voornamelijk betrekking hebben op de prediking, het onderrigt en den omgang met de slaven.

„Volstrekt geweigerd is het ons zeer zelden, om de kinderen en jonge lieden te zien; maar toch gebeurt het dikwijls, dat men hen niet aanspoort om naar de kerk te gaan, in welk geval de kinderen natuurlijk liever bij hun spel blijven. Eene plantage is ons bekend, waar men het ons zelfs niet toestaat, de kinderen te zien, omdat men het voor eene dwaasheid houdt, kinderen naar de kerk te zenden; iets, dat echter in strijd is met de woorden van onzen Heer en Heiland : „Laat de kinderen tot mij komen!”

„Daarentegen mag men het prijzen, dat op verscheiden plantages de direkteur op den kerkdag uitdrukkelijk bevel geeft, om *alle* kinderen naar de kerk te zenden, daar hij zegt : „voor de kinderen moet *ik* zorgen; de volwassenen mogen hun wil volgen”. 't Ware te wenschen, dat men er algemeen zoo over dacht.

„De reden waarom en het doel waarmede het houden van godsdienstoefening op de plantages somwijlen wordt gewei-

gerd, zijn wij zeer zelden in staat te onderzoeken; maar wij moeten gelooven, dat de beide in de vraag vermelde omstandigheden wel plaats grijpen, namelijk, onwil of luim van den directeur der plantage — en het onverwachts verschijnen der zendelingen, zoodat de negers reeds te veld arbeiden.

„Ofschoon wij het aantal plantages niet naauwkeurig kunnen opgeven, waar het niet *gaarne* wordt gezien, dat wij ons in de woningen en de hospitalen der negers begeven, is dit echter hier en daar werkelijk het geval, en 't valt ons ook niet moeilijk te begrijpen, dat dit wel zoo zijn moet; dewijl zeer vele directeuren in ons slechts den blanken en vrije, maar niet den slaven-onderwijzer zien, en zij het, van 't eerste standpunt beschouwd, voor de goede orde eener plantage niet passend vinden, dat een vrije het voorbeeld van zulk eene groote toenadering en gemeenzaamheid geeft. Ondertusschen zult gij gemakkelijk begrijpen, dat wij het vertrouwen onzer leerlingen moeten winnen, als wij onder hen werkzaam zullen zijn, en dat dit nergens gemakkelijker kan verkregen worden, dan bij het bezoeken hunner woningen. Gij zult het daarom billijken, dat wij den slaven meer moeten naderen, dan 't u voor anderen wel wenschelijk toeschijnt. Overigens zijn er ook slechts weinig plantages, waar het ons geheel en al verhinderd werd, huisbezoek te doen. Op eene plantage, heeft de directeur de negers verboden, den leeraar in hunne huizen te roepen”.

„Op de vraag” „welke eigenaren of administrateurs in Suriname hebben de zendelingen belemmerd zich aan hunne roeping en hun werk toe te wijden?” „kunnen wij, getrouw aan het door ons op den voorgrond gestelde beginsel, slechts antwoorden, dat, behalve de reeds vermelde gevallen, een aantal plantages niet meer bezocht kunnen worden, en dat wel *drie* plantages dewijl de nieuwe eigenaren het niet meer

toelaten; *drie* plantages, dewijl zij het slechts des Zondags willen veroorloven, iets waaraan wij ons, met den besten wil, niet kunnen houden; en *eene* plantage, dewijl men geen dag verloren wil laten gaan, omdat de plantage ook negers *in huur* heeft. Op *twee* plantages kunnen wij de deels elders gedoopten geen verder onderwijs meer geven, omdat op hunne plantage geene kerk is, en het bezoek der kerk op naburige plantages hun niet geoorloofd is”.

„Ten slotte heb ik nog slechts de verzekering te geven, dat wij ook in 't vervolg met Gods hulp, naar de door de broederkerk altoos gevolgde beginselen, zullen trachten voort te werken. Wij zullen ons verblijden en het dankbaar erkennen, als de Heer regt velen van hen, die in de gelegenheid zijn, om dat werk te bevorderen, daartoe genegen wil maken, en zullen van onzen kant niet in gebreke blijven, van tijd tot tijd om datgene te verzoeken, 'twelk ons, ter bereiking van het doel, nuttig schijnt, maar ons tevens, gelijk tot heden, van alle nuttelooze klagten onthouden. Daarentegen zullen wij steeds met vreugde bereid zijn, inlichtingen te geven en voorstellen te doen, waar eene verbetering bedoeld en gewenscht wordt.

„Eenige wenschen, die ons tegenwoordig na aan 't hart liggen, veroorloven wij ons hierbij uit te spreken :

1. Daar de betrekkelijk geringe bevattelijkheid der negers bekend is, en het dus eene zeer onvolkomen zaak blijft, als zij slechts bij bezoeken op plantages gelegenheid kunnen erlangen, om Christelijk onderwijs te genieten: zou het zeer te wenschen zijn, dat al zulke plantages, die zóó nabij een onzer vaste standplaatsen liggen, dat de negers haar gevoegelijk tot het bijwonen der zondagskerk kunnen bereiken, diegenen harer slaven, welke hun verlangen daartoe te kennen geven, ook daartoe in de gelegenheid wilden stellen, kinderen niet uitgesloten. Men heeft daartegen de

bedenking ingebracht, dat daaruit gemakkelijk zoogenaamde „konkelijen” kunnen ontstaan, maar wij gelooven dat daartoe andere gelegenheden door de negers nog gemakkelijker zullen benuttigd worden, dan juist deze. Maar hoe weinig moeite zou het in hebben, om te kontroleren, of de negers werkelijk in de kerk geweest zijn, als zij met een open naamlijst, door den directeur geteekend, worden gezonden, waarop de leeraar het uur van aankomst en vertrek bekend stelt.

„Wilde men nog meer voorzorgen nemen, dan kon men hen onder begeleiding van den blankofficier zenden. Eene kleine moeite, die men zich getroost, ten einde het onderwijs der negers te verbeteren, is ongetwijfeld een goed belegd kapitaal, waarvan de rente hier reeds vergoed wordt, en waaraan in ieder geval eene eeuwige belooning niet zal ontbreken.

2. Daar het opkomende geslacht altoos veel gemakkelijker te vormen is, dan reeds volwassen negers, zou het zeer wenschelijk zijn, als de kinderen, zoo veel mogelijk, naar een onzer vaste standplaatsen onder behoorlijk opzigt, ter school werden gezonden, of wanneer, waar dit niet uitvoerbaar is, ten minste één of eenige bekwame kinderen voor zekeren tijd naar zulk eene plantage gezonden werden, om daar grondig te leeren lezen, opdat zij later, op vaste uren, hunne kameraden op hunne plantages weder kunnen onderwijzen.

3. Onze arbeid is op vele plantages thans zoo ver gevorderd, dat wij onder de negers ook avondmaalgangers hebben. 't Behoeft geen betoog, dat de heiligheid van het avondmaal niet toelaat, om het op elke plantage te houden, dewijl overal geene geschikte lokalen aanwezig zijn; ook is het wenschelijk bij de viering van deze plegtigheid geene al te kleine gemeente te hebben. Om deze redenen hebben wij getracht, alle kommunikanten uit den omtrek op eene

daartoe geschikte plantage tot het vieren van het heilige avondmaal te vereenigen. Meestentijds is ons dit ook toegestaan, maar in 't laatste jaar zijn twee gevallen voorgekomen, waarin 't ons geweigerd werd. Daarom zou 't zeer wenschelijk zijn, indien er een bepaalde last werd gegeven, dat men de kommunikanten *nimmer* mag verhinderen zich derwaarts te begeven, waar het heilige avondmaal wordt gevierd.

„Wij meenen ons dit verzoek te eer te mogen veroorloven, dewijl het geval zich zelden voordoet en er zoo weinig kommunikanten zijn, dat wij, ook zonder zaakkennis, evenwel weten, dat een wezenlijk nadeel door het inwilligen van dit verlangen nimmer kan ontstaan.

4. Op suiker-plantages is het dikwijls zeer bezwaarlijk, een geschikt lokaal voor de godsdienst te vinden; als het kookhuis niet beschikbaar is dan moet de molen gebruikt worden, die dikwijls voor alle wind en weder bloot staat, zoodat de krachtigste verheffing der stem niet toereikend is om door allen verstaan te worden, vooral wanneer de sluis niet dicht is en het water gedurig ruischt. Dat ook de gezondheid van den redenaar daarbij gevaar loopt, ligt in den aard der zaak.

„Daarom wagen wij het de bede uit te spreken, dat men op suiker-plantages van dezen aard, bedacht moge zijn op het bouwen van gewone maar ruime en aan de windzijde gesloten pinna-huizen, met eene kleine kamer voor 't katechiseren der aanstaande doopelingen en kommunikanten, op eene rustige plaats. Dat zou ongetwijfeld zonder belangrijke kosten kunnen geschieden.

5. Overal, waar wij godsdienstoefening houden, moet ons streven zijn, dat de negers, bij het hooren van Gods woord, zich rustig en eerbiedig gedragen. Dit is onder-tusschen alleen dáár te bereiken, waar voor behoorlijke

zitplaatsen is zorg gedragen. Wij spreken hier alzoo den wensch uit, dat men op alle kerk-plantages, waar 't eenigzins mogelijk is, op het aanschaffen van gewone banken bedacht zij".

Wij hebben u, met de eigen woorden der zendelingen, eenig denkbeeld trachten te geven van hunnen veelomvattenden en moeilijken arbeid, van de vooroordeelen en tegenwerking, waarmede zij hebben te kampen, en van de voorbeeldelooze standvastigheid en volharding, waarmede zij alle bezwaren trachten te overwinnen. Hun beginsel van zich met niets anders in te laten dan met hunnen eigen werkring, binnen de naauwste grenzen getrokken, verdient ongetwijfeld goedkeuring en toejuiching; want wij gelooven, dat met dit beginsel alleen het hun mogelijk is geweest, zulke verbazende resultaten te verkrijgen, als wij thans reeds aanschouwen. Maar aan den anderen kant is het te betreuren, dat zij verpligt zijn geweest, zich binnen die nauwe grenzen te houden. Zij toch zouden 't best in staat zijn geweest, om den waarachtigen toestand der slavenbevolking van Suriname aan Nederland te leeren kennen. Zij zouden misschien reeds lang zulk een afkeer van de slavernij en verontwaardiging over 'tgeen in onze eigen koloniën geschiedt bij de Nederlandsche natie hebben kunnen opwekken, dat, door de kracht der publieke opinie, de instandhouding onmogelijk zou zijn geworden. Niemand is daartoe beter in staat dan zij. Niemand verdient ook meer vertrouwen, dan deze mannen, die met eene buitengewone zelfverloochening, hun leven hebben gewijd aan de vorming, leiding en ontwikkeling van eene, door de geheele wereld verlaten, diep rampzalige bevolking. Waarom zouden zij de waarheid niet spreken, als een hunner verklaart: „Nergens heb ik de slaven aan die slechte behandeling onderworpen gezien, als in Suriname”?

Welke andere beweegreden dan reine menschenliefde kan hen dringen, als zij getuigenis afleggen van 'tgeen zij zelve in onze kolonie gezien en gehoord hebben? Zulke mannen verdienen en vinden geloof. En 't is juist daarom, dat ik de cirkulaire van den heer TANK heb medegedeeld en 'tgeen daarop gevolgd is heb verhaald.

Lang heb ik gearzeld. Ernstig heb ik mij afgevraagd, of 't misschien niet beter was van de geheele zaak geen melding te maken, uit vrees dat vernieuwde tegenwerking tegen hunnen heiligen arbeid er door zou ontstaan. Maar ik ben tot het besluit gekomen, dat het pligt was ook deze feiten niet onaangeroerd te laten. Men *kan* het toch den Moravischen broeders niet ten kwade duiden, dat ik, zonder hunne toestemming gevraagd te hebben en zonder met hen in eenige betrekking te staan, gebruik maak van eene te Paramaribo gedrukte brochure. En aan den anderen kant wordt, juist door de cirkulaire van den heer TANK en de daarop gevolgde wisseling van vragen en antwoorden, in 't algemeen het merk der waarheid gedrukt op de voorstelling van den toestand der slaven, gelijk die in deze bladen voorkomt. Men moge twifelen aan de waarheid van de feiten, die ik heb medegedeeld, men *mag*, na de verklaringen der Moravische broeders, niet meer twifelen, of zulke en dergelijke feiten in Suriname dagelijks *kunnen* plaats grijpen.

De Moravische broeders gaan voort op den weg, dien zij nu bijna eene eeuw lang hebben betreden. In 1850 hebben zij 't plan gevormd, om eene groote school in te rigten tot het vormen van jonge slaven tot onderwijzers hunner lotgenooten. In eene cirkulaire aan de eigenaren en administrateurs der plantages van 14 September 1850 hebben zij dat plan uiteengezet. Wij laten het stuk hieronder volgen.

„Eene veeljarige ondervinding in ons zendelingswerk, zoo

hier als elders, heeft ons geleerd, dat, om de onder de negers heerschende afgoderij en het heidensche bijgeloof met den wortel uit te roeijen en Christelijken wandel en zedelijkheid onder dit onwetend volk algemeen in te voeren, het niet genoeg is, slechts de oudere in het heidendom opgegroeide negers het zaligmakend Evangelie van tijd tot tijd te verkondigen, maar dat het vooral noodig is, de aankomende jeugd reeds vroeg te onderrigten, met Gods woord bekend te maken en Christelijk op te leiden.

„Ofschoon wij nu tot dat oogmerk reeds op eenige onzer vestigingen voor de negerkinderen scholen hebben aangelegd, zoo zijn deze, naar verhouding, slechts voor weinigen toegankelijk en worden zij in den regel niet zóó bezocht, als wij het wel zouden wenschen. Daar het nu onze innige wensch is, dat Christelijk onderwijs en kennis onder de negerbevolking dezer kolonie nog meer worde verbreid, dan het tot nu toe mogt plaats vinden, en daar wij overtuigd zijn, dat de bereiking van dezen onzen wensch bevorderd en onze zendelings-bemoeijingen ondersteund zullen worden daardoor, dat de negers Gods woord in hunne eigene taal kunnen lezen, zoo veroorloven wij ons de vrijheid U, Weledele Heeren, onze daartoe betrekkelijke wenschen, voorstellen en plannen, met vriendelijk verzoek om uwe welwillende beoordeeling en medewerking, voor te dragen. Wij vermeenen, dat er eerst dan eene algemeene verbreiding van Christelijke kennis en beschaving der zeden kan bereikt worden, wanneer op vele, zoo mogelijk alle, plantagiën dezer kolonie, scholen worden opgerigt, waar, door daartoe geschikt gemaakte slaven-jongens, aan de kinderen onderwijs gegeven wordt in het lezen, zingen en de bijbelsche geschiedenis, zoo als dit op eenige weinige plantagiën, b. v. op *Johan en Margaretha* aan de Beneden-Commewijne, bereids met goed gevolg geschiedt.

„Het is onze bedoeling niet, dat door deze scholen de

aankomende jeugd aan den arbeid zal worden onttrokken. Daarom zouden wij voorstellen, dat het een zoodanig opgeleiden slaaf wierd vergund, drie malen 's weeks, telkens drie achtereenvolgende voormiddag-uren, dus negen uren in de week, al de Creolen der plantage, van 4 tot 12 jaren, in een daartoe ingerigt lokaal te verzamelen, om hun het bovenvermelde onderwijs te verstrekken. En kon het zijn, zoo zoude hij ook eenige keeren in de week, na volbragten arbeid, een avondschool houden voor zoodanige jongelieden en volwassenen, als daartoe zouden willen toetreden; wij zouden in dat geval tevens om de noodige verlichting van het schoollokaal verzoeken.

„Wij gelooven, dat het verlies aan arbeid voor eene plantage, bij eene zoodanige school-inrigting, slechts onbeduidend zal zijn, terwijl het voordeel daarentegen uit de onmisbare verbreiding van Christelijke grondbeginselen, uit het toemen van gehoorzaamheid, vlijt en liefde tot orde, welke het Woord Gods ons leert en tot pligt stelt, dat verlies ruim zal opwegen.

„Waar nu op eene plantage zich reeds een jonge neger-slaaf bevindt, die in staat is, de kinderen te onderwijzen, zouden wij verzoeken, zoodanige scholen dadelijk te mogen instellen en bij onze bezoeken op de plantagiën te mogen nazien en in goeden gang houden. Daar echter zulke behoorlijk onderwezene en tot het geven van onderrigt bekwame slaven slechts op weinige plantagiën zullen gevonden worden, zoo zijn wij voornemens, op de ons toebehoorende plantage *Beekhuizen* eene centrale school, tot vorming van onderwijzers voor de plantagiën, op te rigten onder de leiding van een bekwamen, bepaaldelijk voor het vak van onderwijs gevormden zendeling, die reeds door veeljarige ondervinding in het geven van onderrigt is geoefend.

„Wij zullen, wanneer gij, Weledele Heeren, deze onderne-

ming goedkeurt, en genegen zijt, die door uwe medewerking te schragen, zooveel jongelieden van omstreeks 15 jaren, als gij ons zult willen toevertrouwen (ten getale van ongeveer 30 of 40), van elke plantagie eenen, opnemen. Deze zouden wij, gedurende twee jaren (in hunne eigene taal), in de godsdienst, in het lezen van Gods Woord, in de bijbelsche geschiedenis en in het zingen onderwijzen, waarmede wij nog een weinig rekenen uit het hoofd zouden verbinden. Buiten de dagelijksche schooluren zouden wij hun (des Zondags uitgenomen) opleggen, om, zooverre zij daartoe in staat zijn, zelve den hun noodigen kost, onder behoorlijk opzigt, te bouwen en hen in 't algemeen voortdurend bezig te houden, opdat zij niet, later op hunne plantagiën teruggekeerd, aan den arbeid en de werkzaamheid onttwend mogen zijn. Voor versnapering zoude mede niet behoeven gezorgd te worden. Zouten visch, en alles wat verder tot het onderhoud behoort, zouden wij hun uit de ons toegezegde giften van Christelijke vrienden in het moederland verstrekken. Alleen van kleding zouden zij moeten voorzien worden. Dat overigens het onderrigt kosteloos gegeven wordt, zal van zelfs begrepen worden. Ook zouden wij de leerlingen van de tot hun eigen gebruik benoodigde schoolboeken voorzien.

„De eenige voorwaarde, die wij op 'het aannemen van leerlingen zouden stellen, is deze : dat aan de aldus door ons opgeleide onderwijzers, wanneer zij na verloop van twee jaren op hunne plantagiën zullen zijn teruggekeerd, worde toegestaan, om zoodanige scholen, als wij boven bedoeld hebben, te houden, en dat wij die van tijd tot tijd mogen komen in oogenschouw nemen. Het zal ons overigens altijd aangenaam zijn, wanneer diegene uwer, welke ons leerlingen toezenden, nu en dan onze centrale school willen bezoeken en zich van de vorderingen der leerlingen overtuigen. De voldoende resultaten eener dergelijke school op *Rust en*

Werk, alwaar de heeren LE CHEVALIER EN GULCHER te Amsterdam onzen waardigen medearbeider, den heer WUNSCHÉ sedert eenigen tijd hebben in staat gesteld, om negen knaopen van hunne plantagiën tot aanstaande plantagie-onderwijzers op te leiden, bemoedigen ons, om eene zoodanige school op eene grootere schaal te ondernemen, en wij vertrouwen, dat de zegenrijke invloed daarvan, niet alleen op de daarbij betrokkene plantagiën, maar in de geheele kolonie merkbaar zal zijn.

„Vergunt ons, Weledele Heeren, hierbij nog de uitdrukkelijke verzekering te geven, indien dit noodig mogt zijn, dat het hoofd- ja eenig doel, hetwelk wij daarbij in het oog hebben, de uitbreiding is der godsdienst van onzen Heer en Heiland JEZUS CHRISTUS, en den daarmede steeds hand in hand gaanden Christelijken wandel en zedelijke beschaving des volks, en dat wij ons van allen invloed, die niet daartoe strekt, zorgvuldig zullen verwijderd houden; dat wij derhalve de ons toevertrouwde slaven noch aan hun standpunt zullen trachten te ontrukken, noch hen daarmede ontevreden te maken, maar dat ons streven integendeel zal zijn, om hen in den stand, waartoe zij door Gods beschikking behooren, nog nuttiger, gelukkiger en tevredener te doen zijn.

„Wij eindigen deze met het verzoek, om het U voorgehouden plan aan een ernstig onderzoek te onderwerpen, en, in het geval het, zooals wij hopen en wenschen, Uwe goedkeuring en ondersteuning mogt verwerven, Uwe aanmeldingen spoedig aan den ondergeteekende te doen toekomen, die steeds met genoegen zal bereid zijn, om, wanneer dit noodig mogt zijn, nadere inlichtingen te geven.”

De oprigting van zulk eene normaalschool was een plan, dat vooral in Suriname de heilrijkste gevolgen zou hebben.

Er zijn daar vele hinderpalen, ook in de plaatselijke gesteldheid, die de goede werking en uitbreiding van het godsdienstig onderwijs in den weg staan. De bevolking is er verdeeld in vele kleine gemeenschappen van zestig tot vierhonderd slaven, die op verre afstanden door 't geheele land verspreid liggen. Dit maakt, dat er bijna geene centrale vereenigingen tot uitoefening der godsdienst mogelijk zijn. Daarin zou ten deele worden voorzien, indien in 't vervolg elke plantage eenen onderwijzer en voorganger in de godsdienst onder de slaven had.

Maar welke is de uitslag van deze edele poging geweest? De Minister deelt ons mede, dat het Gouvernement in 1851 op zich genomen heeft, de onderneming, zoo veel zulks van de Regering afhangt, te ondersteunen en ook twee jonge slaven van de gouvernements-plantage voor die school heeft toegezegd — zie daar alles! Maar, ofschoon dan niet uit officiële, toch uit even geloofwaardige bronnen weten wij, dat de zendelingen slechts zeer weinig medewerking onder vinden, om op deze wijze aan de slaven onderrigt door onderwijzers van hunnen eigen landaard te bezorgen. Op enkele lofwaardige uitzonderingen na, is het voorstel met ijskoude onverschilligheid ontvangen en zonder uitvoering gebleven.

Wij hebben een enkelen blik geworpen op de werkzaamheden der Herrnhutters in Suriname. Maar heeft Nederland dan volstrekt niets gedaan op het uitgestrekte veld, dat zij bearbeiten? Heeft het de gansche zorg voor de godsdienstige en zedelijke ontwikkeling van deze 40,000, slavenketenen torschende, natuurgenoeten aan vreemden overgelaten? Waren in Suriname zelf geene Nederlandsche ingezetenen, die iets verrigttten in dit gedeelte van den wijngaard des Heeren? 't Verheugt ons op deze vragen een antwoord te

kunnen geven, dat althans niet geheel ontkennend behoeft te zijn.

In het jaar 1828 vereenigden zich vijf ingezetenen van Paramaribo, waaronder twee predikanten, om een genootschap te stichten, waarvan het doel door hen werd uiteengezet in den volgenden brief aan den heer J. VAN DEN BOSCH, die zich toen, als Commissaris Generaal, in West-Indië bevond.

„De ondergeteekenden, zich overtuigd houdende van den heilzamen invloed, welken, sedert ruim eene halve eeuw, de Moravische broeders op de godsdienstige vorming der slaven en vrijlieden in deze kolonie gehad hebben, en wenshende aan deze belangrijke instelling meer uitbreiding te geven, hebben geoordeeld, dat, ter bereiking van dit doel, allezins dienstbaar zou zijn de oprigting van eene *Maatschappij* of *Genootschap*, ten oogmerk hebbende de bevordering van het godsdienstig onderwijs onder onze zwarte bevolking, door middel der Moravische Broeders.

„De bedoelingen en werkzaamheden dezer maatschappij worden genoegzaam kenbaar door de zoo even gegeven omschrijving.

„Het doel zou niet zijn bevordering van godsdienstige beschaving in het algemeen, maar bijzonder onder de zwarte bevolking dezer volkplanting, waartoe wij negerslaven en vrijnegers, zoo ook de kleurlingen of gemanumitteerden of ook vrijgeborenen, die tot het ontvangen van godsdienstig onderwijs genegen zijn, betrekken; en men zoude dit doel, bij uitsluiting van andere daartoe leidende middelen, eeniglijk trachten te bereiken door middel der Moravische Broeders, welker goede pogingen tot godsdienstige vorming onzer slaven, men door de meest gepaste middelen zoude trachten te ondersteunen, ten einde den kring hunner werkzaamheden uit te breiden, en aan hun onderwijs eene meer en meer doelmatige strekking te geven.

„De blanke bevolking der kolonie te gering zijnde, dan dat men een voldoende resultaat alleen van haar ten deze zou kunnen te gemoet zien, acht men het, ten einde hiertoe te geraken, vóór alles noodig, dat deze Maatschappij zich gelijktijdig, zoo in deze volkplanting als in het Moederland, vestige, ten einde men alzoó beproeve, wat men met vereenigde krachten zou kunnen uitwerken, om op eene wenschelijke uitkomst te kunnen doen hopen.

„Het ligt in den aard der zake, dat de eerste en voornaamste bemoeijingen dezer Maatschappij zouden behooren te zijn de daarstelling van een genoegzaam fonds, hetwelk uit de jaarlijksche contributiën der leden en de vrijwillige giften harer begunstigers zoude worden te zamengebragt.

„Indien de pogingen ter daarstelling van een zoodanig fonds met eenen eenigzins gunstigen uitslag zouden mogen worden bekroond, zou het moeten worden aangelegd :

1°. om, voor zooverre de voorhanden zijnde penningen nog niet genoegzaam zouden mogen worden bevonden, om aan de bestaande instelling, door vermeerdering van leeraars als anderzins, eene meerdere uitgestrektheid te geven, de middelen van vervoer van Paramaribo naar de plantagiën en terug voor de broederen gemakkelijk te maken. Zulks zou kunnen geschieden door het aankopen van eenig vaartuig, hetwelk ter vrije beschikking der broederen zou staan, waarbij men ook wel zou willen voegen den aankoop van de daarbij behorende roeinegers, indien men niet vreesde, dat zoodanige aankoop het fonds, vooral in den beginne, te zeer zou verzwakken, en men overigens niet de meest gegronde hoop voedde omtrent de goede gezindheid van het Gouvernement, om ten dezen met landsslaven of zoogenaamde vrije arbeiders te willen ondersteunen;

2°. om, bij versterking en vermeerdering der geldmiddelen, het getal der alhier gevestigde Broederen te vergrooten.

„Men kan toch niet ontkennen, dat, bij vergrooting van dat getal, de gelegenheden tot het ontvangen van godsdienstig onderwijs zich uit den aard der zaak zou moeten vermenigvuldigen; gelijk het evenzeer ontwijfelbaar is, dat aan zoodanige wenschelijke vergrooting tot dus verre hinderlijk is geweest de kostbaarheid, waarop, zonder ondersteuning van buiten, de uitzending van meerdere leeraren der broedergemeente zou te staan komen;

3°. om, bij eene zoodanige vermeerdering van leeraren, hun de gelegenheid te verschaffen, of gemakkelijk te maken, om in Paramaribo de hand te slaan aan het onderwijs der slavenkinderen, ten einde zij in de beginselen van het lezen en schrijven niet langer onkundig blijven, en zij dus met te meer vatbaarheid het godsdienstig onderwijs zouden kunnen ontvangen;

4°. om ook buiten Paramaribo, liefst op eenig bevolkt middenpunt, in eene der divisiën, een etablissement op te rigten, waar twee, drie of meerdere broeders; hetzij bij afwisseling, hetzij bij uitsluiting, hun vast verblijf zouden houden, ten einde van daar, zoo aan het evengemeld onderwijs der jeugd, als bijzonder aan de godsdienstige belangen der slavenmagten in den omtrek, voor zoo verre de eigenaren of administrateurs zulks zouden willen gedoogen, bevorderlijk te zijn;

5°. om, door verspreiding van het verwacht wordende Neger-Engelsch Nieuw Testament, tegenover den Nederlandschen tekst, tot de kennis der Heilige Schrift, bijzonder onder de geringere volksklasse in deze kolonie, bij te dragen.”

Deze brief werd vergezeld van een Reglement voor de op te rigten Maatschappij, waarin het beheer en de regeling der zaken aan twee afdeelingen werd opgedragen, waarvan de eene te Paramaribo en de andere in Nederland te 's Gravenhage zou zijn gevestigd.

Het plan vond ondersteuning bij den heer VAN DEN BOSCH. Ook in Nederland gevoelde men zich opgewekt er gevolg aan te geven. Aan de persoonlijke belangstelling en medewerking van den toenmaligen koning WILLEM I is vooral ook het ontstaan en de bloei der Maatschappij te danken. Eenige invloedrijke mannen in 's Gravenhage vormden zich tot eene afdeeling van de *Maatschappij ter bevordering van het godsdienstig onderwijs der slaven in de kolonie Suriname*, en bij besluit van 4 Julij 1829 werd daarop eene koninklijke goedkeuring gegeven en tevens magtiging verleend, om, tot bereiking van het doel, de noodige inzameling van gelden te doen.

In den geest, uitgedrukt in den zoo even medegedeelden brief, is deze Maatschappij werkzaam geweest. Zij heeft geen eigen nieuwen werkkring geopend, maar zich aan de Moravische broeders aangesloten. De stichters der Maatschappij wendden zich tot de Bestuurders der Broedergemeente, noodigden hen uit, nog meer arbeiders naar Suriname te zenden, en daartoe de ondersteuning der Maatschappij in het streven naar hetzelfde doel wel te willen aannemen. Onmiddellijk toonde zich dat bestuur daartoe bereid, en op dien weg heeft deze instelling hare werkzaamheden voortgezet. Zij heeft de kommunikatie-middelen, om de plantages te bezoeken, voor de Herrnhutters gemakkelijker gemaakt; zij heeft de vestiging van zendelingen te *Charlottenburg* aan de *Cottica*, te *Worsteling Jacobs*, te *Salem* in het opperdistrikt *Nickeri* en op andere plaatsen, zoowel door haren invloed bij het Gouvernement als door aanzienlijke geldelijke bijdragen, bevorderd; en zij heeft getracht de werkzaamheden dier zendelingen, vooral door het geven van geldelijke subsidiën, te steunen en te bevorderen. Sedert de stichting der Maatschappij tot het einde van 1853 is aan de Moravische Broeders door haar

uitgekeerd eene som van *f* 52,294,33. Bovendien is nog tot andere doeleinden, als het aankoojen van *Charlottenburg* en van vaartuigen en roeinegers, door haar eene som besteed van *f* 29,534,41; zoodat zij in 't geheel, gedurende de vijf-en-twintig jaren van haar bestaan, in 't belang van 't godsdienstig onderwijs der slaven, eene som heeft uitgegeven van *f* 101,828,74. Maar ook uit deze cijfers blijkt weder op eene bedroevende wijze, hoe gering de belangstelling der vrije bevolking van Suriname is in het lot der arme slaven. Van deze *f* 101,828,74 werd eene som van *f* 80,630 door de Christenen in het Moederland bijgedragen. Het overige verkreeg de Maatschappij van interessen en vooral van subsidiën, die het Gouvernement verleende. Slechts een zeer gering gedeelte werd door de kontributiën van leden in de kolonie zelve bijeengebragt.

Het vijf-en-twintigjarig bestaan der Maatschappij werd onlangs, in het kerkgebouw der Moravische Broedergemeente te Paramaribo, plegtig gevierd. Haar voorzitter, de predikant C. M. MOES, sprak bij die gelegenheid eene indrukwekkende feestrede uit, en uit het verslag der lotgevallen van de Maatschappij, dat in die vergadering werd gelezen, hebben wij de bijzonderheden aangetroffen, welke wij zoo even herinnerden. Aan het kerkgebouw had men een feestelijk aanzien gegeven; festoenen en kransen van vrolijk groen en frissche bloemen versierden de galerijen. Boven het spreekgestoelte prijkten in sierlijk schrift de woorden van Jesaja 60, 1^a „Waakt op, wordt licht!"; en op dat gestoelte, met witte draperien behangen, las men, omgeven van een groenen krans, de woorden: „Gaaf henen in de geheele wereld en predikt het Evangelie aan alle schepselen!" Een groote schaar bezette reeds in den morgen de ingangen der kerk. De gouverneur, verscheiden civile en militaire autoriteiten en andere aanzienlijken woonden de

plegtigheid bij. Het feest werd afgewisseld door algemeen gezang van al de aanwezigen, en door hymnen en choralen, voorgedragen door eenige Moravische broeders en zusters.

En toch, in weerwil van die feestviering, neen juist in dat feest, blijkt de weinige belangstelling, die men te Paramaribo in het godsdienstig onderwijs der slaven stelt. Er komen, behalve de reeds vermelde cijfers, nog eenige woorden voor in 't Verslag der lotgevallen van de Maatschappij, die om dit te bewijzen welsprekender zijn dan een uitgewerkt betoog. *„Het getal onzer leden hier te lande bepaalt zich slechts tot twee-en-zestig.”* Van de duizenden Christenen, die in Suriname dagelijks de ligchamelijke en zedelijke elende der arme slaven aanschouwen, zijn er slechts twee-en-zestig, die jaarlijks twee-en-een-halve gulden voor hunne verbetering, vorming en opleiding over hebben!

Is het ook aan dien in Suriname heerschenden geest toe te schrijven, dat de Maatschappij grond heeft gegeven tot de beschuldiging van, onder den schijn van godsdienstbevordering, vooral den arbeid der Moravische Broeders te willen overheerschen, en hen als werktuigen gebruiken, om de slaven te beter in onderwerping te houden? Het bestuur der Maatschappij beweert wel, zich niet te willen bemoeijen met de wijze der Euangelie-verbreiding, die geheel over te laten aan de Moravische Broeders, en alleen ten doel te hebben het verzamelen van gelden tot hunne ondersteuning. Maar juist daardoor heeft dat bestuur zekere magt en invloed over de zendelingen verkregen, te schadelijker, omdat, althans te Amsterdam en vooral te Paramaribo, plantage-eigenaars en andere belanghebbenden mede in het bestuur van de afdeelingen zijn. Velen hunner willen slechts den arbeid der zendelingen kontroleren, al wat hun schadelijk daarin schijnt tegengaan, en wijzen alle roeping tot andere ondersteuning en tot het wegnemen van bezwaren en tegenwerking

af, met de bewering, dat zij slechts geroepen zijn, om *geld* te verzamelen.

In de feestrede van den heer MOES komen nog eenige hoogst opmerkelijke zinsneden voor, die bijzonder geschikt zijn, om den in de kolonie heerschenden geest te leeren kennen. Zij werden in Paramaribo zelf, den 4 Julij van dit jaar, uitgesproken, en zij zullen dus eer verzachtend, vergoelijkend en versooneend wezen, dan van overdrijving te beschuldigen zijn.

„Wat vruchten” zoo vraagt de heer MOES, „droeg de arbeid der Moravische Broeders onder de slaven? Luttel, nietig zijn zij, naar het oordeel van velen; verderfelijks zelfs zoo als sommigen beweren. Ziet, men moet zelf geloovig zijn, zal men het geloof en zijne vrucht bij anderen willen en kunnen opmerken en erkennen, en het valt dikwijls duidelijk genoeg in het oog, dat dit bij dezulken, die zich hier zoo ongunstig uitlaten, ten eenenmale ontbreekt. Daarenboven, *zeker werken sommigen, die met het beheer van slaven zijn belast, door eene onchristelijke behandeling, de christelijke beschaving bij dezen harder tegen, dan die door de zendelingen bij hunne bezoeken, die slechts schaars worden toegelaten, kan worden bevorderd*”.

„Sommigen houden” zoo zegt de heer MOES op eene andere plaats, „de Christelijke opleiding voor den slaaf voor onnoodig, ja zelfs verderfelijk. Anderen zijn van oordeel, dat hem eerst of gelijktijdig eene uiterlijke standverwisseling moet worden geschonken!” Tegen deze redeneringen, die meestal uit eene onreine bron voortkomen, trekt de redenaar met kracht te velde. „Men verklaart de slaven gaarne voor onmondigen of minderjarigen. Zijn zij dit, wee dan dengenen, die hunne voogden zijn willen, of die zich daartoe door den Allerhoogsten gesteld achten, ja! wee in de daad allen, die op hunnen toestand eenen belangrijken

invloed kunnen uitoefenen, zoo zij aan de behoorlijke lichamelijke zorg niet ook die voor het eeuwig zieleheil paren, en hunne slaven, zonder zich daarover te bekommeren, in de duisternis laten omdolen, of wel opzettelijk van de gemeenschap des Eenigen Hemelschen redders buitensluiten!"

Wij verheugen ons, dat zulke taal te Paramaribo is gehoord. God geve aan allen, die daar geroepen zijn om voor waarheid en regt te strijden, den moed en de kracht, om onbevreesd en zonder aanzien des persoons te verkondigen 'tgeen noodig is, om de slavernij te doen haten en aan de ongelukkige slaven een beter lot te schenken! Gij vindt in Suriname onder de vrije bevolking naauwgezette Christenen, die geen der uiterlijke pligten, door hun kerkgenootschap voorgeschreven, ooit zullen verzuimen — maar die meenen, dat dit zeer goed gepaard kan gaan met eene harde en meêdoogenlooze behandeling hunner slaven. Zij slaan geen godsdienstoefening over, zij wonen godsdienstige bijeenkomsten bij, zij hooren met veel stichting over de christelijke liefde prediken, — maar te huis gekomen, laten zij hunne medemenschen dwangarbeid verrigten en met zweepslagen martelen, bevorderen onder hen de walgelijkste onzedelijkheid, en onthouden hun den troost van het Christendom!

— „Er zijn weder een paar Moravische Broeders aangekomen; hebt gij 't reeds gehoord?" vroeg op zekeren tijd de predikant A. aan den ouderling B., die hem een bezoek bragt.

— „Zoo?" antwoordde het kerkeraadslid, en hij voegde er bij met al de verachting, die 't hem mogelijk was in zijne woorden te leggen, „ik houd niet van dat volk. Zij komen hier maar om onze slaven in den grond te bederven."

De predikant zag den broeder ouderling met verbazing

aan. Hij was nog niet lang in de kolonie; de maatschappij, waarin hij leefde, was hem nog vreemd; zulk een oordeel over mannen, voor wier zelfopoffering hij altoos den diepsten eerbied had gekoesterd en over wie hij in Nederland nooit anders dan met de grootste achting had hooren spreken, scheen hem zoo zonderling toe, dat hij geen antwoord wist te geven.

— „Ja, dominé, gij kent die menschen nog niet,” zoo vervolgde de heer B., toen hij de verbazing van den predikant bespeurde, „als gij wat langer hier zijt geweest, zult gij zelf erkennen, dat zij een bederf zijn voor dit land”.

— „Ik moet u zeggen, mijnheer, dat ik u volstrekt niet begrijp. Leg mij dat, bid ik u, eens uit. De Herrnhutters een bederf voor de kolonie!”

— „De slaven zijn niet anders te regeren, dan door hen op een afstand te houden. Er moet tusschen hen en de vrijen een diepe, breede kloof zijn. Ons moeten ze vreezen en eerbiedigen als hogere wezens. Zij moeten de overtuiging hebben, dat wij hunne *meesters* zijn, die eigenmagtig over hen kunnen beschikken, en die hun lot geheel in handen hebben. Maar dat besef verliezen zij, door die verwenschte Herrnhutters”.

— „Ik zie dat niet in. Ik heb altijd gehoord, dat de zendelingen hen leeren, hunne meesters te gehoorzamen”.

— „’t Is wel mogelijk, dat zij hun dat leeren. Maar toch verliezen de slaven hun ontzag, wanneer zij dezelfde godsdienst hebben als wij. Ik heb er nog onlangs een treffend voorbeeld onder mijne eigen slaven van gezien”.

— „Doe mij ’t genoeg mij dat te verhalen; want ik moet bekennen, dat ik nog volstrekt niet begrijp, wat gij bedoelt”.

— „Zeer gaarne! Ik heb een slaaf, **PRESENT**, die reeds dertig jaren in mijne dienst is. Vroeger had ik nimmer

over hem te klagen. Elken morgen zond ik hem uit, om zijn eigen onderstand en bovendien een gulden voor zijnen meester te verdienen, en ik moet het, hem ter eere, zeggen, dat miste nooit! Waren er eens niet veel schepen, was er weinig vertier aan den waterkant, toch wist hij op de een of andere wijze mij mijn geld te bezorgen. Hoe hij dat deed, daarmede liet ik mij natuurlijk niet in; dat was voor zijne rekening; zoo veel vrijheid moet men hun laten.

Zoo ging het, zonder dat ik ooit eenige klagten over hem had, tot nu een paar jaren geleden. Toen veranderde hij geheel en al. Zijne pligten begon hij te verwaarloozen, want gedurig kwam hij te huis, zonder het geld, dat hij aan zijnen meester behoorde te brengen. De eerste maal zag ik het door de vingers. Reeds vijf-en-twintig jaren lang was het goed gegaan; nooit had hij verzuimd; ik meende edelmoedig te kunnen zijn en 't onopgemerkt laten. Maar kort daarna gebeurde het al weder. Nu begreep ik, dat het mijn pligt was PRESENT ernstig onder handen te nemen.

— „Zeg eens, schoft!” zeide ik tot hem, „waarom hebt gij mij mijn geld niet gebragt?”

— „Ach! meester, vergeef het mij. Gij weet, hoe lang ik u reeds gediend heb. Nu word ik oud; ik ben niet meer zoo sterk als vroeger; en met den besten wil, zal 't mij niet meer mogelijk zijn, u elken dag een gulden te huis te brengen”.

Ik moet zeggen, dat dit indruk op mij maakte. Men zegt wel eens in Europa, dat wij harde en slechte meesters zijn voor onze slaven, maar men belastert ons. Ik had medelijden met den ouden PRESENT en ik gaf hem afslag tot zestig centen. Indien hij mij deze geregeld te huis bragt, dan beloofde ik hem, dat ik voortaan te vreden zou zijn”.

— „Dat was braaf van u!” riep dominé A. den broeder onderling toe; maar ik ben er van overtuigd, dat hij het later niet meer „braaf” zal genoemd hebben; dat hij het uit-

zenden van werk (wrokko na passi) thans voor een schandelijk woekeren met de beste krachten en zedelijkheid der slaven zal houden, hoe laag de meester het daggeld ook moge stellen.

— „’t Verheugt mij, dat gij mijn gedrag goedkeurt,” hernam het kerkeraadslid; „maar gij zult zien, hoe slecht mijne goedheid vergolden werd. In weerwil van den afslag, dien ik aan PRESENT had toegestaan, kwam hij toch al spoedig weder in zijne verplichtingen te kort. Op nieuw, en nu met eene ernstige bedreiging, onderhield ik hem.

— „Hoor eens” zeide ik, „indien gij nu nog eens den luijaard speelt en mij mijn geld niet brengt, dan zend ik u naar het piket van justitie”.

Toen viel de schobbejak op zijne knieën en kuste de mijne, en huilde en jammerde als een bezetene.

— „Vergeving, meester! goede meester, ik heb u onlangs bedrogen; thans wil ik de waarheid zeggen. Niet omdat ik te oud ben, niet omdat ik niet meer werken kan, ben ik den laatsten tijd nalatig geweest in mijne verplichting, om u geld te huis te brengen. Ik werk harder en ijveriger dan ooit in mijn leven; ik span mijne krachten in, gelijk nooit te voren. Maar wat ik vroeger deed, mag ik thans niet meer doen. Vroeger, als mijn dagwerk mij het u verschuldigde niet had opgebracht, wist ik wel middelen, om aan geld te komen. Was het noodig dan kwanselde en dobbelde ik, ja, ik stal het, als ik ’t niet anders kon krijgen; nooit heeft mij iemand betrapt. Maar thans mag ik niet meer! Ik moet door arbeid uw geld kunnen verdienen, of ik breng het niet te huis. Mijne oogen zijn geopend; ik mag niet langer zondigen tegen God; ik moet eerlijk en rein van handel en wandel worden”.

— „Sprak op die wijze een eenvoudige slaaf?” vroeg de predikant A. met eenige bevreemding.

— „Ja, dominé, ik was even verwonderd als gij. Ik vroeg aan PRESENT, hoe hij aan deze zonderlinge redeningen was gekomen? En hij noemde mij de zendelingen, als de wonderdoktors, die deze „bekeering” en „wedergeboorte” (zoo drukte hij zich uit) bij hem hadden te weeg gebragt. Zoo leeren zij de slaven, de bevelen hunner meesters te overtreden, onder allerlei voorwendsels en schoone woorden. Zoo leeren zij hen, zich een oordeel aan te matigen over 't geen wij hun gebieden. Ik begreep dan ook, dat ik, door strenge maatregelen, de gehoorzaamheid in mijnen PRESENT moest herstellen, die, naar het scheen, door den invloed der Herrnhutters vrij wat geleden had.

— „Schobbejak,” zeide ik hem, „dat geteem beteekent niets. Met uwe praatjes heb ik niets te maken. 't Zou wel zonderling zijn, dat gij vroeger jaren achter een op eene oneerlijke wijze mijn geld hadt verdiend. Ik geloof er niets van. Kort en goed; ik heb u afslag gegeven; maar gij zorgt dat gij nu te huis brengt 't geen ik u bevelen heb — of de zweep zal het u wel leeren”.

En de zweep heeft het hem geleerd; maar toen eerst bleek het regt duidelijk, hoe gevaarlijk die zendelingen zijn. Ik zal 't u verhalen. Een dag of wat later kwam hij weder te kort, en nu was mijn geduld ten einde.

— „PRESENT!” zei ik op zeer bedaarden toon, zonder mij eenigzins driftig te maken, „PRESENT, de maat is vol; gij gaat naar het piket van justitie!” en ik gaf een anderen slaaf bevel, hem derwaarts te brengen. De oude schelm begon te beven over zijn gansche ligchaam.

— „Aeh Meester!” riep hij weenende, „zie 't nog eenmaal door de vingers!”

— „Neen, PRESENT, het is nu te laat. 't Spijt mij, maar gij moet op uwen ouden dag met de zweep kennis maken”.

Nu stortte hij zich neder voor mijne voeten, en kuste

die, en huilde en lamenteerde. Verbeeld u, dominé, wat hij zei. 't Is waarlijk heiligschennis, in den mond van zulk een zwarten deugniet. „Meester!” riep hij, „CHRISTUS heeft gezegd, dat men zeventigmaal zevenmaal moet vergeven. O vergeef ook mij om de wille van dien CHRISTUS!”

— „En gij hebt hem vergeven?” zei de predikant A. met een bewogen stem en tranen in zijne oogen. „Gij hebt hem vergeven! O zeg het mij spoedig, ouderling der Christelijke gemeente!”

Broeder B. zag den dominé verwonderd aan. „Wel neen!” hernam hij met een gelaat, waar de uiterste bevreemding op te lezen stond. „Wel neen! Ik heb hem naar het piket van justitie gezonden, met eene aanbeveling, om hem niet te sparen. Waar zou het heen, indien die schelmen bemerkten, dat zij, door vrome woorden, de straf konden ontgaan, die hun van regtswege toekomt. Zij wierden weldra allen vroom, maar met ons, hunne meesters, was het gedaan”.

— „Mijn God, welk een land!” zuchtte de predikant A.

En toch, in weerwil dezer vooroordeelen, in weerwil van de schade, die, door zulke begrippen der Christenen, aan de zaak van CHRISTUS wordt toegebracht, toch hebben de werkzaamheden der Moravische broeders rijke vruchten afgeworpen. In den volgenden staat geef ik u eene voorstelling van die vruchten in cijfers. Ik heb u reeds verhaald, dat zich den 1sten januarij van dit jaar 19,419 slaven onder hun herderlijk opzigt bevonden. De volgende bijzonderheden èn van die slaven, gelijk zij tot verschillende zendingsposten of parochien behooren, èn van de zendingen, zoo als zij het herderlijk opzigt onder elkander hebben verdeeld, zullen van de werkzaamheden der Moravische broeders eenig begrip kunnen geven.

Te *Paramaribo* zijn elf huisgezinnen, tot de

Herrnhutters behoorende, en bovendien nog twee broeders werkzaam in eene gemeente van 5,135 leden.

Op *Beekhuizen* zijn twee huisgezinnen gevestigd, en voor de rivieren *Suriname* en *Para*, die van *Paramaribo* uit bezocht worden, zijn één huisgezin en één broeder die onderwijs geven aan. 2,919 "

Voor *Catharina Sophia*, van waar uit de rivier *Saramaka* wordt bediend, is één huisgezin bestemd, onder 1,306 "

Op *Charlottenburg* zijn drie huisgezinnen en een broeder, voor 5,300 "

Op *Anna'sburg* bevindt zich één huisgezin, onder 1,647 "

Leliendaal heeft 'een huisgezin, dat het opzigt en leiding heeft van 1,358 "

Op *Rust-en-werk* zijn twee huisgezinnen werkzaam, waarvan echter thans één uitlandig is; aan hunne zorgen zijn toevertrouwd . . . 801 "

Op *Salem*, in het distrikt *Coroni*, is één huisgezin onder 808 "

Op *Nieuw-Bamberg* is één huisgezin (thans uitlandig) bestemd voor 145 "

Zoodat er in de kolonie Suriname thans 19,419 personen zijn, die van de Moravische broederschap onderwijs genieten.

Maar niet alleen het getal, dat geheel vrijwillig en zonder eenigen dwang dat onderwijs geniet, ook het resultaat van dat onderwijs is zeer verblijdend. Wij zullen, om er eenig denkbeeld van te geven, bij voorkeur de woorden van den heer MOES overnemen, omdat zij voor eenige maanden in *Paramaribo* zelf zijn uitgesproken. Ook hij noemt die uitkomst eene „veelzijds verblijdende,” en hij schetst haar

aldus : „minder afgoderij en bijgeloof, minder grove on-
 tucht, moordzucht, oneerlijkheid en andere schandelijke
 zonden; meerdere ordelijkheid, goedwillige volgzzaamheid,
 onderlinge verdraagzaamheid, levendiger schuldbesef en ver-
 langen naar Gods genade, waardiger en ijveriger deelneming
 aan de openbare Godsvereering. Neemt men in aanmerking
 de vermindering en verzachting van ligchamelijke straffen,
 van lieverlede ingevoerd, den zwaren last, waaronder de
 slaaf over 't algemeen gebukt gaat, de belemmeringen, die
 de staat van slavernij aan den voortgang van het goede als
 van zelf in den weg stelt, en de geringe aanmoediging, die
 zij, welke daarin geplaatst zijn, doorgaans ondervinden:
 neen! dan is de heilzame invloed van den arbeid der zen-
 delingen onder de vele duizenden, tot welke die zich hier
 heeft uitgebreid, en ook zelfs daarbuiten, dan is de kracht
 van CHRISTUS, die hen bezielt en versterkt, en die door
 hun woord in Hem gelooven, onmiskenbaar. Moet ook niet
 de goede, kalme geest, die de slavenbevolking in het afge-
 loopen tijdvak over 't algemeen bleef kenmerken, daaraan,
 voor een goed gedeelte althans, worden toegeschreven?”

Die gelukkige uitkomst is, onder Hooger zegen, toe te
 schrijven aan den volhardenden ijver der Moravische Broe-
 ders en vooral ook aan de goede geaardheid en den uitste-
 kenden aanleg der negers. 't Is waar, zij staan, overgela-
 ten aan zich zelve, op eenen zeer lagen trap van zedelijk-
 heid en godsdienst, maar over 't algemeen hebben zij gezond
 verstand en een helder natuurlijk oordeel, gevoel van regt-
 vaardigheid en billijkheid, kinderlijke goedhartigheid en vele
 andere eigenschappen, die slechts ontwikkeld en geleid be-
 hoeven te worden, om hen uit de dierlijkheid, waartoe hun
 uiterlijke toestand hen dikwijls verlaagt, op te heuren en
 te verheffen. Ik weet wel, dat ik hier tegenspraak ontmoet.
 De heer KAPPLER is onder anderen van gevoelen, dat er in

den neger te weinig geest en energie zit, om eene godsdienst te kunnen aannemen, die boven zijne bevassing gaat. Naar zijne meening zal de slaaf, wanneer hij van het Christendom niet het voordeel heeft, dat zijn arbeid er door verligt wordt, in weerwil van alle onderwijs, nimmer eenig belang stellen in de prediking. En evenwel gevoelt dezelfde heer KAPPLER zich gedrongen, om te verklaren, dat, al gelukt het den Herrnhutters ook niet, om alle bijgeloof en heidensche begrippen in hunne gemeente uit te roeijen, zij toch ijverig bezig zijn, om hunne leerlingen orde en huisselijke deugden te leeren en hunne zeden te verbeteren.

Een mijner vrienden verhaalde mij een paar zijner ontmoetingen op plantages met slaven, die 't onderwijs van zendelingen genoten. Hij is geen dweeper; hij is een man van de wereld; hij heeft, zonder eenige vooringenomenheid met de zendelingen, op hun arbeid toevallig een oog geslagen. Ik zal mij de mededeeling veroorloven van 't geen hij mij schrijft, overtuigd dat ieder onbevooroordeelde met mij zal erkennen, dat onder de slavenbevolking in Suriname het goede zaad, door de euangelieboden, in geen onvruchtbare aarde wordt gestort.

„Ik was dezen middag tegenwoordig bij het godsdienstig onderwijs, dat een der Moravische broeders aan de slaven dezer plantage gaf. Op nieuw ben ik versterkt in mijne overtuiging, dat de Surinaamsche negers, natuurlijk op enkele uitzonderingen na, die men onder alle volkeren aantreft, voor eene godsdienstige opleiding vatbaar en daartoe ook gezind zijn. Een twintigtal slaven en slavinnen van verschillende leeftijd was in een koffijloods bijeen, en de

zendeling zat onder hen. Hij behandelde, op eene zeer eenvoudige en voor zijn gehoor berekende wijze, eenige voorvallen uit het leven van JEZUS.

Met ingespannen aandacht luisterden zij. De belangstelling en deelneming in het lot van den Heiland, toen Zijn lijden werd geschetst, stond op aller gelaat te lezen. Nu en dan deed de zendeling eene vraag, waarop meestal een zeer juist antwoord werd gegeven, dat niet alleen van een gezond natuurlijk oordeel getuigde, maar vooral ook van afschuw van het onrecht dat JEZUS werd aangedaan en van verontwaardiging over 't gedrag der vijanden van den Heer. Eindelijk verhaalde de leeraar de hemelvaart van CHRISTUS. Nu zag ik, in de wijd geopende oogen, de uiterste verbazing schitteren.

— „Is dat waar gebeurd?” vroeg er een.

— „Voorzeker!” was het antwoord.

— „Té... na tappo a dé go? (Is Hij h...e...l naar boven gegaan?)” vroeg een ander, terwijl hij tevens langzaam den wijsvinger naar den hemel verhief.

— „Ja wel,” hernam de zendeling.

— „Yoe ben sie, masra? (Hebt gij 't zelf gezien, mijnheer?)” riep een derde.

— „Neen, maar 't is een verhaal van geloofwaardige menschen, die er bij zijn geweest.”

— „Dan wie no kan bliebie, masra. Bekaassie no wan sannie hibbie leiki soman kan go na tappa, zondro a faldoun bakka. Smookko wowan kan go! vogle kan go wan biggie passie, ma moesse kom bakka. (Dan kunnen wij het niet gelooven, mijnheer; omdat niets, 't geen de zwaarte van een mensch heeft, naar boven kan gaan, zonder weêr neêr te vallen. Alleen rook kan dat doen; ook vogels, maar tot een zekere hoogte, en dan zijn zij gedwongen terug te keeren!)”

't Was voor den leeraar een moeilijk oogenblik. Langs den weg der natuurkunde, die zijne leerlingen met hem bewandelen wilden, kon hij er onmogelijk komen.

— „Hebt gij vertrouwen in mij?” vroeg hij eensklaps, en uit eenen mond riepen al de slaven :

— „O ja! volkomen. Gij zijt een goede masra. Wij hebben u lief!”

— „Welnu, geloof het dan, omdat ik het u zeg. En ik zeg het u, omdat het in dit Heilig Boek geschreven staat!”

Gij ziet, dat de slaven niet gemakkelijk te overtuigen zijn, en niet werktuigelijk napraten, wat hun geleerd wordt; dat de Moravische Broeders de ware methode hebben, om hen te leiden en op te voeden. De hefboom, dien zij gebruiken, is de liefde, en met die kracht doen zij wonderen.

Onlangs woonde ik eene godsdienstoefening bij. Juist toen ik op de plantage Z. aankwam, meldde zich een zending bij den directeur aan, die verlof vroeg, om den volgende dag voor de slaven te prediken. Dat verlof werd gegeven, maar toen de leeraar zich verwijderd had, zeide mijn gastheer :

— „'t Is lastig! Men durft het die menschen bijna niet meer weigeren; ten minste ik niet, want de eigenaren in Holland zijn er zeer op gesteld; en toch houd ik al dat preêken voor dwaasheid!”

— „Inderdaad?” was mijn antwoord, „ik had er anders nog al wat goeds van gehoord!”

— „Weet gij waarom de slaven gaarne kerk houden? Omdat zij dan geen arbeid behoeven te verrigten. Niets doen, luijeren, rusten, dat is het pleisierigste wat die zwarte ellendelingen kennen; en dat pleisier schenkt hun de kerk. Belang in de godsdienst stellen zij niet het minste; wees daarvan verzekerd.

— „Hoe laat wordt morgen de godsdienstoefening gehouden?”

— „Te tien ure.”

— „Zoudt gij mij willen toestaan, haar bij te wonen?”

— „Gij haar bijwonen? Doe het niet; ik raad het u ten sterkste af; gij zult er niets aan hebben.”

— „En toch wenschte ik het, al was 't alleen, om mijne nieuwsgierigheid eens te voldoen.”

— „Nu, ik heb er niet tegen, als 't u genoegen kan verschaffen. Dit is althans zeker, dat gij zoo wel om den leeraar als om de zonderlinge gemeente hartelijk zult moeten lagchen.”

Ik ging den volgenden dag de godsdienstoefening bijwonen, maar ik lachte niet. 't Is waar, het uiterlijke der plegtigheid had niets opwekkends. 't Was een katoenloods, waarin de gemeente bijeenkwam, en er was volstrekt niets gedaan, om eenige achtbaarheid en waardigheid aan deze voor 't gebed bestemde plaats bij te zetten. En toch werd ik zoo geroerd en geschokt, als nooit te voren in eenige kerk. Toen ik in de katoenloods kwam, was de gemeente bijeen en de leeraar zijne rede reeds begonnen. Eene eerbiedige stilte heerschte in de vergadering. Een vijftigtal slaven was hier verzameld. Ik zag er jongelieden, even de kindsche jaren voorbij, en grijzen, gekromd van den arbeid en die de slavenketenen gedurende een menschenleven hadden getorscht. Ik zag er echte Afrikanen, en kleurlingen van allerlei schakeringen, tot mistiezen, die zoo blank waren, dat ik ze voor Europeanen zou hebben aangezien, indien ik niet beter had geweten. Ieder, die in deze vergadering zich bevond, had in gespannen aandacht het oog gevestigd op den leeraar. Allen luisterden naar hem, als of hij hun het zaligste dat zij kennen, de vrijheid, kwam aankondigen. 't Was ook de vrijheid, die hij hun predikte, maar aan

gindsche zijde van het graf! In zeer eenvoudige bewoordingen, stelde hij hun de zaligheid des hemels voor, voor allen die op CHRISTUS vertrouwen bereikbaar en voor allen het hoogste goed. Maar juist door haren eenvoud, geheel voor 't kinderlijk gemoed geschikt, greep ook mij die prediking aan. Ik werd, als de slaven, weggesleept door den prediker van 't euangelie; ik hoorde met hen, even ingespanssen als zij; en toen hun zacht, liefelijk, melodieus loflied ten hemel rees, voegde ik ook mijne stem bij de hunne; en toen hun dankgebed den goeden Vader van slaven en vrijen werd opgedragen, steeg er ook een vurige bede uit mijne borst. Diep getroffen keerde ik huiswaarts".

Ziedaar een enkelen blik geworpen op de godsdienstige bijeenkomsten. Wilt gij een blik werpen in den persoonlijken en meer vertrouwlijken omgang der zendelingen met de individuën, wilt gij een blik werpen in het inwendige gemoedsleven der slaven, die de opleiding der Moravische Broeders genieten, lees dan de *„Berigten uit de Heiden-wereld, uitgegeven door het zendeling-genootschap te Zeist”*. Gij zult er door overtuigd worden, dat het goede zaad op de plantages van Suriname dikwijls in eene goede aarde valt. Gij zult tot tranen geroerd worden, zoowel door de kinderlijke zachtmoedigheid en het onwrikbaar geloofsvertrouwen van menigen slaaf, als door den onbezweken moed, waarmede mannen en vrouwen alles in de wereld verzaken, gevaren, verguizing, ziekte en dood trotseren, — alléén om de ongelukkige slaven den eenigen maar ook den besten troost te brengen. Wij nemen van hen afscheid met u eene der voortreffelijksten dier edelen in haar leven en sterven voor te stellen, en doen dat met de woorden, die in N°. 4 der

„Berigten uit de Heidenwereld voor 1854” aan haar zijn gewijd.

„De weduwe HARTMANN, geb. LOBACH was eene der uitstekendste onder de dienaressen op des Heeren wijnberg in Suriname. Hare werkzaamheid aldaar zal niet gemakkelijk vergeten worden. Stond zij vroeger haren echtgenoot in zijn beroep met deelnemenden ijver ter zijde, ook na zijn dood werkte zij met onvermoeide trouw onder hare *zwarten* voort. Waar het klimaat het ongezondste, de dienst het vermoeijendste, de ontbering en zelfverloochening het grootste was, dáár vond men haar als op haar lievelingsplek, steeds bereid om te helpen en bij te staan. Zij dacht niet aan zich zelve, maar slechts aan de zaak des Heeren, wien zij goed en bloed gaarne ten offer bragt.

„Hare laatste levensjaren wijdde zij geheel aan het *Boschland*, het zoogenaamde *Doodenland*, waar zoo vele onzer zendelingen en zoo spoedig na elkander òf stierven òf tot verdere dienst onbekwaam werden, en waarvoor eindelijk geene arbeiders meer konden gevonden worden. Dáár woonde zij alleen onder de negers, deels te *Nieuw Bambah*, de eigenlijke statie der *Vrij-Negers* zelve, deels op de houtplantage *Berg-en-Dal*, aan de grenzen des lands, waar zich mede eene kleine Gemeente uit de geloovigen bevindt. Zij hield de verlaten kudden bijeen, vermaande, troostte, leerde de volwassenen, onderrigtte de kinderen, was moederlijke verpleegster van allen. Met dit alles paarde zij de grootste nederigheid en belangeloosheid. Als dienstmaagd des Heeren nam zij geen lof aan van menschen. Zij liet zich door niets afschrikken, zoo min door den wrevel en haat van den tegen haar ingenomen direktieur der laatstgenoemde plantage, die haar stellig van daar verwijderd had, indien de vrees voor zijne negers hem niet had teruggehouden, als door de smarten der *Elephantiasis*, eene ziekte onder de negers,

maar die, gelijk haar, ook somtijds de Europeërs aantast. Met vreugde deelde zij in de verachting, de armoede, de tijdelijke droefenis en zelfs in de krankheid harer negers, om slechts hunne zielen te winnen voor het rijk des Heeren. De heldengeest onzer eerste Heidenboden, die naar West-Indië uittogen, scheen in haar te herleven; gelijk zij wilde zij slaaf worden, om der slaven wille.

„De Heer schonk haar hier beneden reeds een rijk genadeeloon. Vele van hare kweekelingen zag zij voor hem gediÿn; groot was de liefde en dankbaarheid, waarmede de negers aan haar gehecht waren; en zulk een zacht einde werd haar beschikt, dat zij volstrekt niets van de smarten des doods had uit te staan. Den 30 December 1853 stierf zij in vijf-en-veertig jarigen ouderdom.”

Nog een enkel woord zij mij vergund over de pogingen, tot heil der slaven, van eene andere zijde aangewend. Ook het Nederlandsch Zendeling-Genootschap heeft in vroeger dagen zijne blikken naar Suriname gewend en zijne werkzaamheden er begonnen, maar niet voortgezet. Reeds lang daarop bedacht, en in December 1820 door het Britsch en Buitenlandsch Bijbelgenootschap tot de uitbreiding des Evangelies in Suriname opgewekt, besloot het Genootschap in 1821, op raad van den predikant H. UDEN MASMAN te Paramaribo, eene zending in de *Nickeri* te beproeven, waar toen de Moravische Broeders hun arbeid hadden gestaakt. In October 1822 vertrok de zending T. A. WIX derwaarts, mede ondersteund door eene jaarlijksche toelage der regering. Hij arbeidde daar tot zijn dood in Julij 1839, met het gevolg, dat toen onder de negerslaven aldaar eene gemeente bestond van 300 zielen. Na zijn dood werd die zendingpost, door gebrek aan zendelingen en geldelijke hulpmiddelen, eerst onvervuld gelaten en, na eenige vruch-

telooze pogingen tot het vinden van arbeiders, door het Zendeling-Genootschap geheel opgegeven.

Met hoeveel warmte ik ook de beginselen van het protestantisme belijd, en hoezeer ik een afkeer heb van alle menschelijk gezag in zaken van geloof en godsdienst, toch zie ik met genoegen, dat ook de priesters eener afdeeling der Christenkerk, die Rome als hare autoriteit erkent, hunne krachten inspannen, om met hunne middelen en op hunne wijze ongelukkigen op te heffen uit de verdierlijking, waarin zij leven en de troost der godsdienst te brengen. Al wordt hun ook het euangelie gebragt, verduisterd door vele bijvoegselen en verward in een reeks van dwalingen en valsche begrippen, dat euangelie heeft zulk een heiligend en schepend vermogen, dat het aan de ongelukkige slaven zich ook in dien vorm niet onbetuigd zal laten; vooral niet, wanneer de priesters als menschenvrienden verschijnen, die door zachtmoedigheid en liefde hunne harten trachten te winnen.

Daarom verheugt het mij, dat ook de Roomsche-Katholieke kerk voor 't welzijn der slaven werkzaam is. Vele bijzonderheden omtrent den aard en de vruchten dier werkzaamheid in Suriname zijn mij niet bekend. Te vergeefs heb ik getracht, daarvan 't een en ander te vernemen. De pogingen, die ik daartoe heb in 't werk gesteld, zijn mislukt.

De *Verslagen van den Minister van Kolonien* zijn over dit onderwerp almede zeer schraal. Volgens dat van 1849, waren onder de bevolking van Paramaribo 1129 Roomsche-Katholijken, en behoorden van de slavenbevolking in Suriname 5241 tot die kerk. 't Verslag van 1850 vermeldt alleen: „Het getal Roomsche-Katholijken, zoo te Paramaribo als in het distrikt Opper-Nickerie en het etablissement Batavia, is, gedurende het jaar 1850, met 370 personen vermeerderd. Het personeel der Roomsche-Katholieke kerk be-

stond uit drie bezoldigde en drie onbezoldigde geestelijken." In 't verslag van 1851 deelt de Minister het volgende mede: „De Roomsch-Katholijke gemeente telde, zoo te Paramaribo als te Coronie en op het etablissement Batavia, 1,181 vrije en 5,671 niet-vrije personen." Volgens het verslag van 1852, was dat getal, bij 't einde van dat jaar, geklommen tot 1,220 vrije en 5,908 niet-vrije menschen.

Er is vooral één man onder de Roomsch-Katholijke priesters geweest, wiens zelfsoffering tot het heil der slaven ik hier met warme sympathie mag vermelden. 't Is de heer J. GROOFF, dezelfde die, als hoofd der Roomsch-Katholijke missie in Nederlandsch Indië, uit Batavia werd verbannen, maar die in Suriname zijne werkzaamheid aan de lijdende slaven heeft toegewijd. De Minister zegt van hem, in 't *Verslag van het beheer en den staat der kolonien over 1852*: „Na het verlies, 'twelk de Roomsch-Katholijke gemeente heeft gehad van haren bisschop, den Hoog Eerwaarden heer J. GROOFF, die op den 29sten April 1852 overleed, werd de dienst verrigt door vijf geestelijken, namelijk twee te Paramaribo, twee in de distrikten Nickerie en Coronie en een op het etablissement Batavia. De deelueming, die genoemd sterfgeval bij de geheele Surinaamsche bevolking heeft onderhouden, mag als een blijk worden aangemerkt van den hoogsten prijs, waarop bij allen werden gehouden de veelvuldige bewijzen van liefdadigheid, door den overledene betoond ten behoeve van personen, ook niet tot zijne gemeente behoorende, doch bovenal zijne onvermoeide pogingen en opofferingen tot leniging van het lot der ongelukkigen op het etablissement Batavia."

Dat etablissement was het tooneel zijner menschenliefde. Daar leefde hij jaren lang te midden der rampzalige slagtoffers van de afgrijsselijke melaatschheid. 't Is eene ziekte zóó besmettelijk en gevreesd, dat alle slaven onmiddellijk

ter beschikking staan van het Gouvernement en naar dit afgezonderd verblijf worden gevoerd, zoodra zij, door eene daartoe bestemde commissie, verklaard zijn als besmet met de melaatschheid of de daarmede gelijkstaande elephantiasis. Maar de heer GROOFF vreesde die besmetting niet. Hij woonde onder die ongelukkigen; hij stond hen bij in hunne ellende; hij gaf hun troost, hij bemoedigde hen, hij wees hen op de eindpaal van hun lijden aan gindsche zijde van het graf.

Wij eindigen hier onze beschouwing van de pogingen, die in 't werk worden gesteld, om aan de slavenbevolking van Suriname het Christendom te brengen. Christendom en slavernij! Zouden beiden zich *op den duur* met elkander verdragen? Wij gelooven het niet. Het Christendom zal de slaven vrij maken. Van het Evangelie hebben zij nu reeds kracht en troost, om de slavenboeijen te dragen zonder vertwijfeling, aan het Evangelie zullen zij eens hunne emancipatie te danken hebben!

VII.

WEGLOOPERS EN BOSHPATROUILLES.

Verwondert het u, dat menschen, die slavenketenen te torschen hebben, zich daarvan gaarne bevrijd zien? Verwondert het u, dat velen der ongelukkigen, wier lot wij in deze bladen schetsten, zich aan den eeuwigdurenden dwangarbeid, aan de altoos knallende zweep en aan 't gebrek en de ellende, door de vlugt trachten te onttrekken? En toch wordt dit in Suriname als een der grootste misdaden beschouwd, waaraan een slaaf zich kan schuldig maken. Zij, die op deze wijze hunne vrijheid zoeken te verkrijgen, worden met den naam van „wegloopers” bestempeld, en dat is de verachtelijkste benaming, die men kent. Gij kunt er misschien zulk een groot zedelijk kwaad niet in zien, wanneer menschen, die men wederregtelijk van hunne vrijheid heeft beroofd, en aan wie de mogelijkheid wordt ontnomen, om dien roof af te koopen en eene zekere som gelds voor hunne vrijheid bijeen te brengen, zich van hunne zoogenaamde meesters verwijderen, zoodra zij er kans toe zien; gij vindt het niet slechts verschoonbaar maar zeer natuurlijk, dat zij eenen toestand ontloopen, die niet alleen hen

zelve, maar ook hunne kinderen diep rampzalig maakt. Gij meent, dat het voor u en ieder, die in handen van zee-roovers mogt gevallen zijn, een natuurlijke pligt des zelfsbewouds zou wezen, te trachten op elke wijze, het eenvoudigst door de vlugt, uwe vrijheid terug te zoeken. Maar de Surinaamsche slaveneigenaar denkt daar anders over. In zijne oogen is de slaaf, die vrij wil zijn, die niet langer zweepslagen en ellendig voedsel en kettingboei wil verdragen, een der grootste misdadigers. Hij moet met de zwaarste lijfstraffen zijne euveldaad boeten.

Ook de wetgever in Suriname is van die meening. Volgens art. 1 der publikatie van 1 Mei 1838 (Gouvernementsblad n°. 7) wordt de ontvlugting van eenen slaaf uit de kolonie Suriname, met het kennelijk oogmerk, om zich aan zijnen wettigen meester te onttrekken, gestraft met dwangarbeid op een der landsetablissemten, of op de plantage zijns meesters, of op eenigen anderen, door dezen aan te wijzen grond, voor den tijd van ten hoogste *tien* achtereenvolgende jaren. Wanneer zoodanige ontvlugting is voorafgegaan of vergezeld geweest door de misdaad van diefstal, of eenig ander misdrijf tegen den eigendom, wordt de schuldige, volgens art. 2, gestraft met dwangarbeid voor den tijd van hoogstens *vijftien* jaren. Is de ontvlugting voorafgegaan of vergezeld geweest door eenige daad van verzet of geweld tegen personen, welke den vlugteling hebben aangehouden of trachten aan te houden, dan wordt de slaaf, volgens art. 3, *met den dood* gestraft. Heeft echter zulk eene daad van verzet of geweld geene verwonding of eenig ander schadelijk gevolg te weeg gebracht, dan *kan* ook de naaste straf aan die des doods door den regter worden toegepast. Als twee of meer slaven komplot tot ontvlugting buiten de kolonie gemaakt hebben en daarvan regtens voldoende zal zijn gebleken, dan wordt de hoofdaanlegger,

volgens art. 4, tot *levenslangen* dwangarbeid, en ieder der medepligtigen tot dwangarbeid voor den tijd van *tien* jaren veroordeeld.

Ziedaar eenige proeven van strafwetgeving voor de slaven in Suriname. Wilt gij nog meer? *De poging* tot ontvlugting van eenen slaaf, door daden van uitvoering gekenmerkt, wordt, volgens art. 8, met dezelfde straffen achtervolgd, als de ontvlugting, welke door aanhouding of uitlevering van den ontvlugten slaaf is verijdeld.

Wilt gij nog meer? Let dan op de bepaling van art. 7. Zij is karakteristiek; zij is geheel in den geest der Suri-naamsche menschlievendheid. Geen straf, meent men daar, is doeltreffend voor eenen slaaf, wanneer zij niet met zweepslagen of spaansche bokken gepaard gaat. Daarom schrijft het artikel voor : „zoo dikwijls, volgens de bepalingen in deze wet voorkomende, de straf van dwangarbeid tegen slaven moet worden uitgesproken, zal deze worden voorafgegaan door eene *korrektie met slagen*, ter bepaling des regters.” En op welk eene krachtige wijze aan dit voorschrift de hand wordt gehouden, zal u, in een tal van feiten, ook uit den laatsten tijd, kunnen blijken.

Zóó heeft de slavernij, het beginsel der ongerechtigheid, moeten leiden tot eene reeks van steeds grootere wettelijke ongerechtigheden, ten einde haar te kunnen handhaven. Zóó heeft de wetgever in Suriname gezorgd voor het veilig bezit van de gewaande eigendommen der vrije ingezetenen. Zoo tracht hij, door te dreigen met boeijen en geeseling en den dood, de slaven in de kolonie en in de handen hunner meesters te houden. Maar dat was nog niet genoeg. Elke mogelijke menschlievendheid, elk ontwakend medelijden, ieder vonk van Christelijk gevoel voor den lijdenden broeder moest reeds in de geboorte worden gesmoord. Iedereen moest afschrikt worden, om de ongelukkigen, die het

wagen hunne ellende te ontvlugten, in de uitvoering dezer afschuwelijke misdaad de behulpzame hand te bieden. De vlugteling, die de mishandelingen van zijnen barbaarschen meester tracht te ontkomen, moet overal spionnen en policedienaren en handlangers der justitie vinden, die hem overleveren aan den beul. In elken mensch, dien hij op zijne vlugt ontmoet, zoowel mede-slaaf als vrije, moet hij eenen verklikker zien, die hem aanhoudt en naar den kerker voert.

Wee u! zoo gij in Suriname barmhartig zijt jegens zulke ongelukkigen! Wee u! zoo gij hen, uitgeput van honger en dorst en vermoeijenis, in uwe woning opneemt en verzorgt en weder laat vertrekken! „Vrije personen, die de ontvlugting van een slaaf uit de kolonie door schuilhouding begunstigd, of middelen van transport daartoe hebben gegeven, of zoodanige ontvlugting op eenige andere wijze hebben bevorderd, zullen worden gestraft met konfinement op een der lands-etablissemten voor ten minste een jaar en ten hoogste tien jaren, welke straf, in de gevallen bij dit artikel bedoeld, die van dwangarbeid zal zijn voor slaven, zoo dikwerf deze de ontvlugting van eenigen slaaf zullen hebben begunstigd of bevorderd.” Zoo luidt art. 5 der wet. God van gerechtigheid en genade! ontferm Gij u over de slaven; ontferm u bovenal over hen, die Christenen heeten!

Dan zal de Koning zeggen tot hen, die aan Syne rechterhand zyn: „Komt gy gezegende myns Vaders! beërft het koningryk, 't welk voor u bereid is van de grondlegging der wereld af!

Want ik ben hongerig geweest, en gy hebt my te eten gegeven; ik ben dorstig geweest, en gy hebt my te drinken gegeven; ik was een vreemdeling, en gy hebt my opgenomen;

Ik was naakt, en gy hebt my gekleed; ik was krank en gy hebt my bezocht; ik was in de gevangenis en gy zyt tot my gekomen."

Dan zullen de regtvaardigen antwoorden zeggende: „heer! wanneer hebben wy u hongerig gezien en gespyzigd? of dorstig, en hebben u te drinken gegeven?

En wanneer hebben wy u vreemdeling gezien en opgenomen? of naakt, en gekleed?

En wanneer hebben wy u krank en in de gevangenis gezien en zyn tot u gekomen?"

Dan zal de Koning antwoorden en zeggen: „voorwaar, ik zegge u: voor zooveel gy dit aan één van deze myne geringste broeders gedaan hebt, hebt gy het aan my gedaan!"

Niet alzo! zegt de wet in Suriname. Als die broeder een slaaf is, die dagelijks zijn kind zag mishandelen door eenen hardvochtigen heer, en in woede ontstoken, den knaap aan de zweepslagen van den bastiaan ontrukte, met zijne ijzersterke vuisten den beul van zich af sloeg, en in razernij het huis van zijnen heer ontvlugtte, dan zult gij hem niet herbergen als hij zich aanmeldt, dan zult gij hem niet voeden als hij van den honger bezwijkt; maar dan zult gij den gruwel op u laden, waartegen de apostel waarschuwt 1): gij zult een menschendief worden. Gij zult hem vangen, als een wild dier dat uit zijne kooi is gebroken, en naar den regter slepen om gedood te worden. Als eene slavin, door bedreigingen en mishandelingen, door pijniging en marteling gedwongen om haren meester te wille te zijn, de hel waarin zij woont heeft ontloopen; als zij dolende in de bosschen en wildernissen, uitgeput van vermoeijenis en gebrek en ellende, eindelijk voor uwe woning half stervende neervalt, als zij, in wanhoop en vertwijfeling, de handen

1) 1. Thim. I, 10.

smeekend tot u opheft, dat gij hare brandende lippen met een dronk water zoudt verkwikken, en haar een schuilplaats geven tegen het monster dat haar vervolgt — dan zult gij haar overleveren aan den scherpregter, om'gegeeseld en in boeijen geslagen te worden. Geeft gij de dorstende te drinken en neemt gij haar op in uwe woning en verpleegt gij haar en beschermt gij haar, dan wordt gij veroordeeld tot tien jaar gevangenisstraf!

Maar dat verbod, van zware strafbepalingen voorzien, is, in de oogen van den wetgever, nog niet voldoende om de slaveneigenaren in het voortdurend gerust bezit hunner eigendommen te beschermen. Men heeft zich van het laagste, het meest de openbare zedelijkheid verwoestende beginsel, de opwekking tot verraad door de hebzucht, bediend; men heeft door premiën den ijver en de waakzaamheid van alle ingezetenen van Suriname, zoo vrijen als lijfeigenen, gescherpt en aangevuurd. Men heeft getracht iedereen in die kolonie in een politiebeampte te herscheppen, door hem ten minste honderd gulden te beloven, als hij de ontvlugting van eenen slaaf verijdelt. In art. 80 worden de schitterendste belooningen toegezegd aan allen, die zich zelve zoo diep weten te verlagen. „Vrije personen en slaven,” zoo luidt het, „die de ontvlugting van eenen slaaf uit de kolonie door aanhouding verijdelen, of door ontdekking aan de bevoegde autoriteit van eenig komplot van slaven tot ontvlugting weten voor te komen, met dat gevolg, dat de schuldigen in handen der politie geraken, zullen, hetzij met premiën van ten minste honderd gulden voor iederen vlugteling, hetzij ook, wat slaven betreft, in bijzondere gevallen door het Gouvernement met den vrijdom worden begiftigd, en zulks tegen schadeloosstelling van den eigenaar.”

Men heeft nog meer gedaan. In naam des Konings werd,

den 7 October 1839, door den Gouverneur-Generaal der Nederlandsche West-Indische bezittingen, eene publikatie uitgevaardigd: „houdende bepaling der *vangelden* en premien, welke voor de aanhouding van weggelooopen of ontvlugte slaven moeten worden betaald.” Daarin zijn de verschillende omstandigheden, waaronder een slaaf kan worden „aangehouden,” geklassificeerd, en is, naar de meerdere of mindere moeite, die men met dat „aanhouden” heeft, de hoegrootheid der „vangelden” geregeld.

Deze bepalingen werken uitmuntend. Niemand, gij kunt er van verzekerd zijn, niemand zal in Suriname eene schuilplaats aan een weggelooopen slaaf verleen; niemand zal hem opnemen; de blanke en de kleurling, de vrije en de lijfeigene, iedereen, die hem op zijnen weg ontmoet, en hem als vlugteling herkent, zal hem aanhouden en gevangen nemen. Mogt er eene uitzondering op dien regel zijn, dan wordt zij door de slaven gemaakt. Er zijn onder hen, die, tot beschaming van hen die zich blanke menschen noemen, uit mededoogen de wet overtreden en de hun toegezegde premie in den steek laten; maar er zijn er ook, die even woedend als de meesters de wegloopers vervolgen. Verwondert het u? Maar bedenk toch, dat zij, door 't niet te doen, geeseling en kettingboei zich op den hals halen; bedenk, dat zij, door zich ijverig in dat werk te betoonen, kans hebben, om honderd gulden, ja — ô lokaas der helle! — het kostelijkste dat zij kennen, de vrijheid te verdienen.

En niemand in Suriname, zelfs niet den vroomsten Christen, de welopgevoede vrouw, het zachtaardige en goedhartige meisje, schijnt het in de gedachten te komen, dat zij iets anders doen, dan 't geen natuurlijk is. Zoo veel kracht heeft de gewoonte. Zoo verpligt het beginsel des kwaads tot al zijne gevolgen. Zoo verderfelijk voor godsdienst en zedelijkheid werken slechte wetten. Gaaft gij aan een hun-

ner te kennen, dat gij medelijden hebt met de ongelukkige vlugtelingen, dat uw hart u dringt, om hen te helpen en te ondersteunen, dat gij niet ligt er toe zoudt komen, om iemand dien gij in dien toestand ontmoet of in uwe woning de vlugt ziet nemen, te verraden, men zou u niet begrijpen en voor half krankzinnig houden.

Werp maar eens een' blik in dat aanzienlijke huis te Paramaribo, waarin een der meest achtungwaardige familiën woont. Gij ziet er den heer des huizes, met zijne vrouw en dochter en een talrijk gezelschap bijeen. Allen zijn in eene genoegelijke stemming, want het feest der verloving van de schoone HENRIETTE, het eenige kind, de lust en de vreugd harer ouders, wordt er gevierd. De bruidegom is een brave en oppassende jonge man, ambtenaar bij het Gouvernement der kolonie. Het geluk, dat de ouders te beurt viel, maakte hen erkentelijk en dankbaar aan den goeden Hemelschen Vader, zachtmoedig, meedoozend en vergevensgezind jegens de menschen. De predikant H., die mede dit feest bijwoont, kan het getuigen; hij was dien morgen de bemiddelaar geweest tusschen zijnen gastheer en een van diens bloedverwanten, van wien sedert jaar en dag haat en vijandschap hem hadden gescheiden, maar wien hij nu, door tusschenkomst van den leeraar, de hand der verzoening had aangeboden. De armen ondervonden, bij deze heugelijke gebeurtenis, zijne milddadigheid in ruime mate, en menig huisgezin, dat hij geregeld ondersteunde, mogt zich dien dag in eene buitengewone gift verblijden.

Onder de gasten bevond zich ook een jonge zee-officier, die, eenige dagen geleden, kersvers uit 't Moederland voor 't eerst den voet in de kolonie had gezet, brieven vanaanbeveling voor den heer des huizes had medegebragt en thans in dit uitgelezen gezelschap, te midden van hoogst

beschaafde en wel opgevoede menschen, eenen allergunstigsten indruk ontving van de zamenleving te Paramaribo. Hij praatte en koutte en schertste en lachte met de jonge meisjes en de bruid; hij had dol veel plezier. Maar terwijl hij met dien genoeglijken arbeid bezig was, terwijl de bedienden rondgingen en allerlei overheerlijke ververschingen aanboden, terwijl de oude lui in een druk algemeen discours de nieuwtjes der stad en de kritiek der stadgenooten behandelde, terwijl alzoo het feest in vollen gang was en al de feestgenooten in eene regt aangename stemming verkeerden, riep plotseling een hunner uit, tevens naar buiten op de straat wijzende:

— „Zie eens Mijnheer RIVER, daar brengt men uwe weg-gelooopen slavin DIANA voorbij!”

Aller oogen keerden zich naar het aangewezen punt, en zagen een jonge slavin, door eenige mannen geleid, voorbij de woning van den gastheer gaan. Het arme meisje weende bitter, had hare oogen naar den grond gekeerd en volgde gedwee den weg, dien men haar aanwees.

— „Ja waarlijk,” zei de heer RIVER, een der gasten, een deftig man van middelbaren leeftijd, „ik had niet durven hopen, dat men haar zoo spoedig zou hebben opgevangen. Men moet erkennen, dat de policie tegenwoordig toch vrij goed is.”

— „Is dat uwe slavin?” vroeg de bruid, die ook met nieuwsgierigheid naar het ongelukkige voorwerp van aller belangstelling uitzag.

— „Wel zeker!” was het antwoord; „de feeks is een dag of vier geleden gaan loopen. Waarom, is mij een raadsel.”

— „Hé, wat jammer, dat ik het niet geweten heb,” hernam het lieve meisje; „verbeeld u, mama! dat die meid eergisteren avond nog bij ons aan huis is geweest. Had

ik het maar kunnen denken, dan had ik haar toen reeds gemakkelijk kunnen laten pakken."

— "Er is toch onmiddellijk aangifte van geschied, en als gij 't *Advertentie-blad* maar hadt gelezen, dan hadt gij gezien, dat de prokureur-generaal er behoorlijk opgaaf van heeft gedaan."

— "Nu," viel de gastheer in, "ze is nu toch gevangen. Wat zal de zweep ferm op die dikke meid klappen! Nog een glaasje wijn, mijnheer RIVER. Ik wensch u geluk, dat gij dat schepsel terug hebt."

En als of er niets gebeurd was, ging het gezelschap weder voort met het zich zoo aangenaam en genoegelijk mogelijk te maken.

Maar de jonge officier was, na dit tooneel, stil geworden. Met verwondering had hij dit gesprek bijgewoond, met verbazing de aanmerking der bruid gehoord. Hij zag de andere meisjes eens aan, hij wilde zoo gaarne althans éénig medegevoel met die ongelukkige op een dier lieve gezigtjes lezen; maar 't was te vergeefs. Zij praatten weder en lachten als te voren; niemand kwam het in de gedachten, dat daar iets onnatuurlijks in gelegen was.

Toen de zee-officier mijmerend en in zich zelf gekeerd naar huis ging, had hij niet meer zulke goede gedachten van de Paramaribosche zamenleving, als toen hij zich naar het feest begaf.

Met zulke strenge wetten, met zulk een georganiseerd stelsel van algemeene bespieding, met zulke zeden in het maatschappelijke leven, zoudt gij veronderstellen, dat geen slaaf het wagen zal, zijnen meester te ontvlugten. Bedenk daarbij aan welke ellende zij zich blootstellen, die gelukkig genoeg zijn van werkelijk te ontvlugten, hoe zij in de wildernissen rond dwalen, kampende tegen gebrek, ontbering en duizenderlei gevaren. Neen, de slaaf zal het leven bij zijnen

meester, hoe hard het moge zijn, boven zulk een lot verkiezen. En toch vergist gij u. Dagelijks zijn de Couranten, die te Paramaribo verschijnen, opgevuld met aankondigingen van slaven, die zich verwijderd hebben. Gij leest geen nummer van het *Surinaamsch Weekblad*, van de *Surinaamsche Courant en Gouvernements Advertentieblad*, van het *Algemeen Nieuws- en Advertentieblad*, of gij vindt eene annonce van den Prokureur-Generaal van den volgenden inhoud: „Gedurende de afgelopen week is bij de politie opgaaf gedaan, dat zich uit de stad en hare omstreken verwijderd hebben.... Elk en een iegelijk wordt ernstig aangemaand, om voorzeide slaven niet op te houden, te huisvesten of voor zich te doen arbeiden, daar men zich door zoodanige handelwijze zou blootstellen aan de straffen bij de Publikatie van den 5 Februarij 1834. G. B. N°. 1 vastgesteld” (1).

't Is waar dergelijke verwijderingen zijn nog niet altoos pogingen, om uit de kolonie te ontvlugten, of naar de wildernissen de wijk te nemen. Er zijn daarom ook andere straffen gesteld voor hen, die zulke slaven „huisvesten” en

(1) Deze Publikatie luidt aldus: „Degenen, die overtuigd zullen worden, aan de verwijdering van eenen slaaf de hand te hebben geleend, of die denzelven na zijne verwijdering hebben opgehouden, door denzelven te huisvesten, voor zich te doen arbeiden, of op eenigerlei wijze deszelfs verschuiling te hebben bevorderd, zullen schuldig worden verklaard aan het misdrijf van op- en schuilhouden van weggelooopen slaven, ten nadeele der wettige eigenaren of meesters, en te dier zake, naar gelang van omstandigheden, worden gestraft met eene gevangenzetting op de forteres *Amsterdam* van ten hoogste twee maanden, of met geldboete van *f* 200, hetzij te zamen, hetzij afzonderlijk, en voor zoo verre de schuldigen zelve slaven zijn, met slagen en dwangarbeid voor den tijd van ten hoogste twee maanden op den grond of den eigendom van hunnen meester, of op zoodanige plaats, als door dezen zal worden aangewezen; behoudens de actie van schadevergoeding, welke aan den eigenaar van eenigen weggelooopen slaaf zal competeren.

„ophouden,” ’t geen voor eene geringere misdaad wordt gehouden dan het „bevorderen der ontvlugting.” Maar zeker is het, dat de pogingen van slaven om hunne vrijheid terug te erlangen, door naar de bosschen of over de grenzen de wijk te nemen, in weerwil van de straffen en de gevaren waaraan zij zich bloot stellen, menigvuldig voorkomen. Indien nu het lot van den slaaf zoo zacht en gelukkig was, als men ’t in Suriname wil doen voorkomen, hoe zou dit verschijnsel dan te verklaren zijn? Zou het geen onoplosbaar raadsel wezen?

In den laatsten tijd is er echter nog eene bijzondere reden geweest, waarom zoo vele slaven getracht hebben te ontvlugten. Die reden is het overbrengen der slavenmagten van de eene plantage naar de andere. Wanneer de gronden van een etablissement zijn uitgeput, of wanneer men eenig effekt wil sloopen of uit eenige andere oorzaak, worden vooral tegenwoordig de slaven van zulk eene plantage dikwijls verwijderd en aan de slavenmagt eener andere toegevoegd. De Minister van Kolonien heeft, in ’t Verslag over 1849, zeer te regt de bronnen opgenoemd, waaruit de tegenzin dier ongelukkigen tegen zulk eene verplaatsing voortvloeit. „Ongaarne,” zegt hij, „wordt de slaaf van den eenen grond naar den anderen verplaatst, gehechtheid aan den grond zijner geboorte is de oorzaak van dien tegenzin. Daarbij komt nog, dat de slaven zich niet gaarne van koffij- of katoengronden naar suikerplantages overgebracht zien, omdat de werkzaamheden op laatstgemelde zwaarder zijn.”

Zijn die redenen van tegenzin tegen verplaatsing te misprijzen? Is „gehechtheid aan den grond zijner geboorte” geen deugd? De slaaf is meestal onkundig van ’t geen er buiten zijne plantage omgaat. Die plek is zijn wereld; en al is zij ook voor hem een tooneel van lijden en smart, dáár zijn zijne ouders begraven, dáár werden zijne kinderen

geboren, dáár, aan dat oord, zijn al zijne herinneringen verbonden. O! de ellende moet wel groot zijn, de mishandelingen moeten wel het toppunt van afgrijsselijkheid bereiken, wanneer hij van dat geliefde plekje zich losscheurt en naar de wildernissen de vlugt neemt!

Bij de, door den Minister opgegeven, redenen van tegenzin voegen wij er nog eene. Niet alleen zijn de werkzaamheden van den slaaf op de plantage, werwaarts hij overgebracht wordt, gewoonlijk zwaarder, maar hij is ook onbekend met de hulpmiddelen, die zij in zijn voordeel kan opleveren. Op zijn geboorteplek kent hij elke kreek, iedere zwamp, waarin een vischje voor hem spartelt. Met de eigenschappen der gronden, met de wijze hoe zij 't gemakkelijkst bewerkt worden, met alle bijzonderheden is hij vertrouwd. Hier echter is hem alles vreemd; ook de slaven, die hij er aantreft, zijn hem vreemd. En hij wordt door hen niet met open armen ontvangen. Integendeel, zij zien hem met minachting, zelfs met haat, als een indringer aan. Heeft hij zich eene vrouw gezocht op eene aan de zijne grenzende plantage, dan wordt hij ook van haar en van zijne kinderen verwijderd, om die geliefde panden misschien nooit terug te zien.

Is het alzoo te verwonderen, dat slaven van hunnen geboortegrond ongaarne vervoerd worden? Is het te verwonderen, dat die tegenzin zich openbaarde, toen men de slaven van *S.*, eenige jaren geleden, naar elders wilde overbrengen? 't Is eene suikerplantage aan de rivier *de Suriname*. Er behooren 500 akkers land toe, en gij vindt er eene slavenmagt van 196 koppen. De slaven van *W.*, dat een houtgrond was, zijn thans onder deze magt begrepen. *W.* lag in eene vischrijke en dus voor de slaven zeer voordelige streek. Bovendien worden gewoonlijk de slaven op zulke houtgronden, gelijk wij vroeger zagen, het best be-

handeld, en hebben zij er, vergelijkender wijze, een dragelijk lot.

Nu werd in 1848 aan den Gouverneur baron VAN RADERS het verzoek gerigt, om de slavenmagt van *W.* naar *S.* te mogen overbrengen. Wij hebben meermalen gehoord, dat deze landvoogd een menschlievend hart bezit en zich het lot der slaven, zoo ver zijn in dat opzigt beperkte magt gedoogde, dikwijls heeft aangetrokken. Ook in zijne beschikking op dit verzoek schijnt hij aan die beginselen getrouw te zijn gebleven; althans hij weigerde de toestemming, waarschijnlijk omdat hij de onbillijkheid inzag, die door deze overplaatsing den slaven zou worden aangedaan, of om eenige andere nog meer afdoende reden. Maar nu wendden zich de eigenaren tot den Minister van Koloniën. Deze dacht er anders over, en de heer VAN RADERS werd verplicht, de verlangde toestemming te geven. De slaven wilden de plantage niet verlaten en sommigen namen de vlugt. Toen werden de eigenaren, door de gewapende magt, door Nederlandsche soldaten, in de uitvoering hunner voornemens ondersteund.

Bij Gouvernements-resolutie van 2 October 1849, werd aan den 2^{den} luitenant v. D. M. last gegeven, om met een detachement troepen naar *W.* te gaan, de slaven aldaar gevangen te nemen en met geweld weg te voeren naar *S.* De 1ste luitenant B. zou, met een ander detachement, de wegloopers, die in het bosch de wijk genomen hadden, nazetten, opsporen en terug brengen.

Aan dezen last werd voldaan. Met uitzondering van eenige weinigen, die men niet wedervond, werden de slaven met geweld naar de suikerplantage gesleept, waar zij voortaan den zwaren arbeid, aan zulk een etablissement verbonden, zouden verrigten. Zij onderwierpen zich aan hun lot, maar (is het vreemd?) altijd bleef een geest van ontevredenheid

onder hen heerschen. Die ontevredenheid werd grooter, toen zij zich met de verdeeling der werkzaamheden bezwaard gevoelden. Zij klaagden daarover bij den directeur. Maar deze meende, dat de klagt onregtmatig was en alleen uit den morrenden en wrokkenden zin der slaven haren oorsprong nam. Daaraan moest een einde komen, en alleen strenge maatregelen konden, volgens zijue overtuiging, de rust en de orde weder herstellen. Er had eene geduchte afstraffing plaats.

Maar de directeur bedroog zich. De slaven, wel verre van uit vrees voor nog zwaarder mishandeling, den nek te krommen onder het juk, namen hun toevlugt tot het in Suriname meest gehate en gevreesde en toch natuurlijkste middel van verzet. Drie-en-dertig hunner, mannen, vrouwen en kinderen, verwijderden zich in 't geheim van de plantage en begaven zich naar de wildernissen. 't Berigt dezer gebeurtenis bragt Paramaribo in rep en roer. 't Was als of een algemeene volksramp de kolonie getroffen had. Iedereen trok zich de zaak aan en werk'te naar zijn vermogen mede, om de „wegloopers” terug te vinden. Niemand bleef achter. 't Gouvernement verleende zijne hulp — en 't gelukte negen-en-twintig van deze misdadigers weder op te sporen en te vangen.

Nu moest de wet worden toegepast. De wegloopers stonden voor hunne regters. Zij verontschuldigten hunne vlugt door een tafereel op te hangen van hun lijden; men had zich aan allerlei onregtvaardigheden ten hunnen opzigte schuldig gemaakt. De eigenaar, de administrateur, de directeur, de blank-officieren, de geneesheer der plantage werden als getuigen gehoord. 't Bleek zonneklaar, dat de klagten der beschuldigten geen den minsten grond hadden. Uit de boeken, die al deze geëmployeerden van het effect hielden, bewezen zij, dat alles er regelmatig en naar behoo-

ren was toegegaan. Al was ook deze eigenaar de vader, de administrateur zijn zoon, de direkteur een andere zoon, en de geneesheer mede een zijner zonen, toch verdienden deze vrijen en hunne aantekeningen meer geloof dan de slaven. Wel mislukte de toeleg, om hen tevens te zien veroordeelen wegens een komplot of afspraak, om den direkteur der plantage te vermoorden; wel kon men het niet verder brengen, dan eene schuldigverklaring aan de misdaad van pogingen te hebben gedaan, om door de vlugt hunne vrijheid te verkrijgen, — toch meenden de regters, die in dat opzigt 't geheel eens waren met de algemeene opinie te Paramaribo, dat hier een streng voorbeeld moest gesteld worden. Den 22 en 23 Augustus 1852 ondergingen de „booswichten” hunne, gelijk een Surinaamsch blad zich uitdrukte, „wel verdiende straf.” In naam des Konings werd hun het vleesch van het lijf geslagen. In naam des Konings werden aan *vijf-en-twintig* ongelukkige en weêrlooze mannen en vrouwen *zeventien-honderd-en-tien* slagen toegebracht, waarvan de wonden zes weken na de strafoefening nog niet waren genezen.

Een ooggetuige schrijft van deze gebeurtenis : „De wreedheid, bij deze strafoefening aan den dag gelegd, gaat alle denkbeeld te boven. Het vonnis is geveld door de gedelegeerde regtbank, waarvan de leden zelve allen slavenhouders zijn. Twee dagen voor de strafoefening en toen het nog moest worden uitgesproken, hoorde ik iemand zeggen : „De eigenaar van S. is met dat al toch maar zeer te beklagen. Wat schade lijdt de man! Zijne slaven heeft hij nu wel terug, maar zij kunnen zeker in geen drie weken werken, als men hen naar behooren de tamarinde-roede doet gevoelen. En dat is toch maar te wenschen! Men heeft hem voorgesteld, de raauw geslagen lichamen der beesten, die hem zoo veel nadeel berokkenen, met *ongeblyschte kalk*

in te smeren. Maar ik heb hem dat ten sterkste ontraden. Dat zal de wonden nog veel langer openhouden. Laat hij zich liever aan het oude beproefde middel, *sterk gezouten pekél*, houden.””

„Niemand te Paramaribo ergert zich aan zulke woorden. Welke zeden! Ongeveer drie weken na de strafoefening, zag ik vier der lijders, waaronder eene vrouw. Zij waren veroordeeld, om zoodra zij genezen waren, jaren lang in bandieten-boeijen geklonken, dwangarbeid te verrigten. Maar zij waren toen nog bij lange na niet in staat daarmede te beginnen. Geen der afzigtelijke wonden was nog genezen; breede en witte striemen liepen zwerende over hunne dijen. Bij elke beweging leden zij duldelooze pijnen. En toch liet men hun geen rust; zij moesten arbeiden!”

In 't zelfde jaar 1852 werden de straffen, door de wet op het wegloopen gesteld, op de slaven van nog eene andere plantage toegepast. Ten gevolge eener ondoordachte handeling van den administrateur, werden de slaven van de plantage *M.* in den waan gebragt, dat zij zouden worden overgeplaatst naar een ander effekt. Sommigen weigerden te werken, vóór zij zekerheid hadden, dat dit niet zou gebeuren; anderen namen de vlugt. De wegloopers had men spoedig weder opgevangen, en in de maand Junij werden de schuldigen veroordeeld en had de strafoefening plaats. Acht slaven, waaronder vier vrouwen, werden ook hier strengelijk met tamarinde-roeden gegeesseld. De laatste, die de martelplaats naderde, was eene jonge, schoone vrouw. Reeds was zij naakt aan den noodlottigen paal gebonden, toen men ontdekte, dat zij zwanger was. Zij werd weder losgemaakt, maar men voegde haar toe :

— „Nu, borgen is geen kwijtschelden! De straf is geschorst, maar niet geschonken. Dadelijk na de bevalling zal zij worden uitgevoerd. Reken daar op!”

Ziedaar een paar voorbeelden van de uitvoering der straffen, waarmeê de wet de ongelukkigen bedreigt, die het wagen hunne ellende te ontvlugten. Vooral in den laatsten tijd hebben onderscheiden pogingen tot ontvlugting plaats gehad, allen 't gevolg van het overbrengen van slavenmagten naar andere plantages. Thans, nu de invoer van negers verboden is, de slaven van vele plantages langzamerhand door sterfte verminderen, en de suikerkultuur voor de eigenaren voordeliger wordt dan de overige spekulatiën, is dat overbrengen natuurlijk dikwijls in 't belang der eigenaren. Door allerlei middelen tracht men dan de slaven te bewegen, om aan den wensch hunner meesters te voldoen en vrijwillig naar hunne nieuwe bestemming te gaan.

Zoo had reeds sedert lang bij de administratie der plantage *K.* het plan bestaan, om de slavenmagt van daar over te brengen naar de plantage *J.* In de laatste helft van 1852 meende men daartoe te moeten overgaan. Alles werd beproefd, om de negers te bewegen. Zoo was op de plantage *K.* in zeer langen tijd geen kleeding uitgereikt. Nu hield men eene ruime uitdeeling op de plantage *J.*, lei er tevens een stel kleederen voor de slaven van *K.* gereed en zorgde dat hun dit bekend werd, meenende, dat zij door 't vooruitzicht van zulk begeerlijk goed, 't welk zij zoo lang hadden moeten ontberen, zich zouden laten verlokken om derwaarts te gaan. Maar men vergiste zich; de liefde voor den geboortegrond was sterker; met uitzondering van eenige weinige kinderen en grijsaards, viel niemand in den gespannen strik.

Wat deed men nu? De spekulatie op de begeerlijkheid der slaven was mislukt, men maakte toen eene berekening op hun gevoel. Diezelfde menschen, die altoos beweren, dat de negers in den regel alle menschelijke en edele aandoeeningen missen, diezelfde vrijen, die de slaven in dat opzigt

niet veel hooger stellen dan de dieren, legden hun nu een fijn gesponnen net, dat aan de schoonste gewaarwordingen van het menschelijk gemoed zijne werking moest ontleenen. De laatstvoorgaande directeur der plantage *K.*, namelijk, had langen tijd met eene slavin van dat effeekt geleefd. Uit deze verbindtenis waren drie kinderen geboren, die zoowel door de moeder als door den vader allerteederst werden bemind. Bij het verlaten der plantage *K.* had de directeur van de eigenaren verlof ontvangen om de slavin, waarmede hij leefde, en de kinderen, die hij bij haar verwekt had, mede te nemen. Hij beloofde, dat hij deze geliefde panden onmiddellijk zou vrij koopen, wanneer zijne omstandigheden hem daartoe in staat zouden stellen, iets, waartoe hij op dat oogenblik nog niet bij magte was.

Nu deelden èn die slavin èn die kinderen bijzonder in de gunst en toegenegenheid van de overige negers. Op dat gevoel werd de berekening gegrond. Wanneer de gewezen directeur genoodzaakt werd, om deze voorwerpen tijdelijk naar de plantage *K.* terug te zenden; wanneer men hen daar verplichtte, om den gewonen veldarbeid met de andere negers te verrigten, iets waartoe zij door hunne opvoeding en vroegeren toestand geheel ongeschikt waren, dan zou dit waarschijnlijk het medelijden der slaven opwekken. Men rekende er op, dat zij de arme vrouw en de lieve, aanvallige kinderen zouden beklagen. Maakte men dan tot eene voorwaarde, dat de moeder en haar kroost aan den directeur zouden teruggezonden worden, indien de slaven van de plantage *K.* er in toestemden, om naar *J.* te worden overgevoerd, dan was 't mogelijk, dat zij in dien kuil zouden vallen! Helsche berekening! Hoe zij afliep is ons onbekend.

In weerwil der strenge strafbepalingen en der met de uiterste wreedheid toegepaste straffen; in weerwil der waak-

zaamheid van de politie en der medewerking van alle ingezetenen, worden de ontvlugte slaven niet altijd dadelijk gevangen. Aan sommigen gelukt het in de digte bosschen en wildernissen zich schuil te houden. Deze vormen dan de zoogenaamde „wegloopers-kampen.” Hoe vele zulke kampen er nog zijn, valt moeilijk te bepalen; zeker is het echter, dat hun aantal niet gering moet geschat worden.

De Surinamers beschouwen deze verblijven van wegge-loopen negers als buiten de wet, en hebben hunne bewoners vogelvrij verklaard. Tegen deze kampen, zoowel als tegen negers die ontvlugt zijn, worden nu en dan geregelde expedities uitgezonden, als tegen eenen gemeenen vijand. Dat zijn de zoogenaamde „boschpatrouilles,” ware menschenjagten, waarbij de wetten der menselijkheid meestal met voeten worden getreden. Heeft men het geluk in de wildernis een „kamp” te ontdekken, waar de weggelooopen slaaf zijne schamele woning heeft opgeslagen, zijn sober voedsel verbouwt en met de zijnen, verscholen in het digte woud, stil en vreedzaam leeft, dan geschiedt op dit verblijf een aanval als op eene sterkte van een vijand. Te vuur en te zwaard wordt alles vernield; al wie tracht te ontvlugten wordt doodgeschoten, en die zich overgeeft wordt gevangelijk naar Paramaribo gevoerd, om eene vreesselijke straf te ondergaan.

En wat is de misdaad? Men legt hun soms het stelen van levensmiddelen op de naburige plantages en het verlokken der slaven tot ontvlugting ten laste. Maar dikwijls is hun misdaad geene hoegenaamd, zelfs niet die van te zijn weggelooopen, als men dat eene misdaad durft noemen; want niet zelden vindt men daar slechts de nakomelingen van hen, die zich in vroegere jaren daaraan schuldig maakten. In den tegenwoordigen toestand der kolonie heeft men in den regel van hen volstrekt geen last of enig gevaar te

duchten. Gelukkig in hunne vrijheid, leven zij stil en vreedzaam in de bosschen, vertoonen zich nimmer daarbuiten, en vermijden elke aanraking met de blanken. En toch worden zij als wilde dieren vervolgd, en zijn preniën op hunne vernieling en uitroeiing gesteld!

Deze patrouilles worden dikwijls zamengesteld uit de gewapende burgermagt. Daartoe behoort ieder vrij ingezetene, boven de 18 en beneden de 55 jaren, in de divisie woonachtig. Maar ook aan krijgslieden, aan Nederlandsche krijgslieden, die de montering van het Nederlandsche leger dragen, valt niet zelden de schande te beurt deze roemrijke veldtogten tegen weerlooze menschen te maken. Voor elken weggeloope slaaf, dien zij binnen het kordon van binnenslandsche defensie aanhouden, wordt hun eene belooning van *f* 25 toegelegd, en voor elken weggeloope slaaf, die buiten dat kordon door hen wordt gevangen, ontvangen zij *f* 50. Zoo dikwijls zij echter eenen slaaf vangen, die klaarblijkelijk het voornemen had, om uit de volkplanting te ontvlugten, wordt hun daarvoor de gewone premie van *f* 100 toegewezen.

Maar nu gebeurt het wel eens, dat de slaven, die zij in hunne schuilplaatsen overvallen, de vervolging op nieuw ontvlugten, zoodat zij dit niet anders kunnen verijdelen dan door op hen te vuren. Welnu, ook dan blijft de belooning niet uit. Art. 9 der publikatie, den 7 October 1839, *in naam des Konings, door den Gouverneur-Generaal* uitgevaardigd, voorziet er in. „Voor zooverre,” aldus luidt het, „ter gelegenheid eener burger of militaire patrouille, de noodzakelijkheid zal bestaan, om op eenen of meer weggeloope slaven, ter zake van onwilligheid om te staan of zich over te geven, te moeten schieten, en het gevolg daarvan op de plaats zelve doodelijk mogt zijn, zal desniettemin, op het *vereischte bewijs* deswegens, aan de daartoe

gerechtigden eene premie van *f* 10 uit de Koloniale kas, ten burele van den Prokureur-Generaal, worden uitbetaald."

En weet gij, waarin dit „vereischte bewijs" bestaat? Het is, volgens eene vroeger uitgevaardigde Publikatie, *de afgehouden regterhand van den om het leven gebragten slaaf*. Bij de meest barbaarsche heidenen moge men met de afgehouden hoofden, bij de Turken met de ooren der in den strijd gedoode vijanden pronken, te Paramaribo moet de regterhand van den onschuldigen, weêrloos vermoorden, slaaf aan de bevoegde autoriteit worden vertoond, en dan betaalt men aan den bezitter dier trofée de premie van tien gulden uit voor de heldendaad, die hij verrigtte. Maar dikwijls heeft dit feit op grooten afstand, soms vele dagreizen ver, van Paramaribo plaats gehad. Om nu de hand van den verslagene in behoorlijken staat aldaar te kunnen brengen, wordt zij elken avond op klein vuur geroost of „gebarbakot" gelijk de kunstterm is.

Voor het opvangen en dooden van tijgers werd vroeger een premie betaald, en dan moest de kop van het dier als bewijs worden geleverd. Bij Gouvernements-resolutie van 27 December 1852 zijn die zeer nuttige premiën ingetrokken; maar die voor het opvangen en dooden van slaven zijn gebleven!

En toch, aan de tijgerjagt zijn gevaren verbonden, maar aan de menschenjagt niet. Tot de eerste behoort de moed, om het woedende dier, dat zijn leven duur verkoopt, onder de oogen te zien; tot de laatste niet anders dan de moed, om op weerlooze vlugtelingen vuur te geven. Niet uit feitelyken wederstand wordt, volgens het aangehaalde artikel zelf, de noodzakelykheid van te schieten geboren, maar slechts uit onwilligheid om te staan of zich over te geven. Bij het doorbladeren der talrijke Gouvernements-resolutiën, waarbij premiën aan de menschenjagers worden toegekend,

vindt gij maar zelden eenig spoor, dat de slaven zich verdedigden. Van de groote menigte slagtoffers, die onder het moordend lood onzer militaire en burgerpatrouilles vielen, luidt de gewone formule bijna altoos : „en eene som van tien gulden voor een neger, *die poogde te ontvlugten* en doodgeschoten is.”

Wilt gij nog een bewijs, dat de vlugtelingen aan geen tegenstand denken? Wilt gij officiëel de barbaarschheid der vervolgers en de weerloosheid der vervolgdten erkend zien? Sla dan uw oog in de Gouvernements-resolutie van 11 Junij 1830, N°. 8 :

„Overwegende,” zoo leest gij daar, „dat het doelmatig te oordeelen zij, met schroot te vuren op eenen vijand, die zich steeds zoo veel doenlijk achter struiken en kreupelbosch verbergt, die niet *dan bij volstreckte noodzakelijkheid* stand houdt, en met dewelke men zich hoogst zeldzaam anders dan op korten afstand kan engageren.”

Op grond van deze feiten, is in de negentiende eeuw, door de Nederlandsche regering een besluit uitgevaardigd! De Gouverneur-Generaal nam in overweging, dat de gevlugte slaven, mannen, vrouwen en kinderen, zich zoo veel mogelijk voor het oog hunner vervolgers, achter struiken en kreupelbosch *verbergen*; dat zij nimmer stand houden, dan bij volstreckte onmogelijkheid, om te ontvlieden; en dat het *daarom* verkieslijk is op dien vlugtenden vijand, die geene wapenen heeft om zich te verdedigen, die zich ook nooit anders dan door de vlugt verdedigen wil, met schroot te vuren. En wat besloot hij, in naam des Konings, op deze gronden?

„*Dat de patronen voortaan, in plaats van slechts ééne enkelen kogel, tevens van vier loopers zouden worden voorzien!*”

Maar de ondervinding leerde, dat dit nog niet genoeg was. Dat getal van *vier* is later tot *negen* opgevoerd!

Welk eene barbaarschheid! Wat onmenschelijke woede! Zoo schiet men op weerlooze schepselen, wier eenige misdaad is, dat zij voldoen aan den eersten pligt en roeping der menschelijke natuur: dat zij vrij willen zijn!

Hoe afzigtelijk het schouwspel moge wezen, wij gevoelen ons gedrongen in eenige korte schetsen, enkele der in de laatste jaren gehouden bosch-patrouilles u voor te stellen. Het Nederlandsche volk moet weten, welke gruwelen er in zijne koloniën, door zijne vlag beschermd, op eene wettige wijze worden gepleegd. De bijzonderheden zijn opgeteekend uit den mond van *ooggetuigen*.

In het jaar 1829 werd eene bosch-patrouille uitgezonden tegen een weggelooopen slaaf, die bekend stond onder den naam van „het koperen kanon.” Hij was berucht door de behendigheid, waarmede hij zijne vervolgers wist te ontkomen. Alle pogingen der tegen hem te velde getrokken detachementen, had hij tot dus verre weten te verijdelen. Eindelijk was er een gelukkiger in zijn jagt, die het op den „booswicht” maakte. Daar stuit het plotseling op het „kamp” van den zoo lang gezochten neger, eene hut in het bosch, met een weinig teelgrond. Met de meeste voorzigtigheid was men genaderd, en toch ontdekte „het koperen kanon” de door takken en struiken voortkruipende militairen, vóór zij zijne woning bereikt hadden.

— „Vlugt!” riep de neger zijne vrouw toe, „daar ginds is onraad!”

Maar eer nog de arme vrouw, die zich in de hut bevond, naar buiten kon snellen, hadden de soldaten de woning omsingeld, en lag de neger, die de daad met het woord had gepaard doen gaan en reeds in het donkere woud verdween, door een kogel geveld. Als de tijger op zijn prooi, schiet de soldaat, die 't schot had gelost, op den verslagene toe.

Zonder te onderzoeken, of zijn slagtoffer inderdaad reeds dood is, valt hij er op aan, grijpt den rechterarm, en snijdt de hand van het ligchaam.

De soldaat heeft zijn plicht gedaan. De soldaat van het Nederlandsche leger heeft beantwoord aan de verwachting, die zijne hoofden van hem koesteren. De soldaat zal voor zijn ijver en moed, in 's Konings dienst betoond, beloond worden. De hand, die hij als een zegeteeken naar zijne kameraden bij de hut brengt, is tien gulden waard. Maar ook dezen zijn gelukkig geweest. Zij hebben de slavin gegrepen.

— „Ziedaar, schoelje,” roept de soldaat, die de hand bezit, de weenende toe : „neem dat meê, en zorg dat dit kostbaar brokje behouden in Paramaribo komt!”

Men neemt den terugtocht aan, de arme, hoog zwangere vrouw in het midden. Men dwingt haar het afzigtelijk overblijfsel van haren man te dragen, en elken avond boven een vuur te roosteren.

— „Halt!” roept een der Nederlandsche krijgslieden, toen men naauwelijks eenige schreden ver gegaan was. „Daar valt mij iets in! Voor de vangst van het „koperen kanon” krijgen wij stellig eene extra-belooning. Maar dan moeten wij kunnen bewijzen, dat wij dien kerel gepakt hebben. De eene hand gelijkt precies op de andere; maar aan den kop herkent hem iedereen. Den kop moeten wij vertoon!”

Men keert terug, men snijdt het hoofd van den romp en ook daarmede belast men de vrouw.

Ook het jaar 1830 leverde aan het Nederlandsche leger in West-Indië ruimschoots gelegenheid op, om zich, in het vervolgen der van bosch tot bosch verjaagde en vogelvrij verklaarde slaven, verdienstelijk te maken. Aanhoudend werden dan ook premiën, eenmaal voor dertien, een ander

maal voor zestien handen te gelijk, aan de overwinnaars uitbetaald. Nadat, op een dier patrouilles, het kamp der negers overrompeld was, vielen het opperhoofd en een van zijne aanhangers, wier poging om te ontvlugten door de kogels der soldaten mislukt was, zwaar gewond in de magt hunner vervolgers. Zij smeekten om hun leven, maar 't werd hun niet geschonken. Daar 't moeilijk was, hen door de wildernissen mede te voeren, meenden zij zich die moeite te kunnen besparen. Meedoogenloos werden zij afgemaakt. Het getal zegeteekens (afgehouden handen! is het niet alsof men onder kanibalen zich bevond!) steeg dien dag tot zestien, behalve de ongelukkigen, die levend in de magt hunner vervolgers waren gevallen. Ook nu weder moesten dezen, waaronder zich de vrouw van het vermoorde opperhoofd bevond, die zegeteekenen dragen. Een suoer van afgehouden handen werd vervaardigd en door de gevangenen naar Paramaribo medegenomen!

Aan de waarheid dezer bijzonderheden valt niet te twijfelen. De berigtgever heeft ze uit den mond van den kommandant der patrouille zelve. Uit diezelfde bron is ons het volgende feit bekend geworden:

Bij een der in dien tijd gehouden patrouilles, ontdekte men, tegen den middag, een neger aan eene kreek. Men bekruipt hem, door het digte struikgewas beschermd, tot hij onder het bereik der vuurwapenen is.

— „Geef u over!” schreeuwt een der soldaten hem toe, „of wij schieten u neder!”

Verschrikt sprong de slaaf op, want hij was inderdaad een der wegloupers, die men vervolgde. Maar zijnen toestand begrijpende en ziende, dat ontkomen onmogelijk was, voldeed hij aan 't bevel.

— „Waar zijn uwe kameraden?” vraagt hem de bevelhebber. De slaaf siddert over geheel zijn ligchaam, maar zwijgt.

— „Maakt u gereed mannen!” roept de aanvoerder zijne manschappen toe; „als hij niet onmiddellijk antwoordt, dan schiet gij hem op de plaats dood.”

De slaaf, een jongeling in den bloei des levens, hechtte aan dat leven, hoe ellendig het mogt wezen.

— „Ik zal gehoorzamen!” antwoordt hij, „volg mij; ik zal u het kamp aanwijzen.”

Hij sloeg den weg in naar een onafzienbaar, met biezen begroeid moeras, dat in zuidwestelijke rigting doorwaad moest worden. Men liep meestal tot aan de knieën in den modder door het riet, dat als koorn zoo dicht in een stond en wel twaalf voet hoog was. Millioenen mieren kropen aan en door dat riet; zij vielen de manschappen op het lijf en veroorzaakten eene onverdragelijke jeukte. De slaaf kon weldra niet meer verder; een der soldaten moest vooruit, om met de sabel het riet af te hakken, ten einde zoo eenen doortogt te banen. Zeer langzaam slechts ging het voorwaarts; zwaar en afmattend was de marsch; maar men troostte zich met het vooruitzicht van den rijken buit. Op verscheiden plaatsen was het moeras met boomen begroeid, die geheel met dorens bedekt zijn. Ook kleine, slechts omstreeks acht voet hooge, palmen versperden den weg, die eveneens met dorens bezet waren, wel vier duim lang en zoo scherp als een naald. Soms stonden zij zoo dicht op elkander, dat men eenigen om moest hakken, om er door te komen. Gij kunt denken, hoe de soldaten door het steken en schrammen dezer scherpe dorens met wonden bedekt werden. Hunne kleederen waren weldra tot flarden verscheurd, en hunne lichamen bloedend — maar geen nood! zij bewandelen den weg, die tot den *roem* en de *belooning* leidt!

— „Zijn wij er haast?” vroeg een der soldaten, die van vermoeienis en uitputting bijna niet meer voort kon, aan den neger.

— „Zoo aanstonds!” was het antwoord.

— „Neem u in acht, dat gij ons niet misleidt,” zei de aanvoerder op gestrengen toon.

— „Neen! masra! gij zijt reeds digt bij het kamp! Wacht een oogenblik! Ja, ik hoor hen reeds”.

— „Voorzigtig dan, mannen,” riep de aanvoerder. „Zorgt, dat men ons niet bemerkte vóór wij de woning hebben afgezet”.

Langzaam en in eene doodelijke stilte ging het nu voorwaarts, tot men aan de hut der gevlugte slaven kwam. Zij werd omsingeld, en in een oogenblik had men al de bewoners gevangen, een oud man en eene jonge vrouw met haren man en haar zuigeling. Maar in de worsteling der aanvallers, om zich van al deze weerlooze wezens meester te maken, stormde plotseling een jonge, gespierde neger, die zich tot op dat oogenblik in de woning schuil had gehouden, met bliksemsnelheid naar buiten en vlugtte in de wildernis. Drie schoten worden onmiddellijk op hem gelost; bij het derde wankelt hij. Een der soldaten, tot het bataillon guides behorende, wordt afgezonden om te zien wat er van hem geworden was, want de avond begon reeds te vallen en men kon dat van verre niet goed meer zien. De guide verwijderd zich. Kort daarna weergalmt in den omtrek een vreeselijk gekerm. Een ander soldaat, een jager, wordt gelast naar de oorzaak onderzoek te doen. Spoedig na zijne verwijdering valt op nieuw een schot, en een oogenblik later ziet men den jager met de regterhand des gevlugten negers terugkomen.

— „Wat was de oorzaak van dat gekerm?” vroeg de aanvoerder.

— „De neger jammerde onder de handen van den guide, en 't is niet te verwonderen, kommandant. Bij 't eerste vuur had de kerel een schot in den ruggegraat gekregen.

Zwaar gewond was hij neêrgevallen. Zoo vond hem de guide, die toen zijn mes nam en den slaaf, bij de beenen beginnende, als een visch begon te kerven. Ik zag hem daarmede bezig, maar dat was mij te erg, en ik maakte met een kogel een einde aan zijn leven."

— „Ellendeling!" riep de kommandant tot den guide, die nu ook terug was gekomen : „wat hebt gij gedaan? Waarom die marteling?"

— „Och, kommandant, mij dunkt, dat had hij dubbel verdiënd voor al de prikken en schrammen, die hij ons bezorgd heeft. Had dat verwenschte volk niet in deze wildernis zich verscholen, dan hadden wij zooveel bloed niet verloren."

Zoo waren en zoo zijn nog de bosch-patrouilles. De negers, als wilde beesten vervolgd, worden ook, bij zulke ontmoetingen, als wilde beesten behandeld. Zuigelingen worden van de borst der moeder gerukt, en komen, bij gebrek van 't moederlijke voedsel, op de moeilijke terugmarschen, niet zelden deerlijk om. Geen genade, noch voor ouden, noch voor zwakken, ziekelijken of gebrekkigen. Zij worden doodgeschoten, als zij anders niet gevangen kunnen worden. En vangt men hen, dan hebben wij gezien, welke barbaarsche straffen zonder mededoogen op hen worden toegepast.

Ongelukkig de krijgsman in de kolonie Suriname! Zoo diep wordt hij daar vernederd, dat men hem dergelijke diensten laat verrigten. Daarom, ik bid u, wijt het niet aan die krijgslieden. 't Is waar, de gewoonte maakt hen somtijds wreed; maar is dat hunne schuld? Is dat niet een natuurlijk gevolg van hun toestand? En er zijn ook velen onder, die, ofschoon verrigtende wat men hun beveelt, de wetten der menschelijkheid waar 't hun slechts mogelijk is opvolgen. Zij handelen, omdat soldatenpligt eene volstreckte

en blinde gehoorzaamheid gebiedt, en verbergen daarom voor de wereld den afschuw, dien zij voor de van hen gevorderde diensten in hun hart gevoelen.

De kapitein S. is door geheel Suriname bekend wegens den ijver, waarmede hij gedurende meer dan twintig jaren de voortvlugtige slaven vervolgde. Als soldaat volbragt hij stiptelijk de hem gegeven orders. Eeresabels en dankbetuigingen der slavenhouders waren zijn loon. Niet te bepalen is het getal slaven, dat op de door hem gemaakte patrouilles is gedood. Wij beschuldigen hem niet van wreedheid; wij houden het er voor, dat het vervullen van zijn last hem dikwijls walgde, en dat hij nimmer bloed heeft laten vergieten, dan wanneer hij meende dat de noodzakelijkheid het gebod. Wij gelooven dat te meer, dewijl hij op zijne togten eene ontmoeting heeft gehad, die hem leerde, dat de slaven, hoe ook vervolgd en als wilde dieren gedreven, dikwijls niet bloeddorstig zijn. Ongetwijfeld heeft dat voorval diepen indruk op hem gemaakt.

Bij zekere patrouille, verwijderde hij zich tegen 't vallen van den avond van de hoofdmagt, ten einde met meer naauwkeurigheid het terrein, waarop men zich bevond, te bespielen. Weldra bevond hij zich, op eenen niet onaanzienlijken afstand van de zijnen, alléén in het eenzame bosch. Plotseling ontdekt hij een der weggelooopen negers, die hij zocht. De ongelukkige had zich in een boom verscholen, maar de kapitein, gewoon aan al de middelen die de slaven in 't werk stellen om te ontkomen, had hem in de digte takken van het reusachtig woudgevaarte, waarin hij veilig meende te zijn, spoedig ontdekt. Hij naderde ongemerkt den boom, als of hij niet op den neger lette; maar nauwelijks had hij hem onder 't schot, of hij lei op hem aan :

— „Kom naar beneden! en geef u over, of ik schiet u er uit!”

— „Spaar mijn leven, masra, ik geef mij gevangen!” antwoordde de slaaf.

— „Naar beneden dan kerel!”

De kapitein hield het geweer op hem gerigt, tot hij beneden was. De neger klom af, had weldra den grond bereikt, en naderde in gebogen houding den krijgsman. Toen hij vlak voor den kapitein was, zette deze zijn geweer tegen een boom, en haalde een touw voor den dag, om den weglooper te binden. Maar hij had te veel gerekend op de gedweehheid van den slaaf. Er ontstond eene worsteling tusschen hem en zijnen vervolger, en de ijzersterke Afrikaan had weldra zijne tegenpartij op den grond geworpen en weerloos gemaakt. Nu sprong hij plotseling op en greep het geweer, dat tegen den boom was gezet.

Wat deed hij met dat wapen? Nam hij wraak op den man, die het zoo even tegen hem had gekeerd en die hem geveld zou hebben, indien hij had getracht te ontvlugten? Nam hij wraak wegens het bloed zijner gevallen broeders? Hij kon het ongestraft in deze eenzaamheid, met zijnen van elk middel tot tegenweer verstoken tegenstander voor zich.

Hij deed het niet; hij riep den kapitein toe :

— „Masra, ik ben geen moordenaar! Verwijder u langs den weg, dien gij gekomen zijt. Ik zal gindsche zijde kiezen; maar uw geweer neem ik mede! Gij zult er mij dan geen kwaad mede doen, en evenmin mijne arme lotgenooten, die gij misschien aantreft”.

De slaaf deed gelijk hij gezegd had, en de krijgsman ont kwam het gevaar en behield zijn leven, om het verder aan het vervolgen en doden van weggelooopen slaven te wijden.

Geloof niet, dat dergelijke menschenjagten tegenwoordig afgeschaffd zijn. 't Is waar, zij vinden niet zoo dikwijls meer plaats, omdat bezuiniging en gebrek aan troepen de

uitvoering moeilijk maken. Desniettemin geschieden zij nog altoos en gaan zij soms met ongehoorde wreedheden gepaard.

Blijkens de Gouvernements Resolutie van 2 October 1849, werden in 't laatst van dat jaar patrouilles uitgezonden, waarbij ongelukkige slagtoffers door het moordend lood der soldaten werden geveld. Immers bij die resolutie werd aan het detachement, uitgezonden ter opsporing van wegloopers, ingevolge art. 7 en 9 der Publikatie van 7 October 1839 N°. 13 toegestaan eene som van *f* 20 voor elk der vijf weggelooopen slaven, die men terug had gevangen, en *tien gulden als premie voor de regterhand van een, die doodgeschoten was.*

Nog een tweede heldenfeit had in dat zelfde jaar 1849 plaats. Tusschen de *Suriname* en de *Casawinekreek* bevonden zich onderscheiden kampen van weggelooopen slaven. Maar de meesten dier kampen hadden reeds sedert onheugelijke jaren bestaan. Zij hadden in de wildernissen altoos rustig geleefd, zich vergenoegd met hetgeen zij daar verbouwden, en de kolonisten nimmer de minste schade toegebracht. 't Grootste deel der bevolking van een dier kampen was zelfs in deze wildernissen geboren; hunne ouders, of misschien grootouders waren eenmaal aan hunne meesters ontvlugt, maar zij waren geheel onschuldig aan die misdaad! Toch moest een veldtocht tegen deze kampen worden ondernomen. De gelegenheid was te schoon, om haar ongebruikt te laten voorbijgaan. Men had het geluk gehad eenen neger, WILLIAM genaamd, die van de plantage *Z.* ontvlugt was, weder op te vangen, en deze, die eenigen tijd in die kampen had doorgebracht, had, in de hoop daardoor zijn eigen straf verligt te zien, zijne lotgenooten verraden. De aanwijzingen van dien neger zouden het vinden van den vijand gemakkelijker maken. Bij Gouvernements

Resolutie van 7 November 1849 N°. 1206, werd aan een detachement bevolen, om die kampen en de daarbij behorende kostgronden zoo veel mogelijk te vernielen en tevens te trachten de „weglooper-slaven” op te vangen.

Bij de overrompeling van een dier kampen had een voorval plaats, dat als eene zeldzaamheid mag beschouwd worden. In den nacht, volgende op dien dag, toen de aanval had plaats gehad, trachtten een paar negers, die in den omtrek omzwierven, heimelijk door een sluipmoord den aanvoerder der patrouille te dooden, bij welke gelegenheid een soldaat gewond werd. Is het te verwonderen? In 1830 had men talrijke patrouilles op hen afgezonden, hunne verblijven verwoest, menigeen hunner betrekkingen neergeveld en anderen gevangen genomen en weggevoerd. Zij waren het ontkomen, hadden zich dieper in de wildernis teruggetrokken en daar op nieuw hutten opgeslagen en kostgronden aangelegd. Nooit hadden zij sedert dien tijd gepoogd, zich te wreken; altijd waren zij rustig in hunne bosschen gebleven. Is het te verwonderen, nu men het treurspel van 1830 herhaalde, nu men weder het bloed hunner ouders, broeders, kinderen had doen stroomen, hunne geringe bezittingen had verwoest en hen zelve bleef vervolgen, dat zij thans, al was het ook eene bloedige en verraderlijke poging aanwendden, om het verder doordringen der soldaten te beletten?

Het detachement keerde weldra in triomf terug en onderzond, bij Gouvernements Besluit van 29 December 1849 N°. 1408, de goedkeuring der Regering. Daarbij werd aan de helden van dezen togt toegekend eene som van *f* 20 voor ieder der vier weggelooopen slaven, waarvan twee bij het transport naar Paramaribo waren overleden.

Hoe kwam het, dat die slaven gedurende het transport naar Paramaribo overleden? Een mijner vrienden schrijft

mij : „zij waren oud, zwak en gebrekkig. Toen heeft men hen met touwen aan stokken gebonden en zoo voortgesleept. Eindelijk werd ook dit te moeijelijk, en het was goed; want een zoodanig vervoer moet erger dan de dood geweest zijn. Toen zijn zij *geheel toevallig* gestorven”.

Maar de belooning bleef niet bij die *f* 20 voor elk der vier weggelooopen slaven, die men gevangen had. Men had meer gedaan; men had er ook één doodgeschoten; daarom luidt dan ook het besluit : „benevens *f* 10 voor één die doodgeschoten is”.

Dat gebeurde in 1849. Maar van nog later dagteekening kunnen wij dergelijke treurige heldenfeiten der Surinaamsche legermagt en burgermagt opteekenen. Op aandringen van onderscheiden administrateurs, werd, bij Gouvernements Resolutie van 23 October 1852, bepaald, dat weder detachementen tegen de „weglooper-slaven” en hunne kampen in de wildernis zouden optrekken. In 't begin der maand November werd aan dien last voldaan. Drie militaire en drie burgerpatrouilles kweten zich te gelijk van deze schandelijke taak. De resultaten dier togten zijn echter ongunstig geweest. Slechts de burgerpatrouille, onder den heer H., heeft zich bij hare terugkomst beroemd, een paar slaven te hebben „aangeschoten”. Dat is de kunstterm : als men in Suriname van slaven spreekt, zegt men niet „gewond,” maar, even als van patrijzen, „aangeschoten!”

Maar den heer H. was nog een bijzonder voorregt te beurt gevallen. In den loop der maand November 1852 gelukte het hem, een weglooperslaaf te vangen, die tot een der kampen behoorde, op welke de uitgezonden patrouilles het gemunt hadden. Dit was een onbetaalbare vangst. Hem zou men dwingen, om zijne kameraden te verraden en hunne verblijfplaats aan te wijzen. Alle deskundigen waren het eens, dat met zulk een gids de expeditie moest gelukken.

Eene nieuwe, gekombineerde militaire en burger patrouille werd gevormd, waarbij één sergeant, twee korporaals en vijftien manschappen van het bataillon jagers N°. 27 werden gevoegd. Aan het hoofd van deze geduchte magt werd de heer H. als burgerkapitein geplaatst. Onder zijne aanvoering stak zij den 30 November 1852 weder de bosschen en wildernissen in.

Ofschoon deze patrouille ongunstig affiep, 't geen betekent, dat er geen slaven zijn gevangen of gedood, werden toch bij die gelegenheid zulke afschuwelijke gruwelen gepleegd, dat wij, hoewel overtuigd dat al deze wreedheden den lezer met afgrijzen zullen vervullen, ons verplicht gevoelen er een vlugtig geschetst tafereel van op te hangen. Bedenk daarbij wel, dat de burgerkapitein een der personen is, aan wien, volgens de Surinaamsche instellingen, de handhaving der reglementen is opgedragen.

De weglooperslaaf, door den heer H. gevangen, diende als gids. Onder dat geleide drong men, met vol vertrouwen op eenen goeden uitslag, de wildernis in. 't Scheen, dat de gids bijzonder met de lokaliteiten bekend was en zijn pligt zou doen, want reeds den eersten dag stiet men, zijne aanwijzingen volgende, op een kamp, dat echter verlaten was. Daar bragt het detachement den nacht door. Den volgenden dag wees de neger de kostgronden aan, die tot dat kamp behoorden.

— „Maar dat helpt ons niet!” duwde men hem toe, „wij moeten de bewoners hebben. Aan deze ledige hutten en kale kostgronden hebben wij niets”.

— „Dat zal eene moeilijke zaak zijn”, antwoordde de neger, „hier heb ik met hen gewoond, en waren zij nog toen ik hen verliet; maar waar zij nu zijn heengetogen, kan ik natuurlijk niet weten”.

— „Allemaal gekheid! dat moet gij weten, of wij zullen

't u wel leeren. Vooruit maar, en den goeden weg ons aangewezen, of 't zal u heugen".

— „Goed, masra!" zeide de gids, en leidde den troep verder het bosch in. Den ganschen dag liep men door deze onherbergzame streek, maar men vond niets. Toen het detachement 's avonds bivakeerde, waren bijna allen, die er toe behoorden, toornig op den neger. Men meende, dat hij hen opzettelijk misleidde.

— „Hij moet het weten, waar de wegloopers zich bevinden", zei een der soldaten.

— „Wel zeker", antwoordde een ander, „en ik geloof, dat een duchtig pak slagen hem wel tot bekentenis zou brengen".

— „Juist!" zei een derde, „komaan, die grap moeten wij hebben!"

En onmiddellijk grepen eenige ruwe gasten den weerloozen neger aan, en gaven hem met een paar stokken vijftig slagen.

— „Dat zal u tot les wezen, om ons morgen beter den weg te wijzen!" met die woorden liet men den armen mishandelden man liggen.

Vroeg in den morgen van den derden dag, zette het detachement den togt verder voort. De neger had vóór den afmarsch, toen men hem vroeg of hij zich nu beter zou gedragen, gedachtig aan de mishandeling van den vorigen avond, de belofte afgelegd, dat hij de patrouille op het spoor der wegloopers zou brengen. En toch was ook de poging van dezen dag te vergeefs. Meer dan zes uren lang marcheerde men door een diepen zwamp, 't geen de krijgslieden ongehoorde inspanning en afmatting kostte; maar 's avonds bevond men zich weder op het bivak, dat men des morgens verlaten had, zonder eenig spoor te hebben aange troffen.

Gij begrijpt, dat de woede dier woeste horden thans nog

hooger was geklommen. Al de verzekeringen van den gids, dat het zijne schuld niet was, al zijn klagen en jammeren kon niet baten. Door nieuwe mishandelingen trachtte men de waarheid uit hem te persen; want men hield zich overtuigd, dat hij aan opzettelijke misleiding zich schuldig maakte.

De ongelukkige werd op een kleinen afstand van een vlamvend vuur geplaatst.

— „Als gij niet zeggen wilt, waar de beesten zijn, die wij vervolgen, dan wordt gij hier levend gebraden!” riep een der soldaten hem toe, en gaf hem een duw, waardoor hij nog digter bij de hitte van den vuurgloed gebragt werd. Maar de arme man huilde en schreeuwde, dat hij niets ontdekken kon, want dat hij niets wist.

Toen deze proef alzoo mislukt was, nam men tot eene tweede zijn toevlugt.

— „Ophangen, zullen wij u!” schreeuwden de meer en meer verhitte en verwoede jagers. Een hunner haalde een eind touw en maakte een strik.

— „Beken, of gij hangt binnen een minuut aan dien boom!”

— „Ik kan niets bekennen, want ik weet niets!” jammerde de neger.

— „Hangen dan maar!” tierde de woeste menigte, en het touw werd om den tak van een boom geslingerd en de strop hem om den hals geworpen.

— Voor 't laatst beken, satanskind!” schreeuwde de jager, die het eind van het touw in handen had, „of gij gaat naar boven!”

— „Genade! genade!” gilde de gids, „ik heb niets te bekennen, ik kan niet....!”

Maar het vervolg zijner woorden werd gesmoord in een akelig gerogchel, want de jager had het touw opgetrokken. Een oogenblik liet men den ongelukkige hangen. Toen liet

men het touw plotseling los. De mishandelde viel half dood ter aarde, en een regenbui van stokslagen besloot dezen avond dit afschuwelijk schouwspel.

Den volgenden morgen werden de verlaten hutten der gevlugte slaven verbrand; de eenvoudige gereedschappen, waarmede zij hunne akkers bebouwden en het weinige huisraad werd meêgenomen, en de aard- en boomvruchten der kostgronden vernield. Een gedeelte van het detachement was echter uitgezonden in eene rigting, die men nog niet gevolgd was. Maar het verdwaalde in het bosch, verloor de kaart naar welker aanwijzing het marcheren moest, en keerde eerst den volgenden dag bij de hoofdmagt terug. Deze laatste had ondertusschen, behalve met de verwoesting van het kamp, zijn tijd doorgebracht met het verder mishandelen van den gids, „door wiens vervloekte koppigheid”, gelijk een der jagers zich uitdrukte, „het vooruitzicht op een rijken buit in rook verdween”.

Eene patrouille wordt gemeenlijk vergezeld van eene menigte lastdragers, allen slaven. Bij deze waren er twee-en-dertig. Nu had men den armen neger aan een boom gebonden, en door elk dier twee-en-dertig lastdragers, ieder op zijne beurt, vijf stokslagen laten toebrengen. Maar ook deze proef mislukte; ook dit gedeelte van de pijniging, waaraan hij onderworpen werd, miste hare uitwerking; de gids verklaarde niets te weten.

De terugtogt werd aangenomen. Men was teleurgesteld door den mislukten togt, en alleen aan den gehaten gids werd die mislukking toegeschreven. Weldra kwam het detachement op den houtgrond P. aan. Daar zou de nacht worden doorgebracht. Op nieuw werd de neger, het voorwerp van aller wrok en haat, aan de afschuwelijkste mishandeling prijs gegeven. Den ganschen avond wijdde men aan dit gruwzaam spel. Nu eens werd hij met brandende

houten gepijnigd. Een ander liet brandend brievenlak op zijn naakte huid nederdruipen. Een derde doofde er de brandende sigaar op uit — maar mijne pen weigert langer al de martelingen en laagheden te schetsen, waartoe deze vrijen zich ten opzichte van eenen weerloozen slaaf vernederden.

— „Maar is dat nu alles waarheid? Is dit niet overdreven? Is zoo iets wel mogelijk?” Dit vroeg ik mijnen berigtgever, toen hij mij dit verhaal had medegedeeld. Zijn antwoord laat ik volgen :

„Het bovenstaande is mij door iemand verhaald, die de gebeurtenis heeft bijgewoond, met afschuw en verontwaardiging vervuld is over 't geen hij zag, maar in zulk eene afhankelijke positie verkeert, dat hij niet openlijk kan spreken en handelen, zonder zich zelve aan vervolgingen en gevaren bloot te stellen. Dat verhaal heb ik echter, op zijne verzekering alléén, niet aangenomen. Ik heb nog meer navorschingen in 't werk gesteld, en zie hier met welken uitslag. Vier personen, wier inlichtingen ik heb ingewonnen, ofschoon niets van elkander wetende, kwamen volkomen met mijnen eersten berigtgever overeen.

„Nog meer. De aanvoerder van het militaire gedeelte der patrouille, de sergeant V., dien ik toevallig daags na de terugkomst der expeditie sprak, voegde mij toen reeds toe, voor ik nog iets van de zaak wist: „wij hebben alles gedaan wat mogelijk was; wij hebben den leelijken neger gebrand, gehangen en met stokken laten slaan, maar de schurk wou niets bekennen”.

„Eindelijk. Ik zelf heb den mishandelden neger, op den 27^{en} December 1852, in het binnenfort *Zeelandia* gezien. Zijn rug was geheel bedekt met de half genezen likteekens van brandwonden; in zijn rechterarm gaapte nog een groote, etterende wonde; de sporen van degenwonden waren niet verdwenen, en zijne dijen droegen de bewijzen der ontvangen

slagen. Toen een officier der marine en ik hem afvroegen, wat er met hem was voorgevallen, antwoordde hij: „de kapitein heeft mij een spaanschen bok laten geven en gebrand;” maar hij was te bevreesd, om in nadere verklaringen te treden.”

Wij eindigen onze beschouwing van onderscheiden patrouilles, die in den laatsten tijd hebben plaats gegrepen, met het verhaal der volgende treffende gebeurtenis.

Omstreeks den 12^{den} November 1852 ontvlugtte de slaaf *ARIE* van de plantage *S.*, dezelfde werwaarts met geweld de slavenmagt van *W.* was overgebracht. Hij verschool zich in het digte woud, maar in plaats van daar verder eene veilige schuilplaats te zoeken, trok hij, zich over dag verbergende, des nachts, langs ongebaande wegen, naar Paramaribo. Twee dagen na zijne ontvlugting kwam hij er aan. Wat deed hij in die, voor weglooper-slaven zoo gevaarlijke stad? Waarom waagde hij zich daar aan het opvangen door honderden, die hem kenden? 't Was het edelste gevoel dat hem er heen dreef. 't Was de ouderliefde, die hem in de veilige wildernis geen rust liet en onwederstaanbaar naar de volkrijke plaats trok, waar duizend gevaren hem bedreigden. In het slaven-hospitaal van den zoon des eigenaars der plantage, waartoe hij behoorde, werd zijne kranke dochter *CHARLOTTE* verpleegd, en, hoewel „slaven geene bloedverwanten hebben”, trotseerde hij toch de mogelijkheid, ja de waarschijnlijkheid van zijne vrijheid weder te verliezen en eene wreedaardige straf te ondergaan, alléén om dat geliefde kind nog eens te zien en aan 't hart te drukken.

't Gelukte hem ongemerkt in de stad te komen en het hospitaal te bereiken; 't gelukte hem zelfs dat verblijf heimelijk binnen te sluipen. 't Was nacht en donker in de ziekenzaal. In stilte naderde hij de rustplaats van *CHARLOTTE*, en zonder dat iemand der aanwezigen, bijna allen

in diepen slaap gezonken, het bemerkte, kroop hij naar haar toe en fluisterde :

— „CHARLOTTE!”

Het meisje schrikte op.

— „Hou u stil, mijn kind! 't Is uw vader! hou u doodstil, of wij zijn verloren!”

— „Mijn God! gij hier vader?”

— „Ik ben van de plantage gevlugt. Nog eenmaal moest ik u ontmoeten, om u vaarwel te zeggen; dan ga ik naar de wildernissen”.

— „Maar, ik laat u niet alleen gaan; ik wil u vergezellen”.

— „Doe dat niet mijn kind! De gevaren zijn te groot; de vermoeijenissen te zwaar. Bovendien, gij zijt krank, en gij zoudt....”

— „Neen! ik ben niet meer krank! Ik volg u! Niets weêrhoudt mij”.

Nog lang werd dit gesprek, fluisterend en zonder dat iemand het vernam, voortgezet. Eindelijk, ongeveer een uur voor het aanbreken van den dag, slopen zij naar de deur van het vertrek, wisten die te openen, en verdwenen in de duisternis. Zij spoedden zich buiten de stad en bereikten gelukkig, zonder ontdekt te worden, de hoop van alle vlugtelingen, de wildernissen en bosschen. Daar, in het dichtste van het woud, vestigden zij hun verblijf, en hoe groot ook de ontberingen mogten zijn, die dit onherbergzaam oord van hen eischte, toch leefden zij in deze eenzaamheid gelukkig, omdat zij elkander lief hadden en de dagelijkse kwellingen en pijnigingen der slavernij niet meer gevoelden. O 't was voor hen een hemel, in vergelijking van de hel, die zij ontvlugt waren.

Maar helaas! dat geluk was van geen langen duur. Het verblijf, hoe ver ook van alle bewoonde streken, in het

digste van het woud opgeslagen, hoe ook door eene bijna ondoordringbare tropische vegetatie van alle zijden omgeven, werd toch door een der veelvuldige patrouilles, die in dien tijd op de menschenjagt werden uitgezonden, op den 27 November ontdekt. Onverhoeds deden de soldaten een onstuimigen aanval op de van boomstammen en bladeren opgebouwde hut. Maar ARIE was hun te vlug. Hij wist behendig te ontsnappen en de kogels, die hem werden nagezonden, raakten hem niet. Slechts de dochter, de nog niet geheel herstelde en daardoor in hare vlugt belemmerde CHARLOTTE, viel in hunne handen. Zegevierend voerde de patrouille het van angst en uitputting sidderende meisje naar de plantage *S.*, waartoe zij behoorde, terug. Een vrolijk gezang werd door de jagers aangeheven, want zij waren verheugd over de goede vangst, die hun *f* 20 opbragt.

En de vader? Hij doolde eenige dagen in de wildernissen rond — maar hij had, ofschoon veilig voor zijne vervolgers, geen oogenblik rust. Altoos, dag en nacht, stond zijne dochter hem voor den geest. Hij huiverde bij de gedachte aan de straf, die men haar bereidde. Onwillekeurig rigtte hij zijne schreden naar de plantage *S.* Hij zwierf op de velden en gronden, verborg zich in de suikertuinen, dwaalde 's nachts om de slavenwoningen, en eindelijk, vermoeid en afgemat, uitgeput van honger en ontbering, radeloos en wanhopend over zijne CHARLOTTE, wierp hij zich in een dier ledig staande woningen. Daar werd hij den volgenden morgen wezenloos en in stuiptrekkingen gevonden.

ARIE herstelde spoedig, en nu was de dag der wrake daar; er moest op de plantage een afschrikwekkend voorbeeld worden gesteld. Er heerschte een „slechte geest” onder de slaven, en die moest door eene buitengewone gestrengheid overwonnen worden. Beide gearresterden werden ter beschikking van den direkteur gesteld, om met hen te hande-

len naar behooren. De direkteur bleef niet achter in het plegen der uiterste gestrengheid. Hij maakte van de hem verleende vergunning zulk een gruwzaam gebruik, dat het arme meisje, ten gevolge van den vreeselijken spaanschen bok, dien zij, te gelijk met haar vader, ontving, nog vijf weken na de straoefening in het hospitaal moest blijven, terwijl de vader, in zware ketenen geklonken, onder het naslepen van een groot houten blok, zijne taak moest verrigten.

VIII.

VERDEDIGERS DER SLAVERNIJ.

Gij hebt tafereelen gelezen van den toestand der slaven in West-Indië, wier waarheid den toets van een *onpartijdig* onderzoek kan doorstaan. Gij hebt gezien, dat de ongelukkigen, die buiten hunne schuld in dien staat zijn gesteld, alléén afhankelijk zijn van den wil hunner meesters, zonder dat eenig acht op *hun* wil wordt geslagen, ja, zonder dat zij tot hun dood iets mogen doen volgens eigen wil. Zonder toestemming dier meesters, mogen geene pogingen aangewend worden, om de eigenschappen, die de Schepper ook in hen heeft gelegd, te ontwikkelen, te volmaken en te heiligen, en hen tot menschen te vormen. De meesters kunnen altoos redenen vinden, om de slaven zoo streng te straffen als hun goed dunkt, want de reglementen, die den aard en de wijze der straffen bepalen, laten den ongelukkigen bijna geen regten en geven hen genoegzaam geheel prijs aan de willekeur dier meesters. Zij arbeiden alléén in het belang van anderen, zonder ooit door eenige belooning aangemoedigd te worden. Zij worden willekeurig door de meesters gekocht en verkocht, zonder dat dezen aan iemand verantwoording schuldig zijn,

in welke handen een getrouwe slaaf, die zijne krachten en gezondheid voor hen heeft opgeofferd, door hen wordt overgeleverd. Zij zien zelfs hunne kinderen in slavernij geboren worden, en voorbestemd voor hetzelfde lot, dat dagelijks de ouders pijnigt en martelt zonder dat de, *door Christenen vervaardigde*, wetten het vaderschap of de wettigheid van het huwelijk erkennen. Ieder dag kan de vader van zijne kinderen en van de vrouw, die hij lief heeft, worden gescheiden, en geen enkele poging kan hij aanwenden, om deze wreedheid te beletten. Dagelijks moeten de moeders aanzien, hoe onbarmhartige meesters of meesteressen, als deze het goedvinden, hare kinderen wreedaardig kastijden en ten bloede slaan, zonder tusschenbeiden te mogen komen, want hare kinderen zijn niet *haar* eigendom maar de bezitting van haren meester.

Dat alles, en nog veel meer vreesselijks en afschuwelijks hebt gij gelezen. En voor al dat lijden zaagt gij, dat de slaven niets anders ontvangen dan een ongezond en slecht voedsel, niet berekend naar de behoeften van hun ligchaam, maar naar het meeste voordeel van den eigenaar; niet beschouwd als voorwaarde voor hun leven en arbeid, maar als een noodzakelijk kwaad, waaraan men daarom zoo karig mogelijk moet voldoen. Gij zaagt die ongelukkige menschen gelijk gesteld met het redelooze vee; gij zaagt, hoe hun leven en dood in de oogen der meesters juist zooveel waarde heeft, als de prijs bedraagt die voor hen betaald werd. De monsterachtige maatschappelijke toestand, waartoe de slaven veroordeeld zijn, zou medebrengen, dat ten minste al wat mogelijk is werd aangewend, om hun eenige vergoeding te schenken voor de edelste gaven van den Schepper, die men hun ontnemt, maar gij hebt gezien, dat de wetten in 't belang zijn van den meester, en de zweem van bescherming, die zij den slaaf aanbieden, door den meester zonder moeite wordt ontrokken.

Gij weet geen woorden te vinden, sterk genoeg om uw afschuw van eene maatschappelijke inrigting te kennen te geven, die 40,000 menschen gewelddadig gelijk stelt met zoo vele redelooze wezens, en bij die allen den mensch in den mensch uitbluscht en doodt; die alle begrip van eer en deugd bij hen vernietigt, omdat zij geene achting, waardeer- ring, liefde, dank noch belooning kent en alleen vrees voor straf als drijfveer tot den arbeid laat gelden; eene inrigting, die, geene banden van bloedverwantschap erkennende, het hart verstaalt tegen ieder teeder en heilig gevoel, dat uit de betrekking van vader en zoon, moeder en dochter, broeders en zusters geboren wordt; die elken prikkel tot deugd en reinheid verstompt en de schandelijkste zedeloosheid bevoor- dert, zelfs door op haar het voordeel van den meester te bouwen; die het inderdaad tot een wonder maakt, dat die 40,000 menschen nog niet tot lager peil van verdierlijking zijn gezonken, dat zij nog niet alle begrip van pligt en regt hebben verloren, dat onder hen zelfs betrekkelijk minder misdaden worden gepleegd dan in het beschaafde Europa.

En toch (wie zou het gelooven?) zijn er nog verdedigers van dien toestand. Zij zijn zelfs in Nederland, maar zij zijn vooral in Suriname. Wij zullen eenige drogredenen, die gij bijna in alle fatsoenlijke kringen van Paramaribo dagelijks kunt hooren, kortelijk vermelden.

Een eerste argument, dat met kracht van redenen wordt op den voorgrond geplaatst, is in de volgende redenering begrepen.

„Voor de neger-slaven, die in vroeger tijd uit Afrika werden ingevoerd, en die met hunne afstammelingen de tegenwoordige slavenbevolkingen uitmaken, was het eene weldaad, dat zij in handen van Europeanen vielen; want

in hun eigen vaderland zouden zij vermoord, of althans oneindig wreeder dan in West-Indië behandeld zijn."

Vooreerst is het eene *petitio principii*. Bewijs uwe stelling, dat de ingevoerde negers in hun vaderland "vermoord" of "oneindig wreeder behandeld" zouden zijn. Veel valt er op af te dingen. Maar aangenomen dat het waarheid is, was niet juist de slavenhandel de aanleiding en voortdurende oorzaak dier eeuwenheugende oorlogen onder de Afrikaansche volksstammen, om door geroofde menschen aan de aanvragen der handelaars in menschen vleesch te' voldoen? Riep niet juist de hebzucht der kolonisten, die tot vermeerdering van produkten en winsten hunne slaven opofferden, de hebzucht der slavenhaalders en deze weder de hebzucht der slavenjagers in Afrika in onzen tijd in het aanzijn? Wie geeft den Christen het regt, om hen, die van den dood waren gered, tot eeuwigdurenden dwangarbeid te veroordeelen, hen en hunne nakomelingen? Gaf het vrijkoopen van den dood hem de bevoegdheid, zijne medemenschen tot een langzamen, folterenden dood in zijn belang te doemen? De dood zou vaak verre te verkiezen zijn geweest boven de martelingen, die de slaveneigenaars gedurende eeuwen maar al te dikwerf aan de ongelukkige, in hunne handen gevallen, Afrikanen deden ondergaan.

Gij hebt de ouders en voorouders uwer negers uit hun vaderland naar uwe kolonie overgebracht, omdat in dat vaderland hunne ellende ten top was gestegen? Gij eigent u de verdienste toe, van u hun lot te hebben aangetrokken? Welnu, dan zijt gij voor hen verantwoordelijk; dan hebt gij de verpligting op u genomen, om hen, die gij uit hun land voerdet en van u afhankelijk maaktet, te beschouwen niet als dingen, als dieren, maar als menschen, hen te verzorgen als wezens, voor Christelijke ontwikkeling en beschaving bestemd. Hoe hebt gij dien pligt volbragt? God eischt

van ons de verantwoording der zorg voor de opvoeding onzer kinderen — van u zal Hij bovendien de verantwoording eischen van de zorg voor hen, die gij geheel afhankelijk van u hebt gemaakt!

Gij beweert, dat de meester, die den slaaf regtstreeks uit de handen van den slavenhaler ontving, regt had vergoeding te vorderen voor zijne voorschotten en onkosten, om hem uit de ellende in zijn vaderland te verlossen. Dat is de titel, waarop gij uw regt hebt gebouwd. Maar gij vergeet, dat gij dezen slavenhaler eerst tot een dief hebt gemaakt en dezen weder anderen tot menschenroof hebben verleid; dat het eigendom, van welks regt gij gewaagt, met uw weten, door uw toedoen en medewerking, altoos een gestolen goed is geweest en onveranderlijk blijven zal. Wij willen echter dien gewaanden titel voor een oogenblik doen gelden. Maar dan de kinderen van dien slaaf, en zijne kleinkinderen en achterneven tot in het laatste nageslacht! Hebt gij of God hun het aanzijn gegeven? Waarop grondt gij het regt van veroordeeling tot eeuwigdurenden dwangarbeid, dat gij op al die wezens toepast?

Het kind, dat heden geboren wordt in eene Christenmaatschappij onder Christenwetten, dat nimmer iets misdreef of kon misdrijven, is tot eeuwigdurenden dwangarbeid gedoemd, omdat een zijner voorouders, eene eeuw geleden, door Christenen uit zijn vaderland werd gevoerd.

Dat kind mag als eene zaak door hem, die de moeder voor geld tot een eigendom zich verwierf, naar willekeur worden verpand en verkocht.

Dat kind, verstoken van elke opvoeding en opleiding die het tot mensch zou maken, moet, gedurende geheel zijn leven, de vruchten van zijnen arbeid missen, maar altoos arbeiden, als het redelooze dier.

Dat heet regt!

Maar onregt zou het geoordeeld worden, indien de wetgever verklaarde, dat de schuld, die de uit Afrika gevoerde slaaf voor zijne „verlossing“ uit zijn vaderland geacht wordt gemaakt te hebben, door hem zelven gedurende zijn leven reeds is afbetaald; dat niemand op zijn achterkleinzoon regt heeft; dat het zoo even geboren kind vrij is!

„De negers zijn gelukkiger in onze Koloniën als slaven, dan zij thans nog in hun eigen land zouden wezen, ja zelfs gelukkiger dan de vrije werklieden in Nederland.“

Gij vereenigt hier twee begrippen, die nimmer te vereenigen zijn — slavernij en geluk. Geen geluk is mogelijk met slavernij. Er kan dus geen sprake zijn van meer of minder geluk, in welke omstandigheden hij overigens ook verkeere — alleen omdat hij slaaf is. De vrijheid, de persoonlijke vrijheid, is de eerste onmisbare voorwaarde voor geluk. Maar bovendien, welk eene zedeleer! Gij hebt op haren grond het regt, om de slaven te mishandelen zoo veel gij wilt, indien uwe mishandeling maar altoos een graad minder is dan die, welke, in de maatschappij van ruwe horden, aan vorsten en aanzienlijken jegens zwakken en geringen geoorloofd is.

Maar indien eens de Afrikanen, die naar Suriname werden uitgevoerd, den aard hadden gekend van het lot, dat hen wachtte, en 't was hun in de keus gelaten, zijt gij er zeker van, dat zij vrijwillig hun vaderland zouden verlaten hebben? dat zij de slavernij in hun eigen land of een wanhopigen strijd en roemrijken dood niet verre boven de martelingen der slavernij in West-Indië zouden hebben verkozen?

Wij hebben beschaafde lieden hooren zeggen: „die luije negers hebben het beter dan de vrije werklieden in Nederland.“ Voor enkele *huisslaven* mogen de uiterlijke omstan-

digheden misschien gunstiger zijn, maar wat de plantagenegers betreft, dan is het als eene bittere spotternij met den ongelukkigen slaaf.

De Surinaamsche kolonist beschuldigt de slaven van luiheid! Dat de invloed van het klimaat in warme landen wel eens eenen verdoovenden invloed op de morele en fysieke krachten van den mensch uitoefent, is overbekend. Ous echter is het onmogelijk geweest, die bewijzen van verregaande luiheid bij den neger in Suriname te vinden. Hadden zij, die deze beschuldiging zich veroorloven, de arbeiders op Java en elders in Oost-Indië gezien (en ook de Javaan is, den toestand, waarin hij verkeert, in aanmerking nemende, niet lui,) welligt zouden zij zich bedacht hebben, alvorens ze openbaar te maken. Maar bovendien: wat zou den slaaf aandrijven, om met vlijt en ijver en lust de hem opgedragen werkzaamheden te verrigten?

„Wel”, hoor ik mij door een ouden Surinamer van den echten stempel toeroepen, „gij spreekt gedurig van volslagen gebrek aan aanmoediging en belooning, als prikkels tot den arbeid bij de slaven. Maar gij overdrijft. Wij geven hun danspartijen. Wij geven buitengewone uitdeelingen van *swietie moffo!* Wij schenken hun *drank!* Dat zijn belooningen en aanmoedigingen tot pligtsbetrachting! En de zulken alleen zijn geschikt voor den neger!”

Maar meent gij dit in goeden ernst? Beschouwt gij inderdaad die jaarlijksche baljaar-partijen, welke reglementair aan de slaven moeten gegeven worden, als belooningen? Houdt gij die uitdeelingen van „swietie moffo”, welke hoogst zelden op enkele plantagies, wier financiën buitengewoon goed staan, soms twee of driemaal 's jaars plaats hebben, en zich dan tot een of twee vaten gezouten vleesch of spek voor 200 of 300 slaven bepalen — houdt gij dat inderdaad voor prikkels tot pligtsbetrachting?

Ons enig antwoord is dan, dat wij een ander begrip aan het woord hechten. Ook in weerwil van die „swietie moffo”, zijn wij van meening, dat het natuurlijk is, wanneer de slaaf het niets doen als eene wenschelijke zaak beschouwt.

„Maar de slaaf”, zoo voert men verder aan, „leidt een onbezorgd leven. Hij geniet voedsel, kleeding, huisvesting, is voor niets verantwoordelijk, heeft niet te zorgen voor de opvoeding zijner kinderen, noch voor zijne gebrekkige ouders. En dat alles veroorzaakt den werkman in Europa zoo veel zorg en moeite.”

Ja wij hebben gezien, wat dat voedsel en die kleeding en die huisvesting beteekent! En durft gij er u op beroepen, dat gij de slaven van de verzorging hunner kinderen ontheft — neen berooft?

Gij vernietigt juist met die verzorging een der edelste drijfveren tot bevordering van deugd en arbeidzaamheid. Daardoor ontnemt gij den slaaf het laatste, dat in zijn leven nog een straal van genot kon doen schitteren. Gij ontnemt hem het regt om vader te zijn; gij berooft hem van de vreugd, om in zijnen ouderdom door dankbare kinderen, die hij eens in het zweet zijns aanzijns brood wist te verschaffen, verpleegd te worden. Ook de tijgerin voedt zelve hare welpen, en zal de minste belediging haar kroost aangedaan vreeslijk wreken. Maar de Surinaamsche slaaf wordt door zijnen meester van de zorg voor zijne kinderen bevrijd! Maar de Surinaamsche slaaf ziet zich zijne kinderen ontnemen, zonder zich daartegen te mogen verzetten! Maar de Surinaamsche slaaf moet de wreede lijfstraffen, zijnen kinderen onder de oogen hunner ouders opgelegd, koelbloedig aanzien! En nu rekt gij hem die ontheffing der verzorging zijner kinderen aan als eene weldaad? En nu stelt gij *daarom* zijn lot boven dat van een werkman in Nederland?

Ik beweer niet, dat er geene huisgezinnen te Paramaribo zijn, waarin de slaven goed behandeld worden. Maar juist die goede behandeling kan later hun lot nog ondragelijker maken. Gij hebt er reeds bewijzen van gezien. Wilt gij er meer?

De heer JABOT was een der aanzienlijkste en rijkste ingezetenen van Suriname's hoofdstad, en, 't geen niet altoos gepaard gaat, hij had eene voortreffelijke inborst en een eerbiedwaardig karakter. Zijne gade was mede eene lieve, beminnelijke vrouw, en zijne kinderen waren zulke ouders waardig.

Zij waren in 't bezit eener slavenfamilie, die, door de behandeling, welke zij ondervond, hare ketenen weinig voelde. Onder de leden dier slavenfamilie was een meisje, eene bijna blanke castiezin, in de Christelijke godsdienst door hare vrome meesteres opgevoed, dat in hare jeugd de speelgenoot van de dochters des huizes was geweest, in alle hare genoegens en lekkernijen had gedeeld, en later nimmer aan iets behoefte gevoelde, maar zoo van voedsel als kleeding altijd ruimschoots werd voorzien. Zij had niet alleen nimmer gebrek gekend, maar betrekkelijk in overvloed geleefd. Zij was aan zekeren overdaad gewoon, en, gelijk het gaat, die overdaad was behoefte geworden.

Maar toch zij is slavin. Haar meester komt plotseling te sterven : zijne zaken zijn buiten zijne schuld achteruit gegaan. Veertien dagen later staat voor het huis, waarin de blanke Cristen-slavin woonde, een vendutafel. Daar omheen verzamelt zich een gedeelte der Surinaamsche bevolking. Natuurlijk ziet gij onder die schaar vele fatsoenlijke lieden, maar eveneens het schuim der maatschappij; menschen, bij wie alle gevoel voor het lijden hunner medemenschen is uitgedoofd; uitgemergelde wellustelingen, die met eenen begeerigen blik de bekoorlijkheden van iedere vrouw gade-

slaan; schraapzuchtigen, die alleen leven om zich te verrijken met het zweet en bloed hunner slaven. Het arme meisje wordt te voorschijn gebracht, beschouwd, betast en gewaardeerd. Schreiende onderwerpt zij zich aan haar lot. Een hardvochtige woekeraar, die alle menschelijk gevoel had uitgeschud, maar die over ontelbare goudstukken had te beschikken, koopt haar, — een woekeraar, die niets anders beoogt, dan alle mogelijke voordeelen van zijne slaven te trekken. Is de opvoeding, de overvloed, het geluk in hare jeugd genoten niet de oorzaak, dat de ongelukkige dubbel de zedelijke en stoffelijke ellende gevoelt, waaraan zij thans ten prooi wordt gegeven?

Nog een ander voorbeeld.

De slaaf WINST genoot, wegens zijn ijver, zijne trouw, zijne eerlijkheid en bevattelijkheid, niet alleen het volle vertrouwen van zijnen meester, maar zelfs de achting van allen, die in de gelegenheid waren geweest, de voortreffelijke eigenschappen van dien braven neger te leeren kennen. Onverwacht komt zijn goede meester, de heer MEERTEN, in 't begin van 1852, te sterven, zonder dat zijne omstandigheden hadden toegelaten, zijnen trouwen dienaar de vrijheid te geven. Weldra wordt zijn nagelaten inboedel verkocht. Met een beklemd gemoed, diep bedroefd, tot tranen geroerd, komt de arme WINST voor de noodlottige tafel.

— „'t Is erger dan dat ik naar mijn dood ga!” riep hij snikkende uit.

Maar er was iemand, die belang stelde in den neger, de huishoudster van den overledene.

— „Vrees niet”, had zij tot den slaaf gezegd, „gij zult vrij zijn”. En zij had alles wat zij bezat er voor over. Zelfs hare lijfsieraden had zij te gelde gemaakt, want WINST moest gered worden.

Het noodlottige oogenblik is aangebroken. Met angstige

blikken ziet de slaaf onder de koopers in 't rond, maar nergens ontwaardt hij iemand, die hem hoop geeft, dat hij door de huishoudster is gezonden.

De verkoopng begint. Hij wordt opgeveild. Een Israëliet, s. genaamd, wordt zijn meester. En naauwelijks is de noodlottige slag gevallen, of de zaakgelastigde van de huishoudster, die hem voor hare rekening zijne vrijheid moest koopen, komt hijgende aanloopen. Maar 't is te laat. Door zijne nalatigheid is s. eigenaar van WINST, bekend door de onbarmhartige behandeling zijner slaven.

Zal die onbarmhartigheid den slaaf niet dubbel hebben gepijnigd en gemarteld, die aan eenen goeden meester en eene zachte bejegening sedert vele jaren gewoon was?

Weinige maanden nadat WINST op de plantage *M. R.* zwaren slavenarbeid verrigtte, werd hij krank, en 't laatste, dat wij van hem vernamen, was, dat hij zich aan den rand van het graf bevond.

Zekere Surinamer, drijft de onbeschaamdheid zoo ver, dat hij poogt te beweren, dat eene Amsterdamsche dienstmeid oneindig minder vrijheid dan eene negerin in Suriname zou hebben. Deze bewering is in zekere mate juist. In de wijze van leven der negerin zelve stelt men geen belang hoegenaamd, en daarom bemoeit men zich ook alleen met haren arbeid. Overigens wordt zij aan haar lot overgelaten. Wij erkennen gaarne, dat dit met de Hollandsche dienstmeid, onder belangstellende meesters, geenzins het geval is. Maar is nu, om de vergelijking verder voort te zetten, die dienstmeid *eene zaak*, welke geheel aan de willekeur van haren meester onderworpen is? Kan die dienstmeid, bij iedere luim van haren meester, op de vendu-tafel gebragt en verkocht worden? Is die dienstmeid onherroepelijk gedoemd, om haren meester te blijven dienen, ook dan wanneer zij slecht behandeld wordt? Is die dienstmeid, eene goede dienst hebbende,

wanneer haar meester sterft of zijne zaken op zijde stelt, *gedwongen* in dienst van den eersten den besten, rijk of arm, goed of slecht, die eene zekere som gelds voor haar besteden wil, over te gaan? Kan die dienstmeid, bij den geringsten misslag, met zweepslagen gestraft worden? Is zij verplicht hare eer aan den eersten den besten wellusteling ten beste te geven, of gedurig aan de wreedste bejegening bloot te staan? In één woord, is die dienstmeid *slavin*, gelijk de rampzalige schepsels, wier gelukkig leven men ons in Suriname uit eigenbaat wil opstrijden, den slaaf met een reedeloos dier, dat nimmer aan iets anders dan aan dierlijke behoeften gedacht heeft, gelijk stellende? Zijn die met zweepstriemen gemerkte plantage-slaven gelukkiger, wanneer zij hunne vrouwen en kinderen hooren kermen onder het snerpen der slavenzweep, of wanneer men hunne regtmatige klagen, ter voorkoming van grootere aanmatigingen onder de slaven, met tamarinde-roeden smoort? In Suriname mag men het gelooven, of — zich zelve wijs maken, dat men het gelooft. Daar buiten overtuigt men geen onpartijdige.

„De negers zijn zóó slecht, dat zij geenen anderen staat dan dien der slavernij verdienen.”

Ja, de *bakra soema* (blanken) durven de slavernij en de harde behandeling der negers met dit argument verontschuldigen! „Die leelijke negers!” — „Die zwarte beesten!” — „Die schurkenkoppen!” — Ziedaar de gewone uitdrukkingen van de meeste slaveneigenaars. „Zij zijn diefachtig en brutaal; gezweept moeten zij worden, anders zitten zij ons weldra op den kop.” — „Men moet ze” (‘t is de woordelijke herhaling eener uitdrukking, die een Surinaamsch slaveneigenaar tegen ons bezigde) „met tamarinde-stokken roode broeken aanmeten!” — „‘t Zal niet goed worden” (een mijner vrienden heeft het in Suriname een hoog geplaatst per-

soon hooren zeggen) „voor er eenigen gehangen zijn”. — „Het vee is zoo lui” (dit waren de woorden van een plantage-eigenaar) „dat zij alleen met de zweep tot den arbeid kunnen gedreven worden, — en dan vreten zij aarde, en maken zich uit louter luiheid van kant. Bij het aandraagen van koffij moet ik er den geheelen dag met de zweep achterstaan”. — „Nee, spaansche bokken, zweepslagen en kettingboei, dat is de regte manier, om met hen klaar te komen; maar gij kent ze niet, mijnheer! anders zoudt gij mij gelijk geven”. — „De Herrnhutters zullen met hun christendom nog maken, dat alles spaak loopt, even als de onlangs overleden Prokureur-Generaal, die, toen hij den dood voelde naderen, philanthropische idées kreeg.”

Tot antwoord op zulke redeneringen vragen wij: aangenomen dat de slaven werkelijk zoo slecht zijn, wat is de oorzaak, en wat hebben de blanken gedaan om hunne ontaarding te verhinderen? Ban uit 's menschen ziel het gevoel van menschenregt en menschenwaarde, de hoop en het gevoel van eer, en gij vernietigt te gelijker tijd de edelste beweegreden tot deugd. Waar is aan den slaaf hoop of gevoel van eer overgelaten? „Slavernij”, (zegt reeds MONTESQUIEU) „is noch nuttig voor den meester, noch voor den slaaf; niet voor den laatsten, omdat hij niets door deugd kan uitvoeren; noch voor den eersten, omdat hij met zijne slaven alle soorten van kwade hebbelijkheden verkrijgt, en zich zelve ongevoelig de verwaarloozing van alle zedelijke deugden inprent, en verwaand, driftig, ongevoelig, hevig, wellustig en wreed wordt”.

Gij beschuldigt de slaven van luiheid, maar gij doet niets, om hun lust tot den arbeid op te wekken; integendeel, gij doet alles wat mogelijk is, om ze te verstikken. Moedigt gij uwe slaven aan, bij voorbeeld door een zeker gedeelte van den opbrengst der produkten aan hen af te staan, in plaats

van hen, als zij niet werken, met de zweep te straffen, of althans liet gij dien prikkel met de straf hand aan hand gaan, de opbrengst der plantages zou niet verminderen; maar (en enkele, door verstandige eigenaars bestuurde effekten bewijzen het) integendeel vermeederen.

Thans zijn rust en ledigheid de eenige genietingen, die de slaaf na al hetgeen men hem ontnam, nog kent en zoekt.

Wat zou den slaaf, in zijnen tegenwoordigen toestand, tot vlijt, ijver en lust tot den arbeid kunnen aanzetten? Is het de hoop van zijn lot, door de vruchten van zijn arbeid, te verbeteren? Neen, want al wat hij verdient is het eigendom van zijn meester. Is het de zorg voor zijn dagelijksch onderhoud? Neen, want zijn meester geeft hem zoo veel als hem te beurt valt. Is het de zucht, om iets voor zijne kinderen te sparen? Neen, want zijne kinderen behooren hem niet; de meester straft, verkoopt, voedt ze, doet er mede wat hem goed dunkt; de slaaf heeft niets met zijn kroost te maken. Zal het dan de liefde tot den arbeid als zoodanig zijn? Neen, want hij kent dien arbeid alleen in verband met de zweep; hij weet dat hij juist om dien arbeid in slavernij wordt gehouden, en dat men hem onmiddellijk de vrijheid zou geven, indien deze arbeid onnoodig werd. Ja, dat is misschien de grootste, voor de toekomst onherstelbare, jammer der slavernij, dat de arbeid zelve, pligt en zegen Gods voor den mensch, door de slavernij eene schande en vloek is geworden.

Uit den aard der zaak kan de slaaf meestal niet anders, dan zijnen meester haten. Ik zeg niet, dat dit een algemeene karaktertrek is der Surinaamsche slaven; maar dat het natuurlijk zou zijn, kan niemand ontkennen, en dat er onder zijn, die inderdaad zulk een gevoel jegens hunnen heer, dikwijls hun beul, in het hart koesteren, moet niemand

verwonderen. Hij die haat, peinst op middelen om zijnen vijand te benadeelen. Dat doet ook menig slaaf. En wat ligt nu meer voor de hand, om zijnen meester schade toe te brengen, dan niet te werken? Daardoor wondt hij hem in de meest gevoelige plaats, in zijn eigenbelang.

Zoo is de zucht om niet te werken mede een gevolg der slavernij. Zoo is zij dat zelfs bij de vrije bevolking. Men meent er, dat de vrijheid van den mensch bestaat in niet te werken. Van zijne vroegste jeugd ziet men, dat de arbeidende klasse tot een stand van verworpelingen in de maatschappij behoort. Anderen zijn vroeger zelve slaven geweest, en weten dus, op welke wijze men tot den arbeid wordt aangezet. De voorregten van den vrijen arbeid kent niemand. De vrije blanken ziet men nimmer handen-arbeid verrigten. Is het te verwonderen, dat men „vrij zijn” en „niets doen” als synonym beschouwt? Is het vooroordeel niet natuurlijk, dat men zich vernedert, door op het veld te werken en zich met den verachten, door de zweepvoortgedreven slaaf gelijk te stellen? De baron VAN RADERS heeft eene edele poging in 't werk gesteld, om dien afkeer van den arbeid uit de Surinaamsche maatschappij te verbannen. Zij is mislukt door tegenwerking. Maar wij vreezen, dat elke poging altoos schipbreuk zal lijden op de slavernij.

Elke morgen wordt op den Heiligen weg te Paramaribo markt gehouden van bananen, groenten, kokosnoten enz. 't Is het werk der slaven, om het gekochte huiswaarts te dragen. Met dat werk mag zich geen vrije bezoedelen. En, zoudt gij het gelooven? zoo ver gaat het vooroordeel, dat vrije vrouwen en meisjes, die geene slavinnen bezitten om dien arbeid te verrigten, alvorens zich marktwarts te begeven hare schoenen uittrekken. Het dragen van schoenen is het zinnebeeld van vrijheid. Slaven loopen blootsvoets.

En nu schamen zich die vrouwen, om voor vrijen te worden aangezien, alléén omdat zij hare waren zelve naar huis dragen. Zij zouden 'bij hare „matie's" (vriendinnen) in opspraak komen, indien zij op deze wijze haren stand van vrijen bezoedelden.

Een gezonde, sterke, vrije kleurling vroeg aan een mijner vrienden om een aalmoes.

— „Waarom werkt gij niet?" was de natuurlijke vraag van den aangesprokene.

— „Ik kan niet masra!" antwoordde de bedelaar.

— „Gij kunt niet? en waarom niet? Gij zijt sterk en gezond".

— „Ja wel, masra, dat is zoo — maar ik heb geene slaven".

Zoo bederft de slavernij alle standen der zamenleving door hare vervloekte werking. Is het dan geen onregt de slaven te verwijten, dat zij lui zijn. En toch zijn er, die men vlijtig moet noemen; getuigen zij, die jaren gewerkt hebben, omdat zij het vooruitzicht hadden van zich vrij te kunnen koopen; getuigen zoovele huisbedienden, die met Europesche bedienden wedijveren.

Maar luiheid is niet het eenige bewijs voor den slechten aard der slaven, dat men in Paramaribo bijbrengt. Dat zij oneerlijk zijn, dat zij stelen, dat men ze nimmer kan vertrouwen, is eene gewone beschuldiging.

Ik ontken het. Ik houd het integendeel voor onbegrijpelijk, dat in eene stad als Paramaribo zoo weinig aanrandsingen van eigendommen voorkomen; in eene stad, waar algemeen deuren en vensters zoo slecht worden voorzien en zelfs gedeeltelijk blijven openstaan.

Maar gij, strenge zedemeester, durft gij over uwe slaven het vonnis vellen? Wie geeft hun het eerste voorbeeld van oneerlijkheid? Zijt gij het niet, die hem zelfs de door de

natuur aan ieder redelijk wezen verleende regten ontnemt? En wanneer gij den armen slaaf het noodige outhoudt, ja, hem niet meer dan een ongenoegzaam voedsel geeft, en zelfs daarin nog zoo karig mogelijk te werk gaat; wanneer gij den slaaf, door hem nimmer eenige veredelende belooning toe te kennen, alle redelijk genot, alle gelegenheid tot edeler ontspanning afsnijdt — is het dan te verwonderen, dat hij zich soms aan uwe levensmiddelen vergrijpt? De meeste diefstallen, die plaats hebben, zijn van de eerste levensmiddelen!

Algemeen is het verwijt tegen den slaaf, dat hij zich aan verregaande onzedelijkheid schuldig maakt. Maar hoe is het mogelijk, dat Surinaamsche blanken dien steen op hem durven werpen, zij die spekuleren op de kuischheid zijner vrouw, op de onschuld zijner dochter; zij die, geen wettig huwelijk tusschen hunne slaven erkennende, hem noodzaken altijd in ontucht te leven; zij die hem zoo na mogelijk tot het redelooze dier trachten te verlagen, door aan alle regten der ouders, vooral die der vaders, den bodem in te slaan; zij die zich niet schamen onder de middelen, waarvan zich de slavinnen in Paramaribo kunnen onderhouden, of weekgeld aan hare meesters moeten opbrengen, prostitutie op den voorgrond te stellen.

„De slaven zijn brutaal en onwillig; het is onmogelijk hen zonder zweepslagen te regeren.”

„De slaven zijn brutaal en onwillig.” Zoo schijnt het u toe, omdat gij niets anders dan eene blinde onderwerping van hen vordert, en zelfs hunne meest gegronde klagten als verregaande onbeschaamdheid beschouwt. Maar wanneer een vreemdeling in gezelschappen te Paramaribo komt, en de slaven, die tot huisarbeid gebruikt worden, ziet, of des avonds alleen door de straten van Paramaribo wandelt, terwijl iedere slaaf hem vol eerbied groet, of op zijne wenken

vliegt, dan zal hij weinig sporen van die onwilligheid bespeuren. Neen, wat gij met den naam van brutaliteit bestempelt, is niet meer dan een bewijs, dat nog niet alle energie bij de slaven is uitgedoofd. Gij durft de slaven „brutaal en onwillig” noemen! maar hoe is het dan mogelijk, dat er nog een enkele blanke in de kolonie Suriname leeft? Hebben dan de ongestrafte, Godtergende gruwelen, welke vroeger vooral jegens de slaven door de vrije bevolking gepleegd werden, die vrije bevolking nog niet genoegzaam geleerd, dat de slaven gedwee en onderworpen zijn? Vraag naar de geheimen van het binnenfort, — maar gij behoeft naar 't geen daar gebeurd is niet te vragen, want het tegenwoordige geslacht was er nog ooggetuige van, en voor een groot gedeelte medepligtig aan de gruwelen die daar gepleegd zijn — vraag er naar, en zeg mij, of de beschuldiging niet volstrekt ongerijmd is. Herinner u den toenmaligen cipier dier gevangenis, en de uitgezochte wreedheid waarmede hij de pijnigingen der slaven wist te vergrooten, en erken, dat alleen slaven dat alles konden verdragen.

Maar tot beschaming van hen, die deze beschuldiging van „brutaliteit en onwilligheid” durven volhouden, zullen wij wel eenige feiten, waarvan de muren van het binnenfort *Zeelandia* stomme getuigen waren, moeten vermelden. Het doet mij leed hier martelingen te moeten bekend maken, waarbij ook den ongevoeligsten mensch de haren van afgrijzen zullen te berge rijzen.

Vroeger, dat is te zeggen, voor de verplaatsing van het piket der justitie naar de Wagenstraat, nu slechts weinige jaren geleden, ging er geen dag voorbij, waarop niet het gekerm van ongelukkige slaven door het fort *Zeelandia* weergalmde; ja, er zijn op een middag van 10 tot 12, wat zeg ik? enkele malen van 30 tot 40 en meer „*spaansche bokken*”, behalve de zweepslagen en kettingboeijen, toege-

bragt. Al die ongelukkigen waren bij elkander gebragt; dan wentelden de reeds gestraften zich bloedend op den grond rond, terwijl de nog ongestraften de pijniging hunner lotgenooten aanschouwden en de nog ijsselijker marteling van het wachten moesten uitstaan. En wat waren de misdaden die hier geboet werden? Niet zelden geringe overtredingen, niet meer dan bij voorbeeld het breken van een stuk huisraad. Meer dan eens is het gebeurd, dat ongelukkigen aan hunnen beul aan den ingang der strafplaats ontsnapten en zich in de rivier verdronken.

Er zijn er geweest, die eenen gewonen spaanschen bok van 150 slagen voor het verliezen van eenen trekpot of dergelijke achteloosheden lieten geven. Men verhaalt, en er is geen reden om het niet te gelooven, dat de cipier, bij de uitoefening van zijn beulen-handwerk, soms de lijdens sarden en met hun toestand den spot dreef, dat hij met jonge slavinnen, bij het ontkleeden vóór de straoefening, den draak stak, de schoonheid harer gestalte en de rondheid harer vormen roemde, en op gekscherenden toon zijn leedwezen te kennen gaf van dergelijke aanvalligheden met tamarinden-roeden te moeten ontsieren. Wanneer dan, na afloop der straoefening, de ongelukkige slagtoffers kermend op den grond rondkropen, omhelsde hij ze en vroeg haar of het goed gesmaakt had. Er zijn ongelukkige plantage-slaven geweest, die, niet wetende dat zij hunnen beul na afloop der straoefening nog moesten bedanken, twee en drie malen achter elkander aan den martelpaal gebonden werden, tot dat het een der omstanders inviel, hun de oorzaak hunner vernieuwde afstraffing mede te deelen. Ooggetuigen aan wier geloofwaardigheid geen oogenblik te twijfelen valt, hebben ons verhaald, dat zij arme slavinnen, die door de zonen harer meesters ter strafplaats gevoerd werden, onder het ontvangen van eenen spaanschen bok, de belofte hebben

hooren afleggen, dat zij die zonen zouden te wille zijn, zonder zich langer tegen hen te verzetten. Ooggetuigen hebben ons verzekerd, dat zij ambtshalve tegenwoordig waren geweest bij de executie van arme negerslaven, die van St. Martin ingevoerd en vervolgens weggelopen waren, op het galgeveld dubbele spaansche bokken en brandmerken ontvingen, en in zware ijzeren boeijen geklonken werden, terwijl zij, in zuiver Engelsch, geene afgoden maar den God der Christenen om ontferming smeekten.

„De slaven zijn brutaal en onwillig”. Als 't waar was, weet gij, wat er de oorzaak van zou zijn? De wijze, waarop gij hen behandelt en waarop zij vooral vroeger behandeld werden; die zoogenaamde „huisselijke jurisdictie”, thans afgeschaff, maar die gij zoo gaarne terug zoudt hebben en waarvan gij de afschaffing als een ramp voor de kolonie beschouwt. Zal ik u uit den goeden ouden tijd herinneren de beruchte mevrouw DU PLESSIS, die het kind harer slavine, dat haar door zijn schreeuwen verveelde, verdronk? Zal ik u den naam noemen van den administrateur WOLF, die zijne negers, bij de feestelijke inwijding eener sluis, toen zij om vleesch voor „swietie moffo” (versnapering) vroegen, het ligchaam der door hem doodgeschotene dochter des eersten bastiaans aanwees? Zal ik u op die slaven wijzen, die voor „weglooperij” met het afzetten van een hunner beenen, of het doorsnijden van de Achilles-pees gestraft werden, en van welke, volgens eene, in den Surinaamschen almanak voor 1830 geplaatste, redevoering, ter dier tijde nog één op eene naburige suiker-plantagie in leven was? Ik ga dat alles met stilzwijgen voorbij; het behoort tot een gesloten tijdvak.

Maar ook later zijn in Suriname dingen voorgevallen, die ongelooflijk schijuen, en waarvan de waarheid, al is zij dan ook niet bij regterlijk vonnis gestaafd, echter niet te betwijfelen valt. Aan u, die de slaven „brutaal en onwillig”

noemt, aan u zal ik er een enkel voorbeeld van verhalen, om u te kunnen vragen: zou het te verwonderen zijn; indien dergelijke Godtergende handelingen door de slaven met wat anders dan „brutaliteit en onwilligheid” werden beantwoord?

Er was, naauwelijks tien jaren geleden, een Surinaamsch echtpaar, dat uitmuntte in het vinden van middelen tot mishandeling hunner slaven; een echtpaar, dat aanhoudend kocht en verkocht, en waarvan de man geen grooter genoegen kende, dan de slavenzweep tot uitspanning, in plaats van den degen des krijgsmans, die in zijne hand paste maar hem welligt te zwaar was, te hanteren. Die goede lieden moeten eenmaal eene bijna blanke, nog op dit oogenblik in leven zijnde, slavin gehad hebben. Zij was onlangs bevallen en had eenen zuigeling. Op zekeren tijd haalde zij zich, verdiend of onverdiend, de ontevredenheid harer meesteres op den hals, en eene gewone afstraffing door de politie volgde. Maar dit was niet genoeg. Naauwelijks was de slavin te huis gekomen, of de wreede meesteres wilde eene nieuwe marteling bij de reeds ontvangene voegen, en nogmaals ontvangt de slavin eene dragt zweepslagen, waarna men haar gelast aan haar werk te gaan. Maar nog is de wraakzucht niet voldaan. Nog hooger zijn hare eischen. De verfijnde wreedheid der meesteres vindt een nieuw middel tot pijniging der ongelukkige slavin. Zij weet, dat de arme moeder haren zuigeling teeder bemint. Om niet alleen haar ligchaam te pijnigen maar ook haar hart te verscheuren, wordt het onnoozele wicht gedurende den nacht in eene eenzame negerwoning opgesloten, ten einde de moeder, bij haar eigen lijden, het gekerm van haar kind te laten hooren, zonder het ter hulp te kunnen snellen. Al heviger wordt het huilen van het kind; — 't gaat eindelijk in een zacht gekreun over; 't wordt stil. De moeder hoort

haar lieveling niet meer. Misschien is het in slaap gevallen — maar *horribile dictu!* — den volgenden morgen was het kind door de ratten verslonden.

Het feit is van algemeene bekendheid te Paramaribo — en toch, de meesteres is ongestraft gebleven. Maar — was het een vonnis van hooger regter? — kort daarna zijn beide echtgenooten aan de vreeselijkste aller ziekten, na een afgrijsselijk lijden, ellendig gestorven.

Wij herhalen de vraag: waar zulke gruwelen gepleegd zijn, waar de bekendheid dier gruwelen algemeen is, waar zij ieder oogenblik althans nóg *kunnen* plaats grijpen: zou het daar te verwonderen zijn, indien men aan de slaven wat anders dan „brutaliteit en onwil” te verwijten had? Zouden er geen landen zijn, waar, indien men zich zulke wreedheden veroorloofde, de getergde bevolking zich zelve regt zou verschaffen, vooral indien de verdrukters tegenover de verdrukten stonden als twaalf tegen veertig?

Maar hoe is het dan eigenlijk gesteld met die „brutaliteit en dien onwil”? Is het onnatuurlijk, als de slaven gevoelen, dat zij onbillijk behandeld worden; als zij begrijpen, dat men geen regt heeft datgene te verlangen waartoe zij gedwongen worden; als zij ondervinden, dat ook de ijverigste krachtsinspanning hun geen verbetering in hun toestand brengt, terwijl het geringste vergrijp hun eene lichamelijke kastijding op den hals haalt, — is het te verwonderen, dat zij niet méér verrigten dan de hun opgelegde taak, en geen opgewektheid en lust maar slechts volgzaamheid en niets meer aan den dag leggen? Is het te verwonderen, dat geene liefde jegens hunne meesters maar ten hoogste onverschilligheid hen bezielt, en hunne woorden daarvan de bewijzen dragen? En dat noemt dan hij, die meent alles te mogen vorderen en niets verschuldigd te zijn: „brutaliteit en onwil!”

Die „brutale en onwillige” slaven moeten gestraft worden. Men kent geen andere straf dan zweepslagen of geeseling met tamarinde-roeden. Opsluiten zou te nadeelig wezen voor den meester zelven en voor den slaaf, die, omdat hij niet voor zich zelven werkt, rust boven arbeid verkiest, eigenlijk geen straf. Men heeft den toestand van den slaaf zoo ellendig gemaakt, dat hem van het weinige dat hij ontvangt, niets meer tot straf kan worden ingehouden. Men ontnam hem zijne vrijheid; zijn voedsel is zeer karig en slecht; loon voor den arbeid ontvangt hij niet; bij zulke ellendige wezens blijft er dan geen ander middel van correctie over, dan 'tgeen ook bij de dieren wordt gebruikt, slagen en pijnigingen.

„En bovendien,” zegt men dikwijls in Paramaribo, „wanneer wij slaan, doen wij niet meer dan hetgeen gedurig met matrozen en in Suriname ook met soldaten geschiedt”.

't Is waar, maar is er geen hemelsbreed onderscheid tusschen den toestand van hen en van den slaaf? Zij traden vrijwillig in dienst; zij wisten, dat de stand dien zij aanvaardden, in sommige gevallen strengere straffen medebrengt; zij kunnen zich niet beklagen, als de wetten, waaraan zij zich geheel naar verkiezing onderwierpen, op hen worden toegepast; slechts bij bepaalde overtredingen of misdrijven mogen zij gestraft worden, en in de toepassing dier wettelijke straffen wordt meestal ten minste de regtvaardigheid in acht genomen. En toch heeft men reeds lang het ondoeltreffende en verderfelijke van zulke lijfstraffen voor soldaten en matrozen begonnen in te zien. Reeds is de straf van stokslagen bij het Oost-Indische leger, voor 't grootste gedeelte uit inboorlingen van den Archipel zamengesteld, eenigen tijd geleden afgeschaft. Maar bovendien, bij den soldaat gaat men tot de toepassing niet over, dan nadat overtuigend is gebleken, dat de personen onverbeterlijk zijn

en vooraf in eene afzonderlijke klasse van korrektie zijn geplaatst.

Hoe wil men hiermede nu den toestand van den slaaf vergelijken? Hij werd niet geraadpleegd, toen men hem tot slavernij veroordeelde. Zijne geboorte, de kleur van zijne huid, of welke andere van hem onafhankelijke omstandigheid doemde hem tot slavenketenen. Hem treffen knellende zweepslagen, zoo dikwijls de luimen van zijnen meester of van den over hem gestelden het goedvinden. En nooit is er voor hem een einde in dien toestand te voorzien — hij eindigt eerst in het graf.

„Maar van het al of niet voortdurend bestaan der slavernij hangt de welvaart af of de ondergang onzer kolonie”. Zoo roepen om strijd de bevoorregte vrije ingezetenen van Suriname.

Wij antwoorden : treurige toestand van een land, dat alléén zou kunnen bloeijen door het handhaven van een onmenselijk onrecht jegens veertig duizend Nederlandsche onderdanen! door het voortdurend verlagen van veertig duizend menschen tot lastdieren, ten behoeve van de eigenaars, administrateurs en direktors van 200 plantages! Maar wij ontkeenen het; wij noemen het een jammerlijk vooroordeel, op het meest kortzigtige en kleingeestige eigenbelang gegrond. Maak die slaven vrij, en zij zullen, indien al niet dadelijk dan toch met er tijd, leeren werken tegen eene behoorlijke belooning voor hunnen arbeid; maak hen vrij, verhef ze tot menschen en het voordeel, dat de kolonie van hen trekt, zal grooter zijn dan thans.

Gij klaagt, dat nu reeds uwe plantages zoo weinig opleveren, en gij vraagt : hoe zou het dan gaan wanneer er geene slaven waren? Zal de neger zich niet, in plaats van te werken, in de bosschen en wildernissen vestigen? Is het-

geen hij in Demerary deed niet de voorspelling van 'tgeen hij hier zal doen?

Ook die tegenwerping heeft slechts kracht voor het meest onbillijke eigenbelang, niet voor het regt en de mensche-lijkheid. Al ware dat zoo zeker, ook dan nog zou die zekerheid het voortduren van een erkend onregt nimmer wettigen. Maar hebben zich de negers in Demerary eigenlijk wel in de bosschen teruggetrokken? Heeft niet het langdurig *apprentice-ship* de latere betrekking tusschen eigenaars en vrijgewordenen bedorven en slechts wederzijdsche verbit-tering en verwijdering voortgebracht? Hebben niet vaak na de vrijwording de planters arbeid geëischt van de negers, tegen een loon, waarvan deze onmogelijk konden bestaan, en hebben zij daarom niet de voorkeur gegeven aan het verbouwen van hunne eigen gronden, boven den zwaren en ongezonden arbeid bij dezelfde personen, die vroeger hunne beulen waren, al werd hun ook soms daarvoor een hooger loon aangeboden? Dat, voorwaar, pleit niet tegen hun gevoel van eigenwaarde en in hun nadeel.

Wij weten het, gretig hebben in der tijd de Surinaamsche onderteekenaars van een adres, ingediend aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal, tegen art. 92 van het voorge- dragen Reglement op het beleid der Regering van West- Indië, gebruik gemaakt van een rapport over den toestand van Britsch Guyana, na de emancipatie der slaven. Maar het volgende uittreksel uit eene aanspraak door den gouver- neur van Britsch Guyana, op den 25sten Januarij 1853, tot het gekombineerde hof dier kolonie gehouden, zouden zij waarschijnlijk niet zoo gaarne hebben aangehaald :

„Sedert de laatste bijeenkomst der beide hoven, is de voortgang der kolonie in ieder opzigt voldoende geweest.

„De uitvoer van suiker bereikte gedurende het jaar 1852 bijna 56,000 okshoofden (ongeveer 112,000,000 Amsterd.

ponden), welk cijfer eene vermeerdering in den loop der twee laatste jaren aantoot van 50 pr.Ct. boven den oogst van 1849 en dien van 1850.

„Dit feit is echter nog niet zulk een gunstig teeken van vooruitgang, als de *toenemende vermindering van misdaden, het ordelijke gedrag en de vermeerderde nijverheid der arbeidende klassen in 't algemeen*; eene toenemende nijverheid, welke uit verschillende omstandigheden blijkt, doch het duidelijkst zichtbaar is in 't zoo even vermelde cijfer van uitvoer, dat niet alleen aan gunstige seizoenen, verbeterde wijze van kultuur of invoer van emigranten kan toegeschreven worden.

„De groote uitgaven, door het Gouvernement aan vroegere en tegenwoordige invoering van arbeiders besteed, en die in 1852 tot bijna $\frac{2}{3}$ van het geheele bedrag der lasten van de kolonie gestegen waren, kunnen met regt beschouwd worden als eene tegemoetkoming aan den landbouw voor de schade, welke de planters in het bijzonder geleden hebben bij die groote maatschappelijke omwenteling, welke zulke voordeelen aan het overblijvend deel der bevolking heeft aangebragt”.

't Valt niet te ontkennen, ook in Suriname loopt men, bij eene onvoorwaardelijke en onmiddellijke emancipatie, groote kans, dat de plantage-slaven, in de eerste daarop volgende jaren, als hunne broeders in Demerary zullen doen. Immers men heeft hen niet zoo behandeld, dat zij veel belang in den omgang met blanken kunnen stellen; men heeft hen aan zoo weinig behoeften gewoon gemaakt, dat het hun slechts weinig arbeid en inspanning zal kosten, om aan die behoeften te voldoen; men heeft hen kunstmatig op zulk een lagen trap van beschaving gehouden, dat er volstrekt geen geneigdheid bij hen bestaat, om de genoegens der zamenleving in eene beschaafde maatschappij te genieten; men heeft bovenal den veldarbeid, waardoor de planters

moeten bestaan, voor de slaven tot een schande en straf, tot het onderscheidend kenmerk van hunne diepste verlaging, van de slavernij, gemaakt. Maar wilt gij nu de ongelegenheden en nadeelen, die daaruit voor de eigenaren van plantages zullen voortvloeijen, trachten te ontgaan, welnu werk dan mede tot de *emancipatie*. Maar gij wilt niet, anders zoudt gij er u niet tegen verzetten, als men den slaven meer regten wil toekennen, uitgaande van het beginsel, dat zij menschen zijn, en als menschen, niet als lastdieren moeten behandeld worden. Gij zoudt het stelsel van belooningen naast dat van straffen invoeren. Gij zoudt hen doen ondervinden, dat de arbeid voordeelig is voor den arbeider, door hen vruchten van dien arbeid te laten genieten. Gij zoudt hen tot hunne taak in staat stellen, door in hunne materiële behoeften behoorlijk te voorzien, in de eerste plaats in eene betere voeding. Gij zoudt hen in de gelegenheid stellen, om banden van bloedverwantschap aan te knoopen, en alzoo het menschelijk gevoel ook in den slaaf eerbiedigen. Gij zoudt die banden niet willekeurig verscheuren en de echt zou ook bij hen u heilig zijn. Ook voor hen zoudt gij onderwijs, opvoeding en godsdienst als eerste behoeften beschouwen, en die weldaden zoudt gij aan hunne kinderen schenken. Gij zoudt hen in de gelegenheid stellen, om zich zelve en hunne kinderen, door de vruchten van eigen vlijt, den algeheelen vrijdom te bezorgen.

Maar gij wilt niet! De geschiedenis van Suriname, sedert de invoering der slavernij tot op dezen dag, heeft het bewezen. Alle pogingen tot het langzamerhand verbeteren van het lot der slaven, tot eene voorbereiding voor hunne vrijverklaring, lijden altoos schipbreuk op den onwil van eigenaars, administrateurs en direktours, die, aan hun vermeend regt wanhopend vasthoudend, zich altoos openlijk of in 't verborgen daar tegen verzetten. Van de zijde der

eigenaars is geen ware, welgemeende, krachtige medewerking tot trapsgewijze voorbereiding te wachten, en daarom blijft alleen eene *dadelijke onvoorwaardelijke emancipatie* mogelijk. De nadeelige gevolgen voor den landbouw zullen de kortzigtige belanghebbenden bij de plantages zich zelve te wijten hebben.

Dan blijft eene dubbelde taak op de regering rusten. Zij moet zulke wetten maken, als voor eene pas uit de slavernij verlorene bevolking noodig zijn. En zij moet, gelijk in Britsch Guyana, den invoer van vrijwillige arbeiders krachtig bevorderen en langs dien weg de produktieve krachten van het land verhoogen.

„Het Aethiopische menschenras staat op zulk een lagen trap van verstandsontwikkeling, dat het eenen overgang van den mensch tot het dier uitmaakt; weshalve het, dom en verstandeloos gelijk het is, alleen door de zweep en de vrees kan geregeerd worden”.

Al was deze bewering, die gij in goeden ernst in Suriname zult hooren verkondigen, niet in strijd met de lessen van ervaring en christendom: zou daarmede het plegen van onbarmhartigheden, als waarvan wij eenige tafereelen u hebben voorgesteld, kunnen worden vergoelikt? Heeft niet zelfs het redeloze dier, dat volgens uw eigen stelsel nog iets lager staat, aanspraak op eene goede behandeling?

Maar geloof niet aan dit gebrek van verstandelijke vermogens bij het negerras. In tegendeel. De neger moge al op eenen lagere trap van geestontwikkeling dan Europeanen gesteld moeten worden; altijd staat hij in aanleg boven het Maleische, Amerikaansche en andere menschenrassen. Het is waar dat b. v. de Maleijers en Chinezen (de Amerikanen komen hier in het geheel niet in aanmerking) eenen zekeren trap van beschaving bereikt hebben, maar op dat standpunt

zijn zij ook eeuwen blijven staan; de eersten zijn zelfs zeer terug gegaan; terwijl de neger, uit Afrika verwijderd, bewijzen heeft gegeven in staat te zijn van ook met Europeanen te kunnen wedijveren. Dat het Aethiopische ras, zelfs op dit oogenblik in zijn oorspronkelijk vaderland, nog in eenen aan woestheid grenzenden maatschappelijken toestand verkeert, is niet te verwonderen. De natuur zelve schijnt, en door de ongezondheid van het klimaat, en door de onmetelijke zandwoestijnen, die het reizen in Afrika moeilijk ja bijna onmogelijk maken, en door onze onbekendheid met de landen waarin de neger te huis behoort, een slagboom tegen het voortdringen der beschaving in die gewesten gesteld te hebben. Maar desniettemin legt het negerras allen mogelijken aanleg tot het verkrijgen van intellektuele ontwikkeling aan den dag. Alleen het noemen van den naam TOUSSAINT LOUVERTURE, een neger die alle eigenschappen, welke den beschaafden man kunnen versieren, als vaderlandsliefde, dankbaarheid, menschlievendheid, vastheid van karakter, godsvrucht, en edelmoedigheid in ruime mate bezat, zou genoeg zijn, om de waarheid van ons beweren te staven. Maar duizende andere voorbeelden zijn bekend, die evenzeer voor de geschiktheid der negers om zich nuttige kundigheden eigen te maken, pleiten. — Wie zal durven beweren, dat de afgevaardigden, die in de laatste Fransche nationale vergadering de West-Indische bezittingen vertegenwoordigden, domooren en weetnieten waren?

Maar wij behoeven de bewijzen voor de geschiktheid der negers tot het aanleeren van alles, wat den blanke onderscheidt, niet bij onze naburen te zoeken. Wij behoeven niet te wijzen op de geschriften van H. GREGOIRE en anderen. Wie herinnert zich niet de twee Ashantijnsche Prinsen, die in Nederland hunne opvoeding ontvingen, en uit zuiver negerbloed gesproten waren. Welnu, één van hen bekleedt

thans in Oost-Indië eene betrekking, waarin hooge wetenschappelijke bekwaamheid een eerste vereischte is, en doet in beschaving voor geen' Europeaan onder. Even zoo kunnen onze Afrikaansche soldaten in Oost-Indië ten bewijze strekken, hoe spoedig de neger voor ontwikkeling vatbaar is, en zich in aanleg boven andere menschenrassen onderscheidt. Toen zij van de kust van Guinea op Java werden ingevoerd, stonden zij in beschaving verre bij onze inlandsche troepen ten achter, ja geleken naar halve wilden; en hoe spoedig hebben zij zich juist door de energie van hun karakter boven die inlanders verheven, zoodat deze thans met ontzag tegen hen opzien. Groot zijn de diensten, welke die negers, ofschoon zij dan ook, in den eersten tijd van hun verblijf in Indië, wederspanning en onhandelbaar waren, later in ieder gevecht en bij iedere expeditie, aan het moederland hebben bewezen. Uitstekend zijn hun trouw en de gehechtheid aan hunne officieren, waardoor zij in den laatsten tijd uitblonken. Verscheidene zijn er onder die Afrikanen, die zich, behalve het Maleisch, in betrekkelijk korten tijd het spreken en schrijven van het Hollandsch, tevens met eenige kennis der rekenkunde, hebben eigen gemaakt.

In Suriname zelf vindt men overvloedige bewijzen voor den hoogeran aanleg der negers. Maar men wil die bewijzen daar niet zien, want het is daar de gewoonte, om alles wat hen aangaat met vooringenomenheid te beschouwen. Nooit hoort de slaaf door de vrije lieden anders dan met de meeste minachting over hem en zijne lotgenooten spreken.

— „Leelijke neger!” voegt wel eens een vrouwenmond hem toe, die jegens dieren zelfs zacht, maar jegens slaven hard en wreed is.

— „'t Is alleen goed voor een neger!” is eene zeer gewone algemeene uitdrukking.

— „Hij steelt als een neger,” en zoo is hij het voorwerp

van elke vergelijking, die iets slechts of verachtelijks moet te kennen geven.

In zulk een land is natuurlijk het vooroordeel algemeen. Maar daarom rigt ik mij tot onpartijdigen. Doe vrij onderzoek, en gij zult het met mij eens zijn, dat de Schepper eenen goeden aanleg in de negers heeft gelegd. Bezoek, bij voorbeeld, de stads armenscholen, en gij zult verbaasd staan over de bewijzen van vlijt en ijver, die de kinderen der *vrije negers* aan den dag leggen. Treed op gewone dagen de kerk der Moravische broeders binnen, en gij zult negerkinderen met vrucht het onderwijs dier voortreffelijke mannen zien ontvangen, die in geenen deele bij hunne blanke medescholieren ten achter staan. Zoo geven diezelfde Moravische broeders de verzekering, dat zij, bij het onderwijs der slavenkinderen, dikwijls sporen van eene buitengewone vatbaarheid en leergierigheid opmerken; en dan bejammeren zij het te meer, dat zij *gedwongen* zijn, zich, bij het onderwijs dier kinderen, tot het leeren lezen van den Bijbel en eenige kleine geschriften in de Neger-Engelsche taal te bepalen, en dat er zoo weinig onderwijzers zijn die hen door hunne medewerking ondersteunen. De openbare prijsuitdeeling, in Julij 1852, leverde voorbeelden te over van 't geen wij beweren. Onderscheidene negerkinderen werden met prijzen bekroond. Bewees dit tevens niet op een treffende wijze, dat de ouders dier kinderen, hoewel van de banden der slavernij bevrijd, geenzins geneigd waren om hen in onwetendheid groot te brengen? Gij hebt slechts de lieve, geestvolle en aanvallige gezigtjes van de meesten dier negerkinderen te zien, waaronder er zijn met sprekende gelaats-trekken, met een krachtigen, beteekenisvollen en toch goed-aardigen en zachten oogopslag, om u te overtuigen, dat gij hier niet met „halve apen” te doen hebt. Let op de goed-gevormde gestalte, en den open blik vol uitdrukking van

de meeste volwassen negers, wanneer hun gevoel, bij eene eenigzins goede behandeling, niet geheel door het ziel en ligchaam doodende der slavernij verstompt is. Wanneer gij dan het kleingeestige vooroordeel tegen de kleur ter zijde stelt, dan dringt zich de overtuiging bij u op, dat deze menschen voor iets anders geschikt zijn, dan om als bloote werktuigen gebezigd te worden. Dikwijls zult gij verwonderd staan over het gezond verstand, waarvan hunne antwoorden en gesprekken den stempel dragen, en daarbij hebben zij zeer goed besef van het onbillijke van hunnen toestand. Onder die zoo verachte negers vindt gij zeer goede timmerlieden, metselaars en andere handwerkslieden; op bijna alle suikerplantages, die van stoomwerktuigen voorzien zijn, is het bestuur over de machinerie aan gewone plantage-negers opgedragen; onder anderen zijn op *Susanna'sdaal*, bij reparaties aan de machine, niet alleen de teekeningen van modellen voor remontstukken, maar ook die remontstukken zelve door een armen plantage-slaaf vervaardigd.

Nog iets. Hoe muzikaal zijn zij niet. Naauwelijks hooren zij eene melodie of zij fluiten die uitmuntend met den mond na. Hoe geestig, hoe bijtend, hoe natuurlijk zijn hunne geïmproviseerde liedekens, waarbij zij de voetmaat meesterlijk in acht nemen. Ik spreek hier van stads-negers. Een mijner vrienden heeft een voeteboi, die niet alleen flink Hollandsch heeft leeren spreken, maar u excuus vraagt als een blanke zou zeggen „het is een leugen” of „het is niet waar”. Men ontmoet er, die goed Engelsch en anderen die Hollandsch en eenig Fransch spreken. Is dit het werk van „halve apen?”

Geloof dan ook niet, dat de Surinaamsche slaveneigenaars door eenige andere reden dan die van het eigenbelang worden aangezet, om de ongeschiktheid der slaven voor hoogere geestontwikkeling te betoogen. Zij kennen de negers te wel,

en zij weten te goed, hoe groot het onderscheid is tusschen den partikulieren neger uit Paramaribo, die veeltijds in aanraking met blanken komt, en den plantage-neger, die nimmer met een anderen Europeaan, dan met den directeur en blank-officier, en dat nog wel meestal op eene gevoelige wijze, te doen heeft, dan dat zij niet zouden inzien, dat de negers geenzins zoo ongeschikt en verkeerd zijn, als zij hen afschilderen. Integendeel, zij beklagen zich dikwijls, onbedachtzaam met zich zelve in tegenspraak komende, dat de slaven, door de ijverige bemoeijingen der Moravische broeders, te slim en van dag tot dag moeilijker te regeren worden.

Maar er is een nog grooter bewijs voor de waarheid, dat alleen eigenbelang, niet de overtuiging hunner ongeschiktheid voor de vrijheid, de betere behandeling en de emancipatie der slaven in de kolonie Suriname tegengaat. Volgens het reeds meermalen aangehaalde Verslag van het beheer en den staat der koloniën in 1849, door den Minister van Koloniën aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal ingediend, bedroeg de vrije bevolking der kolonie een getal van 11,860 zielen. Wij meenen onze raming niet te groot te maken, wanneer wij onderstellen, dat de helft dier bevolking uit kleurlingen, dat is te zeggen, uit afstammelingen van Europeanen en negers, in de verschillende graden van vermenging, van den bijna zwarten „Karboeger” tot den, zoo in de kleur zijner huid als in de vorming van zijn ligchaam, weinig of niet van den geboren Europeaan verschillende „Poesties” bestaat. Welnu onder die kleurlingen vindt gij zeer beschaafde en kundige menschen, die noch in geestontwikkeling, noch in eenig ander opzigt bij den Europeaan ten achter staan, menschen, die met eere betrekkingen bekleeden, waartoe wetenschappelijke vorming vereischt wordt, en waarvan sommigen regtsgeleerden, geneesheeren en

gouvernements-ambtenaren, anderen officieren bij de marine en het leger, weder anderen plantage-eigenaars en kooplieden, en nog anderen bekwame ambachtslieden zijn. Zoo heeft een lid van het gerechtshof, zelf kleurling en slaaf geboren, eene brochure geschreven over de emancipatie der slaven. Zoo behoort tot diezelfde kleurlingen en geboren slaven een kundig botanist in Suriname, die zelfs eene Europesche vermaardheid bezit. Zoo was een onlangs overleden geneesheer, die het algemeene vertrouwen genoot, in zijne jeugd slaaf en „voeteboi” bij een geneesheer geweest. Aan dit ras zal men dus, zonder zich aan het verdedigen eener onwaarheid en ongerijmdheid schuldig te maken, eenen voortreffelijken aanleg niet mogen ontzeggen.

Men zou van die brave en edelmoedige slaven-eigenaars, die het doen voorkomen als of zij den neger alleen in slavernij hielden, ten einde hem, dien zij als een onmondig kind beschouwen, te kleeden, te voeden, te verzorgen en in zijne zedelijke en ligchamelijke behoeften te voorzien, en die door geene bijoogmerken hoegenaamd tot het in stand houden der slavernij worden aangezet — men zou van die voortreffelijke menschevrienden mogen verwachten, dat zij dezulken van deze minderjarigen, die bewijzen van geschiktheid voor meerderjarig-verklaring gegeven hebben, eindelijk de voorregten dier meerderjarigheid zouden doen genieten.

Maar hij, die dit verwacht, bedriegt zich. Tot schande, duizendvoudige schande der vrije bevolking van Suriname, moet het gezegd en duizend maal herhaald worden: *er zijn bijna blanke slaven in Suriname!* afstammelingen van Europeanen, menschen die Nederlandsch bloed in hunne aderen hebben, ongelukkigen, die ook gedoopt zijn en in CHRISTUS gelooven. Die blanken, die Nederlanders, die Christenen worden, als het redeloze vee, te koop geveild,

gekocht en verkocht door hunne kleurgenooten, landgenooten en medechristenen!

En geloof niet, dat het getal dier kleurlingen-slaven gering is. Officiële statistieke opgaven bezitten wij niet; maar TEENSTRA, de bekende schrijver en voorstander der emancipatie, stelt hun getal op een vijftiende der geheele slavenbevolking, en is zeker nog beneden het werkelijke cijfer gebleven. Het bedraagt op dit oogenblik zeker 2700. Te regt zegt TEENSTRA : „De kleurlingen-slaven zijn het ongelukkigste. In voeding en kleeding heeft hij het niets beter dan een negerslaaf; hij is zwakker en ziekelijker en toch vordert men evenveel en even zwaar werk van hem, terwijl de snerpande zweep hem op de dunne huid gevoeliger treft, dan den neger; en ofschoon onder de negers werkende, zal hij hun vertrouwen nimmer deelachtig worden”.

Alleen bij sommige voorname familiën, maar geenzins bij de mindere klassen, worden de kleurlingen alléén tot huisbedienden gebezigd, en daar de wet hun geene voorregten boven de negers toekent, kunnen zij even goed in handen van wreede, schraapzuchtige, gierige, hunne slaven uitputtende, als in die van meer regtvaardige lieden vallen. Wee hen! wanneer vrije kleurlingen hunne meesters worden, en dubbel wee! wanneer die meesters soms nog donkerder van kleur dan hunne slaven zijn. Dan zijn de eersten er op uit, om de mishandelingen, door hunne voorzaten van de blanken ondergaan, op de afstammelingen dier blanken, die thans in hunne magt zijn, te wreken.

Vraagt gij mij, of ik dan geheel ontken, dat vele slaven werkelijk dom zijn en strafwaardig handelen? dan zal ik antwoorden : Neen; 't is hetzelfde geval als met ons blanken, en met alle menschen. Maar wie denkt er aan, dat de door of buiten zijne schuld domme en onkundige onder ons daarom zijne menschelijke vrijheid zou moeten verliezen?

Bovendien zal ik blijven beweren, dat de slaven, als gij hunne onnatuurlijke maatschappelijke positie in aanmerking neemt, niet voor slechter, en als gij op alle omstandigheden let, misschien voor beter moeten gehouden worden, dan gij van blanken in hunnen toestand zoudt mogen verwachten.

Tot bewijs van de ongeschiktheid der negers, om in eene beschaafde maatschappij te kunnen leven, is men nog gewoon het gebrek aan beschaving bij de Boschnegers aan te voeren. Maar hebt gij wel overwogen, dat die Boschnegers oorspronkelijk slaven waren, die, ten gevolge der wreede behandeling hunner meesters, wegliepen, en zich in de bosschen van Guyana vestigden? Na jaren lang hunne herwonnen vrijheid verdedigd, ja, zelfs het bestaan der kolonie in gevaar gebracht te hebben, mogten zij eindelijk, tot loon hunner volharding, de zelfvoldoening smaken, dat de Surinaamsche kolonisten met die zoo diep verachte *slaven* een verbond sloten, 't welk de kolonisten verplichtte, behalve de erkenning der door hen bevochten vrijheid, te gelijker tijd eene jaarlijksche schatting aan de Boschnegers op te brengen. De geschiedenis pleit dus niet tegen hen als het op energie aankomt, en het traktaat was niets minder dan vereerend voor de kontraktanten ter eenre zijde.

Die Boschnegers, met hunne krachtige ligchamen, waarin fiere en onafhankelijke karakters wonen, zijn een nieuw bewijs voor de gebrekkige voeding en den ellendigen toestand der negerslaven. Want zij zijn hetzelfde ras, maar met hen in lichaamssterkte en uiterlijk voorkomen niet te vergelijken. De voorouders der Boschnegers hebben geene andere aanraking met de blanken gehad, dan dat zij allerlei wreedheden en onregtvaardigheden zich van hen moesten laten welgevallen, zonder dat immer iets tot hunne beschaving werd gedaan. Zij leerden den arbeid alleen kennen, in verband met de tamarinde-roeden en slavenzweep. Op

dit oogenblik zijn zij nog dagelijks in de gelegenheid, om den weinig benijdenswaardigen toestand der slaven te zien. Is het van zulke menschen te verwachten, dat zij gretig de gebruiken der blanken zullen aannemen, of den arbeid, dien zij alleen van eene schandelijke zijde leerden kennen, zullen beminnen. Kunnen wij Christenen, die toen zij onder ons waren, de uitbreiding van het Christendom onder hunne voorouders niet bevorderden, kunnen wij hen veroordeelen, wanneer zij nog altijd gehecht zijn aan hunne afgodische eeredienst?

Op den 12^{den} Mei 1849 prijkte de Nieuwe kerk te Amsterdam met feestelijken dos, om luister bij te zetten aan de inhuldiging van WILLEM III. Op een der wapenborden, die aan de pylers en wanden waren aangebragt, viel het oog van eenen bezoeker, en te huis gekomen schreef hij aldus den indruk op, dien dat wapenbord, op die plaats, in die omgeving op hem gemaakt had (1).

„Zie, daar ginds, — de middagzon werpt daarop haar helder licht, — ter linkerkzijde van den troon, aan dien naasten pyleer hangt een schild. Helder en vrolijk lacht het u tegen, niet gelijk de overigen in de omarming van Hollands driekleur bedolven, maar sierlijk omkranst; en is eens uw oog daarop gevestigd, het lokt en boeit u steeds meer en meer. Daar is een beeld, steeds liefelijk voor den Nederlander, een schip, dat de golven klieft; wel zweven er enkele wolken, maar

(1) *De inhuldiging en een wapenschild*, door H. C. MILLIES; zie de *Gids* voor 1849, I, 721 enz.

daarboven is het helder, en met volle zeilen spoedt de ranke kiel voorwaarts : het zinnebeeld van de bron van Neêrlands opkomst en van de zenuw van Neêrlande welvaart. Rondom prijken de woorden : JUSTITIA, PIETAS, FIDES, — *gerechtigheid, godsvrucht, trouw*, — wat de menschelijke taal als de drie hoogste zegeningen, de kostbaarste schatten noemen kan; en onder dat schild lezen wij : SURINAME!

„Kon ik weten, of de blik van WILLEM III, toen hij dien eersten weg betrad naar den troon, die hem daar voorbij voerde, ook op dien pyler, op dat schild is gevallen. Is het hem gegaan, als mij, als velen welligt, dan heeft die aanblik hem het bloed in het aangezigt gejaagd, zijn hart sneller doen kloppen. Dit schild, dat daar naast 's konings troon, het verre westen, gelijk ter rechterzijde dat met lauweren omkranste zwaard van Batavia het rijke oosten, die anderen de Nederlandsche provinciën moesten vertegenwoordigen; schaamte vervulde mij, toen ik daar tegenover stond; daar had ik het liever niet gezien, of bedekt, met rouwfloers omhangen; ik had het weggewenscht!.... Neen! niet weg, maar voor aller oogen, in aller ziel, opdat het iets anders dan zijn bedriegelijk vernis en leugenachtig opschrift vertoone; opdat het luide en dringend aan Neêrlands koning en volk eene heilige roeping, een langvergeten, zwaar geschonden pligt verkondige!

„Vlak onder dat schild, aan denzelfden pyler, is de armelijke steen, door een op zijne grootmoedigheid pronkend dichtgenootschap aan de nagedachtenis van VONDEL gewijd. O! konde ik een oogenblik met uwe kracht, oude Bard! de snaren tokkelen, of liever uwe schim oproepen, om, bestraald met het licht der negentiende eeuw, uwe verontwaardiging lucht te geven over dat schandbord boven uw lijksteen opgehangen; met hoeveel zieldoornvlijmenden ernst en hartverbrijzelende kracht zoudt gij, de nevelen van onverschil-

ligheid en bedrog verdrijvende, waarheid en regt handhaven en de zaak der menschheid bepleiten!

„Wie het dorst wagen, zoo walging en ontzetting hem niet deed afbreken, uwe geschiedenis, Suriname! naar waarheid te ontvouwen: in bloed en slijk zou hij beurtelings de pen moeten doopen. Sedert het octrooi van 1682, dat als grond-charter der kolonie kan aangemerkt worden, tot op dezen dag, wat al jammeren en ellende door menschelijke verblinding en boosheid in dat aardsch paradijs voortgebracht! Inwendige verdeeldheid en voortdurende twisten onder de Europesche bevolking; langdurige tweespalt tusschen deze en het Bestuur; oorlogsrampen van buiten, van binnen de welige ontwikkeling van al de gruwelen der slavernij, tot dat nu hier, dan daar, als de verdrukke bevolking tot wanhoop is gebracht, gedurige opstanden uitbarsten en de gefolterde slaven in moord en brandstichting hunne dolle woede koelen; vernieuwde onderdrukking door Europesche magt en verzwaring van het juk der dwingelandij; de schrik en verderf verspreidende invallen der boschnegers en geregeld wederkeerende jagten op hen, die hunne ketenen ontvlugt, al de ellende, armoede en ontberingen der ondoordringbare wouden, moerassen en woeste bergen boven de slavernij verkozen, jagten, door de ongehoordste gruwelen vergezeld, door de ijzingwekkendste wreedheden gevolgd of met schande geëindigd.....

„Slechts nu en dan, als de vlammen hoog uitslaan, gelijk in 1832, bij het levend verbranden van drie jeugdigenegers te Paramaribo, breekt een bloedig licht door den donkeren nacht, waarin officiële geheimhouding en partikulier belang die ongelukkige kolonie dompelen. En bij dat alles herhaalde, en altoos te vergeefs voorgestelde en ingevoerde wetten en reglementen, die openlijk worden geschonden en overtreden; regelmatige vermindering in de arbeidende bevolking; ver-

warde finantiën. achteruitgang in welvaart, algemeene klagen en ontevredenheid, talrijke en vruchteloze palliatieven, menigte van plannen zonder krachtige uitvoering — *één doodelijke kanker, die ten grond ligt aan al die jammeren, die alles verlamt, alles met zijn pestwalm doordringt : de slavernij, door geweld gehandhaafd; de slavernij de tergendste verkrachting der gerechtigheid, de zwartste hoon der godsvrucht, de openbaarste schending van alle trouw. Dat is de treurige beteekenis van uw logenschild : Suriname! — „justitia, pietas, fides!”*

EINDE VAN HET TWEDE EN LAATSTE DEEL.

